

**T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
2016-YL-057**

ALEVİ GELENEĞİNDE CEM İBADETİ

**HAZIRLAYAN
Gülbahar ODABAŞI**

**TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Caner IŞIK**

AYDIN-2016

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı Gülbahar ODABAŞI Tarafından Hazırlanan “Alevi Geleneğinde Cem İbadeti” Başlıklı Tez, 01/07 /2016 Tarihinde Yapılan Savunma Sonucunda Aşağıda İsimleri Bulunan Jüri Üyelerince Kabul Edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Kurumu	İmzası
Başkan : Prof. Ahmed NAHMEDOV	ADÜ
Üye : Yrd. Doç. Dr. Ali Abbas ÇINAR	MSKÜ
Üye : Doç. Dr. Caner IŞIK	ADÜ

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu Yüksek Lisans Tezi, Enstitü Yönetim KurulununSayılı kararıylatarihinde onaylanmıştır.

Prof. Dr. Recep TEKELİ
Enstitü Müdürü

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

...../...../2016

Gülbahar Odabaşı

ÖZET

ALEVİ GELENEĞİNDE CEM İBADETİ

Gülbahar ODABAŞI

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Caner IŞIK

2016, 555 sayfa

Cem, Alevi toplumlarının dini, sosyal, hukuki, kültürel ve edebi yönlerini içeren ve bu yönlerini bir icra ortamında gösterimsel olarak ortaya koyan bir ibadet şeklidir. Alevi inancının temelinde var olan senkretik yapının heterodoks bir anlayışla yorumlanması sonucu şekillenen bu ibadet, Tanrısal sırta teklikle değil birlikle ulaşmayı hedefler. Cem ibadeti bireyleri sadece dini olgunluğa ulaştırmakla kalmaz, toplumsal sorunların çözüm merkezi olarak da görev yapar. Dolayısıyla bu çok yönlü ibadet sadece belli ritüellerin tekrarı değil, kâmil insan yetiştirme yeri olarak kabul edilir. Amacına, yerine, zamanına ve çevresel birçok faktöre göre değişimler yaşayan cemler statik değil; dinamik bir yapıya sahiptir.

Halk edebiyatı ürünlerinin sadece yazınsal olarak değil icracı, katılımcı, zaman, mekân gibi çevresel değişkenlere bağlı olarak da değerlendirilmesi gerekmektedir. Aksi halde sadece kuru metinlere bağlı kalarak yapılan bir araştırmanın varacağı sonuçlar eksik ve yetersiz olacaktır. Bu eksikliği aşmak performans teorisinin metod olarak kullanılması ile mümkündür. Gösterimci performans teorisi, öncelikle halk kaynaklı tüm ürünlerin zamana, mekâna, kültüre, dile, bireylerin psikolojik ve sosyolojik özelliklerine bağlı olarak değişkenlik göstereceği yorumundan yola çıkarak incelemeler yapar. Alevi inancının özünün yansıtıldığı en önemli icra alanları olan cemler, 12 hizmet adıyla anılan görevlilerce sunulan, belli kurallar çerçevesinde, belli zaman ve mekânda yapılan gösterimlerdir. Bu ibadetin tamamen icraya dayalı, geleneksel sözlü bir kültür ürünü olduğu gerçeğinden yola çıkılırsa performans teorisinin Alevi kültürünü ve ibadetlerini inceleme konusunda çok daha aydınlatıcı bir forma sahip olduğu görülecektir.

Araştırmamızda, yerinde inceleme fırsatı bulduğumuz on beş farklı cem örneğinde performans teorisinin bilimsel teknikler başvurarak karşılaştırmalar yapılmış; yöreye, mekâna, katılımcıya ve icracılara bağlı olarak gerçekleşen değişiklikler tespit edilmiştir. Bu çalışma, üzerinde birçok değerlendirmenin yapıldığı cem törenleri ile ilgili araştırmacılara halkbilimi alanında farklı sonuçlar ve değerlendirmeler sunacaktır.

ANAHTAR KELİMELELER: Cem İbadeti, Performans Teorisi, Alevilik, icra, On iki Hizmet, Dedelik.

ABSTRACT

CEM WORSHIP IN ALEVİSİM

Gülbahar ODABAŞI

Master's Thesis, Turkish Philology Department

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr Caner IŞIK

Cem is a form of worship which consist of religious, social, legal, cultural and literary form of Alevi societies and revealed these aspects in the setting of performance as deictic. This worship formed as a result of heterodox interpretation of syncretic structure based on Alevism aims to achieve divine mystery union not individuality. Cem is not only deliver individuals religious maturity but also the solution center of social problems. Therefore, his versalite worship is not just the repetition of certain rituals, but it is considered as a place of training perfect human being. Cem which changes its purpose, its place, its time and many enviorenmental factors have a dynamic structure not static.

Folk Literature Outputs should be evaluated not only as a literary but also depending on enviromental variables such as performer, participants, time and place. Otherwise, the result of a research conducted by adhering only text will be incomplete and inadequate. Overcoming this lack is possible by using performance theory as a correct method. Exhibitionist performance theory primarily makes an examination on the basis of remark that all outputs of people-oriented will vary depending on time, place, culture, language, the individual psychological and social features. CEM, the most important area of performance that reflects the essence of the Alevi faith, is a presentation which is made certain time and place with certain rules presented by officials known as The Twelve Imams. Considering the fact that this worship is a cultural output of completely performance-oriented, traditional and oral, the performance theory will be seen to have more enlightening form about investigating Alevi culture and its worships.

In our research, we found the opportunity to examine over fifteen different cem examples which were made comparisons by using scientific method of the performance theory. The changes occurred depending on the region, the place, the participants and the performers have been identified. This study will provide different results and evaluations of the field of folklore to researchers about the cem ceremonies held on many evaluation.

KEY WORDS: Cem Worship, Performance theory, Alevism, Performance, The Twelve Imams, Dedelik.

ÖNSÖZ

Bu araştırmada, Alevi kùltürü için büyük önem arz eden cem törenleri “Performans Teori’ye” göre ele alınarak, Türkiye’nin farklı bölgelerinde yapılan cemler arasında hangi farklılıkların olduğu ortaya konmaya çalışılmıştır.

Folkloru; icracı, dinleyici/izleyici ve çevre bağlamında artistik ve sanatsal bir olay olarak kabul eden “Performans Teori”, halk bilim alanında 1970’lerden bu yana aktif şekilde kullanılan modern bir analiz yöntemidir.

Cemler, Alevi ibadetlerinin tüm karakteristik özelliklerini içinde barındıran törenlerdir. Uzun yıllardır Alevi kùltürünün önemli bir parçası olan cem törenleri, klasik ibadet ritüellerinin yanında Alevilerin yaşam dinamiklerinden izler taşımaktadır. Sözlü icra edilen cemlerin değerlendirilmesinde, performans teori uygun bir araştırma metodudur.

Çalışmamızda, rastgele seçilmiş 15 farklı yöreye ait cem töreni incelenmiş ve çeşitli açılardan karşılaştırmalar yapılmıştır.

Tez çalışmasının planlanmasında ve araştırılmasında desteğini esirgemeyen, çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren Sayın Hocam Doç. Dr. Caner Işık’a, bazı cem törenlerine ulaşmamda yardımcı olan Cem Vakfı’na ve Hüseyin Kelleci’ye, beni cemlerine davet ederek Alevilik hakkında bilgiler veren Hakan Yurtalan Dede ve Hakkı Fırat Dede’ye, deneyimlerini benimle paylaşan anneannem Saadet Odabaşı’na vetezime başlangıç noktasında verdiği bilgilerle beni yüreklendiren ve yaşamım boyunca her konuda ilham aldığı rahmetli dedem Cemal Odabaşı’na, yoğun tez çalışmalarım sırasında desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen ailemin sevgili fertlerine, tezin yazımı aşamasında büyük emek sarf eden Yaşar Yılmaz’a, Ali Onar’a, Sevil Günaydın’a ve Fethi Atalar’a, manevi desteğinden dolayı Yasemin Çiftçi ’ye ve tüm dostlarıma teşekkür ederim.

Not: Bu tez, **Adnan Menderes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP)** birimi tarafından desteklenmiş olup proje numarası FEF15047’dir.

Gülbahar ODABAŞI

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI	v
ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	ix
ÖNSÖZ	xi
SİMGELER DİZİNİ.....	xvii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xix
TABLolar DİZİNİ	xxi
EKLER DİZİNİ.....	xxiii
GİRİŞ.....	1
1. ARAŞTIRMANIN AMACI, ALANI VE METODU	5
1.1. Araştırmanın Amacı	5
1.2. Araştırmanın Metodu	7
1.2.1. “Cem İbadeti” Konulu Araştırmalarda Kullanılan Araştırma Yöntemleri.....	7
1.2.2. Araştırmada Kullanılacak Yöntem (Gösterimci Performans Teori)	8
1.2.3. Cem İbadetinin Bu Yöntemle İncelenmesinin Gerekçeleri.....	11
1.3. Araştırmanın Alanı.....	12
1.3.1. Aleviliğin Dünyada ve Anadolu’da Coğrafi Dağılımı	12
1.3.2. Araştırma Alanımızda Yer Alan Bölgeler ve Bu Bölgelerin Tanıtılması	14
1.3.3. Toplumsal Değişikliklerinin Ortaya Çıkardığı Cem Ortamlarının Özellikleri	15
2. ALEVİLİK VE ALEVİLİĞİN İNANÇ ESASLARI	19
2.1. Aleviliğin Tarihi.....	19
2.1.1. Türklerin Eski İnanç Sistemleri ve Alevilik.....	21
2.1.2. Osmanlı Dönemi’ne Kadar Alevilik:	22

2.1.3. Osmanlı Dönemi'nde Alevilik	24
2.1.4. Atatürk ve Cumhuriyet Döneminde Alevilik	25
2.2. Alevilik ve Alevilerin Din Anlayışı	27
2.2.1. Alevilerin İbadet Anlayışı	33
2.2.1.1. Batını İbadetler:	35
2.2.1.2. Zahiri İbadetler	37
2.2.1.3. Cemin Tanımı ve Kökeni	43
2.3. Cemlerin Çeşitli Kaynaklarda Çeşitlenmesi	56
2.3.1. Cem Çeşitlerinin Belirlenmesi	58
2.3.1.1. Dini Açından Önemli Olayların Zamanına Göre Düzenlenen Cemler	58
2.3.1.2. Bireysel İstek ve İhtiyaçlara Göre Düzenlenen Cemler	61
2.3.2. Yol Bir Sürek Bin Bir	65
2.4. Cem İbadetinin İcrası	66
2.4.1. Cem Evine Gitmeye Niyet ve Hazırlık	66
2.4.2. Cem Evine Giriş ve Toplanma	68
2.4.3. Dedenin Yerinne Geçmesi ve Sohbeti	69
2.4.4. İbadetin Başlaması, Hizmet Erkânları ve Semah	71
3. CEM ERKÂNI VE HİZMET: İNCELEME/ KARŞILAŞTIRMA	108
3.1. Dedenin Gelmesi ve Muhabbetin Başlaması	108
3.2. Hizmet Erkânının Karşılaştırılması	120
3.2.1. On İki Hizmetin Çağrılması	120
3.2.2. Rızalık ve Salavat Bölümü	126
3.2.3. Dedelik Hizmeti	128
3.2.4. Postun Serilmesi	140
3.2.5. Tezekâr Erkânı	145
3.2.6. Çerağın Uyandırılması	152

3.2.7. Meydanın Süpürülmesi	159
3.2.8. Gözcü Hizmeti	165
3.2.9. Tövbe ve Nadi Ali Duasının Edilmesi	168
3.2.10. Tevhid, Miraçlama ve Semah.....	170
3.2.10. Saka Suyunun Gelmesi ve Mersiye.....	194
3.3. Cemlerin Performansı Etkileyen Unsurlarının Değerlendirilmesi	205
TARTIŞMA VE SONUÇ.....	238
KAYNAKLAR	249
EKLER.....	255
ÖZGEÇMİŞ	555

SİMGELER DİZİNİ

TDK :Türk Dil Kurumu

Prof :Profesör

Yrd :Yardımcı

Dr :Doktor

Dk :Dakika

C :Cem

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. C1 Krokisi.....	211
Şekil 3.2. C2 Krokisi.....	213
Şekil 3.3. C2 Krokisi.....	214
Şekil 3.4. C4 Krokisi.....	216
Şekil 3.5. C5 Krokisi.....	218
Şekil 3.6. C6 Krokisi.....	220
Şekil 3.7. C7 Krokisi.....	223
Şekil 3.8. C8 Krokisi.....	224
Şekil 3.9. C9 Krokisi.....	226
Şekil 3.10. C10 Krokisi.....	228
Şekil 3.11. C11 Krokisi.....	230
Şekil 3.12. C12 Krokisi.....	232
Şekil 3.13. C13 Krokisi.....	233
Şekil 3.14. C14 Krokisi.....	235
Şekil 3.15. C15 Krokisi.....	237

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1. Cemlerin Künyesi	106
Tablo 2.2. Cemdeki Görevlilerin Tablosu.....	107

EKLER DİZİNİ

Ek.1. Cem Metinleri.....	255
Tablo 2.1. Cemlerin Künyesi	539

GİRİŞ

Çok geniş bir araştırma alanına sahip olan Alevilik; folklor, edebiyat, sosyoloji, din bilimleri, antropoloji gibi bilimsel alanların ortak konusu olması itibarıyla pek çok yerli ve yabancı araştırmacının ilgisini çekmiş ve akademik çalışmalarına konu olmuştur. Biz de cem törenlerinin icraya dayalı bir folklor ürünü olmasından yola çıkarak farklı yörelerde inceleme fırsatı bulduğumuz on beş cem törenini performans teori eşliğinde incelemeye ve karşılaştırmaya çalışacağız.

Çalışma konumuzu belirledikten sonra Aydın ilinden başlayarak Anadolu'nun farklı bölgelerinden dedeler, talipler, dernek ve vakıf yöneticileriyle yaptığımız görüşmeler sonucu Aleviliğin inanç sistemi ve cem ibadeti ile ilgili pek çok bilgi edinilmiştir. Ayrıca aynı kişi ve kuruluşlar kanalıyla belirlediğimiz ve inceleme fırsatı bulduğumuz on beş cem ortamı kayıt altına alınmıştır.

Çalışmamızın birinci bölümünde öncelikle araştırma alanlarımız belirlenmiştir. Alevilerin başta Anadolu olmak üzere dünyada yayıldıkları coğrafyalar hakkında bilgi verildikten sonra değerlendireceğimiz cem örneklerinin yöreleri kısaca tanıtılmıştır.

Bu bölümde daha sonra araştırmacının metodu hakkında bilgiler verilmiştir. Alevilik, akademik çevrelerde heterodoks ve senkretik kavramlarıyla tanımlanmış ve ilk kez 1800'lerin sonundan itibaren, Alevi topluluklarla temas kuran Avrupalı araştırmacı ve gezginler tarafından klasik folklor yöntemleri çerçevesinde dile getirilmiştir. Ülkemizde 20. Yüzyılın başlarından itibaren Aleviliği bilimsel platforma taşıyıp bir halk bilim konusu olarak inceleyen yerli araştırmacılar içinde Ziya Gökalp, Fuat Köprülü, Cahit Öztelli, Baha Said Temuçin, Orhan Türkdoğan, ethem Ruhi Fığlalı ve Yusuf Ziya Yörükân gibi isimler sayılabilir. Bununla beraber son yıllarda Alevî inancı hakkında yapılan çalışmaların sayısı oldukça artmıştır. Bu bölümde ayrıca cem törenlerini karşılaştırmada kullanacağımız gösterimci performans teori ile ilgili bilgiler sunulmuştur. Performans teorisinin yeni bir halkbilimi kuramı olarak ortaya çıkmasına önyak olan isim şüphesiz Dan Ben Amos'tur. Dan Ben Amos'un geliştirdiği araştırma modeli kişisel boyut (anlatıcı/oyunacı), sosyal boyut (dinleyici/izleyici) ve söz boyutu (anlatılan) şeklinde üç unsurdan oluşmaktadır. Bu yöntem ve yaklaşımlar sayesinde sözlü kültür ürünlerinin yorumlanabilir hâle gelip anlam ve derinlik kazanmaktadır. Ayrıca bu yaklaşım, icra esnasında; icra mekânı, icra tarihi, icra zamanı, icra

nedeni, icra biçimi, icracı kimliği gibi unsurları context (bağlam) olarak ele alır ve söz konusu bu unsurları incelemeye dâhil eder.

Hem İslam tarihinde hem de Türk tarihinde tartışılmaz bir öneme sahip olan Alevilik, özellikle Cumhuriyetin İlanı ile akademik bir araştırma alanı olarak da dikkatleri üzerinde toplamıştır. Özellikle cem ibadeti süresince okunan gülbenkler, tercümanlar, deyişler, duvazlar, mersiyeler edebi açıdan incelenmiş, cem erkânları, 12 hizmet ve görevleri hakkında toplanan bilgilerden yola çıkılarak bu ibadet açıklanmaya çalışılmıştır. Ancak halk biliminin klasik yöntemlerine başvurularak yapılan bu araştırmalarda genellikle sadece metinle sınırlı kalmış, bu kültürel öğelerin bir icra ortamında meydana geldikleri göz ardı edilmiştir. Dolayısıyla sadece yazılı metinlerin incelenmesinden öteye gidemeyen araştırmalar bu gösterim kaynaklı ürünlerin gereğince anlaşılmasında yetersiz kalmışlardır. Cem ibadetinin icraya dayalı yapısı da düşünüldüğünde folklorik bir ürünü gösterim esnasındaki tüm etkenleriyle birlikte değerlendiren performans teori, Alevi kültürünü ve ibadetlerini inceleme konusunda çok daha aydınlatıcı bir forma sahiptir.

Bu bölümün ilerleyen aşamalarında araştırma amacımız açıklanmıştır. İnceleme fırsatı bulduğumuz 15 farklı cem örneğinde Alevi toplumlarının kültürel bir ürünü olan cem ibadeti üzerinde değerlendirmeler yapılacaktır. Böylelikle sözlü kültür öğelerinin geçmişten günümüze kadar yaşatıldığı cem törenleri incelenirken halk edebiyatı ve folklorun de kaynakları incelenmiş, anlamlandırılmış olacaktır. Sadece metin üzerinde incelemeler yaparak halk kültürünü açıklamaya çalışan bilim anlayışı yerine cemleri icra edildiği ortamda gözlemleyip karşılaştırarak daha doğru ve gerçek bilgiye ulaşmayı hedeflemekteyiz.

İkinci bölümde Aleviliğin tarihi üzerinde durulmaktadır. Türkler coğrafyaları üzerinde bulunan birçok dinden etkilenmişlerdir. Araplar ile ittifak yaparak 751 yılında Çinlileri yenmiş ve bu sayede İslam Dini ile tanışıp yavaş yavaş Müslüman olmaya başlamışlardır. Geçmişten gelen “Tek Tanrı” inancı sayesinde, Müslümanlığa kolay uyum sağlasalar da Müslümanlığa geçiş sürecinde, eski dinlerinden ve din ile bağlantılı kültürlerinden bazı izleri de Müslümanlığa taşımışlardır. Özellikle Alevi geleneğine bağlı Türklerde görülen bu kaynaştırmayı, Türk kültürü için bir zenginlik olarak görmek yanlış olmaz. Alevilik, İslamiyet’in kabulünden sonra Horasan erenleri olarak adlandırılan kültür mirasçıları sayesinde Anadolu’ya gelmiş ve zamanla onların yerleştiği coğrafyalarda köklemiştir. Aleviliğin heterodoks yönü, bu kökleşmeyi senkretik

bir yapı ile bütünleştirmiş, yüzyıllardan bu yana Anadolu'nun farklı bölgelerinde farklı uygulamalarla devam etmesini sağlamıştır.

Bu bölümde ayrıca Alevilerin din anlayışı ve Alevi ibadetleri hakkında bilgiler verilmiştir. Öncelikle Aleviliğin heterodoks din anlayışı üzerinde durulur İslamiyet'i sufi bakışıyla değerlendiren ve şekilden çok öze değer veren Alevilerin, ibadetleri zahiri ve batini olarak iki grupta incelenecektir. "Hizmet Hakka'dır." düsturuna bağlı olan Aleviler için insan Tanrı'nın bir parçasıysa ona yapılan her iyilik, her hizmet de aslında Tanrı'ya yapılmış sayılır. Bâtini ibadetler şekilden çok ahlaka ve insana dair inanç temellerinin bir ibadet olarak kabul edilmesi ile gerçekleştirilir. Bunlar kul hakkına saygılı olma; eline, beline, diline sahip olma; toplumsal sorumlulukları yerine getirme şeklinde sıralanabilir. Zahiri ibadetler ise kurban kesme, Muharrem orucu tutma, namaz ve asil cem törenleridir. Sözcük anlamı birleşme, toplanma anlamına gelen cem ibadeti, Aleviliğin özünü yansıtan en önemli icra alanıdır. Bu icra ortamları yöneticisinin – dedenin- de içinde olduğu, 12 hizmet adıyla anılan görevlilerce sunulan, belli kurallar çerçevesinde, belli zaman vemekânda yapılan gösterimlerdir. Alevi inancında her şeyin Tanrı'dan geldiği ve dönüşün gene O'na olacağı yönünde bir "devir" inancı söz konusudur. Dolayısıyla evrendeki her şeyin aslında birliğin bir parçası olduğuna inanır ve Tanrı'ya da ancak bu birlikle yaklaşabileceklerini düşünürler. Böyle dinler üstü bir bakış açısına sahip olan Aleviler ibadetlerini de aynı mantıkla şekillendirmişlerdir ve cem törenlerinde bu amaç doğrultusunda ibadet etmektedirler. Onlara göre Tanrı'ya bireysel olarak değil birlik olarak ulaşılabilir çünkü Tanrısal sır bu birlikte saklıdır.

Bölümün devamında cem ibadetinin sınıflandırılması üzerinde durulmuş vecem törenlerinin icrasına yer verilmiştir. Cem ibadetleri pek çok akademisyen ve araştırmacı tarafından incelenmiş ve sınıflandırılmıştır. Çalışmamızda da cem ibadetleri tüm bu bilgilerden yola çıkılarak yapıldıkları zamana ve amacına göre sınıflandırılacaktır.

Araştırmamızda cemlerin yöreye, kültüre, icracı ve katılımcılara bağlı olarak değiştiğini ortaya koymaya çalışacağız. Her cemin ibadet sürecinde "yol bir sürekin bin bir" anlayışı ile farklı uygulamalar, farklı sıralamalar görülmektedir. Ancak incelemelerimizin belirli bir noktadan bakılarak değerlendirilebilmesi için cem ibadetinde yer alan erkânların genel çerçevesini vermenin doğru olduğu kanaatindeyiz. Bunun için de yıllardır Alevilik ve Cem üzerine yaptığı hizmetler ve çalışmalardan dolayı Cem Vakfı'nın uygulamış olduğu cem düzeninden faydalanacağız.

Üçüncü bölümü ise “Bulgular, Değerlendirmeler ve Karşılaştırmalar” adı altında işleyeceğiz. Cem törenleri, 12 hizmet adı verilen görevlilerin ibadetin ruhsal gerekçelerine uygun olarak icra ettikleri erkânlardan oluşur. Bu erkânlarda icracıların cem meydanındaki yerleri, görevleri, hareketleri ve okunacak gülbank ya da tercümanları bir ritüel olarak önceden belirlenmiştir. Buna rağmen diğer folklor ürünleri gibi cemler de yöreye, katılımcılara, icracılara, mekâna ve daha birçok dış etkene göre değişiklikler göstermektedir. Dolayısıyla aynı dini amaca hizmet etmesine rağmen her cem ortamının performansı da farklı olacaktır. Bu görüşten yola çıkarak, bir cemin bölümlerini oluşturan erkânlar hakkında bilgiler verdikten sonra on beş farklı ilde inceleme fırsatı bulduğumuz cem örneklerini erkânlara göre karşılaştırılarak değerlendirmeye çalışılacaktır.

Her cem örneği erkânlara göre karşılaştırdıktan sonra cem ibadetinin performansını etkileyen diğer unsurlar dikkate alınarak açıklanacaktır. Gösterime dayalı tüm folklor ürünleri gibi cem ibadetinin de teatral bir özelliğe sahip olması, sahneleme aşamasında pek çok değişkene bağlı olarak farklı performansların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Performanslar karşılaştırılırken öncelikle icracıların sahne hâkimiyetleri, jest ve mimikleri, sesi kullanma yetenekleri, öz güvenleri ve samimiyetleri değerlendirilecektir. Bunun yanında katılımcıların psikolojik ve sosyolojik özellikleri de performansı etkilemektedir. Bu nedenle katılımcıların sosyal ve kültürel alışkanlıkları, yaşları, cinsiyetleri, eğitim durumları, ibadete bakış açıları, katılma nedenleri, birbirlerine yakınlıkları gibi özellikleri cem performanslarının incelenmesinde ele alınacaktır. Cem ortamını etkileyen bir diğer unsur ise çevresel özelliklerdir. Cemler, buldukları mekânın otantikliği, genişliği, ferahlığı, teknik imkânları, ses ve oturma düzeni bakımından da karşılaştırılacak ve bunların performansa etkileri saptanacaktır.

Özetlemek gerekirse cem ibadetleri Alevi inancının özünü yansıtan performansa dayalı bir ibadet şeklidir. Yöresel değişikliklerin dışında her cem icrası ortama bağlı unsurların etkisiyle farklılıklar göstermektedir. Bu durum her cem ortamını kendi içinde özel kılmaktadır. Gözlemleme fırsatı bulduğumuz on beş cem örneği son yüz yılın modern bir inceleme metodu olan Gösterimci Performans Teori ışığında karşılaştırılacaktır.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI, ALANI VE METODU

1.1. Araştırmanın Amacı

Alevilik, Anadolu'da ve yakın coğrafyada çok eski dönemlerden bu yana varlığını sürdüren ve İslamiyet'i gerek yorumlayışı gerekse yaşayışıyla farklı kabul edilen bir kültür olmaktadır. Hakkında çok sayıda çalışmanın yapıldığı bu kültür, bağlı olduğu toplumun yaşantısını belirlediği gibi halkın edebi zevklerinin vücut bulduğu cem ortamlarını da meydana getirmektedir. Toplumun zevklerini, acılarını, arzu ve taleplerini bir arada dile getirdikleri bir ibadet olan cemler, sosyoloji ve edebiyatı ortak paydada birleştiren çok yönlü bir konu olarak karşımıza çıkar.

Alevilere göre Tanrı'ya ulaşmak bireysel çabalardan, tek başına ibadetlerden çok birlik halinde olmaktan geçer. Çünkü Tanrısal sır teklikte değil, birlikte –vahdette- saklıdır. Bu anlayış sonucunda ibadet ortamları -klasik anlayıştan farklı olarak- sadece Allah'a yönelme değil, sosyal yaşantılarını düzenlenmesi konusunu da içine alacak şekilde yapılandırılmıştır. Dolayısıyla tüm bu düzenlemeler törensel bir hava içerisinde oluşturulan ritüellerin bir icra ortamında sunulmasını zorunlu kılmış ve cem olma anlayışını doğurmuştur. Cem, salt dini anlam taşımanın ötesinde uygulanışı ve kaynağı bakımından da hukuki, sosyal ve kültürel anlamda da çok farklı işlevleri olan bir sisteme sahiptir. Bu durum onları din bilimleri, sosyoloji, antropoloji, folklor, edebiyat, tarih gibi çok farklı alanların ortak noktası haline getirmektedir.

Cem ibadeti, Aleviliğin özünü yansıtan en önemli icra alanıdır. Bu icra ortamları yöneticisinin –dedenin- de içinde olduğu, 12 hizmet adıyla anılan görevlilerce sunulan, belli kurallar çerçevesinde, belli zaman vemekânda yapılan gösterimlerdir. Cem ibadeti esnasında okunan gülbenkler, mersiyeler, tevhidler, duvazlar yanında tören boyunca yapılan hizmetler, dönülen semahlar da halk biliminin konusu hatta kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır. İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı ve Tasavvuf Edebiyatı'nın edebi özelliklerini içinde barındırmasının yanında bu ürünlerin gösterimsel olarak da sunan cem törenlerini doğru bir şekilde anlamlandırmak için yaptığımız bu çalışma aynı zamanda geleneksel sözlü kültürümüzün kaynaklarını da inceleme fırsatı doğuracaktır.

Bilindiği gibi halk edebiyatının amacı halkın kendi içerisinde meydana getirdiği sözlü ve yazılı tüm ürünleri bilimsel platformda düzenlemek, belgelemek ve değerlendirmektir.Şerif Baykurt (Baykurt,1976) folklorun amacını insanların binlerce yıldan beri biriktirip getirdiği ve onların yaşantılarını sürdüren ve bugün de halk tabakaları arasında yaşayan bilgileri araştırmak, inceleyip değerlendirdikten sonra bölgesel kültürlerden ulusal kültürlere öğeler aktarmak suretiyle onları kuvvetlendirmek ve dolayısıyla insanlık kültürüne katkıda bulunmak olarak açıklar. Yani folklor, bu malzemeleri ve halkın meydana getirdiği ürünleri inceleme konusu olarak kabul eder. Bununla birlikte halkın meydana getirdiği her şey folklor değildir. Yapılan araştırmalar sonunda, bulunan bir malzemenin folklorik sayılmasının hangi şartlara bağlı olduğu belirlenmiştir. Alınan, derlenen bir malzemenin folklorik sayılabilmesi için halka ait olması, malzemenin anonim olması, kuşaktan kuşağa geçmesi ve geleneksel hale gelmesi gerekmektedir. Bu özellikleri göz önünde bulundurduğumuzda cem ibadetini halk edebiyatının yöntemlerini kullanarak açıklamak yerinde bir yaklaşım olacaktır.

İnceleme fırsatı bulduğumuz 15 farklı cem örneğinde Alevi toplumlarının kültürel bir ürünü olan cem ibadeti üzerinde değerlendirmeler yapılacaktır. Böylelikle sözlü kültür öğelerinin geçmişten günümüze kadar yaşatıldığı cem törenleri incelenirken halk edebiyatı ve folklorun de kaynakları incelenmiş, anlamlandırılmış olacaktır. Sadece metin üzerinde incelemeler yaparak halk kültürünü açıklamaya çalışan bilim anlayışı yerine cemleri icra edildiği ortamda gözlemleyerek ve bu ortama katılarak inceleyip daha doğru ve gerçek bilgiye ulaşmayı hedeflemekteyiz.

Bu çalışma boyunca bizim amacımız cem ibadetinin Türk tarihi, edebi zevki ve dinsel anlayışını yansıtması bakımından son derece önemli olmasından hareketle cem ibadetinin performans teori ışığında açıklanmasıve anlamlandırmaya çalışılması denenmiştir.

Bilindiği üzere performans teori gösterimin oluşmasını sağlayan bütün unsurları bir birleriyle ilişkisi bağlamında değerlendirerek analiz eder. bu bağlamda çalışmamızda gerek ortam özellikleri gerek katılımcıların etkisi gerekse hizmet unsurlarının cem ibadetinin gerçekleşmesine etkisi karşılaştırılarak analize tabi tutulmuş değişkenlerin bağımlı ve bağımsız etkisi sorgulanarak derinlemesine bir performans teori merkezli analiz gerçekleştirmek hedeflenmiştir.

1.2. Araştırmanın Metodu

1.2.1. “Cem İbadeti” Konulu Araştırmalarda Kullanılan Araştırma Yöntemleri

Alevilik, akademik yazında heterodoksi ve senkretik kavramlarıyla tanımlanmıştır. Aleviliği akademik yazın alanına taşıyan bu kavramlar, ilk kez 1800’lerin sonundan itibaren, Alevi topluluklarla temas kuran Avrupalı araştırmacılar tarafından kullanılır. Halk biliminin geleneksel araştırma yöntemlerine bağlı kalınarak yapılan bu araştırmalar genellikle cem ibadetinde okunan tercümanları, gülbenkleri, duvazları biçim ve anlam yönüyle değerlendirmiş ve ölü metinleri incelemenin ötesine gitmemişlerdir. Araştırmamız boyunca yararlandığımız kaynakların büyük çoğunluğunda da cem ibadetinde yapılan tüm ritüeller icra edildikleri ortamdan bağımsız olarak değerlendirilmektedir.

Orhan Yılmaz, Alevilik ile ilgili ilk ciddi araştırmaların 20. yüzyılın başlarında -Talat Paşa sadrazam iken- başladığından ve Baha Said Temuçin bu konuda ilklerden sayılabileceğinden bahseder. Alman Ekolü’nden gelen İttihatçıların etkisiyle yabancı araştırmacıların çoğunun Almanlar olduğunu belirterek şu isimleri sıralar: (Rus) Vladimir Nikolayevič Basilov, (Hollandalı) Martin van Bruinessen, (Fransız) Claude Cahen, (Fransız) J. Anton Dieri, (Fransız) P. Dumont, (Alman) Suraiya Faroqia, (Alman) Frayliç & Ravling, (Macar) Lajos Felete, (Alman) Frederick William Hasluck, (Avusturyalı) Herbert Jansky, (Danimarkalı) Krizstina Kehl-Bodrogi, (Alman) Machiel Kiel, (Alman) H. Kissling, (Amerikan) Francis de Long, (Fransız) Louis Massignon, (Rus asıllı Fransız) İrene Melikoff, (Amerikan) Ernest Edmondson Ramsour, (İsviçreli) İrena Steinherr-Beldiceanu. Ayrıca yerli araştırmacıların en önemlileri olarak da Ziya Gökalp, Fuat Köprülü, Cahit Öztelli, Baha Said Temuçin, Orhan Türkdoğan, Yusuf Ziya Yörükân adlarını vurgulamaktadır. (Yılmaz, 2009) Araştırmalarımız esnasında İsmet Zeki Eyüboğlu, Rıza Zelyurt, Nejat Birdoğan, Ethem Ruhi Fığlalı, Ahmet Taşğın, Ali Yaman, Piri Er, Hakkı Saygı, Bedri Noyan, Caner Işık, Baki Öz gibi isimlerin de Alevilik ile ilgili önemli çalışmalara imza attıkları tespit edilmiştir.

1.2.2. Araştırmada Kullanılacak Yöntem (Gösterimci Performans Teori)

Araştırmamızda kullanacağımız Performans teorisi son yüzyılın halk bilimi araştırmalarına farklı bir anlayış getirmiştir. O döneme kadar kültür öğelerinin sadece dil boyutunda ve metin üzerinden değerlendirilmesini eleştiren bazı araştırmacılar halkın dinamik yapısının yarattığı ürünleri de etkilediğini ve halkyaratmalarının zengin ve çok yönlü bir özellik kazanmalarını sağladığını savunurlar. Dolayısıyla bir kültür ürünü incelenirken bu yapıyı oluşturan tüm unsurlar tek tek değerlendirilmelidir. Bu anlayıştan doğan performans teoriye göre halka ait tüm ürünler mutlaka belli bir ortamda belli bir amaç üzerine ortaya çıkarılmakta ve bu ürün nesiller boyu benzer şartlar oluşturularak tekrar tekrar icra edilmektedir. Ürünleri ortaya koyan icracı, ürünü izleyen ya da dinleyenler, zaman ve mekân her tekrarda farklı performansların oluşmasına neden olmaktadır. Birhalk ürününü ortaya koyan kişinin üslubu, yaşı, cinsiyeti; katılımcıların psikolojik ve sosyolojik özellikleri; icranın yapıldığı yerdeki fiziksel koşullar, toplumsal ve politik yapı gibi pekçok değişkene bağlılık gösteren bu ürünlerin hiçbirinin bir diğeri ile aynı özelliklere ve sonuçlara sahip olması beklenemez. Performans teori ışığında bu değişkenlerin halk ürünlerine etkileri ayrı ayrı değerlendirilebilmektedir.

Azadovski pek çok araştırmacının antropoloji, dilbilim ve iletişim bilimleri gibi sosyal bilimlerin verilerini folklorla uygulamakla yetindiklerini herhangi bir folklor örneği üzerinde çalışıp görüşlerini sistemleştirmediklerini belirtir. Performans teorisinin ortaya çıkışının 1970'li yıllara rastladığını ve Pensilvanya Üniversitesi'nde öğrenim gören üç doktora öğrencisinin bu kuramı ilk defa dile getirdiklerini ifade eder. Ona göre Dan Ben Amos, Rogers Abrahams ve Alan Dundes bu teorisinin yaratıcıları olarak sayılsa da yeni bir halkbilimi kuramı olarak ortaya çıkmasına önyak olan isim şüphesiz Dan Ben Amos'tur. Dan Ben Amos'un geliştirdiği araştırma modeli kişisel boyut (anlatıcı/oyuncu), sosyal boyut (dinleyici/izleyici) ve söz boyutu (anlatılan) şeklinde üç unsurdan oluşmaktadır. Bu teoriye performansı etkileyen başka unsurları da eklemek gerektiğini tespit edip eksikliği giderme yolunda ilk adımı atan kişi ise Alan Lomax. Lomax, kuramsal görüşlerini dünyanın çeşitli kültürlerinden dinlediği 2000 ses kaydı ve 400 plağın incelemesinden yola çıkarak oluşturur. Lomax, "Halk Türküsü Biçemi ve Kültür" adlı kitabında halk türküsünü ve danslarını okuyucu ve oyuncuların vücutlarının duruşu, okuyucu-oyuncu grubundaki

sanatçıların birbiri ile ilişkisinin dinamiği ve okuyucu ile dinleyici arasındaki etki alışverişi gibi elemanlardan oluşan bir “gösterim” olarak kabul eder.

Bu teorinin gelişmesinde etkili olmuş isimlerden biri de Saussure olarak belirler. Onun görüşlerinin dilbilimin sosyal dilbilim olmaya yönelmesi konusunda folklorcuları oldukça etkilediğini belirtir. Ona göre Saussure, dil ile iletişim kurma sosyal ve psikolojik bir olay olduğun ve gramerin kişinin içinde yaşadığı toplumdaki soyutlanarak incelenemeyeceği görüşünü savunmaktadır. Ayrıca “lalangue” (dil) ile “la parole” (söz)u birbirinden ayırmakta, “ la parole” kişiye göre değişir diyerek konuşan kişinin psikolojisinin önemine dikkat çekmektedir. Daha sonra Roman Jakobson ve N. Chomski de dilin dans, müzik, hikâye gibi öteki iletişim araçları kadar karmaşık bir sistem olduğunu belirttiklerini ve üstelik Chomsky’nin dile “sözlü gösterim” diyerek konuşan insanın yaratıcılığını vurguladığını belirtir. (Azadovski, 2002)

Lazzat Urakova, Performans teorisi adlı araştırma modelinin halk bilimi araştırma modellerindeki eksiklerden dolayı ortaya çıktığını belirtir. Ona göre Malinovski’nin 1926 yılında bağlamsız metnin ölü olduğu yönündeki ifadesinde yer alan “bağlam” fikri performans teorisinin en önemli kavramları arasındadır. Performans ise hem sanatsal bir eylem hem sanatsal bir olay anlamını taşımaktadır. Ayrıca halk bilimi araştırmalarının performans teorisiyle birlikte, folkloru bir olay olarak canlı bir icra veya yapılan ve gerçekleşen bir süreç olarak düşünen ve ele alan yeni bir yaklaşıma dönüştüğünü vurgular. Buna göre sözlü anlatım bir sosyal olaydır ve teatral anlamda bir icra veya performans olan bu sosyal olay, üç temel unsurdan, anlatan, dinleyen ve anlatılan geleneksel anlatıdan oluşmaktadır. Ayrıca Urakova’ya göre sözlü halk bilimi unsurları onu anlatan ve dinleyen tarafların oluşturduğu bir sosyal olay, bir gösterim bir başka ifadeyle icra olarak ele alınmaktadır ve bir folklor olayının icrası, söz konusu üç unsurdan oluşmaktadır. (Urakova, 2014)

Dr. Ruhi Ersoy 1970’li yıllarda ortaya çıkan ‘Performans Teori’nin gösterimci, bağlamsal ve icracı kuram diye Türkçe’ye çevrildiğinden bahseder ve ‘Performans’ kavramının, ‘icra’ veya ‘gösterim’ anlamında folklorun işlevselliğini ön plâna çıkaran tüm yaklaşımları bünyesinde toplayan geniş bir şemsiye terim olarak tanımlar. Bu yaklaşım sayesinde sözlü kültür ürünlerinin, ‘fosilleşmiş kültür’ değerlerinin ötesinde ‘yeni oluşan kültür’ değerlerini inceleyen bir disiplin olma hüviyetine kavuştuğunu da vurgular. (Ersoy, 2004)

Metin Ekici ise bu kavramın metni anlamak için metnin anlatıldığı ortamı anlama fikrinden doğup antropoloji çalışmalarının, sözlü kültür ürünlerine uyarlanmasıyla başlayıp gelişerek günümüzdeki şeklini aldığını belirtir. Bu yöntem ve yaklaşımlar sayesinde sözlü kültür ürünleri yorumlanabilir hâle gelip anlam ve derinlik kazandığını ve bu yaklaşımın, icra esnasında; icra mekânı, icra tarihi, icra zamanı, icra nedeni, icra biçimi, icracı kimliği gibi unsurları context (bağlam) olarak ele aldığını söyler ve söz konusu bu unsurları incelemeye dâhil eder. (Ekici, 2004)

Bununla birlikte, performans teorisinin başka bir işlevini de şöyle açıklamaktadır: “Sözlü kültür ürünlerine bu tarz yaklaşımlar sözlü kültür ürünlerini geçmişin kalıntıları olmaktan çıkarıp neden sonuç ilişkilerinin yorumlanarak değerlendirilmesine katkı sağlamıştır. Zirâ sözlü kültür ürünleri, toplumun ortak malı olan hazır kalıpların deneyimleri pekiştirecek şekilde biçimlendirilmesiyle oluşan ve yazılı metinden yoksun olduğu için toplum belleğinde yüzyıllarca gelişerek varlığını sürdüren canlı organizmalar bütünüdür. Sözlü ürünler halkın bilincinde sözle biçimlendikleri için, sözün ilk kaynağı olan düşünce geliştikçe hazır deyişlerin kullanımı da daha ince bir ustalık kazanarak ifade alanını genişletmiştir.” (Ekici, 1998)

Mustafa Gültekin, masalların icra ortamını incelerken performans teoriden faydalanmış ve gösterim temelli ürünleri anlamlandırma çalışmalarında bu teorisinin önemini vurgulamıştır. Buna göre, anlatıcı ve dinleyicilerin, karşılıklı iletişim hâlinde oluşları, anlatımın durağanlığını ortadan kaldırmakta, dinleyicilerin de anlatı dünyasında yolculuğa çıkmalarına ve masalın işlev kazanmasına hizmet etmektedir. Burada tartışmak istediğimiz bir başka husus anlatıcının ses tonunu kullanışı ve jest ve mimiklerin beden folkloru olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğidir. (Gültekin, 2014)

Dr. İsmail Görkem’e göre tamamen sözlü olan sözel kültür ürünleri, ‘Halk Edebiyatı’ dairesinde incelenir. Bunlar, “söz” (metin), “yaratıcı” (anlatıcı/ aktarıcı/ sanatkâr), “musiki” ve “dinleyici çevre” olmadan hayata geçirilemez. ‘Hayata geçirilme’ ifadesini de ‘canlı performans/gösterim’ [=performance oriented] karşılığında kullanır. (Görkem, 2009)

Bu bilgiler ışığında gösterim kaynaklı tüm halk ürünlerinin performans teorisine ile incelenmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bir halk yaratısının tüm

yönleriyle incelenip anlamlandırılabilmesi için icra edildiği şartların da göz önünde bulundurulması bilimsel sonuçlara ulaşılmasında zorunluluk arz etmektedir.

1.2.3. Cem İbadetinin Bu Yöntemle İncelenmesinin Gerekçeleri

Cem ibadeti, yüzyıllardan beri Alevi toplumlarının kültürel ve sosyolojik özelliklerini en açık şekliyle ortaya koyan özel bir ibadet olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarihin bu kadar eski dönemlerine tanıklık eden bu kültür, Anadolu'nun Türkleşmesinden Şaman inançlarının yaşatılmasına kadar pek çok işlevi yerine getirmiş ve Türk kültürünün en sadık mirasçılarında biri olarak günümüze kadar gelmiştir. Hem İslam tarihinde hem de Türk tarihinde tartışılmaz bir öneme sahip olan Alevilik, özellikle Cumhuriyetin İlanı ile akademik bir araştırma alanı olarak da dikkatleri üzerinde toplamıştır. Özellikle cem ibadeti süresince okunan gülbenkler, tercümanlar, deyişler, duvazlar, mersiyele edebi açıdan incelenmiş, cem erkânları, 12 hizmet ve görevleri hakkında toplanan bilgilerden yola çıkılarak bu ibadet açıklanmaya çalışılmıştır. Ancak halk biliminin klasik yöntemlerine başvurularak yapılan bu araştırmalarda genellikle sadece metinle sınırlı kalmış, bu kültürel öğelerin bir icra ortamında meydana geldikleri göz ardı edilmiştir. Dolayısıyla sadece yazılı metinlerin incelenmesinden öteye gidemeyen araştırmalar bu gösterim kaynaklı ürünlerin gereğince anlaşılmasında yetersiz kalmışlardır. Hâlbuki belli bir metni olan sözlü kültür öğesini en doğru şekilde anlamak için meydana getirildiği ya da kullanıldığı ortamı da tanımak gerekir. 20. Yüzyılın yeni halk bilimi kuramlarından olan gösterimci performans teori öncelikle halk kaynaklı tüm ürünlerin zamana, mekâna, kültüre, dile, bireylerin psikolojik ve sosyolojik özelliklerine bağlı olarak değişkenlik göstereceği yorumundan yola çıkarak incelemeler yapar. Çünkü toplum denen olgu tüm bu değişkenlerin etkisiyle nasıl farklılıklar gösteriyorsa, meydana getirdikleri ürünler de o denli farklı olacaktır. Hatta aynı kişilerin aynı mekânda yaptıkları icralar dahi bir birinin aynısı olamayacağına göre her folklorik icra tektir. Öyleyse tıpkı ünlü düşünür Heraklitos'un "Aynı suda iki defa yıkanılmaz." dediği gibi her performans da özeldir, tekrar edilemez. Bu açıdan düşünüldüğünde folklorik bir ürünü icra esnasındaki tüm etkenleriyle birlikte değerlendiren performans teori, Alevi kültürünü ve ibadetlerini inceleme konusunda çok daha aydınlatıcı bir forma sahiptir.

Alevi inancı incelendiğinde ilk icra ortamının gizli olarak yapılan Kırklar Cem'ine dayandığı görülür. Orada kırk can bir can olmuştur. Hak Muhammed Ali yolu Peygamberimizin miraca çıkmasıyla Tanrı katında şereflerin en yüksek mertebesine ermiş, dönüşünde Kırklar Meclisi'ne gelerek miracı taçlandırmıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde yapılan tüm cemler bu Kırklar Cemi'nin bir tekrarı ve miraç olayının bir canlandırması niteliğindedir. Ceme katılanlar kırklar ceminin manevi doyumuna ulaşmayı hedefler, yani Kırklar Cemi bir idealdir. Öyleyse yürütülen her cemde bu ideale ulaşmak için bir performans sergilenir ve bu performans her icra ortamında farklılıklar gösterir. İşte performans teorisinin cem ortamlarının anlamlandırılmasındaki işlevi de bu noktada ortaya çıkar.

Mehmet Ersal ise “Alevi İnanç Sistemindeki Ritüelik Özel Terimler” adlı makalesinde diğer ritüellerde olduğu gibi cem icralarında da kullanılan birçok terimi anlamlandırmaya çalışır. Terimlerin anlamlarının açıklanması için de ritüelin meydana getirildiği icra ortamını ve icra sırasını da gözetmenin önemini vurgular. Bu durumu ritüellerde her inanç pratiğine ve harekete ayrı anlamlar yüklenmesine bağlar. Söz gelimi okuduğu bir metinde “parmak çatma” terimini gören bir kişi bunun Alevi inanç sistemindeki musahip cemine ait bir inanç pratiği olduğunu bilemez vebuna farklı anlamlar yükleyebilir. Pratiğin ne için ve nasıl icra edildiğini düşündüğümüzde görsellik ve tasvirin önemi de ortaya çıktığını ve ritüelin yapılış amacı ve görsel tasviri ile terimin tam karşılığını bulmanın kolaylaştığını vurgular. Hatta bu inanç pratiğinin başka bir bölgede farklı adlandırmasını da icraya yüklenen farklı anlamlara bağlar. (Ersal, 2011)

Bu bilgilerden yola çıkarak cem ibadetlerinin Performans Teori ışığında değerlendirilmesinin bilimsel olarak daha doğru sonuçlara ulaşıracağı kanaatindeyiz.

1.3. Araştırmanın Alanı

1.3.1. Aleviliğin Dünyada ve Anadolu'da Coğrafi Dağılımı

Alevilik, Anadolu'da ve yakın coğrafyada çok eski dönemlerden bu yana varlığını sürdürmektedir. İslamiyet'in kabulünden sonra Horasan erenleri olarak adlandırılan kültür mirasçıları sayesinde Anadolu'ya gelmiş ve zamanla onların yerleştiği coğrafyalarda kökleşmiştir. Aleviliğin heterodoks yönü, bu kökleşmeyi senkretik bir yapı ile bütünleştirmiş, yüzyıllardan bu yana Anadolu'nun farklı

bölgelerinde farklı uygulamalarla devam etmesini sağlamıştır. Kaldı ki cem ibadeti ile ilgili yapacağımız çalışmalar bu sahalarda halen devam eden Alevi anlayışını tanıttak bir belge niteliğinde olacağı için araştırma alanımız bölgesel dağılım bakımından oldukça geniş bir sahayı ilgilendirmektedir. Yaptığımız araştırmalarda Aleviliğin yayıldığı bölgeler şöyle tespit edilmiştir:

Mehmet Eröz, Osmanlı Türklerinin, Rumeli’de ülkeler fethettiğini, yerler alırken buralaraBektaşiliği de yaydığını belirtir. Böylece, Alevilik, Arnavutluk ve Yugoslavya’ya kadar bütün Rumeli’ye yayılırken İran’da da Kızılbaş Türkmen oymaklarının mevcut olduğundan bahseder. Ayrıca Alevî zümrelerini birkaç grupta inceler: Buna göre ilki Edirne-Kırklareli çevresi, Alevive Bektaşileri; ikincisi, Balıkesir’den Muğla’ya, oradan Adana, Hatay ve kısmen Maraş’a kadar uzanan dağlar üzerinde ve dağ eteklerinde yaşayan “Tahtacılar” (Alevi Türkmenler); üçüncüsü, Balıkesir ile Aydın arasında toplu halde bulunan ve Rize-Trabzon dağlarında seyrek olarak rastlanan, “Çetmiler” (Çepniler). Eröz, Karadeniz Çepnilerinin hemen hemen Sünnileştiğini, Batı Anadolu Çepnilerinin ise, tamamen Alevî olup, “Çetmi” adıyla anıldığını, Ordu-Sinop arasındaki dağlarda, Çepni bakiyesi olması muhtemel olan, “Nalcı”lar yaşamakta olduğunu belirtir. Sivas çevresinde, “Sıraç” adıyla anılan Aleviler ve Sivas’ın Kangal’ına bağlı köylerde, kağnı arabasının ağaçlarını yapan Alevilere, galiba “Kağnıcı” veya “Arabacı” denilmektedir. Kuzey Anadolu, İç Anadolu ve Doğu Anadolu’daki Alevî-Kızılbaş zümreleri, çok önceleri toprağa yerleşmiş, köyler kurmuş cemaatlerdir. (Eröz, 1990)

Yılmaz Soyer ise Bektaşi Aleviliğini, Anadolu’da doğmuş, Balkanlarda yaygın ve etkin bir oluşum olarak var olmuş bulunan sosyolojik yapılanma için gerekli bir tanımlama olarak açıklar. Buna göre Bektaşi Aleviliği var olduğu sürece Türkçe kültür çevresi dâhilinde varlığını sürdürmüştür. Osmanlı Devleti’nin dağılması sonucunda, özellikle de 20. yüzyılda Arnavutluk Bektaşiliği Türkçe Kültür çevresinde yer alma vasfını önemli ölçüde kaybetse de Makedonya, Kosova ve Bulgaristan Bektaşiliği hala bu çevrenin dâhilindeve etkisindedir. Ama asıl gelişme Almanya ve Belçika gibi Avrupa ülkelerine yerleşmiş Bektaşi Alevilerinin faaliyetlerinde göze çarpmaktadır.(Soyer, 2005)

Orhan Yılmaz, Alevilerin Anadolu’nun haricinde, Balkanlarda, Bulgaristan’da Deliorman Bölgesinde, Yugoslavya’da öncelikle Diakoviça’da Bektaşî ocaklarına rastlandığından bahseder. Ayrıca aynı eserde Anadolu’da en

önemli Alevî merkezleri olarak Adana, Amasya, Ankara, Ağrı, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bingöl, Çankırı, Çorum, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Gaziantep, Hatay, İzmir, Kahramanmaraş, Kars, Kayseri, Malatya, Muş, Sivas, Tunceli ve Yozgat illeri belirlenmiştir. (Yılmaz, 2009)

1.3.2. Araştırma Alanımızda Yer Alan Bölgeler Ve Bu Bölgelerin Tanıtılması

Haramidere, İstanbul'un Beylikdüzü ilçesine bağlı bir semttir.

Ihlamurkuyu, İstanbul'un Ümraniye semtinde bulunan bir mahalledir.

Finike, Antalya'nın batısında yer alan turistik bir ilçedir.

Kırlangıç, Malatya ilinin Yeşilyurt ilçesine bağlı bir mahalledir.

Bergama, İzmir'in kuzeyinde, Bakırçay Havzasında yer alan bir ilçedir.

Tercan, Erzincan ilinin dokuz ilçesinden biridir.

Pazarcık, Maraş'ta Alevilerin yoğunlukta yaşadığı bir bölgedir.

Sivas, İç Anadolu Bölgesi'nde Kızılırmak boylarında yer alan ilimizin merkez ilçesidir.

Bingöl, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat bölümünde yer alan ilimizin merkez ilçesidir.

Kayadüzü, Amasya'nın Merzifon ilçesine bağlı bir belde olup, Merzifon'a 10 km uzaklıktadır.

Edremit, Balıkesir ilinin batısında Ege Denizi kıyısındaki ilçedir.

Çayıroca; doğusunda, kuzeyinde ve güneyinde Gebze, batısında İstanbul Tuzla İlçesi ile sınır olan ve Kocaeli'ye bağlı bir ilçedir.

Gürgentepe, Canik dağları ile Giresun Dağları'nın kesişim noktası üzerinde olan ve Ordu'ya bağlı bir ilçedir.

Gölbaşı, Adıyaman'ın batısında yer alan bir ilçedir.

Edirne, Marmara Bölgesi'nin Trakya kesiminde yer alan ilimizin merkez ilçesidir.

1.3.3. Toplumsal Değişikliklerinin Ortaya Çıkardığı Cem Ortamlarının Özellikleri

Alevilik, siyasi ve toplumsal dışlanmaların bir sonucu olarak şehir kültüründen uzakta kalmış ve kırsal bölgelerde kendine yer bulmuştur. Aleviler yüzyıllar boyunca köy yerlerinde kendine has bir toplumsal düzen oluşturmuş ve bu düzen içerisinde hem dini hem sosyal yaşantısını şekillendirmiştir. Alevilerin 1980'den sonra yaşadıkları bölgelerden şehirlere göç etmeye başlamaları sonucu sosyal hayatlarında meydana gelen değişiklikler dini hayatlarını da etkilemeye başlar. Şehir ortamında birbirlerinden kopmamak adına belli mahallelerde gettolaşmalar da zamanla yeni neslin bireyselleşmesi sonucu üyelerin birbirlerinden uzaklaşmaya başlamıştır. Bu durum başta dedelik kurumu olmak üzere Aleviliğin temel ilkelerinde köklü değişimlere neden olmuş ve en önemlisi cem evi kavramının yerleşmesine neden olmuştur.

Ali Yaman, 1990'larla birlikte bütün dünyada yaşanan millî ve dinsel kimliklerin ön plana çıkması olgusundan Alevilerin de paylarına düşeni aldıklarını anlatır. Kehl Bodrogi'nin düşüncelerini destekler biçimde gelenekten giderek uzaklaşmış olan Alevi toplumunun yaşanan sosyo-ekonomik, siyasal gelişmelerin de etkisiyle inanç/kültür alanında geleneğe dönüş sürecinin başladığını vurgular. Bu sürecin bugün hâlâ sürdüğünü söyleyerek Alevilerin kentleşme sürecinin nasıl başladığına dikkat çeker. Kent merkezlerine göçün Alevileri de etkilediğini, böylece Alevilerin geleneksel ortamından uzaklaşarak, Türkiye'nin ve Avrupa'nın kentlerine göç ettikçe bu yeni sosyo-ekonomik ortamda Aleviliğin bütün önemli sosyal kurumlarının büyük bir sarsıntıya uğradığını belirtir. (Yaman, 2012)

Aynı eserde geçmişte dedelerin bir ocak ailesine (Ocazâde) mensup olmaları gerektiğini ancak günümüzde bu nitelikler yetmediği gibi çok daha farklı niteliklere de ihtiyaç duyulduğundan bahseder. Ona göre öncelikle dede soyluların büyük bölümü yeni toplumsal koşullar çerçevesinde bu makama talip olamamakta, çok azı ki o da kentlerde kurumlaşmaya başlayan cemevlerinin varlığıyla birlikte bu hizmete talip olmaktadır. Bu da eskiden çok farklı olarak gönüllülükten dernek/vakıf yöneticilerinin söz sahibi olduğu görevli-maaşlı bir statüye doğru dönüşmektedir. Çeşitli işlevler bakımından ocakların yerini almaya başlayan

dernek/vakıf/cemevi şeklindeki inanç merkezlerinde artık dedelerin yanı sıra, zakirler, saz/semah kursu hocaları, kurum yöneticileri toplumu aydınlatma rollerini üstlenebilmektedir. Ayrıca 1990’lı yıllara kadar pek çok yerde bu işlevleri kesintiye uğramış olan Aleviliğin kent kültürüne uyum sağlaması amacıyla çalışmalar yürütülmekte ve bu çalışmaların merkezi Türkiye’nin her yanına yayılmış bulunan dernek ve vakıflarca yönetilen, cemevleri adı verilen, ibadetin yanısıra, eğitim, cenaze vb. hizmetler için de çok amaçlı kullanılabilen mekânlardır.

İncelemiş olduğumuz cem törenlerinde tarafımızca tespit edildiği gibi Ali Yaman da bugün farklı ocaklara mensup insanların inanç ve kültürel uygulamalarındaki farklılıklarının sorunlara yol açtığından bahsetmektedir. Farklı ibadet uygulamaları, cemlerdeki hizmet sıraları, semahlardaki farklılıklar, cemin otantik yapısının organize edilip edilmeyeceği gibi soru ve sorunların dedeler ve talipler arasında tartışılmaya başladığını belirterek cemin kent ortamında yaşadığı değişimleri saptar. Gösterimci performans teori ışığında incelenen cemlerin performanslarında her türlü değişkenin etkili olduğunu düşünmekteyiz. Bu açıdan Yaman’ın şu tespitleri de tezimizi destekler niteliktedir:

1. Öncelikle her cemin amacı değişmektedir. Geleneksel işlevlerde farklılaşma ortaya çıkmaktadır. İnanç, eğitim ve hukuk işlevleri olarak genellenebilecek bu işlevlerde daralma yaşanmakta, Alevi kimliğinin bir göstergesi olarak büyük spor salonlarında da yapılabilen tanıtım işlevi de görmekte, hatta her hafta cem ibadetleri TV kanallarında yayınlanabilmektedir.

2. Cemlerde dedenin konumunda büyük farklılaşma vardır. Kentlerde bu cemleri cemevinin kendi görevli dedesi yönetmekte, gönüllü veya maaşlı olarak çalışan bu dede’nin kim olacağına dernek veya vakıf yöneticileri karar vermektedirler. Cemevinde görevli olmayan dedelerin cem yürütmeleri ise ancak, cemevi dedesinin hastalanması, görevden ayrılması, diğer dedenin davet edilmesi gibi istisnai durumlarda söz konusu olabilmektedir ve kurum yöneticilerinin kentte esas söz sahibi olduğu açıktır.

3. Dede de dâhil cemdeki hizmetlerin, yani 12 hizmet sahiplerinin işlevleri ve belli bir işlevin yerine getirilmesinde izledikleri yol değişir. Hizmetlerin kimisi işlevsizleşir, kimisi farklılaşır, mesela peyikçi yerine mail, telefon, medya, TV. vb. araçlar kullanılabilir.

4. Cemin geleneksel mekânı değişir, genellikle mobil mekânlar, yani büyük odalar veya cemevi adlı mekânlarda yapılabilen cemler, çoğunlukla kentlerde belli cemevi, dergâh, dernek mekânlarına yerini bırakır.

5. Eskiden cemler dedelerce perşembeyi cumaya bağlayan akşam yapılırken artık bu zaman değişir, hafta sonlarına, toplumsal taleplere, tanıtım ihtiyaçlarına göre farklı zamanlarda yapılır.

6. Cem ibadetinin gerçekleştirildiği ortamın fiziki çevresi, görünümü değişir. Hizmet sahiplerinin özellikle semah edenlerin günlük kıyafetler yerine folklorik kıyafetler giydiği, cemi yöneten dedelerin ve bağlama çalan zakirlerin kravatlı kıyafetler giydikleri görülmektedir. Duvarlarda Hz. Ali, Hacı Bektaş gibi geleneksel inanç önderlerinin yanı sıra siyasi ve/veya güncel tanınmış simaların resimlerinin de asılı olduğu görülmektedir.

7. Cem ibadetini yerine getirirken kullanılan araçlar değişir. Mumların yerine elektrik, lambalar, dedelerin deyişlerinin, dualarının yazılı olduğu metinleri koydukları rahleler, mikrofonlar, profesyonel zakirler, tv video kayıtları vb. devreye girer. Ocak, post, asa (tarık) ve mum gibi geleneksel araçların giderek ortadan kalktığı gözlemlenmektedir.

8. Ceme katılanların zihniyeti değişir, katılma amaçları değişir. Daha önce temelde ibadet amaçlı katılmak söz konusu iken, şimdi bunun dışında amaçlarla da gelinmektedir. Alevilerin çok azı düzenli, kimisi cemevi/dernek üye veya görevlisi olduğundan, kimisi hizmet sahibi, kimisi ilk kez görmek için, çok azı araştırma amaçlı, kimi Sünni vatandaşlar da ne oluyor görmek, duyduklarını test etmek için cemlere katılmaktadırlar. Dedeler ve talipler arasındaki değerlendirmelere bakıldığında ibadet ve öğretim-tanıtım amaçları arasında gidip gelen bir dinsel ritüel söz konusudur. Aleviler arasında cemin kutsallığına ilişkin değişik değerlendirmeler de işte cemin yaşadığı bu değişimle ilgilidir.

9. Dede de dâhil, cem ibadetlerine katılanlar bakımından bu ibadetin sonuçları ve etkisi değişir. İnsanlarda yarattığı anlam dünyası, sosyal, dini, eğitsel etkileri farklılaşmıştır. Burada ifade edilen deyişler ve dualarda yer alan ifade ve bilgiler, günümüz insanı bakımından tam olarak anlaşılamamaktadır. Oysa geleneksel hayatta Aleviler cemde kullanılan dili çok iyi anlamakta ve o mistik, ruhani ortamı çok daha iyi anlamaktaydı. Dolayısıyla yüzyıllar öncesinin

koşullarına göre şekillenmiş ve çeşitli nedenlerle de güncellenememiş dedelik kurumu ve cem ibadetlerini kentli nüfusun ne kadar anladığı ve hayatına yansıtılabildiği konusu değişimin göstergelerindedir.

2. ALEVİLİK VE ALEVİLİĞİN İNANÇ ESASLARI

2.1. Aleviliğin Tarihi

Alevilik; inanç boyutunda olduğu kadar oluşumu, kaynakları ve tarihi bakımından da pekçok araştırmacının ortak konusu olmuş ve hakkında birçok çalışma yapılmıştır. Ancak yapılan çalışmalar politik, dini ve inançsal etkilerden kurtulmuş, Alevilik inancı ve tarihi ile ilgili çok farklı sonuçlar ortaya konmuştur. Melikoff gibi Aleviliğin tamamen Şaman kültürünün bir uzantısı olduğunu öne süren görüşler yanında Gökçe gibi Aleviliği Şiilik ve Caferilikle aynı tarihi kola bağlayanlarda vardır. Peygamberin 632'deki ölümünden sonra yerine kimin geçeceği sorusunun Müslümanları ikiye bölmesi Alevilik tarihinin başlangıcını oluşturması bakımından oldukça önemli olsa da alan araştırmaları esnasında yaptığımız görüşmeler ve okumalardan yola çıktığımızda Aleviliğin oluşumunu “senkretizm” ve “heterodoks” kavramları ile açıklamanın doğru olacağı kanısındayız. Çünkü Aleviliğin kökenine baktığımızda ne tamamen İslami ne tamamen Şamanist bir yapının sözkonusu olmadığı anlaşılmaktadır.

İslamiyet, Arapların cahiliye devri dediğimiz bozulmuş toplum yapısı için büyük bir devrim niteliği taşımış ve Peygamber aracılığıyla bu topluma yön vermiştir. Ancak Peygamber'in ölümünden sonra çekişmelerin ve adaletsizliklerin ortaya çıkması bir kırılma noktası oluşturmuştur. Ali taraftarları zulüm ve baskıya maruz kalırken Muaviye yanlılarının zenginlik ve saltanat içinde olmaları bu ayrışmanın artmasının en önemli nedenidir. Emevi zulmünden kaçan Ali evlatları Ehlibeyt'in yolundan gitmiş ve İslamiyetin özü itibarıyla tasavvufi bir duruş sergilemişlerdir. Ali evlatlarıyla karşılaştıklarında onların inanç dünyalarını Orta Asya'dan getirdikleri eski dinleri ile ruhsal olarak körtüştüren Oğuzlar, İslam dinine yakınlık duymuş ve bu sayede Müslümanlığı zorlanmadan kabul etmişlerdir. Şamanizm ve Orta Asya'dan getirdikleri kültürel değerleri İslamiyetle buluşturmuş ne İslam'ın özünden ne de geçmişten getirdikleri geleneklerinden kopmamışlardır. İki topluluğun kültürel bileşkesinden ortaya çıkan bu zengin inanç sistemi Horasan erenleri adıyla anılan kültür mirasçıları sayesinde, tarihin en eski medeniyetlerine ev sahipliği yapmış olan Anadolu topraklarına kadar uzanmıştır. Gelmiş olduğu bu yeni coğrafyanın inançları ve kültürü ile de harmanlanarak “Alevilik” adını almış ve yüzyıllardan günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Niyazi Öktem, Anadolu Aleviliğinin heterodoksisini tek bir senkretizme bağlamanın yanlış olduğunu belirterek Şia, Mazdeizm, Maniheizm,

Hıristiyanlık, Antik Anadolu kült ve kültürlerini de senkretizmin öğeleri arasında saymanın gerekli olduğunu söyler. (Öktem, 1999)

Kaya Gökçe, “Aleviliği Yaşamak veya Alevi Olmak” adlı çalışmasında Peygamberimizden sonra İslam ilkeleri ve İslam adına elde edilen kazanımların birer birer kaybedilmeye başladığını belirtir. Buna göre Ali taraftarları Peygamberimiz döneminde yaşanan İslam’a geri dönülmesini istemişlerdir. Ali taraftarlarının Peygamberden sonra hilafetin Ali’nin hakkı olduğunu söylemelerine rağmen Hz. Ali, İslam zarar görmesin diye hilafet makamına gelen üç halifeye de biat etmiştir. Hz. Ali hilafeti aldıktan sonra İslam birliğini, kardeşliğini yeniden tesis etmek için her şeyini ortaya koymuş, bu yolda büyük başarılar elde etmesine rağmen Sıffin Savaşı’nda Muaviye tarafından Hakem Olayı ile yenik sayılmış ve hilafeti bırakmak zorunda kalmıştır. Bu yol her türlü saltanattan uzaklaşarak, İmam Ali, Hasan ve Hüseyin tarafından batın ve ilahi aşk yoluyla yürütülmüş, İmam Cafer-i Sadık’a atfen Caferi Mezhebi adını almış, İmam Cafer Kuran’ın batın manası olan İlm-i Ledun’u Caferiliğin içine yerleştirmiş, bu yoldan Alevi hikmeti tasavvuf ve Vahded-i Vücut inancını ortaya çıkarmıştır. Tasavvufi ve batını sırrına dayanan Caferi ve Alevi yol Türkistan’a ve Türklere geçmiştir. (Gökçe, 2010)

Melikoff ise Türklerin, Müslümanlığı ipek yolu konaklarından geçen tacirler aracılığı ile tanıdıklarını bunlar arasında İran halk İslamlığının birçok öğesini benimsemiş olan göçebe İranlı dailerin (misyoner) bulunduğunu iddia eder. Bu dervişler önce İranlı iken kısa süre sonra Türk dervişler belirmiştir. Bunlar Şamanlığın kam ozanlarının izleyicileridir ve kendilerine ata, dede, baba denilmiştir. (Melikoff, 2011)

Caner Işık, Aleviliğin kadim geleneklerden kökünü alan ve İslam ile müttekâmil hale gelen bir inanç olduğunu söyler. Kadim geleneklerin Anadolu kült ve inançları ve Anadolu’ya Horasandan gelen Horasan erenleri inançlarından oluştuğunu belirtir. Ona göre, Anadolu birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Anadolu merkezli inanç ve yaşam pratikleri zaman içinde ciddi dönüşümlere uğrayarak günümüze kadar gelmiştir. Anadolu’da var olup kökleşen Aleviliğin antik kalıtlarla özdeş olduğu iddiasının eski bir iddia olduğunu belirtir ve Anadolu dışı özellikle Horasan üzeri yaşanan büyük göçlerin Aleviliğin Anadolu’da kendine özgü şekillenmesinde çok etkili olduğunu vurgular. Horasan erenleri çoğunluğu Oğuz olan boyların, ehlibeyt aracılığı ve tasavvuf yorumuyla

İslam'ı kabul etmesi sürecinde oluşmuştur. Bu anlayışı ile Peygamber döneminde yaşamış olan Ashab-ı Sufha'nın melamet görüşüne yakın bir okumaları vardır. Horasan erenleri denince akla özellikle Oğuzlar arasında hızlı bir biçimde yayılan İslam'ın eski kadim inançları ile de barışık mistik şahsiyetleri gelir. Bu mistik şahsiyetler aslında Oğuzlar arasında Kam olarak adlandırılan ruhsal kişiliklerdir. Oğuz gruplarının İslam'la tanışması mistik, tasavvufi okumalar yapan şiirler okuyan, gelenek içinde dönüşerek İslam ereni olmuş, kam köklü bu erenler vasıtasıyla olmuştur. İslam'ı bu vechesiyle değerlendiren grubun yaşayan en önemli temsilcileri Alevilerdir. (Işık, 2015a)

2.1.1. Türklerin Eski İnanç Sistemleri ve Alevilik

Göçebelikten yerleşik hayata geçişin anayurdu olan Anadolu Coğrafyası, Hititten Troya'ya, Perslerden Bizans'a, Selçuklulardan Osmanlı'ya kadar pek çok devlet ve imparatorlukların kurulmasına ve gelişmesine tanıklık etmiştir. Bu kadar zengin bir kültür mozağine yüzyıllardır ev sahipliği yapan Anadolu toprakları gerek bereketli dokusu gerekse uzak medeniyetlerin buluşma noktası olarak her zaman dikkatleri üzerinde toplamıştır ve halen toplamaya devam etmektedir.

Orta Asya'dan getirmiş olduğu kültürel dokuyu yerleştiği her bölgenin inanışlarıyla senkretize eden Oğuz Türkleri, bu özelliklerini Anadolu'ya geldikten sonra da devam ettirmişlerdir. Anadolu'ya gelirken Şamanizm, Manicilik ve Dualizm gibi yanlarında geçmişten getirdikleri inanç sistemlerini karşılaştıkları İslamiyet ve yoğun Arap kültürü ile yoğurmuş ve bu sentezi zaten Anadolu'da tarihin karanlık dönemlerinden beri var olan eski Roma Uygurluğu ile buluşturarak hem yepyeni hem oldukça heterodoks bir inanç sistemi oluşturmuşlardır

Ü. Günay ve H. Güngör, Şaman ritüellerindeki tema ve motiflerin tasavvuf, tarikatlar ve özellikle de heterodoks dinî grup ve hareketler aracılığıyla Müslüman Türk dindarlığına ve özellikle de Anadolu'daki Müslüman Türk dinî yaşayışına çeşitli şekillerde transfer edildiğini belirtirler.(Günay, Güngör, 1997). Alevi İslam inancındaki pekçok ritüelin Şaman sistemi ile benzerlik göstermesi her ne kadar bu görüş ile bağdaşsa da sadece sema ve semahlarda değil, Anadolu'daki diğer inanış ve ritüellerde de eski Türk inanışları ve şaman inancının bakiyeleri mevcuttur.

Şerafettin Turan, Türkler; tarihleri boyunca birbirinden farklı birçok dinin veya inanç sisteminin etkisi altında kaldığını ve Orta Asya'daki en eski Türk topluluklarının inanç sistemleri atalar kültürü, tabiat kültürleri ve Gök Tanrı kültürü olmak üzere üçlü bir din anlayışından oluştuğunu ifade eder. İslamiyetin, VII. Yüzyılda yayılmaya başladığını, Türklerin bu yeni dine geçişleri de aynı yüzyılda başlamış ancak, X. Yüzyılda tamamlandığını belirtir. (Turan, 1994)

Yaşar Kalafat, Türklerin tümünün İslamiyete aynı dinden geçerek girmediklerini; dolayısıyla dinlerinden taşıdıkları inanç ve uygulamaların da farklı olduğunu belirtir. Ona göre Türklerin İslamdan evvelki bir inançları vardı ki muhtemelen ilk dinleridir ve Türklerin karakteri ile imtizaç etmiş olan bu din Gök Tanrı, bazılarına göre yanlış olarak Şamanizm'dir. Bunun Alevilik itibariyle özel önemi olsa da bu dinden Türklerin mezhep, tarikat ve inanç kesimlerinden sadece Aleviliğin eski Türk dinlerinden -bu arada Gök Tanrı İnancı'ndan- etkilenmediğini vurgular. Ona göre Türkiye'de hiçbir inanç kesimi yoktur ki, Türkiye'deki veya Türklerdeki evvelki dinlerden etkilenmemiş olsunlar. (Kalafat, 1997)

Şükrü Günbulut, Türk topluluklarının Tarihsel ve toplumsal koşulların sonucunda birçok dinle karşılaştığını bunların birçoğu ile ilişki içinde olduklarını söyler. Türklerin kabul ettiği dinleri Doğa Kültürleri, Gök Tanrı dini, Budizm, Zerdüştlük, Şamanizm, Mani dini ya da Maniheizm, Yahudilik, Hıristiyanlık İslam ve İslam'ın Batini yorumları olarak sıralar. (Günbulut, 1996)

2.1.2. İslamiyet'in Kabulünden Sonra Türkler ve Alevilik

Türklerin din olarak İslamiyeti seçmeleri düşünüldüğü kadar hızlı bir süreçte gerçekleşmemiştir. Tarihi verilere göre Türklerin boylar halinde Müslüman olmaları sekizinci yüzyıldan onuncu yüzyılın sonuna kadar işleyen bir süreçtir. Yukarıda bahsettiğimiz gibi eski Türk inançları ile İslamiyet'in bulunduğu Horasan bölgesinde batını felsefeye sahip din adamları Aleviliğin temellerini de atmış olurlar. Bu kültürel senkretizmin sonucunda Anadolu topraklarına taşınan bu kültür, Anadolu coğrafyasında birçok devletin kurulmasında ön ayak olduğu kadar Anadolu ve Balkanlar'ın Türkleşmesi ve Müslümanlaşmasında da çok önemli roller üstlenmiştir. Ancak Osmanlı-Safevi Savaşları Aleviler için bir kırılma noktası olmuş ve bu tarihten sonra merkezin, Türklerin Anadolu'daki tarihi zeminini hazırlayan Alevilere olan tutumu değişmiştir. Özellikle I. Selim

zamanında Aleviler üzerinde büyük baskı oluşturulmuş; yüzyıllar süren katliamlar, zulümler Alevilerin içine kapalı, gizli bir kültür olarak yaşamasına neden olmuştur.

Derya Sümer, Türklerin Emevi saltanatına karşı duyduğu nefret ve boyun eğmeme geleneğinin Ehlîbeyt tarafından da yaşandığını söyler. Sümer'e göre Kербela'da, Hz. Hüseyin'in, Muaviye'nin oğlu Yezid tarafından verilen emir ile 681 yılında şehit edilmesi bu nefreti ve Emevilerden farklı İslam anlayışı özelliklerini Türkler ve Ehlîbeyt beraberliğinde gün yüzüne çıkarmıştır. Horasan yöresindeki halkın Emevi zulmünü ve Emevi anlayışındaki İslamiyeti onaylamaması, Ehlîbeyt taraftarlarını Irak bölgesinden Horasan bölgesine yönlendirmeye yardımcı olmuş ve evlilikler yoluyla da bu iki halkın kaynaşmasını sağlamıştır. Bu bölgelerde yaşamaya başlayan Ehlîbeyt yakınları, Türkler ile kız alıp vermişler, Emevilerden farklı olarak dedeleri Hz. Muhammed ve Hz. Ali'nin açtığı yolda hilafetin sağlanması adına gerçek İslamın ve Kuran'ın özünü halka açıklamaya çalışmışlardır (Sümer, 2011).

Baki Yaşa Altınok ise Horasan bölgesindeki Türklerin din esaslarını Ehlîbeyt'in eşitlik, hoşgörü ve muhabbete dayalı yorumundan aldıklarını belirtir. Peygamberin önderliğinde, Hz. Ali ve evlatlarının İslam anlayışını benimseyip kabul etmeleri neticesinde Türklerin eski dinleri Şamanizmden oba oba, oymak oymak İslamiyete geçtiklerini vurgular. Özellikle bilineni 960 yılında Karahanlı Türk Hakanı Saltuk Buğra Han'ın himayesinde 200 çadırılık bir Türkmen kitesinin toplu olarak Müslüman olmasıdır. İslamlaşma sürecini Ehlîbeyt imamlarının öncülüğünde devam ettiren Türklerin bir bölümü, Semerkând'a bağlı Matürîd kasabasında yetişmiş Türk bir aileye mensup İmam Ebu Maturîdî'nin akli bilgileri ile yine bir Türk aileye mensup olan Ehlîbeyt'ten İmam-ı Azam Ebu Hanîfe'nin fikhını benimsemiştir. Bu ekol ve soydan gelen Ahmet Yesevi de Hz. Ali ve Ehlîbeyt'ten yana olmuştur. Tercihini Hz. Ali ve Ehlîbeyt'ten yana yapan ve Türkistan tasavvuf okulunda yetişen Ahmet Yesevi'nin Vahdet-i Vücut'a dayalı tasavvuf anlayışı yetiştirdiği Türkler arasında benimsenmiş ve Yesevi dergâhı döneminin önemli, büyük eğitim kurumları arasında yer almıştır. Bu kurumun ışığında feyiz alan Hacı Bektaş Veli, Horasan'dan 13. yüzyılda, Anadolu'ya gelmiş, Ehlîbeyt'in yolunu halka Türkçe anlatmış, yetiştirdiği öğrenciler aracılığıyla da öğretinin yaşam tarzı geniş halk kitlelerine aktarılmış ve günümüze kadar varlık alanını yavaşlatmıştır. (Altınok, 2001)

Prof. Türkdoğan'a göre Alevî dedeliğinin ilk kuruluşu Safaviler döneminde ortaya çıkmıştır. Alevîliğin bilgili kültürlü ve eğitimli dedelerden mahrum kalması, Yavuz Selim'in Alevî bilim adamlarını katletmesinden çok, 16. yüzyılda Erdebil tekkesinin bir eğitim kurumu olma özelliğini yitirmesindedir. (Türkdoğan, 1995)

Caner Işık, İslamiyetin kabulünden sonra kurulan devletlerin belli bir zaman sonra yozlaştığını ve kendi kuranlarına, abdallara, babalara, ahiler ve bacılara karşı savaş verdiğini ifade eder. Babai isyanı, daha sonra Safevi-Osmanlı savaşları, Kalender Çelebi İsyanı, Şah Kulu isyanı gibi birçok kalkışmayı tekke kuranlarla devlet kuran Türkmenlerin çatışması olarak kabul eder. Bu çatışmaları aynı zamanda eşitliği, adaleti ve Hak katında özgürlüğü savunan ruhsal yorum ile zenginlik, saltanat ve siyasetin çatışması olarak değerlendirir. Aleviler bu çatışma sürecinde tuttıkları safın gereğine uygun olarak, devlet ve iktidara teslim olmamış safta yer almıştır. (Işık, 2008)

2.1.3. Atatürk ve Cumhuriyet Döneminde Alevilik

Alevilerin Cumhuriyetin kurulmasıyla beraber yüzyıllardır bir türlü yakınlaşamadıkları siyasal iktidara yakınlaşma sürecine girdikleri söylenebilir. Osmanlı İmparatorluğu zamanında merkezin yakınında bulunamayan Aleviler Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte devletin, özellikle de laiklik politikalarının destekleyicileri olmuşlardır. Bunun nedenleri arasında Alevilerin "laik" bir yapı taşımalarının yanında yüzlerce yıl merkezin hem siyasal hem de fiziksel olarak yakınında bulunmamaları da gösterilebilir. Cumhuriyet dönemi Aleviler tarafından Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki dışlanmış konumlarından, toplum dışılıktan kurtuluş ve dini, siyasi ve sosyal haklarını elde etme dönemi olarak değerlendirilmiştir. Cumhuriyetin Osmanlı mirasını kabul etmemesi ve bu konuda ortaya koyduğu kesin tavır, Alevilerde haklarını elde etme beklentilerinin çok kısa süre içerisinde gerçekleşeceği ümidini uyandırmıştır.

Orhan Yılmaz'a göre Aleviler için Mustafa Kemal Paşa, Hz. Ali'nin, Hacı Bektaş Veli'nin don değiştirmiş halidir. Mustafa Kemal Paşa Mehdi'dir. Milli Mücadele sırasında Anadolu'da 66 adet ayaklanmadan Anzavur Ayaklanması, Bolu-Gerede-Düzce Ayaklanması ve Zile-Yozgat (Çapanoğlu) Ayaklanması'nın Milli Mücadeleyi bitirme noktasına geldiğini ve bu üç önemli ayaklanmaya Alevî-Bektaşîlerden katılım olmadığını vurgular. Mustafa Kemal Paşa bütün bunları

değerlendirmiş ve cumhuriyet kurulduktan sonra Bektaşî ve Alevîleri önemli devlet makamlarına getirmekten çekinmemiştir.(Yılmaz, 2009)

Yavuz Tombak, Alevilerin -özellikle Anadolu'da yaşayanların- daima Mustafa Kemal'in yanında olduklarına dikkati çeker. Samsun'a çıktıktan altı gün sonra 25 Mayıs 1919'da Mustafa Kemal Havza'ya geldiğinde kendisini karşılayanların arasında Alevilerin sayısı çoğunluk teşkil etmektedir. (Tombak, 2012)

Aleviler, Milli Mücadele ve Cumhuriyet yılları boyunca Atatürk'ün yanında yer almış, modern, çağdaş ve akılcı tutumlarıyla O'nun ilke ve devrimlerinin savunucusu olarak bu tutumlarını günümüze kadar sürdürmüşlerdir.

2.1.4. Günümüzde Alevilik

Her toplum tarih boyunca yaşadığı çağın gereklerine bağlı olarak kültürel, toplumsal ve düşünsel anlamda değişimlere maruz kalmıştır. Aleviler de Anadolu'nun kırsal bölgelerinde yüzyıllarca yaşattıkları bu köklü geleneği günümüze taşıırken sosyal, kültürel, ekonomik, politik etkenlere bağlı olarak birtakım değişimler yaşamıştır. Özellikle 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren Alevilerin sosyal yaşantısında köklü değişiklikler göze çarpar. Kırsal bölgelerde doğup gelişen Alevi kültürünün geleneksel yapısı, şehirlere göçlerin artması sonucu oldukça farklı bir yaşam biçimi ile karşı karşıya kalmıştır. Modern hayatın gereklerine sosyal anlamda uyum sağlamaya çalışan Aleviler dini yaşantılarını da şehir ortamına taşırlar. Bu süreçte ilk defa Sünni kesimle de aynı ortamı paylaşmaya başlamış, baskı dolu dönemlerden geçmiş, kültürel değerlerini korumak için göç ettikleri şehirlerde de bir birlerinden kopmadan yaşama yoluna gitmişlerdir. Buna rağmen geleneksel Alevi yaşantısının bu yeni sosyokültürel yapı içerisinde birtakım değişikliklere uğramasının önüne geçememişlerdir ve kırsal bölgelerde Aleviliğin yön verdiği uygulamaların (düşkünlük, musahiplik gibi) çoğunu terk etmek zorunda kalmışlardır. Köylerde taliplerin evlerinde ya da cem odalarında cem yürütürken şehirleşmeyle beraber ibadet edecek yer sorunuyla yüz yüze gelmiş olmaları sonucunda cem evleri bir ibadet mekânı olarak ortaya çıkmıştır. Cemevleri geleneksel ibadet uygulamalarını tam olarak yansıtamasa da zamanla sadece ibadethane olarak kalmamış, Aleviler için eğitim, sosyalleşme, yardımlaşma gibi pekçok alanda da önemli görevler üstlenmişlerdir. Ayrıca şehrin kozmopolit yapısı, ekonomik sıkıntılar, modern yaşantıya uyum sağlama çabaları

dede-talip ilişkisinin zedelenmesine, ocak kültürünün zayıflamasına neden olsa da Aleviler geleneklerinden vazgeçmemişler ve bunların yerine vakıf, dernek, federasyon, konfederasyon gibi örgütlenmeler meydana getirmişlerdir. Bunlar, Alevilerin gelenekten getirdikleri dini ve kültürel bilgileri sonraki nesillere aktarma konusunda önemli görevler üstlenmişlerdir.

Rıza Yıldırım, Alevilerin bütün tarihleri boyunca yaşadıkları en köklü dönüşümün, 20. Yüzyılın sonlarında başladığını belirtir. Hala devam etmekte olan bu dönüşümün daha öncekilerden çok daha derin ve kapsamlı olmasını Alevi toplumunun tarihinde ilk defa kitlesel olarak şehirleşmesine bağlar. Ona göre, 1980'lerde hızlanan ve bugün artık neredeyse tamamlanmış olan bu şehirleşme süreci Aleviliği ciddi bir kriz içine sokmuştur. Bütün boyutlarıyla kırsal bir karakter taşıyan geleneksel Alevilik, şehir hayatına hitap etmemektedir. Hatta bazı kurumları itibarıyla şehir hayatı içinde varlığını devam ettirme imkânı bulamamaktadır. Örneğin, musahiplik geleneksel Aleviliğin omurgasını oluşturan ana kurumlarından. Ne var ki, köy hayatında son derece işlevsel olan musahiplik şehir hayatında hantal kalmış ve büyük oranda terk edilmiştir. Aynı durum dede ocaklarının teolojik ve sosyal sistemdeki konumu ve dede-talip ilişkisi için de geçerlidir. Dedeler geleneksel otoritelerini yitirmektedirler. Hakeza cem ibadeti de ciddi dönüşümlere sahne olmaktadır. Örneğin geleneksel Alevi toplumunda cem ibadetinin ana işlevi toplumsal barışı ve ahengi korumaktır. Bunu sağlayabilmek için elindeki en güçlü silah ise “düşkünlük” kurumudur. Kırsal hayatta düşkün olan bir kişinin yaşamını devam ettirme şansı çok düşük olduğundan düşkünlük çok güçlü bir müeyyidedir. Bu yolla toplum iç âhengini şiddet kullanmadan sağlamaktadır. Ne var ki kikalabalık şehirlerin kozmopolit mahallelerinde kaybolan modern Alevi için düşkünlük kurumunun herhangi bir müeyyide gücü kalmamıştır. Dolayısıyla işlevselliğini yitirmiştir ve terk edilmektedir. Netice olarak, Alevi toplumunun kitlesel olarak şehirleşmesi Aleviliğin kendisinde de bir dönüşümü kaçınılmaz kılmaktadır. (Yıldırım, 2012) Aleviler, yüzyıllardan beri inançları ve yaşantıları bakımından yadırganmış, yargılanmış ve çoğu zaman da baskılarla sindirilmeye çalışılmış bir toplumdur. Buna rağmen değerlerinden vazgeçmemiş ve kültürlerini yaşatmışlardır. Her ne kadar Alevilik geleneksel yapısından uzaklaşıp yeni toplumsal yaşantı içerisinde değişimlere maruz kalsa da Alevilerin yeni yapılanmalarla bu inancı devam ettirmeleri takdirle karşılanmalıdır.

2.2. Alevilik ve Alevilerin Din Anlayışı

Sözlükte “Ali’ye mensup”, “Ali’ye ait” ve “Ali soyundan olan” anlamlarına gelen Alevî kelimesi TDK sözlüğünde “Halife Ali yanlısı olan” anlamında kullanılmaktadır. Yapılan araştırmalarda çok farklı açılardan çeşitli anlamlar yüklenen bu terim siyâsî alanda, Hz. Ali’nin birinci halife olmasının hak olduğunu ve İslam toplumunun yönetiminin onun soyuna emanet edidiğini savunur. İnançsal boyutta yapılan değerlendirmelere göre Hz. Ali en üstün sahabîdir ve kendisine peygamber tarafından ulûhiyyet atfedilmiştir. Tasavvuf alanında yapılan değerlendirmelere göre de Hz. Ali’nin Peygamberin zahiri bilgisine ve sırrına eren tek kişi olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.

Yavuz TOMBAK, Aleviliği tanımlamanın zorluklarına işaret eder. Bu durumu Alevinin ve Aleviliğin sahip olduğu anlamların tarihi süreç içerisinde farklı dönem ve coğrafyalarda değiştiği gibi ülkemizde de gerek tarihi süreçte gerekse de bugün farklılıklar içermesine bağlar. Bu farklılıklara asıl sebeplerini, kendini Alevi olarak tanımlayanların Aleviliğe giydirdikleri farklı manalara, Aleviliği görmek istedikleri şekilde tanımlayan ideolojik, politik çevrelere ve Aleviliğin ne olduğu ile ilgili araştırmaların noksanlığına, bilgi eksikliğine ve haklarında önyargıya sahip, yanlış bilgi ve duyumlardan başka hiçbir bilgiyi elinde bulundurmayan Sünni kesimin meydana getirdiği etkilere dayandırır (Tombak, 2012)

Prof. Yusuf Ziya Yörükân Alevîlerin hepsinin Hz. Ali’yi Tanrı bildiklerini belirtirken (Yörükân, 2006) Prof. Melikof’a göre Türkiye’deki Alevîlerle İran Azerbaycan’ındaki Ali’llahi diyebileceğimiz bir mezhep mensupları ortak temelli bir din ortaya koyarlar. Bu dinin belirgin özelliği, Tanrı’nın insanoğlu suretinde tecellisi inanişına dayanır. İran Azerbaycan’ının Tebriz yöresinde Kırklar veya Ceheltenadı verilen Türk topluluğu bulunmaktadır. Bunlar inanç ve gelenekleri ile Türkiye’deki Alevîlere benzerler, Hacı Bektaş’a bağlıdırlar ve bütün Alevîler gibi Ali’nin tanrısallığına inanırlar. (Melikoff, 2011) Bu iki tanımlamanın da Aleviliği İslam dışı bir özelliğe büründürdükleri dikkat çekicidir. Yaptığımız çalışmada Aleviliğin Hz. Ali’yi Tanrı yerine koyduğunu iddia eden ya da bu görüşleri destekleyecek bir sonuca kesinlikle ulaşılmamıştır. Görüşme yaptığımız Alevi dedeleri ve talipler Alevilerin, Hz. Ali’de Tanrısallığın saklı olduğunu kabul etmekle beraber Allah’ın tek olduğuna ve ondan başka yaratıcı olmadığına, Hz. Muhammed’in O’nun peygamberi olduğuna kesinlikle inandıklarını

belirtmişlerdir. Bu inanç doğrultusunda “Ya Allah, Ya Muhamed, Ya Ali” ilkesi ile hareket etmektedirler.

Orhan YILMAZ, Alevîlerin kendilerini tanımlama şeklinin; Allah’a kul, Muhammed’e ümmet, Ali’ye talip kimse olduğunu belirtir. Alevî isminin nereden geldiği konusundaki tartışmalara değinir ve bazılarını değerlendirir. “Alevî ismi Alev kelimesinden türemiştir” iddiasını uçuk kaçık bulan Yılmaz, bu yorumlamayı Alevîlerin kökenini Orta Asya’dan koparıp, Anadolu’nun eski medeniyetlerine bağlama gayretlerine bağlar. Sümerlerin 5.500 yıl önce aynı bugünkü şekli ile cem törenleri yaptıklarını iddia edenleri eleştirir ve bu iddiaların sahiplerinin genellikle ateist olduklarını ve yurt dışında yaşıyor olduklarını belirtir. Arapça dersi almış kişiler bu sistemi gayet iyi bildiğini söyleyerek sözcüğün kökenini açıklar. Ona göre, Alevî ismi, Ali ismine “î” takısının eklenmesi ile türemiş bir isimdir. Ali Arapçada, sonundaki “i” harfi uzatılarak “Alî” şeklinde okunur. Arapça yazılışı ise mnb şeklindedir. Ayn, Lam ve Ye harflerinden meydana gelir. Arapçada kısa okunan sesli harfler yazılmadığı için, burada uzun okunan sesli harf olarak Ye harfi yazılmaktadır. Ali ismi, Arapça Alevî olarak yazılmak istendiği zaman, yani sonuna bir aidiyet eki olan ilave “î” harfi eklenmek istendiği zaman, her iki “î” harfinin arasına Vav harfi gelir. Böylece yazılışı halini alır. Lam harfinden sonra bir sessiz harf geldiği için, Lam harfi kelime içinde “le” olarak okunur. Böylece isim Alevî şeklini alır. Sondaki Ye harfi, yine uzun “î” şeklinde okunur.(Yılmaz, 2009)

A. Önder,Aleviliği Hz. Muhammed’i izleyen üç halifeyi tanımayan, Hz. Ali’yi imam ve halife kabul eden, kendine özgü kural ve törenleri bulunan, dinsel ve siyasal inanç sistemi olarak tanımlanmaktadır. Türkiye’de yaşayan Alevi toplulukları kendilerini,Anadolu Alevileri ve Bektaşî olarak adlandırdıklarını ve bu adlandırmanın sadece dini inanç sistemine özgü değil, Anadolu ile özdeşleşmiş bir düşünce sistemi de olduğunu vurgular.Alevi- Bektaşîlik kendine has oluşunun nedenin de Türklerin, Aleviliği Anadolu’ya geldikten sonra benimsemiş, bu inancı kendi töresine, geleneklerine, değer yargılarına, yaşam tarzına göre yoğurup yorumlamış olmasına bağlar.(Önder, 2007)

Cenk Üçer, Aleviliği, İnanç esasları noktasında farklı kabul ve yorumlarda bulunmakla beraber büyük oranda temel İslamî inançları benimseyip bunları Hakk- Muhammed-Ali üçlemesiyle formüle ederek bunu da daha çok ulûhiyyet-nübüvvet-velâyet çerçevesinde anlayan, Ehl-i Beyt merkezli bir dünya

ve ahiret görüşünü benimseyen, ibadet hayatını tarikat hayatı kalıplarında şekillendirip sadece bu alana hasreden, diğer gruplarla özellikle öteki olarak kabul ettikleri ile ilişkilerinde tevellâ ve teberrâyı temel prensip olarak gören, ilham ve keşfi birinci derecede bilgi kaynağı olarak kabul eden, eline-diline-beline sahip olmayı temel ahlâkî ilke olarak benimseyen, soya (ocaklara) dayalı tarikatlardan oluşan gruplar bütünü için bir üst kimlik veya bir şemsiye kavram ya da bir ortak üst adı olarak tanımlar.(Üçer, 2005) Üçer'in yapmış olduğu tanımlama çok kapsayıcı görünmesine rağmen Alevi inancını tamamen tasavvuf kalıplarından ibaret olarak tanımlamasının son derece yanlış bir tespit olduğu kanısındayız. Alevilerin ibadet anlayışı Kur'an temelli olup, ibadet esnasında okunan ayetlerle gerekçelendirilmiştir. Tevella ve teberra anlayışı ise Alevi toplumlarında her zaman var olan barışçıl yaklaşımın bir sonucudur. Bu anlayış son derece birleştirici ve uzlaştırıcı bir durum arz eder. Alevilikte asla kendi toplumunun dışındakini ötekileştirmek gibi bir öğreti söz konusu olamaz. Çünkü yaradılana değer vermek, Yaradan'dan ötürü şarttır. Tam tersine yüzyıllardan beri ötekileştirilip, dışlanan ve zulüm gören bu toplumun bir savunma anlayışı olarak kendinden olmayana karşı şiddeti, yakıp yıkıp öldürmeyi değil de sadece temkinli olmayı öğütlemesi son derece normaldir.

İsmail Aslandoğan ise Aleviliğin tanımını şöyle yapar: “ Allah'ın birliği-ne ve Hz. Muhammed Mustafa'nın peygamberliğine inanan Hz. Ali'nin veliliğini ve cennet ve cehennemi kabul eden Cenab-ı Allah'ın adaletine ve güzelliklerin yalnızca O'ndan geldiğine inanan ve itikat eden kişidir.” (Aslandoğan, 2001)

Caner IŞIK, Alevilik üzerine bu güne kadar yapılan tanımlamaların yetersiz kaldığından bahseder. Ona göre Aleviliği tanımlarken İslam içi-dışı tartışmalarla sınırlandırırken diğer yandan da etnik köken temelli yaklaşımlarla da mistik yönü hafifletilmiştir. Bunun yanında Alevilerin bu tanım ve tartışmalar sürerken kendi yol ve süreklilerini dedeleri, âşıkları, dervişleri ve gerçekleri ile “yol” içinde tanımladıklarını belirtir. Bu tanımlamaya göre Aleviliği insanlık tarihi kadar eski olan, İslam ve Ehlibeytin tecellisi ile en müttekâmil halini alan, Güruh-u Naciye süreğinin liderliğini kabul eden, kâinat yaratıldığı andan bu zamana kadar eren, evliya ve nebi yetiştiren bir süreğın adı olarak tanımlar. Ayrıca Aleviliği günümüzde de Yaraticının maksadının gerçekleşme sürecinde hizmet gören, yönü Hakk'a doğru olan, Şeytan'ı apaçık düşman olarak kabul eden, Ehlibeytin ışığı ile arınıp saflaşan ve Allah'ın nurunu tamamlama sürecine katkı sunan yolun adı olarak da anlatmaktadır. Makalesinde Alevilerin varoluşlarını yani

Güruhu Naciye inancını gerekçelendirerek açıklar. Ona göre, Aleviler Güruhu Naciye'nin izini takip eder. Her dönemde tecelli eden velilere, nebilere tabi olanlar ruh kökü olarak Alevilerdir. Aleviler Ruh göçüne (reenkarnasyon), kalıp değiştirmeye inandıkları için her eren evliyaya ruhsal temelli bir yakınlık duyacaklarını kabul ederler. Ayrıca, Allah'ın Alevilere Güruhu Naciye'den gelen kevser suyu içmiş ruhları emanet etmesinden dolayı Hakka ve tecelliye açık bir ruh derinliğine sahip olduklarını söyler. Güruhu Naciye'den gelen de ahlaki ilkelere her şeyden daha fazla bağlı olması gerektiğinden bahseder. (Işık,2015b)

Caner IŞIK, “Güruhu Nâci'den Aleviliğe” adlı makalesinde de Aleviliğin varoluş inancı, tarihi kimliği ve yolun gerekleri ile ilgili bilgiler verir. Alevilerin kendilerini Oğuz ve Türk soyundan kabul ettiğini fakat Türkcülük yapmadıklarını vurgular. Aynı zamanda Peygamberin takipçisi ve gerçek soydaşı, ruh kardeşi olduğunu kabul eden Alevilerin; "İslamcı" olmadıklarını da belirtir. Diğer yetmiş iki kavmin, kendisine atfettiği sınıflamalara itibar etmediğini, kendisini kendi tarikatında ikrar bağı ile bağladığını, rızalık bağı ile yoldaşına denetlettiğini ama yol dışında olan birinin kendisi hakkındaki rızalığını da kazanmak zorunda olduğunu bildiğini söyler. Bu özelliklerinden dolayı bir Alevi'nin “olduğu gibi görünmek” zorunluluğu olduğunu belirtir ve bunun nedenini şöyle açıklar: “...ikrar veren Alevi sadece insanlardan değil, tabiatın, diğer canlılardan da rızalık bağı ile sorgulanır. Sorgulanma öylesine bir sorgulanma değildir, ikrar veren her talip birbirinden sorumludur, gördüğü hatayı örtmek hakkına sahip değildir. Dolayısıyla herkes ikrarının gereğine uymak zorundadır ve bu zorunluluğu toplumun her üyesi birbirine karşı taşır.”(Işık, 2016)

Alevilik, bugün bir inanç akımı niteliği kazanmış ve bir yaşayış biçimi hâlini almıştır. Rıza Zelyurt, “Öz Kaynaklarına Göre Alevilik” adlı eserinde Aleviliğin, İslam inançlarıyla benzerlik gösterdiğini söylerken (Zelyurt,1998) Fuat Bozkurt, “Toplumsal Boyutlarıyla Alevilik” adlı eserinde Sünnilikle arasında farklılıkların bulunduğunu(Bozkurt, 1995), Şelva DERSİM ise Aleviliğin ayrı bir din olduğunu söylemektedir (Dersim,1994). Alevi inancının temel esasları incelendiğinde onun ayrı bir din olmadığı, hatta İslam inancının özü ve kendisi olduğu, temel esasları açısından Sünni inanç sistemiyle de önemli bir çelişki teşkil etmediği açıkça görülebilir.Kaldı ki Aleviler İslam'ı kabul ettiklerini söylerler. Alevilikte icra edilen dîni törenler ve ritüellerin, gerek içerik gerekse tarz olarak İslâm dairesi içinde oluşmuş olması ve tarikatlarda icra edilen tören ve ritüellerle

eşdeğer olması Alevîliğin kendi başına bir din olarak görülmesini mümkün kılmamaktadır.

Alevi inancının yol kitabı olan ve İmam Cafer'in yazdığı "Buyruk"; bu inancın sistemleştirildiği, inanç esaslarının belirlendiği yol gösterici bir kitaptır. Buyruk'ta yol bilgileri, ideale ulaşma aşamaları, bir talibin Hakk'a ulaşip kâmil bir insan olmasına yönelik esaslar üzerinde durulmaktadır ve Aleviliğin teorideki özü olan 'Dört Kapı Kırk Makam' anlayışıyla açıklanmıştır. Dört kapı sırasıyla; Şeriat, Tarikat, Marifet ve Hakikat kapısıdır. Allah'a iman etmek anlamına gelen Şeriat kapısından başlayıp Allah'a ulaşma aşaması olan Hakikat kapısına kadar ilerleyen bir can bu kapıları geçmek ve her kapıda belirtilen on makamın gereklerini yerine getirmek zorundadır.

Ayrıca Alevi inancını bir sistem üzerine oturtan ve bu sistemi açıklayan Buyruk'ta itikat unsuru olarak görülen önemli konulardan birisi de 'Üç Sünnet Yedi Farz' inancıdır. Üç sünnet Sünnilikteki sünnet kavramından farklı olarak: 1) Hakk'ı zikretmek, 2) Kalpte düşmanlığa yer vermemek, 3) Yola teslim olmaktır. Kısaca bireyin 'Allah birdir ve O'ndan başka Tanrı yoktur.' demesi, kalbinde kin, kibir, nefret gibi duygulara yer vermemesi ve 'Hak-Muhammed-Ali yoluna' girip bu yola baş koyması olarak özetlenebilir. Bu sisteme bakıldığında Aleviliğin şeriatın emrettiği maddi ibadetlerden çok ruhun manevi üstünlüğünü daha ön planda tuttuğu görülmektedir.

Bunun dışında Aleviliğin tarikat mertebesi için belirlenmiş Yedi farz ise bir kural niteliği taşır ve şöyle sıralanabilir: 1) Sır saklama, 2) Mürşide teslim olma, 3) Rehber edinme, 4) Musahip olma, 5) Taç giyme, 6) Tövbe alma, 7) Özü ulu olma. Bu özellikler yola girmiş bir Alevi'de olmazsa olmaz niteliktedir ve aksi halde ceza uygulanır. Ancak uygulanan ceza kişiye acı çektirmeyi değil taliplerin yoldan ayrılmasını engellemeyi hedefler.

Alevilerin inanç sistemindeki önemli konulardan biri de Güruh-u Naci inancıdır. Caner Işık bu konuda öncelikle seçkin ve seçilmiş olmanın bütün inançlarda kendine özgü anlamlılıklar içinde var olduğunu belirtir. Aleviler'de ise Güruhu Naci adını alan bu anlayışı İslam'ın seçkinler veya seçilmişler kabulünün, Alevi anlatıları ve şiirleri ile sistematik bir inanç haline gelmiş biçimi olarak tanımlar. Buna göre, Aleviler'in anlatılarında Havva ana ile ilgili eleştirel bir durum vardır. Cennetten kovulmaya sebep olan Havva, dünyada da insan soyunun

belli bir yükü devamına sebep olmuştur. Bu yük altında olma durumu, Hz. Adem'in tövbesi, tövbesinin kabulü ve sonuçta Nâci(ye) adlı cennet kızının yere indirilmesiyle başka bir imkana dönüşecekken, yine Havva'nın müdahalesi ile Şit-Nâci soyu ortaya çıkmıştır. Buradan hareketle Alevilerin kendilerini güruhu nâci soyuyla anlamlandırdıklarını ve bu anlamda yetmiş iki milletin dışında Şit-Nâci soyundan geldiklerini kabul ettiklerini belirtir. Bu inanç Alevilerin köken sorununa verilen cevaptır. Ona göre, Aleviler kendilerinin Şit-Nâciden geldiklerine inanır ve bu soya önemli bir anlam atfeder. Bütün peygamber ve velilerin de geldiği bu soy hem maddi bir soy olarak günümüze kadar ehlibeyt evlatları olarak gelmiş hem de manevi olarak farklı din, inanç ve mezhep içinde evrensel değerleri en yüksek seviyede uygulayan insanlar olarak veya dini değerleri en ince biçimde yaşayan müminler olarak devam etmişlerdir.

Yusuf Can SEVEN, Hz. Ali'nin Alevilikteki tartışılmaz öneminden bahseder. Hz. Ali'nin bu yolun rehberi kabul etmesinin bazı çevrelerce Alevilerin Hz. Ali'yi, Hz. Muhammed'den daha üstün görmesi şeklinde algılanmasını eleştirir. Ona göre, bu yolu, bizlere onlar emanet etmiştir. Hz. Ali, Hz. Muhammed'in hem amcasının oğlu, hem damadıdır ve Allah'ın Aslanıdır. Düşüncelerini Peygamber Efendimizin, Hz. Ali hakkında şu sözleriyle destekler: “ Hz. Ali'deki vasıflar çok farklıdır, ben onun vasıflarına ayan olamadım.” (Seven,2010)

Prof. Dr. Ahmet TURAN ve Dr. Cenksu ÜÇER Bir Alan Araştırmasının Anatomisi:“Tokat Yöresi Alevileri, Tarihçesi, İnançları, Örf Ve Adetleri” adlı çalışmalarında Alevilik'te inanç sisteminin gelişiminin daha çok yeni inançların, eskilerinin yanına eklenerek oluşması, kökenlerinin değişik mekânve zamanlarda bulunan öğeleri içermesi ve farklı yaklaşımlar sonucu ortaya çıkan farklı anlayışları da barındırması dolayısıyla Alevilik hakkında sistematik homojen inanç sisteminden söz etmenin mümkün olmadığını açıklamıştır. (Turan, Üçer, 2005).

Bize göre, her ne kadar Alevilik tarihi aşamalarına bakıldığında farklı kültürel değerleri bir arada barındırıyor olsa da bu özelliğin bütün inanç sistemleri için geçerli olduğunu unutmamak gerekir. Genel olarak değerlendirildiğinde yeryüzünde kadim medeniyetlerden günümüze kadar varlığını sürdürebilmiş tüm inanç sistemleri, bu geçen zaman zarfında karşılaştıkları kültürlerle etkileşim yaşamış, birtakım değişim ve dönüşümlere uğramışlardır ve bunlardan ayrı düşülemezler. Buradan yola çıkarak bu tespiti doğru bulmamaktayız.

2.2.1. Alevilerin İbadet Anlayışı

Cenkso ÜÇER, Alevîler arasında ibadet hayatının unsurları denildiğinde, bunların; bir zikir ayini olan ‘cem’ ile birlikte, farklı zamanlarda tutulan oruçlar, gerek tekke ziyareti ve gerekse Hacı Bektaş ziyareti etrafında şekillendirilen ziyaretler, bazı mali ibadetler ve kurbandan müteşekkil olduğunu belirtir. (Üçer,2005)

Alevîler ibadeti Ehlisünnetten farklı yorumlamış ve ibadet hayatlarını tasavvuf kalıpları içerisinde şekillendirmişlerdir. Alevilikte var olan tevhid inancı yaratılan her şeyi yaratıcının bir parçası olarak görmeyi gerektirir. Tanrı’ya ancak birlik ile ulaşılabilceği anlayışının bir sonucu olarak şekillenen cem törenleri Alevilerin temel ibadetidir. Dolayısıyla Ehlisünnetin bireysel ibadet anlayışının yerini Alevilikte toplu olarak Allah’a yönelme, birlik olma yani cem olma anlayışı almıştır. İman eden her canın ikrar vermesini gerektiren ve zikir temelli bir yapıya sahip olan cem törenleri Alevi toplumlarının günümüze kadar getirdikleri her yönüyle ilkeli, sosyal ve adil düzen anlayışına yön vermiştir.

Cenkso ÜÇER aynı çalışmasında Alevilerin İslâmlaşma sürecinde ilk dönemlerden itibaren karşılaşılarak benimsedikleri ve sosyal bünyelerine uyarlayarak aldıkları sûfî karakterli İslâm anlayışının, geçmişten günümüze Alevîlerin dînî hayatını büyük ölçüde şekillendirdiğini ve Alevilerin her şeyi bu alana hassettiklerini belirtir. Bunun neticesinde temel İslâmî ibadetler olarak kabul edilen ibadetlerle ilgili farklı bir tavır sergilediklerini savunur. Hatta tasavvuf ekollerinin etrafında şekillenen bu dinamik din anlayışının bu din anlayışı, temel inanç esaslarını ve ibadetlerini Hanefî-Maturidî geleneğinde muhafaza ve kabul eder ve şöyle belirtir:” Ancak, muhtemelen taşradaki dînî hayatın şekillenmesi ve bazı çevrelerde hâkim olan bâtinî tavır, bunlarda temel İslâmî ibadetlere farklı yorumlar getirerek onların ifasında “olumsuz bir tutum” sergilemelerine neden olmuştur. Bu “olumsuz tutum” zamanla tarikat geleneği içindeki merasimlerin, ibadetlerin yerine kâim aslı unsurlar haline dönüşmesine yol açmıştır.”(Üçer, 2005)

Ehlisünnetin dine olan bakış açısını İslamiyet’in temeli olarak gören bu anlayış ibadet konusunu da kendi tekelinde görmektedir. Bu durum Alevilerin dinler üstü algısını kavrayamamalarının bir sonucudur. Öncelikle Aleviler ibadet anlamında tamamen peygamberi örnek almış bir toplumdur. Peygamberin ibadet

anlayışına bağlı olarak şekillenen Alevi ibadetlerinin İslamiyet'in özünden uzak olması düşünülemez. Daha önceki bölümlerimizde bahsettiğimiz gibi Peygamberimiz hem zahiri hem de batini bilgiyle donatılmıştır ve asıl olan batini bilginin sırrına ermektir. Peygamberimizin Miraç'tan dönüşünde iştirak ettiği Kırklar Cemi'nin sırrını bazı geceler en yakın sahabeleriyle paylaştığı ve bu cemi icra ettiği gerçeğinden yola çıkılarak yapılan cemler ayrılığı değil birliği, çokluğu değil tekliği ideal alır. Bu açıdan değerlendirildiğinde ibadet anlayışını sadece bedensel ve maddi bazı gereksinimlerle açıklayan Sünni anlayışın Tanrı'ya anlamayı ve yaradılışın sırrına ermeyi amaçlayan bir ibadet şeklini anlamlandıramaması pek şaşılacak bir şey gibi görünmemektedir.

Alevi inacında her şeyin Tanrı'dan geldiği ve dönüşün gene O'na olacağı yönünde bir "devir" inancı söz konusudur. Dolayısıyla evrendeki her şeyin aslında birliğin bir parçası olduğuna inanır ve Tanrı'ya da ancak bu birlikle yaklaşabileceklerini düşünürler. Böyle dinler üstü bir bakış açısına sahip olan Aleviler ibadetlerini de aynı mantıkla şekillendirmişlerdir ve cem törenlerinde bu amaç doğrultusunda ibadet etmektedirler. Onlara göre Tanrı'ya bireysel olarak değil birlik olarak ulaşılabilir çünkü Tanrı bu birlikte saklıdır. Namaz da bu birlik içerisinde kılındığı zaman anlam bulacaktır. Bu nedenle Aleviler cem törenlerinde "Halkacık Namazı" kırlarlar. Bununla birlikte Alevî/Bektâsîlerde namaz ibadetinin temel referans kitaplarında anıldığını, örneğin Hacı Bektâş Veli'nin, Makalat'ta şeriatın makamlarını belirtirken üçüncü makam içinde namaz kılmayı zikrettiğini de görmekteyiz. Buradan yola çıkarak namazın Aleviler için Sünnilikteki 5 vakit farz namazı anlayışından oldukça farklı bir tasavvufi anlamı olduğu söylenebilir.

Bunun yanında Alevilerin değişen sosyal ve kültürel şartlara bağlı olarak ibadet anlayışlarında ortaya çıkan bazı değişiklikler Ehlisünnetin ibadet anlayışını hatırlatmaktadır. Çalışmalarımızı yaparken katıldığımız cem törenlerinde de tecvitli Kur'an okuma, cem evinde namaz kılma, yapılan hac ziyaretine istinaden cem yapma, tekbir getirme gibi Sünni kültüre ait uygulamalar tespit edilmiştir. Ancak her konuda olduğu gibi bu konuda da yargılanan Alevilerin ibadet anlayışı diğer ibadet şekillerine özeniyormuş gibi yorumlanabilmektedir.

Prof. Dr. Ahmet TURAN ve Dr. Cenksu ÜÇER Bir Alan Araştırmasının Anatomisi: "Tokat Yöresi Alevileri, Tarihçesi, İnançları, Örf Ve Adetleri" adlı çalışmalarında her şeyi tasavvuf kalıpları içerisinde anlamlandıran Alevîlerin, ibadetlerini de bu çerçevede anladıklarını belirtir. Buna göre, Alevîler'de temel

İslâmî ibadetlere, bazısına halkacık namazında olduğu gibi ‘ismiyle’, bazısına oruçtaki gibi ‘şekliyle’, bazısına ise hacdaki gibi ‘benzeriyle’ kâim alternatif ibadetler ikâme etmeleri, ibadet psikolojisi ile de bağlantılı görülmelidir. Gerek sosyal yapıları, gerek tasavvuf anlayışları, gerekse teberrâ anlayışı gereği temel İslâmî ibadetleri terk eden Aleviliğin –ki bu ifadenin eleştirisini yukarıdaki paragraflarda dile getirmiştik.- ibadetlerin dînî hayatın ayrılmaz bir parçası olması dolayısıyla, ihtiyaca binâen temel telakkîleri çerçevesinde farklı bir ibadet hayatı oluşturma durumunda kaldığı anlaşılmaktadır (Turan, Üçer, 2003)

Bu bilgiler ışığında Alevilerin ibadet anlayışını Bâtını ibadetler ve Zâhiri ibadetler olarak iki başlık altında toplayabiliriz

2.2.1.1. Bâtını İbadetler

Sosyal Sorumlulukların Bir İbadet Olarak Kabul Edilmesi

Alevilik, maddi ve bedensel ibadetlerden çok manevi alana hizmet eden vecicdani davranışları ibadet olarak kabul eden yönü ile pek çok inanç sisteminden farklı bir yapı arz eder. Alevi anlayışında Tanrı, kullarının yaptığı ibadetlerin hesabını tutup yapmadıklarını da borç olarak yazan, ibadetlerinde belirlediği sayıyı tutturamayan kullarını cehennemde yakan değil, ibadeti insanın özünü tanıması, kendisine yaklaşması, herkesi kendisi gibi görmesi ve çevresiyle uyumlu olması içinvesile kılan bir varlıktır. İnsanların adil ve mutlu bir düzende yaşayabilmeleri için öncelikle yaradılışın özünü kavramaları ve bundan yola çıkarak da bir birlerini sevmeleri gerekir. “Benim Kâbe’ m insandır” der Hacı Bektaşî Veli. İşte Alevilikte ibadetin özünü oluşturan “cemal cemale” özelliği de buradan gelir. İbadet ortamına yüz yüze bakan canların hepsi için insan Tanrı’nın yeryüzündeki en şerefli parçasıdır. “Hizmet Hakka’dır.” düsturuna bağlı olan Aleviler için insan Tanrı’nın bir parçasıysa ona yapılan her iyilik, her hizmet de aslında Tanrı’ya yapılmış sayılır “Yaratılanı sev Yaradan’dan ötürü.” felsefesinin bir devamı olan bu anlayış Aleviliğin insana bakışını en güzel şekliyle özetler. Bundan dolayı Alevilerin ibadet anlayışında iyilik etmek, sevmek, yardımlaşmak, adil olmak gibi davranışlar kutsallaşır. Bunlara sahip olan ve kalbinden ikiliği söküp atan bir can Tanrı’ya yaklaşacak ve dolayısıyla ibadetlerin en makbulünü de yerine getirmiş olacaktır.

Kul Hakkı İnanç

Bu konuda Ayhan AYDIN'ın Musa Küçük Dede'yle yaptığı söyleşide dedenin ifade ettikleri Alevilikte kul hakkına olan bakış açısını çok güzel özetler niteliktedir. “Sen insansın, bakarsan Kur'an'ı okuyabilirsin. Diyelim ki, Sünni âlemi armut, Aleviler elma, Hristiyanlar da şeftalidir. Budha, Brahman, Konfüçyus, Maniheizm... Belki bin çeşit din var. Bunların hepsi Cenab-ı Allah'ın yarattığı birer meyvedir ve bu meyvelerin hiçbiri kötü değildir. Belki biri diğerinden daha çok lezzetlidir, ama hepsi de meyvedir. İnsan zamanla hepsini yemek, tatmak istiyor. Yediği zaman da günahkâr olmuyor, zehirlenmiyor ölmüyor. O halde bu ilimler, inançlar birer meyvedir. Koy masanın üzerine, isteyen biraz elma, biraz armut, biraz da şeftali yesin, ne olur? Ama çürümüşü, kurtlanmış, hamı gene yenmiyor, öyle değil mi? Eğer yersen, miden perişan olur, hastalanır, zehirlenirsin. Bu inançların çürüğü hangisidir? Bu meyvelerin çürüğü belli, inancın çürüğü nedir? Kul hakkını yiyenin inancı çürüktür. Allah'a inansa, kul hakkını yemez, onun kulunu incitmez. O zaman belirleyici unsur insanda. Yani insanın insana olan tavrına göre inancı belirliyoruz, diyoruz.” (Aydın, 1997)

Eline, Beline, Diline, Şahadetine, Biatına Sahip Olmak

Eline, beline, diline, şahadetine ve biatına sahip olmak Alevi inancının en temel düsturudur. Kamil insanın en önemli özelliği sayılan bu ilkeler hem bireylerin ruh dünyalarını aydınlatması hem de ideal toplum yaşantısına temel oluşturması bakımında oldukça önemlidir. Buna göre olgun bir insan hırsızlık etmez, yalan ve kötü söz söylemez, zina etmez ve kimseye kötü gözle bakmaz, Tanrı'ya samimiyetle inanır ve ocağına her zaman sadakatle bağlı olur. Yaptığımız araştırmalarda bu ilkelerin sadece eline, beline ve diline sahip olma şeklinde aktarıldığı görülmektedir.

Orhan YILMAZ, bu ilkeyi Alevîlerin en önemli düsturlarından birisi olarak tanıtır. Buna göre, bu üç vücut organına sahip olduğunda, kişi daha karakterli ve olgun olmaktadır. Yani edep sahibi olmaktadır. Gerçekten de bu üç kelimenin Arap harfleri ile yani Osmanlıca yazılacak olursa, ortaya çıkan üç harf, edep kelimesini çıkarmaktadır. El kelimesi ل şeklinde, dil kelimesi د ل şeklinde ve bel kelimesi de ب ل şeklinde yazılır. Her üç kelimenin baş harfleri sıra ile dizildiği zaman, ortaya edeb ل د ب kelimesi çıkmaktadır.(Yılmaz, 2009)

Prof. Dr. Ahmet TURAN ve Dr. Cenksu ÜÇER Bir Alan Araştırmasının Anatomisi: “Tokat Yöresi Alevileri, Tarihçesi, İnançları, Örf Ve Adetleri” adlı çalışmalarında “Eline, beline, diline sahip olmak” ilkesi anlatılmaya çalışılsa da basit bir tanımlama olduğu düşünülmektedir. Alevîliğin, tasavvufta üzerinde önemle durulan ilkeleri olduğu gibi kabul ederek bunları soya dayalı sosyal hayatlarına taşımak suretiyle, o soyun bir üyesi olmakla beraber aynı zamanda tarikatın da üyesi olan mensupları için sosyal hayatta uyulması gereken kurallar manzumesi haline getirdiğini ve bunları eline-diline-beline sahip olmak şeklinde formüle ettiğini belirtirken bu ilkeyi toplum hayatına en iyi taşıyan ve bir toplum kuralı haline getirmeyi en iyi başarılanların Aleviler olduğunu unutmış görünmektedir. Hırsızlık yapmak, zina etmek ve kötü konuşmak hemen her inanişta reddedilen davranışlar olsa da hiçbir toplum kendisini bunlardan kurtaramamış, hiçbir ceza sistemi bunun önüne geçememiştir. Buna rağmen Alevilerin temel ilke kabul ettikleri bu kural onları yüzyıllardır mahkeme kapılarından uzak tutmuş, kendi iç düzenlerinin kusursuz işlemlerini sağlamıştır. Dolayısıyla Alevilerin bu kural çerçevesinde değerlendirilirken ideal bir toplum düzeni kurabilecek gücü de göz ardı edilmemelidir.

2.2.1.2. Zahiri İbadetler

Kurban İbadeti

Alevilikte kurban ibadeti de cem törenlerinin en önemli erkânlarından biridir. Cem yapılmadan önce amacına uygun olarak kurban dar meydanına getirilir. Hayvanın kurban edilebilmesi rızalık vermesini gerektirdiği için kurbanın rızalığını gösteren bir işaret vermesi beklenir. Bu kurbanın melemesi, dışkılması ya da daha farklı bir işaret olabilir. Dedenin dualaması bittikten sonra gene dedenin önderliğinde kurban tığlanır ve pişirilip dağıtılır.

Cenksu ÜÇER, “Geleneksel Alevîlikte İbadet Hayatı Ve Alevîlerin Temel İslâmî İbadetlere Yaklaşımları” adlı eserinde Alevi kurbanlarının canlı kurbanlar-cansız kurbanlar, içeri kurbanlar-dışarı kurbanlar ya da “tercüman” ve “lokma” olarak da isimlendirildiğini belirtir. Canlı kurban cansız kurban isimlendirmesi, tarikatta yerine getirilen bir uygulamadan ötürüdür. Canlar cemlere gelirken evlerinde pişirdikleri yiyecekler veya meyve ya da çerez türü şeyleri getirdiklerini ve burada getirilen her şeyin Dede tarafından dualanarak, kesilen kurbanla beraber cem sonunda sofralara konulmak üzere ilgililere teslim edildiğini belirtir.

Dolayısıyla bunlar ‘cansız kurban’ yani ‘lokma’ olarak nitelendirir. Alevîlerin kurbanları içeri kurbanları ve dışarı kurbanları şeklinde de sınıflandırıldığını ve bunların söz konusu isimleri âyin-erkân içinde kesilip kesilmemesine göre aldıklarını söyler. Ayrıca Alevîlerin kestikleri içeri kurbanlarını şu şekilde sıralar: Yola giren bir Alevî’nin giriş töreninde kestiği İkrâr Kurbanı, her yıl düzenlenen Görgü Cemleri’nde görülecek olan şahısların kestikleri Görgü (Yıl) Kurbanı, Bektâşîler’in bir kısmı hariç bütün Alevîler için önemli bir unsur olan musâhiplik erkânında kesilen Musâhiplik Kurbanı, düşkünlüğü kaldırılacak kişinin kestiği Düşkünlük Kaldırma Kurbanı, ölen/Hakk’a yürüten bir Alevî’nin varsa musahibi ve yakınları tarafından, onun adına borçlarını ödemek ve kalanlarla helalleştirmek için Dedenin öncülüğünde düzenledikleri Dardan İndirme töreninde kesilen Dardan İndirme Kurbanı, tohumlar ekilmeden önce ekilişlerin bereketli olması veya kaza ve belalardan korunmak için kesilen Abdal Musa (Birlik) Kurbanı ya da Bereket Kurbanı, Muharrem orucu sonrasında yapılan cemde kesilen Muharrem Kurbanı ve Hızır orucu sonrasında yapılan Hızır ceminde kesilen Hızır Kurbanı.(Üçer, 2005)

Yusuf Can SEVEN “İmam Rıza Ocağı’nda İnanç Uygulamaları” adlı makalesinde Şahin Petek Dede ile yaptığı söyleşiye yer vermiştir. Şahin Petek Dede’nin verdiği bilgilere göre Alevilikte İsmail Peygamber için kurban bayramında kurban kesilir. Muharrem ayında, 12 gün oruç tutulduktan sonra da “şükür kurbanı”, Abdal Musa ve Görgü ceminde de inanç gereği kurbanlar kesilir. Koç veya koyun kurban olarak tığlanabilir. (Seven, 2010)

Kurban Çeşitleri

Tercüman ya da lokma şeklinde de isimlendirilen kurban, Alevîlik’te en yaygın olarak yerine getirilen ibadettir. İki kısma ayrılır:

İçeri Kurbanları

- İkrâr Kurbanı
- Görgü (Yıl) Kurbanı
- Musâhiplik Kurbanı
- Düşkünlük Kaldırma Kurbanı

- Dardan İndirme Kurbanı
- Abdal Musa (Birlik) Kurbanı
- Muharrem Kurbanı
- Hızır Kurbanı

Dışarı Kurbanları

- Kurban Bayramı Kurbanı
- Yağmur Duası Kurbanı
- Adak Kurbanları
- Şükür Kurbanı
- Diğerleri (Hıdırellez ve Nevruz vb.)

Secde ve namaz

Alevilik, namazı zahiri bir ibadet olarak görür ve şeriat aşamasına ait bir ritüel olarak algılar. Buna göre, Sünni inanın şeriat aşamasında kalmasının bir gereği olarak namazı Ehlisünnet sahiplenmektedir. Alevi toplumlari ise batini din algısından dolayı Tanrı'ya bireysel olarak namazla değil, birlik halinde cem olarak ulaşmaya çalışırlar. Yani namazın bir ibadet olarak kabul edilmemesi söz konusu değildir. Sadece namazı şeriat kapısında ibadet etmek için bir alternatif olarak algılarlar ve namazın formel yönlerini kabul etmezler. Onlara göre ibadette sayı, hesap değil, itikat ve teslimiyet önceliklidir.

Bunun yanında Aleviler çoğunlukla hem cem törenlerinde ve hem de dede ile karşılaştıkları her yerde halka namazı kılmaktadırlar. Alevilik'te namaz denince "halkacık namazı" ya da "halka namazı" denilen tarikat namazı anlaşılır ve bunu da ibadet hayatlarının önemli bir yerine oturtmuşlardır. "Benim Kabem İnsandır." ilkesine uygun olarak insan kıble kabul edilir ve halka namazında canlar oluşturdukları dairenin içine doğru namaz kılarlar. Halka namazında talibin kıblesi dede, dedenin kıblesi ise taliplerdir. Bu şu ayete dayanmaktadır: "Hani Biz meleklerle (ve cinlere): Âdem'e secde edin, demiştik. İblis hariç hepsi secde ettiler.

O yüz çevirdi ve büyüklük tasladı, böylece kâfirlerden oldu”(Bakara Suresi, ayet:34).

Namazın Alevilikte olup olmadığı konusunda araştırmacıların görüş farklılıkları bulunmaktadır. Alevilikte namazın olmadığı tezini ileri süren dedelerin görüşleri şöyledir: Baki Öz’e göre bazı yerlerde cem ayininden önce iki rekât namaz kıldırma biçiminde Aleviliğin özünde olmayan bir uygulama görülmektedir.(Öz, 1995) Hüseyin Bal’a göre; Hem cami hem de Meydan Sofası bizim olamaz. Bunun gibi ya namaz bizindir ya da niyaz. Bu ikilemden kurtulmak gerekir. (Bal, 1997) Dede Mehmet Turan da Hüseyin Bal ile aynı görüşleri paylaşmaktadır. İsmail Aslandoğan’a göre Kur’an-ı Kerim’de İslâm’ın 5 şartı yoktur, bu sadece Emevi Sufyani sisteminin 5 şartıdır. Ayrıca Namaz ne Kur’an’da vardır ve ne de Arapça lisanda vardır. Bu kelime Farsça’dır. Arapça’daki salat dua anlamına gelmektedir.(Aslanoğlu, 2001)

Alevilikte namazın olduğunu kabul eden dedelerin görüşleri şöyledir: Dede Mustafa Güvenç, “Bütün insanlar ve cinler beş vakit namazda her ne kadar dua ediyorsa Peygamber’in yüce soyuna salavat getiriyor.’ demiştir. Ayrıca Alevilikte namazın var olduğunu dile getirmişti. Prof. İzzettin Doğan, konu ile ilgili şunları anlatmıştır: ‘İslâm’ın ilk doğuşunda Hz. Muhammed namazın nasıl kılınacağını öğrettiği zaman ilk safâ erkekleri koymuş, arkasına kadınların saf tutmasını emretmiştir. Fakat secdeye varıldığı zaman o günün giysileri ile çıkan çirkin manzaralar sonucu ortaya çocuklar konulmuş, sonra yine zorluklar çıkınca kadınlara ayrı bir mahalde secdeye varma olanağı sağlanmıştır.”

Dede Zeynel Çelebi, camiye gittiğini namaz kıldığını söylemiştir. Ali Kemal Gözükara Dede, kendi köyü olan Maraş’ın Elbistan Kazası Eldelek köyünde cami bulunduğunu 1950’li yıllara kadar köylülerden camiye giden de gitmeyen de bulunduğunu, bu konuda kimse kimseye karışmadığını fakat bugün camiye devam yönünde bir eğilimin bulunduğunu, söylemiştir.

Prof. Bozkurt’a göre Alevîlerin çoğunluğu günde 5 vakit namazın gerekliliğine inanmazlar. İrene Melikoff’a göre de Alevîler dinin hiçbir dış şekline kabul etmezler, abdest alıp beş vakit namaz kılmazlar, Ramazanda oruç tutmazlar, Mekke’yi ziyaretin farzlığına inanmazlar. (Bozkurt, 1995) (Melikoff, 2011)

Mehmet Yaman'a göre, Alevilikte namaz yok niyaz vardır. Alevîlerin ibadet yerleri cami değil, Meydan Sofasıdır. Devlet Alevîleri Sünnileştirmek için cami yaptırmaktadır. (Yaman, 2009)

Muharrem Orucu

Aleviler oruçlarını Muharrem ayında tutarlar. Pek çok mucizenin tarihi olarak kabul edilen bu ay Aleviler için çok daha özel bir anlama sahiptir; çünkü Muharrem'de 12 imamları temsilen genellikle 12 gün tutulur ama 10 veya 15 gün tutanlar da vardır. Bu oruç Hz. Hüseyin ve ailesinin Kerbela'da katledilişine duyulan acıyı hissetmek için tutulan bir matem orucudur. Bu yüzden Muharrem orucunu tutmadaki amaç sadece bedeni bir terbiye etmek değil, aynı zamanda peygamberin soyuna yapılan bu büyük zulmün acısını paylaşmaktır. Kerbela'da görülen işkencelerin acısını kısmen de olsa hissettirecek bazı sembolik uygulamalar geliştirilmiştir. Oruç tutulan bu 12 gün boyunca kesici aletler kullanılmaz; kırmızı renkte yiyecekler, et ve soğan yenmez. Bunun yanında günlük hayata ilişkin uygulamalar da vardır. Eğlendirici ve zevk verici hiçbir şey yapılmaz. Aynalar ters çevrilir, banyo yapılmaz, tıraş olunmaz, tırnak kesilmez ve en önemlisi kahkaha ile gülünmez. Böylece her yıl bu ayda Kerbela şehitlerinin acısı paylaşılır, matemleri tutulur.

Prof. Dr. Ahmet TURAN ve Dr. Cenksu ÜÇER, Alevîler arasında oruç hakkında farklı uygulamalarının olduğunu şöyle belirtirler: “ Bütün Alevîler'in üzerinde ittifak ederek tuttıkları tek oruç 12 günlük Muharrem Orucudur. Bunun haricinde Alevîler'in kimi, Muharremden önce 3, kimi 2 gün oruç tutarken; aynı farklı kabullerin Hızır Orucu için de (3 ya da 7) geçerli olduğu görülmektedir. Farklı uygulamalarla beraber Alevîler arasında tutulan oruçlar, Muharrem, Medet-Mürüvvet, Hızır, 48 Perşembe, adak oruçları ve farklı sayılarda tutulan Ramazan orucu (1-3-9-30) şeklinde sıralanabilir.” (Turan, Üçer,2005)

Orhan TÜRKDOĞAN da Muharrem orucunun süresi konusunda da Türkiye'deki Alevîler arasında bazı farklılıkların olduğuna işaret eder. Şöyle ki; Antalya Tekke Köyü Alevîleri muharremde dokuz gün oruç tutarlar. Çepni ve Tahtacılar ise muharrem orucunu 11 gün tutar ve 12. günde bozarlar. Oysa yukarıda söz konusu edildiği gibi, Çubuk Alevîleri, 9 gün oruç tutup, 10.gün orucu açarak aşure pişirip kurban kesmektedirler.(Türkdoğan, 1995)

Rıza Zelyut, Hacı Bektaş Veli adlı eserinde Alevîlerin ramazan ayında 3 gün oruç tutulacağına inandıklarından bahseder. (Zelyurt, 1990)

Bunun yanında Doç. Dr. İbrahim Arslanoğlu, Muharrem ayının dinler tarihindeki önemine işaret etmektedir. Şöyle ki; bu ayda Hz. Âdem, cennetten dünyaya inmiş, Nuh Peygamberin gemisi karaya çıkmış, H. İbrahim ateşten kurtulmuş ve Hz. Musa Kızıl Deniz'i geçmiştir. Bunun için adı geçen peygamberler bu ayda iki gün oruç tutarlardı. En önemlisi de Hz. Muhammed'in sevgili torunu Hz. Hüseyin ve Ehlibeyt'ten çok kişi zulümle katledilmiş olmalarıdır. (Aslanoğlu, 2001)

Alevîliğin ortaya çıkmasına etki eden tarihsel ve sosyal faktörlerin en önemlisi olarak Hz. Hüseyin'in Emevi Halifesi Yezid'in adamları tarafından Kerbela'da Muharrem ayının onuncu günü şehit edilmesini gösteren Arslanoğlu, Alevî gruplarının bunu unutmuyarak her yıl Muharrem ayında onun anısına oruç tutup kurban keserek bu yası devam ettirdiklerini belirtir. Ayrıca Kerbela faciasının Sünnî-Alevî farklılaşmasının dönüm noktalarından birisi, bir başka söyleyişle miladı olduğunu da vurgular. (Aslanoğlu, 2001)

Piri Er, Alevî teolojisine göre Muharrem orucunun gerekçesini şöyle açıklar: "Hz. Muhammed, torunları Hasan ile Hüseyin'in şehit edileceklerini bildiği için bunların yasını önceden tutmuştur. O, torunları Hz. Hasan'ı bir kucağına, Hz. Hüseyin'i bir kucağına alarak severdi. Bir gün Cenab-ı Hak Cebrail'e emreder: " Biri yeşil, biri kırmızı ve biri siyah üç don al, Hz. Muhammed'e götür." Cebrail bu donları Hz. Muhammed'e getirir. O, Cebrail'e bu donları niçin getirdiğini sorar. Cebrail şöyle açıklar: Şu yeşil donu torunun Hasan zehirlenerek öldürüleceği için, şu kırmızı donu torunun Hüseyin Kerbela'da kılıçla vurularak kanlar içinde şehit olacağı için, şu siyah donu da sen şimdiden Kerbela'nın matemini tutmak için giyeceksin, der. (Er, 1994)

Bu olaylar olmadan Hz. Muhammed siyah donunu giyerek matemini tutmuş ve "Her kim zamanı gelince Hz. Hüseyin için ak donunu çıkarıp kara giyerse, yani matem tutarsa ve gözünden bir damla yaş çıkarsa cehennem narından korkmasın, o gözyaşı cehennem narını söndürür, cennete lâıyk olur." hadisini söylemiştir. Bundan dolayı Alevî inancına göre, Muharrem orucu hem farz hem sünnettir.

Orhan TÜRKDOĞAN da Alevî inancına göre, Hz. Hüseyin'in şehit edileceğinin vahiy ile Peygamber'e bildirildiğini söyler. Peygamber Hz. Ali'ye, o da Hz. Fatıma'ya söylemiştir. Hz. Fatıma, babasına bu çocuğun yasını kim tutacak diye sorduğunda, gaipten bir nida geldi: "Peygamber hanesine bağlı olanlar, bu yası ve matemini yineleyecekler ve kıyamete kadar bu durum devam edecektir" diyerek Alevilerin bu yası devam ettiren grup olduklarını vurgular. (Türkdoğan, 1995)

2.2.1.3. Cemin Tanımı ve Kökeni

Şükrü Akalın'ın "Büyük Türkçe Sözlüğü"nde "toplamak, bir araya getirmek, dikkat ve iradeyi bir noktaya teksif etmek, toplama, toplanma, bir araya gelme, getirilme, birleştirme, bir olma, biriktirme, topluluk, kalabalık, birlik, parçaların bir araya gelişi" manalarına gelen cem Alevilerin en temel ibadetidir.(Akalın, 2010)

E. Ruhi Fığlalı, cemi toplanmak, topluluk, toplantı ve cemiyet olarak tanımlar. Ayinin ise Farsça bir kelime olup, adet, görenek, kanun, töre karşılığında kullanıldığını, aynı zamanda usul ve ibadet tarzı anlamına da geldiğini belirtir. Buna göre cem ayini ise toplantı töresi, cem âdeti, cem töreni, bir araya gelme yolu anlamına gelir. (Fığlalı, 1990)

Abdülbaki Gölpınarlı, cemin; yaratılmışları görmeyerek hakkı görmek, kısaca 'birlik' anlamına geldiğini belirtir. (Gölpınarlı, 1977)

Mehmet Eröz, Cem Ayini, Cem Erkânı, Cem Bezmi, Cem Töreni, Musahip Evi, Alicem Evi ve Hak Meydanı gibi adlarla tanımlar.(Eröz, 1990)

Cenk ÜÇER, "Geleneksel Alevîlikte İbadet Hayatı Ve Alevîlerin Temel İslâmî İbadetlere Yaklaşımları" adlı makalesinde cemin Alevî dînî hayatının merkezinde yer alan bir ibadet olarak tanımlar ve şöyle devam eder: "Makâlemizin ana teması olarak sıkça vurguladığımız Alevîlerin ibadet anlayışlarını tarikat hayatı kalıpları içerisinde şekillendirip, sadece bu alana hasrettiklerini en somut şekilde ortaya koyan husus, bir tarikat toplantısı ya da zikir âyin olan cemi, ibadet hayatlarının merkezine yerleştirmiş olmalarıdır. Öncelikle tanımda Aleviliğin farklı bir din olarak gösterilmesi İslamiyet'i sahiplenme konusunda tekeli Emevi zihniyetinin bir yansıması olarak değerlendirilmelidir. Üçer aynı makalesinde cem ibadetini ve diğer Alevi geleneklerini tamamen Şaman adetle-rinin bir uzantısı

olarak görür ve ibadet anlayışını İslam'dan çok tasavvufa ve eski inançlara bağlar. Hâlbuki eski Türk yaşantısının izleri Anadolu'daki tüm inançları etkilemiştir ve hala izlerini sürdürmeye devam etmektedir. Dolayısıyla bu tür etkileşimler insanoğlunun tarih boyunca yarattığı en doğal süreçlerdir. Aleviler de İslamiyet'i eski inanışlarıyla birlikte senkretize etmeyi en iyi şekilde başarmışlardır. Kaldı ki cem ibadetinin içeriği incelendiğinde Şaman ayinleriyle benzer noktalar bulunsa da bu ibadetin edilen dualar, secdeler veerkânlarla İslamiyet'in derin anlamlarını kavramak, Peygamber'e, ailesine ve onun manevi mirasına sahip çıkmak gibi son derece ulvi amaçlara hizmet ettiği görülmektedir. İslamiyet'i sadece şekillere ve kalıplara bağlayan Emevi anlayışı aynı bakış açısıyla cem ibadetini değerlendirmeye devam etmektedir.

Cemin Tarihsel Süreci

Erdal YILDIRIM, cemin ve cemevinin ilk ortaya çıkışını şöyle anlatır: “Alevi dedeler ilk cemevinin İslam'ın ilk yıllarında bulunduğunu iddia etmektedir. Hz. Muhammed Mekke'de İslamiyet'i tebliğe başladığı zaman Mekke müşriklerinin kendisine büyük bir tepki gösterdiğini, bunun üzerine gerek Hz. Peygamberin gerekse ilk Müslümanların yapılan baskı ve hakaretler karşısında evlerinde gizlice ibadet ettiklerini ifade etmişlerdir. Hz. Peygamber, İslami cemaati yönetmek ve ibadetleri eda etmek için Dar-ün Nedve denilen cemaat evini karargâh olarak kullanmıştır ki, bu cemaat evi gizli bir cemevi vazifesi görmektedir. Daha sonraları Mescid-i Nebevi denecek olan bu külliye ilk kurulmuş olan cemeviden başka bir şey değildir. Gerçekten de İslam'ın ilk yıllarında Mekkelilerin giderek artan baskı ve zulümleri sonucu, Hz. Muhammed ve beraberindeki Müslümanların Kâbeönünde namaz kılmaları yasaklandığında Hz. Peygamber ashaptan Erkam'ın evinde namaz ve ibadetini yapmaktaydı.” (Yıldırım, 2012)

1200'lü yıllarda Anadolu'da yapıldığı anlaşılan cem ayininin tarihsel kaynağı hakkında değişik rivayetler ileri sürülmektedir. Erdoğan ÇINAR, “Ale-viliğin Gizli Tarihi” adlı eserinde belirttiği rivayete göre, cem törenleri Hz. Muhammed'in Miraç'tan döndükten sonra Kırklar adı verilen bir meclisi ziyaret etmesi ve orada bulunan kişilerle olan konuşmalarına dayanır ve her cem erkânı bu olayın hatırlanması, canlandırılması, ruhsal olarak yeniden yaşanması, sembolize edilmesidir. Alevilerin büyük bir kısmı cem ayininin ilk olarak burada yapıldığını iddia ederler. (Çınar, 2004)

İlyas Üzüm'ün, "Tarihsel ve Kültürel Boyutlarıyla Alevilik" adlı çalışmasında yer verdiği rivayete göre cem, İslamiyet'ten önce Türklerin kadınlı erkekli toplantılar yaparak buralarda içki içip eğlenmeleri, çalgılar çalıp sema etmelerine dayanmaktadır. Buna göre Türkler İslamiyet'i kabul ettikten sonra bu adetlerini terk etmeyerek onları İslami bir kılığa sokarak cem ayinine dayanak yapmışlardır. Alevilerin Kur'an-ı Kerim'deki İnsan Süresi'nin 21. ayetindeki "Sekahum rabbuhumşaraben tahura" (Rab'leri onlara gayet temiz şarap içirmiştir) ifadesine dayandırarak "Sekahum Sırrı" olarak isimlendirilen bu âdetin eski Türklerin içki alışkanlığının ve eski Türk töresine dayanan içki toplantılarının Kur'an'da delil arama, adetlerinin kaynağını İslamiyet'te bulmaya çalışmalarının sonucu olduğunu iddia eder.(Üzüm, 2009)Tanrı'ya yaklaşmak için birlikte hareket etmenin pekçok inanç sisteminde yeri olsa da cem ibadetindeki birliktelik azusu ruhsal manada çok daha yüksek bir doyumun neticesinde ortaya çıkmıştır. Vecd olma temelli bir üst ibadet anlayışını şeriat aşamasının bakış açısıyla değerlendirmesi böyle yanlış yorumlamalara yol açmaktadır. Cem ibadetinin yapılış amacını içki içmek olarak gösterilmesi bu açıdan son derece üzücüdür. İçki içmek her bölgenin ceminde yer almadığı gibi bulunduğu meclislerde de sadece vecd halinin artmasında bir araç olarak kullanılmıştır.

Tarık Mümtaz Sözenil, "Tarih Boyunca Alevilik" adlı çalışmasında Bektaşilikteki bu içkili çalgılı törenlerin binlerce yıl önce Anadolu'da üzüm toplama döneminde uygulanan "Dionyos" ayinlerinden esinlenerek ortaya çıktığı görüşünden bahseder. Bu görüşe göre cem ayini, Antik Anadolu kült ve kültüründen esinlenerek/ etkilenerek günümüze kadar devam eden bir erkândır.(Sözenil, 2011)

Başka bir rivayete göre de cem, Yakutlarda Isıah denilen bir ayine dayanmaktadır. Bir Şamanın yönetiminde gerçekleştirilen bu ayinlerde topluca kırmızı içilir, kadın erkek bir yerde toplanarak birbirilerinin ellerinden tutup daire meydana getirilir ve "hu hu" diyerek raks edilirdi.

İsmet Zeki Eyüboğlu, İran'da hüküm süren Pişdadiyan sülalesinin dördüncü ve en büyük hükümdarı olan Cem veya Cemşid'e dayandırıldığını söyler. Buna göre asıl adı Cem olan bu kişiye "ışık" anlamına gelen "şid" kelimesi sonradan ilave edilmiş ve bu kişi ilk defa içki meclisi kurarak bezmi icat ettiği için bezm (meclis-eğlence) ona izafe edilmiş ve Farsça olan "Bezm-i Cem (Cem Meclisi)" tamlaması bu şekilde ortaya çıkmıştır. Cem kelimesinin taşıdığı mana

dolayısıyla “hükümdar meclisi, sultan meclisi” anlamını da içine alır. Bunun sonucu olarak her türlü içki meclisine “Bezm-i Cem” veya kısaca “Bezm” denilmiştir. Bezm-i Cem'e “Ayin-i Cem, Bezm-i Nuşanuş, Bezm-i Cihan, Bezm-i Has, Bezm-i Muhabbet Bezm-i Safa, Bezm-i Vuslat Bezm-i Mey, Bezm-i İşret, Meclis-i Cem” gibi adlar da verilmiştir. (Eyuboğlu, 1997)

Ahmet GÜÇ'ün “Yeryüzünde Üç Büyük Mescid” adlı makalesine göre de Peygamber döneminde yapılan Mesid-i Takva, Müslümanların günde beş vakit buluştukları ve birlikte ibadet ettikleri, Müslümanlarla ilgili kararların alındığı, insanların şikâyetlerinin burada dinlenip çözüme kavuşturulduğu, diplomatik münasebetlerin sürdürüldüğü, dışarıdan gelen elçilerin kabul edildiği, hukuki meselelerin çözüme kavuşturulduğu, sosyal bütünlüğün sağlandığı, edebi yarışmaların yapıldığı, hastane ve hapisane görevinin gördüğü, ihtiyaç sahiplerine yardımların yapıldığı, eğitim faaliyetlerinin yapıldığı, ganimetlerin dağıtıldığı ve çeşitli bayram eğlencelerinin yapıldığı mekân olmuştur. Daha sonraları, Müslümanların sayısı çoğaldıkça mescit, bütün bu çalışmalar için yetersiz kalmış, her bir iş için ayrı ayrı binalar kurulmuştur.(Güç, 1993)

Özcan GÜNGÖR, “Cemevi Konusuna Sosyolojik Bakış Denemesi” adlı makalesinde cem ayinlerinin yapıldığı mekânlar için, geçmişte “Cem Evi” şeklinde tek bir kavramlaştırmanın söz konusu olmadığını söyler. Bazen bu ayinlerin yapıldığı yerlerin halk meydanı, meydan odası, meydan evi, mihman evi, kırklar evi, erenler meydanı, kırklar meydanı, ibadet meydanı, niyaz meclisi ve benzeri adlarla bilindiğini, Şehir Bektaşilerinde ve yerleşik hayata geçen Kızılbaş Alevilerin yaşadıkları bazı yerleşim merkezlerinde ise bu ayinlerin dergâh, tekke ve zaviyelerde yapıldığını belirtir. Buna göre; tekkesi, zaviyesi vedergâhı olmayan köylerde, bu ayin veerkânlar için özel mekânlar olmadığı gibi, belirli gün ve gecelerde periyodik olarak da yapılmıyordu. Ayrıca yapılan cemlere, her yaştan insan katılamıyordu. Özellikle çocuklar, belli ayinlere katılabiliyordu. Alevi-Bektaşiliğin tarihinde, 12 hizmetin verildiği cemler şehir yerlerindedergâhta, köyde ise kış aylarında muhiplerden birisinin evinde yapılırdı.(Güngör, 2010)

Cemin Özel Koşulları

Cem her ibadet gibi özel zamanlar ve şartlar gerektiren bir ritüeldir. Sivas'ın Divriği ilçesi Üruk köyünden Cemal Odabaşı ve Saadet Odabaşı, 22.02.2014 tarihinde yaptığımız görüşmelerde dedenin köye gelişiyle cem

hazırlıklarının başladığından bahsetmektedirler. Dede köye geldikten sonra görgüsü yapılacak olan ev sahibi dedeyi evinde ağırlar. Bu konaklama haftalarca sürebildiği gibi mevsim koşullarına göre aylarca da sürebilmektedir. Dede bu süre boyunca görgüden geçecek olan ev sahibinin cem için yapacağı tüm hazırlıklarda yönlendiricidir. Cem için kesilecek olan kurbanın seçilmesi, dualanması, tığlanması gibi ön hazırlıkların hepsi dedenin gözetiminde ve liderliğinde gerçekleştirilir. Çoğunlukla kışın yapılan bu cemler bazen görgü sahibinin evinde eğer yer uygun değilse köyün en büyük odasında yapılmaktadır. Cem töreni başladığında dede postunu önce niyazlar sonra makamına oturur. Dede yerine oturduktan sonra canlar da yerleşmeye başlarlar. Dede kimin nereye oturacağını, hangi hizmetlerin yürütüleceğini, 12 hizmet görevlilerinin kimler olacağını hatta ceme kimlerin katılacağını cem başlamadan tespit eder. Dolayısıyla cem boyunca dede ibadetin koşulsuz şartsız tek hâkimidir. Cemlerde kadınlar sadece süpürge hizmeti görürler ve arka saflarda otururlar. Ceme sadece müshap olanlar gelebilir. Bekârların, çocukların ve dulların ceme gelmesi pek hoş karşılanmaz. Cemin bir diğer önemli şartı ise düşkünlerin ve küslerin ibadet ortamına katılamamasıdır. Cem ruhların birliğe ulaşmasını ve tek olmayı hedefleyen bir ibadet şeklidir. Dolayısıyla bu birliğin Tanrı'ya ulaşması için içinde hiçbir ikilik, küslük, dargınlık olmaması gerekir. Bu nedenle cem başlamadan önce dedeler mutlaka cemaate “Bir birinizden razı mısınız?” diye üç kere sorar. Eğer razı olmayan, şikâyeti ya da küslüğü olan varsa hemen orada dar meydanına çekilir ve sorun çözülür. Bu meydana çıkıp da çözülemeyecek bir sorun olamaz. Çünkü konu irdelenir, gerekirse şahitler dinlenir ve sonunda dedenin önderliğinde bir karar verilir. Artık verilen karara herkes uymak ve kabul etmek zorundadır. Bu karara uymayan bir kişi düşkün kabul edilir ve artık cemlere alınmaz. Sadece ibadet ortamından değil sosyal hayattan da dışlanan düşküne o toplumda yaşama şansı verilmez. Ya toplumun ortak birlikteliğine uyacak ya da oradan gidecektir.

Köy yaşantısında geçerli olan bu kurallar taliplerin şehir kültürüyle tanışması, kendi geleneksel çevresinden kopup kozmopolit bir toplum hayatına girmesi sonucu değişmiştir. Özellikle 1990'lardan sonra eskiden köy odalarında yapılan cemlerin yerini artık cem evleri almaya başlamıştır. Cem evleri, ibadet etmek istediğinde kendisine camilerin dayatıldığı Aleviler için alternatif bir din kurumu olarak karşımıza çıkar. Köylerdeki doğal ve samimi ortamların yerini artık büyük ve resmi bir yapıya sahip olan cem evleri almaya başlamıştır. Birbirini tanımadan cem evlerinde birlik olmaya gelen canlar arasında dolayısıyla bir ruh

birlikteliğinin sağlanması zor görünmektedir. Kısacası değişen sosyo-kültürel toplum yapısı talip- talip ve dede-talip ilişkisini zedelediği gibi cem ortamlarının şartlarını da değiştirmiştir.

Doç. Dr. İbrahim Aslanoğlu, Dede Ahmet Kuzukıran ile yaptığı görüşmelerden cem toplantılarının ocak ayının birinden mayıs ayı sonuna kadar yapılabilmesini aktarmaktadır. Cem toplantısının yapılabilmesi için dedenin köye gelmesi gerekir, aksi halde dedesiz cem toplantısı yapılamaz. Cem törenlerine kadın erkek bütün erenler katılabilmektedir. Ancak musahibi olmayanlar, suçu olan insanlar, zina yapan, kız kaçıran, hırsızlık yapan, küs olan insanlar katılamaz, rızalık alıp barıştığı takdirde ceme katılmaya hak kazanırlar. Peyik tarafından haberdar edilen halk, akşam bildirilen saatte, 5-7 gibi, Meydan Sofasına gelirler. Köyde farklı ocaklara bağlı taliplerin olması onların cem toplantılarına katılmalarına engel değildir. Başlangıçta cem törenlerine katılabilmek için musahipli olmak gerekirken, Yavuz Sultan Selim döneminden sonra gençlerin ve çocukların Alevî töresini öğrenebilmesi için onların da törenlere girebilmelerine müsaade edilmiştir. Bugünkü uygulama bu yöndedir. Ancak musahip kurbanına sadece musahipli olan Alevîler katılabilmektedir. Musahibi olmayanlar katılsa bile musahip töreninin yapıldığı bölümde dışarı çıkarılırlar. (Aslanoğlu, 2001) Aslanoğlu'nun tespitlerine katılmakla birlikte dedesiz cem yapılamamasının doğru olmadığı kanaatindeyiz. Görüşme yaptığımız dedeler, her köyde vekil olarak seçtikleri rehberlerin olduğunu ve kendilerinin gidemediği müşkül durumlarda rehber öncülüğünde cem yapıldığını aktarmışlardır.

Hulusi Yılmaz, cem töreninin dayandığı temelinde rızalık olgusuna dikkat çeker. Buna göre, hem Ceme girebilmek, hem Cemden ayrılabilmek için mutlaka topluluğun rızası alınmalıdır. Topluluk üyelerinden biri bile, bir kişinin Ceme katılmasına razı değilse, ortada bir sorun vardır ve sorun çözülmeden o kişi ötekiyle yan yana bulunamaz. Herkes, ancak ötekiler kendisinden razı olduğu sürece Cem'de yer alabilir. Bu yanıla Cem, kuşkusuz toplumsal olarak birleştirici, dayanışmacı bir rol üstlenmekle birlikte, aynı zamanda gündelik yaşam içinde kendisiyle baş başa olan ve ancak kendisinden “geçerek” hakikate ulaşabilecek kişinin, kendisini dolayımlayacağı bir mekânizma rolünü üstlenir. Bu anlamda, Alevilik içinde inzivaya çekilerek hakikate ulaşılmaz. Aksine, kişi hakikatin peşinde ise Cem'e gelecektir. Öncelikle kendini Cem'in aynasında görecek, Cem'in terazisinde tartacaktır. Bunun anlamı ise, inançları doğrultusunda, gündelik yaşamı toplumsal denetime açmasıdır.(Yılmaz, 1998)

Yusuf Can SEVEN'in, Dede Şahin Petek ile görüşmelerine göre herkes ceme giremez. Yanlış yapmayan, hakkıyla kazanan, doğru ahlaklı olan kişiler ceme girebilir. Küs olan, düşkün olan, dargın olan, müşkülü olan asla ceme giremez. Adam öldürenler, haksız yere boşananlar, zina yapanlar ve başkalarının namusuna göz dikenler, komşularının huzurunu bozanlar, daha genel ifadeyle düşkünler ve toplum nazarında suçlu olanlar cemlere katılamazlar. Cemlere genellikle boy abdesti ve şeriat abdesti alınarak gidilir. Herkes ceme giderken temizlik yapmalı ve temiz elbiseler giymelidir. Ceme eli boş gidilmez, lokma ile gidilir. (Seven, 2010)

Yrd. Doç. Dr. İbrahim GÜL, Cem'in teknik boyutlarını inceler ve 12 hizmeti temel alır. Buna göre, Cem'e katılanlar bu hizmetleri yerine getirerek günahlardan arınmaya çalışırlar. Ayin-i Cem erenleri Allah'a yalvararak, burada anlatılan nasihatleri dinleyerek özlerini dara çekerler. Bir başka deyişle, işlemiş olduğu günahlarından pişmanlık duyup bunları yapmamaya özen gösterirler. (Gül, 2014) Yaptığımız incelemeler, Gül'ün bu tespitlerinin tam olarak doğru olmadığını göstermektedir. Cem törenleri Aleviler için bir arınma merkezi değildir. Hristiyanlık'ta olduğu gibi günah çıkarmaya benzer ritüeller Alevilikte kesinlikle yoktur. Ahmet Taşğın'ın da belirttiği gibi her kul kendinden sorumludur, altı gün 20 saat her an cem olma halindedir. Haftanın 4 saati diğer canlarla bir araya gelerek Allah'a yönelmeyi ve Allah'a ulaşmayı hedefler. Her ibadet ortamı gibi cemde de tövbe etme, özünü dara çekip iç sorgulama sözkonusudur. Ancak bunu günahlardan arınma töreni olarak göstermek yanlış bir değerlendirme olacaktır.

Gül'e göre, her bir hizmet, bireyin olgunlaşmasına değişik şekilde katkıda bulunur. Cem'in işletme boyutu, 'dört kapı kırk makam'la ilgilidir. Bu boyut içinde pir, rehber, mürşit, dede gibi kavramlar yer alır. Cem'in yönetilmesinden bunlar sorumludurlar. 12 hizmet sahibi kişiler de dedeye Cem'in yönetiminde yardımcı olurlar. Devlet tarafından resmen tanınmamakla beraber Cem'in bir de kurum boyutu vardır. Bu yola inanmış kişilerce kabul edilen bir takım kurallardan ve işlemekte olan düzenden bahsetmek mümkündür. Ayin-i Cem'e katılan kişiler, üzerlerine düşen rolleri yaparak hizmet ederler. Cem'in toplum boyutu ise onun toplumla ilişkilerini gösterir. Aleviliğin, toplumun önemli bir kesimi tarafından doğru olarak bilinmemesi, Cem'in yanlış değerlendirilmesine yol açmıştır. Alevilik inancının temel kurallarına bakıldığında toplumsal sisteme katkısının sanıldığından daha fazla olduğu görülmektedir. Böyle bir uygulamayla, insanlar önemsiz olaylar yüzünden birbirlerine küsmezler, herkes dürüst ve hakkına razı

olur. Ufak tefek olaylar, abartılmadan çözüme kavuşturulur. Hırsızlık, yolsuzluk, namussuzluk, ahlaksızlık gibi olumsuz figürlere daha az rastlanır.(Gül, 2014)

On İki Hizmet ve Görevleri

Alevi dedelerinden Mehmet Yaman 12 hizmeti şöyle açıklamıştır:

1. Dede: Cemde birinci hizmet sahibidir. Cemi yönetir, sorunları çözer toplumu aydınlatır halka doğru yolu gösterir. Bektaşilerde bu görevi babaya vermişlerdir. Dedelik soya bağlıdır ve inanca göre dedeler Hz Ali'nin soyundan gelirler. Babalık için böyle bir kayıt yoktur. Her dede soyundan gelene de dedelik görevi verilmez, yetkinlik aranır.

2. Rehber: Dededen sonra en önemli görevi rehber verilmiştir. Rehber yerinde dedenin yardımcısı olmadığı yerde vekilidir. Rehberi dede seçtiği için rehberlik soy gerektirmez. Yetkinliğe sahip herhangi biri olabilir; ancak toplumda saygın ve yetkin biri olmasına dikkat edilir.

3. Gözcü: Törenin düzen ve sükûnetinden sorumlu olan kişidir. Uygunsuz davrananları önce uyarır, gerekirse dara çekilmelerini ister ve cezalandırır.

4. Çerağcı (delilci): Delil adı verilen aydınlatma aracını yakan kişidir. Meydanın aydınlatmasını sağlar. Günümüze aydınlatma modern tekniklerle yapıldığında sadece sembolik bir anlam kazanmıştır.

5. Zakir (Sazende):Aşık baba olarak da bilinir. Deyiş, duaz, Miraçlama, mersi-ye ve nefes söyler. Saz çalar, semahı yönetir ve genellikle üç kişi olurlar.

6. Süpürgeci: Feraş da denir. Meydanda her hizmet öncesi sembolik olarak “ya Allah ya Muhammed ya Ali” diyerek süpürge çalar. İhtiyaç halinde rehber yardım eder

7. Sakkacı: Sakkacı, ibriktar ya da tezekâr da denir. Törende mersiyeler okuyarak Saka Su'yu dağıtır.

8. Sofracı: Lokmacı, kurbanı da denir. Kurban ve yemek işlerine bakar, yiyecekleri eşit dağıtıktan sonra “Elimde yok kantar ile terazi, herkes oldu mu hakkına razı.” diyerek helallik ister

9. Pervane: Cem evine gelen ve gidenler ile ilgilenir, içeriden ve dışarıdan haberi olur, güvenliği sağlar. Bu kişinin aynı zamanda semah dönme hizmetinde de yeri vardır.

10. Haberci (Peykçi): Cem yapılacağını önceden ahaliye haber veren kişidir.

11. İznikçi (Meydancı): Cemevinde temizliği sağlayan kişidir ve ceme katılanların ayakkabılarını karışmaması için tertip alır.

12. Kapıcı (Bekçi): Yeni yapılan evin kapısında bekler, ceme gelenlerin güvenliğini sağlar ve girene çıkana göz kulak olur. (Yaman, 2009)

Cemin Aleviler için sosyolojik önemi

Dinler, tarih boyunca toplumların yaşantısına yön veren, insan-insanve insan-Tanrı ilişkilerini düzenleyen, ölüm sonrası hayata dair bilinmeyenlere cevap veren inançsal sistemlerdir. Bu sistemler her ne kadar ideal bir dünya profiline ulaşmak için toplumların ve bireylerin yaşantısına yön veriyor olsa da hiçbiri bu kusursuz düzeni oluşturmaya vakıf olamamıştır. Alevilik, inançsal bir sistem üzerinde oluşturduğu toplum düzeni ile bu ideal dünya profiline en çok yaklaşan toplumlardan biri kabul edilebilir. Anadolu topraklarında özellikle Osmanlı hükümdarlığı boyunca hiçbir Alevi'nin sorunlarını çözmek için mahkemeye başvurduğu görülmez. Çünkü geçmişten günümüze Alevi toplumlarının kendi içerisinde sistemleştirdiği cem ibadeti aynı zamanda en önemli çözüm merkezidir. Bu merkezde birlik halinde Tanrı'ya yaklaşan talipler, aynı zamanda dede önderliğinde ortak yaşam alanları ile ilgili kararları da alırlar. Talipler arasında ortaya çıkan her türlü sorun bu kararlara bağlı kalınarak çözüme kavuşturulur ve barış sağlanır. Çünkü cem ibadetinin anlamını bulması ve amacına ulaşması için canların barış halinde olmaları şarttır. Verilen karara uymayan kişi artık yoldan düşmüştür ve ceme giremez. Hatta bununla da kalmaz toplumdan tecrit edilir, kimse onunla hiçbir şekilde ve hiçbir durumda iletişim kurmaz. Cem törenlerinin en önemli işlevlerinden olan bu sistemin bir suçlu için en büyük hapisneden bile daha caydırıcı olduğu kesindir. Bu yönüyle cem, kusursuz işleyen bir mahkemedir.

Şehirleşmeyle beraber gelen cem evi kültürü her ne kadar cem ibadetinin bu yönünü geçersiz kılmaya başlamışsa da değişen sosyal yapı gereği cemler yeni işlevler kazanmıştır. Özellikle kozmopolit kültüre adapte olmaya çalışan talipler

için kent ortamında cemin birleştirici bir yönü olduğu gözlenmektedir. Aynı zamanda şehirlerde geleneksel Alevi kültüründen uzak yetişen yeni nesil için de bir oryantasyon merkezi olarak görev yapmaya başlamıştır. Çocuklarının da Aleviliği tanımasını isteyen talipler cem evlerinde açılan saz, semah ve 12 hizmet eğitimlerine çocuklarını göndererek dini açıdan yeterlik kazanmalarını istemekte ve böylece bu kültüre adapte olmalarını sağlamaya çalışmaktadırlar. Cemler Alevilerin en azından haftada bir gün bir araya geldikleri, görüşüp halleştikleri yerler olarak da düşünülmektedir. Dolayısıyla sadece çocuklar için değil yetişkinler için de bir sosyalleşme alanı olarak da toplumsal hayatta önemli bir yere sahiptir.

Dr. İbrahim Arslanoğlu, bu törenlerde sadece ibadet değil aynı zamanda Alevîlik eğitimi de yapılmaktadır. Çünkü bütün tasavvuf akımlarında olduğu gibi Alevîlikte de amaç, insanları eğitmek, onları kötülüklerden uzaklaştırmak ve sonuçta olgun birer insan(insan-ı kâmil) haline getirmektir. (Aslanoğlu, 2001)

Cenk ÜÇER, cemin Alevî dînî hayatı için önemli olduğu kadar sosyal hayatları için de önemli olduğuna işaret eder. Cem törenlerinde Alevîler'in dînî zihniyetini oluşturan bütün simge ve sembollerin anlamlarına uygun ifadeleri tespit eder. Sözgelimi, meleklerin Âdem'e secdesi, Hz. Peygamber'in miraca çıkarak, Ali'nin sırrına mahzar olması, Kırklar Bezmi gibi Alevîliğe ana karakterini veren bütün mitolojik inançlar, cem âyini esnasında canlandırılmaktadır. Ayrıca cemlerde toplumdaki bazı problemlerin halledilmesini de ele alır. Buna göre, küskünlerin barıştırılması, alacak-verecek olaylarının halledilmesi gibi sosyal hayatın parçası olan konuların görüşülmesinin yanı sıra, tarikatta görülen hizmetlerin Dede tarafından bazı ahlâkî hususlara değinilerek açıklanması, Alevîlikte ahlak anlayışının da şekillenmesinde cemlerin büyük önemini olduğunu ortaya koymaktadır. Bu ise bir zikir ayini olan Cem'in Alevî dînî hayatı için ne kadar önemli olduğunu göstermekle kalmayıp, geleneksel Alevîlikte sosyal hayatla beraber ahlâkî ilkelerin de tarikat hayatı kalıplarında şekillendirilmiş olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.(Üçer, 2005)

Ercümen Ersanlı, cemin psikolojik boyutunu “Ceme giren ölü can, cemden çıkan diri can olur.” şeklinde açıklar. Buna göre, her can yeniden doğar, ehli hâl olur, insan-ı kâmil olur. (Ersanlı, 2011)

Gani Pekşen, cemin, toplum içi yaşam ve davranış biçimlerinin öğretildiği bir hayat okulu olduğunu belirtir. Cem törenlerinde yapılan görgü, katılanların toplum önünde kendi vicdanlarıyla baş başa kalarak öz eleştirisini yapıp bir önceki yaşamış olduğu görgü ceminden o anki görgü cemine kadar olan yaşamıyla yüzleşerek yapılan bir iç hesaplaşma ve arınmadır. (Pekşen, 2010)

Hulusi Yılmaz, Ayin-i Cem törenlerinin kültürlenme/egitim işlevini ön plana çıkarır. Törende sırası gelince yapılan sohbetler, yetişkinlerin anlattıkları örnek olaylar, tarihsel olayların yorumlanması, sofraya ve dem alma adabı, kadın-erkek birlikteliği, hiyerarşik bir düzen içinde işbölümüyle işlerin görülmesi ve benzeri yaşantıların katılanlarda büyük toplumun karşısında “biz” anlayışını güçlendirirken “ötekiler” hakkında negatif yargılarını da çoğalttığını belirtir. Ona göre, bu azınlıkta olan toplumsal grubun (alt-kültür grubunun) doğal savunma mekânizmasıdır. (Yılmaz, 1998)

Erdal Yıldırım, Alevilik ve Bektaşilik’te cem törenlerinin aynı zamanda adli fonksiyonu da yerine getirdiğini belirtir. Ona göre, Cem’de dede ya da baba, halkın sorunlarını dinler ve çözümler getirir; küskünleri, dargınları barıştırır. Suç işleyenler ya da başkaları bilmemekle birlikte kendi vicdanlarına borçlu düşenler, üyelerinin tekke büyüklerinin oluşturduğu cem mahkemesi tarafından cemaatin huzurunda yargılanır, suçları kanıtlanırsa uygun cezaya çarptırılır. Bu anlamda cemlerin iki amacı bulunmaktadır. Birincisi; insanların bir yıl içerisinde yaptıklarıyla hesaplaşarak, bir anlamda yaptıklarının muhasebesini dede ve toplum huzurunda vermesi, ikincisi; suç işleyenlerin topluluk karşısında yargılanmalarıdır. Ölmeden önce ölmek, hesaba çekilmeden önce hesabını vermek, ulu divana alını açık yüzü ak olarak gitmek ve kul hakkıyla gitmemek esastır. “Kul kuldandan razı olursa Allah da kuldandan razı olur ve döktüğünüz varsa doldurun, ağlattığınız varsa güldürün” ilkesi gereğince, nefsi için ailesini boşayanlar, yalancı şahitlik edenler, hırsızlık yapanlar, haram kazanç sağlayanlar, vatan borcunu ödemeyenler, atasına evlatlık görevi yapmayanlar, komşusuna zarar verenler, dedikodu edenler, adam öldürenler, can incitenler, verdiği karardan dönenler, kısaca zararlı işler yapan kişiler yargılanıp cezalandırılırlar. Ayrıca cemevleri büyük oranda kurum olarak bazı toplumsal işlevleri yerine getirir. Alevi topluluğuna mensup kişilerin bir araya gelmelerini sağlayan cemevi ve cemler, inananlar arasında birlik ve beraberliğin meydana gelmesinde, birbirlerinin durumlarından haberdar olmalarında önemli bir rol oynadığı görülmüştür. Cemevlerinde sosyal yardımlaşma ve dayanışma sağlanmakta, ihtiyaç sahiplerinin ihtiyaçları giderilmeye çalışılmaktadır. Fakir

öğrencilere burs verilmekte, dershaneye gidemeyen öğrenciler için hazırlık kursları düzenlenmekte, önceden tespit edilen ailelere erzak ve giysi dağıtımı yapılmakta, çocuklar için sünnet merasimleri düzenlenmekte, evlenemeyen genç çiftlere maddi manevi yardımlar yapılmakta, hasta ve doktora gidecek parası olmayanlara bedava sağlık hizmeti sunulmaktadır. Ce-mevleri bünyesinde bulunan aşevlerinde haftanın belirli günlerinde fakir ve yardıma muhtaç insanlara yemek dağıtımı yapılmaktadır. Alevi vatandaşlar lokmalarını, kırk yemeklerini, kurban yemeklerini ihtiyaç sahiplerine bu sayede ulaştırabilmektedir. Bu da toplumsal dayanışma ve birliği sağlamaktadır. (Yıldırım, 2012)

İbrahim Gül, Alevilikte Cem olmanın; öz değerlendirme yapma, hatalardan pişmanlık duyma, benliği güçlendirme gibi kişisel değerler yanında birlik içinde olma, başkalarının hakkına saygı duyma gibi toplumsal değerlerin yaşamasına olanak sağladığına işaret eder ve bu durumu eline, beline ve diline sahip insanlardan oluşan bir toplumun; dinî, sosyal, kültürel ve iktisadi hayata bakışının da farklı olmasına bağlar. (Gül, 2014)

Dr. Muammer Cengil, “Cem Ayini’nin Fert Ve Toplum Üzerindeki Etkileri” adlı makalesinde cemlerin en önemli sosyal fonksiyonlarından birisi olarak Alevi insanların bu cemlerde dünya işlerinin sorgulanmasını gösterir. Ona göre, cemler Osmanlı döneminde Alevi halkının mahkemesi gibi çalışmış-tır. Gerek kişisel sorunlar, gerek çözülemeyen ailevi sorunlar, gerekse kişinin topluma karşı sorunları; cemde görüşülür, çözüme bağlanırdı. Çözumsuzlük söz konusu olmazdı. Nitekim günümüzde de bazı yörelerde Cemler hala bu fonksiyonlarını icra etmeye devam etmektedirler. (Cengil, 2003)

Bu şekilde her Alevi’nin yılda bir kez topluluğun huzurunda sorguya çekilmesiyle öz eleştiri mekânizması işletilmekte, topluluk üyelerinin birlik ve dayanışması güçlendirilmiş olmaktadır. Bu törenlerde Alevi-Bektaşî topluluğu kendi içlerindeki sorunları çözmeyi, iç disiplini sağlamayı, ikrar verip yola giren üyeler arasında birlik ve dayanışmayı güçlendirmeyi, yaşama biçimini sürdürmeyi, ilkeleri, değerleri, normları yaşatmayı amaçlamaktadırlar. Cemlerde yaşama geçen kavramlar; disiplin, demokratik ortam, katılım, kararların birlikte alınması, sevgi ve hoşgörüdür.

Ehl-i Sünnetin İslam'ın Şartı Saydıkları İbadetlerle Cem'in Farkı

İbrahim Arslanoğlu, Kırklar kültürünü Aleviliğin en temel inançlarından birisi saymaktadır. Gerek Sünnîlerdeki ve gerekse Alevîlerdeki ibadetin temelini buraya dayandırır. Sünnîlere göre 5 vakit namaz Miraç'ta farz kılınmış ve bu Hz. Muhammed'e bildirilmiştir. Alevîlere göre de cem törenleri Hz. Muhammed'in Miraçtan döndükten sonra kırklar adı verilen ruhani bir meclise uğraması ve orada bulunan kişilerle olan ilişki ve konuşmalarına dayanır ve her cem töreni bu olayın bir çeşit anılması, canlandırılması ve ruhsal olarak yeniden yaşanmasıdır. Aslanoğlu, Sünnîlerin kıldığı namaz ile Alevî cemlerinde yapılan zikir ibadetini, Hz. Muhammed'in miraç olayına dayandırmaktadır. Alevîlerin cemlerde pirin huzurunda kıldıkları iki rekât halka (tarikât namazı) namazını Sünnîlerin camide veya evde kıldıkları namazla aynı kabul eder. Aradaki fark Sünnîler namaz kılarken Kâbe'ye doğru dönerlerken Alevîlerde dede ile talip birbirlerine dönerler. Gerçekte bu konuda da bir farklılık yoktur. Çünkü şeriat namazında bütün müminler Kâbe'ye dönerek aslında birbirlerinin gönlüne dönmüş olmaktadır. Alevîler ise tarikât namazında Kâbe'yi aradan çıkararak doğrudan birbirlerinin gönlüne yönelmektedirler. Ayrıca dergâh evlerinde ocak, kible yönünde olduğu için talipler aynı zamanda kibleye doğru dönmüş olmaktadır. (Aslanoğlu, 2001)

M. Fuat Köprülü'ye göre Alevîler hac görevini de yerine getirmezler ve Kerbela'ya giderler. Eski dönemlerde hac yerine Erdebil'e gittikleri bilirse de Anadolu'daki bazı yerleri ziyaret etmeyi de hac olarak kabul ettiklerini belirtir. Bunların başında Hacı Bektaş Tekkesi gelir. Burada 15-16 Ağustos tarihlerinde Hacı Bektaş Törenlerinde bir taraftan bilimsel toplantılar yapılırken diğer taraftan Dedebağı denilen yerde kurbanlar kesilir, bağlama çalınır, semahlar dönülür. Elmalı'daki Abdal Musa törenleri de aynı anlamda kabul edilir. (Köprülü, 1987)

Rıza Zelyut'a göre Alevîler, haccı gereksiz görüp Allah'ın makamının ancak insan kalbi olabileceğine inanırlar. (Zelyurt, 1992)

Ahmet Taşğın ise cemi denetim ve kontrolün yapıldığı bir ibadet olarak tanımlamıştır. Buna göre; kişi haftanın altı gün yirmi saati Hak'la cem olmalıdır. İrfan bu meydana üretilir. Toplu halde yapılan 4 saatlik cemler, sadece kontrol amaçlıdır (Taşğın, 2009).

2.3. Cemlerin Çeşitli Kaynaklarda Çeşitlenmesi

Cem ibadeti, halk edebiyatına kaynaklık eden dini ve tasavvufi edebi metinlerin bir gösterim ortamı içerisinde sunulduğu özel icra bir alanıdır. Halkın edebi zevklerinin, dinin ve performansın bir araya geldiği bu ruhsal ortam, çok yönlü yapısından dolayı yöreden yöreye farklı algılanmış, yorumlanmış ve uygulanmıştır. Cem ibadetinde katılımcıların Allah huzurunda bir olmayı hedeflediğini daha önce de belirtmiştik. Buna rağmen aynı amacı temel alan bu cemler zamana, bireysel ya da toplumsal isteklere ve ihtiyaçlara göre de şekillenmiş ve böylece ibadet ortamlarında yöresel farklılıkların dışında işlevsel farklılıklar da meydana gelmiştir. Alevilik üzerine yapılan araştırmalar, cem ibadetini çeşitlere ayırma konusunda da farklı görüşlerin olduğunu ortaya koymaktadır.

Nilgün Çıblak Coşkun da Anadolu Aleviliğinde cemlerin yapıldıkları zaman ve amaca göre çeşitleri olduğundan bahseder. Bu cemlerin özde aynı olsalar da, cemin içinde her alan erkânın sırası ve uygulanış şekli bakımından Alevi toplulukları arasında birtakım farklılıkların olduğunu belirtir. Sonuç olarak bizim de savunduğumuz gibi her yörede aynı şekilde uygulanan bir cem örneği vermenin mümkün olmadığını belirtir. (Coşkun, 2013)

İskender Özdemir, “Aleviliğin Yazılmayan Tarihi” adlı kitabında cem törenlerinin değişik isimler altında ve değişik nedenlerle yılın belli zamanlarında yapıldığını söyler. Bunlardan bazıları şu şekilde verilmiştir: Abdal Musa kurbanı, birlik cemi, dardan indirme erkânı, koldan kopan erkânı, görgü cemi, ikrar erkânı, içeri kurbanı, düşkün cemi, kısır cemi, müsahiplik cemi, kurban bayramı cemi. (Özdemir, 2015)

Hüseyin BAL, cem ibadetlerini üç ana başlıkta inceler: 1. İkrar Verme Cemi 2. Görgü Cemi 3. Dar’dan İndirme Cemi. Yaygın olarak bilinen musahip tutma cemi, ikrar verme erkânını içinde barındırdığı için araştırmamızın bunu ayrı bir başlıkta ele almadığını düşünüyoruz. Eserde, “İkrar Verme Cemi”, topluluğa katılacak olan yeni üye için yapılan giriş töreni; “Görgü cemi”, İkrarlı kişinin her yıl sorgudan geçmesi, canlarla sorunu varsa çözmesi, ikrarını tazelenmesi için yapılan tören; “Dardan İndirme Cemi” ise “Hakka Yürümüş” olan ikrarlı kişinin arkasından, yakınları tarafından yapılan tören olarak tanımlanmaktadır. Geride kalanlara borcu ya da bir söz vermişliği varsa yerine

getirilir. “Öz gönül birliği” ile kişinin hataları bağışlanır, varsa Tanrının da affetmesi için temennide bulunulur, dua edilir. Dardan İndirme Töreniyapılıncaya kadar vefat eden ikrarlı kişinin Dar’da (ayakta) beklediği ve Dar’dan indirme töreniyle rahata kavuştuğu kabul edilir (Bal, 1997)

Yusuf Can SEVEN, şahin PETEK Dede’nin cem ibadetinin çeşitlerini: “ Cem, Alevilerin ibadetidir. Bizler ilk olarak ‘Abdal Musa Cemi’ni yaparız. Abdal Musa cemi, birlik ve beraberlik cemidir. Abdal Musa ceminden sonra “Görgü Cemi” yapılır. Görgü ceminde musahipli olan canlar dara kaldırılır ve sorgudan geçirilir. Görgü ceminden sonra,perşembe gününü cuma gününe bağlayan gece “Cumalık Cemini yapmaktayız. Bu cemlerimizi elimizden geldiğince her sene yapmaya çalışıyoruz.” şeklinde açıklar. (Seven, 2010)

Özcan GÜNGÖR, “Cemevi Konusuna Sosyolojik Bakış Denemesi” adlı makalesinde cem çeşitlerini tam olarak sınırlamaz ve bu ayinlerin, görgü cemi, Abdül Musa birlik cemi, Hızır cemi, aşure cemi, Sultan Nevruz cemi, kısa cem ve muhabbet cemi, ikrar verme cemi, musahip cemi, Kerbela ayini, koldan kopan erkânı dardan indirme erkânı, baş okutma erkânı ve daha pek çok çeşidi olduğunu belirtir (Güngör, 2010)

Hakkı SAYGI ise “Soru ve Cevaplarla Alevi Bektaşi İnanıcı” adlı kitabında bu çeşitlemeyi ibadetin hizmet erkânlarını tanıttacağı bölümde belirlemiştir. Cemin adının yapılış amacına göre verildiğini belirtmiştik. Saygı da ibadetin bölümlerini anlatırken amaca hizmet eden erkânın işlevine göre isimlendirmeyi doğru bulmuştur ve şöyle tanıttıştır:

1. İbadet bölümü
2. Hizmet bölümü
 - a. İkrar(biat) alma erkânı
 - b. Musahip erkânı
 - c. Görgü ve tarik erkânı
 - ç. Dardan indirme erkânı
 - e. Düşkünülden kaldırma erkânı

- f. Hızır cemi erkânı
 - g. Muharrem cemi erkânı
 - h. Abdal Musa Cemi erkânı
 - ı. Nevruz cemi erkânı
 - i. Adak kurbanı erkânı
3. Sohbet bölümü (Saygı, 2005)

Muammer CENGİL, araştırmalardan yola çıkarak şöyle bir sınıflandırmaya gitmiştir:

İkrar Verme Cemi

Abdal Mûsâ Kurbanı

Hizmet Görme (Baş Okutma) Erkânı

Koldan Kopan Erkânı

Dârdan İndirme Erkânı

Muharrem Erkânı (Cengil, 2003)

2.3.1. Cem Çeşitlerinin Belirlenmesi

Tüm bu bilgiler ışığında cem törenlerinin yapılış amacının sosyal olayların zamanına göre ve bireysel istek ve ihtiyaçlara göre ayrıldığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Buna cemleri şu şekilde sınıflandırmanın doğru olacağı kanısındayız:

2.3.1.1. Dini Açıdan Önemli Olayların Zamanına Göre Düzenlenen Cemler:

Nevruz Cemi: Her yıl 21 Mart'ta yapılan cem törenleridir. Nevruz aynı zamanda Hz. Ali'nin de doğum günü olarak kabul edilir.

Muharrem Cemi: Muharrem ayında 12 gün süren matem oruçlarında yapılan cemlerdir. Anadolu Aleviliğinde hicri yılın ilk ayı olan muharrem ayının

ayrı bir önemi vardır. Gelenekte aşure ya da muharrem denildiğinde ilk akla gelen Kerbelâ Olayı'dır. Buna bağlı olarak da Aleviler, Hz. Ali'nin oğlu Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'da 10 Ekim 680 (h. 10 Muharrem 61) tarihinde Yezit ordusu tarafından şehit edilmesinin anısına Muharrem ayının 1-12. günlerinde matem orucu tutarlar. Ethem Rûhi Fığlalı, Muharrem ceminin orucun 12. gününün akşamında dede ve taliplerin katılması, erkân yürütülüp kurbanlar tığlanmasıyla gerçekleştirilen cem olduğunu dile getirir. Buna "cem birleme" adı da verildiğini ve burada başta İmam Hüseyin olmak üzere, 12 imam, on dört masum-u pak ve diğer Alevi uluları adına nefesler okunup dualar edildiğini de belirtir. (Fığlalı, 1990) Ancak 04.11.2015 tarihinde katılmış olduğumuz Muharrem ceminde Erzurum, Hınıs ilçesinden Hakkı Dede'nin ailesi ile birlikte muharrem oruçları boyunca her akşam bu cemleri yürüttüklerini biliyoruz.

Gadirhum Cemi: Peygamberin Hz. Ali'nin velayetini ilan ettiği gün olan Gadirhum Bayramı için düzenlenen cemdir. İnceleme fırsatı bulduğumuz İhlamurkuyu Cemi'nin dedesi Gadirhum olayını şöyle aktarmaktadır: *"Hicretin 10. yılı ve zillice ayının 18. günü Gadirhum noktasında Hz. Peygamberimiz haccını tamamladıktan sonra Mekke'ye hareket etmek üzereydi. Bu şekilde yanında Medine'den onunla yola çıkanlarla birlikte tekrar dönecek ve hareket edecekti. Onunla birlikte olanlar da onunla harekete geçtiler ve bugün Gadirhum diye adlandırılan o bölgede, o vahada Allahu Teâla, Cebrail emin vasıtasıyla ona ayeti nazil etti. O ayet Maide Suresi'nin 67. Ayeti idi. Ve o ayet Cebrail'i emin Peygamberimize iletirken sen Allah'ın resulüsün ve bunun gereğini yapmak zorundasın deyince Hz. Peygamberimiz onun gereğini yaptı ve ayetin içeriği şöyle değerli canlar: " Ey peygamber, sana indirileni tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan onun elçiliğini yapmamış olursun. Allah seni insanlardan korur. Şüphe yok ki Allahkâfirler topluluğuna hidayet etmez." İşte bu ayet Hz. Peygamberimizin Cenabı Allah tarafından çağırıldığını ve onun da hakka yürüyeceğini ifade ediyordu. Bu ayet aynı zamanda Hz. Ali'nin velayetini de işaret ediyordu. Hz. Peygamberimizden sonra İslamiyet'in vasisi, vekili olacaktı Şah-ı Merdan Aliyyel Murtaza. Tabi niteliklerine bakıldığı zaman bir başkası düşünülemezdi değil mi değerli canlar. O ilk Müslüman. O peygamberin risâletini kabul eden ilk insan. O Kâbe'de doğan yek insan. Ve Peygamberimizin deve semerlerinden yaptığı minbere çıkararak Şah-ı Merdan Aliyyel Murtazayı yanına çağırdı ve kolunu öyle bir yukarı kaldırdı ki kolunun altındaki beyazlık bile görüldü. "Ben Ali'yim Ali benim" dedi beni seven onu da sevsin, bana itaat eden ona da etsin. Ben kimin*

Mevla'sıysam Ali de onun Mevla'sıdır. "dedi. Orda bir takım kendini bilmez Hz. Peygamber'e şirk koşanlar-öyle diyelim- "Nasıl sen osun o da sen" dediğinde Hz. Peygamberimizle Şah-ı Merdan Aliyyel Murtaza tek vücut oldular. Evet, tek vücut iki ayrı baş. Buna rağmen onlar tatmin olmadılar. Tabi Hz. Peygamberimize aynı zamanda Maide Suresi'nin 3. Ayeti de nail oldu. Bu da şunu içeriyordu: "Bugün dinimizi size ikmal ettim. Size verdiğim nimeti tamamladım. Size din olarak İslam'ı seçtim demiştir Hz. peygamber Muhammed Mustafa iki cihan serveri, kâinatın güneşi artık risalet görevini tamamladığını o ayeti kerimede dile getirdi. Orda bulunan bütün sahabeler ve ileriye gidip biraz yol alanları da geri çevirip Gadirhum bölgesinde toplayarak bunu tebliğ etmiştir. Yani Şah-ı Merdan Aliyyel Murtaza'nın evliyalar şahi Haydar-ı Kerrar'ın Allah tarafından velayet makamı verildiğinin en iyi ispatıdır bu ayeti kerimeler. Bunu birçok Sünni kaynakta da görebilirsiniz."

Hızır Cemi: Aleviler, her yıl 13-14-15 Şubat tarihlerinde Hızır orucunu tutarlar. Hızır orucunun kaynağı ile ilgili, çıkış noktası ile ilgili birden fazla rivayet vardır. Birincisi, Nuh Peygamber'in gemisinin fırtınadan sulara gömülmeyip fırtınanın dinmesi sonucu gemide bulunanların üç günlük şükür orucu tutmalarındır. İkincisi ise Hz. Ali ve Hz. Fatma çocuklarının hastalanmaları üzerine üç gün oruç tutarlar ve her üç günde de tam oruçlarını açacakları sırada birden kapılarına dayanıp onlardan yardım ister. Onlar da oruç açacakları yiyecekleri bu kişiye verirler. Farklı kişiler görünümünde her defa gelen Hz. Hızır'dır ve Hz. Ali ile Hz. Fatma'yı sınamaktadır. Aleviler da bu orucu yaşatmak için üç günlük Hızır orucunu tutar ve sonunda yapılan cem yaparlar. Şahin Petek Dede bu cemleri şöyle aktarmaktadır: *"Hızır orucunun son gününde köyün dedeleri, babaları veyetişkinleri cem odası dediğimiz bazı evlerin büyük salonlarında oturur, muhabbet eder, gülbenklar okur ve zakirlerimiz dinlenilirdi. O gün çevre köylerden de gelen birçok konuğumuz olurdu. Cemlerde Zakirlik yapan İbrahim Elibaş, Aziz Çelik, Mustafa Aydın ve Hüseyin Gayretli gibi ocakzade olan dostlarımızda köyümüze gelerek Hidrellez günü yapılan cem erkânında deyişler, nefesler ve duvaz imamlar söylerlerdi. Muhabbetle geçen bu akşamlar çoğu zaman sabaha kadar devam ederdi. Anlatmış olduğum olaylar 1975-1980 yılları arasında geçmektedir. Günümüzde Hızır cemlerini eskisi gibi pek yapamıyoruz."*

2.3.1.2. Bireysel İstek ve İhtiyaçlara Göre Düzenlenen Cemler:

İkrar cemi: Evli bir çiftin yola girmesi yani ikrar vermesi için düzenlene cemlerdir ve bu cemlere sadece ikrarı ve müsahibi olanlar girebilir. Mehmet Eröz'e göre ikrar; dil ile söyleme, bildirme, tasdik veya kabul etme, açıkça söyleme anlamlarına gelen bir kelimedir. Anadolu Aleviliğinde ikrar alma ise bir talibin yola girdikten sonra Hak meydanında Alevi yol ve erkânının bütün kurallarını olduğu gibi kabul edip bunlara yaşamı boyunca uyacağına dair söz vermesi temeline dayalı bir cemdir. Dede ve cemaat huzurunda alınan bu sözle, talip tam anlamıyla yola girmiş ve yolun gereklerine uymakla yükümlü hale getirilmiştir. İkrar alma ceminde, rehber ikrarı alınacak delikanlının boynuna bir ip bağlayarak, bir koyunu temsilen, onu dedenin önüne kadar götürür. Burada dede tüm canlardan razılık alır yani ikrarı alınacak bu taliple ilgili herhangi bir sorunu olup olmayı sorar, herkes razı olduğunu belirttikten sonra, adaya Alevi yol ve öğretilerini anlatır, yolun zorluklarını ve sadakatin zorunluluğunu bildirir, eline-diline-beline sahip olmasını, sır saklamasını söyleyip bunlara uyacağına dair söz vermesini ister. Aday verilen nasihatleri tutacağına dair ikrar verir. Ardından dede, bu gence hayırlısını verir ve gencin boynunda bulunan ve onun bu yolda kurban olduğunu vurgulayan bağı çözüp beline bağlar. İkrarı alınan kişi dedenin önünde niyaz eder ve böylelikle çocukluktan gençliğe geçmiş, yola girmiş kabul edilir. (Eröz, 1977)

Caner Işık'a göre Alevi Bektaşiler, söz konusu sözün kutsandığı ortama tekrar adını vermektedirler. İkrar bütün Alevi Bektaşiler için yola giriş ritüellerinin tamamının adıdır. Diğer bir ifade ile candan erene dönüşün gerçekleştiği yolda olma sözünün verildiği ortamın adı ikrar ortamı yani İkrar Cemi'dir. Buna göre her ne kadar "Yol bir süre bin bir" anlayışına göre bazı farklılıklar olsa da genelde bir inisiyasyon töreni olarak gerçekleşmektedir. Bu törenlerde verilen söz kutsaldır, verilen söze riayet toplumsal denetim mekânizmasına tabiidir. Sözden dönüş yoktur. Hepsinde el veren kişinin vermeden önceki kişiden farklılaşması değişmesi beklenmektedir. İkrar, ciddi sorumluluklar veyükümlülükler getirmektedir. Bu törenin kökleri Anadolu kültür birikimi içinde analiz edilmelidir. Bir ucu Şamanların inisiyatik geçiş dönemlerini çağrıştırırken diğer ucu Anadolu yerel kültürünün ve tek tanrılı inanışların törenlerine benzemektedir bu bütünleşmenin kendisi Alevi-Bektaşî geleneğinin senkretik yapısının bir sonucudur.(Işık, 2013)

Musahiplik cemi: İki evli çiftin musahip yani yol kardeşi olmaları için düzenlenen cem törenleridir. Yusuf Ziya Yörükân'a göre musahiplik cemini ikrar vermiş evli iki kişinin eşleriyle beraber (dört kapılı) ahirete kadar kardeş kalacaklarına, birbirlerini her türlü durumda koruyup kollayacaklarına, birlik ve beraberlik içerisinde yaşayacaklarına dair dede ve cemaat huzurunda söz vermeleri temeline dayalı bir tür sosyal akrabalık olarak tanımlar. Yaşam boyu sadece bir defa gerçekleştirilen bu kardeşliğin ölüm, düşkünlük, ayrılık gibi durumlarda yenilenmesinin mümkün olmadığını ve bu akrabalığın ölüncüye kadar devam etmesi nedeniyle musahipliğe Aleviler arasında "ahiret kardeşliği" ya da "yol kardeşliği" de denildiğini vurgular. Buna göre, Alevi inancına göre belirli bir yaşa gelen her talip, kendisine bir musahip tutmakla yükümlüdür. Musahiplik, peygamber döneminden kalma olup Hz. Muhammed'in musahibi Hz. Ali'dir. Buna göre pir ile talibin veya yol ehli canların musahip tutması Aleviliğin temel erkânlarından biri kabul edilmektedir. İnanişâ göre evlenmemiş ve musahip edinmemiş kişilerin ceme katılma hakkı yoktur. Musahip olabilmenin ise belirli şartları bulunmaktadır. Buna göre musahip olmaya karar veren kişilerin bu isteklerini yerine getirebilmeleri için aynı dili konuşmaları; aynı köyde ya da şehirde yaşamaları; ikrar vermiş olmaları; her iki adayın da evli olması ve eşlerinin de bu musahipliği onaylaması; yolun yasakladığı suçlardan herhangi birini işlememeleri; adayların eğitim, meslek, ekonomi ve yaş bakımından aynı toplumsal statüde bulunması gerekmektedir. Bu özelliklere sahip olmayan kişilerin musahiplik için yola çıkmaları, ileride birtakım sorunlar yaratacağı ve buna bağlı olarak da musahipliğin gereklerini yerine getiremeyecekleri için sakıncalıdır. Musahiplik için verdikleri sözden dönenler ise, Muhammed Ali yolundan çıkmış kabul edildikleri için bu kişiler düşkünlükle cezalandırılmaktadır. Yukarıda sıralanan şartlar yerine getirildikten sonra musahip olmaya karar veren iki kişi (eşleriyle beraber dört can), cemde pir karşısına çıkar. Cemde, musahip adayları rehberin öncülüğünde dedenin huzuruna getirilir, burada cemde bulunanlardan razılık alınır. Ardından dede, musahip adaylarına nasihatte bulunup dua eder. Bu cemde adaylara birbirlerini denemeleri, musahipliğin gereklerini yerine getirip getiremeyeceklerine dair karar vermeleri için bir yıl ya da daha az bir süre verilir. Bu kişiler söz konusu sürenin sonunda musahipliği yürütebileceklerine kanaat getirirlerse, sadece musahipli olanların katıldığı bir cemde rehber tarafından boyunlarına bir mendil ya da tığbent bağlanarak meydana getirilirler, eşleriyle birlikte dedenin huzurunda dâr'a durup tüm cemaatten sorulurlar, herkesin bu dört candan razı olduğunu, musahipliklerini onayladıklarını belirtmesi halinde dede

yolun ve musahipliğin gerekleriyle ilgili bu dört cana nasihatte bulunur. Onlar da bu nasihatlere uyacaklarına dair söz verirler, ardından dededen dualarını alırlar. Bu cemde musahip adaylarının kurbanı ve büyük cemlerde yerine getirilmesi gereken 12 hizmetin tamamı yer alır. Cemin sonunda adaylar musahipliğe girmiş olurlar. Adaylara, kendilerini denemeleri için verilen sürenin sonunda musahipliği yürütemeyeceklerini anlamaları durumunda kardeşlik andı bozulmuş sayılmaz, böyle durumda adaylar kendilerine yeni bir musahip adayı bulabilirler. Musahip olduktan sonra andı bozanlar ise düşkün sayılır (Yörükan, 2006)

Görgü Cemi: İkrarlı her canın yıllık görgü ve sorgudan geçeceği cem törenleridir. Fevzi Rençber, görgü cemlerinin özellikle kış aylarında Alevîler ve Bektaşîler arasında her yıl düzenlendiğini ve bu cem ayininde Alevîler senelik ikrarlarını yaptıklarını belirtir. Problemi olan taliplerin dede tarafından dinlendiği; ardından taliplerin problemlerinin çözüme kavuşturulduğunu ve bu cemlerin, Alevî canların sene içinde zaman zaman kendilerini temize çıkarmak ve haklarını helalleştirmek için yaptıkları cemler olduğunu vurgular. Buna göre, bu cemler dedenin veya pirin karşısına geçip kendi rızalarıyla toplumun önünde hesap vererek aklanmayı, temizlenmeyi ve üzerlerindeki kul hakkının hesabını vermeyi isteyen kişiler tarafından tertip edilir. Görgü cemlerinde görgüsü görülecek şahıslar görgüsü görüldükten sonra kurbanlarını kestirip ceme katılan topluluğa ikramda bulunurlar (Rençber, 2013)

Dardan İndirme Cemi: Hakk'a yürüyen ikrarlı ve musahipli bir kimsenin varisleri tarafından yerine getirilen cemleridir. Nilgün Çıblak Coşkun, bu cemi tanıtırken inanışa göre ölen bir canın Hakk'a ulaşabilmesi için dünyaya ilk geldiğinde özünde taşıdığı temizliğe tekrar kavuşması gerektiğini belirtir. Bu arınmayı gerçekleştirmek ve üzerinde kul hakkı kalmadan Hakk'a kavuşabilmek için ölen kişinin yakınları ya da musahibi tarafından bütün canların katılımıyla dedenin huzurunda dârdan indirme cemi yapılır. Bunun için ölen canın yakın akrabaları ya da vâsileri Hak meydanına gelirler. Dede, ölen kişiyle onun sağlığında herhangi dargınlık, küslük veya alacak-verecek sorunu yaşayan var mı diye cemaate sorar. Alacaklı çıkarsa, vârisler bu borcu herkesin önünde ödemeyi kabul eder. Alacaklı çıkmazsa, tüm cemaat ölen candan memnun ayrıldıklarını belirtmek için razı olduklarını hep birlikte dedeye bildirir. Ardından ruhu Hakk'a yürüyen bu can için dua edilir. Bu yolla ölen kişinin, alacağı vereceği halledilip kurbanı da yenilerek üzerinde kul hakkı kalmadan Hakk'a yürümesi sağlanmış olur (Coşkun, 2013)

Düşkünlük Kaldırma Cemi: Yol düşkünü olan bir kimsenin tekrar yola alınması için düzenlenen cemlerdir. Yusuf Ziya Yörükan'a göre Alevi rf ve âdetinin, ahlak anlayışının yasakladığı şeylerin yapılması durumunda uygulanan ve suçun büyük olması halinde toplumdan soyutlanmayı, cemlere ve meydana alınmamayı, hatta çok önceleri öldürülmeyi de içeren –araştırmalarımız boyunca böyle bir cezalandırma yöntemiyle hiç karşılaşılmamıştır. Kaldı ki insan ldrme Aleviliğın oldukça ters bir uygulamadır- suçluluk durumuna “düşkünlük” denilmektedir. Gelenekte düşkünlük cezası verilecekler için ayrı bir düşkünlük meydana açılır ve şahıs burada muhakeme edilerek kendisine gerekli ceza verilir. Düşkünlük cemi görgü ceminden farklıdır. Görgü ceminde her talip bir yıl boyunca yaptıklarının hesabını verip ikrarını tazelerken düşkünlük ceminde ise işlenen suça göre ilgili kişiye belirli bir cezanın verilmesi esastır. Düşkünlük meydana, ceza verilmek üzere aılabileceği gibi cezanın kaldırılması, düşkünlerin affedilmesi için de aılabilmektedir. Düşkünlük ceminde, mağdur olan kişi, dede ve cemaatin huzurunda şahitleriyle birlikte şikâyetini dile getirir. Ardından suçlu meydana çağırılıp varsa şahitleriyle birlikte o da dinlenir. Suçun sabitliğı belirlendikten sonra dede, suçlunun düşkün olduğuna karar vererek cezasını açıklar. Bu cezayı taliplere, ancak bağlı oldukları dede verebilir, aynı şekilde de cezayı veren dede, o yoksa bağlı bulunulan ocaktan bir başka dede kaldırabilir. Ancak kimi ağır suçlarda dede, ceza sresinin sonunda düşkünü pir ocağına da gönderebilir. Buradan alınan olumlu kararla düşkünlüğün kaldırılması için meydan açılır, bu meydana ikrar yenilenir, rızalık alınır ve kurban kesilir. Cemin masraflarını düşkünlüğü kaldırılacak olan kişi karşılar (Yörükan, 2006)

Abdal Musa (Birlik) Cemi: Canların bir araya gelerek yaptıkları birlik lokmasıdır. Buna birlik kurbanı da denir. İbrahim Arslanoğlu, Alevi Dedesi Ahmet Kuzukıran ile yaptığı görüşmelerden yola çıkararak her yıl ocak ayının birinden itibaren yapılabilen bu cemin, yıllık tarikat toplantılarının ilki olduğunu ve bir bakıma bu, törenlerin başlamasını haber verdiğini belirtir. Bu cemlerde köylüyü birliğe, beraberliğe davet anlamı taşır. Bu kurbanın masrafı, cem törenine katılanlardan eşit şekilde bölünerek karşılanır (Aslanoğlu, 2001)

Koldan Kopan Cemi: Koldan kopma erkânı, daha ziyade gençleri cemlere alıştırmak, onlara erkânın âdet ve kurallarını öğretmek, tarikatın ne anlama geldiğini bildirmek ve tarikat sevgisini aşılamak için düzenlenen bir muhabbet ve sohbet meclisidir. Alevi geleneğinde diğer cemlere bekârların girmesi yasak olduğundan genç kız ve delikanlılar, anne ve babalarıyla birlikte

ancak bu ceme katılabilirler. Ceme katılanlar beraberlerinde yiyecek ve içeceklerini de getirir. Bu mecliste erkân adına fazla bir şey yapılmaz; sadece çerağlar uyarılır, nefesler okunur, semah dönülür, dede gülbank okur. Bu bakımdan koldan kopma erkânı, Aleviler arasında küçük cem olarak kabul edilir. Bu yolla gençler cemde nasıl davranacaklarını görerek öğrenir, Alevi yol ve erkânı konusunda bilgi sahibi olur.

2.3.2. Yol Bir Sürek Bin Bir

Her kültür, kendine özgü bir değerler sistemidir. Bu kendine özgü biçimlenme, toplumsal biçimlenmedeki farklılıklar ile birlikte tarihsel süreçte yaşanan farklı olaylar ve kuşaktan kuşağa aktarılan kültürel mirasın özgünlüğünden kaynaklanmaktadır. Her toplum kendine has bir tarihe sahip olmakla özgünlük kazanır ve her kültürün kendi doğal çevresiyle ilişkileri farklıdır. Bu sav, din için ve dolayısıyla Alevilik için de geçerlidir. Bu nedenle bir tek Alevilik yerine “Aleviliklerden” söz edilmektedir. Her Aleviliğin kendine özgü bir tarihsel ve kültürel çevresi olduğu için; farklı Alevi gruplar vardır ve bunlar genel inanç olarak birbirlerine benzese de ayrıntıda bazı farklılıklara sahiptirler.

Aleviler, cem usulüne ve diğer adetlerine görgü, süreklilik, yol adımı verirler. Türk kültüründe de, yol, töre demektir. Alevilerdeki cem töresi bölgeden bölgeye ve hatta ocaktan ocağa değişiklik göstermektedir. Bununla ilgili olarak Aleviler, “yol bir süreklilik binbir” derler.

Mehmet Ersal, Alevi geleneğindeki değişikliklerin gerekçelerini tespit etmeye çalışır. Buna göre, Orta Asya’dan, Balkanlara, Mısır’a kadar uzanan geniş bir coğrafyada yaşayan inanç zümresi farklı ocaklara bağlıdır. Her ocağın, kendi dinamikleri ile yürüttüğü inanç ritüelleri ve pratikleri vardır. Bu durum Alevi toplumunca “Yol bir, süreklilik bin bir.” tabiri ile ifade edilir. Ocakların, farklı kültürel ve yerel unsurlarla zenginleştirdiği ritüellere farklı adlar verilmiştir. Bazen aynı ritüel yöresel adlandırmalarla farklı adlar almakta, bazen ise aynı adlı ritüelin içeriği değişmektedir. Maalesef Alevi-Bektaşî inanç zümresinin ritüelleri ve bu ritüeller için oluşmuş özel terminolojinin büyük bir kısmı henüz kayıt altına alınmamıştır. Bu sebeple inanç sistemine dair yazmalarda veya şiirlerde geçen terminolojik adlandırmalar anlaşılammakta veya yanlış anlamlandırılmaktadır. Bu durumun farklı nedenleri vardır. Bunlardan en önemlisi sır olarak kabul edilen ritüellerin içeriği hakkında görsel verilerin olmayışıdır. Bazen aynı ilçe sınırları

içerisinde farklı adlandırmalar görülmektedir. Kapalı toplumlarda görülen gizli dil kullanma geleneği Alevi zümre içerisinde sıkça rastlanan bir durumdur. Bu gibi durumlar terminolojik tanımlamalarda fikri kargaşaya neden olmaktadır. (Ersal, 2012)

Aynı şekilde Nilgün Çıblak Coşkun da Anadolu Aleviliğinde birbirinden farklı pek çok ocağın bulunması ve Alevi köylerin de bu ocaklardan birine bağlı olmaları, ayrıca inanç ve pratiklerin sözlü yollarla dedeler tarafından taliplere aktarılması vb. sebeplerden dolayı her Alevi köyünde cemlerin birbirine tıpatıp benzer şekilde sürdürüldüğünü söylemenin mümkün olmadığını belirtir. Bununla birlikte Anadolu Aleviliğinde cemin anlamı, dinî törenlerin amacı ve görgüden geçme, ikrar alma, musahip olma, düşkünlük vb. cemlerin toplum yaşamındaki önemi konusunda aydınlatıcı çalışmalara da ihtiyaç duyulduğunu vurgular (Coşkun, 2014).

2.4. Cem İbadetinin İcrası

2.4.1. Cem Evine Gitmeye Niyet ve Hazırlık

Yusuf Ziya Yörükan, “Anadolu’da Alevîler ve Tahtacılar” adlı çalışmasında, cem yapılan gecelerde oraya yeni ve temiz elbiselerle gidildiğini, dedelerin genellikle üç etekli entari giydiklerini –inceleme yaptığımız hiçbir yörede böyle bir uygulama görülmemiştir- belirtir ve Turfan’da bulunan eserlerde görülen resimlerde Türklerin 13 asır önce üç etekli entari giydikleri görüldüğünü ekler. Ayrıca kadınların da eski milli kıyafetleri ile gelmeleri şarttır ve buna uyulur. Erkekler; üzerindeki saat, köstek, tütün tabakası gibi dünyevi eşyaların hepsini çıkarırlar. Kadınların saçları, ölü saçları gibi çözülür ve omuz üzerinden iki yana sarkıtılır. (Yörükan, 2006)

Fatma Ahsen ise ceme hazırlığın nasıl yapıldığını değerlendirir. Tespitlerine göre, günlük kıyafetlerle ceme gelinmez. Erkeklerde bulunan bend veya kemerbest, Alevi inancına göre “erkek bireyin ikrar vererek veya müsahip olarak yola girmesi ve o ocağın talibi olmasının bir belirtisidir”. Bacıların başındaki örtüde beyaz renk tercih edilir. Buna “tülbent” veya “po” denir. Bacı semaha kalktığında boyundaki eşarbin düğümünü çözmek zorundadır. İnanca göre kadın orada cem erenleridir. Dişi erkek ayırımı yapılmaz. Özellikle dede burada yolun piridir. Kadın erkek de orada yolun evladıdır. (Ahsen, 2010)

Hüseyin Dedekargınoğlu, cemin yapılacağı zamanı bütün köylülere bildirmek için 12 hizmetten biri olan peyiklerin (Peyik hizmetini gören kişiler) gönderildiğinden bahseder. Peyik halkı davet ederken Şu tercemanı okur:

Bülbül oldum bugün gülzâra geldim

Halim arz etmeye dildare geldim

Koyarlarsa bizi hane içeri

Erenler cemine davete geldim

Bu daveti duyan canlar, musahibi ile buluşur ve cem için hazırlanmaya başlar. Herkes evinde tertemiz yıkanıp en temiz elbiselerini giydikten sonra ceme katılacak olan ev halkı ile birlikte, belirtilen zamanda ceme gelir. Ceme bedenlen ve ruhen en temiz şekilde gidilir. Bu Şu demektir: Ceme şatafat ve gösteriştten uzak, ibadet alanına uygun temiz giysiler giyerek gel. Bu meydanda yüreğini kin ve kibirden, gönlünü kızgınlık ve dargınlıktan arındır. Akşam saat yedi-sekiz sıralarında herkes eşi ve musahibi ile birlikte “Hak Meydanı” olarak kabul edilen cemevine gelmeye başlar ve gelirken niyaz olarak yemiş, meyve, çörek, kömbe, baklava, helva gibi yiyecekleri getirirler. (Dedekargınoğlu, 2010)

Hulusi Yılmaz, kırsal kesimlerde yapılan cemlerde, cemi yapacak olanlar, hangi ocağa bağlı iseler oradan dedelerini çağırıp cem ayini yaptıklarını belirtir. Buna göre, dedeler, coğrafî manada hareketli bir konuma sahiptirler. Taliplerin davetine uyarak çeşitli bölgelerde cem ayinini yürütürler. Alevi topluluklar ise statik konumdadırlar. Cem ayini yapılacağı zaman Peyk adlı hizmetlinin köyü haberdar etmesiyle cem ayini hazırlıkları başlar. Kentsel alanda Alevi toplulukların dağınık halde yaşamaları, cem ayininden haberdar edilme işini güçleştirmektedir. Peyk hizmetlisinin görevi ağırlaşmıştır. Hatta fonksiyonunu kaybetme noktasına da gelmiştir. Kentsel yaşam içinde hiyerarşik farklılıklar, sosyal mesafe farklılıkları üyelerin birbirleriyle iletişim kurmalarını güçleştirmekte, yoğun olarak yaşanan bölgelerin dışında kalan Aleviler cem ayininden nadiren haberdar edilebilmektedir. Dede köye gelir, herhangi bir talibinin evine misafir olur. Bu misafiriğe konaklama denir. Talip, dedesinin kendi evinde konaklamasından dolayı sevinçli ve mutludur. Eğer imkânı varsa, dedesine konak kurbanı keser. Durumu kurban kesmeye müsait değilse imkânlarına göre bir lokma; yani bir yemek hazırlar. Köyün aile büyüklerini yemeğe davet eder. Köyün büyükleri yemekten sonra sohbet ederler. Sohbet

esnasında konak sahibi: “Talip komşular, pirim gelmişken münasip görürseniz bir Abdal Musa Cemi yapalım.” diye sohbet açar. (Yılmaz, 1998)

Nilgün Çıblak Coşkun , “Anadolu Alevilerinde Cemler Ve Bu Cemlerin Sosyokültürel Hayattaki İşlevleri” adlı makalesinde cem öncesinde taliplerin yerine getirmeleri gereken birtakım kurallara dikkat çeker. Cemin yapılacağına önceden peyk tarafından taliplere duyurulduktan sonra herkesin evinde boy abdestini alıp temiz kıyafetler giyip ve musahibi ile birlikte belirlenen günde ceme katıldığını belirtir (Coşkun, 2014).

2.4.2. Cem Evine Giriş Ve Toplanma

Aleviler için cem yapılacak mekâna giriş de özel anlamlar içerir. Öncelikle her can cem odasına girerken eşîge Hak- Muhammed- Ali inancına bağlı olarak üç kez niyaz etmek zorundadır.

Yusuf Ziya Yörükân, Alevîlikte eşîğin yola girişi temsil ettiğinden kutsal olduğunu ve bu yüzden eşîge basmak günah olduğunu söyler. Aynı konuyu Fuat Bozkurt’un da tespit ettiği görülür. Ona göre, meydan sofasına giderken ilk önce eşik niyaz edilir. Dede ocaklarının eşikleri de kutsal sayılır. Alevîlere göre eşik Hz. Ali’nin sembolüdür. 12 imamlardan birisi eşikte öldürülmüştür. Bu sebepten de eşîge basmak günah sayılır (Yörükân, 2006) (Bozkurt, 1995).

Orhan Türkdöğân ise Alevîlerde tarikatın ışık ve bilgisine ulaşmış olmanın anısına, bir alçak gönüllülük ve teslimiyet ifadesi olarak, eşîğin önünde sol diz üzerine çökerek elleri eşîge koyup her bir eli bir kez öpmenin veya eşîge baş koymanın da “eşîği öperek tarikata bağlanmak” anlamına geldiğini belirtir. (Türkdöğân, 1995)

Piri Er, canların, dar meydanında görülüp sorulduktan, ikrar verdikten ve müsahipler bağlanıp kurbanlar dualanıp duaz-imamlar zakirler tarafından okunduktan sonra dualar verildiğini belirtir. Daha sonra akşam dede ve canlar yerler döşenmiş, postlar serilmiş, hazırlanmış olan cem evine akşam saatlerinde toplanmaya başlar. Peyk, kapıcı, gözcü ve diğer hizmet sahipleri cem evinde bulunurlar. Cem evine gelen canlar önce kapıda kapıcıya niyaz eder. Ondan sonra kapının sağ tarafına niyaz eder; sonra da sol tarafına niyaz eder. “Bismillah... YaAllah!” diyerek sağ ayağını önce içeri atar ve içeri girer. Canlar içeri girerken kapıcı, gözcüye, “hüü erenler!” diyerek işaret verir. Yani “Mihman canlar geliyor;

onlara yer göster” der. Gözcü de gelen canlara yaş durumlarına göre yer gösterir. Canlar da pir, rehber gelmemiş iseler meydana niyaz eder, gösterilen yere otururlar. Bacı canlar da ceme gelirken elleri boş gelmez tabaklar içerisinde elma, portakal, kuru üzüm, çörek, börek gibi lokmalar getirirler. Bu lokmalar kapıcıya teslim edilir. Kapıcı da lokmaları gözcü veya lokmacıya verir. Veya bacılar kendileri lokmaları ile duaya durur. Duadan sonra dedenin veya zakirin önüne konur. Bacılar da ceme girerken cemin giriş kapısının sağ ve sol tarafına niyaz eder, dara durur, dede bir dua eder; duadan sonra meydana niyaz eder, gözcünün gösterdiği yere oturur (Er, 1998)

Piri Er, ayrıca eşiğe basmanın uğursuzluk getireceği inancını bütün Türklerde ortak bir inanç olduğunu belirtir. İlk başta eşiğe basmanın kapı ruhu inancını akla getirmekle birlikte eşiğin ağaçtan yapılmış olmasının ağaç kültürünün izlerini taşıdığını ifade eder. Ayrıca Anadolu'nun hemen her tarafına yayılmış yatırların türbelerine kapının eşiği öpülerek girildiğini de vurgular. (Er,1996).

Musa KARAKAŞ, “Alevilikte Cem” adlı makalesinde daha önceleri tarikata girmiş müshap canlar görgüsünü anlatır. Buna göre, müshapli canlar görülmeden önce boy abdesti alır; yıkanır, temizlenir. Temizce giyinir. Eşleri de aynı şekilde yıkanır, boy abdesti alır. Bellerine kemerbest bağlarlar; rehberleri önlerinde olmak üzere büyük müshap sağ başta, küçüğü onun solunda, eşleri de yaş durumuna göre eşlerinin solunda, ayakları yalınayak olarak meydana, pirin huzuruna gelir. Eğilip meydana niyaz eder; dara dururlar.(Karakas, 2003)

Nilgün Çıblak Coşkun, gözcünün cem öncesi görevlerini belirtir. Buna göre gözcü tarafından taliplerin ceme gelip gelmediği kontrol edilir, hasta ya da mazereti olanlar meydana çıkarılır, dededen izinleri alınır. 12 hizmet sahibinin görevleri başında olup olmadıkları kontrol edilir. (Coşkun, 2014)

2.4.3. Dedenin Yerine Geçmesi ve Sohbeti:

İncelediğimiz Haramidere Cemindeki gözlemlerimize göre Dede, pir postuna oturmadan önce dar meydanına niyaz eder vesağ eli sol göğsünün üstünde katılımcılara dönük bir biçimde dar duasını verir: “Bismi Şah Allah Allah! Geldiğiniz yoldan, durduğunuz dardan, çağırdığınız pirden şefaah göresiniz. Divanlarınız kabul ola, muratlarınız hâsil ola, dergâh hizmetine yazılmış ola. Darına durduk ya Allah ya Allah ya Allah, divanına durduk ya Muhammed ya

Muhammed ya Muhammed, keremin sığındık ya Ali ya Ali ya Ali. İnyet eyle ya 12 İmamlar, kerem eyleyin ya on dört masumu paklar, yol gösterin ya on yedi kemer bestler, ceminize alın ya kırklar. Bağışlanmak senin yüzün suyu hürmetine olur pirimiz ya Hünkâr Hacı Bekteşı Veli. İlahi yarabbi darlarımızı divanlarımızı ibadetlerimizi dergâh ile kabul eyle Gerçeğe hu.” Duadan sonra meydana niyaz eder, gidip pir postuna niyaz eder –geleneksel cemlerde dizlerinin üstünde pir postuna kadar gidip postu niyaz ettikleri bilinmektedir- postuna oturur ve seçtiği bir konuda sohbeta başlar.

2.4.4. İbadetin Başlaması, Hizmet Erkânları ve Semah:

Cem ibadeti dedenin postuna oturması ile başlar. Bundan sonraki ibadet sürecinde artık “Yol bir sürekin bin bir” anlayışı ile farklı uygulamalar, farklı sıralamalar görülmektedir. Cem törenlerinin hiçbirinin bir diğeri ile aynı şekilde yürütülmediği konusunu performans teorii ışığı altında açıklamış bulunmaktayız. Ancak incelemelerimizin belirli bir noktadan bakılarak değerlendirilebilmesi için cem ibadetine yer alan erkânların genel çerçevesini vermenin doğru olduğu kanaatindeyiz. Bunun için de yıllardır Alevilik ve Cem üzerine yaptığı hizmetler ve çalışmalardan dolayı Cem Vakfı’nın uygulamış olduğu cem düzeninden faydalanacağız.

Dede:Fahri Kâinat, Âlemlere rahmet Verelim Muhammed Mustafa veEhlibeyt’ine Salâvât. “Allahümme Salli Âlâ Seyyidinâ Muhammed’in Ve’l Ala Ali MuhammedveEhlibeyt.”

İhlas Suresi: Esirgeyen Bağışlayan Allah’ın adıyla, Söyle ki gündüz gece, Tanrı tek. Tanrı Yüce, O doğmaz, doğurmaz, Kimse ona denk olmaz.

Fatiha Suresi: Esirgeyen Bağışlayan Allah’ın adıyla Hamd evrenler sahibi yüce Allah içindir. Allah ki acıyandır, koruyandır, sevendir. Günü gelince ancak, O’dur hesap soracak. Tek sana tapan, senden medet umanlarız biz. Sapıtmışların yoluna düşmekten kuru bizi. Doğru yoldan ayırma bizi. Aman Rabbimiz!

Salavat ve Selamlama

Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ Resulullah.

Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Ya Aliyyül Veliyullah.

Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Ya Hatice-i Kübra, Fatima-i Zehra.

Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Hasan-ı Müçteba.

Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Hüseyin-i desti Kerbela.

Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Zeynel Âba.

Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Muhammed Bakır-ı Bekâ.

Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Cafer-i Sıtkı Sefâ.

Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Musa-i Kâzım-ı Cismi Pak.

Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Ali Rıza Şah-ı Horasan.

Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Muhammed Taki.

Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Şah Ali'yyel Naki.

Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Hasan Askeri Gazi.

Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Mehdi-i Sahibi Zaman

“Lâ Havle Velâ Kuvvete İllâ Billâhil Ali'yyül Âzim. Sadak Allahül Aliyyül Aziym.”

12 hizmet görev deyişi (zakir tarafından) okunur:

Hakk'tan bize nida geldi

Pirim sana haber olsun

Şahtan bize name geldi

Rehberime haber olsun

Hak kuluna eyler nazar

Dört kalıptan adem dizer

Kalleş gelmiş cemi bozar

Gözcü sana haber olsun.

Bu yola giden hacılar
Kırklar güruh-u Naciler
Cem kilidi kapıcılar
Kapıcıya haber olsun.

Mümin yolun yakın ister
Münkirlerden sakın ister
Delil yanmaz yağın ister
Çerağcıya haber olsun.

Mümini çekti meydana
Münkiri sürdü zindana
Tekbir verildi kurbana
Kurbancıya haber olsun.

Mümini çektiler dara
Münkiri sürerler nara
Hizmet verildi Selman'a
Süpürgeciye haber olsun.

Gelin gidelim tarikata
Kulak verin marifete
Tâlîp girmiş hakikate
Tarıkçıya haber olsun.

Mümini çektiler dara
Münkiri sürdüler zindana
Hizmet geldi tezekkâra
Tezekkâra haber olsun.

Bu yola giden hacılar
Kırklar güruh-u Naciler
Müminler Müslim bacılar
Peyik sana haber olsun

Yola gider haslar hası
Giymiş hakikat libası
Doldur ver bir engür tası
Sakkacıya haber olsun.

Zakirin zikri saz ile
Kuran okur avaz ile
Mümin müslim niyaz ile
Zakir sana haber olsun.

Şah Hatayi'm varı geldi
Varı geldi varı geçti
Sefil bülbül zara düştü
İznikçiye haber olsun.

Zakirin dâvetiyle Oniki hizmet meydanda dardadır. Dede duasını verir.

“Bismişah AllahAllah! Hizmetleriniz kabul ola. Muratlarımız hâsıl ola. Vakitler hayrola, hayırlar fethola, şerler defola. Hazır gaip, zahir, batın cem erenlerinin nur cemalları aşk ola. Yüce Allah cümlemizi Ehlibeyt’e nail eyleye. Hizmet sahiplerinin hüsnü himmetleri üzerinizde hazır ve nazır ola. Hak – Muhammed–Ali utandırmaya. Cehennem narına yandırmaya. Oniki İmamlar yardımcınız ola. Niyet ettik vaktin hayrına, girdik Oniki imam yolunda İmam Cafer kavline. Kıblegâhımız Muhammed, secdegâhımız Ali, Pirimiz, üstâdımız Hünkâr Hacı-ı Veli. Gerçekler demine, evliya keremine, gönüller birliğiyle Hû diyelim. Hu”

Oniki hizmet sahipleri rükuya eğilirler; duası verilir.

Dede: Tecellanız, temennanız kabul, Yüzünüz ak, gönlünüz pak ola. Yüce Allah da cümlemizin yardımcısı ola. Gerçeğe Hû.

Secde yapıp niyaz olunur. Oniki hizmet sahipleri görevlerine başlarlar. Post serilir. Görevli duasını yapar:

Bismişah AllahAllah! Cem birliğine, sohbet sırlığına, evliya keremine, uğur açıklığına, dest post eyvallah Pirim.

Dede duasını verir:

Bismişah AllahAllah! Erenler postu geldi. Hizmetler yerin aldı. Mümin müslim ikrar verdi. İkrarınızda daim olasınız. Hakk didarın göresiniz. Post sahiplerinin himmet ve hidayetleri üzerinizde hazır ve nazır ola. Gerçeğe Hû.

Görevli meydana postunu serer ve niyazını yapar yerine oturur. Tezekkar (İbriktar) görevini yapmaya başlar. Bir bacı omuzunda havlusu, erkek elinde suyu ve leğeni meydandadırlar.

“Bismişah AllahAllah! Mânayı marifet, sırrı hakikat, geldi hizmeti Muhammed. Sükût et ey cemaat.” Üç kere tekrarlar ve her söyleyişte “Allah – Muhammed – Ya Ali” diyerek leğene üç kere su damlatır. Dedenin önüne kadar gelerek dara durur ve görevli şu duayı okur:

“Bismişah Alah Allah! Ben Gulâm-ı Kamberiyem. Etmezem Adülerden hayf. Pirimiz, Üstadımız kırklar Meydanında Selman-ı Pak. Ber Cemali

Muhammed, Kemal-i İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Ali'yi Pir Bilip Verelim Muhammed Mustafa veEhlibeyt'ine Salavat.”

Cemaat hep birlikte salavat verir. Tezekkârlar hizmette görev alanların ellerine üç kere Allah – Muhammed – Ya Ali diyerek sırayla su dökerler. Hizmet bittikten sonra, görevli tezakkâr duasını dara durarak tekrar verir:

“Bismişah AllahAllah! Haydar’ın Râhında tenim oldu pak. Yüzüm sürüp dergâhına eyledim hak. Kırklar Meydanında Pirimiz, Üstâdımız İbrikar Selman-ı Pak. Şeyenlillah, AllahEyvallah nefes pirdedir.”

Dede dardaki tezekkâr hizmetlilerin duasını verir:

“Bismişah AllahAllah! Hüda Hakk’ın kabul et, hizmetin ey Şah. Bi hakkı Murtaza ve Ali Dergâh, Hüseyni Kербela nuru Hakk’ı için, Bu dergâhtan ayırma ey Gani Şah. Erenlerden haklı hayırlı himmet, şeyenlillah AllahEyvallah, Gerçeğe Hû.”

Sıra çerağların yakılmasındadır (uyandırılması).Çerağ hizmetlisi gelir, meydanda hazır olan mumların yakılması için önüne diz üstü oturur. Nur suresinin 35 ve 36. Ayetleri okunur:

“Esirgeyen Bağışlayan Allah’ın Adıyla.Tanrı, göklerin, yerin ışıklar verenidir. Bu nur; içi çerağlı kandil nuru gibidir. Bu çerağ, bir billurun içindedir. Bu billur, parıldayan bir yıldız gibi balkıyıp durur. Yakılır; doğuluda olmayan-batılıda olmayan, mübarek kutsallaşmış zeytin ağacından. Onun yağı bir ateş, ona değmese de pek, ona dokunmasa da sanki ışık verecek. Nur üstüne nurdur O. Tanrım pekiyi bilir. Kimi dilerse onu bu nuruna iletir. Hakk çalap insanlara mesel getirir durur. Her şeyi bilen odur. Her şeyi bilen odur.” (Nur, 35)Bu ışık Allah’ın yüksek tutulmasına ve içlerinde adının anılmasına izin verildiği evlerde yakılır. Onlar buralarda sabah akşam onu tesbih Ederler.” (Nur, 36)

Çerağcı duasına devam eder:

“Çerağı Ruşen, Fahri dervişan, Zuhuru iman, Himmeti piran, Piri Horasan, Küşad-ı meydan, Kuvve-i Abdalan, Kanuni evliya, Verelim Muhammed Mustafa veEhlibeyt'ine Salavat.”

Salavatı bütün cemaat verir. Mumlar (3 adet) Şu dua ile birlikte yakılır:

“Bismillâhirrahmanirrahim. Lâ Feta İllâ Ali, Lâ Seyfe İllâ Zülfikar. Yaratanın nuru aşkına; Ya Allah... Ya Allah... Ya Allah. Peygamberliğin nuru aşkına; Ya Muhammed... Ya Muhammed... Ya Muhammed. Velayetin nuru aşkına; Ya Ali... Ya Ali... Ya Ali.”

Üç mum da yakılmıştır. Hizmetli ayakta dardadır. Devamla Şu duayı okur:

Çün Çerağı uyandırdık Fahr Hüdanın aşkına.

Seyyid-ül Kevneyn Muhammed Mustafa'nın aşkına.

Saki-i Kevser Ali'yyül Murtaza'nın aşkına.

Hem Hatice-i Fatima Hayrün Nisanın aşkına.

Şah Hasan, Hulki Rıza, Hem Şah Hüseyin-i Kerbela.

Ol İmam-ı Etkıya Zeynel Abanın aşkına.

Hem Muhammed Bakır Ol Kim Nesli Pak-i Murtaza.

Cafer-üs Sadık İmam-ı Rehmüna'nın aşkına.

Musa-i Kâzım Serfiraz-ı Ehl-i Hak.

Hem Ali Musa Rızayı Sabiran'ın aşkına.

Şah Taki ve Bâ Naki Hem Hasan-ül Askeri,

Ol Muhammed Mehdi-i Sahibi Liva'nın aşkına.

Pirimiz, Üstadımız Hünkâr Hacı i Veli'nin aşkına.

Haşredek yanan yakılan Aşıkânın aşkına.

AllahEyvallah, Hû...

Çerağı yakan hizmetli oturur. Bütün hizmetler yapılırken hizmetlinin yanında gözcü de darda olacaktır. Zakir sazı ile başlar:

Hata ettim Hüda yaktı delili
Muhammed Mustafa yaktı delili
Ol Ali Abâ'dan Haydar-ı Kerrar
Ali'yyül Murtaza yaktı delili

Hatice-tül Kübra Fatima-tül Zehra
Ol Hayrün Nisa yaktı delili
Hasan'ın aşkına girdim meydana
Hüseyn-i Kerbela yaktı delili

İmam Zeynel, İmam Bakır-ı Cafer
Kâzım Musa Rıza yaktı delili
Muhammed Taki'den hem Ali Naki
Hasan-ül Askeri yaktı delili

Muhammed Mehdiyi Ol Sahib-zaman
Eşiğinde Ayet yaktı delili

Bilirim Günahım hadden aşubdur
Hünkâr-ı Evliya yaktı delili
Oniki İmamdır bu nur Hatayi
Şir-i Yezdan Ali yaktı delili

Çerağ hizmetlisi dardadır.Dede (pir) duasına başlar:

“Bismişah Allah Allah! Allah'tan bize ulaşan çerağımız sonsuza dek
kılavuzumuz olsun!”

Çerağımız yansın yakılsın, Allah'ın nuru aşkına!

Çerağımız yansın yakılsın, Peygamberliğin nuru aşkına!
Çerağımız yansın yakılsın, velâyetin nuru aşkına!
Çerağımız yansın yakılsın, Ehlibeyt'in nuru aşkına!
Çerağımız yansın yakılsın, Pir Hünkâr Hacı i Veli Aşkına!
Çerağımız yansın yakılsın, yolumuz, birliğimiz, dirliğimiz ve ÷lkemizin
aydınlığı aşkına!

Allah Allah! Yarab! Bizleri ilâhi nurundan feyz alan kullarından eyle.
Peygamberlerin, Ehlibeyt'in, velilerin ilmini yol göstericimiz eyle.
Çerağ gibi ışık vermemizi, nurundan nasiplenmemizi mazhar eyle.
Mum gibi Hakk aşkına eriyip insanlığa ışık saçanlardan eyle.
Yoluna hizmet edenleri himmetlerinden mahrum eyleme.
Sonsuza dek bu çerağ yolumuzun ve yaşantımızın ışığı ola.
Yüce Allah da cümlenizin yardımcısı ola. Gerçeğe Hû.

Süpürgeciler meydandadır. (Üç bacı) hizmet dualarını verirler:

“Bismişah Allah Allah! Üç bacı idik, Gürüh-u Naci idik, Kırklar Ceminde
süpürgeci idik. Süpürgeyi süpürdü Selman, körolsun Yezidi Mervan, zuhura gelsin
Mehdiyi sahibi zaman. AllahEyvallah, nefes pirimdedir.”

Dede süpürgecilere duasını verir:

“Bismişah AllahAllah! Sahibi Selman, Mülkü Süleyman, Cennette
Rıdvan, Carımıza Yetişsin Şah-ı Merdan. Hayır hizmetleriniz kabul, muratlarınız
hasıl ola. İsteğinizi dileğinizi Hakk – Muhammed – Ali vere. Gerçeğe Hû!”

Süpürgeciler niyaz ederek yerlerine otururlar. Sıra gözcü hizmetine
gelmiştir. Gözcü dara durur ve duasını yapar:

“Bismişah AllahAllah! Allah'tan ola hidâyet. Muhammed Mustafa'dan ola
şefaât. Ali'yyel Murtaza'dan ola himmet. Pirimiz, üstâdımız Gözcü Karaca
Ahmet. AllahEyvallah, nefes pirdedir.”

Dede gözcü hizmetlisinin duasını verir:

“Bismişah AllahAllah! Hizmetiniz kabul, muradınız hâsıl ola. İsteğinizi, dileğinizi Hakk – Muhammed – Ali vere. Gözcü Karaca Ahmet Sultanin himmetleri üzerinizde hazır ve nazır ola. Gerçeğe Hû!”

Dede Tевbe Duasına başlar:

“Esirgeyen Bağışlayan Allah’ın Adıyla.“Ey iman edenler! Etkili öğüt veren bir tövbe İle Allah’a yönelin. Umulur ki Rabbiniz, çirkinliklerinizi ve günahlarınızı örter ve sizi altından ırmaklar akan cennetlere yerleştirir. O gün Allah, peygamberi ve onunla birlikte inananları utandırmayacaktır. Onların ışığı önlerinden ve sağ yanlarından koşup gelir. Şöyle derler; “Ey Rabbimiz! Işığımızı tamamla ve bizi bağışla! Sen her şeye kadirsin. Her şeye gücün yeter.” (Tahrim Suresi) Eksikliklerimize tövbeler olsun; Tövbe Günahla-rımıza Estağfirullah, Estağfirullah, Estağfirullah. Allahümme Yarabbi! Benlikten, yaramazlıktan, kibri hasetten, gönlümüzle, gözümüzle, kalbimizle, dilimizle, cemi azalarımızla yapmış olduğumuz günahların cümlesine, tövbe günahlarımıza estağfirullah, estağfirullah, estağfirullah. Tövbe ettik, pişman olduk, döndük senin ululuğuna, yü-celiğine, rahmetine ve birliğine sığındık. Her türlü gazayı, belayı, acıyı, afeti, tufanı, gamı, gaseveti def etmeye, günahları affetmeye kadirsin. Af eyle ey Yüce Allah’ım. Merhametin sonsuzluğuna sığınarak, kul beşerdir hata işler, sultan olan da bağışlar niyetiyle, özümüzü dara çekip, tövbe edip sana yalvarıyoruz. Tövbe günahlarımıza estağfirullah, estağfirullah, estağfirullah.”

Bismişah AllahAllah!

Gece gündüz hata etmektir işimiz.

Tövbe günahlarımıza estağfirullah (3 kez hep birlikte tekrar edilir.)

Muhammed Ali’ye bağlıdır başımız.

Tövbe günahlarımıza estağfirullah.

Hasan Hüseyin sır içinde sır ise,

İmam Zeynel nur içinde nur ise,

Özümüzde kibir benlik var ise,

Töbve günahlarımıza estağfirullah.
Muhammed Bakır'ın izinden çıkma,
Yükün Cafer'den tut gayriye bakma,
Hatıra değip gönüller yıkma,

Töbve günahlarımıza estağfirullah.
Benim sevdiceğim Musa-i Kâzım,
İmam Rıza'ya bağlıdır özüm,
Eksiklik noksanlık hep kusur bizim,

Töbve günahlarımıza estağfirullah.
Muhammed Taki İle varalım şaha,
Ali Naki emeğimizi vermeye zaya,
Ettiğimiz kem işlere bed huya,

Töbve günahlarımıza estağfirullah.
Hasan Askerinin gülleri bite,
Mehdi gönlümüzün gamını ata,
Ettiğimiz yalan gova gıybete,

Töbve günahlarımıza estağfirullah.
Şah Hatayi'm eder Bağdat Basra,
Kaldık zamaneye böyle asra,
Yâ Ali Kerem kânisin kalma kusura,

Tövbe günahlarımıza estağfirullah.

Nad-İ Ali duası okunur:

“Bismillahirrahmanirrahim. Nad-ı Ali’yyen mazharul acaib teciduhu avnen leke fin nevaib li külli hemmin ve gammin seyenceli

Ve bi nuru azametike Yâ Allah..Yâ Allah..Yâ Allah..

Ve bi nuru nübüvvetike Yâ Muhammed Yâ Muhammed.. Yâ Muhammed.

Ve bi nuru velâyetike Yâ Ali Yâ Ali Yâ Ali

Edrikni Yâ Fatıma Yâ Fatıma Yâ Fatıma

Edrikni Yâ Hasan. Yâ Hasan Yâ Hasan

Edrikni Yâ Hüseyin Yâ Hüseyin Yâ Hüseyin

Edrikni Edrikni Edrikni

Lâ feta illâ Ali. Lâ seyfe illâ Zülfikar

Lâ gaza illâ gaza, el murtaza bil iktidar

Her gaza ve bela nerden gelirse defeyle yâ perverdigâr.

Münkirin boynundan gitmesin tığ ile teber.

Lâ fetâ illâ Ali, lâ seyfe illâ Zülfikar.

Cem birliğiyle tüm cemaat secdeye eğilirler. Dede secde (Gülbank) duasını verir:

“İlahi Yarabbi! Sevgileri ve yücelikleri üzerimize vacip olan Muhammed, Ali hürmetine cümle insanlığa yardım eyle. İlahi Yarabbi! Bu okunan Nâd-i Ali duasının azameti, fazileti, mucizati, kerameti, hikmeti ve hürmeti hakkı için; şu anda başını secdeye koymuş ve teslim olmuş canların, dualarını kabul eyle. Bizlerin de gönüllerimizi ve düşüncelerimizi nurlandırıp, aydınlatarak ilahi nurundan feyz almamızı nasip eyle. Zor ve sıkıntılı anlarımızda, o olağanüstü

hallerin sahibi ve hakk'ın kudret sırrı, İmam Ali'nin velayeti hakkı hürmeti için dualarımızı kabul eyle. Bismişah AllahAllah! Vakitler hayrola. Hayırlar feth ola. Şerler def ola. Müminler şad ola. Hakk – Muhammed – Ali gözcümüz, yardımcımız, bekçimiz ola. Oniki İmamlar, On Dört Masumu Paklar, On Yedi Kemerbest efendilerimiz katarından, didarından ayırmaya. Üçlerin, Beşlerin, Yedilerin, Kırkların ve Rica-ül Gayp Erenlerinin, Kutb-ül Aktab Efendilerimizin hayır himmetleri üzerimizde hazır ve nazır ola. Yüce Allah dertlerimize dermen, hastalarımıza Şifa ihsan eyleye. Bizleri dermansız dertlerden, görünür, görünmez afetlerden saklayıp koruya. Geçmişlerimize râhmet eyleye. Yüce Allah yurdumuzu, ulusumuzu, varlığımızı, birliğimizi, dirliğimizi sonsuz eyleye. Ordumuzun kılıcını keskin, sözünü üstün eyleye. Dualarımızı dergâh-ı izzetinde kabul eyleye. Duası bizden, kabulü Allah'tan ola. Gerçeğe Hû." Secde bitmiştir. Zakirler düvazimam söylemeye başlarlar.Bilinen herhangi bir düvazimam söylenebilir. Üç düvaz söylenmesi usuldendir ama iki düvaz yeterlidir.

Düvaz İmam 1

Muhammed Mustafa Ey Şah-ı Merdan

Ali'yyel Murtaza sana sığındım.

Hatice Fatıma, Hasan Mücteba

Hüseyin'i Kerbela sana sığındım.

İmam Zeynel İle Muhammed Bakır

Cennet bahçesinde bülbüller şakır

Cafer'i Sadık'a erdik çok şükür

Kâzım, Musa, Rıza sana sığındım.

Muhammed Taki'ye ver bir salavat

Ali'yyel Naki'den umarız imdat

Hasan Al Asker'i elaman mürvet

Mehdi Sahip Liva sana sığındım.

On Dört Masumu Pak Güruhu Naci
On Yedi Kemberbest derdim İiacı
Pirim Hacı serimin tacı
Hünkâr'ı Evliya sana sığındım.

Virdi Derviş senin kulun kurbanın
Yarın Arasatta Ulu Divanın
Senin mücrimlere çoktur ihsanın
Pirim Süca Baba sana sığındım.

Düvaz İmam 2

Medet Allah, ya Muhammed, yâ Ali!
Bizi dergâhından mahrum eyleme
Pirim Hünkâr Hacı -ı Veli
Bizi dergâhından mahrum eyleme.

Ademi Safiyullah atam hakkı için
Muhammed Mustafa Hatem hakkı için
Eyyüb'e Verdiğin sitem hakkı için
Bizi dergâhından mahrum eyleme.

Hasan'ın aşkına çekelim zarı
Şah Hüseyin dinimizin serveri
Âlemin nurusun Cenab-ı bari
Bizi dergâhından mahrum eyleme.

Zeynel'in canına kıldılar ceza
Muhammed Bakır'dır sırrı Murtaza
İmam Cafer, Kâzım, Musa-i Rıza
Bizi dergâhından mahrum eyleme.

Derviş Muhammed'im Ey Gani Kadir!
Taki, Naki, Asker Rehnumanımdır,
Muhammed Mehdiye niyazım budur
Bizi dergâhından mahrum eyleme.

Secde (tüm cemaat secdededir) Dede gülbankını verir:

“Bismişah AllahAllah! Hayırlar tümünden feth olsun. Günahlar hepten def olsun. Ya Rabbim! Bağışla bizi. Bezm-i elest ikrarına bağışla. Künt-ü Kenzine bağışla bizi. Ulu Divan hakkı için bağışla. Nimetin vahdetin için bağışla. Kudretinle rahmetinle bağışla. Kemaline, cemaline bağışla. Resul, Nebi, Veli hakkı için bağışla. Ahmet'i Muhtar için bağışla. Ali'yyül Murtaza için bağışla. Ehlibeytve nesli için bağışla. Üçler, Beşler, Yediler hakkı için bağışla. Onikiler, Kırklar hakkı için bağışla. Masum-u Pak hürmetine bağışla. On Yedi Kemerbest hakkı için bağışla. Hüseyin-i Kerbela acısına bağışla. Şüheda Hakkı İçin Bağışla. Katarın Didarın hakkı için bağışla. Mürşit, Pir, Rehber hakkı için bağışla. Hızır Aşkına, hazır aşkına bağışla. Aşk İçin, muhabbet için bağışla. Hikmet için, hizmet için bağışla. Dua, şükür, kerem aşkına bağışla. Kuran hakkı derman için bağışla. Ber Cemalî Muhammed Mustafa için bağışla. Ber Kemalî İmam Hasan, İmam Hüseyin için bağışla. Gerçeğin demi için bağışla. Duası bizden, kabulü Allah'tan ola. Gerçeğe Hû. Zakir “tevhid”e başlar, nakaratları cemaat hep birlikte dillendirir.”

TEVHİD 1

Medet Ey Allah'ım medet
Gel dertlere derman eyle
Yetiş Yâ Ali Muhammed
Gel dertlere derman eyle.

AllahAllah, AllahAllah!
AllahAllah, AllahAllah!

Hasan, Hüseyin aşkına
Yardım ederler düşküne
İmam Zeynel'in aşkına
Gel dertlere derman eyle.

AllahAllah, AllahAllah!
AllahAllah, AllahAllah!

İmam Bakır'ın katına
Cafer'in ilmi zatına
Musa, Rıza hürmetine
Gel dertlere derman eyle.

AllahAllah, AllahAllah!
AllahAllah, AllahAllah!

Şah Taki'nin hem Naki'nin
İmam Hasan-ül Askeri'nin
Yargılamak senin şanın
Gel dertlere derman eyle.

İlahAllah, AllahAllah!
AllahAllah, AllahAllah!

Gelip Hak'tan dilek dile
Mehdi sahip zaman gele
Dedemoğlu secde kıla
Gel dertlere derman eyle.

TEVHİD 2

Muhammed'i candan sev ki,
Ali'ye Selman olasın.
Ehlibeyt'e gönül ver ki
Ali'ye Selman olasın.

AllahAllah, AllahAllah!
AllahAllah, AllahAllah! (nakarat)

Muhammed'i hazır bil ki
Canı Hakk'a nazır bil ki
Her gördüğün Hızır bil ki
Ali'ye Selman olasın. (nakarat)

Muhammed'e gönül kat ki
Ceht edip rehberine yet ki
Bir gerçekten etek tut ki
Ali'ye Selman olasın. (nakarat)

Hasan ile girdim ceme
Hüseyin sırrını deme
Musahipsiz lokma yeme
Ali'ye Selman olasın. (nakarat)

Zeynel Bakır, Cafer, Kâzım
Rıza'ya bağlıdır özüm
Hatırın kırma şahbazın
Ali'ye Selman olasın. (nakarat)

Taki'ye, Naki'ye eriş
Askeri'de biter her iş
Mehdi'nin sırrına karış
Ali'ye Selman olasın. (nakarat)

Şah Hatayi'm özden ırma
Gerçekler gönlünü kırma
Her âdeme sırrın verme
Ali'ye Selman olasın. (nakarat)

Secdeye varılır ve dede secde(Gülbang) duasını verir;

“Ey ilahi! Ey Evvellerin evveli, ahirlerin ahiri! İlâhi yarab, ilah sensin, mabut sensin, Aliyy sensin, cömertlerin cömerdi, yücelerin yücesisin.. Azimsin, kerimsin... Senden başka tapılacak mabut yoktur. Bin bir ismin yüzü suyu hürmeti hakkı için yardımlarını bizlerden esirgeme ya Rabbi! Bedbahtlıklara yol açan hatalarımızı iyiliğe çevir ya Rabbi! Bereket ve nimetlerinle bizleri ödüllendir ya Rabbi! Âlemlerin rahmeti Hz. Muhammed Mustafa'nın ve Ehlibeyt'inin şefaatlerine bizleri nail eyle ya rabbi! Veballerimizi ve eksikliklerimizi Muhammed Ali dergâhında sırrı Kerbela hakkı için bağışla ya Rabbi! Analar anası cennet seyidesi Hz. Fatima-tüz Zehranın, güzellikler ve iyilikler abideleri olan evlatları İmam Hasan, İmam Hüseyin ve Kerbela'nın yüz akı Hz. Zeynep'in yüzü suyu hürmetine bizleri onların dostlarından ve izleyicilerinden eyle ya Rabbi! Bizlerin hayat ve yaşantılarını Hüseyin-i hayat eyle ya Rabbi! Şuanda yüzümüz yerde, özümüz darda, Allah- Allah diyen dillerin, mesrur olan gönüllerin hakkı hürmetine cümle âlemlere yardım eyle ya Rabbi! Dualarımızı ve ibadetlerimizi tüm insanlığın huzuru, mutluluğu ve esenliği için vesile kıldık kabul eyle ya Rabbi! Duası Bizden Kabulü Allah'tan Ola. Gerçeğe Hû.”

(Secdeden sonra zakir 3. tevhide cemaatle birlikte söyler.)

TEVHİD 3

Şu âleme nur doğdu / Lâ İlâhe İllâllah

Muhammed doğduğu gece / Lâ İlâhe İllâllah

Yeşil kandilden nur indi / Lâ İlâhe İllâllah

Muhammed doğduğu gece / Lâ İlâhe İllâllah

Hak Lâ İlâhe İllâllah, İllâllâh Şah İllâllah

Lâ İlâhe İllâllah, İllâllah Şah İllâllah

Sen Ali'msin Güzel Şah

Şahım EyvallahEyvallah. (nakarat)

Huri kızların hepsi / Lâ İlâhe İllâllah
Muhammed dinin tapusu / Lâ İlâhe İllâllah
Açıldı cennet kapısı / Lâ İlâhe İllâllah
Muhammed doğduğu gece / Lâ İlâhe İllâllah

Muhammed anadan düştü / Lâ İlâhe İllâllah
Kafirlerin aklı şaştı / Lâ İlâhe İllâllah
Bin bir putlar yere geçti / Lâ İlâhe İllâllah
Muhammed doğduğu gece / Lâ İlâhe İllâllah

Nakarat

Huri kızları geldiler / Lâ İlâhe İllâllah
Muhammed dinin sordular / Lâ İlâhe İllâllah
Nurdan kundağa sardılar / Lâ İlâhe İllâllah
Muhammed doğduğu gece / Lâ İlâhe İllâllah

Nakarat

Muhammed kalktı oturdu / Lâ İlâhe İllâllah
Âlemi nura batırdı / Lâ İlâhe İllâllah
Yer gök salavat getirdi / Lâ İlâhe İllâllah
Muhammed doğduğu gece / Lâ İlâhe İllâllah

Nakarat

Şah Hatayi'm ey kardaşlar / Lâ İlâhe İllâllah
Güzel olur hep bu işler / Lâ İlâhe İllâllah
Secdeye indi hep başlar / Lâ İlâhe İllâllah
Muhammed doğduğu gece / Lâ İlâhe İllâllah

Dede, Secde gülbankını verir:

“Bismişah AllahAllah. İlahi Yâ rabbi! Varlığın, birliğin, kadirliğin, kadimliğın, lütfun, keremin, ihsanın, faziletin, şefkatın, rahmetin, doksan dokuz Esmâ’ül- Hüsnâ’nın hürmeti hakkı için, secdeye başını koyup, varlığını varlığında yok eden canları rahmetin ve kereminle lütfuna mazhar eyle. İlahi Yâ rabbi! Arş yüzünde olan cümle meleklerin ve onların ulularının ettikleri ibadetler ve yapmış oldukları hizmetlerin hakkı hürmetine bizlere, ailemize, ülkemize ve tüm insanlığa yardımlarını esirgeme. İlâhi Yâ rabbi! Peygamberlerin evveli Adem (A. S) ve keremler sahibi Hz. Muhammed Mustafa arasında geçen yüz yirmi dört bin peygamberin, cümle nebilerin, cümle velilerin, cümle evliyaların, Kerbela’da şehit olan 73 şühedanın, aşıkların, sadıkların, erenlerin kerametleri, ta’at ve ibadetleri, gözyaşları Hakk’ı hürmetine gönüllerimizdeki muratlarımıza vasıl eyle. İlâhi Yâ rabbi! Tevhidimiz oldu tamam, yardımcımız Oniki İmam. ibadetlerimiz kabul, muratlarımız hasıl ola. Yüce Allah, zikirlerimizi dünyada dilimizden kesmeye, Ehlibeyt’in katarından ayırmaya. Duası bizden, inayet imam Ali’den, şefaata Muhammed Mustafa’dan, kabulü de Allah’tan ola. Gerçeğe Hû!

Zakir “Mir’ac”lamayı okumaya başlar:

Geldi çağırıldı Cebrail

Hak Muhammed Mustafa’ya

Hak seni Mirac’a okur

Dâvete Kadir Hüdaya.

Evvel emânet budur ki

Piri, rehberi tutasın

Kadim erkâna yatasın

Tariki müstakiyme.

Muhamed sükuta vardı
Vardı Hakk'ı zikreyledi
Şimdi senden el tutayım (Cemaat el tutuşacak)
Hak buyurdu vedduha.

Muhammedin belin bağladı (Cemaat bel bağlayacak)
Anda ahir Cebrail
İki gönül bir oluben
Hep yürüdüler dergâha.

Vardı dergâh kapısına
Gördü orda bir arslan yatar
Arslan anda hamle kıldı
Korktu Muhammed Mustafa.

Buyurdu Sırr-ı Kâinat
Korkma Yâ Habibim dedi
Hatemi ağzına ver ki
Arslan ister bir nişane.

Hatemi ağzına verdi
Arslan orda oldu sakin
Muhammed'e yol veruben
Arslan gitti nihaneye.

Vardı Hakk'ı tavaf etti
Evvela bunu söyledi
Ne heybetli şirin varmış
Hayli çevreledi bize.

Gördü bir biçare derviş
Hemen yutmak diledi
Ali yanımda olaydı
Dayanırdım ol Şahıma.

Gel benim sırr-ı devletlim
Sana tabiyim ey habibim
Eğiliben secde kıldı
Eşiği kiblegâhına.

Kudretten üç nan geldi
Sütü elma baldan aldı
Muhammed destini sundu
Nuş Etti Azametullaha.

Doksan bin kelam danıştı
İki cihan dostu dostuna
Tevhidi armağan verdi
Yeryüzündeki insana.

Muhammed ayağa kalktı (Tüm cemaat ayağa kalkar)

Hep ümmetini diledi
Ümmetine rahmet olsun (Üç kere tekrar edilir)
Anda dedi kibriya.

Eğiliben secde kıldı (Secde kılınacak)
Hoşkal sultanım dedi
Kalkıp evine giderken
Yol uğrattı kırklara. (bu dörtlük iki kere okunacak)

Vardı kırklar makamına
Oturuben oldu sakin (Edeb – Erkân oturulacak)
Cümleside secde kıldı (Secde kılınacak)
Hazreti Emrullaha.

Muhammed sürdü yüzünü (Secde kılınacak)
Hakka teslim etti özünü
Cebrail getirdi üzümü
Hasan Hüseyin ol Şaha.

Canım size kimler derler
Şahım bize Kırklar derler
Cümleden ulu yolumuz
Eldedir külli varımız.

Madem size Kırklar derler
Niçin noxsandır biriniz
Selman şeydullaha gitti
Ondandır eksik birimiz.

Cümleden ulu yolumuz
Eldedir külli varımız
Birimize neşter vursan
Bir yere akar kanımız.

Selman şeydullahtan geldi
Hü deyip içeri girdi
Bir üzüm tanesini koydu
Selmanın keşkullahına.

Kudretten bir el geldi
Ezdi bir engür eyledi
Hatemi parmakta gördü
Uğradı bir müşkül hale.

(Semaha kalkılır)
Ol şerbetten biri içti
Cümlesi de oldu hayran
Mümin müslüm üryan büryan
Hep girdiler semaha.

Cümlesi de el çırpıben
Dediler ki AllahAllah
Muhammed bile girdi
Kırklar ile semaha.

Muhammed'im coşa geldi
Tacı başından düştü
Kemerini kırk pare oldu
Hepsi Sardı Kırklara.

Muhabbetler galip oldu
Yol erkân yerini aldı
Muhammed'e yol göründü
Hatırları oldu sefa.

Muhammed evine gitti
Ali Hakkı tavaf etti
Hatemi önüne koydu
Dedi saddaksın Yâ Ali!

Evveli sen ahiri sen
Zahiri sen bâtını sen
Cümle sırlar sana ayan
Dedi Şah-ı Evliya

Şah Hatayi'm vakıf oldum

Ben bu sırrın ötesine

Hakkı inandıramadım

Özü çürük ervaha

Semah eden canlar semah bitince darda beklerler.Gözcü her hizmette olduğu gibi yanlarında o da dardadır.Dede duasına başlar:

“Bismişah AllahAllah! Semahlar saf ola. Günahlar af ola. Döndüğünüz çarkı pervazlar Hakk için ola. Hakk için ola, seyir için olmaya. Yardımcınız 12 İmamlar ola. İsteğinizi, dileğiniziHakk – Muhammed – Ali vere. Semahınız kırklar semahı ola. Semahı bizlere bağışlayan Muhammed Mustafa'nın şefaati üzerimizde hazır ve nazır ola. Gerçeğe Hü!”

Semahçılar rükuya durur. Dede duasına devam eder:

“Bismişah AllahAllah! Tecellanız, temannanız kabul ola. Hakk'ın dergâhına yazıla. Yüzünüz ak, gönlünüz pak ola. Yüce Allah da cümlenizin yardımcısı ola. Gerçeğe Hü”

Semahçılar yerine otururlar. Gözcü meydandadır. Yere niyaz olur ve diz üstü oturarak şu duayı verir:

“Allah – Muhammed – Yâ Ali. Dar çeken, didar göre. Didar gören cehennem narı görmeye. Sofular safaya vara.Tüm cemaat hep birlikte rahat otururlar. Yörelere göre istek semahı yapılır.”

Günümüzde söylenen çok semah örnekleri vardır. Örnek olsun diye semah deyişleri yazmayı gerek görmedik. İstek semahından sonra saki suyu gelir.Sular temiz sürahilere konulmuştur. Saki bir elinde bardaklar, diğer elinde sürahisi dara durur ve duasına başlar:

“Esirgeyen Bağışlayan Allah'ın adıyla Bütün canlıları sudan yarattık. (Enbiya 30) Allah her istediğine şifa verir.

Selamullah Alâ İmam Hüseyin.

Evlâd-ı İmam Hüseyin.

Lütfuna muhtacız eyle ihsan yâ Hüseyin.

Derdimize senden derman eyle derman yâ Hüseyin.

Gayri'ye muhtaç eyleme sevenleri el-aman.

Sen Medet kıl bizlere her vakit yâ Hüseyin.

Sed hezaren lânet olsun ol güruhu dalâle.

Ahd-i bozup şehit kıldılar, onlar seni yâ Hüseyin.

İsmi pakın aşkı için zikredeni koyma zulmette hergiz.

Bermurad et dide-i giryan ile ağlayanı yâ Hüseyin.

İznin ile su tapşırdım aşkına vermek için.

Aşkınla içenlere kıl ab-i hayat yâ Hüseyin.

Ber Cemal-i Muhammed, Ber Kemal-i İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Ali'yi pir bilip verelim Muhammed Mustafa'ya veEhlibeyt'ine salavat. Cemaat hep birlikte salavat getirir. Dede darda duran sakilere ve cemaata duasını verir:

“Bismişah AllahAllah! Erenler şemile pervana geldim. Baş açık yalın ayak ben divana durdum. Şerha şerha kattım ol tez iktidarım. Derem derem bir yudum su ver.”

Kerbela' da Mervanlar elinde şehit olan imamlar aşkına

Saki İmam Hüseyin, cennet mekânı İmam Hüseyin

Oniki İmamlar Hak'ın sevgili yâri

Onlar birlemiştir Haliki Perverdigârı

Susuz şehit ettiler Ali Evlâd-ı ol hanedânı
Derem Derem Bir Yudum Su Ver
Kerbela' da Mervanlar elinde şehit olan imamlar aşkına
Saki İmam Hüseyin, cennet mekânı İmam Hüseyin

Onlar çok çektiler mihnet ile belâyı
Onlara nasip eyle bu kevser sülâleyi
Susuz şehit ettiler Ali evlâdı ol hanedanı
Derem derem bir yudum su ver

Kerbela' da Mervanlar elinde şehit olan imamlar aşkına
Saki İmam Hüseyin, cennet mekânı İmam Hüseyin

Şah Muhammed Şah Ali'dir şahımız
Şah Hüseyin'e kurban olsun canımız
Erenler dergâhı bizim dergâhımız
Derem derem bir yudum su ver

Kerbela' da Mervanlar elinde şehit olan imamlar aşkına
Saki İmam Hüseyin, cennet mekânı İmam Hüseyin
Şah Hatayi'm yana yana yürek döndü bir yana
Lânet okuyalım Yezit oğlu bir Mervan'a

Bir yudum su vermediler Ali oğlu ol hanedâna
Derem derem bir yudum su ver

Kerbela' da Mervanlar elinde şehit olan imamlar aşkına

Saki İmam Hüseyin, cennet mekânı İmam Hüseyin

Devamla:

Selâmullah Yâ Hüseyin, Selâmullah Yâ Hüseyin, Selâmullah Yâ Hüseyin.

Ahmet'i Muhtar Aşkına, Sadık'ı Sıtkı Selman-ı Pak Aşkına, İmam Ali'yyel Murtaza Aşkına, İmam Hüseyin-i Kerbela Aşkına

Sakkahüm Yâ İmam Hasan, Sakkahüm Yâ İmam Hüseyin

Kıl şefaath katresi düşene Yâ Hüseyin

Yardım eyle AllahAllah diyene Yâ Hüseyin

Selamullah Yâ Hüseyin, Selâmullah Yâ Hüseyin, Selamullah Yâ Hüseyin

Nur ola Allah, Sır ola Allah, içenler şifa bula Allah

Derdimize derman, hastamıza şifa senden ola Allah

Hazreti İmam Hüseyin'den Allah

Gerçeğe Hû Gelen engür suyu ola

Sakiler suyu cemaata dağıtırlar. Allah'tan Şifa olsun diye içilir. Görevliler dara durur.

Dede Görevlilere duasını verir:

“Bismişah Allah Allah! Aşk olsun içene,Rahmet olsun göçene, Hazreti İmam Ali ve İmam Hasan'a, Hazreti İmam Hüseyin'i, Veliye, Gittiği yer dert görmeye, Erenler kerem eyleye, Şeyen Lillâh AllahEyvallah, Gerçeğe Hû... Sakiler niyaz ederek yerlerine otururlar. Sıra mersiyelele gelmiştir. Bütün cemaat ayağa kalkarak el ele tutuşurlar ve mersiyelele hep birlikte aşk ve huşu ile söylerler.”

(Şah Hatayi'nin mersiyesi kısaltılarak örnek olarak verilmiştir.)

MERSİYE 1

Bu gün matem günü geldi

Ah Hasan'ım vah Hüseyin'im

Senin derdim bağrım deldi

Ah Hasan'ım vah Hüseyin'im

Şehit olmuş Şah-ı Merdan, Şah Hüseyin'im, vah Hüseyin'im

Bizimle gelenler gelsin

Serini meydana koysun

Hüseyin'le şehit olsun

Ah Hasan'ım, vah Hüseyin'im

Şehit olmuş Şah-ı Merdan Şah Hüseyin'im, vah Hüseyin'im

Kerbela'nın yazıları

Şehit düştü gazileri

Fatma Ana kuzuları

Ah Hasan'ım, vah Hüseyin'im

Şehit olmuş Şah-ı Merdan Şah Hüseyin'im, vah Hüseyin'im

Kerbela'nın önü düzdür

Geceler bana gündüzdür

Şah Kerbela'da yalnızdır

Ah Hasan'ım, vah Hüseyin'im

Şehit olmuş Şah-ı Merdan Şah Hüseyin'im, vah Hüseyin'im

Gökte yıldız paralandı
Şehribanu karalandı
Şah Hüseyin yaralandı
Ah Hasan'ım, vah Hüseyin'im
Şehit olmuş Şah-ı Merdan Şah Hüseyin'im, vah Hüseyin'im

Bir su verin masum cana
Zalim içti kana kana
Fatma Ana yana yana
Ah Hasan'ım vah Hüseyin'im
Şehit olmuş Şah-ı Merdan Şah Hüseyin'im, vah Hüseyin'im

Boz bulanık puslu dağlar
Virandır bahçeler bağlar
Şah Hatayi'm durmaz ağlar
Ah Hasan'ım, vah Hüseyin'im
Şehit olmuş Şah-ı Merdan Şah Hüseyin'im, vah Hüseyin'im

Cemaat hep birlikte el ele tutuşarak bu mersiyeyi söylemiştir. Peşinden zakir kısa olarak Kerbela'yı anan bir mersiye daha okur.

MERSİYE 2

Durdum divanına ellerim bağlı
Yetiş imdadımıza imam Hüseyin
Bu aşkın elinden ciğerim dağlı
Yetiş imdadımıza imam Hüseyin

Macerayı Kerbela'nın bir günü
Mülkümüz şu dünyada fanidir fani
Yetiş Hızır yetiş car günün bugün
Yetiş imdadımıza İmam Hüseyin

Demanı der Kuran Hak Kur'anullah
Sevenin gönlünde gitmiyor billah
Cümlemizin muradın ver AllahAllah
Yetiş imdadımıza İmam Hüseyin

Cemaat ayakta iken oturur ve zakir ara vermeden salavatlara geçer:

Yâ İmam-ı Müttakin Server Muhammed Mustafa'nın Aşkına verelim
salavat.Allah'ümme Salli Âlâ Seyyidina Muhammed'in ve Âlâ Ali Muhammed
veEhlibeyt.Yâ İmam-ı Muttakin Server Muhammed Mustafa'ya veEhlibeyt'e
verelim salavat.

Salavat cemaatla birlikte verilir. Zakir devamla:

Çekelim aşkın yayın
Ceme girmesin hayın
Tevhid kararın buldu
Yol erkân yerin aldı

Müminler ah çekip ağladı
Ah Hasan'ım, vah Hüseyin, şah Hüseyin.
Evveli Hû diyelim, Ahırî Hû diyelim
Lanet zalimin canına
Gerçeğe Hû diyelim, Hû...

Hatayi'yim handan gelir
Cesetler de candan gelir
Bu yola meyil verenler
Serin verir serden gelir.

Hatayim uluya gider
Ululardan uluya gider
Gafil olmayın gaziler
Bu yol Şah-ı Merdan'a gider.

Âlemlere Rahmet verelim Muhammed Mustafa'ya ve Ehlibeyt'ine salavat.
Zakirle birlikte tüm cemaat salavat verir. Cemaat secdededir. Secde duasını Dede verir:

“Bismişah AllahAllah! Yârabbi! Ellerimizi Açtık, Boynumuzu Bük­tük, Başımızı Secdeye Koyup Sana Yalvarıyoruz. Dualarımızı Dergâh-ı İzzetinde Kabul Eyle Yârabbi. Sana Açılan Ellerimizi Boş Çevirme Yârabbi! Ey Yüce Allah'ım! Sana hamd olsun ki bizleri sana kul, habibin Muhammed Mustafa'ya ümmet, veli ve vasi olan Ali'yyül Murtaza'ya talip ve soyuna taraf kıldın Yarabbi! Hatice-i Kübra ve cennet Seyyidesi Fatıma-i Zehra'nın hürmetine, râhmetini bizlerden esirgeme Yarabbi! Rahman ve rahim olan adın yüzü suyu hürmetine, İmam Hasan ve şehitler Şahı İmam Hüseyin'in sevgisi ile gönüllerimizi nurlandır Yarabbi! Hüseyin ve Zeynep'in Hakkı hürmetine, bizleri onların dostlarından ve izleyicilerinden eyle Yarabbi! Bizlerin hayat ve yaşantısını Hüseyini hayat eyle Yarabbi! Yakınlarım deyip salatu ve sevmeyi bizlere farz kıldığın Ehlibeyt'in ve Oniki İmamların yüzü suyu hürmetine yardımlarını bizlerden esirgeme Yarabbi! Bereket ve nimetlerinle bizleri ödüllendir Yarabbi! Merhametinin sonsuzluğuna sığınarak, kul beşerdir hata işler, sultan olan da bağışlar niyetiyle, özümüzü dara çekip, tövbe edip, sana yalvarıyoruz, hatalarımızı Affeyle Yarabbi! Dualarımızı kabul eyle Yarabbi! Esmâ-i Hüsnaların yüzü suyu hürmetine sana sığınanları her türlü kazalardan, belalardan, görünür görünmez afetlerden, acılardan emin Eyle Yarabbi! Yarabbi, sen evvelsin, ahirsin, zahir ve batınsın, dua edenin duasını kabul edensin. Âlemlere rahmet olarak yarattığın Muhammed Mustafa'nın, masum ve

pak olduğuna şahadet ettiğin Ehlibeyt'in yüzü suyu hürmetine, yurdumuzu, ulusumu-zu, varlığımızı, birliğimizi, dirliğimizi sonsuz eyle Yarabbi! Ordumuzu denizde, havada, karada muzaffer eyle Yarabbi! Ülkemizin iç ve dış düşmanlarına fırsat verme Yarabbi! Hastalarımıza, yolculuk edenlerimize, darda, zorda olan cümle insanlarımıza yardım senden olsun Yarabbi! Aramızda olmayıp da gönülleri ile aramızda olanların da niyetlerini ve dualarını kabul eyle Yarabbi! Duası bizden kabulü Allah'tan ola. Gerçeğe Hü"

Süpürgeciler meydandadır. Dualarını verirler:

"Bismişah AllahAllah! Hüseyni Kербela için gözlerim yaştır. Zalimlerin bağı kara taştır. Erenler yolunda Ali'yyül Murtaza Baştır. Kırklar meydanı'nda pirimiz üstadımız Seyyidül Farraştır. Eyvallah Pirim. Nefes Pirimdedir."

Dede süpürgecilerin duasını verir:

"Bismişah AllahAllah! Hayır hizmetleriniz kabul ola. Muradınız hasıl ola. İsteğinizi, dileğinizi Hakk Muhammed Ali vere. Hizmetlerinizden de şefaath bulasınız. Gerçeğe Hü"

Lokmacılar meydandadır. Elinde lokma dara durarakduasını verir:

"Bismişah AllahAllah! Evvel Allah diyelim. Kadim Allah diyelim. Geldi Hakk sofrası, Hakk versin biz yiyelim. Demine Hü diyelim. Allaheyvallah. Nefes pirdedir."

Dede lokma duasını verir:

"Bismişah AllahAllah! Niyazımız nur ola. Şah zuhur Ola. Yiyene helal, yedirene delil ola. Dertlerimize derman, hastalarımıza şifa Allah'tan ola. Erenler kerem eyleye. Lokmalarınız Hakk dergâhında kabul ola. Şey'en lillah, Allaheyvallah. Gerçeğe Hü"

Lokmalar eşit olarak herkese dağıtılır. Hizmet (Dağıtım) bittikten sonra hizmetli razılık ister:

"Canlar "Göz nizam el terazi / Herkes oldu mu hakkına razı?" (Üç kez tekrar eder.)

Cemaat: Biz razıyız, Hakk da senden razı olsun.

Lokmacı: Allah da sizlerden razı olsun.

Çerağcı çerağları sır eder (Söndürür) ve şu duayı okur:

“Esirgeyen Bağışlayan Allah’ın Adıyla Yaratanın nuru aşkına; Yâ Allah, Yâ Allah, Yâ Allah. Peygamberliğin nuru aşkına; Yâ Muhammed, Yâ Muhammed, Yâ Muhammed. Velayetin nuru aşkına; Yâ Ali, Yâ Ali, Yâ Ali.”

Dede duasını verir:

“Bismişah AllahAllah! Batın oldu çerağı nur-u Ahmet Zahir oldu şems-i mah-ı Muhammed. AllahEyvallah. Hû Dost”

Posta kaldırılır. Dede duasını verir:

“Bismişah AllahAllah! Post kadim ola. İnkâr yok ola. Burada sorulan ahirette sorulmaya. Müminler abâd, münâfıklar ıslah ola. Gerçeğe Hü.”

Oniki hizmette görev alanların tümü dardadır. Oniki hizmet sahiplerine toplu dua verilir. Dede duasını verir.

“Bismişah AllahAllah! Hamdülillah vâsıl-ı didar-ı Hakk olduk bugün. Külli müşkil hâl olup esrar-ı Hakk olduk bugün. Bade-i aşk-ı ilâhi şükür nûş kıldık bugün. Mâsivadan el çekip mest-i ebed olduk bugün. Ey Yüce Allah’ım! Senin rızan için yaptığımız ibadetleri, okuduğumuz duvazları, tevhidleri, verdiğimiz gülbankları, döndüğümüz semahları ve getirilen lokmaları dergâh-ı izzetinde kabul eyle. Bizleri sevgin ve rahmetinle ödüllendir. Allah’ım! Sen, bizleri senden, Hakk – Muhammed – Ali yolundan ve Hakk kitabından, Hakk Resulun Muhammed Mustafa’dan ve onun temiz ve masum Ehlibeyt’inden ayırma. Bizlere Hakk erenlerinin izinden yürümeyi nasip eyle. İbadetlerimizi sırrı Kербela Hakkı için kabul eyle. Hakk – Muhammed – Ali yoluna hizmet edenlerin de hizmetlerini kabul eyle. Hizmet sahiplerinin keşfi kerâmetlerini üzerimizde hazır ve nazır eyle. Erenlerden haklı, hayırlı himmet, şey’enlillah, Allaheyvallah. Gerçeğe Hü”

Cemaat meydana niyaz ederek edebince ayrılır. Cem bitmiştir.

Tablo 2.1. Cemlerin Künyesi

Kod	Cemin Yapıldığı İl İlçe	Mekân	Zaman	Dede Sayısı	Katılımcı Sayısı	Cem Çeşidi
C 1	Maraş/ Pazarcık	Cem Evinin Avlusu	112 dk.	4	300-350	Birlik Cemi
C 2	Sivas	Cemevi	100 dk.	1	150-200	Birlik Cemi
C 3	Amasya /Kayadüzek	Cemevi	117 dk.	5	200-250	Hızır Cemi
C 4	Bingöl	Kapalı Spor Salonu	85 dk.	6	300-350	Birlik Cemi
C 5	Edremit / Körfez	Cemevi	76 dk.	9	200-250	Birlik Cemi
C 6	İstanbul İhlamurkuyu	Cemevi	155 dk.	4	300-350	Gadirhum Cemi
C 7	Kocaeli/ Çayırova	Cemevi	149 dk.	5	200-250	Birlik Cemi
C 8	Ordu /Gürgentepe	Cemevi	89 dk.	7	150-200	Birlik Cemi
C 9	Adıyaman	Cemevi	130 dk.	10	200-250	Birlik Cemi
C 10	Edirne	Cemevi	112 dk.	10	80-100	Birlik Cemi
C 11	Antalya/ Finike	Cemevi	128 dk.	4	100-150	Birlik Cemi
C 12	İstanbul/Haramider	Cemevi	102 dk.	1	200-250	Hızır Cemi
C 13	Malatya/ Kırlangıç Köyü	Cemevi	108 dk.	10	80-90	Birlik Cemi
C 14	İzmir/ Bergama	Cemevi	118 dk.	1	300-350	İkrar Cemi
C 15	Erzincan /Tercan	Bir kişinin evi	55 dk.	1	40-50	Kurban Cemi

Tablo 2.2 Cemdeki Görevlilerin Tablosu

Görevler	Cinsiyet	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C 10	C 11	C 12	C 13	C 14	C 15
Dede	Kadın sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Erkek sayısı	4	1	5	6	9	4	5	7	10	10	4	4	10	1	1
Rehber	Kadın sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Erkek sayısı	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Zakir	Kadın sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
	Erkek sayısı	3	2	2	1	1	2	2	1	1	1	1	2	1	1	1
Postçu	Kadın sayısı	1	1	1	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	-	2
	Erkek sayısı	-	1	1	1	-	1	1	1	-	1	1	1	1	-	-
Süpürgeci	Kadın sayısı	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	-
	Erkek sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Tezekâr	Kadın sayısı	1	1	1	1	-	1	1	1	1	1	1	1	-	-	3
	Erkek sayısı	1	1	1	1	-	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-
Çerağcı	Kadın sayısı	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Erkek sayısı	1	1	1	1	1	-	1	1	1	2	2	1	1	1	1
Gözcü	Kadın sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Erkek sayısı	1	1	1	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-
Kırklar Semahı	Kadın sayısı	4	5	3	3	4	6	4	7	-	3	4	5	4	4	-
	Erkek sayısı	1	3	1	3	5	5	5	4	3	2	4	6	1	1	-
Diğer Semahlar	Kadın sayısı	4	-	-	-	-	3	-	2	4	-	-	3	4	6	-
	Erkek sayısı	7	-	-	-	-	3	-	2	5	-	-	3	2	-	-
Sakacı	Kadın sayısı	-	2	3	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
	Erkek sayısı	1	2	1	1	2	1	1	2	2	2	2	1	2	-	1
Peykçi	Kadın sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Erkek sayısı	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-
Lokmacı	Kadın sayısı	-	2	3	2	1	1	1	1	-	1	1	2	1	1	-
	Erkek sayısı	1	1	-	-	1	2	1	1	1	1	1	-	1	1	-
Bekçi	Kadın sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Erkek sayısı	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-
İznikçi	Kadın sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Erkek sayısı	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-

3. CEM ERKÂNI VE HİZMET: İNCELEME/ KARŞILAŞTIRMA

3.1. Dedenin Gelmesi ve Muhabbetin Başlaması

Daha önce de belirttiğimiz gibi Cem ibadeti, Alevi toplumlarında dini ve ruhsal bir ihtiyacı karşılamanın dışında sosyal ve hukuki düzeni de sağlayan bir kontrol mekânizması olarak karşımıza çıkmaktadır. Yazıya geçmemiş olmasına rağmen, yasal düzlemde oluşturulmuş kanunlardan daha fazla yaptırım gücüne sahip, düzenleyici ve ilkelidir. Aleviler için en önemli yasa Aleviliğin kendi öğretileridir. Hapse girme cezasının ötesinde düşkün kabul edilmenin ağırlığı bir Alevi için öyle bir yükür ki düşkün kabul edilme fikri, suçü düşünme fikrinden alıkoyar.

Cem ibadetinin bu çok yönlülüğünü, ibadetin her bölümünde gerçekleştirilen bazı icralardan yola çıkarak açıklamak çok daha kolay olacaktır. Cem ibadetinin ilk bölümü dedenin postuna oturması ve katılımcılarla muhabbete başlamasıdır.

Cem ibadetinin bir performans gösterimi olduğundan yani icraya dayalı bir ibadet olduğundan daha önce bahsetmiştik. Muhabbet bölümü, bu açıdan bakıldığında bir öğretmen ve sınıf ilişkisinin farklı bir örneği olarak değerlendirilebilir. Dede seçtiği konuyu cem ortamına katılan canlara anlatırken tıpkı bir öğretmen gibi onların anlama düzeylerini, hazırbulunuşluklarını, sosyal ve kültürel özelliklerini, yaşlarını hatta cinsiyetlerini bile göz önünde bulundurmak zorundadır. Katılımcılar dedenin anlattıklarından yola çıkarak inançlarının temellerini öğrenecek, iç dünyalarını aydınlatacak, varoluş ve evren ile ilgili kavramları idrak ederek yaşamına yön verecektir. Bu yönüyle cem ortamını bir okul, bir eğitim yuvası olarak değerlendirmek hiç de yanlış olmayacaktır.

Dedelerin, Alevi toplumu için bir din adamı olmanın ötesinde bir lider ve yol gösterici olduklarını belirtmiştik. Bu nedenle cem ortamının başında yapılan muhabbet dinleyiciler için büyük önem taşır. Bu süreçte yolun ilkelerini, sırlarını ve kutsiyetlerini öğrenirler. Dedenin ağzından çıkan her söz hakır, yasadır. Dedeler de üzerlerindeki bu büyük sorumluluğu layıkıyla taşımak ve konularının gereklerini yerine getirmek zorundadırlar. İlmiyle, bilgisiyle, görgüsüyle, ahlakıyla, yaşantısıyla Aleviliği bulunduğu topluma en güzel şekilde anlatan örnek

o olmalıdır. Tüm bu yönlerini düşündüğümüzde cemdeki muhabbet bölümü dedeler için bir çeşit yeterliliğin kanıtlandığı bölümdür. Çünkü dedenin konuya olan hâkimiyeti, yol bilgisi ve Aleviliği özümseyişi burada ortaya çıkar. Hatta bu bölümde dedenin tutumu cemin bundan sonraki icrasının ne denli güçlü bir birliktelik oluşturacağını da sinyallerini verir. Katılımcılar sohbet esnasında dedenin otoritesini ve ortama olan hâkimiyetini hissetmek ister. Bu hem kendisinin hem de cemdeki diğer katılımcıların ibadete olan bağlılığını ve ceme gelirken ruhsal anlamda oluşturduğu beklentilerini karşılamasına yardımcı olacaktır. Dede katılımcıların bu beklentilerine cevap verecek bir ağırlığa ve duruşa sahip olmalıdır.

Dedelerin sohbet süreleri bölgeye ve yerleşim türüne göre 15-90 dk. arasında değişmekle beraber ortalama 45 dk. sürmektedir. Bu süre boyunca cem ortamında bulunan tüm bireyler dedenin aktardığı bilgiler ışığında cem olmaya ruhsal olarak da hazırlanırlar. Bu yüzden sıkılmadan, ilgiyle dinleyecekleri bir muhabbet ortamı onların bu icra ortamına katılımını büyük oranda etkilemektedir. Dede, muhabbet ortamında ne denli canlı ve etkili bir performans gösterirse katılımcılar da cem boyunca ruhsal doyuma o kadar güçlü ulaşırlar. Bu durumda dedenin katılımcıları iyi gözlemleyip muhabbet süresini ona göre belirlemesi cemin icrasını olumlu yönde etkileyecektir.

Günümüzde değişen sosyal yaşam koşulları sonucu şehir kültürüne adapte olan bireylerin artık dedelerin muhabbetinden beklentileri de değişmiştir. Şehir ortamlarında yaşayan vatandaşların okuma yazma oranının artması, sosyal ve teknolojik zenginlik karşısında yaşam tarzının değişmesi bireylerin ifade biçimlerini, üsluplarını ve dili kullanım tarzlarını da büyük ölçüde modernleştirmiştir. Bu durumda ceme katılan bu bireylerin dededen de aynı yönde bir değişim beklemesi doğal görünmektedir. Bunun yanı sıra şehir ortamlarında yapılan cemler farklı yörelerden şehre göç etmiş Alevi vatandaşların katıldığı ortamlardır ve cemevlerinde gerçekleşmektedir. Bu durumda dedenin kendi geleneksel tavrını bozmadan yapacağı bir muhabbet, katılımcıların hepsinde aynı oranda etkili olmayacaktır. Dedenin cem ortamındaki bu çoklu yapıyı göz önünde bulundurması ve dil özelliklerinden postundaki duruşuna kadar entelektüel ve modern bir duruş sergilemesi gerekmektedir. Artık modern dünyanın gerekleri olan diksiyon, hitabet ve entelektüel duruş muhabbet ortamının da vazgeçilmezleri arasındadır. Aksi takdirde yapılacak olan cem, daha başlamadan katılımcılar tarafından yadırganacaktır.

Buna karşılık cemin gerçekleştirildiği bölge kırsal ve küçük bir yerleşim yeri olduğunda, ceme gelen katılımcılar o bölgenin kültürel öğelerini tanıyan hatta mümkünse kendi yörelerinden olan dedeleri daha çok benimsemektedirler. Üslubuna aşına oldukları bir dedenin anlattıkları katılımcılar tarafından çok daha doğal bir şekilde dinlenmekte ve anlaşılmaktadır. Bu tarz cemlere şehir ortamından bir dede katıldığında, katılımcılar muhabbet sürecinde sıkılmaktadırlar. Çünkü entelektüel bir tarzda konuşma yapan dedenin öncelikle cümle yapılarına yabancı kalmaktadırlar. Muhabbet esnasında hitabet gücünü artırmak için kullanılan cümleler şehirlere gidildikçe uzatılmakta ve cümle yapılarında devrik ifadeler bol miktarda kullanılmaktadır. Bu dedelerin düzgün bir İstanbul Türkçesi kullanmaları da sohbet ortamındaki katılımcıların doğallıktan uzaklaşıp resmi bir havaya girmelerine neden olmaktadır. Aynı yöreden gelen bir dede sohbet esnasında kendi yöresinin ağız özelliklerini, ifadelerini kullanacağı için daha samimi bir ortam da yakalanacaktır. Ancak bu ağız özellikleri hızlı ve sönük bir ses tonuyla buluştuğunda katılımcılar açısından pek anlamlı olmayacağı için ses tonunu ayarlamak her zaman önem arz etmektedir.

Muhabbet esnasında dedenin konuyu açıklarken kullandığı kelimelerin yabancı kökenli olması da katılımcıların bu sürece olan ilgisini azaltmaktadır. Özellikle tasavvufi ve akademik yönü ağır basan ve bu konuya ilişkin terimlerle doldurulmuş olan bir konuşmanın köyde gerçekleşen bir cem ortamı için çok fazla anlam ifade edeceği söylenemez. Bu durumda dedenin muhabbet boyunca katılımcıların eğitim ve anlama düzeylerini de göz önünde bulundurması oldukça önemlidir. Dede muhabbet esnasında bilgi birikimini gösterme çabasına asla girmemelidir. Çünkü katılımcılar uzun ve anlaşılmayan bir muhabbetten de kısa sürede kopacaklardır.

Dedenin muhabbet bölümünde seçtiği konu da bu sürecin icrasını etkileyen oldukça önemli bir husustur. Dede katılımcıların şartlarını göz önünde bulundurarak muhabbetini yönlendirmelidir. Ceme gelen bireylerin yaşı, cinsiyeti, eğitim düzeyi, sosyal yaşantısı gibi durumlara uygun konuları seçmeye özen göstermelidir. Örneğin kadın katılımcıların ağırlıkta olduğu bir cem ortamında Aleviliğin siyasi boyutlarını konuşmak yerine aile yaşantısına dair bilgiler vermek katılımcıların daha çok ilgisini çekebilir. Ya da Alevilik öğretilerinin anlatıldığı bir muhabbette sadece tarihi ve teorik bilgiler vermek büyük ihtimalle anlatımın kuru olmasına neden olacaktır. Düşünüldüğünde hiç kimse 15 dakikadan daha uzun bir süre dinlediği dümdüz bir anlatımdan keyifle bahsetmez. Bu durumda dedenin

konusmasını süslemesi, ufak molalar vermesi sıkılmadan dinlenmesi açısından önemlidir. Konunun içine serpiştirilecek örnek olaylar, kıssalar veya hak âşıklarından dizeler muhabbete renk katacak ve dinleyicilerin cem ortamındaki performansını olumlu anlamda etkileyecektir. Katıldığımız cemlerden (21.04.2014, C14) birini yürüten Dede Mehmet Akkaya, oldukça uzun tuttuğu muhabbet bölümünde kanımızca gençlerin çoğunlukta olmasından dolayı Aleviliğin yol ilkelerinin ağırlıkta olduğu bir muhabbet icra etmiştir. Bu süreç boyunca gençlere Alevi ibadetlerini gerekçeleriyle anlatmış ve gençlerle soru cevap şeklinde zengin bir muhabbet ortamı oluşturmuştur. Muhabbet boyunca gençlerin ilgi ve merakla dedeyi dinledikleri ve bilmek istedikleri konularda sorular yönelterek muhabbete katıldıkları gözlenmiştir. Buradan sonuçla dedenin muhabbet bölümüne katılımcıyı da dâhil etmesinin ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Sadece dede merkezli bir muhabbet süreci tek taraflı bir özellik göstermektedir. Oysaki sağlıklı iletişimin de bir gereği olarak karşılıklı fikir alışverişi, katılımcıyı hem psikolojik olarak mutlu hissettirecek hem de cem ortamına olan bağlılığını ve benimseyişini arttıracaktır. Bu doğrultuda gelişen bir cem ortamı da daha doğal ve samimi bir hava içerisinde gerçekleşir.

Dedelerin katılımcılara hitap ederken ses tonlarını ayarlamaları da muhabbet sürecinin sağlıklı ilerlemesinde önemli bir faktördür. Boğuk, cansız ve düşük bir ses tonuyla konuşan bir dede tıpkı sınıf hâkimiyeti kuramayan bir öğretmen gibi anlattıklarını da dinletemeyecektir. Anlaşılır, canlı ve tok bir sesle hitap edildiğinde ise dinleyenlerin sadece ilgisini çekmekle kalmayıp dedeye ve cem ibadetine karşı saygılı bir duruş sergilemelerini de sağlayacaktır. Çünkü sohbet boyunca dedenin bilgi birikimi kadar hitap gücündeki ağırlık da onun saygınlığını ve hâkimiyetini büyük ölçüde etkileyecektir.

Cem ibadetinin performansa dayalı yönü onun teatral özelliğini ortaya çıkarmaktadır. Dedenin muhabbet esnasında icrasını etkileyen en önemli noktalardan biri de jest ve mimiklerini kullanışıdır. Çünkü söylediklerini aynı zamanda fiziksel olarak da desteklemek icranın kalitesini de arttıracaktır. Yüz ifadeleri, el ve kol hareketleri, vücut dili, katılımcılarla göz teması kurulması gibi önemli hususlar anlatımın zenginleştirilmesi açısından son derece önemlidir. Örneğin bir dedenin muhabbet edeceği konuyu elindeki bir metinden okuması katılımcılarla olan iletişimini kesecek, tek taraflı bir sohbet ortamı yaratacaktır. Metni doğru okuma kaygısı muhabbeti doğallıktan uzaklaştırıp katılımcıları

sıkılmasına yol açabilir. Ayrıca böyle uygulamaların dedenin otoritesini de olumsuz etkileyeceği kesindir.

Tüm bu tespitler ve bilgiler ışığında incelemiş olduğumuz 14 cem ibadetinin muhabbet performansını şu şekilde değerlendirebiliriz:

C1'de dedenin muhabbet görüntüleri yer almadığı için değerlendirilemeyecektir.

C2'de muhabbetin konusu Aleviliğin inanç temelleridir. Dede muhabbetine herkesi selamladıktan sonra başlar. Dedenin C2yöresinden geldiği ve geleneksel bir yapısı olduğu gözlenmektedir. Muhabbet boyunca katılımcıların çok ilgili olduğu söylenemez. İcra görüntülerinden yola çıkarak bu durumun en önemli nedeni şöyle ifade edilebilir: Dede, muhabbette anlatacaklarını daha önce hazırlanmış bir metinden düz bir şekilde okumaktadır. Kendi yorumlarını da katarak hiçbir cümle kurmaması ve sadece elindeki metne bağlı kalması katılımcıların dede ile olan bire bir iletişimini kesmektedir. Daha önce belirttiğimiz gibi etkili iletişimde göz teması kurma, karşılıklı bir etkileşim sağlama gibi beceriler çok önemlidir. Dedenin metni sürekli okuması, katılımcılarla olan yüz yüze iletişiminin kopmasına neden olmuştur. Ayrıca dedenin hitabet gücünü artıracak olan jest ve mimikleri kullanmaması, göz teması kurmaması, konuşmasında vurgu tonlamalara dikkat etmemesi ve okuma tarzının edebi metnin ruhuna uymaması muhabbet bölümünde istenen performansın yakalanmasını engellemektedir. Sağ elleri sol göğüslerinde ve dizlerinin üstünde dinleyen katılımcılarda cem ibadetinden beklentinin diğer katılımcılara göre daha fazla olduğu söylenebilir. Yaş grubu ilerledikçe muhabbet bölümüne olan ilgi azalmaktadır. Özellikle 55 yaş üstü katılımcılar geleneksel yapının bir gereği olarak saygı içerisinde anlatılanları dinleseler de muhabbetten bilgi akışı sağlayamadıkları hissedilmektedir. Bunun yanında genç gruptan (15-25 yaş aralığındaki) katılımcıların da muhabbete ilgisinin az olduğu fark edilmektedir. Özellikle kadın gruplar arasından sohbet seslerinin yükselmesi bu durumun en açık göstergesidir. Erkek katılımcılar kadınlara göre muhabbete daha çok ilgi göstermektedirler. Muhabbet erkânını daha cazip hale getirmek için aralarda zâkirin deyişler çalması katılımcıların cem icrasına yönelik ilgilerinin artmasında kısa süreli de olsa etkili olmuştur. Ancak dede metin okumaya başladığında aynı durum tekrar ortaya çıkar. Dede elindeki metnin dışında hiçbir cümle kurmamıştır.

Bu durum dedenin cem ortamıyla iletişimini sınırladığı gibi katılımcıların nazarında yeterliliğine olan güveni de azaltmaktadır.

C3'de ise dede sayısı beştir. Böyle cemlerde her dede farklı erkânların gülbanklerini okuyarak cemi hep birlikte yürütmektedirler. Muhabbet erkânını yürütecek olan dede konu olarak Hızır orucunu ve Hızır'ın Alevi inancındaki yerini seçmiştir. Dede muhabbetine elindeki hazır bir metni okuyarak başlamış olsa da ses tonunda ve vurgularındaki hitabet gücü katılımcıların konuya ilgisini çekmeyi başarmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğunun saygı içinde dedeyi dinledikleri görülmüştür. Dede, muhabbet esnasında metni tamamen bakarak değil zaman zaman katılımcılarla göz teması kurarak okumakta ve böylece katılımcılarla bire bir iletişimi de sağlamaktadır. Muhabbetin ilerleyen bölümlerinde dede metinden tamamen ayrılarak dinleyenlere konuyla ilgili bilgilerini doğaçlama vermiştir. Kendi cümleleriyle canlara seslenen dede muhabbet boyunca jest ve mimikler, duruş ve vücut diliyle de konuşmalarını desteklemiştir. Dedenin metinden okurken hissedilen resmi tavrı, metni bırakıp kendi ifadeleriyle konuşmaya başlayınca yerini enerjisi yüksek ve samimi bir ortama bırakmıştır. Bu bölümlerde dedenin katılımcılar üzerinde hâkimiyetinin arttığı rahatlıkla gözlenebilir. Muhabbetini kıssalar ve deyişlerle süslemiş olması da konuyu sıkıcılıktan ve tekdüzelikten kurtarmış, böylece katılımcıların ufak molalar vermesini sağlamıştır.

Muhabbet erkânı boyunca kadın erkek tüm canlar edep erkân şeklinde dedeyi dinlemişlerdir. Tüm canların ibadet ortamında saygı ve istekle buldukları görülmektedir. Buradan hareketle muhabbet sürecini belirleyen diğer bir etmen olarak da katılımcıların cem ibadetine olan yaklaşımı ve beklentileri gösterilebilir. Küçük yerleşim yerlerinde insanların geleneksel duygularının daha fazla etkisi altında kaldıklarını da düşünürsek dedenin performansı kadar katılımcıların performansının da değerlendirmek gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Çünkü dede bilgi aktarma konusunda ne kadar yetenekli ve istekli olursa olsun eğer ibadete katılan katılımcılarda bu yöndeki beklenti istenen düzeyde değilse muhabbet bölümünde yüksek bir performans beklenemez.

C4'deki muhabbet süreci daha farklı bir icra ortamında meydana gelmiştir. Cem, mekân olarak kapalı bir spor salonunda gerçekleştirilmektedir. C4'ün geleneksel yapısını yansıttığı gözlenen dede ve katılımcılar muhabbet boyunca da bu geleneksel tarzı hissettirmişleridir. Altı dede tarafından yürütülen cemimizin

muhabbet sürecinde katılımcıların sürekli kendi aralarında sohbet ettikleri gözlenmiştir. Bunun nedeni olarak ilk göze çarpan etkenin dedenin ses tonundaki tekdüzelik ve cansızlık olduğu söylenebilir. Cemin muhabbet kısmını yürüten dedenin hitabet yönü kuvvetli olmamakla birlikte dedenin kelimeleri yutması, hızlı ve donuk konuşma tarzı söylediklerini anlamamızı da güçleştirmektedir. Hatta bu durum cem metnini yazarken de sıkıntı yaratmıştır. Dede doğaçlama bir konuşma yapmasına rağmen muhabbet boyunca katılımcılar üzerinde hâkimiyetini hissettirememektedir. Daha önceki cemlerde dedelerin hazır bir metni okumasının katılımcılarla olan iletişimini sınırlandıracağından bahsetmiştik. Ancak bu cemde metinsiz bir muhabbet olmasına rağmen dedenin icra performansının düşük olması katılımcılarla etkili bir iletişim kurmasını engellemektedir. Buradan yola çıkarak vücut dili, jest ve mimikler, göz teması gibi etkili iletişim yöntemlerinin kullanılmaması ve sahne enerjisinin yok denecek kadar az olmasının icranın kalitesini büyük ölçüde etkilediğini söyleyebiliriz.

Dedelerin genel duruşlarındaki sıkılmışlık ve keyifsizliğin de muhabbet ortamını olumsuz etkilediği söylenebilir. Ayrıca buldukları ortamın kapalı bir spor salonu olmasından dolayı ses düzeni oldukça bozuktur. Dede, mikrofonla konuşmasına rağmen katılımcılardan gelen konuşma sesleri de yankı yaptığı için ortamda rahatsız edici bir uğultu sürekli devam etmiştir. Bu durum cem ortamının ciddiyetinin de bozulmasına neden olmaktadır.

Bu cemin muhabbet bölümünde dikkati çeken bir diğer özellik de dedenin muhabbetin başında Belediye Başkanı ve yörenin idari amirlerine katılımlarından dolayı teşekkür etmesidir. Ruhsal bir birlikteliğin hedeflendiği cem ortamının gösteri alanı gibi seyredilmesi bu ibadetin kutsiyetini ve ciddiyetini büyük oranda zedeleyecektir. Bunun yanında dede, muhabbetinde bazı dernek ve vakıfların da adını anarak teşekkürlerini sunmaktadır. Bazı kişi, kurum ve kuruluşların manevi bir doyum alanı olan cem ibadetinin özüne aykırı bir biçimde yer alması pek hoş karşılanacak bir durum değildir. Böyle bir ortamda dedenin muhabbetinin samimiyetten ve doğallıktan uzaklaşacağı, kendi yol bilgilerini aktarırken bile bulunduğu resmi ortamın etkisinden kurtulamayacağı açıktır. İbadetin kutsiyetini ve doğallığını bozan bu durumun cemi bir ibadet olmaktan çıkarıp resmi bir program havasına soktuğu söylenebilir.

C5'te dokuz dedenin postta oturduğu görülmektedir. Muhabbet erkânını yürütecek olan dede, Alevilikte ve Sünnilikte ibadethane anlayışını konu olarak

seçmiştir. Öncelikle konunun katılımcıların ilgisi çektiği görülmektedir. Dede, konuşmasına Pir Sultan Abdal'dan bir deyişi şiir diline uygun, duygulu bir ses tonuyla ve saz eşliğinde ezberden okuyarak başlamıştır. Böyle etkileyici bir giriş katılımcıların ceme ve dedeye olan bakışında bir farkındalık yaratacaktır. Kaldı ki muhabbet boyunca da kadın erkek tüm canlar dedeyi saygıyla ve dikkatle izlemişleridir. Cemevlerinin tarihi ve gerekliliği üzerinde duran dede konuyu açıklarken kuru bir anlatımla değil daha aydınlatıcı olmak adına örneklerden ve kıssalardan faydalanarak sohbetini sürdürmüştür. Konuşmayı renklendiren bu tip unsurlar muhabbetin akıcılığını da artırmaktadır. Ayrıca konunun güncel bir yönünün olması katılımcıların dedeyi ilgiyle dinlemesinde oldukça etkilidir. Bununla beraber konunun siyasi ve toplumsal bir sorun olarak değerlendirildiği bölümlerde özellikle erkek katılımcıların daha yoğun bir ilgiyle dinlediklerini söyleyebiliriz. Kadın katılımcılardan genç yaş grubu daha merakla dinlerken yaş büyüdükçe bu ilgi azalmaktadır. Buna rağmen kadın erkek, genç yaşlı tüm katılımcıların saygıyla ve sessizce dinlediklerini söyleyebiliriz. Muhabbet boyunca oluşturulan bu ortamın en önemli nedenlerinden biri dedenin icra sırasında göstermiş olduğu yüksek performanstır. Öncelikle dedenin elinde sadece ara sıra göz attığı bir not kâğıdının dışında bir okuma metni yoktur. Böylece dede katılımcılarla olan karşılıklı iletişimini bozmadan doğal bir bilgi aktarımı içerisinde muhabbetini yürütmektedir. Bunun yanında bir diğer önemli etmen de dedenin salonda kurduğu otoritedir. Genellikle geniş mekânlarda cem yürüten dedelerin katılımcıların kontrolünü ve sükûnetini sağlamakta zorlandıkları gözlenmiştir. Hatta bazı cemlerde özellikle muhabbet esnasında ibadetin dışında hareket edenleri uyarmak için birden fazla gözcünün yer aldığı cemler de mevcuttur. C5 Cemevi oldukça geniş bir alana sahip olmasına rağmen dedenin muhabbet boyunca katılımcıların ibadete olan ilgisini canlı tutmayı başardığı söylenebilir. Katılımcıların daha şehir kültürüne yakın ve geleneksellikten uzak bir tarzları olduğu görülmektedir. Dedenin de entelektüel bir tarza ve düzgün diksiyona sahip olması canların muhabbet ortamından sıkılmamasını ve icra ortamını benimsemesini sağlamaktadır. Dede muhabbet boyunca tarihi, siyasi ve dini bilgileri düzgün ve akıcı bir Türkçeyle anlatırken vücut dilini kullanmakta, jest ve mimikleri ile anlatımını desteklemektedir. Ayrıca konunun her bölümüne uygun olarak bazen yumuşak bazen sert bir ses tonu kullanmakta ve böylece önemli yerleri de vurgulamaktadır.

Bunların dışında dedenin anlattığı konuyu soru sorarak desteklemesi de önemli bir tespittir. Çünkü edebi bir tür olan sohbette asıl önemli olan karşıdaki bireyin varlığını unutmadan, onu daへohbete dâhil ederek bilgi vermektir. Dede bu durumu göz ardı etmeden katılımcılarla göz teması kurmakta ve anlatım esnasında onlara onay gerektiren sorular sorarak katılımcıların da aktif katılımını sağlamaktadır.

C6'da gerçekleştirilen cem töreninde ise dört dede bulunmaktadır. Cemimizin muhabbet bölümünü yürütecek olan dede konuyu belirlerken günün anlam ve önemine uygun olarak Gadirhum Olayı'nı seçmiştir. Sohnete başlamadan önce postuna niyaz edip canları selamlar ve postuna oturur. Dede son derece şık ve düzgün bir tarza sahiptir ve sohbetе dersini büyük bir ciddiyetle işlemek üzere hazır bulunan bir öğretmen edası ile başlamıştır. Dede, postunda dik ve kendinden emin bir duruşla oturmakta ve katılımcılara içtenlikle seslenmektedir. Dedenin bu tarzının katılımcılar üzerinde bir saygınlık uyandırdığı ve katılımcıları muhabbet ortamında canlı tuttuğı söylenebilir.

Dedenin Gadirhum Olayını günün önemine uygun seçtiğinden bahsetmiştik. Bu durum cemin yapılış amacını daha da desteklemekte ve katılımcılar tarafından ibadetin anlamlandırılmasına katkıda bulunmaktadır.

Gadirhum Olayı Peygamberimizin Hz. Ali'ye velayeti verdiği gün olarak tarihe geçmiştir ve Alevilik inancında son derece kutsal bir öneme sahiptir. Dedemiz de katılımcılar için bu kadar önemli bir olayı anlatırken bir tarihçi gibi bahsettiğı her şeyi gerekçelendirme gereğı duymaktadır. Bu nedenle muhabbetinde bol bol kıssalara yer verip ilgili Kuran Ayetlerinden okuyarak verdiği bilgilerin doğruluğunu kanıtlamakta ve katılımcıların nazarında güvenirlilik sağlamaktadır. Dedenin bu olayı ayetlerle desteklerken hem Arapça hem Türkçe okuması ve bu ayetleri, anlattıklarını desteklemekte ustaca kullanması dedenin bilgi ve donanımının zenginliğini de katılımcılara ispatlamış olmaktadır. Özellikle erkek katılımcıların dede tarafından bu olayın politik ve sosyal yorumlandığı bölümlere karşı daha ilgili oldukları gözlemlenmiştir. Bir cem performansının kalitesi, icranın yapıldığı ortamda bulunan icracı- katılımcı arasındaki uyum ve dinleyicilerin icraya aktif katılımı değerlendirilerek belirlenmektedir. Dedenin başarılı bir performans gösterdiği sonucuna katılımcıların muhabbeti dikkatle dinlemesinden ve dedenin konuşmalarına "AllahAllah" diyerek eşlik etmelerinden yola çıkılarak varmak mümkündür.

Bu muhabbetle ilerleyen konular Aleviliğin inanç temelleri üzerine gelişmektedir. Dedenin Sünni inanca ait iman ve ibadet esasları ile karşılaştırmalar yaparak Alevi inancındaki ilkeleri açıklama ve doğruluğunu kanıtlama çabası oldukça hissedilmektedir. Katılımcılardan özellikle orta ve üstü yaş grubu kadınların ilgisini en çok çeken konu bu olmuştur.

C7’de ise beş dede bulunmaktadır. Muhabbet sürecinin iki dede tarafından yürütüldüğü gözlenmiştir. Katılımcıların duruşu, tavrı ve icra ortamında oluşturdukları düzene bakılarak ceme hazır oldukları söylenebilir. Muhabbete ilk başlayan dede orta yaşlıdır ve olgun bir görüntüye sahiptir. Dede, öncelikle muhabbetin konusundan bahsedip “İnkârcı Yahudi”, “Hicran Harabeleri” ve “Vuslat Diyarı” adlı hikâyeleri anlatacağını söyleyerek katılımcılara sohbetin konusu ile ilgili ön bilgileri vermiştir.

Dede muhabbet süresince gayet ciddi ve ağır bir ses tonu kullanmıştır. Daha önce de belirttiğimiz gibi dedenin postundaki duruşundan ses tonundaki tınıya kadar pek çok unsur katılımcıların ibadet sürecindeki pozisyonunu etkilemektedir. Bu durum kadar katılımcıların ibadetin ruhuna hazır gelmeleri de dedenin muhabbetine odaklanmasını kolaylaştırmakta ve sürecin her iki taraf için de doyurucu bir atmosfer yakalanmasını sağlamaktadır. Cemimizin dedesi, muhabbet boyunca ciddi ve tok bir ses tonu kullanarak anlatımını sürdürmüş olsa da tarz olarak dini sohbetlere katılan ilahiyat uzmanlarının kullandığı uhrevi bir havada muhabbetini sürdürmüştür. Cem ortamlarının alışıldık muhabbetlerinden çok farklı olarak mistik bir anlatım tarzı söz konusudur. Zaten seçilen hikâyelerin isimlerine bakıldığında da Alevi anlatmalarında kullanılan ifadelerle yabancı bir görünüme sahiptir. Bu durumu şehirleşmeyle birlikte Ehli Sünnet kültürünün cem ibadetine bir yansıması olarak değerlendirebiliriz.

Dede bu yönleriyle düşünüldüğünde tok ve ciddi bir üsluba sahip olmasına rağmen ağır konuşma tarzıyla dinleyenler için muhabbet ortamını bir süre sonra sıkıcı hale getirebilirdi. Ancak seçmiş olduğu hikâyelerin akıcı ve çarpıcı yönünün katılımcıları muhabbet ortamına bağladığı görülmektedir. Demek ki dede çok etkileyici konuşmasa bile seçtiği konu ve metin ile etkili bir performans sunabilmektedir. Bunun yanında katılımcıların ibadete duydukları ilgi ve dedelik makamına duydukları saygı da muhabbet ortamını olumlu yönde etkilemektedir. Gösterimci teorimize göre icra ortamının performansını belirlerken icracı kadar

katılımcıların da ruhsal pozisyonları ve beklentileri önem arz etmektedir. Bu muhabbet ortamı, teorimizi bu yönüyle de destekler nitelikte değerlendirilebilir.

C15 ise diğer cemlerden farklı olarak taliplerden birinin evinde gerçekleştirilmiştir. İncelediğimiz diğer cemlerle karşılaştırıldığında gerek icranın gerçekleştirildiği ortam gerekse katılımcıların sosyal bağları açısından çok daha otantik ve samimi bir yönü olduğu görülmektedir. Cemin dedesi tek başına yürüttüğü cemde Aleviliğin temel ilkeleri, ahlaki ve dinsel öğretiler, dede-talip ilişkileri üzerine bir sohbettedir. Muhabbetini sadece cemin başlangıcında sürdürmek yerine cem boyunca ara ara konularından bahsederek hem katılımcıları sıkıkmamakta hem de her bir hizmette yeri geldikçe ilgili açıklamaları yapmaktadır. Elimizde bu tarzda yapılan tek cem örneğidir ve farklı bir performans gösterimi olarak değerlendirilmektedir. Öncelikle dedenin katılımcılar üzerindeki hâkimiyeti son derece net ve önemlidir. Dedenin anlattığı her konu katılımcılar tarafından büyük bir saygı ve dikkatle dinlenmektedir. Dedenin konuşma tarzında taliplerine karşı içten bir sesleniş ve doğal bir üslup gözlenmektedir. Dedenin taliplerine “yavrularım, canlarım” şeklindeki hitapları dede ile katılımcılar arasındaki enerjinin ve iletişimin önemli bir göstergesidir. Dedenin ağız özellikleri ve cümle yapıları dikkate alındığında C15 yöresinden olduğu gözlenmektedir. Bu durumda katılımcıların kendi yörelerinden dedelerle daha içten bir iletişim kurdukları rahatlıkla söylenebilir.

C14'te ise dedenin muhabbet görüntüleri bulunmamaktadır. Ancak dede ceme başlamadan önce açılış konuşmasını andıran kısa bir konuşma yapmaktadır. Bu konuşmada Aleviliğin hümanist, barışçıl ve demokratik yönünü ön plana çıkarmakta ve bu cemin Özgecan'ı anmak için yapılacağını belirtmektedir. Aynı dedenin başka bir cem töreninde de Soma'da ölen maden işçilerini anmak için cem yaptığını biliyoruz. Dedenin konuşmaları gayet içten, samimi bir görüntüye sahip olmakla birlikte ağız özelliklerinin çok belirgin olduğu da tespit edilmektedir.

Cemin yapıldığı ortamın performans üzerinde önemli etkileri olduğu bir gerçektir. Bu cemimizin bir ev ortamında yapılması muhabbet ortamını da büyük ölçüde etkilemiş görünmektedir. Mekânın küçük olması ve dolayısıyla katılımcı sayısını az olması dedenin katılımcılarla göz teması kurmasını ve onlara bire bir hitap edebilmesini kolaylaştırmıştır. Böylece dedenin muhabbeti boyunca tüm canlar bu sürece aktif olarak dâhil olabilmişlerdir.

Dede, muhabbet bölümünün en önemli icracısıdır. Buna rağmen dedeler yürüttükleri her cem ortamında aynı performansı gösteremeyebilirler. Gözlemlemiş olduğumuz cemlerden **C13**, **C10**, **C9** ve **C11**'nde muhabbet bölümü aynı dede tarafından yürütülmektedir. Buna rağmen bu cem ortamlarında muhabbet performansları bir birlerinden oldukça farklı icra edilmiştir. Dede, C9 ceminde de C11 ceminde de tasavvuf ve varoluş üzerine bir konuşma yapmaktadır. Aynı dede aynı konularda bilgi veriyor olmasına rağmen C9 ceminde katılımcıların dedeyi daha ilgiyle dinledikleri ve dedenin daha dinamik ve enerji dolu bir görünüme sahip olduğu gözlenmiştir. Muhabbet boyunca kendinden emin bir duruşla, tane tane cümleler kurarak anlaşılır bir tarzda katılımcılara seslenirken C11'nde yorgun ve isteksiz hali dikkati çekmektedir. C11'de tasavvuf üzerine kurduğu cümleler çok daha kopuk ve düşük olduğu için katılımcılar tarafından anlaşılması da zorlaşmaktadır. Ayrıca katılımcıların eğitim ve kavrayış düzeyinin üstünde akademik bir üslupla konuşması, cümlelerinde çok fazla Arapça-Farsça sözcüklere yer vererek yabancı terimleri sıkça kullanması genel ilginin dağılmasına ve herkesin sıkılmasına neden olmaktadır. Böyle ilerleyen bir muhabbet ortamında uğultunun hiç kesilmemesi de dedenin performansını iyice düşürmektedir.

C13'tede yapmış olduğu cemde ise konu olarak Alevilik ve Hz. Ali'nin yaşamı üzerine bir söyleşi seçmiştir. Ayrıca seçilen konu özellikle orta yaş üstü Alevi grupları için oldukça ilgi çekici bir konudur. Hz. Ali'nin kişisel özelliklerini, velayetin ona verilmesini Kur'an'dan ayetlere ve kıssalara başvurarak anlatması tüm canların muhabbete odaklanmasını sağlamıştır. C11'de son derece sıkıcı bir atmosferde konusunu anlatırken bu icrada çok daha akıcı bir muhabbet dili ile konuştuğu fark edilmektedir. Katılımcıların hepsinde dedeye karşı büyük bir saygının olması da bu yüksek performansın nedenleri arasında gösterilmelidir.

Bir icranın performansı değerlendirilirken o icra ortamında bulunan her şeyin etkili olacağından bahsetmiştik. Bu durumda yukarıda aynı dede tarafından yürütüldüğünü söylediğimiz bu üç cemin farklı performanslara sahip olmasını sadece dedenin tutum ve davranışlarına bağlamak da yanlış olacaktır. Çünkü dede kadar katılımcıların ibadete olan bakış açısı, ibadete gelme amacı ve bu cemden beklentileri de performansı büyük ölçüde etkilemektedir. C11'de katılımcıların duruşlarından, yerleşimlerinden ibadete tam olarak hazır olmadıkları hissedilmektedir. C9'da ise salona yerleşim daha düzgündür. Bunun yanında katılımcıların dedenin sohbeti boyunca yeri geldikçe "AllahAllah" diyerek eşlik

etmeleri ve muhabbeti sağ elleri sol göğüslerinde saygı içinde hazır dinlemeleri bilinçli bir havada olduklarını göstermektedir. Karşısında kendisini dinlemeye hazır bir grup bulan dede de bunun doğal bir sonucu olarak daha istekli ve enerjisi yüksek bir performans göstermektedir. Yani bir icra çok yönlü bir etkileşim ortamıdır ve bu nedenle icranın değerlendirilmesi için o ortamda bulunan tüm unsurlar dikkate alınmak zorundadır.

3.2. Hizmet Erkânının Karşılaştırılması

3.2.1. On İki Hizmetin Çağrılması

Dedenin muhabbeti bittikten sonra artık sıra asıl beklenen bölüme yani cem olmaya, bir olmaya gelir. Bu bölümde ibadet süreci sadece dedeye bağlı olmaktan çıkar; çünkü hep birlikte oluşturulan bir ruhsal bütünleşme ortamı meydana gelmiştir. Ayrıca sohbet bölümü katılımcıların daha pasif olduğu, dinledikleri bilgiler ışığında ceme manevi açıdan hazırlandıkları bölümdür. Bu açıdan hizmet erkânının başlaması onları bu gösterimsel ibadet alanında aktifleştirecek ve inanç boyutunda hedefledikleri amaca ulaşmalarına katkı sağlayacaktır.

Erkânlar gerçekleştirilirken “Hizmet Hakk’adır.” düsturundan yola çıkılarak hareket edilir. Yani bu erkân sahipleri görevlerini Tanrı’ya hizmet etmek adına yaparlar. 12 hizmette bulunan tüm görevliler hizmetlerin gereklerini yerine getirirken dede tarafından dualanırlar ve böylece arınmış, ruhsal anlamda yükselmiş olurlar.

12 hizmet görevlilerinin isimleri ve görevleri zaman zaman farklılıklar gösterse de esas itibarıyla şu şekilde sıralanmaktadır: pir, rehber, zakir, gözcü, çerağcı, sakacı-tezekâr, kurbancı-lokmacı, bekçi, iznikçi, peykçi, süpürgeci. Performans teori ışığında incelenen cem törenlerinde bu hizmetlerin sadece ibadet esnasında gösterimi bulunanları karşılaştırılmıştır. İbadet anı dışında görevli olanların hizmetlerini görüntüleme şansımız bulunmadığı için bu erkânlar değerlendirilememiştir.

Cem ibadeti, Aleviliğin temel prensiplerinden olan herkesin eşit olması ilkesine uygun olarak icra edilse de ibadetin gösterim aşamasında bir hiyerarşik yapının ortaya çıktığı görülür. Bu hiyerarşide en üst kademedede dedenin bulunduğunu belirtmiştik. 12 hizmeti yürüten görevliler de dedenin ibadet

süresince yardımcıları olarak görev yaparlar. Bu duruma göre de hizmet erkânındaki görevliler dede ile katılımcılar arasında bir statüye sahiptirler. Katılımcılar ibadet sürecinde yapılması gereken birtakım davranış ve kuralları 12 hizmet görevlilerinin icra ortamında yaptıklarına bakarak öğrenirler. Bu öğrenme hiçbir özel çaba gerektirmeyen, ibadet esnasında gerçekleşen son derece doğal bir öğrenme sürecidir. 12 hizmet bu yönüyle dede ile katılımcılar arasında bir rol model vazifesi de görmektedir. Dede ibadete gelen kişilere ruhsal anlamda kazandırmak istediklerini öncelikle 12 hizmette görmek ister. Bu kişiler edilen dualara, dönülen semahlara, çalınan deyişlere ne kadar eşlik eder ve ibadetin özünde varolan ruhsal enerjiye ne kadar çok ulaşırsa katılımcılar da cemin birleştirici havasına o kadar adapte olacaklardır.

12 hizmet, cem ibadetinin sahnelenme aşamasının en önemli icracıdır. Cem ibadeti bir tiyatro eserinin sahnelenmesini andıran yapısından dolayı gösterimci performans teori ışığında incelenmeye oldukça uygun bir ortam arz eder. Bu açıdan bakıldığında tiyatrodaki oyuncuların olduğu gibi cem ibadetine de her görevlinin bir rolü vardır. Tıpkı bir sahne sanatçısı gibi meydan üzerinde rolünü gerçekleştireceği yerler, hareketler önceden belirlenmiştir ve sabittir. İbadet boyunca söylemesi gereken duaları daha önceden ezberlemiş bir şekilde meydandaki yerini alır. Ayrıca her biri icra ettikleri erkânın amacına ve anlamına yönelik birtakım özel araçlar kullanırlar. Tezekârın leğen ve ibriği, sakacının sürahisi, farraşın süpürgesi, gözcünün değneği, zakirin Telli Kuran'ı, çerağcının mumu, iznikçinin postu ve lokmacının tepsisi icra esnasında erkânı uygulamak için kullanacağı olmazsa olmaz eşyalardır. Bir oyuncu dekora ait tüm parçaları nasıl rolünün gereğine ve oyunun amacına yönelik kullanıyorsa o da bu eşyaları aynı hassasiyetle ibadet boyunca kullanır. Bu nedenle elindeki eşyanın kutsallığını bilerek bu maneviyata uygun bir şekilde sahnede hareket etmek zorundadır. Postunu yere sermek üzere eline alan bir postçu onu alelade bir şekilde meydana seremez. İki eliyle göğüs hizasında tutmalı, dara durup duasını okumalı ve dedenin gülbenkini dinledikten sonra gene icrasının gereği olan sözleri söyleyerek büyük bir saygı ile postunu açıp sermelidir ya da faraş hizmetini yapacak olan kişi ya da kişiler aynı şekilde dar meydanını erkânın kurallarına uygun şekilde süpürmeli ve aynı şekilde duasını alarak hizmetini yerine getirmelidir. Bunun gibi tezekâr ibriğini, gözcü değneğini, zakir sazını aynı kutsiyetle kullanır ve üzerine düşen görevi en iyi şekilde icra etmeye çalışır.

Hizmet görevlileri için diğerk önemli bir husus da erkân boyunca okuması gereken duaları tam ve eksiksiz bilmesidir. Hizmetinin gereklerini tam anlamıyla bilen ve layıkıyla yapan bir hizmet görevlisi katılımcıların ibadet ortamına olan güvenini de sağlamış olur. Örneğın, Tezekâr hizmeti görürken meydanda okuyacağı cümleleri karıştıran ya da ibriğı ne şekilde kullanacağını bilemeyen bir hizmet sahibi ibadet sürecinde bir sekme yaşatacağı için bu durum performansın da düşmesine neden olmaktadır. Çünkü katılımcılar için ibadetın makbul olması erkânların düzgün bir şekilde ve coşkuyla yapılmasına bağılıdır. İncelediğimiz cem ortamlarında dikkati çeken hususlardan biri de 12 hizmet görevine çocukların da çıkarılmasıdır. Şehir kültüründe büyüyen ve cem ibadetinden uzak kalan Alevi vatandaşların gelecek nesillerde ibadetın devamlılığını sağlamak için buldukları bir yol olarak dikkat çekmektedir.

12 hizmet erkânı kadın erkek karışık görülen bir icra ortamıdır. Bu hizmet boyunca genellikle kadınlar yeşil erkekler kırmızı kuşak bağlasalar da yöreden yöreye, icradan icraya farklılıklar görülebilmektedir. 12 hizmeti simgeleyen bu işareti taşıyan kişi için bir ayırıcı özellik hatta bir statü göstergesi olduğu söylenebilir. Şehir cemlerinde çok fazla olmamakla birlikte 12 hizmet genellikle çıplak ayakla hizmetini sürdürmek zorundadır. Ancak cem evlerinde mekânın elvermediğı koşullar olabildiğı için bu kural pek fazla uygulanamamaktadır. Bunun dışında özel bir kıyafetleri yoktur. Hizmet erkânlarının icra sırası da yöreden yöreye değışiklik gösterebilmektedir. Hatta her cem töreninde bu erkânların hepsi gerçekleştirilmemektedir.

Bunun yanında bir hizmet sahibi dara gelip icraya başladığı aşamada okuduğı tercümanları herkesin anlayabileceğı, yüksek bir tonla ve tane tane okumalıdır. Bu tercümanlar yapılan hizmetin yerini bulması, amacının açıklanması gibi anlamlar içerir. Dolayısıyla katılımcılar hizmet sahibinin icra esnasında söylediğı cümleleri anlamak ve ibadetle bağdaştırmak ister. Bu durumda hizmet sahibi cümlelerini ne kadar vurgulu ve net bir sesle yerine getirirse cem ortamındaki ruhsal havayı da o kadar yükseğe çıkarmış olur. Dinleyiciler ibadet enerjisi ve maneviyatı yüksek bir hizmet erkânını seyrederken kendisi de ibadete o oranda istekle katılmaktadır. Örneğın saka suyunu dar meydanına getiren bir sakacı, Hz. Hüseyin ve Kerbela için bir mersiye okur. Mersiyeıı duygulu ve içten bir ses tonuyla okurken Hz. Hüseyin'in şehadetinden duyduğı acıyı ruhunda ne kadar derin yaşadığını katılımcılara hissettirerek onların da bu mateme ortak olmalarını sağlamalıdır.

12 hizmet geleneksel ortamlardan şehir ortamlarına gelindikçe birtakım değişikliklere de uğrayarak icra edilmeye devam etmektedir. Şehir kültürünün teknolojik ve sosyal zenginliği insanların gündelik hayatını etkilediği gibi cem ortamlarını da etkilemektedir.

Geleneksel cemlerde bu hizmetler çocuk yaştan itibaren deneyimlenen, cem ortamlarından görerek öğrenilip doğaçlama olarak icra edilen erkânlardır. Zaten geleneksel cemlerde 12 hizmet genellikle belli kişiler tarafından icra edilir. Her cem ibadetinde gerekmedikçe değişiklik yapılmaz. Şehir kültüründe ise cem ibadetinin kurumsallaşması sonucu 12 hizmet böyle doğal bir öğrenim sürecinden geçemediği için özel bir eğitime tabi tutulmaktadır. Bu uygulama her ne kadar 12 hizmetin eğitimini bir disiplin içerisinde ortaya koysa da otantik cemlerdeki doğrallıktan uzaklaştığı için icralar resmi bir havaya bürünmektedir.

İncelediğimiz cem törenlerindeki erkânların hepsi her zaman tam olarak gerçekleşmemekle birlikte her zaman aynı sıra ile de icra edilmemektedir. İbadetin gerçekleştiriliş amacı, gerçekleştirildiği yer ve zamanın bu konuda oldukça etkili olduğu tespit edilmiştir. Katılmış olduğumuz bir muharrem cemini (03.11.2015, Erzurum cemi) yürüten Hakkı Dede cemin Kerbela yası için yapıldığını söyleyerek sadece süpürge, lokma, çerağ ve saka hizmetlerini yaptırmıştır. Ayrıca C14’de yapılan bir cemde (27.04.2014, Burdur Cemi) Mehmet Dede meydanın küçük olmasından dolayı semah erkânının yürütülemeyeceğini belirtmiştir. Aynı şekilde C15 ceminde de Mehmet Dede (12.06.2014) çok geç saatlere kalındığı için semah erkânının yapılamayacağını söylemiştir. İnceleme fırsatı bulduğumuz bir C4 ceminde de cem esnasında bazı erkânların terk edildiği görülmektedir.

12 hizmet razılık bölümünden sonra zakirin çalacağı bir deyiş eşliğinde meydanda yerini alır. Bu bölümde dede yapacakları ibadet ve hizmetler için dualar eder, tecella ve temenna duaları okuyarak onları arındırması bir çeşit kutsama törenini hatırlatır.

C1’de 12 hizmet görevlilerinin otantik kıyafetler giymiş olmaları dikkat çekicidir. Bu kişiler cem başlamadan önce dar meydanında yarım daire oluşturacak şekilde bağdaş kurarak oturmaktadırlar. Kadınların ağırlıkta olduğu hizmet sahipleri 45-50 yaş aralığındadır ve hava soğuk olmasına rağmen hepsinin ayakları çıplaktır. Hizmet erkânını büyük bir ciddiyetle yürüttükleri bellidir. Zakir

eşliğinde çağırıldıklarında her biri dedenin önünde avuç içleri yukarı bakacak şekilde yere niyaz edip meydanadaki yerlerine öyle geçmektedirler.

C2'deki 12 hizmette ise kadın erkek sayısının eşit olduğu görülmektedir. Genellikle gençlerden oluşan hizmet sahipleri arasında çocuklar da bulunmaktadır. Erkeklerde yeşil kuşak kadınlarda ise kırmızı örtü ve gene yeşil kuşak vardır. Hizmetler çağırıldığında dede makamını niyaz etmeden direkt olarak ayakta sıralanırlar. Ayrıca kadın hizmetler sağ tarafta erkek hizmetler sol tarafta olacak şekilde dedenin iki yanına oturmaktadırlar. Katılımcıların hepsinin dişilik ve erlikten sıyrılıp tek can oldukları bir ibadet ortamı olan cemlerde bu tür uygulamaların değişen toplumsal yapıya bağlı olarak sonradan konduğu düşünülmektedir.

C3'te hizmet sahipleri genelde orta yaşlı bir topluluktur. Gençlerin de bulunduğu hizmet sahipleri belli bir kıyafet giymemiş ve kuşak takmamışlardır. Kadınların başında kırmızı örtü vardır ve genelde siyah giyinmişleridir. Erkek hizmetlilerde kot pantolon ve eşofman gibi günlük giysiler görülmektedir. Tam yuvarlak yapmak yerine kadın ve erkek görevlilerin dedenin iki yanına yerleştikleri gene dikkat çekmektedir. Dar meydanına çağırıldıklarında kadınlar iki ellerini çapraz bağlarken erkeklerin sadece sağ elleri sol göğüslerinin üzerindedir.

C4'de yapılan cem töreninde ise hizmet sahipleri genç bir gruptur. Genellikle erkeklerde kırmızı kuşak, kravat ve gömlek, siyah pantolon, kadınlarda ise siyah bir kıyafet ve yeşil kuşak vardır. Kadın erkek karışık bir şekilde oturmaları cem erkânına uygundur. Buna rağmen 12 hizmet çağırılırken dedenin önünden sadece selamlayarak geçmelerinin erkâna uyduğu söylenemez.

C5'te hizmet sahipleri deyiş eşliğinde sırayla çağırılmamaktadırlar. Erkân sırası gelen kendiliğinde çıkıp icrasını tamamlamaktadır. Kadın ve erkeğin karışık oturma düzeninde olduğu ve otantik kıyafetlerle, yalın ayak erkân yürütmektedirler.

C6'da ise 12 hizmet deyiş eşliğinde çağırılmış ve her görevli dedenin önünde avuç içleri yere gelecek şekilde niyaz etmekte ve sıralarına geçmektedirler. Meydanda tam daireye yakın şekilde sol ayak başparmağı sağ ayağın üzerinde ve sağ elleri sol göğüslerinin üzerinde, başları hafif eğik dura oturmaktadırlar. Dede duasını okurken tüm katılımcıların da eşlik ettiği görülmektedir. Kadınlar

veerkekler karışık olarak ve günlük giysileriyle katılmışlardır. Her yaştan (çocuktan yaşlıya) görevli vardır. Kadınların yeşil, erkeklerin kırmızı kuşağı bulunmaktadır. Gerek katılımcılarda gerekse 12 hizmette cem ortamının ciddiyetini benimsemiş ve ibadete istekli bir ortam tespit edilmektedir.

C13'te hizmet sahipleri salavatların hemen arkasından -deyiş eşliğinde çağrılmadan - erkânlarına başlamaktadırlar. Genellikle cemlerde bayanların yeşil erkeklerin kırmızı kuşak taktıkları gözlenmektedir. Bu cemde bazı görevlilerin belinde hiç kuşak yokken kimi erkek görevlilerin belinde kırmızı kimi erkek görevlilerin belinde ise yeşil kuşak olduğu görülmüştür. Bu yönüyle 12 hizmette istikrarlı bir tarz yakalanmadığı tespit edilmektedir. Bunun yanında hizmetlerin genellikle aynı kişiler tarafından yürütüldüğü dikkat çekmektedir. Ayrıca erkek görevlilerin erkânları yürütürken daha ön planda oldukları ve hizmetlerini daha yüksek bir ruh haliyle gerçekleştirdikleri söylenebilir. C13'ün muhabbet bölümünde dedenin seçtiği konular ve kullandığı ifadeler katılımcıları ibadetin ruhuna yaklaştıramadığını söylemiştik. Ancak erkânların başlaması ile katılımcılarda da cem olma yönünde bir istek oluşmaya başlamıştır.

C7'de de hizmet sahipleri aynı şekilde meydana yerleşirler ancak dedenin önünde niyaz etmemektedirler. Herkesin günlük giysileri vardır ve kuşak takmamaktadırlar.

C9'da ise görevliler deyişle beraber dedeye dik gelecek şekilde sağ kenarda sıra olmuşlardır. Gözcü sırada her zaman sona geçmekte ve her hizmet sahibi ondan bir öncesine sıra olmaktadır. Tecella temenna bölümünde eğilip ellerinin parmak uçlarını birbirine dokundurarak dua almışlardır. Hemen hepsi çıplak ayaklıdır ve kadınlarda yeşil erkeklerde kırmızı kuşak gene vardır. Hizmet sahipleri ağırlıkla orta yaş grubudur ve kadın erkek karışıktır. Özellikle orta yaştaki görevlilerin icra esnasında daha dikkatli, daha ciddiyetle işlerini yaptıkları gözlenmektedir.

C11'de en çok dikkati çeken unsur görevlilerin hemen hepsinin tepeden tırnağa siyah giyinmiş olmalarıdır ve kuşakları yoktur. Geneli gençlerden oluşan bir gruptur. Deyiş eşliğinde gelip "U" şeklinde dizilmektedirler.

C12'de de hizmet sahipleri dedenin önünde elleri çapraz şekilde dizilmişleridir. Tezekâr ve süpürgeci dışında kadın görevli bulunmamaktadır.

Genellikle orta yaş erkek grubudur. Kıyafetler genellikle günlük hayattandır ve kimileri kuşak takarken kimilerinde kuşak bulunmamaktadır. 12 hizmetin ibadet boyunca organize olmakta güçlük çektikleri, duraklamalar ve kargaşa yaşadıkları görülmektedir. Bu ibadetin performansını olumsuz yönde etkilemiştir.

İnceleme fırsatı bulduğumuz 15 cemin hizmet erkânlarını başlıklar halinde karşılaştırmaya çalışacağız:

3.2.2. Rızalık ve Salavat Bölümü

Cem olmak, Allah'ın huzurunda, Muhammed'in dergâhında, Ali'nin divanında, Pençe-i Ali Aba'nın yolunda hak için bir olmak ve Hakk'a hizmet etmektir. Birliğe ulaşmak için çıkılan bu muhabbette hiçbir küslüğe ve dargınlığa yer yoktur. Kinin, kibrin, rıyanın, gam ve kasavet taşıyanın, ikiyüzlünün yeri yoktur. Bu manada buraya gelen bütün canlar sıdk-ı sadakatle inanıp, Hak Muhammed Ali'nin yolunda tevella ve teberra ettiğine inanır, öyle itikat eder. Bu ilkeler doğrultusunda dede ceme başlamadan önce bu ortamı bozacak herhangi bir durumun olup olmadığını kontrol etmek için herkesten rızalık ister. Bunu da 3 kere “Birbirinizden razı mısınız?” diye sorup onay alarak gerçekleştirir. Bundan sonra da “Edep erkân, sukutu lisan, mümine nişan” diyerek cemin başladığını ilan eder. Bu söz artık cemin birleneceği mesajdır ve herkesin düzgün oturup, diğer canlarla helalleşip sessizce ibadete hazırlanması anlamına gelir. Öyle ki muhabbet süresince az çok rahat bir tavırda cemi izleyen katılımcıların kendilerini toparlamaları ve ibadete ciddiyetle katılmaları için bir uyarı niteliğindedir.

Bu bölüm cemlerde en az değişikliğin olduğu bölümlerden biridir. Bu nedenle incelemiş olduğumuz performanslarda çok büyük bir farklılık kaydedilmemiştir. Dedenin sohbet boyunca cem ortamı üzerindeki etkisi devam edeceği için rızalık ve salavatların verildiği erkânlarda da performans genellikle aynı şekilde devam etmektedir.

C1'de dede rızalığı alırken ayakta dolaşan, konuşan kişilerin varlığı dikkat çekicidir. Mümine nişan dediğinde herkes yanındakilerin omzunu niyaz edep erkâna durur. Yani ayrıca sözlü olarak rızalık istememektedir.

C2'de ise dede 3 kere “Haklarımızı birbirinize helal ediyor musunuz?” şeklinde sorarak rızalık almıştır. Katılımcıların sohbet boyunca çok ilgiyle

dinlemedikleri dedenin bu sorusuna pek istekle cevap verdikleri söylenemez. Herkes yanındaki ile el sıkışıp üç kere yanağından öperek niyaz etmiştir.

C4'de dedenin sohbet boyunca canlar üzerinde çok fazla etkili olmadığını söylemiştik. Dede elindeki metinlere bakarak rızalığın cem ibadetindeki yerini belirtse de çok fazla ilgi çekmemektedir. Bu durumda dahi uğultunun kesilmediği ve ibadet havasına geçilemediği gözlenmektedir. Dede rızalık için ayrıca sözlü beyan istememektedir. Herkes sağ eli sol göğsünde, sol eliyle yanındakinin dizine dokunup sol işaret parmağını öperek niyaz almaktadır.

C5'te dede muhabbet boyunca katılımcıların ilgisini üzerinde toplamayı zaten başarmıştır. Rızalık bölümünde dede rızalığın ne olduğunu ve neden alınması gerektiğini Kur'an'dan ayetlerle gerekçelendirip öyle icraya başlamaktadır. Dede sözlü olarak "Birbirinizden razı mısınız?" diye 3 kere sorunca katılımcılardan da 3 kere hep bir ağızdan "razıyız." Karşılığını almıştır. Katılımcıların bu cevabı içten ve yüksek sesle vermesi cem ibadetine ne kadar hazır olduklarını göstermektedir. Ayrıca müminlerden bir birlerine niyaz etmelerini talep etmemiştir.

C6'da ise, dede rızalık alacağını söylediğinde herkes edep erkân olarak dizlerinin üstüne oturmaya başlarlar. Bu katılımcıların bilinçli olarak ibadete katıldıklarını göstermektedir. İki defa "Birbirinizden razı mısınız?" diyerek iki defa da "Birbirinize haklarınızı helal ediyor musunuz?" diyerek rızalık almaktadır. Bu sorulara tüm canların yüksek sesle onay verdikleri de görülmektedir.

C7'de de katılımcıların dedenin rızalık sorularını içtenlikle yanıtladıkları kaydedilmiştir. Aynı şekilde **C9**, **C8**, **C13**ve**C11**de dede elindeki metinden şu cümleleri okuyarak rızalık almaktadır. "Canlar yolumuz rıza yoludur. Biz sizi size teslim edeceğiz, sizin özünüzdeki Hakk'a teslim edeceğiz. Aranızda dargın, küskün olanlar, üzerinde kul hakkı olanlar, bilerek veya bilmeyerek günah işlediyseniz lütfen hak meydanına geçiniz yoksa Allaheyyallah deyiniz." der ve herkes "Allaheyyallah" derler. Canlar birbirinize haklarınızı razı ediyor musunuz diye üç kere sorduktan sonra "Kabul ediyorsanız edep erkân, sükütu lisan, mümine nişan. Birbirinize nişan ediniz. " der ve herkes birbirinin omzuna niyaz eder. Bu cemlerin en önemli ortak özelliği aynı dede tarafından yürütülmesidir. Buradan yola çıkarak günümüz cem törenlerinde bazı dedelerin erkân yürütürken kişisel deneyimlerine değil bağlı oldukları kurum ya da kuruluşun öngörüldüğü

uygulamalara göre cemi yürüttüğü tespit edilmektedir. Adı geçen bu cem törenleri de belli bir derneğe bağlı bir dede tarafından yürütülmektedir. Dede, bu üç cemin de rızalık bölümünde aynı metne bağlı kalarak katılımcılara seslenmektedir. Her ne kadar aynı icra ortaya çıkıyor gibi görünse de C13,C11veC8 cemlerinde katılımcıların konuşmalar ve karmaşa içinde anlaşılmaz bir sesle verdikleri rızalık ile C9’da içtenlikle ve her bir ağızdan verilen rızalık bir birinden farklı performanslar göstermektedir.

Gene otantik bir cem olan **C15**’te ise dede aynı şekilde rızalık almıştır. Bu cemi ev halkı kendi içlerinde gerçekleştirdikleri için dedenin rızalık istemesi cem ibadetinin ruhuna son derece uygundur. Çünkü cemevlerinde yapılan cemlerde katılımcıların çoğu bir birini tanımadığı için rızalık alma olgusu çok anlamlı görünmemektedir. Canların hepsi bir birinden razı oldukların üç kere tekrar ederek gerçek bir birlik oluşturmaktadırlar.

C14 ise bir ikrar cemidir ve dedenin rızalık aldırmadığı görülmektedir.

3.2.3. Dedelik Hizmeti

Daha önce de belirttiğimiz gibi cem ibadetinde sahnenin ana karakteri dedelerdir. 12 hizmet çağrıldığında dede dar meydanına çıkmaz ancak cem ortamının olduğu gibi 12 hizmetin de lideri odur. Alevi inancına göre Hz. Ali’nin soyundan geldiğine inanılan dede kırklar meclisinde Hz. Ali’yi temsil eder. Bu kadar önemli bir pozisyona sahip olmak beraberinde çok büyük sorumlulukları da getirmektedir. Taliplerine yaşantısıyla, ahlakıyla, yol bilgisiyle örnek olmanın yanında cem süresince onların ruhsal birlikteliğini de en üst seviyeye çıkarmalıdır.

Bir tiyatro sahnesine, bir gösterime benzeştirerek analiz etmeye çalıştığımız cem ibadetinde dede çok yönlü bir fonksiyona sahiptir. Çünkü gösterimin hem başrolünde yer almakta hem de bir yönetmen gibi tüm erkânları idare etmektedir. Bu yönleriyle düşünüldüğünde cem ortamlarının performansını belirleyen en önemli etmenlerden birinin dedelik makamı olduğu söylenebilir. Dedenin giyiminden duruşuna kadar her özelliğinin katılımcıları, erkânları, 12 hizmeti dolayısıyla ibadet sürecinin tamamını etkilediği kuşkusuzdur. Cem ortamının bilge kişisi olarak düşünülen dedelerin bu statülerinin gereği olarak cem yürütürken bazı özelliklere sahip olmaları da beklenir.

Eski dönemlerde köylerde yaşanan dede- talip ilişkisinde talip sorgusuz sualsiz dedenin hizmetini görmeyi, yolundan gitmeyi kendisine düstur edinmiştir. Dedeler doğaçlama yürüttükleri bu cemlerde kerametler sergileyip tüm canların kendilerini cemin birliğine teslim ettikleri bir erkân yürütmektedirler. Kendilerinden geçercesine okudukları dualar tüm katılımcıları derinden etkilemekte ve dedeye olan saygı ve hayranlıkları bu ortamlarda pekişmektedir. Dolayısıyla dedenin böyle bir ortamda taliplerine kendisini dinletmek, saydırmak ya da hâkimiyet kurmak gibi bir derdi yoktur. Zaten talipler tarafından karızması ve liderliği tartışmasız kabul edilen bir şahsiyettir. Günümüz dedelerinin özellikle şehirleşmeyle beraber getirdikleri özelliklerden biri de cemlere takım elbise ve kravat gibi resmi bir tarz benimseyerek gelmeleridir. Takım elbise kent kültüründe devlet, ciddiyet ve güçlü olma gibi çağrışımları olan bir göstergedir. Aynı zamanda liderlik özelliğini vurgulayan bir yönü vardır. Bu anlamıyla dedeler cemlere bu göstergeleri de iletmesi anlamında takım elbise ile gelirler. Hem cemaate hem de kendi makamlarına saygılarını da bu kıyafetle sergilemiş olurlar. Göstergebilimsel olarak bir din adamının bir devlet memuru gibi giyinmesinin iktidar bağlamında analizi yapılabilir. Burada sadece kıyafeti cumhuriyetle bütünleşmiş Alevi liderlerinin çağdaş insan görüntüsü içinde ibadet etmesi bakımından bir değerlendirme yapılabilecektir.

Dedelerin eski dönemlerde cem ortamını yönetirken “tarık “ adı verilen değnekler kullandıkları bilinmektedir. Tarıklar dedelerin bir çeşit keramet sergileme gibi yöntemlerle dini yeterliliklerini kanıtladıkları kutsal bir eşyadır. Pek çok yerde dedelerin oğullarına emanet bıraktıkları tarıklar nesilden nesile geçerek kutsiyetlerini devam ettirmişlerdir. Ancak Aleviliğin gerçek inanç sisteminde böyle bir eşyanın kullanılmadığı ya da kullanılsa bile böyle doğaüstü anlamlar yüklenmediği bilinmektedir. Günümüzün şehirleşen yaşam koşullarında da dedelerin artık tarık kullanmak gibi bir hevesleri yoktur ve incelediğimiz cemlerde hiçbir dedenin böyle bir materyal kullandığı gözlenmemiştir.

Şehirleşmenin getirdiği bir diğer özellik de cem törenlerinde dedenin görev ve sorumluluklarının değişmesidir. Kırsal bölgelerde dedelerin cemin yürütülmesini tüm detaylarıyla belirlediği bilinmektedir. Dede köye geldikten sonra görgüsü yapılacak olan ev sahibi dedeyi evinde ağırlar. Bu konaklama haftalarca sürebildiği gibi mevsim koşullarına göre aylarca da sürebilmektedir. Dede bu süre boyunca görgüden geçecek olan ev sahibinin cem için yapacağı tüm hazırlıklarda yönlendiricidir. Cem için kesilecek olan kurbanın seçilmesi,

dualanması, tığlanması gibi ön hazırlıkların hepsi dedenin gözetiminde ve liderliğinde gerçekleştirilir. Cem töreni başladığında dede postunu önce niyazlar sonra makamına oturur. Dede yerine oturduktan sonra canlar da yerleşmeye başlarlar. Dede kimin nereye oturacağını, hangi hizmetlerin yürütüleceğini, 12 hizmet görevlilerinin kimler olacağını hatta ceme kimlerin katılacağını cem başlamadan tespit eder. Dolayısıyla cem boyunca dede ibadetin koşulsuz şartsız tek hâkimidir.

Günümüzde dedelerin bu işlevlerini kısmen de olsa yitirdikleri gözlenmektedir. Özellikle şehir ortamlarının kozmopolit yapısının cemlere de taşınması dede- talip ilişkisini zedelemekte, dolayısıyla bir talibin katıldığı cemi yürüten dedeyi benimsenmesini de engellemektedir. “filanca yerde bir dede varmış, akşam cem yapılacakmış” söylenceleri ile cem olmaya çalışan kent Alevileri dışardan bir kişi olarak katıldıkları cem ibadetine de yeterince adapte olamamaktadır. Zaten dedeliğin bir inanç önderliğinden uzaklaşıp bir kurum kimliğine dönüşerek cem evlerinin görevlisi niteliği kazanmaları cem ibadetinin de aynı resmi mantığa büründürülerek yapılmasına neden olmaktadır. Şehir kültürünün yarattığı bu kopuşla beraber yukarıda bahsettiğimiz dedelik makamı da yavaş yavaş sorgulanmaktadır. Dolayısıyla dedeyi ve makamını yeterince tanımayan, özümseyemeyen katılımcılar için cem ibadetleri de bir ibadet yerinden çok bir seyir alanı haline gelmektedir. Bundan dolayı cem evlerinin kurum temsilcisi haline gelen dedeler de katılımcılarda saygı uyandırma, ibadete ciddiyet ve disiplin katma kaygısıyla giyim, duruş, hitabet, diksiyon gibi bir takım karizmatik özelliklerle kendisini donatma ve entelektüel, modern bir duruş sergileme yoluna gitmektedirler. Özellikle kırsal bölgelerden büyükşehirlere gittikçe cemevlerinde görevli dedelerin bu kaygısının daha da fazla olduğu göze çarpmaktadır. Kırsal bölgelerde dedenin cemin ibadet süreci ile ilgili her anı organize ettiğini ve bu ortamlarda da bizzat bulunduğunu söylemiştik. Ancak şehirleşme ile beraber değişen cem şartları dedelerin bu pozisyonunu da etkilemektedir. Sabahtan başlayarak tüm gün devam etmesi gereken cem hazırlıklarının şehirleşmeyle beraber ortadan kalkması sonucunda cem ibadeti akşamın belli saatlerine sıkıştırılmış ve sadece belli erkânlarla düzenlenmiş ibadet alanları haline getirilmiştir. Dolayısıyla dedelerin cem ortamındaki otoritesi, yol bilgisi ve liderlik özelliği de sadece bu kısa zaman diliminde ortaya çıkmaktadır. İbadetin böyle bir değişim sürecine girmesi ve dedenin kendisini sadece ibadet alanında göstermesi de taliplerin nazarında dedeyi sıradan bir din görevlisi

konumuna getirmektedir. Bunun yanında cem evlerinin kurumsal yapısının dedelik makamını cemin ibadet alanında da kısıtlandırıldığı gözlenmektedir. Her cem evinin 12 hizmeti kimlerin yapacağı, erkânların yapılaş tarzı ve duaları ile ilgili olarak önceden belirlenmiş bir düzeni bulunmaktadır. Bu durumda özellikle büyük cemevlerinde dedeler sadece yürütülen hizmetleri dualayan ve muhabbet için belirlenen konu ile ilgili vaaz veren bir kişi olarak kalmaktadır. Dede cem alanına geldiğinde zaten herkes yerini almış ve yapılacak tüm hizmetler önceden belirlenmiştir. Buradan yola çıkarak cem ibadetinde dedelerin otoritesinin ve pozisyonunun kırsaldan şehirlere doğru gittikçe ciddi bir düşüş sergilediği söylenebilir.

Geleneksel köy cemleri ile şehirlerde yapılan cemler arasındaki bir diğer önemli husus da dedelerin sayısıdır. Köy yerlerinde her bölgenin bir dedesi olduğu için cemler o dedenin sorumluluğunda yürütülmektedir. Ancak şehirleşmeyle beraber cemlerin cemevlerine taşınmakta ve kalabalık olan bu cemleri birden fazla dede yürütmek zorunda kalmaktadır. Genellikle bu cemler dedelerden birinin başkanlığında yürütülmekte diğer dedeler de sırayla her bir erkânın duasını vermektedirler. Dedelerin ibadet sürecinde erkânların duasını verme görevi de eski dönemlere nazaran günümüzde daha sistemli bir hal almıştır. Önceden dedenin kendi ocağında edindiği ve doğaçlama olarak okuduğu gülbenlerin yerini artık Cemevlerinin dedelere metin halinde sunduğu erkân duaları almıştır. Bir dedenin yol tecrübesini, cem yürütmede ne denli deneyimli olduğunu cem ortamına yönelerek içtenlikle okuduğu gülbenler ortaya koymaktadır. Erkânların duasını verirken gözünü metinden ayırmayan bir dede profili katılımcılar tarafından hoş karşılanmamakta ve onların ibadete olan güvenini azaltmaktadır. Zaten metinden okunan bir dua doğallıktan uzaklaşmakta ve genellikle pasif ses tonu ile buluşunca anlamını da kaybetmektedir. Bu nedenle dede ibadet ortamında etkili bir performans göstermek için dualarını anlaşılır ve samimi bir dille okumalıdır.

İnceleme fırsatı bulduğumuz cemlerden C1’de beş dede birlikte cem yürütmektedir. Dedelerin genelde yaş ortalaması 50-65 yaş aralığındadır. Dedelerin ikisi giyim tarzlarıyla geleneksel bir görüntü çizmektedirler. Düzgün, temiz ve gündelik kıyafetlerle oturmaktadırlar. Cemi asıl yürüten dede diğer dedelere göre daha genç bir kişidir. Takım elbise ile ceme katılmasının ibadet ortamına saygıdan kaynaklandığını düşünmekteyiz. Dede, ağız özellikleri ile o yöreden olduğunu hissettirmektedir. Buna rağmen gayet iyi bir diksiyona ve hitabet gücüne sahiptir. Öncelikle dedenin en çok dikkat çeken özelliği tüm cem

boyunca dizlerinin üzerinde oturmasıdır. Diğer tüm dedeler ya daha rahat bir oturma şeklini ya da bağdaş kurmayı tercih etmiş olmasına rağmen bu dede tüm erkânları edep erkân halinde yürütmektedir. Her erkânın duasını başka dede vermektedir. Her ne kadar diğer dedeler de ibadetin ruhuna uygun bir şekilde dualarını vermiş olsalar da bu dedemizin seslenişindeki içtenlik çok daha dikkat çekicidir. Aynı şekilde erkânlar sürdürülürken bir an olsun ibadetten kopmadan kendisini tamamen cem manevi coşkusuna kaptırmaktadır. Bu 12 hizmete dualarını verirken de diz üstünde kalkıp hizmet görevlilerine eğilerek duasını vermesi dedenin erkâna duyduğu saygıyı göstermektedir. Semaha kalkıldığı bölümde semahçılara katılarak gözleri kapalı bir vaziyette bu erkânı hem yürütmekte hem de yönetmektedir. Ayrıca dede mersiye bölümünde Hz. Hüseyin için son derece duygu dolu bir mersiye okumaktadır. Erkânların yürütülmesine de aktif bir şekilde katılması ve dedenin cem ortamına verdiği yüksek maneviyat tüm katılımcıların da aynı yönde etkilenmesini sağlamaktadır. Bu yönleriyle cem ibadetini her haliyle benimsediğini katılımcılara hissettiren dedenin performans düzeyi oldukça yüksektir.

C2'de ise dede bir tanedir. Söyleyiş özelliklerinden dedenin yöre insanı olduğu anlaşılmaktadır. Dede 60-65 yaşlarında geleneksel tarza sahip bir dededir ve ibadet boyunca dizlerinin üzerinde edep erkân vaziyetinde ve sağ eli sürekli sol göğsünün üstünde cemi yürütür. Katılımcıların sessiz bir şekilde dinlemelerine rağmen dedenin ibadet ortamı üzerinde hâkimiyeti pek hissedilmemektedir çünkü tüm duaları elindeki metinden okumakta ve gerek katılımcılarla gerekse hizmet sahipleri ile hiçbir göz teması dahi kurmamaktadır. Ayrıca cem ibadetinde katılımcıları ibadetin manevi coşkusuna ulaştıracak bir ses tonu ve hitabeti olmaması tek düze ve cansız bir gösterime neden olmaktadır. Her ne kadar katılımcılar sessiz dinleseler de bu durumun daha çok ibadete duyulan saygıdan kaynaklandığı düşünülmektedir. Özellikle duaları verirken duaların hızlı ve anlaşılması zor şekillerde verilmesi bu ibadetin birliği sağlama işlevini engellediği söylenebilir. Çünkü duaların her birinin erkânı tamamlayan ve aynı zamanda açıklayan yönleri vardır. Dolayısıyla dedenin bu duaları daha anlaşılır ve anlamlı bir üslupla vermesi katılımcıların da ibadete olan ilgisini ve aldıkları doyumunu artıracaktır.

C3'te ise 5 dede birlikte erkân yürütmektedir ve hepsi orta yaş grubundadır. Dar duasını verdikten sonra postlarını niyaz ederek yerlerine geçmişlerdir. Öncelikle dedelerin bağdaş kurarak oturmaları cem ortamı için pek

de uygun görünmemektedir. Dedelerin hepsinde takım elbise ve kravat göze çarpmaktadır. Her ne kadar buldukları makamın ciddiyetinin göstergesi olarak bu giyim tarzını tercih ettikleri düşünülse de bu durum cem ortamında bir protokol havası uyandırmaktadır. Cemi yürüten dede giyim olarak böyle ciddi bir tarzı tercih etmesine rağmen tıraşıyla Alevi dedelerinin geleneksel yapısından da kopmadığını göstermektedir. Bu yönüyle düşünüldüğünde dedelerin şehir ortamlarına ayak uydurmaya çalışırken bir taraftan da makamlarının kutsiyetini yaşatmak adına dedeliğin göstergesi olmuş bazı simgelerden de vazgeçmedikleri söylenebilir. Cemi yürüten dede ibadete başladığında tüm katılımcıların sessiz bir şekilde dikkatlerini dedeye verdikleri görülmektedir. Dedenin muhabbet bölümünü ve erkân dualarını elindeki metinden okuması katılımcılarla arasındaki iletişimi sınırlandırır da cemaat dedeyi ibadet boyunca dikkatle takip etmektedir. Performansın kalitesini belirleyen en önemli unsurlardan biri de izleyici grubun cem ibadetine olan bakış açısı, saygısı ve ibadeti özümseyişidir. Dedenin çok etkili bir performans gösterememesine rağmen bu icra ortamında görülen yüksek cem olma coşkusu da katılımcıların bu ortak iradesine bağlanabilir. Buna rağmen dedenin özellikle C2veC4'ü yürüten dedelere göre hitabet gücüne çok daha fazla sahip olduğu söylenebilir. Ses tonu gayet yüksektir ve kelimeleri tane tane anlaşılır şekilde ifade etmektedir. Hatta muhabbet bölümünün ilerleyen kısımlarında metni bırakıp gerçekten katılımcılarla karşılıklı sohbet ederek doğal cümleler kurmakta ve soru cevap tarzıyla konuşmasına devam etmektedir. Yani bu cemde dedenin performansı önce düşük ve pasifken muhabbetin ortalarından sonra enerji giderek yükselmektedir. Dedemizin cemin başlangıcında pek yüksek olmayan performansı ibadetin ilerleyen süreçlerinde bir doğallık kazanmakta hatta saka suyunu duası okurken ses tonu, vurguları ve vücut diliyle tüm katılımcılara Kerbela acısını içtenlikle yaşatmaktadır. Buradan yola çıkarak bir icranın gerçekleştirilme aşamalarında performansın zaman zaman farklı düzeylerde görülebileceği de saptanmış olmaktadır. Bunun yanında muhabbet bittikten sonra dedelerin her biri farklı erkânların duasını vermektedir. Dua veren dedelerin duaları hızlı ve anlaşılması zor bir şekilde vermektedirler. Buna rağmen katılımcılar icraya sürekli eşlik etmektedirler. Bu da katılımcıların ibadete olan bağlılıklarından kaynaklanmaktadır. Semah duasını veren dede daha gençtir ve gayet anlaşılır, ciddi bir şekilde dua etmektedir. Dedelerin iki tanesinin hiçbir erkân duasına katılmadıkları görülmektedir.

C4'te ise altı tane dede bulunmaktadır. Dedelerin beş tanesi 50-55 yaşlarındadır, takım elbiselerle, traşlı ve ciddi bir tarzda ibadete katılmışlardır. Altıncı dede ise daha gençtir. Gündelik ve özensiz bir kıyafet ve traşsız olarak ceme katılmaktadır. Bu haliyle dedelerin içerisinde özensiz bir duruş sergilemektedir. Dede muhabbet bölümünde ibadeti izleyen mülki amirlere hitap ederek dedeliğin manevi pozisyonuna son derece ters hareket etmektedir. Dedelerin ibadet ortamındaki pozisyonu cemin ruhsal bir birliktelik, manevi bir doyum olduğunu katılımcılara hissettirmektedir. İbadetin bu şekilde bir seyir ortamı haline getirilmesi dedenin kutsal makamının ve onun dini liderlik vasfının zedelenmesine yol açmaktadır. Dedelerin cem boyunca gösterdikleri performans da oldukça düşüktür. Özellikle muhabbet bölümüne başlayan ve cemi genel olarak yürüten dedenin postunda oturuşu, ses tonu, kelimeleri telaffuzu bakımından pasif bir duruşa sahiptir. Her ne kadar muhabbeti doğaçlama yapmış olsa da hitabet gücünün zayıflığı ibadet ortamındaki hâkimiyetini büyük ölçüde olumsuz etkilemektedir. Alevilikte dedelik makamına duyulan saygı inanç temellerinin arasında yer alır. Dolayısıyla incelediğimiz cem töreninde dedenin bu saygınlığı pek kazanamadığı görülmektedir. Hatta sohbet eden dedenin yanında ceme katılan diğer bir dedenin yüz ifadesinden katılımcıların ibadet ortamından kopuk tavırlarından rahatsız olduğu hissedilmektedir. Bu dedenin sürekli dik ve hazır durması, dizlerine havlusunu sererek beklemesi gibi özelliklerden ceme daha istekli olduğu anlaşılmaktadır. Dualarını verirken de yumuşak ve duaların anlamına uygun bir ses tonu ile seslenmektedir. Bunun yanında diğer dedeler de düz ve monoton bir ses ve duruşla erkânlarda yeri geldikçe dualarını vermektedirler. Özellikle genç olan dedenin performans açısından diğer dedelerin yanında yetersiz kaldığı düşünülmektedir. Dede dualarını o kadar hızlı ve anlaşılabilir bir şekilde vermektedir ki cem metinlerini yazarken de tarafımızdan anlaşılabilmiş ve yazıya geçirilememiştir. Gene bir başka dedenin bulunduğu kutsal ortamın havasına giremediği ve isteksiz bir hali olduğu izlenmektedir. Aynı dede, duaları da monoton bir sesle ve metinden okuyarak vermektedir. Dedelerdeki bu düşük performansın katılımcıların ceme olan ilgisini de büyük ölçüde olumsuz etkilediği söylenebilir. İbadetin ilerleyen bölümlerinde erkânlar için okunması gereken duaların dedeler tarafından metinden okunması da ayrıca ilgi çekicidir. Bununla beraber dedelerden birinin mersiye bölümünde sazı alarak hem çalıp hem de okuması cem ibadetinin performansını etkilemektedir. Dedenin bu bölümde erkâna bizzat katılması ve mersiye bittikten sonra sazını öpüp başına

koyması ibadetin geleneksel işlenişine uygun olmakta ve icranın enerjisini olumlu yönde etkilemektedir.

C5'te ise kalabalık bir dede grubu cemi yürütmektedir. Dokuz kişiden oluşan bu grubun en yetkili dedesi gündelik ve düzgün kıyafetler ile ceme katılmaktadır ve 55 yaşlarındadır. Dedelerin hepsi yazın yapılan bu ceme mevsime uygun olarak gömlek ve pantolon giyerek gelmişlerdir. Giyim tarzları ne C4'teki dedeler kadar resmi ne de alelade görünecek kadar özensizdir. Sadece en yaşlı dede (75 yaşlarında) takım elbise ve kravat ile katılmaktadır. Bu durumu ileri yaşlarda cem ortamına duyulan saygının daha da artmasıyla açıklamak kısmen mümkün olabilir. Cemi yürüten dede ibadete Şah Hatayi'nin bir şiiri ile saz eşliğinde duygusal bir ortam içinde başlamaktadır. Dedenin böyle bir başlangıcı, katılımcıları ibadete hazırlamak için yaptığı düşünülmekte ve buradan yola çıkarak da ibadetin performansını önemseydiği sonucuna varılmaktadır. Cemimizi yürüten dedenin konuşmaları katılımcılar tarafından ilgiyle dinlenmektedir. Dedelerin ses tonu topluluğa hitap etme gücüne sahip, etkili ve otoriterdir. Bu yönüyle değerlendirildiği zaman dedenin cem ortamı üzerinde hâkimiyet kurduğu hissedilmektedir. Dedelerin oturduğu kürsü cemaatten yüksekte bulunması cem ibadetinde herkesin aynı can olduğu anlayışına ters düşmektedir. Diğer cemlerde olduğu gibi her bir erkânın duasını farklı bir dede vermektedir. Ancak cemin başkanlığını yapan dedenin ibadet sürecinde gösterdiği yüksek performans erkânların dualarını okuyan dedelerde düşmektedir.

C6'yı ise dört dede yürütmektedir. Cemin başkanlığını yapan dede özenli ve ciddi bir görüntü çizmektedir. Takım elbise ve kravatla ceme katılan dede giyimi, tıraşı ve tarzıyla oldukça düzgün ve modern bir görünüme sahiptir. Diğer dedeler de cemin başkanlığını yapan dede gibi düzgün giyimleri ve tarzlarıyla dikkat çekmektedirler. Ayrıca dedelerin oturdukları makam katılımcılardan yüksekçe bir yerdedir ve önlerinde görkemli bir kürsü bulunmaktadır. Bu yönleriyle ele alındığında dedelik makamının cemin yapıldığı ortamında saygınlık sahibi bir statüye sahip olduğu açıkça fark edilmektedir. Dede erkânların dualarını verirken hem ibadetin ruhuna uygun ve içten bir ses tonu ile hitap etmekte hem de anlaşılır şekilde cümleleri telaffuz etmektedir. Böylelikle ibadet boyunca bu dualara tüm katılımcıların hep birlikte eşlik ettikleri ve birlik ruhunun hissedildiği bir performans izlenmektedir. Katılımcıların dedeye olan bağlılığı ve ibadete istekli olarak katılmış olmaları da bu performansı olumlu yönde etkilemektedir. Çünkü her ne kadar bir cem törenindeki katılım dedenin performansına bağlı olsa

da katılımcıların dedeye ve ibadete olan yaklaşımı da dedenin ibadet ortamındaki etkinliğinde belirleyici olmaktadır. Diğer dedelerin duaların verilmesinde çok fazla yer almadıkları görülmektedir.

C7 biri başkanlık yapmak üzere beş dede tarafından yönetilmektedir. Başkanlık yapan dedenin düzgün ve sade bir tarzı vardır. Muhabbet boyunca ve erkân dualarının verildiği bölümlerde dedenin ses tonu çok dikkat çekicidir. Özellikle muhabbet bölümünde seçtiği hikâyeler, anlatımındaki ağırlık, ses tonundaki tokluk ve cem ortamında yarattığı uhrevi hava diğer dedelere göre oldukça farklı ve ilgi çekici bir özelliktir. Bu yönleriyle daha çok Ehli sünnetin dini televizyon programlarında konuşma yapan din adamlarını anımsatmaktadır. Özellikle kendi Alevi kültürlerinden kopup şehir kültürüne adapte olmaya çalışan dedelerin etkileyici olmak ve izleyicilerin ruhsal alanlarına hitap edebilmek adına böyle bir tarzı benimsemiş olabilecekleri düşünülmektedir. Çünkü günümüzde özellikle görsel medyanın çizmiş olduğu din adamı profili genellikle duygusal, sakin ve uhrevi bir ses tonu ile hitap etmektedir. Dedemizin de bu tarzdan etkilendiği gözlenmektedir. Muhabbet esnasında cem evinin yeni dedesine de söz hakkı vermektedir. Yaşı oldukça genç olan bu dedenin takım elbise ve kravat gibi ciddi bir tarzı vardır. Konuşmalarında yaşının çok üstünde bir üslup kullanmakta ve katılımcılara dedelik makamının verdiği hâkim bir ses tonu ile hitap etmeye çalışmaktadır. Erkânların dualarını verirken de bu durum oldukça belirgindir. Gayet düzgün ve anlaşılır cümleler kurmaya gayret etmektedir. Diğer iki dedenin daha geleneksel bir giyimleri ve konuşma tarzları vardır. Bu dedelerden genç olan ve tişört giyen dede erkânların dualarını verirken genelde hızlı ve anlaşılması zor bir şekilde konuşmakta ve dümdüz okuduğu metne bağlı kalmaktadır. Buna rağmen yaşlı ve yöresel giyim tarzına sahip dedemiz duaları verirken içtenlikle ve vurgulayarak okumaktadır. Ayrıca dedenin yöresel ağız özellikleri belirgin olmasına rağmen duaları gayet net ve anlaşılır bir üslupla, doğaçlama vermektedir. Bu yönleriyle sadece bir iki erkânın duasını vermesine rağmen cem ibadeti üzerinde diğer dedelerden çok daha etkin bir yönü bulunmaktadır.

C9'da ise kalabalık bir dede grubu cemi yürütmek için makamlarında oturmaktadırlar. Başkanlığını Ali Yüce'nin yaptığı cemin dedelik performansı bu yönüyle değerlendirmek karışıklık yaratabileceği için ibadette en etkin rol alan dedelerin performansları değerlendirilecektir. Öncelikle dedeler genellikle 55-65 yaş aralığındadır. Dedelerin bir kısmı yörenin kendi dedesi iken bir kısmı da bir vakıf adına ceme katılmaktadırlar. Yörenin dedelerinde geleneksel bir giyim tarzı

ve yöresel ağız özellikleri göze çarparken vakıftan gelen dedelerde daha resmi bir giyim tarzı ve konuşmalarda standart bir Türkçe göze çarpmaktadır. Ayrıca bu cemde dedelerden biri zakirlik hizmetini görmektedir. Dedelerin cem ibadetinin lideri olduğu düşünüldüğünde bu ibadetin en önemli unsuru olan sazı da ustaca kullanmaları gerektiği çok açıktır. Dolayısıyla bir cem töreninde dedenin bu şekilde sazla çalıp söylemesi cem töreninin enerjisini yükseltecek ve ibadetin anlamına uygun yürütülmesini sağlayacaktır. Zakirlik yapan dedenin özellikle mersiye okunurken gözyaşları içerisinde sazına sarılması onun cemin duygusal havasına diğer dedelere göre daha fazla girdiğini göstermektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde şehirleşme ve dolayısıyla kurumlaşma sonucu cem törenlerinde dedelerin ruhsal katkıları giderek azalmaktadır. Cemlerin otantik yaşandığı yerlerde dedeler daha içten ve daha ibadet odaklıdır. Buna rağmen özellikle vakıf ile katılan dedelerde gerek muhabbet aşamasında gerekse erkân dualarının okunduğu bölümlerde sıkılmış, gergin ve isteksiz bir hal vardır. Özellikle dedenin bilgisini gösterme çabasıyla bol terimli ve karışık cümleler kurması katılımcıları cezbetmemekte ve bu durum da dedenin performans kaygısına düşmesine neden olmaktadır.

C10'da ise gene aynı vakfın dedeleri ve Edirne Cemevi'nin dedelerinin bulunduğu bir grup, cemi yönetmek üzere yerlerini almaktadırlar. Dedelerin abartısız ve orta halli bir giyim tarzları vardır. Cemi genellikle yöresel dedeler yerine vakıf dedeleri yürütmektedir. Dedelerin genel olarak yorgun ve isteksiz bir görüntüleri var. Onların bu hali katılımcıların ibadete olan bağlılığını daha da azaltıyor. Dolayısıyla dedeler her ne kadar entelektüel bir tarz yakalamaya çalışsalar da dinleyiciler üzerinde pek etkili oldukları söylenemez. Akademik bir ders gibi başlayan cem töreninde erkânların duaları verilirken de aynı ciddiyet devam etmekte ve dedeler bir öğretmen edasıyla cemi yürütmektedirler. Erkân dualarını veren dedelerin genellikle duaları metinden anlaşılır ancak monoton bir ifade ile okudukları gözlenmektedir. Bu yüzden katılımcılar üzerinde ve cem ortamında bir hâkimiyet sağladıkları söylenemez. Çünkü bireyler manevi bir coşkunun beklendiği böyle kutsal bir ortamda lider olarak seçtiği kişinin ruhsal olarak daha istekli, coşkulu ve içtenlikli bir yaklaşım içinde olmasını umar. Dolayısıyla cemimizde dedelerin halkın seviyesinden üstün görünme kaygıları, cem ortamına yeterince adapte olamamaları ve donuk hitabet tarzlarından dolayı düşük bir cem performansı göstermektedirler. Gene yöresel dedeler dua verirken gözlerini kapatıp hissederek dua vermekte ve cem olma düsturuna uygun hareket

etmektedirler. Yaklaşık on kişiden oluşan dedeler grubunda yörenin dedelerinden biri cem boyunca dizlerinin üzerinde edep pozisyonuyla cemi yürütürken diğer dedelerin hepsinin bağdaş kurarak oturdukları gözlenmektedir. Buradan yola çıkılarak otantik cem anlayışının köylerden şehirlere gittikçe azaldığı tespit edilebilir. C11, C9veC10'daki benzer örneklerden yola çıkıldığında bu durum dedelerin kültürel yörelerinden kopup şehirlerde Cemevlerinin kurum görevlisi statüsüne geçmelerinin ve ibadete olan bakış açılarındaki değişimin bir sonucu olarak kabul edilmelidir.

C13'te de on dede cemi yürütmek üzere makamlarına geçmektedirler. C9veC10 ceminde olduğu gibi bu cemde de Ali Yüce Dede'nin bulunduğu görülmektedir. Dedeler genellikle 55-60 yaş aralığında, düzgün giyimli, takım elbiseli ve makamlarında ciddiyetle oturan kişilerdir. Yöre insanı olduğunu düşündüğümüz geleneksel dedeler ise gerek sakal tıraşları gerek giyim tarzları gerekse cem ortamındaki saygılı duruşları ile fark edilmektedirler. Cemin yürütülmesinde pek fazla görev almamışlardır. Dedelerden, Ali Yüce muhabbet bölümünde heyecanlı bir havada konuşsa da seçtiği konunun ve kurduğu uzun cümlelerin katılımcıların pek ilgisini çekmediği gözlenmektedir. Dedenin bu cemde de kullandığı cümleler diğer cemlerde olduğu gibi ağır terimlerle dolu ve kopuktur. Cemaatin dedenin konuşmalarından etkilenmediği cem ortamında sürekli olarak devam eden uğultudan anlaşılmaktadır. Dedenin ara sıra "gerçeğe hü" diyerek ortamdaki disiplini sağlamaya çalışması da dedenin bu durumdan rahatsız olduğunun açık bir işaretidir. Diğer cemlerde sıkça karşılaştığımız erkân duaları verilirken vakıf dedelerinin gene ellerindeki metne bağlı kalmaları, düz ve donuk bir sesle okumaları ibadet ortamında pek hoş karşılanan bir durum değildir. Ancak bu cemimizde dedeler genellikle dualarını hizmet sahiplerine bakarak ya da gözleri kapalı bir şekilde doğaçlama okumaktadırlar. Bu durum, katılımcıların manevi bağlılığı hissedebilmek için ibadetin başkanı olan dedelerde görmek istedikleri bir özelliktir. Her ne kadar muhabbet bölümünde dedelerin düşük bir performans gösterdikleri düşünülse de erkânların yürütülmesinde bu performansın giderek arttığı gözlenmektedir.

C8'de de 7 kişiden oluşan bir dede grubu cemi yürütmektedir. Dedelerin genel olarak makamlarında rahat ve ciddiyetsiz oturmaları katılımcılar tarafından ibadet ortamında pek hoş karşılanacak bir durum değildir. Bu cemde de muhabbet eden dedenin düzgün bir Türkçesi olmasına rağmen cümlelerini vurgusuz, tekdüze okumasından dolayı muhabbet katılımcıların ilgisini çekmemektedir. Hitabette

önemli olan bir diğer özelliğin de sahne duruşu ve vücut dili olduğunu belirtmiştik. Dedenin duaları okurken arkasındaki duvara yaslanarak yarı uzanır pozisyonda olması hem dedenin performansını daha da düşürmekte hem de katılımcıların gözündeki ciddi, hâkim bir dini lider olan dedelik makamını zedelemektedir. Buna rağmen hemen yanında 65 yaşlarında olduğunu düşündüğümüz dede tüm cem boyunca dizlerinin üstünde edep erkân pozisyonunda, dik bir şekilde oturmuştur ve erkânlarda vücut dilinden cem olmaya hazır ve istekli olduğu fark edilmektedir. Bu duruşla cem yöneten bir dede elbette katılımcılar için çok daha etkili ve saygın bir konuma sahip olacak ve onlara ibadetin edep ve kurallarını da benimsetmiş olacaktır. Ceme katılan 50 yaşlarındaki bir diğer dedemiz ise sadece erkân dualarını vermektedir. Duaları verirken ağız özelliklerinin belirgin olmasının yanında en çok dikkati çeken tarafı duaları bambaşka bir vurgu ile vermesidir. Dua verirken ses tonu ağırlıklı bir hal almakta, içtenlikle dua okuma kaygısıyla abartılı bir hitabet ortaya çıkmaktadır. Çalışmamızda şu ana kadar incelediğimiz cem örneklerinde dedeleri performanslarının yüksek ya da düşük olması bakımından değerlendirmiştik. Ancak bu dedemizin performansını farklı bir yönden incelemek daha doğru olacaktır. Bir ibadete liderlik etmek samimiyet ve doğruluk gerektirir. Dolayısıyla böyle kutsal bir görevi gereğince yerine getiren kişinin manevi anlamda yüksek bir seviyeye ulaşmış, ayrıca bu seviyeyi kanıtlayıcı kaygısından da sıyrılmış olması gerekir. Çünkü ibadeti yerine getirirken ruhsal bütünleşmeyi samimiyetle yaşar bu da onun ibadet boyunca konuşmalarına, hal ve hareketlerine doğal bir biçimde yansır. Aksi bir durumda yani dede katılımcılar üzerinde yüksek bir inançsal görüntü çizme kaygısıyla hareket ettiğinde bahsettiğimiz durum gibi yapay ve samimiyetsiz bir görüntü ortaya çıkaracaktır.

C15 ceminde ise dedemiz ev halkı gibi Erzincan'ın Tercan ilçesindedir. Bu durum cemin performans olarak yüksek değerlendirilmesinde çok önemli bir etkidir. Daha önce de bahsettiğimiz gibi şehir kültürü ile bir birine yabancılaşan dede-talip ilişkileri cem törenlerinin de samimiyetten uzaklaşmasına neden olmaktadır. Bu cemimizde dedenin taliplerini yakından tanıyor olması ibadet süresince ruhsal bütünleşmenin sağlanmasına katkıda bulunmaktadır. Çünkü katılımcılar dedeyi tanıdıkları için ibadete karşı da daha rahat, daha içten ve daha doğaldırlar. Dedenin hiçbir vakıf ya da kurumla ilişkisi olmadığı için onun tüm erkânları doğaçlama olarak bağlı olduğu ocağının görgüsünce yürütmektedir. Ses tonu, duaları okumadaki vurguları katılımcıların ibadeti özümsemesini ve birlik ortamının pekişmesini sağlamaktadır. Ayrıca dedemiz erkânların nasıl

yürütüleceği konusunda hizmet sahiplerini sürekli yönlendirmekte ve neyin nasıl yapılacağını tatlı bir üslupla göstermektedir. Ayrıca Zakirlik görevini de kendisi üstlenmiştir.

3.2.4. Postun Serilmesi

Postun ya da seccadenin serilmesi de diğer erkânlar gibi yöreden yöreye değişiklik göstermekle beraber bazen rızalık bölümünden sonra bazen de ilerleyen erkânlarda icra edilmektedir. Post, Hz. Ali'nin makamını temsil eder. Bu nedenle dedeler posta oturmadan önce saygıyla niyazda bulunur öyle geçerler. Bu kadar önemli bir makamın temsilcisi olan post aynı zamanda cem ortamında bulunanların ruhsal olarak kinden, kasavetten, riyadan arınmalarını sağlayan önemli bir materyal olarak da karşımıza çıkar. İncelemiş olduğumuz cem törenlerinde post erkânının yürütülmesinde de bölgeden bölgeye farklılıklar tespit edilmiştir. Genel olarak bir kadın bir erkek post hizmeti üç adımda dedenin önüne kadar gelir ve tercümanını okur. Postu serip dedenin karşısında dara dururlar. Dede icranın dar duasını verir ve ardından postu açarlar ve yerlerine geçerler. Eski dönemlerin post hizmetinde genellikle önceki cemlerde kesilmiş bir kurbanın çok önceden kurutulmuş ve hazırlanmış postu serilmektedir. Ancak günümüz şartlarında her cem töreninden önce kurban kesilmediği için battaniye, kilim gibi farklı örtülerin de kullanıldığı gözlenmektedir.

C1'de post erkânını –genelde bir kadın bir erkek olur- tek başına bir kadın yürütmektedir. Gerçek bir koyun postunu koltuk altına alarak dedenin huzuruna gelir ve yüksek sesle duasını okur. Dede duasını bitirdikten sonra elindeki postun her bir katını “Allah, Muhammed, Ya Ali” diyerek açar ve postun üzerinde avuç içleri yukarı bakacak şekilde niyaz eder. Dede post duasını verdikten sonra direkt katılımcılara yönelip: “Diyelim AllahAllah” diyerek tüm canların bu duaya katılmasını ve erkânın yerini bulmasını sağlamaktadır. Dedenin bu tepkisi cem ortamındaki bir olma arzusunu pekiştirmeye yöneliktir.

C2'de ise post hizmetini bir kadın bir erkek yürütmüştür. Post, küçük bir halı parçasıdır. Hizmet sahipleri halının her bir katını “Allah, Muhammed, Ya Ali” diye açarken katılımcıların da hep bir ağızdan eşlik ettikleri gözlenmiştir. Muhabbet bölümünde cem ortamında pasif bir rolü olan katılımcılar cem erkânlarının başlaması ile daha aktif bir havaya girmektedirler. Bunda etkili olan bir diğer etmen de postun duasını diğer dedelerden biri vermesidir. Bu duayı veren

dedenin daha canlı ve herhangi bir metin okumadan veriyor olması cem ortamının enerjisinin de yükselmesini sağlamaktadır. Bunun dışında postun ibadet esnasında toplanıp kenara kaldırıldığı görülmektedir. Cemin sonunda postu tekrar getirip, açıp sonra “Allah, Muhammed, Ya Ali” diyerek tekrar toplamaktadırlar.

C3'te de postçular bir kadın ve bir erkektir. Post olarak bir battaniye kullanılmaktadır. Yan yana durup göğüs hizasında tutarak dara dururlar ve dualarını ikisi birlikte okurlar. Bu şekilde dedenin duasını beklerler. Cem ortamlarında duaların belli kalıplarda ezberlenmiş olması hizmetteki doğallığı bozmaktadır. Ayrıca bu icrada diğer bir dikkat çekici unsur postun açılıp serilmemesidir. Hizmet sahipleri ellerinde katlı olan battaniyeyi açmadan dedenin kürsüsünün önüne bırakılmaktadır. Cemin sonunda postu toplarken postun her bir katını “Allah, Muhammed, Ya Ali” diyerek katlamaktadırlar.

C4'de gene bir kadın bir erkek hizmet sahibi bir örtüyü post olarak göğüs hizasında tutarak dar meydanında dualarını etmektedirler. Ancak cem ortamının bir spor salonu olmasından dolayı sesin yankılanması edilen duaların anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Buna muhabbet bölümünde dedenin icrası gibi sönük ve tek düze bir ses tonu da eklendiğinde ilgi iyice düşmektedir. Bu nedenle katılımcıların çok fazla icraya ilgi gösterdikleri söylenemez. Buna rağmen post duasını veren dedenin gür ve canlı sesi icranın performansının artmasına yardımcı olmaktadır. Postu açmadan dedenin önüne bırakıp niyaz ederek yerlerine geçmektedirler. Cemin sonunda post hizmeti görülmemektedir.

C5'te post hizmeti görülmemektedir. Buradan yola çıkarak her hizmetin her zaman yapılmak zorunda olmadığı sonucuna varılabilir. Bunu dedenin cem yürütme görgüsü, zamanın darlığı, cemin yapılaş amacı gibi gerekçelere bağlayabiliriz.

C6'da ise post erkânı için genç bir erkek ve orta yaşlı bir kadın görevlidir. Post olarak genişçe bir kilim kullanılmaktadır. Dar meydanında post göğüs hizasında olacak şekilde dururlar. Sadece erkek görevli dua okumaktadır ve ses çok yetersizdir. Buna rağmen bu cem ortamında özellikle katılımcıların oldukça aktif oldukları gözlenmektedir. Dedenin de duasını verirken yüksek ve canlı bir ses tonu kullanması icranın performansını artırmaya büyük ölçüde yararlı olmaktadır. Dualarını alıp postu niyaz ederler ve tüm katılımcılar “Allah, Muhammed, Ya Ali” derken postu sererler. Postu niyaz edip yerlerine geçerler.

Cemin bitiminde toplarken de oldukça geniş olan kilim birlikte toplarken katılımcılar gene hep bir ağızdan eşlik ederler. Bu sefer duayı kadın hizmetli gene yetersiz bir ses tonuyla okur. Dedenin duası üzerine yere niyaz edip yerlerine geçerler.

C7'de post görevini gene bir kadın bir erkek yapar. Önceden dedenin önünde serili olan koyun postunu katlayıp birlikte tutarak dara dururlar. Bu cemde erkek hizmetli, duasını canlı ve yüksek bir ses tonuyla okuyup her bir cümlesinde katılımcıların “AllahAllah” diyerek duaya eşlik etmeleri için bekler. Erkânı bu şekilde yürüterek herkesin katılmasını da sağlamaktadır. Daha sonra dedenin de duasını aldıktan sonra “Allah, Muhammed, Ya Ali” diyerek postu serer ve niyaz edip yerlerine geçerler. Cemin sonunda da aynı şekilde postu birlikte toplarlar ve kadın hizmetli duasını eder. Dedenin ağır konuşma tarzından dolayı duası pek anlaşılmamaktadır.

C9'da post icrası daha farklıdır. Post hizmetini genç bir kadın yürütmektedir. Göğüs hizasında tuttuğu koyun postu ile meydana üç adımda her defasında “hü erenler, Muhammed Ali'nin hizmeti geldi” diyerek adımlar. Yanında gözcü de ona eşlik eder. Dedenin önüne geldiğinde duasını yüksek ve canlı bir ses tonu ile okumaya başlar. Katılımcıların hizmet boyunca sürekli erkâna eşlik ettikleri gözlenmektedir. Dar duasını veren dede de gayet net ve anlaşılır bir şekilde konuşmaktadır. Katılımcılar enerjisi yüksek ve anlaşılır bir şekilde edilen dualardan çok daha fazla etkilenmekte ve ruhsal anlamda kendilerini ibadete daha yakın hissetmektedirler. Bu nedenle katılımcıların ibadet ortamındaki istekli duruşlarını belirleyen en önemli şey icra ortamındaki görevlilerin sesi, duruşu ve enerjisidir. Cemin sonunda postu toplar ve dedenin duasını bekler. Dedenin çok canlı bir performansı yoktur ve katılımcıların eşlik etmedikleri görülmektedir.

C10'da ise post erkânını 14-15 yaşlarında bir kadın bir erkek yürütmektedir. Muhabbet bölümünden sonra cemi farklı bir dede yürütmektedir ve bu dedenin daha otoriter ve dik bir duruşu olduğu gözlenmektedir. Bu durum muhabbet bölümü boyunca sıkılan katılımcıların da ibadete olan ilgisini çoğaltmaktadır. Erkân boyunca katılımcıların sözel olarak eşlik ettikleri duyulmasa da daha meraklı bir sessizlikle izledikleri görülmektedir. Erkek görevli yüksek ve ciddi bir ses tonuyla duasını okurken kadın görevli sağ eli sol göğsünde başı öne eğik dinlemektedir. Aslında katılımcıların icraya olan ilgisi bu aşamada başlamaktadır. Dede de aynı şekilde tok bir ses ve ciddi bir vücut diliyle dar

duasını vermektedir. Daha sonra görevli iki kişi postu açmadan dede makamının önüne bırakıp niyazda bulunmaktadırlar. Postun açılmaması erkâna uygun olmamasına rağmen dede herhangi bir uyarıda bulunmamaktadır. Cemin sonunda da post aynı şekilde bırakıldığı yerden alınıp dar meydanında duasını okunduktan sonra yerine konmuştur.

C11 cemevinde de hizmetliler genç bir kadın ve erkektir. Dedenin önünde duran katlı koyun postunu saygıyla birlikte alıp göğüs hizasında dara dururlar. Duayı gene erkek okumaktadır. Ezberlenen dualar eğer ibadetin ruhunu canlandıran bir sesle okunmazsa erkânın da enerjisi düşmektedir. Bu cemde de duayı okuyan kişini sesinin yetersiz olması katılımcılarda ilginin dağılmasına neden olmaktadır. Ayrıca dedenin de dar duasını verirken sadece elindeki metni okuduğu ve ne hizmetlilere ne de katılımcılara bakmadığı gözlenmektedir. Dedenin cemi yürütürken kendi yol bilgisini doğaçlama kullanmasının katılımcılar ve hizmetliler nazarında ne kadar önemli olduğundan bahsetmiştik. Bu şekilde yapılan bir hitap öncelikle ibadetin doğallığını bozmakta ve dolayısıyla icranın enerjisinin düşmesine neden olmaktadır. Daha sonra hizmet sahipleri herhangi bir şey söylemeden postu açıp niyazlamakta ve yerlerine geçmektedirler. Cem biterken hizmetliler postu sessizce katlayıp dedenin önünde dara durmuş ve dualarını almışlardır. Diğer cemlerde kadın hizmetlinin cem sonunda postu katlayıp dara durduklarında dua ettiği görülürken bu icrada yer verilmediği görülmektedir. Bu durum, zamanın kısıtlılığından olabileceği gibi dedenin erkânı yürütme tarzından da kaynaklanabilir.

C12'de de gene bir erkek bir kadının ellerinde ince bir örtü ile post hizmeti için dedenin önünde dara durduğu görülmektedir. Erkek katılımcı yüksek sesle duasını okuduktan sonra dede de duasını ezberlediği şekilde okur. Hizmet sahiplerinin ve dedenin erkâna uygun davranmasına karşın katılımcıların dualara ve icra ortamına çok fazla katıldıkları söylenemez. Bu cemin yapıldığı mekânın kişi sayısına göre oldukça büyük olmasının salona dağılma ve düzeni sağlama konusunda zorluk yarattığından ve bunun da cem ortamını olumsuz etkilediğinden bahsetmiştik. “Allah, Muhammed, Ya Ali” diyerek postu dedenin önüne serer ve yerlerine geçerler. Cemin sonunda gene “Allah, Muhammed, Ya Ali” diyerek postu katlarlar ve dededen dualarını alıp postu gözcüye teslim ederler. C11’de olduğu gibi kadın hizmetlinin duasına yer verilmemiştir.

C13'teki cemde de bir kadın bir erkek görevli postu göğüs hizasında tutup dedenin önünde dara durmaktadırlar. Bu icrada en çok dikkat çeken unsur erkek görevlidir. Erkek görevli dar boyunca sağ eli sol göğsünde oldukça öne eğilmiş bir şekilde, başını yerden kaldırmadan, çıplak ayakla dara durmaktadır ve beline kırmızı kuşak bağlamıştır. Kadın görevlinin ise daha dik bir duruşu vardır, ayakları çıplak değildir ve belinde kuşak yoktur. Erkek görevli erkân boyunca gerek duruşu gerekse enerjisiyle hizmetini çok daha fazla özümsemektedir. Dolayısıyla iki görevlinin icraya olan tutumlarının farklılık göstermektedir. Bu durum iki görevlinin aynı ortamda aynı icrayı yaparken bile farklı performanslar gösterebildiğini açıkça ortaya koymaktadır.

C8'de ise bir kadın bir erkek görevli katlanmış olan koyun postunu olduğu gibi göğüs hizasında tutarak dedenin önünde dara durup dualarını alırlar. Ardından postu açmadan dedenin önüne tekrar koyup avuç içleri yukarı gelecek şekilde postu niyaz ederler ve yerlerine geçerler. Hizmetlilerin hiçbir şey söylemediği tek icra örneğidir. Buna rağmen katılımcıların dedenin duasına eşlik ettikleri ve saygı içinde dinledikleri görülmektedir. Aynı şekilde cemin bitiminde de post hiç açılmadan duası verilmektedir ve hizmet sahipleri hiçbir şey demeden yerlerine geçmektedirler. Bu anlamda incelendiğinde performans bakımından en zayıf icra örneğidir.

C15'te ise post hizmeti diğer cemlerden oldukça farklı yürütülmektedir. Öncelikle hizmet sahipleri iki genç kadındır. Hiçbir şey demeden postun yerine sembolik olarak kullandıkları havluyla dedenin önünde dara dururlar. Dede daha önceki cemlerden farklı bir biçimde duasını okur. Kurumlaşmış cem ibadetlerinin dışında gördüğümüz bu cemde diğer erkânlarda olduğu gibi post erkânında da dede doğaçlama olarak, ocak bilgisinin ışığında öğrendiği duaları okumaktadır. Dede duasını okuduktan sonra kalkar ve hizmetliler oturduğu yerin sırt bölümüne havluyu sererler. Daha sonra sırayla postu niyaz ederler. Onlar yerlerine geçtikten sonra dede de postu niyaz edip yerine tekrar oturur. Bu esnada katılımcılardan da uzanabilenlerin postu niyaz etmek için eğildikleri görülmektedir. Katılımcıların hepsi tüm erkânı son derece saygı içerisinde izlemektedirler. Bu yönüyle de ibadetin anlamını bulduğu ve tüm katılımcılar tarafından özümsemiği bir performans göstermektedir.

C14'te post erkânı yürütülmemektedir.

Bu cemlerin dışında inceleme fırsatı bulduğumuz bazı cemlerde de post erkânı ile ilgili olarak dikkat çeken özellikler tespit edilmiştir. Bu cemlerden Sultanbeyli-Hubyar Cemevi'nde yürütülen bir cemde post hizmeti süpürge hizmetinden sonra yapılmaktadır. Bu erkân için 13- 14 yaşlarında bir kadın ve bir erkek can görevlidir. Postu göğüs hizasında tutarak başları hafif öne eğik, ayakları çıplak, otantik kıyafetlerle dede huzuruna gelirler. Erkek görevli duasını mikrofonsuz yüksek ve anlaşılır bir sesle okur. Dedenin duasını aldıktan sonra ellerindeki postu sessizce açar ve başı eğik, diz üstü olacak şekilde yerlerine geçerler. Gene halkalı yunus emre cemevinde yürütülen bir cemde de post hizmetini 7-8 yaşlarında küçük bir erkek çocuğu gözcünün yardımıyla yürütmektedir. Büyük bir kişi edasıyla duasını etmekte ve icrasına uygun bir performans göstermektedir. Tüm katılımcıların ve dedenin de onun bu hizmetine aynı ciddiyetle karşılık verdikleri gözlenmektedir.

3.2.5. Tezekâr Erkânı

Temizlik, her ibadet gibi cem ibadetinin de olmazsa olmaz kurallarından biridir. Cemin manevi havasında birlik olmaya gelen her can bu ruhsal ortama katılmadan önce beden temizliğine dikkat etmeli ve ceme üstü başı tertemiz gelmelidir. Fiziksel bir arınma gibi görünen bu işlem aslında kişinin ibadete sadece ruhunun değil bedeninin de hazırlanması olarak düşünülmelidir. Cem olma düşüncesiyle bedensel temizliğini yapmak beraberinde kişiyi iç dünyasının ve benliğinin kirlerinden de uzaklaştıracaktır. Kötülükten, fesatlıktan, gam ve kasavetten sıyrılıp sadece özündeki birliğe ulaşmak için ruhen hazırlanma düşüncesiyle ceme katılacaktır.

Katılımcıların ceme gelmeden önce yaptıkları bu temizlenme bireysel bir hazırlıktır. Cem ibadeti başladıktan sonra ortamda bulunanların cem olma yolunda birleşebilmeleri için ruhlarının arındırılması işlemine geçilir. Bu “tarikat abdesti” dir. Tarikat abdesti tezekâr hizmetinin dar meydanına gelmesi ile başlar. Tezekâr diğer adıyla ibrikar erkânını genellikle bir erkek ile bir bacı yürütür. Postun serilmesinin ardından erkek görevli elinde leğenle, kadın görevli ise sağ omzunda bir havlu ve elinde bakır bir ibrik ile meydandaki yerlerini alırlar. Daha sonra dualarını okuyup sağ ayakla dedeye doğru adımlamaya başlarlar. Her adımda bir durup kadın görevli elindeki ibrikten leğene su akıtırken “ya Allah ya Muhammed

ya Ali” derler ve bu işlem her üç adımda tekrarlanır. Dedenin önüne gelindiğinde yere çömelirler ve önce erkek kadının eline üç kere ya Allah ya Muhammed ya Ali diyerek su döker ve kadının omzundaki havlu ile kurular. Kurulama esnasında her ikisi de havluyu beraber tutarak niyaz ederler. Daha sonra kadın ibriği ve havluyu alır ve eline üç kez “ya Allah ya Muhammed ya Ali” diyerek su döker. Bu esnada sağ ve sol işaret parmakları yanaştırılır ve su sadece bu parmaklara dökülür. Havluyu niyaz edip ellerini kurularlar. İbrik erkekte havlu kadında olacak şekilde dedenin önünü gelir ve dede için de aynı işlemi tekrarlarlar.

Her ne kadar işlem bu şekilde sürdürülse de bölgeden bölgeye tezekâr hizmetinde farklılıklar görülmektedir. Bazı bölgelerde tek başına bir erkek ya da tek başına bir kadın da bu hizmeti yürütebilmektedir. Tezekârın performans teori ışığında değerlendirilebilecek en önemli icrası abdest aldırma işlemidir. Bu esnada kullandığı eşyalar da tezekâr hizmetinin icrasını büyük oranda etkileyecektir. İbriğin, leğenin kırklar cemindeki tezekâr hizmetinin aslını en çok yansıtan özelliğe sahip olması gerekmektedir. Bundan dolayı ibriğin ve leğenin bakır bir görünüme sahip olması hizmet erkânı boyunca hem katılımcıların hem de hizmet sahibinin ibadeti özümseyişini de olumlu yönde etkilemektedir. Plastik bir sürahi ve renkli bir leğenle yapılan bir hizmet, erkâna duyulan saygıya da gölge düşürmektedir.

Değerlendireceğimiz cem örneklerinde farklı tezekâr hizmetleri gözlenmiştir.

C1’de tezekâr hizmeti için orta yaşlı bir kadın bir erkek görevli otantik kıyafetler içerisinde meydana gelirler. Erkek görevlinin elinde gerçek bakır bir ibrik ve leğen, kadın görevlinin sağ omzunda ise bir havlu vardır. Kadın görevli bulunduğu yerde duasını okur ve ikisi birlikte “ ya Allah ya Muhammed ya Ali” diyerek sağ ayakları ile üç kez meydanı adımlarlar. Bu esnada ibrikten leğene su akıtılmaz. Bu işlemi üç kere tekrarlayarak dedenin önüne kadar gelirler. Kadın görevli burda da ezberlediği duasını okurken her kelimesinin ardından katılımcılar da hep beraber “AllahAllah” diyerek erkâna eşlik ederler. Ardından erkek görevli ile yere çöküp birbirlerine tarikat abdesti aldırırlar. Abdest aldırdıktan sonra görevliler birbirleriyle de üç defa niyazlaşırlar. Daha sonra dedelerden ikisine ve katılımcılardan birine de temsili olarak aynı işlem tekrarlanır ve abdest aldırılmış olur. Böylece ceme katılan herkesin hem bedenen hem özen pür-i pak olmaları sağlanır.

Bu cemimizde tezekâr hizmeti esnasında en çok dikkat çeken özellik kadın görevlinin icra ortamında ön planda olmasıdır. Genellikle cemlerde erkek görevlilerin kadınlardan daha fazla olduğu dikkat çekmektedir. Ancak bu cemde bir erkek bir kadın görevli olmasına rağmen erkek hizmetli sadece kadın görevliye yardımcı olmakta ve hiçbir duaya katılmamaktadır. Tüm erkân boyunca aktif olduğu gözlenen kadın görevli gayet ciddi ve yüksek bir ses tonuyla dualarını etmekte ve kendisinden emin bir eda ile görevini yerine getirmektedir. Sahnelenme yönüyle değerlendirildiğinde cemaatin ilgisini ibadete yoğunlaştırdığı açıkça belli olmaktadır. Ayrıca hizmetlerini yürütürken yaptıkları her işlemde durup bekleyerek katılımcıların da eşlik etmelerini sağlamaktadırlar. Bu şekilde gerçekleştirilen bir cem ortamında hizmetlerin ibadetin özüne uygun olarak birlikte yürütülmesi ibadetin performansını da yükseltmektedir. Hizmet sahiplerini icralarını gayet düzgün ve düstura uygun bir şekilde yapmış olmalarına ve katılımcıların da erkâna aktif olarak dâhil olmalarına rağmen duayı veren dedenin hızlı ve düz bir şekilde okuduğu gülbankı anlamak oldukça güçtür. Bu yönüyle bir performansın sadece tek bir etkene bağlı olamayacağı bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Dedenin duasını aldıktan sonra geri geri adımlarla meydandan çıkarlar.

C2’de ise tezekâr hizmetinde genç bir erkek ve kadın hazır bir şekilde dedenin önüne gelirler. Kadın hizmetli tamamen kırmızı erkek hizmetli ise tamamen siyah giyinmiştir. Her ikisinin de belinde yeşil kuşak bulunmaktadır. Ellerindeki ibrik ve leğen aslına uygun olarak bakırdandır. Erkân boyunca gözcü de yanlarındadır ve hizmetin yürütülmesine yardımcı olur. Dualarını birlikte okusalar da erkek görevlinin daha baskın bir sesle duayı okuduğu gözlenmektedir. Erkek hizmetli her adım atışta elindeki ibrikten kadın hizmetlinin elindeki leğene su aktarır ve bu esnada yüksek sesle duasın okumaya devam eder. Dedenin önüne geldiklerinde yere çömelip abdestlerini aldırırlar. Abdest aldırırken işaret ve orta parmaklar birlikte. Daha sonra da dedenin de aynı şekilde abdesti aldırılır. Katılımcıların da erkân boyunca hizmet sahipleriyle birlikte ibadete aktif olarak katıldıkları görülmektedir. Hem hizmet sahiplerinin hem cemaatin hem de dedelerin içtenlikle katıldığı bir ibadet ortamında enerjisi yüksek bir icra ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla cemimizin durgun bir muhabbet performansıya başladığı düşünüldüğünde erkânlar yerin aldıkça katılımcılarda da ibadet ortamına ilgi çoğalmakta ve daha coşkulu bir ruhsal birliktelik ortaya çıkmaktadır. Duayı veren dede de aynı şekilde tok ve anlaşılır bir şekilde duasını verir. Bu cemde tezekâr

hizmetinde hiçbir abdest aldırma işlemi gerçekleşmemektedir. Erkân görevlileri dualarını aldıktan sonra ellerindeki leğen ve ibriği niyazlayıp yerine bırakmaktadırlar. Cem ibadetinde her erkânın bir anlamı ve sembol oluşturduğu bir icrası vardır. Bu açıdan düşünüldüğü vakit katılımcılar nazarında ibadetin makbul olması ve amacına ulaşması erkânların doğru bir şekilde yürütülmesi ile gerçekleşir. Bu yönüyle cemimizin tezekâr hizmeti performans açısında değerlendirildiğinde yetersiz kaldığı düşünülmektedir.

C3'te ise gene genç bir kadın bir erkek tezekâr hizmeti yapmaktadırlar. Bu kişiler aynı zamanda post hizmetini de gören hizmetlilerdir. Ellerindeki gerçek ibrik ve leğene aynı şekilde her adımda su dökerek ilerleyip dedenin önünde dururlar erkek hizmetli gözleri kapalı son derece içtenlikle duasını okur. Birbirlerine abdestlerini aldırdıktan sonra birlikte dualarını tekrar okurlar. Daha sonra dedelerden birine de temsilen abdest aldırırlar. Kadın katılımcı hizmet esnasında da dua okurken de daha geri planda bir görüntü çizmektedir. Erkân boyunca tüm katılımcılar ibadete eşlik etmektedirler. Özellikle erkek görevlinin yüksek sesle ve içtenlikle okuduğu dualarda tüm katılımcıların hep bir ağızdan "AllahAllah" diyerek icranın performansını yükselttikleri söylenebilir.

C4'te ise mekân cem ibadetine uygun bir yer olmadığı için erkânların yürütülmesinde de aksaklıklar yaratmaktadır. Tezekâr hizmeti için kadın ve erkek görevli yerini aldığımda hala ortamda uğultunun olması katılımcıların erkâna karşı duyarlı olmadıklarını göstermektedir. Hizmet sahipleri yanlarında gözcünün de eşliğinde dede huzuruna geçerler. Kadın görevli yüksek ve içten bir sesle duasını okur. Dedeye doğru yürüyerek leğene su dökme işlemini yapmadan buldukları yere birbirlerine abdest aldırırlar. Havlu ile kurulayıp niyaz etmedikleri görülmektedir. Daha sonra dedelerden birine temsilen abdest aldırdıktan sonra havlu ile kurulayıp havluya niyazda bulunmaktadır. Dedenin ettiği dua da hem ses tonundaki donukluk hem de mekânın olumsuz etkisiyle hiçbir şekilde anlaşılmamaktadır. Bu yönleriyle tezekâr hizmeti değerlendirildiğinde son derece düşük bir icra performansı ile karşı karşıya olduğu söylenebilir. İbadet boyunca katılımcılar sadece izleyici olarak kalmışlar ve erkânın hiçbir bölümüne katılmamışlardır. Hatta yükselen uğultulardan ibadet sürecine karşı kayıtsız oldukları bile söylenebilir. Bunun dışında hizmet sahiplerinin erkânın bazı bölümlerini atladıkları gözlenmiştir. Son derece resmi bir havada gerçekleştirilen C4'te zaman problemi olmadığı da açık olmasına rağmen erkân kısaltılmaktadır. Ayrıca tezekâr erkânının yürütmek üzere hizmet sahipleri elinde ibrik olarak mavi

renkte bir plastik kap ve kırmızı renkte plastik bir leğen kullanmaktadırlar. Erkân boyunca kullanılan bu eşyaların kırklar meclisindeki asıllarını yansıtmaktan çok uzak olması da yapılan icranın ibadet ruhunu zedelemektedir. Tüm bu yönleriyle değerlendirildiğinde hizmet sahiplerinin enerjisi yüksek olmasına rağmen diğer gösterim unsurlarının düşük bir performans sergilemesi

C5'te post hizmeti gibi tezekâr hizmeti de yapılmamıştır.

C6'da ise dedenin ciddiyetinin erkânlara da yansıdığı görülmektedir. Genç bir kadın ve bir erkek görevli gözcüden ibrik ve leğeni alarak meydana gelirler. Bellerinde kuşakları vardır ve kıyafet olarak 12 hizmetin siyah beyaz renklerde belli bir düzende giyindiği gibi onlar da aynı tarzda bir giyimi tercih etmişleridir. Böyle bir giyim düzeni otantik cem anlayışına uygun değildir. Ellerindeki ibrik ve sürahinin plastik olması erkânın ruhuna uygun değildir. Her ne kadar tertipli ve düzenli bir cem ortamı ibadete ciddiyet katsa da bu kutsal icranın doğallık ve samimiyet içerisinde gerçekleşmesi de bir o kadar önem arz etmektedir. Dedenin karşısına çıkarken tezekâr görevlilerinin gerek dar meydanındaki duruşları gerekse kıyafetleri ibadet ortamında resmi bir havanın oluşmasına neden olmaktadır. Bunun yanında erkek görevlinin duaları gayet net ve tok bir ses tonu ile okuduğu ve kendisinden emin bir duruş sergilediği gözlenmektedir. Aynı zamanda cemaat de ibadet ortamına ruhsal anlamda yüksek bir enerji ile katılmaktadır. Tezekârın duasına ve icrasına "AllahAllah" diyerek eşlik etmelerinin yanında bu sözleri yüksek ve içten bir eda ile söylemeleri onları cem ortamına manevi olarak hazır ve istekli olduklarını göstermektedir. Buradan yola çıkarak hizmet sahiplerinin ya da icra ortamının performansı olumsuz etkileyen bazı kusurları olsa da katılımcıların ibadete olan istekli duruşlarının icranın enerjisini yükselttiği ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla cem törenlerinin gösterimci performans teori ile açıklanmasının gerekçesi olarak da bilimsel bir anlamda gerekçelendirilmiş de olmaktadır.

C7'de ise tezekâr hizmetini bir kadın bir erkek katılımcı yürütmektedir. Seslerinin duyulmasına yardımcı olmak için gözcü de yanlarında onlara mikrofon tutarak eşlik eder. Tezekârların kullandığı eşyalar gerçek bakır bir ibrik ve leğendir. Erkek hizmetlinin kravat, kumaş pantolon gibi resmi kıyafetler tercih etmesi onu gene bir kurumun görevlisi konumunda göstermektedir. Bu durum her ne kadar ibadete olan saygıdan kaynaklansa da erkânın doğallığını zedelediği de bir gerçektir. İcra esnasında duaları erkek görevli yüksek ve anlaşılır bir sesle okumaktadır ve tüm katılımcılar da hep beraber "AllahAllah" diyerek icraya eşlik

etmektedirler. Diğer cemlerde olduğu gibi kadının elindeki bakır leğene erkek ibrikten su akıtarak duasını etmekte ve bu vaziyette üç adımda dedenin önündeki dar meydanına kadar gelmektedirler. Genç olan dede dualarını verdikten sonra birbirlerine “ya Allah ya Muhammed ya Ali” diyerek tarikat abdestlerini aldırırlar. Dedelerden birine de sembolik bir abdest aldırdıktan sonra tekrar yerlerini alırlar. Dede duasını hizmet sahiplerinin yüzüne bakarak vurgulu bir ses tonu ile okur. Hizmet sahipleri de elleri göğüslerinin üzerinde, başları da öne eğik bir vaziyette dualarını alırlar. İcra boyunca katılımcıların, hizmet sahiplerinin ve dedenin ilgiyle, içtenlikle erkânı yürüttükleri gözlenmektedir.

C9'da da gene bir kadın görevlinin sağ omzunda temiz bir havlu ve bir elinde leğen ile bir erkek görevlinin de elinde ibrik ile dar meydanında yerlerini aldıkları görülmektedir. Her ikisinin de ayakları çıplaktır ve üzerlerinde gündelik kıyafetleri vardır ancak bellerine yeşil kuşak bağlamışlardır. Erkân sahipleri orta yaşın üzerinde olgun kişilerdir. Hizmet başlamadan önce kullanacakları eşyaları bir süre aradıkları için katılımcılar arasında bir uğultu ve hareketlenme meydana gelmektedir. Dolayısıyla icra esnasında kopuklukların olması, hizmetlerde aksamaların meydana gelmesi performans ortamını doğrudan etkilemektedir. Kullandıkları eşyalardan ibrik bakır olduğu için otantik görüntüyü bozmamaktadır. Ancak kadın görevlinin elinde pembe plastik bir leğen vardır. Eşyaların ibadetin otantikliğini bozmaması icranın cem ortamında daha geçerli olmasını sağlayacaktır. Kadın görevli sağ eli sol göğsünün üzerinde başı yere bakarak yüksek sesle duasını okur. Yöresinin doğal aksanı ve ses tonuyla, ezberleme kaygısı olmaksızın okuduğu duadan sonra erkâna uygun olarak bir adım atarlar ve dedenin önüne kadar gelirler. Bu esnada iki görevli arasında bir anlık karışıklık olmakta ve icra esnasında bir durulma meydana gelmektedir. Görevliler arasında fısıldaşmalar da dikkat çekmektedir. Özellikle erkek görevlinin kadın görevliyi yönlendirmek için aralarda müdahale ettiği gözlenmektedir. Bu tarz karışıklıklar icrayı ve manevi yoğunlaşmayı böleceği için gösterimin performansında düşüşe neden olmaktadır. Buna rağmen görevliler duaları hemen toparlamakta ve tarikat abdestine geçmektedirler. Başparmaklarını uzatıp ellerini yanaştırarak birbirlerine abdest aldırırlar. Daha sonra da dedelerin abdestini aldırıp yerlerine geçerler.

C10'da tezekâr hizmetini gene genç bir kadın ve erkek yürütürler. Üzerlerinde gündelik kıyafetleri vardır. Seri ve hızlı bir biçimde erkânı yürütmektedirler. Katılımcıların çok fazla ibadete eşlik etmedikleri bu cemde tezekârın da icrasında acele etmesi erkânın ruhsuz ve monoton bir havaya

bürünmesine neden olmaktadır. Görevlilerin elindeki eşyalar bakır leğen ve ibriktir. Gözcü de yanlarında erkâna eşlik etmektedir. Her ne kadar tüm hizmetler ibadetin geleneksel işlenişine uygun ve yerinde yapılsa da cem ortamındaki durgunluk, katılımcıların ilgisiz durması ve hizmet sahiplerinin ezberlenmiş bir metni seri ve duygusuz olarak icra etmeleri erkânın performansını düşürmektedir. Bir önceki cemimizde icra esnasında durmaların, beklemelerin ve karışıklıkların performansı düşürdüğünü söylemiştik. Bu cemimizde ise tam aksine erkânın tüm aşamaları sıradan ve seri bir duygu ile gerçekleştirilmektedir. Her iki performans da ibadetin ruhsal seyrini bozmakta ve ortamdaki manevi havayı dağıtmaktadır. Bir ibadet ortamının enerjisini yüksek seviyeye çıkaran en önemli etmen samimiyettir, ibadete duyulan istektir. Görev icabı yapılan bir ibadet bu durum gibi anlamını yitirmektedir.

C11'de de gene genç bir kadın ve erkek tezekâr hizmeti için gelir kadın ve erkek hizmetli simsiyah giyinmiştir. Erkeğin elinde ibrik ve leğen, kadının omzunda temiz havlu bulunur. Ayaklar mühürlü halde meydana gelirler. Tezekâr, sözlerini bitirdikten sonra sağ ayakla adım atıp her defasında durarak “ya Allah ya Muhammed ya Ali” der. Bu işlem 3 kere tekrarlanır. Daha sonra birbirlerine tarikat abdesti aldırırılar. Bu işlem bittikten sonra dedelerden birine temsili olarak abdest aldırdıktan sonra dar dualarını alır ve yerlerine geçerler. Tezekâr hizmeti bu cemde de aksamadan hızlı bir şekilde yürütülmüştür. Tezekâr dualarını yüksek, anlaşılır bir ses tonuyla okusa da ibadetin özüne uygun bir vurgu yapmamaktadır. Dolayısıyla gerek vücut dili gerekse monoton ses tonu erkânın manevi havasına uygun değildir. Buna rağmen katılımcılar tüm erkân boyunca görevlilere eşlik etmiş ve dualara hep bir ağızdan katılmışlardır. Bu da katılımcıların ibadete olan istekli ruh halini açıkça ortaya koymaktadır.

C12'de ise tezekâr hizmetini iki kadın görevli üstlenmiştir. Ancak hizmetin görülmesi konusunda erkân başlamadan önce bir karmaşa yaşanmaktadır. Bu durum hizmeti kimlerin yapacağını önceden belirlenmediğini göstermektedir. Daha önce de belirttiğimiz gibi cem törenlerinde cemaatin ruhsal olarak ibadet havasını özümlediği bir ortamda bu tarz karmaşalar ibadetin bölünmesine neden olmaktadır. Bu da performansı elbette olumsuz etkilemektedir. Bununla beraber iki kadın görevlinin tezekâr erkânını yürüttüğü tek cem örneğidir. Görevlilerin üstlerinde semah ekiplerinin giydiği kırmızılı yeşilli bir giysi vardır. Bu durum ibadete bir kurum niteliği kazandırmakta ve cem ortamının otantikliğini bozmaktadır. Buna rağmen hizmetlilerin ayaklarının çıplak olması, dara

durduklarında ayakları mühürlü vaziyette beklemeleri ve tezekâr hizmeti için bakır ibrik ve leğen kullanmaları ibadetin özüne uygun hareket ettiklerini göstermektedir. İbrik ve leğen içi içe konmuş vaziyette tek görevlinin elindedir. Her adımda dualarını okurlar ancak ibrikten leğene su akıtılmaz. İki kadın görevli dar meydanına gelir birbirlerinin abdestini iki elin işaret parmaklarını birleştirip su dökerek aldırırlar. Daha sonra dedelerden birine temsili abdesti aldırıp dualarını aldıktan sonra meydanı niyazlayıp geri adımlarla yerlerine geçerler. Erkân boyunca duaları düzgün bir şekilde okumuşlardır. Buna rağmen okumalardaki ses tonundan ibadetin içtenlikle yapıldığını hissettirmek yerine ezberlenmiş duanın yanlışsız okunması kaygısının ağır bastığı anlaşılmaktadır. Buna rağmen katılımcıların icra boyunca tüm dualara ve hizmetlere içtenlikle katıldıkları gözlenmektedir.

C13'te yapılan tezekâr hizmetinde ise gene bir kadın bir erkek hem adımlayıp hem su dökerek dualarını okumuşlar ve erkânın gereklerini düzgün bir şekilde yerine getirmişlerdir. İbrik yerine sürahi kullanılmasının dışında bu icra da erkânın görgüsüne uygun olarak yerine getirilmiştir ve katılımcılar da erkâna dâhil olmuşlardır.

C15'te ise tezekâr hizmeti diğerlerinden farklı olarak mersiye bölümünden sonra yani cemin sonunda görülmektedir. Cemin sonunda yapılmasının gerekçesini öğrenemediğimiz bu icrada tezekâr hizmetini üç genç kız görmektedir. "Allah, Muhammed, ya Ali" diyerek ellerindeki sürahi ve leğenle dedenin önüne kadar gelir ve önce dedeye gene her döküşte sırayla "Allah, Muhammed, ya Ali" diyerek su döker, abdest aldırırlar. Daha sonra aynı işlemi birbirlerinde de tekrarlar ve dara durup dualarını alırlar. Dede, duasını son derece hızlı ve anlaşılabilir bir şekilde vermektedir. Sırası, görevlileri ve yapılışı yönüyle diğer cemlerdeki tezekâr hizmetlerinden ayrılan bu icrada katılımcıların oldukça pasif kaldığı gözlenmektedir.

C14'te ise tezekâr hizmeti görülmemektedir.

3.2.6. Çerağın Uyandırılması

Çerağ cem ibadetinin olmazsa olmaz erkânlarından biridir ve Nur Suresi'ndeki "Onun nurunun örneği, içinde çerağ bulunan bir kandile benzer." ifadesinin sembolik uygulamasıdır. Işığa dönüşmeye çalışan insanın, insan-ı

kâmilin öz ruh halidir. Hakk'ın nurunun ışık olarak ortama doğmasını sembolize eden çerağ yakma hizmeti genellikle bir erkek görevli tarafından dede huzurunda gerçekleştirilir. Çerağ yandıkça ibadet ortamı kötülüklerden arınır, karanlık yüzler aydınlanır. Bu yönüyle düşünüldüğünde çerağ sadece etrafı aydınlatma amacıyla değil katılımcıların ibadet düşüncesini görsel olarak da tamamlamak için yakılır. Çerağ hizmetini gören görevli öncelikle dedenin huzurunda dara durur ve duasını eder. Ardından dedenin önündeki üç başlı çerağı yakmaya başlar. “Yaradan’ın nuru aşkına ya Allah ya Allah ya Allah” diyerek ilk mumu “peygamberliğin nuru aşkına ya Muhammed ya Muhammed ya Muhammed” diyerek ikinci mumu “velayetinin nuru aşkına ya Ali ya Ali ya Ali” diyerek de üçüncü mumu yakar. Dizlerinin üzerinde duasını okuduktan sonra zakir “Yaktı Delili” adlı duvazı okur. Dedenin duasını da alan hizmetli böylece görevini tamamlamış olur.

Çerağ cem boyunca yanarak ibadet ortamına nur saçarak, karanlıkları aydınlatır, yüreklere ışık tutar. Alevi toplumları için manevi anlamda oldukça önemli bir yeri olan ışık en eski kadim medeniyetlerde bile inançsal bir değere sahiptir. Ateş pek çok toplumun dini hayatının en önemli simgelerinden biri olmuştur. Hristiyanlıktaki kiliselerde mum yakma âdetinden Zerdüştlükteki ateşe tapınmaya kadar farklı kültürlerde farklı dinlerde kendisine yer bulmuş olan ateş kültü özellikle eski Türklerin inanç sistemlerinde ve gündelik yaşamlarında hem kutsal hem de saygın bir yere sahiptir. Ateşe tükürmek, bir nesneyi ateşe atmak büyük suç sayıldığı gibi ateş üzerinden atlamak da bir çeşit arınma ritüeli olarak kabul edilmiştir. Ateşe duyulan saygı yüzyıllardan beri değişen inanç sistemlerine rağmen varlığını korumuş ve Türkler için ateş her zaman saygı duyulan, kutsal bir anlam taşımıştır. Alevilerin ibadet ortamlarının da vazgeçilmez bir ögesi olarak karşımıza çıkan çerağ cem boyunca yanarak mekânı hem aydınlatır hem de arındırır. Bu ritüelin İslami açıdan gerekçesi Nur Suresi'nin 36. ve 37. ayetlerinde açıkça belirtilmiştir: *“Esirgeyen, bağışlayan Allah'ın adıyla. Allah, göklerin ve yerin Nur'udur. Onun nurunun örneği, içinde çerağ bulunan bir kandile benzer. Kandil, bir sırça içerisindedir. Sırça, inciden bir yıldız gibidir ki, doğuya da batıya da nispeti olmayan bereketli bir zeytin ağacından yakılır. Bu ağacın yağı, neredeyse ateş dokunmasa bile ışık saçarak. Nur üzerine nurdur o. Allah, dilediğini kendi nuruna kılavuzlar. Allah, insanlara örnekler verir. Allah her şeyi bilmektedir. Kandil, Allah'ın yükseltilmesine ve içinde adının anılmasına izin verdiği evlerdedir. Orada sabah-akşam O'nu tespih eder.”*

Çerağ hizmeti eski dönemlerde çıralarla gerçekleştirilirken daha sonraları üç başlı şamdanlara yerleştirilen mumlarla yürütülmeye devam etmiştir. Günümüzde ise değişen teknolojik imkânlarla birlikte bu üç başlı şamdanların yerini düğmeye basarak yakılan elektrikli şamdanlar almaya başlamıştır.

İnceleme fırsatı bulduğumuz cem törenlerinde de çerağ uyandırma hizmeti mutlaka yapılmaktadır.

C1'de çerağ yakmak için bir kadın bir erkek olmak üzere iki hizmet sahibi görevlidir. Dede postunun önüne sağ elleri sol göğüslerinin üstünde olacak şekilde gelirler. Ayaklar çıplak ve mühürlüdür. Görevlilerin üzerlerinde otantik yöresel kıyafetler vardır. Kadın hizmet sahibi duayı yüksek bir şekilde mikrofonsuz okumaktadır. Açık bir alanda yapılan cem töreninde icracının performansını arttırmak ve katılımcıların ilgisini ibadete yoğunlaştırmak amacıyla ses tonunu ayarlaması gösterim açısından çok önemlidir. Erkek çerağcı ise sadece kadın görevliye çerağı yakmasında yardımcı olmaktadır. Yakılan çerağ üç başlı otantik bir şamdandır. Görevliler erkânı istek ve ciddiyetle yürütmektedirler. Onların bu duruşu katılımcıların da erkân boyunca ibadete eşlik etmelerini sağlamaktadır. Dede de onların bu canlı performansına karşılık yüksek sesle ve tane tane dualarını vermektedir. Bu yönleriyle düşünüldüğünde performansı yüksek bir çerağ hizmeti gerçekleştirilmiştir.

C2'de ise çerağ hizmetini genç bir erkek yürütmektedir. Üzerinde gündelik kıyafetleri ve belinde yeşil kuşağı bulunmaktadır. C2'de dedelerin hitap ve diksiyon konusunda ibadetin manevi havasını yakalayamadıklarından bahsetmiştik. Buna rağmen çerağ hizmetini yürüten hizmet sahibinin yüksek ve etkili bir sesle Nur Suresi'nin 36. ve 37. ayetlerini Türkçe okuduğu gözlenmektedir. Okuduğu hizmet dualarında katılımcıların da ibadete eşlik etmeleri için aralarda durmakta ve böylelikle ibadetin manevi olarak daha etkili ve anlamlı olmasını sağlamaktadır. Ancak çerağ erkânının en önemli ögesi olan ateş yerine elektrikli ampul kullanılması ibadetin doğrallığını bozmaktadır.

C3'te ise çerağ hizmetlisi bir erkektir. Gündelik kıyafetleri ile erkân yürütür. Nur Suresi'nden ayetleri ve erkân dualarını edep erkân vaziyetinde ve sağ eli sol göğsünün üzerinde okur. Erkân boyunca icrasını gözleri kapalı ve öne eğik bir şekilde gerçekleştirir. Gerek ses tonundan gerekse sahne üzerindeki vücut dilinden icrasını içtenlikle yaptığı anlaşılmaktadır. Bunun en önemli göstergesi de

elbette katılımcıların bu icraya olan katılımlarının oldukça yüksek olmasıdır. Dede de verdiği duada aynı ruhsal seviyeyi korumak için sesini daha yüksek ve duygulu bir tonda ayarladığı fark edilmektedir. Bu cemimizde de çerağ hizmeti için üç kollu ve elektrikli bir şamdan kullanılmaktadır. C2’de de belirttiğimiz gibi bu durum cemin özündeki otantik ruhu zedelemekte ve ortama yapay bir hava katmaktadır. Çerağın gerçek ateşle yakılmaması sadece görsel açıdan değil mekâna kattığı enerji bakımından da cem ibadetinin ruhuna uymamaktadır.

C4’te de çerağ hizmetini bir erkek yürütmektedir. Dede makamını niyaz ettikten sonra dizlerinin üzerinde duasını okur ve şamdandaki mumları yakar. Ayağa kalkıp dedenin duasını bekler. Dede, Kuran-ı Kerim’deki Nur suresinden bahseder ve dua vermesi için dedelerin içindeki en genç dedeye sözü verir. Dede, duayı verirken kelimeler son derece hızlı ve anlaşılmasız bir şekilde telaffuz edilmektedir. Bundan dolayı cem metinleri yazılırken de dualar tam olarak ifade edilememiştir. C4’te genel olarak var olan düşük performans çerağ hizmetinde de kendisini göstermektedir. Erkân görevlisi her ne kadar icrasının gereklerini eksiksiz yerine getirse de dedelerin ses tonundaki ve hitabetindeki zayıflık, katılımcıların ilgisizliği ve mekânın ses düzenindeki bozukluk bu erkânı da olumsuz yönde etkilemektedir.

C5’te ise çerağ hizmetini gene genç bir erkek görevli yürütmektedir. Yanında gözcü de ona eşlik etmektedir. Görevli dedenin önünde niyaz eder ve sağ eli sol göğsünün üstünde Nur Suresi’nden ayetleri Türkçe okumaya başlar. Hizmetli dualarını yüksek bir tonda ve anlaşılır, düzgün bir ifade ile okumasına rağmen düz ve vurgusuz bir tonda hizmet etmesi icranın içtenliğini bozmaktadır. Görev gereği okunan bir dua da ne kadar doğru ve eksiksiz olursa olsun katılımcılar üzerinde etkili olamamaktadır. Gösterim esnasında hizmet sahiplerinin dualarını okurken aralarda durması katılımcıların da eşlik edebilmeleri açısından önemlidir. Hizmet sahibinin cemaatin erkâna katılmasına böyle bir imkân tanımamasına rağmen katılımcıların ibadete eşlik ettikleri görülmektedir. Bu da katılımcıların ibadete istekli olmalarından ve hazırbulunuşluk düzeylerinin yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca icra esnasında kullanılan materyaller de ibadetin doğallığını yansıttığından bahsetmiştik. Bu nedenle çerağ hizmetinde ateşin ibadet ortamına kattığı manevi havanın elektrikli şamdanlarla gerçeklikten uzaklaştığı görülmektedir.

C6'da ise çerağ hizmetini C1'de olduğu gibi bir kadın yürütmektedir. Bu cemlerde kadınların cem ortamında daha etkin oldukları göze çarpmaktadır. Performans açısından değerlendirildiğinde erkân yürütülürken kadınların erkeklere göre duaları daha içten ve duygulu okudukları ve dolayısıyla katılımın da daha fazla olduğu gözlenmektedir. Bu cemimizde de kadın görevlinin duaları gözleri kapalı okuduğu ve oturduğu yerde salınımlarıyla kendisini ibadete verdiği açıkça izlenmektedir. Katılımcılar da onun dua okurken durduğu bölümlerde yüksek ve vurgulu sesle ona eşlik etmektedirler. Katılımcıların da bu esnada hizmetlinin pozisyonunda gözleri kapalı bir şekilde ibadete katıldıkları gözlenmektedir. Arkasından çerağ için okunan duvaza da aynı içtenlikle katılmaktadırlar. Dedenin duasını alırken görevli sağ eli sol göğsünün üstünde, başı öne eğik, gözleri kapalı vaziyettedir ve aynı saygılı ve içten haliyle duasını almaktadır. Bu cemde icranın otantikliğini bozan tek şey çerağ olarak ampul kullanılmasıdır. Bunun dışında incelediğimiz cemlerde ibadet ruhunun en belirgin şekilde ortaya çıktığı cemlerden biridir.

C7'de de hizmeti genç bir erkek yürütmektedir. Özenli bir giyim tarzı dikkat çekmektedir. Kumaş pantolon, gömlek giymiş ve kravat takmıştır. Dedenin önünde niyazda bulunup dizlerinin üzerinde ayetleri Türkçe olarak okumaya başlar. Düzgün bir diksiyonu ve anlaşılır bir sesi vardır. Ancak sesindeki monotonluktan dolayı duygu eksikliği hissedilmektedir. Duasını okurken katılımcıların da erkâna katılması için aralarda durması, yüksek ve anlaşılır bir şekilde okumaya özen göstermesi icranın performansını önemseydiğini göstermektedir. Katılımcılar da erkân boyunca dualara içtenlikle eşlik etmektedirler. Çerağları yakarken hizmet sahibinin yanında dede ve katılımcılar da sözlerine katılmaktadırlar. Çerağ duasını veren dedenin ağız özelliklerinin yanında duayı hızlı da okuması katılımcılar tarafından anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Erkânlara verilen gülbenklerin düzgün okunması erkânın içeriğini açıklaması ve katılımcıların ibadeti özümsemeleri açısından oldukça önemlidir. Dedenin gülbenkleri katılımcıyı ibadetle bütünleştirdiği için ibadete kendisini teslim etmiş bir can okunan duaları anlamlandırmak, özümsemek ister. Dolayısıyla dedenin bu yönden yeterli olmadığı düşünülmektedir.

C9'da çerağ hizmetini yapan kişi aynı zamanda gözcüdür. Üzerinde düzgün gündelik kıyafetleri bulunmaktadır. Ayakları çıplaktır ve belinde kırmızı bir kuşak vardır. Tüm cem boyunca oldukça etkin bir rol üstlene görevli dualarını gözleri kapalı, oldukça vurgulu ve duygulu bir ses tonuyla okumaktadır.

Meydandaki duruşu, vücut dili ibadeti oldukça önemsedğini göstermektedir. Meydanı adımlayarak dedenin huzuruna kadar gelir. İlk adımda "hü şeriat erenlerin", ikinci adımda "hü tarikat erenlerin ", üçüncü adımda "hü marifet erenlerin" dördüncü ve son adımda "hü sırrı hakikat erenlerin" der ve ayakta Nur Suresi'nden ayetler okur. Çerağcı duasını ve ayetleri okurken sürekli gözleri kapalıdır ve oldukça içten bir ses tonuna sahiptir. Onun bu içtenlikli icrasına canlar "AllahAllah " diyerek eşlik ederler. Dedelerden birinin okuduğu çerağ duvasını okurken de gözleri kapalı, başı öne eğik, sağ eli sol göğsünün üzerinde, içtenlikle dinler. Vücut salınımları kendini ibadete teslim ettiğini göstermektedir. Katılımcıların da çerağ hizmetini ilgiyle izledikleri ve erkâna eşlik ettikleri gözlenmektedir. Bu yönüyle icranın gösterimsel açıdan performansı yüksektir.

C10'da çerağ hizmetini bir erkek çocuk yürütecektir. Ona yardımcı olmak adına gözcü de yanındadır. Gözcü dedenin önünde diz çökerek duasını okur, erkek çocuk yanında ayakta gözcü olarak bekler. Gözcü çerağı dualarını okurken erkek çocuk da çerağları yakar. Hizmete yardımcı olan gözcü duaları okur ve iki görevli ayakta elleri göğüslerinde zakirin duvasını dinlerler. Bu esnada katılımcıların da sessizce erkânı izledikleri ancak diğer cemlerde tespit edilen erkâna ve dualara eşlik etmenin yetersiz olduğu gözlenmektedir. Genel olarak incelediğimiz cemlerde katılımcıların en çok eşlik ettikleri ve ibadete yoğunlaştıkları erkânlardan biri de çerağ yakma hizmeti olmasına rağmen bu cemimizde o denli etkili olmadığı söylenebilir.

C11'deki çerağ hizmetini yapan kişi **C7'**deki çerağ hizmetlisidir. Bu sefer cemde görevli olan 12 hizmet gibi o da simsiyah giyinmiştir. Meydanı niyazladıktan sonra oturur vaziyette Türkçe olarak ayetleri okur. Mumların yakılması için o sözlerini söylerken gözcü de sırasıyla mumları yakar. Daha sonra ayağa kalkarak seri bir şekilde dualarını tamamlar ve Zakir'in duvasını dinlemeye başlarlar. Çerağ görevlisi duaları anlaşılır bir sesle okumuş olsa da erkânın manevi havasına uygun bir vurgusu yoktur. Dolayısıyla tam olarak ezberlenmiş bir metni hatasız ve düz bir şekilde okumaktadır. Bu açıdan hizmetlinin gösterimsel performansının yeterli olduğu söylenemez. İbadet ortamının enerjisini yükseltmek, yürüttüğü erkânın duygusunu hissettirmek gibi bir kaygısı olmadan sadece verilen görevi eksiksiz yapmaya çalışmaktadır. Bu görevlinin daha önceki cemde de aynı hizmeti üstlendiğini de düşündüğümüzde her iki hizmet arasında performans açısından hemen hemen hiç fark görülmemektedir. Buna rağmen katılımcıların ibadete olan içten yaklaşımından dolayı erkân boyunca dualara katılmakta ve

ibadet ortamını manevi bir havayla doldurmaktadırlar. Özellikle zakirin duvazını çaldığı bölümde tüm katılımcıların hep birlikte duvaza eşlik ettikleri ve oturdukları yerde erkânın ruhuna uygun bir vücut dili sergiledikleri gözlenmektedir.

C12'de ise çerağ hizmetini 45 yaşlarında bir erkek yürütmektedir. Gündelik kıyafetleri ve belinde yeşil bir kuşağı vardır. Giyimi, duruşu ve konuşmalarıyla oldukça geleneksel bir görünüme sahiptir. Erkâna başlamadan önce dedenin makamını niyaz ettikten sonra son derece doğal ve içten bir bağlılıkla dualarını okumaya başlar. Ses tonunda anlaşılma, etkili hitap etme kaygısından uzak içten, kendisini ibadete kaptırmış bir hal vardır. Kur'an'dan ayetleri dedelerden okumalarını saygı ile rica eder. Dede yüksek ve tok bir sesle ayetlerin Türkçesini okurken o da iki elini çapraz göğsünde birleştirmiş, gözleri kapalı bir şekilde sessizce dedeye eşlik etmeyi sürdürür. Her haliyle kendisini ibadete verdiği bellidir. Cemin otantik ruhuna oldukça bağlı bir duruş sergilemektedir. Dualarını tecvitle Kur'an okur gibi ezgiyle seslendirmektedir ve oldukça uzundur. Onun bu içten haline dedeler ve katılımcılar da ortak olmakta ve saygıyla icrasını izlemektedirler. İcranın otantik havasını bozan tek unsur çerağın elektrikli olmasıdır. Zakir, çerağ duvazını okurken katılımcılar, dedeler ve çerağcı da ona yüksek sesle eşlik etmektedirler. Çerağ hizmetlerini karşılaştırdığımızda en içten, doğal ve erkânla ruhunu bütünleştirmeyi başaran ve bunu dar meydanında gösteren icracı bu cemimizdeki görevlidir. Hizmetinin ardından dua verirken dedenin de ses tonunun daha coşkulu, vurgulu ve içtenlikli okuduğu fark edilmiştir. Dedenin önceki erkânlarda bu denli coşkulu olmayan hitabı, hizmetini içtenlikle yerine getiren bu görevlide çok daha yüksek olmaktadır. Buna göre bir icracının performansının belirleyicisi olarak bir diğerrinin performansı da önemli bir etkidir.

C13'de ise çerağ hizmetini bir erkek yapmaktadır. Gözcünün eşlik ettiği görevlinin resmi bir giyim tarzı vardır ve belinde kırmızı bir kuşak takmaktadır. Çerağ olarak gerçekten üç başlı şamdan kullanılmaktadır. Görevli dizlerinin üzerinde dedenin önünde niyaz ettikten sonra ayetleri okumadan çerağ duasına geçer. Duasını okurken gerek ses tonu gerekse vurguları gösterim açısından oldukça yetersizdir. Görevli ezberlediği metni son derece düz ve monoton bir şekilde seslendirmektedir. Bununla beraber vücut dilinde de hiçbir duygusal coşku gözlenmemektedir. Bu açıdan bakıldığında hizmet görevlisinin icra ettiği erkânın ruhunu özümsemesi ve bu ruh halinin içtenliği ile hareket etmesi performansın etkililiği açısından oldukça önemlidir. Küçük bir köy cemi olan bu cemde

katılımcıların ibadete olan bağlılığı ve istekli hali performansın artmasını sağlamaktadır.

C15'te ise çerağ hizmetini genç bir erkek yürütmektedir. Diğer cemlerde gördüklerimizden farklı olarak bu cemde hizmetli sadece mumların yakılmasında görev almakta ve dua okuma bölümlerini dede üstlenmektedir. Dedenin okuduğu dualar diğer cemlerde gördüğümüz dualardan oldukça farklıdır ve Nur Suresi'nden ayetler okumamaktadır. Görevli mumları yakarken dedenin okuduğu Arapça sözlere katılımcılar da eşlik etmektedir. C15 cemindeki diğer erkânlarda olduğu gibi bu erkânda da icranın asıl aktörü dededir. Hem erkân dualarını hem kendi gülbenklerini içtenlikle ve yüksek bir sesle okumaktadır. Katılımcıların dedeye duydukları saygının da etkisiyle cem ortamında ibadetin benimsendiği gözlenmektedir. Görevlinin oldukça genç olması ve erkânlarla ilgili bir eğitimden geçmemiş olmasından dolayı duaları dedenin okuması da bu cemin otantik yapısının bir göstergesidir. Gene bu duruma bağlı olarak çerağ olarak kullanılan mumlar üç tane çay tabağına oturtulmuş olması da doğal bir icra olarak değerlendirilebilir.

Ayrıca **C14**'de de çerağ hizmeti farklı görülmektedir. Cem esnasında dede küçük bir konuşma yapar. Bu esnada çerağ hizmeti için bir kadın bir erkek görevli çıra yardımıyla çerağı uyandırır. Ocak içinde gazlı bir bezi tutuşturarak yakılan çerağ incelediğimiz cem törenleri içerisinde en otantik olanıdır. İcra esnasında hizmet sahipleri hiçbir şey söylemezler. Dede zakirin çaldığı özgün bir ezgi eşliğinde coşkuyla ve yüksek sesle dualarını okur. Dede okurken tüm katılımcıların hep bir ağızdan duaya eşlik ettikleri gözlenmektedir. Dolayısıyla bu cemde çerağ hizmetinin performansının büyük oranda dedeye ait olduğu söylenebilir. Bunun yanında katılımcıların istekli hali ve zakirin çaldığı coşku dolu ezgi de bu performansı arttırmıştır. İncelediğimiz cemlerde gösterimsel performansı arttıran unsurlar içerisinde müziğin etkin olduğu özel bir örnektir. Çerağ hizmetleri içerisinde en otantik ve katılımı en fazla olan bu cemdir. Bir kadın bir erkek görevli başında durur ve ateşi cem boyunca kontrol eder.

3.2.7. Meydanın Süpürülmesi

Süpürge genel anlamda temizlik için kullanılan bir ev gerecidir. Cem törenlerinde de süpürgeci cem evinin temizliğinden sorumlu kişidir. Süpürge erkânı, maddesel anlamda alanı pisliklerden arındırmanın ötesinde ibadet alanının

kötülüklerden, nefsi düşüncelerden ve şeytani varlıklardan uzak tutulması gibi amaçlarla da yapılır. Bu nedenle süpürgeci süpürgeyi yere her çalışında cem ortamının manevi havasını da temizler. Süpürgeci erkânını genellikle üç kadın yürütmekle birlikte kimi zaman tek erkek de yürüttüğü görülmektedir. Üç kadın süpürgeci üç adımda dedenin önüne kadar gelip dururlar. İlk adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek “Allah”, ikinci adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek “Muhammed”, üçüncü ve son adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek “ya Ali, gerçeğin demine hü “ derler. Üçü de sağ elleri sol göğüslerinin üzerinde dedenin önünde dizilirler ve dualarını okurlar. Dedenin de duasını aldıktan sonra yerlerine geçerler.

Tarikat abdestiyle gönül temizliği yapılan katılımcılar süpürge hizmeti ile kötülüklerden arınmış olan cem ortamında ibadete başlarlar. Dar meydanı artık birlik olmaya hazırdır. Süpürgecinin de diğer erkânlarda olduğu gibi ses tonundan sahnedeki jest ve mimiklerine kadar her hali bu erkânın manevi havasını ve performansını etkileyecektir. Süpürge hizmetinde geleneksel olarak çalı süpürgesi kullanılmaktadır. Süpürge hizmeti kullanıldığı materyal bakımından değişen yaşam koşullarından çok fazla etkilenmemiştir. Günümüzde de çalı süpürgesi kullanılmaya devam etmektedir.

İncelediğimiz cemlerden C1’de süpürge hizmetini üç kadın görevli yapmaktadır. Süpürge hizmeti genellikle چراغ hizmetinden sonra yapılmaktadır. Bu cemde süpürge erkânının diğer cemlerdeki erkânlardan farklı olarak en başta yapılmaktadır. Ortadaki kadın hizmetlinin elinde süpürge vardır. Eğilmiş vaziyette, süpürge ile yeri süpürerek ve ilk adımda “Allah” ikinci adımda “Muhammed” üçüncü adımda “ya Ali” der ve dedenin önüne gelir. İlerlerken bir eliyle yeri süpürür diğer eli de süpürge ile aynı yönde boşluğa hareket etmektedir. Dedenin postuna gelince 3 kez “nur ola sır ola” diyerek süpürge ile süpürürler. Üçü de saygı içinde başları önde sağ elleri sol göğüslerinin üzerinde dara dururlar. Ortadaki kadın görevli yüksek ve anlaşılır bir sesle duasını okur. Görevliler işlerini ciddiyet ve saygı ile yapmaktadırlar. Görevlilerin ayakları çıplaktır ve üzerlerinde yöresel kıyafetler bulunmaktadır. Katılımcıların icraya eşlik etmedikleri ancak ilgiyle izledikleri gözlenmektedir. Aynı cemin diğer erkânlarındaki görevlilerin performansı ile karşılaştırıldığında orta seviyede bir performans sergiledikleri düşünülmektedir.

C2'de ise süpürge hizmeti چراغ hizmetinden sonra üç kadın görevli tarafından görülmektedir. Kadınların ikisi tamamen siyah biri ise tamamen kırmızı giyinmiştir ve bellerinde yeşil kuşak vardır. En soldaki görevlinin bir elinde çalı süpürgesi bulunmaktadır. Üç görevli de ellerini öne doğru savurup sözlerini birlikte söyleyerek üç adımda dedenin önüne kadar ilerler. Dedenin önünde ellerinin göğüslerine çapraz bağlayarak dualarını okurlar. Otantik cemlerde süpürgecinin dar meydanına üç kere çalındığı bilinmesine rağmen süpürgeci, süpürgesini yere hiç değdirmen sadece sembolik hareketlerle kullanmaktadır. Bunun yanında meydanda yapılan bu işlemler hızlı bir şekilde sürdürülmektedir. İbadete yönelik bir icranın içtenlikle yapılması performans açısından oldukça önemlidir. Hatasız yapma kaygısıyla hızlı yapılan bir gösterim de ibadetin etkileyciliğini doğal olarak sınırlandırmaktadır. Hizmetlilerin dualarını hep birlikte ve anlaşılır bir tonda okumalarına rağmen erkânın ruhuna uygun bir vurguları yoktur. Ezberledikleri duayı düz bir şekilde okumalarıyla beraber katılımcıların sadece izledikleri, ibadete eşlik etmedikleri gözlenmektedir. Bu icrada ibadete en içtenlikle katılan kişi duayı veren dededir. Ses tonu ve vurgularının yanında erkâna uygun bir duruşa da sahiptir. Ancak sadece dedenin performansının yüksek olması icranın genel olarak enerjisine etki edememektedir.

C3'te ise süpürge hizmeti gene üç kadın tarafından yürütülmektedir. Kadınların C2'deki görevliler olduğu fark edilmiştir. Aynı kişiler tarafından yürütülmesine rağmen bu icrada katılımcıların daha etkin rol aldığı görülmektedir. Üç bacıda da kırmızı başörtüsü ve yeşil kuşak vardır ve siyah kıyafetler giymeyi tercih etmişlerdir. İcranın gösterimi açısından incelendiğinde C2 ile aynı hareketler yapılmaktadır. Ancak bu cemde duaları daha yüksek sesle okudukları söylenebilir. Dua okurken dar meydanında başları önde ve ciddi duruşlarıyla erkâna duydukları saygıyı da göstermektedirler. Katılımcıların icra esnasında dikkatle izledikleri ancak dualara eşlik etmedikleri gözlenmektedir. Dua sırası dedeye geçtiğinde katılımcılar daha fazla ilgi göstermekte ve dualara eşlik etmektedirler.

C4'de de gene üç kadın görevli erkânı yürütmektedir. Gerek cemin yapıldığı mekânın olumsuz koşulları gerek katılımcıların cem ibadetine olan yaklaşımı gerekse dedelerin ibadet ortamında hâkimiyetlerinin yetersiz olması hizmet sahiplerinin de performansının düşmesine neden olmaktadır. Bu erkânda da üç bacı dedenin önünde sıraya geçerler. Üçü de siyah giyimli ve yeşil kuşaklıdır. Önceki cemlerden farklı olarak en soldakinin değil ortadaki görevlinin elinde

süpürge vardır. Bunun yanında gözcü hizmetini gören hizmetli de yanlarındadır ve onlarla aynı pozisyonda meydana yerini almaktadır. Ancak erkânda asıl dikkati çeken durum görevlilerin dar meydanını süpürmeden buldukları yerde dualarını okumaya başlamalarıdır. Bunun sebebinin cemin bir protokol grubu tarafından izlenmesinden dolayı zaman sorunu olduğu düşünülebilir. Sadece bu durum bile ibadeti ruhsal bir deneyim ortamı olmaktan çıkarıp bir gösteri alanı haline sokmaya yetmektedir. Dualarını sağ elleri sol göğüslerinde tutarak ederler. İcra esnasında katılımcıların erkâna katılmadıkları, salonda sürekli bir uğultunun devam ettiği gözlenmektedir. Buradan yola çıkarak da yapılan icranın ibadetin manevi havasına ulaşamadığı ve katılımcıları ruhsal açıdan etkileyemediği sonucuna ulaşılmaktadır.

C5'te süpürge hizmeti görülmemektedir.

C6'da ise süpürge hizmetini orta yaşlı üç kadın görevli yürütmektedir. Üzerlerinde gündelik kıyafetleri, bellerinde ise yeşil kuşakları vardır. Dedenin önünde dar meydanına dizilirler. Gözcü yanlarında durup erkân boyunca saygı ile icrayı takip eder. Bu erkânda diğer erkânlardan farklı olarak süpürge görevliler arasında elden ele dolaşmaktadır. En soldaki kadın görevli süpürgeyi “ya Allah” diyerek yere çalar ve yanındakine verir. Ortadaki görevli de aynı şekilde “ya Muhammed” diyerek süpürgeyi yere çalar ve süpürgeyi diğer yanındaki görevliye verir. Sondaki görevli de “ya Ali” diyerek süpürgeyi yere çalar ve süpürgeyi niyaz ettikten sonra koltuğunu altına alıp diğer görevliler gibi sağ eli sol göğsünde duayı dinler. Süpürge hizmetinin farklı olarak icra edildiği bu hizmette de katılımcılar icra esnasında sözlü olarak hizmet sahiplerine eşlik etmekte, hizmetlilerin dar meydanındaki pozisyonlarını oturdukları yerde tekrar etmektedirler ve bu da katılımcıların ibadeti özümstediklerini göstermektedir.

C7'de de süpürge hizmetini gene üç kadın yürütmektedir. Görevliler gözcü ile beraber dedenin önünde sıraya geçerler. Süpürge ortadaki bacının koltuğundadır. Ellerini göğüslerinde çapraz olacak şekilde bağlarlar ve başları önlerinde beklerler. Üç adımda “Allah, Muhammed, ya Ali “ diyerek dedenin önüne kadar gelirler ve adımlarken süpürgeyle beraber diğer elleriyle de havada içeri doğru hareketler yaparlar. Dualarını vurgulara çok dikkat etmeden ama anlaşılır bir şekilde hep birlikte okurlar. Katılımcıların çok fazla icraya eşlik ettikleri söylenemez. İcra esnasında dikkati çeken diğer bir durum da kullanılan materyalin farklı olmasıdır. Süpürge erkânında kullanılan eşyaların pek fazla

değişiklik göstermediğinden bahsetmiştik. Genellikle evlerde sıkça kullanılan çalı süpürgesi ile erkân yürütülmektedir. Bu erkânda diğerlerinden farklı olarak süpürge'nin geleneksel motifler ve el işleri ile süslendiği görülmektedir. Bu durum hizmet sahiplerinin icrayı önemseydiğini ve otantik bir cem ortamı arzuladıklarını düşündürmektedir.

C8'de de süpürgeciler üç genç kadındır. Üzerlerinde günlük kıyafetleri vardır. C13veC10da olduğu gibi aynı hareketlerle erkânlarını yerine getirirler. Ancak hizmet sahiplerinin ibadete özgü hareketleri içtenlikle yapmamaları vücut dillerinden anlaşılmakta bu durum da ibadete olan duruşun hareketlere yansıdığını göstermektedir. Bu da izleyicilerin cem maneviyatını benimsemelerini engellemektedir. Ayrıca süpürgeciler dualarını anlaşılması zor ve donuk bir ses tonu ile vermektedirler. Daha önce de belirttiğimiz gibi gösterim esnasında icracının performansını arttıran en önemli etmenlerden biri de sahnede ses tonunun ve vurgularının katılımcıların ilgisini çekecek nitelikte olmasıdır. Bu açıdan değerlendirildiğinde hizmet sahiplerinin başarılı bir erkân yürüttükleri söylenemez. Buna rağmen katılımcıların ibadete olan eğiliminin oldukça yüksek olması, erkân boyunca ibadete istekli bir duruşa sahip olmaları icranın performansını arttırmaktadır. Ayrıca erkân duasını veren dedenin dua okurken ses tonu oldukça dikkat çekicidir. Ağlamaklı ve duygu yüklü bir vurgu ile seslenen dedemiz sesinin yükseltip alçaltarak katılımcıların da daha yürekten ve yüksek sesle eşlik etmelerini sağlamaktadır. Dedenin duayı veriş şeklini her ne kadar abartılı bulsak da katılımcıların ve dolayısıyla icranın performansını arttırdığı açıkça görülmektedir.

C9'de ise süpürgeci olarak gene üç kadın görevlidir. Kadınlardan ortada olan, diğer iki kadından yaşça daha büyük görünmektedir. Aynı kadın görevli tezekârlık ve post hizmetinde de yer almıştır. Hizmet sahipleri genellikle siyah giyinmişlerdir ve bellerinde yeşil kuşak bulunmaktadır. Tıpkı C7'de olduğu gibi kadınlar aynı hareketlerle dedenin önüne kadar gelirler. Süpürge ortadaki kadının elindedir. Ancak adımlarken senkronize olamadıkları, genç görevlilerin ortadaki görevliye ayak uydururken zorlandıkları dikkati çekmektedir. Dedenin önüne geldiklerinde duaları okurken de birlikteliği sağlayamamaktadırlar. Ortadaki görevli duaları önden okumaya başlayınca genç olanlar susup dinlemede kalmışlardır. Ayrıca aynı görevlinin duaları oldukça hızlı okuması ve sözcükleri net telaffuz etmemesi duaların anlaşılmasını engellemektedir. Anlaşılmayan bir duanın bir ibadet ortamında ve katılımcılarda büyük bir etki göstermesi

beklenemez. Dolayısıyla katılımcılar da duaya eşlik etmeye başlarken uyum sağlamakta zorlanmakta ve eşlik etmeyi bırakmaktadırlar. Bu açıdan değerlendirildiğinde hizmet sahipleri arasındaki uyumsuzluğun, gösterim esnasında hitabet yetersizliğinin icranın etkileyciliğini kısıtladığı ve performansı olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmaktadır.

C10ve**C13**'te ise süpürge hizmetinde üç genç kız bulunmaktadır. Her iki cemde de üzerlerinde siyah kıyafetler vardır. Onlar da yanlarında gözcüyle beraber aynı gösterimsel hareketlerle hizmetlerini yerine getirirler. Genç kızlar dualarını hep birlikte okurlar ve elleri göğüslerinde çapraz bir biçimde kenetleyerek dualarını alırlar. İcra sahiplerinin ibadet boyunca dualardaki ses tonları, vurguları ve icrayı özümsemeleri bakımından fazla etkili bir performans gösterdikleri söylenemese de hizmetlerini eksiksiz yaptıkları gözlenmektedir. Bu açıdan incelendiğinde her iki cemin de bir birlerine benzer oldukları düşünülmektedir. Ancak katılımcıların erkân esnasında farklı tepkileri dikkat çekicidir. Gösterimden dualara kadar aynı uygulamalar yapılmış olsa da C13'te katılımcıların hizmet sahiplerine sözlü olarak eşlik ettikleri ve elleri göğüslerinde içtenlikle erkâna katıldıkları gözlenmektedir. Ayrıca oturdukları mekânın bir köy odası olması katılımcılar için samimi bir ortam oluşturmakta ve bu manevi birliğin oluşmasında etkili olmaktadır. C13'te dua veren dede anlaşılır ve düzgün bir Türkçe ile hitap etmektedir. Katılımcılar süpürgecilere katıldıkları gibi dedeye aynı içtenlikle katılmaktadırlar. C10'da ise süpürgecilere dualarını veren dedenin farklı bir tarzı olduğu dikkat çekmektedir. Dede, genç ve giyimine, tarzına dikkat eden bir kişidir. Ayrıca duaları verirken sözcükleri tane tane, net bir şekilde okumaktadır. Her ne kadar duaların katılımcılar tarafından anlaşılması icranın performansı için önemli olsa da hiçbir duyguya ve vurguya yer verilmemesi de okunan duanın manevi anlamda özümsemesini engellemektedir.

C15'te ise süpürge hizmetini bir erkek görmektedir. Yere üç kere bir şey söylemeden süpürgeyi çaldıktan sonra duasını okumaktadır. Yere oldukça eğilerek dededen duasını alır. Ancak bu cemde farklı olarak katılımcıların erkânı ayakta izlemesi ve erkâna katılmasıdır.

C14 ise süpürge hizmetinin bir kadın bir erkek tarafından yürütüldüğü tek örnektir. Kadının ve erkeğin üzerinde yöresel kıyafetleri vardır. Süpürge erkeğin elinde olmak üzere kadın ve erkek hizmetli hiçbir şey söylemeden dar meydanında

dedenin önüne eğilirler. Dede dualarını verir ve niyaz edip çıkarlar. Bu yönüyle erkânın oldukça kısa sürdüğü gözlenmektedir.

3.2.8. Gözcü Hizmeti

Gözcü, cem ibadetinde dedenin bir kontrol mekânizması olarak görev yapar. Cemin yönetimi önce dedeye sonra rehberine bağlıdır. Ancak her ikisi de cemi yönetirken postta oturur. Cem ibadetinde erkânların aktif olarak yürütücülüğünü ise gözcü yapmaktadır. Gözcü her hizmet erkânının yanında durup onlara eşlik etmek zorundadır. Bu nedenle ibadetin en hareketli kişisidir. İbadet boyunca makamında oturmak durumunda olan dedenin cemin yapıldığı mekânı bulunduğu yerden idare etmesi zor olabilmektedir. Gözcü, dedenin yerine katılımcılar arasında dolaşır, mekânda yer gösterir, düzeni sağlar, giriş çıkışları kontrol eder. Dolayısıyla 12 hizmet içerisinde en etkin rol oynayan icra sahibi gözcüdür. Cem boyunca hem 12 hizmete erkân esnasında yardımcı olur, araç gereçlerini tedarik eder hem de gerektiğinde onları yönlendirir. Bu açıdan bakıldığında gözcü bir sınıf başkanı pozisyonunda bulunmaktadır.

Gözcülük hizmetini Karacaahmet adına bir erkek görevli yapar. Eskidenköy cemlerinde gözcü sayısını yedi olduğu bilinmektedir. Bunlardan biri odada, biri kapıda, ikisi dış avluda, üçü de köy girişinde beklerdi. Geçmiş dönemlerde yaşanan baskı ve zulme yönelik olan bu uygulama günümüzde toplum yapısının değişmesi ve şehirleşmeyle birlikte yerini bir kişiye bırakmıştır. Gözcünün görev esnasında elinde uzun bir değnek bulunur. Bu değnek cem mekânını idare etmek için kullandığı en önemli araçtır. Konuşanları uyarmak, kimin nereye oturacağını belirlemek gibi işlerini bu değnek sayesinde kolayca halleder.

Dedenin katılımcılar için saygın bir konumu olduğundan bahsetmiştik. Dolayısıyla ceme katılan bir kişi cem esnasında isteklerini, acil durumlarını direkt olarak dedeye söyleyemez. Gözcü ibadet esnasında katılımcılarla iç içe ve göz gözedir. Sürekli olarak ibadeti ve cemaati kontrol eder, katılımcıların isteklerini öğrenip onlara yardımcı olur.

Gözcü erkânı genellikle diğer hizmetlerden sonra duasını alır. Süpürge hizmeti bittikten sonra tek başına dar meydanında durup duasını okur ve

dedelerden dua aldıktan sonra yerine döner. Bu anlamda icra bakımından uzun bir zaman söz konusu değildir.

İnceleme fırsatı bulduğumuz cemlerde gözcü hizmetinin bazen son derece etkin rol oynadığı bazen ise sembolik bir yeri olduğu gözlenmektedir. Tüm cemlerde ortak olan özellik gözcülerin bir erkek olmasıdır. Ayrıca belli bir kurumun denetiminde yürütülen cemlerde gözcülük vazifesini hep aynı kişinin yürüttüğü gözlenmektedir. Dolayısıyla cemlerimizin bir kısmında bu görevlinin yürüttüğü erkânların her ibadet ortamında farklı performanslar gösterdiği anlaşılmış olacaktır. Gözcülerin etkin bir şekilde ibadeti yürüttüğü cemlerde performansın çok daha yüksek olduğu fark edilmektedir.

C1'de gözcü hizmetini yapan erkek elindeki değneği bırakıp dedelerin önüne öyle çıkmaktadır. Orta yaşlı geleneksel giyimli ve ayakları çıplak bir görevlidir. Duasını yüksek sesle eder ve dedelerden de duasını alır. Gözcünün cem boyunca katılımcılar arasında değil 12 hizmet çemberinde bulunduğu görülmektedir. Buna rağmen değneği cem boyunca elindedir ve hep ayakta beklemektedir. Hizmet erkânlarına icra esnasında sürekli yardımcı olmaktadır. Ancak katılımcılarla iletişiminin sınırlı olduğu da gözlenmektedir.

C2'de ise gözcü erkek bir çocuktur. Hizmetin gelecek nesillere öğretilmesi amacıyla yapıldığını düşündüğümüz bu uygulamada gözcünün değneği bulunmamaktadır. Hizmet erkânlarının hepsinde yardımcı olan görevli sürekli ayakta ve sağ eli sol göğsünün üstünde olacak şekilde beklemektedir. Sırası geldiğinde dizlerinin üzerine oturup dedenin önünü niyazlar ve yüksek sesle duasını edip yerine geçer. Katılımcıların ve cem ortamının düzeni ile çok fazla içi içe olmadığı görülse de yaşının küçük olmasına rağmen hizmetini tam olarak yerine getirdiği görülmektedir.

C3'te ise gözcü yaşlı bir erkektir. Dua etmeden değneği sağ kolunun altında saygılı bir duruşla dedelerin önünde duasını alır ve yerine geçer. Gözcünün icra açısından sadece sembolik olarak bulunduğu düşünülmektedir. Hiçbir erkân esnasında bulunmamakta ve katılımcılar arasında da görülmemektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde görevin yerine getirilmediği söylenebilir.

C4'te gözcülük hizmetini yukarıda birkaç cemin ortak gözcülüğünü yaptığından bahsettiğimiz kişi yürütmektedir. Bağlı olduğu kurumda bu görevle

ilgili olarak tecrübe sahibi olduğu açıkça gözlenen hizmet sahibi bu cemde oldukça etkindir. Aynı zamanda çerağ hizmetini yürüten görevli hem katılımcıların düzen içerisinde olması hem de 12 hizmetin yürütülmesinde oldukça çaba sarf etmektedir. Her ne kadar cemin yapıldığı mekân ve katılımcıların ilgisi olumsuz bir ortam yaratsa da gözcünün performansı oldukça yüksektir. Aralarda katılımcıları uyardığı gözlenmektedir.

Aynı gözcü C5'te de görev almaktadır. Ancak bu cemde erkânların büyük çoğunluğu yürütülmediği için gözcünün sadece çerağ hizmetinde yer aldığı fark edilmektedir. Gözcü bu cemde katılımcılar arasında da dolaşmamakta ve cem esnasında fazla görünmemektedir.

C6'da hizmet eden gözcü ise incelediğimiz cemlerde performansı en yüksek gözcü görevlidir. Elindeki değneği ile sürekli ibadet sürecini kontrol etmekte, katılımcıları izlemekte, onlarla iletişim kurmakta ve tüm erkânlarda hizmet sahiplerine eşlik ederek onlara yardımcı olmaktadır. Ara sıra salonda dolaşmakta, değneği ile katılımcıları uyarmakta ve salonda sükûneti sağlamaktadır. Gözcü erkânı esnasında da dualarını yüksek sesle okumakta ve katılımcıların ona eşlik etmeleri için aralarda durmaktadır. Dedelerden duasını aldıktan sonra saygı ile değneğini niyaz edip yerine geçer. İbadet boyunca hizmetini içtenlikle ve görev bilinciyle yapmaktadır. Bu açıdan değerlendirdiğimizde oldukça yüksek bir performans sergilediği tespit edilmektedir. Ayrıca bu cemde dikkat çeken diğer bir özellik de kadınların arasında yardımcı bir gözcünün bulunmasıdır.

C7'de ise gözcülük yapan görevlimiz genellikle süpürge hizmetinden sonra yapılan gözcü erkânını post hizmetinden sonra yapmaktadır. Elindeki değneği ile dedenin önünde dara durup duasını okur ve dedeler dua ettikten sonra yerine geçer. Gözcü, cem boyunca hizmet erkânlarına yardımcı olup değneği ile dedelerin yanında ayakta beklemektedir. Cem ortamının oldukça geniş olmasından dolayı bu hizmetin görülmesinin zorlaştırdığı da düşünüldüğünde katılımcılarla çok fazla iletişim kurduğu söylenememektedir.

C9'da ise gözcü erkânı için meydana gelen kişi yaşlı ve geleneksel giyime sahip bir kişidir. Belinde kırmızı bir kuşak bulunmaktadır. Gözcünün elinde değneğinin olmaması da dikkat çekmektedir. Gözcü cem boyunca ibadetlerde ve katılımcılar arasında hiç görülmemektedir. Duasını okumak için meydana çıplak

ayakla gelir, dedelerden duasını alır ve yerine geçer. Dolayısıyla bu işlem sembolik bir erkân yürütme olarak değerlendirilmektedir. Gözcüye nazaran çerağ ve tezekâr hizmetinde bulunan hizmetlinin gözcülük görevini daha çok yaptığı söylenebilir.

C10, C11, C13veC8'in hepsinde aynı görevlinin bu erkânı yürüttüğü görülmektedir. Tüm cemlerde gömlek, kumaş pantolon ve kravat ile hizmete katılması dikkat çekicidir. Hizmetli tüm cemlerde gayet ciddi bir duruş sergilemektedir. Ancak hemen her erkânda aynı gösterimsel işlemleri yapmasına rağmen performansındaki bazı değişiklikler belirgindir.C11, C8 gibi cemlerde katılımcıların istekli hali gözcüyü etkilemektedir. Bu cemlerde katılımcıların erkâna eşlik etmesinden dolayı daha yüksek ve tane tane dualarını okumakta ve acele etmeden erkânı yürütmektedir. Ama C10, C8gibi cemlerde hem mekânların ve ibadet ortamlarının elverişsiz olması hem de katılımcıların ilgisiz bir tutum sergilemelerinden dolayı gözcünün daha hızlı ve düz bir sesle görevini yerine getirdiğini söylemek mümkündür. Bu açıdan incelendiğinde her icra ortamının değişen koşullara bağlı olarak farklı bir performansla ortaya konduğu dolayısıyla her bir gösterimin ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiği açıkça ortaya çıkmaktadır.

C15 ceminde ise mekânın küçük olması, katılımcıların sayısının az ve bir birleriyle yakın ilişkilerinin olmasından dolayı gözcü hizmeti görülmemektedir.

C14'te ise gözcü son derece dinamik ve hareketli bir kişidir. Yaşı oldukça fazla olduğunu düşündüğümüz hizmetli elindeki değneği ile sürekli hem katılımcılarla hem de erkânlarla ilgilenmektedir. Gözcünün ara sıra çekim yapan kamerayla göz göze gelmesinin de performansını etkilediğini düşünmekteyiz. Bu anlarda gözcünün daha yüksek sesle ve daha abartılı tavırlarla erkân yürüttüğü fark edilmektedir. Bunun dışında değneği ile sürekli dolaştığı ve erkânlarda yardımcı olduğu gözlenmektedir.

3.2.9. Tövbe ve Nadi Ali Duasının Edilmesi

Hizmet erkânları bittikten sonra dedeler önce Tövbe Suresi'nden okudukları ayetlerle Türkçe duaya geçerler. Bu esnada tüm katılımcılar secde halindedir ve duaya “AllahAllah” ya da “Estağfurullah” diyerek eşlik ederler. Dolayısıyla bu bölümün tek icracısı dede ve katılımcılardır. Okunan dualar genellikle daha önceden belirlenmiş ve ezberlenmiş dualardır. Ancak bazı

dedelerin bu bölümlerde ellerindeki metinden de okudukları görülmektedir. Zaten metinden okunan bir duanın tonu, vurgusu düz bir özellik göstermekte bu nedenle de katılımcıya cem ruhunun geçişini engellemektedir. Bazı dedelerin ise ezberden, gözleri kapalı ve içtenlikle bu duaları okudukları gözlenmektedir ve dolayısıyla icranın performansı oldukça yüksek olmaktadır. Tövbe duası bittikten sonra Nadi Ali duasının okunmasına geçilir. Bu dua Peygamber'imizin ettiği bir duadır. Peygamber'imiz Uhud Savaşı sırasında bir çukura düşer ve Cebrail'den yardım ister. Cebrail bu dua ile Hz. Ali'yi çağırmasını söyler. Peygamber duayı okur ve Hz. Ali o anda yanına gelip onu kurtarır. Hz. Ali'nin üstün nitelikleri, kahramanlıkları, ilahi vasıflarının anlatıldığı bu bölümde Peygamber'imizin gösterdiği gibi Hz. Ali'den yardım istenir.

Dedelerin performansını değerlendirdiğimiz bölümde dua kısımları da ele alındığı için cemlerimizin bu bölümünü karşılaştırırken daha kısa bir biçimde bahsedeceğiz.

İncelediğimiz tüm cemlerde bu bölüm gerçekleştirilmektedir.

C1, C3, C5, C14veC15'te dedelerin duayı okurken yüksek, samimi ve anlaşılır bir sesle hitap etmeleri ve katılımcıların ceme olan yüksek ilgisinden dolayı dua bölümleri de coşkulu bir izlenim göstermektedir.

C9, C11, C13veC10'da duaların metinden ve hitabet açısından hiçbir etkileyciliği olmayan bir tonda okunduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca katılımcıların da farklı performanslar gösterdiği olmaktadır.

C6'da tövbe duası verilirken kimi katılımcıların ellerini aşağı doğru tuttuğu kimilerinin ise avuçları yukarı bakacak şekilde bekledikleri gözlenmektedir.

C2'de ise dedenin okuduğu dua ezberden olmasına rağmen son derece anlaşılmaz ve hızlıdır. Duayı secdede dinleyen katılımcıların dedenin kötü okumasına karşın gene de yüksek sesle duaya eşlik ettikleri fark edilmektedir.

C7'de ise dedenin yüksek ve net bir sesle duasını okumasına rağmen katılımcıların fazla eşlik etmedikleri ama saygıyla dinledikleri dikkati çekmektedir. Bu durum bir icranın performansını farklı etmenlerin değiştirebileceği de ortaya koymaktadır.

C8'de ise dedenin dua okurken aldığı pozisyon gösterim açısından oldukça kötüdür. Dedenin duayı sırtını duvara yaslayıp rahat bir oturuşla okuması

görsel açıdan oldukça iticidir. Dede duayı ezberden okumasına rağmen ne sesiyle ne duruşuyla katılımcıların ilgisini çekememektedir.

3.2.10. Tevhid, Miraçlama ve Semah

Tövbe ve Nadi Ali duaları okunduktan sonra secdeden kalkılır ve zakir önce Allah'ın tek olduğu, O'ndan başka ilah olmadığı anlamına gelen, İslam bilgisinin temel niteliği olan, vahdet ve birliği anlatan “Tevhid”i çalmaya başlar. Bu ibadetin asıl bölümünün de başladığını göstermektedir. Çünkü tevhit artık Allah'ın anıldığı, ona bağlılığın gösterildiği ve Allah bilgisine yaklaşıldığı ibadetin zikir bölümüdür. Tevhit'te peygamberlerin vazifeleri ve yaratıcının muradı karşısındaki tutumları özet bir biçimde anlatılır. Bu sayede yaratanın yaradılış anından itibaren aynı beklenti ve hedef doğrultusunda insanlığı yönlendirdiği işaret edilir. Tevhit, bütün peygamberlerin “La ilahe illAllah” düsturuyla hizmet ettiklerinin anlatıldıkları şiirsel metinleridir. Bu nedenle tevhid ve miraçlama ibadetin performansının en yüksekte olduğu, hem katılımcıların hem 12 hizmetin hem de dedelerin ibadeti özümsemiği bölümdür. Hizmet erkânları yürütülürken kısmen izleyici konumunda olan katılımcılar bu bölümde ibadete kendilerini bırakmakta, teslim olmakta ve Allah'a yaklaşmak için ibadete eşlik etmektedirler.

Tevhitten sonra Peygamberimiz'in Miraç olayını anlatan miraçlama okunmaya başlar. Bu bölümde Peygamber'in göğe yükselişi, Kırklar Meclisi'ne girişi, semaha katılması anlatılır ve bu bölümler bazı jestlerle kısmen canlandırılır. Şah İsmail'in Miraçlama duvazı ve yapılacak jestler şöyledir:

Geldi çağırdı Cebrail

Hak Muhammed Mustafa'ya

Hak seni Mirac'a okur

Dâvete Kadir Hüdaya.

Evvel emânet budur ki

Piri, rehberi tutasın

Kadim erkâna yatasın

Tariki müstakiyme.

Muhamed sükûta vardı
Vardı Hakk'ı zikreledi
Şimdi senden el tutayım (Cemaat el tutuşur.)
Hak buyurdu vedduha.

Muhammedin belin bağladı (Cemaat bel bağlar.)
Anda ahir Cebrail
İki gönül bir oluben
Hep yürüdüler dergâha.

Vardı dergâh kapısına
Gördü orda bir arslan yatar
Arslan anda hamle kıldı
Korktu Muhammed Mustafa.

Buyurdu Sırr-ı Kâinat
Korkma Yâ Habibim dedi
Hatemi ağzına ver ki
Arslan ister bir nişane.

Hatemi ağzına verdi
Arslan orda oldu sakin
Muhammed'e yol veruben
Arslan gitti nihaneyeye.

Vardı Hakk'ı tavaf etti
Evvela bunu söyledi
Ne heybetli şirin varmış
Hayli cevreyledi bize.

Gördü bir biçare derviş
Hemen yutmak diledi
Ali yanımda olaydı
Dayanırdım ol Şahıma.

Gel benim sırr-ı devletlim
Sana tabiyim ey habibim
Eğiliben secde kıldı
Eşiği kiblegâhına.

Kudretten üç nan geldi
Sütü elma baldan aldı
Muhammed destini sundu
Nuş Etti Azametullaha.

Doksan bin kelam danıştı
İki cihan dostu dostuna
Tevhidi armağan verdi
Yeryüzündeki insana.

Muhammed ayağa kalktı (Tüm cemaat ayağa kalkar)

Hep ümmetini diledi

Ümmetine rahmet olsun (Üç kere tekrar edilir)

Anda dedi kibriya.

Eğiliben secde kıldı (Secde kılınır)

Hoşkal sultanım dedi

Kalkıp evine giderken

Yol uğrattı kırklara. (Bu dörtlük iki kere okunur.)

Vardı kırklar makamına

Oturuben oldu sakin (Edeb – Erkân oturulur.)

Cümleside secde kıldı (Secde kılınır.)

Hazreti Emrullaha.

Muhammed sürdü yüzünü (Secde kılınır.)

Hakka teslim etti özünü

Cebrail getirdi üzümü

Hasan Hüseyin ol Şaha.

Canım size kimler derler

Şahım bize Kırklar derler

Cümleden ulu yolumuz

Eldedir külli varımız.

Madem size Kırklar derler
Niçin noksandır biriniz
Selman şeydullaha gitti
Ondandır eksik birimiz.

Cümleden ulu yolumuz
Eldedir külli varımız
Birimize neşter vursan
Bir yere akar kanımız.

Selman şeydullahtan geldi
Hü deyip içeri girdi
Bir üzüm tanesini koydu
Selmanın keşkullahına.

Kudretten bir el geldi
Ezdi bir engür eyledi
Hatemi parmakta gördü
Uğradı bir müşkül hale.

(Semaha kalkılır)
Ol şerbetten biri içti
Cümlesi de oldu hayran
Mümin müslüm üryan büryan
Hep girdiler semaha.

Cümlesi de el çırpıben
Dediler ki AllahAllah
Muhammed bile girdi
Kırklar ile semaha.

Muhammed'im çoşa geldi
Tacı başından düştü
Kemerini kırk pare oldu
Hepsi sardı Kırklara.

Muhabbetler galip oldu
Yol erkân yerini buldu
Muhammed'e yol göründü
Hatırları oldu sefa.

Muhammed evine gitti
Ali Hakkı tavaf etti
Hatemi önüne koydu
Dedi saddaksın Yâ Ali!

Evveli sen ahiri sen
Zahiri sen bâtnı sen
Cümle sırlar sana ayan
Dedi Şah-ı Evliya

Şah Hatayi'm vakıf oldum

Ben bu sırrın ötesine

Hakkı inandıramadım

Özü çürük ervaha

Miraç olayını Dede A. Kuzukıran şöyle aktarır: “Hz. Muhammed Mustafa, Sidretül Münteha’dan(Miraçtan) dünyaya döndüğü zaman, Kırklar Ceminin kapısına geldi ve o sırada gaipten bir ses işitti: “Habibim, ol meclise dâhil ol.” Orada 39 kişi bulunuyordu, içeri girmek üzere kapıyı çaldı. “Kimsin” diye sordular. “Ben peygamberim” dedi, “Bizim yanımızda peygamberin yeri yoktur” dediler. “Ben Muhammed'im” dedi, yine “Biz Muhammed'i tanımıyoruz” dediler, çünkü bu sözlerde hep “benlik” söz konusu ediliyordu. O sırada Cebrail gökten indi veAllahuTeâla’dan bir mesaj getirdi: “Habibim, bencilliği bırak ve gönlünü türap et.” En son “Ben fukara’i miskinim” dedi, bunun üzerine kendisini içeriye aldılar. “Siz kimsiniz” diye sordu. “Biz kırklarız” dediler. “Ben sizin kırklar olduğunuzu nereden bilirim” dedi. Bunun üzerine “ Biz kırklarız; birimiz hepimiz, hepimiz birimizdir. Birimizin kolundan kan aksa hepimizden akar” dediler. Hz. Ali koluna bir neşter vurdu, gerçekten hepsinin kolundan kan akmaya başladı. Bir damla da tavandan damladı, bu orada bulunmayan ve Stretül Münteha’da Hz. Muhammed’e verilen üzümü keşküle(poşete) koyan Selman’ın kanı idi. Selman-ı Farisi, o meclise katıldıktan sonra Peygamberimiz onun getirdiği üzümünden bir tanesini parmağıyla sıkıp bir maşrapa üzüm suyu meydana getirerek peygamberlik mucizesini gösterdi. Kırkların hepsi bu üzüm suyundan içerek kendilerinden geçtiler ve bunun manevi sarhoşluğu ile ayağa kalkıp dönmeye başladılar. İşte cem törenlerde içilen dem ve dönülen semah buna dayanmaktadır. Hz. Muhammed de kırklarla birlikte semah dönerken abası yere düştü ve bunu kırk parçaya böldüler ve bellerine bağladılar. Buna kemerbest denildi. Tarikata girenlere kemerbest bağlanması buradan gelir.”(Aslanoğlu, 2001)

Katılımcıların ibadete olan yakınlığı bu bölümde daha belirgin olarak ortaya çıkmaktadır. Çünkü miraçlamanın sözlerine uygun hareketlerin yapılması ibadet bilgisinin yeterli olmasını gerektirmektedir. Bu durumda cem ortamlarını çok iyi tanımayan ya da dikkatini veremeyen bir katılımcı için en güvenilir yol gösterici 12 hizmet olmaktadır. Hizmet erkânındaki kişiler tecrübeleri ve bir kuruma bağlı iseler eğitimleri nedeniyle miraçlamanın gösterimsel bölümlerini takip etmekte ve cemaati de bu anlamda yönlendirmektedirler. Miraçlamada

“Ettiler Kırklar Semahı” dendiği zaman semaha kalkılır ve semah dönülür. Kırklar semahından sonra istek semahları olur. Yörelere göre pek çok semah çeşidi olduğunu biliyoruz. Bunun için semahlar sınırlı değildir, herkes kendi yöresine göre semahlarını dönebilirler. Cemevlerinde hizmet erkânlarının eğitimi verildiği gibi semah eğitimleri de verilmektedir. Eğitim alan bu kişiler cemlerde kırklar semahı ve değişik semahları dönerek cem törenlerinde görev almaktadırlar. Pek çok semah grubunda özel olarak tasarlanmış kostümler ya da o semah grubundan olduğunu belli eden çeşitli aksesuarlar bulunmaktadır. Semahlar kendini Hakk’a teslim etme ve ruhsal bir coşkunun ürünleri iken belli bir koreografi ile düzenlenen semahlar bu samimiyeti ve doğallığı bozmakta, semahı bir gösteri unsuru haline getirmektedir. Bu nedenle otantik cemlerde halkın içtenlikle kalkıp vecd halinde döndüğü semahların ibadetin özüne daha uygun olduğu sonucuna varılmaktadır.

Semahta turnanın uçuşunu, duruşunu, kanat çırpışını, gökyüzünde katar halinde süzülüşünü sembolize eder figürler mevcuttur. Semaha önce yavaş hareketlerle başlanır. Hareketler gittikçe hızlanır. Semahlar genellikle ağırlama ve yeldirme bölümlerinden oluşur. Ağırlamada erler kollarını sağa ve sola hareket ettirirler. Bacılar ise kollarını omuzdan daha yukarı kaldırmamak kaydıyla aynı hareketi yan tarafa doğru yaparlar. Yeldirme ise hareketlerin ivme kazandığı bölümüdür. Çark, pervaz, hızlı semah diye de adlandırılır. Uçar gibi dönüşlerle semah son bulur.

Bu bölümün bir diğer önemli özelliği de semahçılar kadar zakirin de performansının asıl görüldüğü bölüm olmasıdır. Bu nedenle bu bölüm değerlendirilirken zakirler de karşılaştırılacaktır.

C1'de duaların ardından tevhid bölümüne geçilip direkt “Geldi çağırđı Cebrail” diye başlayan miraçlama ile devam edilmektedir. Miraçlama iki zakir tarafından çalınıp söylenmektedir. 12 hizmet ve katılımcılar buldukları yerde sessizce sadece dinlemektedirler. Okunan miraçlamaya uygun olarak yapılması gereken hareketler 12 hizmet önderliğinde yapılmaktadır. Katılımcıların sandalyelerde oturmalarından dolayı icranın bu bölümlerini tam olarak yapmadıkları gözlenmektedir. Cem ibadetinde herkesin yerde edep erkân biçiminde oturması gerekirken böyle bir uygulama ibadetin icrasını da kısmen engellemektedir.

Semah bölümü başladığında 12 hizmetten önce iki kadın bir erkek semahçı dönmeye başlarken zamanla aralarına katılanlar da olur. Cemaatin semaha katılmadıkları gözlenmektedir. Geleneksel kıyafetlerle ve çıplak ayakla dönen semahçılar belli bir koreografi olmaksızın serbest bir biçimde hareket etmektedirler. Bittiğinde dedenin önüne düz bir biçimde sıralanırlar. Elleri çapraz bir biçimde önlerinde bağlıdır, başları öne eğiktir. Dedenin duasını dinledikten sonra tecella ve teberra bölümünde ellerini dizlerinin üzerine getirerek rükû duruşu alırlar. Dua boyunca katılımcıların “AllahAllah” diyerek eşlik ettikleri gözlenmektedir. Ardından 12 hizmetin hep birlikte ağır bir hava ile kadın erkek karışık kalabalık bir grup olarak semaha kalktıkları görülmektedir. Önceki semaha göre daha belirgin figürleri olan bir semahtır. Semah boyunca dedenin “Hak için ola, seyir için olmaya” sözleri duyulur. Katılımcılar semahları bir gösteri gibi tepkisiz izlemektedirler. İcra sahiplerinin ve dedenin her anlamda ciddiyet ve içtenlikle sergiledikleri icranın performansı katılımcıların ilgisiz duruşlarından dolayı düşmektedir. Yeldirme bölümlerinde dahi katılımcılarda beklenen coşku görülmemektedir.

Ardından semaha kalkan grup genç bir gruptur ve Elif Ana semahı dönmeye başlarlar. Genelde siyah giyinmiş olan bu grubun başlarında da “Medet Ali” yazılı bantlar, bellerinde ise kırmızı kuşaklar bulunmaktadır. Kadınların başlarını kapatışlarında örtülerin saçlarını tamamen örtecek şekilde olması dikkat çekicidir. Ağır bir havada olan semah grubunun ortasına genç bir kadın semahçı geçer. Ellerini yavaş yavaş iki yana açarak kedi ekseni etrafında dönmeye başlar. Semahçı dönerken vecd halinde bağırarak, gözleri kapalı olarak kendinden geçtiği gözlenmektedir. Dede de semaha “Hak için ola, seyir için olmaya” sözleri ve Hatayi’den şiirlerle eşlik etmektedir. Semahın kuruluş bakımından bir Mevlevi semasını anımsattığı söylenebilir. Ortadaki genç semahçı kadın semahın ilerleyen bölümlerinde kendisinden geçercesine aşk ile haykırmakta, kendi etrafında gözleri kapalı dönmekte ve çapraz olarak bağladığı elleriyle göğsünü dövmektedir. Onun haykırışlarına semahçılardan ve katılımcılardan da eşlik edenler olur. Dualarını alırken katılımcılar da yüksek sesle “AllahAllah” diye haykırmaktadırlar. Semah grubu dualarını yarım halka olacak şekilde ve birbirlerinden uzak durarak almışlardır.

Daha sonra aralarına katılan bir zakir Zazaca ağır bir hava çalmaya başlar ve oldukça yaşlı bir grup semaha kalkar. Semahçıların yöresel ve günlük bir giyimleri vardır. Yedi erkek dört kadından oluşan grubun hareketleri doğaçlamadır

ve belli bir düzenleri yoktur. Meydanda bir çizgi olarak icralarını gerçekleştirirler. Otantik bir semah düzeni kurmuşlardır. Dede semah boyunca “Hak için ola, seyir için olmaya” “Aşk ola” diyerek katılımcıları coşturmaya devam eder. Son derece coşku dolu bir performansı olan icra sahiplerine rağmen katılımcılardan beklenen performans görülememektedir. 80 yaşlarında bir semahçı erkek kendi etrafında dönerek grubun ortasına geçer. Semah grubu tamamen düzen kaygısını bırakmış ve düzensiz bir halde semaha devam etmektedirler. Ortaya en yaşlı üye geçtiğinde dede de kendinden geçerek semaha dâhil olmaktadır. İncelemelerimizde dedenin semaha kalktığı tek cem örneğidir. Coşkunun, vecdin içtenlikle hissettirildiği semahın performansı katılımcıların pasifliğine rağmen oldukça yüksektir. Dede yüksek sesle ve semahın verdiği bir coşku ile dualarını verir. Dua alırken kimileri birbirlerine sırtlarından sarılırken kimileri ellerin göğüslerine götürmektedirler. Dua bittikten sonra her bir semahçı dedenin makamını ayrı ayrı niyaz edip yerine geçer.

Semah bittikten sonra “Ali’ye Selman olasin” tevhidi okunur ve 12 hizmet ve semahçılar dizlerinin döverek tıpkı semahta olduğu gibi gözleri kapalı, vecd halinde duvaza eşlik ederler.

C1’de üç zakir olduğu görülmektedir. Zakirlerden biri daha gençtir, spor bir kıyafetle katılmaktadır. Diğerleri ise daha olgun, ciddi ve özenli bir giyim tarzına sahiptir. Duvazları genellikle olgun duruşa sahip olan zakir çalıp söylemekte diğer zakir de saziyla ona eşlik etmektedir. Zakir çok coşkulu olmamakla birlikte düzgün, yeterli bir performans sergilemektedir. Yer yer diğer zakirin de duvazları okuduğu görülmektedir. Ayrıca daha sonra aralarına cura ile Zazaca okuyan bir zakir daha katılmaktadır. Gözleri kapalı ve içten bir coşkuyla çaldığı semahlar grubun da coşmasını büyük ölçüde sağlamaktadır.

C2’de ise tevhid bölümüne “Medet ey Allah’ım medet” duvazıyla başlanmaktadır. İki zakirin ikisi de kravat, gömlek gibi resmi kıyafetlerle gelmişlerdir. Tevhidi okuyan zakir oldukça coşkulu bir tarzda okumaktadır. Hemen hemen tüm katılımcıların dizlerini döverek ve gözleri kapalı bir biçimde zakire eşlik ettikleri görülmektedir. zakir cem coşkusunu arttırmak için aralarda “Aşk ile” diyerek seslenmektedir. Muhabbet ve hizmet erkânları bölümünde pasif bir havası olan cemimizin bu bölümünde performansın oldukça yüksek olduğu düşünülmektedir. Katılımcıların ruhen kendilerini verdikleri hatta duvazlara koro

halinde eşlik ettikleri gözlenmektedir. Zakir de aralarda katılımı arttırmak için sadece çalmakta ve söyleme işini tamamen katılımcılara bırakmaktadır.

Miraçlamayı da aynı zakir çalmaya devam etmektedir. Bu bölümde zakirin coşkusu oldukça düşmektedir. Bu arada katılımcılar arasında uğultular duyulmaktadır. 12 hizmetin önderliğinde miraçlamanın sözlerine uygun olarak katılımcılar da gerekli hareketleri yapmaktadırlar ancak cem ortamının enerjisinin dağıldığı söylenebilir. Semaha kalkıldığı bölümden itibaren zakir ses tonunda yükseltmeler ve alçaltmalar yaparak katılımcıların ilgisi tekrar toparlamaya başlamaktadır. Beş kadın iki erkekten oluşan semah grubu üyelerinin ikisi çocuktur. Semah grubunun belli bir kıyafeti olmamakla birlikte genellikle kırmızı ve siyah giyinmişlerdir ve bellerinde yeşil kuşak vardır. Semah grubu dedeye dik bir biçimde sıradayken genç bir erkek semahçı da onların karşısına geçer. Kadınlar ellerini çapraz yaparak erkekler ise tek ellerini göğüslerine götürüp dualarını alırlar. Coşkunun artması için semahlarını dönerken “Hü” diyerek haykırdıkları gözlenmektedir. Figürlerine bakıldığında otantiklikten uzak ve belli bir düzenle semah çektikleri tespit edilmektedir. Bu figürlere aralarda “ya Allah ya Muhammed ya Ali” sözleri de eklemektedirler. Doğal bir ibadetten çok gösteri niteliğinde bir icra olduğu düşünülmektedir. İkinci defa aldıkları duada yarım halka oluşturmakta ve tecella temenna bölümünde de rükû vaziyetini almaktadırlar.

C3'te ise tevhid bölümüne zakirin çaldığı duvaz eşliğinde başlanır. İki zakir bulunmasına rağmen bu cemde de zakirlerinden biri sadece çalarak eşlik etmektedir. Asıl zakir resmi ve ciddi bir giyim tarzına sahiptir. Duvazları okurken kendisinden geçtiği, gözlerinin kapalı olduğu gözlenmektedir. Zakirin bu performansını katılımcılarda da görmek mümkündür. Özellikle 12 hizmet ve yaşlı katılımcılar daha içten bir şekilde icraya katılmaktadırlar. Eşlik etmeyenler de ilgi ve saygı ile izlemektedirler. Dede de aralarda dualarla, “AllahAllah”, “Aşk ile” gibi sözlerle eşlik ederek ya da duvaza katılarak coşkuyu arttırmaktadır. Katılımcılardan da tevhide eşlik etme sesleri gelmektedir. “Ali Diye” duvazı ile birlikte herkes dizlerini dövmeye başlar. Dede cemaate de katılmaları için seslenmektedir. Dört farklı duvaz-ı imam büyük bir coşku ve istek halinde hep beraber söylenir. Performansın en yüksek seviyede olduğu bölümdür.

Miraçlama bölümünde zakirin ses tonu ağırlaşır ama halen gözleri kapalı ve içten bir sesle söylemektedir. Katılımcılar ise 12 hizmet eşliğinde gerekli

hareketleri yaparak icraya eşlik etmektedirler ve zakirle birlikte koro halinde söylemektedirler.

Semaha kalkanlardan biri erkek dördü kadındır. Belli bir kıyafetleri ve koreografi olmaksızın şevk ile semahlarını dönerler. Dedenin duasını alırken bir araya gelerek küçük bir çember oluşturmaktadırlar. Bundan sonraki tüm semahları da bu grup çekmektedir. Ancak sonraki semahlarında doğallıktan uzaklaşmakta ve belli figürlerle devam etmektedirler. Semah esnasında dedenin zakire eşlik ettiği gözlenmektedir. Katılımcılar semahın bu bölümlerinde tamamen izleyici konumundadırlar. “Hak için ola, seyir için olmaya” bildirimine rağmen semahın seyirlik bir hali vardır. Semah bitip de dua bölümü başladığında katılımcıların “AllahAllah” sesleri eşliğinde dede duasını eder.

C4'te ise zakirin tek kişi olduğu görülmektedir. Zakir “Gel dertlere derman eyle” ile tevhid bölümüne başlar. Genç ve sade bir tarzı vardır. kıravat, takım elbise gibi resmi bir kıyafetle katılsa da tevhidi okurken yüz ifadeleri, döktüğü gözyaşlarından samimiyeti hissedilmektedir. Telli kuranı –bağlamayı-gözleri kapalı, kendini vererek ve coşkuyla çalmaktadır. Bu coşku icra boyunca kendilerini ibadete verememiş olan katılımcıların bile ilgisini toparlamaktadır. Zakirin ses tonunda tevhid esnasında duygusal geçişi hissettiren dalgalanmalar olmaktadır. Tevhid duasını veren dede duasını çok hızlı ve anlaşılabilir bir şekilde vermekte hatta bunu metinden okumaktadır. Zakirin içtenliği dışında bu bölümün performansı her anlamda oldukça düşüktür.

Miraçlama bölümüne geçildiğinde de zakir kendisini vererek çalıp söylemekte ve 12 hizmet eşliğinde miraçlamaya özgü hareketler katılımcılar tarafından yapılmaktadır. Buna rağmen katılımcılardan gelen uğultunun kesilmediği gözlenmektedir. Zakir duvazları da gayet anlaşılır, kelimeleri yutmadan söylemekte bu da eşlik etmeyi kolaylaştırmaktadır. Semaha genel olarak gençlerin olduğu kalabalık bir grup kalkmıştır. Çoğu çocuk denecek yaşta. Üzerlerinde günlük kıyafetleri ve bellerinde yeşil kuşakları vardır. Semahları bitince kadınların iki ellerini çapraz, erkelerin ise tek elleri göğüslerinin üzerinde olacak şekilde yarım halka oluştururlar. Başları hafifçe öne doğru eğiktir. Dedenin duasına katılımcılar da “AllahAllah” diyerek eşlik ederler. Dualarını aldıktan sonra hepsi de yeri niyaz edip otururlar. Bu cemde diğerlerinden farklı olarak dede semahın sonunda semahın anlamı, kaynağı hakkında bilgiler verir. Bunun, ceme

katılmış olan protokole açıklama yapma ihtiyacından kaynaklandığını düşünmekteyiz.

Bundan sonra gelen semah grubu da aynı kişilerden oluşmaktadır. Semahçılardan erkek bir görevlinin grubu yönlendirmelerinden semah eğitimini vermiş kişi olduğu anlaşılmaktadır. Buna rağmen semahçılar doğallıktan uzaklaşmadan kendilerini ibadete vererek semah dönmektedirler. Erkek görevlilerin belinde kırmızı, kadın görevlilerin belinde yeşil kuşak dikkat çekicidir. Dede dualarını verirken birbirlerinden oldukça ayrı durarak yarım halka oluşturmakta ve çemberin içine doğru niyaz ettikten sonra yerlerine geçmektedirler. Bundan sonraki semahın başlangıcında semahçılar hep bir ağızdan şiir okurlar. Daha önce görülmeleyen bu uygulamadan sonraki semahta, kadın ve erkeğin ikili geçişlerinin olduğu bir düzen halinde icralarını gerçekleştirmektedirler.

C5'te ise tevhid bölümü başlarken dedenin katılımcıları ellerini göğüslerinde tutmaları konusunda uyardığı görülmektedir. Cemin bir tane zakiri vardır. Genç ve spor bir kıyafetle hizmetini yürüten zakir tevhidi gözleri kapalı ve içtenlikli bir yüz ifadesi ile çalıp söylemektedir. Söyledikleri katılımcılar tarafından anlaşılabilir kadar nettir. Özellikle erkek katılımcılar tevhitlere yüksek oranda katılım göstermekte ve "AllahAllah" diyerek eşlik etmektedirler. Dedenin de bu esnada katılımcıları teşvik edici sözler söyleyerek coşkuyu arttırdığı gözlenmektedir. Kadın katılımcılar çok fazla sözlü olarak icrada yer almasalar da tevhidi saygı ve içtenlikle takip etmekte, ibadete olan bağlılıklarını oturdukları yerde salınımlarıyla ve ellerini göğüslerine vurarak göstermektedirler. Dedenin dua verirken ses tonundaki coşku hitabındaki içtenlik katılımcıları etkilemekte ve secdede dahi sürekli "AllahAllah" diyerek duaya katılmaktadırlar.

Sonraki tevhit "Gel Dertlere Derman Eyle" duvazıdır. Zakir gerek vücut salınımlarıyla gerekse sesindeki coşku ile ibadete olan bağlılığını göstermektedir. zakirin söylemediği yerlerde katılımcılar koro halinde eşlik etmekte dede de "Aşk ile" gibi ifadelerle enerjiji arttırmaktadır. Hem katılımcıların hem icra sahiplerinin enerjilerinin yüksek olduğu bu örnekte performans oldukça yüksektir. 12 hizmet dizlerini ileri geri dövmekte ve ibadetin manevi coşkusunu yaşadıklarını yürekten eşlik ederek göstermektedirler. Dedenin duasını elindeki metinden düz ve vurgusuz bir sesle okumasına rağmen katılımcılardaki aynı istekli duruş dedenin dua okuması esnasında da devam etmektedir. Sonraki tevhitlerde de tüm cemaatin

hep bir ağızdan tevhidi okudukları, zakirin ve tüm görevlilerin de bu yüksek performansa dâhil oldukları görülmektedir.

Semah ekibi ise orta yaşta kadınlı erkekli bir gruptan oluşmaktadır. Üzerlerinde otantik kıyafetleri vardır ve ayakları çıplaktır. Bir semah grubu olarak eğitilmiş oldukları bellidir. Dualarını alırken herkesin sağ elleri sol göğüslerinin üzerindedir. Dua alındıktan sonra her bir semahçı tek tek dedenin önünde niyazda bulunup yerlerine öyle geçerler. Bu uygulama daha önce C1’de de karşımıza çıkmıştı.

C6’da ise zakir sayısı ikidir. İkisi de birlikte çalıp birlikte söylemektedir. Zakirlerin her ikisi de genç ve ciddi bir tarza sahiptir. Birlikte okumaları coşkunun da artmasına yardımcı olmaktadır. Tevhid okunmadan önce dede saz eşliğinde duygulu bir şiir okumaktadır. Dedenin tevhide zakirlerle birlikte eşlik etmesi de katılımcıları etkilemektedir. Dedenin cemin başından beri cem ortamındaki hâkimiyeti bu erkânda da hissedilmektedir. Katılımcılar dedenin yönlendirmeleri doğrultusunda ibadete kendilerini teslim etmektedir. Dede sürekli dualarla katılımcıları teşvik etmektedir. Katılımcılardan aralarda haykırışlar, vecdi ile söylenmiş sözler duyulmaktadır. Bazı kadın katılımcıların göğüslerine vururken ağladıkları, salınımlarıyla gözleri kapalı olarak ibadete katıldıkları gözlenmektedir. Bu açıdan oldukça yüksek bir performans söz konusudur. Zakirler tevhidin hızlandığı bölümlerde sazlarına daha bir kuvvetle vurarak ve başlarını önde iki yana sallayarak enerjinin yükselmesini sağlamaktadırlar.

Dede dualarını verirken ses tonunun oldukça duygusal ve vurgulu bir tonda kullanmaktadır. Katılımcıların da bu dualara “AllahAllah” diyerek eşlik ettikleri gözlenmektedir. “Hak La İlahe İllAllah” tevhidinde diğer cemlerde olduğu gibi katılımcıların koro halinde söylemeleri için zakir bazı bölümleri onlara bırakmaktadır. Bazı bölümlerde özellikle erkek katılımcılardan kendinden geçme haykırışları ve coşkuyla salınımları ve dizlerini dövmeleri dikkat çekicidir. İbadet esnasında genellikle kadınların icraya daha duygulu bir yaklaşım sergiledikleri gözlenirken bu cemde erkeklerin daha yüksek bir enerjileri olduğu tespit edilmektedir. Kadınlar da vecd ile tevhidi dinlemekte ve elleri göğüslerinde kendilerini manevi doyuma teslim etmektedirler. Cemin ortalamasının üstünde bir ibadet performansı vardır. Bu durumun dedenin, katılımcıların ve zakirin ibadete olan içtenlikle bağlılıklarından kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Tevhid bittikten sonra ağır bir havada miraçlama başlar. Gözcü ve üç bacı kenarda ayakta elleri çapraz olarak göğüslerinde beklemektedirler. Katılımcıların zakire hem sözlü olarak hem de miraçlamayı canlandıran hareketlerle eşlik ettikleri görülmektedir. Zakirlerin okurken anlaşılır ve coşkulu bir tarzlarının olması bu hareketlerin yapılmasına da yardımcı olmaktadır. Şu ana kadar izlenen cemlerde katılımcıların tevhit bölümünde var olan coşkusunun miraçlama bölümünde azaldığı ve sadece semahların izlendiği tespit edilmektedir. Buna rağmen bu cemimizde katılımcılar miraçlama bölümünde de performanslarını kaybetmeden zakirlerin duvazlarına içtenlikle eşlik etmeye devam etmektedirler. Bu esnada semaha hazırlanan bacıların yanına başkaları da eklenmektedir. Semaha başlamadan elleri çapraz kenarda beklemeleri Mevlevi semalarındaki dervişleri anımsatmaktadır. Kadın katılımcıların çoğunda da tennureyi andıran etekler vardır. Semaha oldukça kalabalık bir grup kalkar. Grupta her yaştan kişiler olduğu gibi çocuklar da bulunmaktadır. Genellikle cemevlerinin kendi bünyelerinde verdikleri eğitim sonucu oluşturulan semah grupları çıkarken bu cemimizde istekli katılımcıların bulunduğu doğal bir semah başlar. Grup tamamen halktan kişilerdir ve doğaçlama hareketlerle semah dönmektedirler. Bu yönüyle cemler arasında otantikliğin sağlandığı nadir cem örneklerinden biridir. Dedenin duasını saygı ile dinlerler ve halka içine niyazda bulunup yerlerine geçerler. Bu cemin arkasından ekip olduğunu düşündüğümüz üç erkek üç kadından oluşan bir grup semaha kalkar. Grubun siyah beyazlı kıyafetleri üzerinde yeşil ve kırmızı kuşaklar vardır. Yeldirme bölümlerinde katılımcılardan yükselen haykırışlar manevi coşkuyu arttırmaktadır. Dedenin duasını bekleyken katılımcılar ellerini çapraz olarak göğüslerinde kenetlerken tecella ve temenna bölümlerinde avuç içleri karşıya bakacak şekilde dizlerine eğildikleri görülmektedir.

C7’de ise iki zakir bulunmaktadır. Zakirler gömlek pantolon gibi ciddi bir giyim tercih etmektedirler. Tevhide başlayan zakir genç ve coşkuludur. Diğer zakir sazıyla ona eşlik eder. Katılımcıların bu bölüme salınımlarla ve ara sıra sözlü olarak katıldıkları gözlenmektedir. Dedeler nadiren enerjiyi yükseltmek için sözler söyleseler de hem yetersiz olmakta hem de büyük bir artış görülmemektedir. Özellikle erkek katılımcılar tepkisiz dinlemektedirler. Bu cemde performansı en yüksek olan grup 12 hizmet ve yanlarındaki çocuklardır. Dede dua bölümüne geçtiğinde sesindeki ağır ve kasvetli havadan dolayı performans iyice düşmektedir. Diğer zakirin çaldığı tevhit katılımcıları yeterince coşturamamıştır. Zakirin sesi diğerine göre daha sönük ve perdesiz kalmaktadır. İkinci tevhidin

duasını geleneksel söyleyişe sahip bir dede vermektedir. Bu dedenin duayı doğal bir şekilde söyleyişi katılımcılara daha içten gelmekte ve “AllahAllah” diyerek karşılık vermektedirler. Üçüncü deyişi genç olan dede çalıp söylemektedir. Dedenin gözleri kapalı ve samimiyetle söylediği görülmekte ancak coşku uyandıramamaktadır. Dede “Ali’den Ali’den” duvazını okumaya başladığında performansın yükseldiği ve cemaatin koro halinde eşlik ettikleri görülmektedir.

Miraçlama bölümünü ikinci zakir okumaktadır. Katılımcılar 12 hizmeti takip etmeden kendiliğinden sözlere uygun hareketleri yapmaktadırlar. Bu katılımcıların cem ibadetinin ayrıntılarını alışık olduklarını dolayısıyla ibadete sıklıkla katıldıklarını göstermektedir. Zakir miraçlamanın bazı bölümlerinde ses tonunu değiştirmekte alçaltıp yükselterek dikkatleri toplamaktadır. Semaha kalkan kalabalık kadınlı erkekli bir gruptur. Tıpkı C6 cemi gibi herkes doğaçlama olarak semaha uygun hareketlerle dönmektedir. Katılımcıların icraya katıldıkları nadir cem örneklerinden biridir. Bu yönüyle çok önemlidir. Dedenin duası için önünde yarım halka şeklinde dizilip halka içine niyazda bulduktan sonra yerlerine geçerler.

Bu cemde farklı olarak ikinci semahtan önce gözcünün semah talebini dedenin önünde dara durup belirtmesi dikkat çekicidir. İkinci grup genç kadın ve erkeklerden oluşan gene kalabalık bir gruptur. Kıyafetleri belli bir tarza sahip olmaksızın serbesttir. Ekibin eğitim aldıkları belli olsa da doğallığı bozmadan, gösteri havasından uzak bir semah dönerler. Kimilerinin gözleri kapalıdır. Dualarını yarım çember olarak elleri çapraz ve göğüslerinde alırlar. Halka içindeki canlara niyaz ederken sağ sol ve tekrar sağ avuç içlerini öptükleri görülmektedir.

C9’da ise zakir tektir. Kravat, gömlek gibi resmi bir giyim tarzına sahiptir. Tevhitlere başladığı andan itibaren gözleri kapalıdır ve dolayısıyla cem ortamıyla hiçbir göz teması yoktur. duvazları oldukça coşkulu bir şekilde okumaktadır. Cemaat tevhide sözlü olarak fazla katılmamaktadırlar. Dedelerden birinin de saziyle eşlik ettiği görülmektedir. Tevhitlerin hızı ve coşkusu attıkça katılımcıların da performansı artmakta, sözlü katılımlar çoğalmaktadır. Özellikle dedelerin aralarda vecd ile yaptıkları çağrıların ibadete olan bağlılığı arttırdığı söylenebilir.

Miraçlamayı zakir olan dede çalmaya ve söylemeye başlar. Sesi ve saz çalışı oldukça etkileyici ve ustacadır. Katılımcıların zakire göre dedeye çok daha fazla tepki verdikleri, sözlere “AllahAllah” diyerek eşlik ettikleri ve aralarda

coşkuyla haykırmaların olduğu görülmektedir. Bu durum dedelerin icraya etkin bir şekilde katılmalarının katılımçıları cem ibadetine ruhsal olarak yakınlattığını göstermektedir. Ayrıca dede çalarken başını hızlı ve vevcd halinde sallamakta, gözlerini yumarak kendini ibadet ortamına vermektedir. Katılımcıların performansı cem boyunca hiç olmadığı kadar yükselmiştir. Pek çok cemde tevhid boyunca gösterilen performansın miraçlamanın ağır havasıyla düştüğü gözlenirken bu cemde dedenin zakirlik yaparak yarattığı enerji performansı arttırmaktadır. Semaha üç erkek semahçı kalkmaktadır. Üçü de hızlı devinimlerle ve kendilerinden geçerek semaha durmaktadırlar. Bu arada dedenin de coşkusu giderek artmakta ve katılımçıların haykırışları ile beraber semah çekenlerin enerjisi de doruğa ulaşmaktadır. Manevi doyumu oldukça yüksek ve otantik bir semah dönmektedirler. Duvaz bittiğinde semahçılar hızlarını dahi durdurmakta güçlük çekmektedirler. Üç erkek ayakları çıplak, bellerinde kırmızı kuşakları ile birbirlerine sırtlarından sarılarak dedenin önünde dara durur ve dualarını alırlar. Dede duayı anlaşılması güç ve hızlı bir şekilde verse de katılımçılar semahın yarattığı duygu yoğunluğu ile yüksek sesle eşlik etmeye devam etmektedirler. Tecella temenna bölümünde eğilip ellerini parmakları birbirine değecek şekilde birleştirdikleri görülmektedir.

İkinci semah ekibi gençlerden ve çocuklardan oluşmaktadır. Zakirlik görevini gene dedemiz devam ettirmektedir. Grup, belli bir tarzda kırmızı, yeşil ve siyah renklerden oluşan kıyafetler giymektedirler. Ayakları çıplaktır. Belli bir düzene bağlı olmaksızın doğal bir semah dönmektedirler. Yaşlı ve geleneksel bir dede hızlıca dualarını verir. Halka içine doğru niyazda bulunup yerlerine geçerler. Üçüncü semah ise katılımcı kadınların oluşturduğu gene otantik bir semahtır. Bu semahta zakir değişmektedir. Dışarıdan gelen orta yaşlı ve geleneksel giyimli bir zakir dedenin makamının sağ ön tarafına bağdaş kurup çalmaya ve söylemeye başlamaktadır. Oldukça coşkun bir halde icrasını yürütmektedir. Genellikle orta yaş bir kadın grubu olan ekibimiz saygı ile içtenlikle icralarını yürütmektedirler. Bu doğal icra ortamına semahçılarla beraber dedelerin ve diğer katılımçıların da sözlü olarak katıldıkları görülmektedir. Semahlarda katılımçıların aktif olarak en çok görev aldıkları cem örneğidir. Tıpkı C1 Elif Ana cemindeki gibi bacılardan biri ortaya geçip gözleri kapalı, sağ eli sol göğsünde, sol kolu ise havada duracak bir biçimde semah dönmeye devam eder. Özellikle güneydoğu bölgelerinde rastlanan bir uygulama olarak dikkat çekmektedir. Dedelerin duasını aldıktan

sonra niyazda bulunup yerlerine geçerler. Miraçlamanın en yüksek performanslarından biri de bu cemde görülmektedir.

C10'da zakirlik görevini genç bir kişi yürütmektedir. Tevhid bölümüne dedenin tövbe duasının bitmesi ile başlayan zakirin saza vuruşundan ve sesindeki durgunluktan ibadet coşkusu pek hissedilmemektedir. Başını hiç kaldırmadan gözleri kapalı çalıp söylemektedir. Sözleri anlaşılır olmasına rağmen duvazların monoton bir havada okunduğu söylenebilir. Bu açıdan zakir cem ibadetinin anlamını bulması ve katılımcılar da birlik duygusunun oluşması gibi kaygılar taşımamaktadır. Orta yaş üzeri kadın katılımcılar salınımlarla ibadete eşlik etseler de genel olarak durgun bir icra ortamı vardır. Erkek katılımcıların ara sıra yükselen “AllahAllah” sözleri dışında icraya pek katılmamaktadırlar. “Medet AllahMedet” duvaz-ı imamını okumaya başladığında hissedilen yüksek ve vurgulu ses tonu icrasına dolayısıyla da katılımcılara etki etmektedir. Katılımcıların ibadete daha içtenlikle katıldıkları fark edilmektedir. Dede yüksek ve anlaşılır bir sesle duasını vermektedir. “La İlahe İllAllah” duvazı başladığında katılımcılarda ezginin hareketliliğine bağlı olarak icraya katılma isteği uyanmaktadır. Bu bölümde zakirin de katılımcılarla göz göze geldiği hatta katılımcıların tepkisini inceleyip onları ses ve sazındaki vurgularla eşlik etmeye çağırdığı izlenmektedir. Katılımcıların eşlik edebilmeleri için aralarda durduğu ve onları böylece katılma teşvik ettiği söylenebilir. Zakirin performansı giderek yükselmesine rağmen katılımcılarda tam anlamıyla ibadet heyecanının görüldüğü söylenemez. Başlangıcından beri ibadete gösterilen ilgiyi yetersiz bulduğumuz bu cem ortamında katılımcıların en fazla dâhil oldukları bölüm olarak dikkat çekmektedir. Zakir, cemaatin ibadete isteksiz ve heyecansız katılımdan rahatsız olduğunu bakışlarıyla hissettirmektedir. Dedenin duası için secdeye giderler ve “AllahAllah” sesleriyle eşlik ederler. Dua veren dedenin düzgün ve anlaşılır bir Türkçesi olmasına rağmen oldukça hızlı okuması duanın benimsenmesini kısıtlamaktadır.

Miraçlama bölümünde ortada yarım halka kurmuş olan 12 hizmet görevlilerinin sözlere uygun jestlerle ibadete katıldıkları görülmektedir. Katılımcılar onların bu hareketlerini takip ederek yeri geldiğinde yapsalar da doğallığını yitirdiği için ibadet anlamını kaybetmektedir. Katılımcıların icracı olarak en çok yer alabilecekleri bu bölümde cemaatin sadece izleyici olarak kaldığı açıkça gözlenmektedir. Zakir sürekli cem ortamını takip ederek miraçlamaya has hareketlerin yapılıp yapılmadığını adeta kontrol etmektedir. Yüz ifadesinden katılımcıların miraçlamaya olan katılımından memnun kalmadığı

anlaşılmaktadır. Semaha genç bir grup kalkar. Belli bir kıyafetleri ve düzenli figürleri yoktur. Bu yönleriyle otantik bir görüntü çizen ekibin coşkusunu arttırmak için dededen bir uyarı gelmediği ve zakirin “Aşk ile” , “Hak için ola, seyir için olmaya” diyerek seslendiği izlenmektedir. Dedenin hızlıca verdiği duada kimi katılımcıların başlarını sadece eğmesi ve yere tam olarak koymaması ibadetin özünü benimseyemediklerini göstermektedir.

Üç kadın iki erkek semaha kalkmaktadır. Semahın özellikle yeldirme bölümlerinde icra sahiplerinin coşkuyla kendilerini ibadete verdikleri izlenmektedir. Buna rağmen katılımcılarda ne bu coşkuyu hissedilen bir hareket ne de sözel bir eşlik etme vardır. Kadın katılımcıların duruşlarından ve yüz ifadelerinden bir nebze daha fazla ibadete özlerini verdikleri hissedilse de performansın artması için yeterli değildir. Son semah duvazında 12 hizmet ve semahçılar zakir ile birlikte koro halinde söyleyince icranın performansı olumlu yönde etkilenmektedir. Yeldirme bölümleri semahçıların vecd haline geldikleri bölümler olduğu için performans da doruk noktasına ulaşmaktadır. Bu cemimizde de katılımcıların gösterdikleri en yüksek performans -ki sadece duygusal salınımlarla icrayı izlemektedirler- bu bölümdür. Dualarını veren dede oldukça anlaşılır ve düzgün bir Türkçeyle dualarını verir. Ekip halka içine doğru niyaz edip yerlerine geçerler.

C11'de ise zakir iki tanedir ve biri kadın biri erkektir. Tevhid bölümü başladığında katılımcıların oturuşlarını, kıyafetlerini düzelterek kendilerini hazırladıkları görülmektedir. Bu tavır aslında ceme gelenlerin ibadete olan bağlılıklarının ve saygılarının bir gereği olarak düşünülmelidir. Erkek zakir C10 cemindeki zakirdir. Yüz ifadeleri ve gözlerini kapatarak söylemesinden icraya olan bağlılığı hissedilmektedir. C10'da katılımcıların ilgisiz hallerinden rahatsız olan zakirimiz kendisini icraya adapte edememiş ve sürekli cem ortamını izleme ihtiyacı duymuştu. Bu cemde özellikle genç katılımcıların tevhide uygun olarak hareket etmeleri, sözlü olarak eşlik etmeleri zakiri de motive etmekte ve icrasına kendisini vererek devam etmesini sağlamaktadır. Bu açıdan icracının performansını, gösterimi etkileyen diğer unsurlara da bağlamak doğru bir tespit olacaktır. 12 imamların anlatıldığı duvaz-ı imamda özellikle erkek katılımcılar yüksek oranda eşlik etmektedirler. Dede duasını anlaşılır ve düzgün bir dille okusa da vücut dilinde ibadeti benimsemiş bir duruş görülmemektedir. “gel dertlere derman eyle” duvazının hızlanan ezgisiyle birlikte katılımcılardaki birlik olma enerjisi de yükselmeye başlamaktadır. Hizmet erkânları esnasında çok ilgili

görünmeyen katılımcılar tevhid bölümünde yer yer kendilerinden geçmekte, zakirle beraber icraya bedensel ve sözel olarak katılmaktadırlar. Zakirin de kendisini içtenlikle verdiği bölümde katılımcıları ibadette etkin bir role sokmak için aralarda durmakta ve duvazı sadece katılımcılara söyletmektedir. Secdeye gidildiğinde duayı veren dedenin konuşması hemen hemen hiç anlaşılammaktadır. Manevi olarak belli bir coşkuya ulaşmış olan ibadet heyecanının kısa bir süre de olsa düşmesine neden olmaktadır. Peygamberin doğumunu anlatan duvazı imamında katılımcılar özellikle “İllallah şah illallah” bölümlerinde koro halinde ve coşkuyla bağırmakta, dizlerini döverek, ibadetin ruhunu yansıtan salınımlar ve mimiklerle kendilerini ibadete vermektedirler. 12 hizmet başta olmak üzere kadın erkek tüm katılımcıların bu coşkuya katıldıkları söylenebilir.

Miraçlama bölümünde ezginin yavaşlamasına bağlı olarak cem ortamında da bir durağanlık başlamaktadır. Zakire sözlü olarak katılan seslerin aralarda karıştığı, uğultunun olduğu duyulmaktadır. Miraçlamanın sözlerine uygun jestler 12 hizmet tarafından canlandırılırken katılımcılar da onların önderliğinde hareket etmektedirler. Buna rağmen canlandırmalar esnasında cem ortamında bir kopukluk ve karmaşanın olduğu görülmektedir. Dört kadın dört erkek semahçı kırklar semahına kalkar. Belirgin bir ekip kıyafeti olmamakla birlikte genelde siyah giyinmektedirler. Dualarını alırken erkekler birbirlerine sırtlarından sarılırken kadınlar ellerini göğüs hizasında çapraz yaparak beklemektedirler. Gözcü ortaya gelip istek semahı için izin ister. Aynı ekip tekrar semaha kalkar. Semah doğal hareketlerle ve şevkle devam eder. Bu bölümde katılımcıların izleyici olarak yer aldıkları söylenebilir. Semahın sonunda semahçılar halka içine niyaz eder ve yerlerine geçerler. Gözcü semah için tekrar dar meydanında diz çöküp izin ister. Aynı ekip yeni bir semaha başlar. Katılımcıların icra ortamında faal olarak hiç yer almadıkları miraçlama bölümünde bu yönüyle yanlış bir uygulama söz konusudur. Semahın ağırlama bölümlerinde katılım azalsa da yeldirme bölümlerinde tekrar coşkunun arttığı gözlenir. Buna rağmen sadece eğitim almış görevli kişilerin semah dönmesi ibadetin otantikliğini bozmakta ve ilgiyle izlenen bir gösteri konumundan çıkamamaktadır. Semahçıların da bir ikisi dışında kendilerinden geçerek vecd halinde bir semah döndükleri söylenemez. Son olarak tekrar dedenin önünde yarım halka olarak dualarını alırlar ve halka içine doğru niyaz ederler ve yerlerine geçerler.

C12'de ise biri daha genç görünen iki zakir bulunmaktadır. Bu cemde farklı bir uygulama dikkati çekmektedir. Tevhitten önce miraçlama ezgisi çalınmaya başlar. Tevhid bölümü ceme katılan bireylerin Allah'a yaklaştığı, kendilerini ibadete verdikleri ve kırklar semahının coşkusuna ruhen hazırlandıkları bölümdür. Böyle önemli bir işlevi olan tevhidin yapılmaması ve direkt miraçlamaya geçilmesi ibadetin anlamını yitirmesine neden olmaktadır. miraçlama bölümünü çalan zakir simsiyah giyinmiştir. Miraçlamalar okunurken cemaati uyandıran, onların ibadete adaptasyonunu sağlayan en önemli etken zakirin duvazları çalarken yaptığı vurgulardır. Ancak duvaz-ı imamı çalarken zakirin yüz ifadesinde hiçbir içtenlik ya da duygu geçişi izlenmemektedir. Zakirin sahne üzerinde çok durgun ve değişmeyen bir duruşu ve oldukça ruhsuz bir söyleyişi vardır. Bu yönüyle katılımcıların coşkusunu arttırmak bir yana katılımlarını engellemektedir. 12 hizmetin bulunduğu çemberdeki herkes miraçlamaya uygun olarak hareket etmekte ve diğer katılımcıları da bu hareketleri yapmaları için yönlendirmektedirler. Bazı katılımcıların cem ibadetine sıklıkla katıldıkları bu hareketleri rahatlıkla yapmalarından anlaşılmaktadır.

Semaha kalkan orta yaş ve üstü kalabalık bir kadın grubu vardır. Daha sonra birkaç yaşlı erkek de semaha girer. Katılımcıların içlerinden geldiği gibi kalkıp döndükleri bir semah başlar. Bu yönüyle semahın anlamını bulduğu, ibadet ortamında gerçek bir birliğin böylece sağlandığı söylenebilir. Her katılımcı doğaçlama hareketlerle semah döndüğü için farklı figürler oluşmakta bu da oldukça doğal bir ibadetin sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Semahın bitiminde dedenin duasını yan yana dizilerek alırlar. Tecella temenna bölümünde kimi Semahçılar C9 ceminde olduğu gibi eğilip avuç içleri bir birine bakacak şekilde dizlerinin hizasında parmak uçlarını birleştirerek kimileri ise diğer cemlerde görüldüğü gibi ellerini dizkapaklarının üzerine koyarak dinlemektedir.

Diğer semah grubu ise üç kadın üç erkekten oluşan orta yaşlı bir gruptur. Giyimleri tamamen yöresel olan bu ekip Tokat semahı dönmektedirler. Tüm üyelerin ayakları çıplaktır. Dede "Hak için ola seyir için olmaya" diyerek uyarılarda bulunsa da semah ekibi tamamen seyirlik bir görüntüye sahiptir. Semahın sonunda dedenin duasını alırken kadın erkek karışık dizilip bir birlerine sırtlarından sarılmaktadırlar. Erkeğin kişiliğini kadını dişiliğini dışarıda bırakıp herkesin sadece can olduğu böyle bir ibadetin özüne tamamen uygun bir uygulama olduğu özellikle belirtilmelidir.

Bu semahın ardından uzunca bir süre karmaşa yaşanmaktadır. Bu kısa karmaşa hem katılımcıların dikkatini dağıtmakta hem manevi havayı bozarak cemi izlencelik bir gösteri alanı haline getirmektedir. Grup, başında eğitimci olduğunu düşündüğümüz kişiyle beraber meydana yarım halka halinde yerlerini alır. Üzerlerine kırmızı yeşil ve siyah renklerde özel kıyafetleri vardır. Semah başlamadan gruba sonradan katılan bir genç, eğitimcinin uyarısıyla tekrar yerine geçer. Muhtemelen semah ekibinin sahne düzeninin bozulmasından endişe edilerek yerine oturması söylenmiştir ki böyle bir uygulama cem ibadetinin anlamına uygun değildir. Daha semah başlamadan eğitimci, bakışları ve yüz ifadeleri ile grup üyelerine direktiflerini vermektedir. Hem eğitimcinin hem semah ekibi üyelerinin semah boyunca koreografıyı bozmama, hareketlerini doğru yapma kaygısı ile birbirleriyle işaretlemeleri sunumu bir ibadet olmaktan tamamen çıkarmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde bir dans ekibinin profesyonel bir gösteriye hazırlanışını andıran bir görüntü ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla bir ibadette olması gereken samimiyetin ortadan kalktığı yerine sadece seyirlik bir çalışmanın beğeniye sunulduğu gözlenmektedir.

Semah bittikten sonra dedenin huzurunda yarım halka olarak dualarını alırlar.

C13, küçük bir cem odasında yapıldığı için mikrofon ve hoparlör gibi ses düzenekleri kullanılmamaktadır. Cem töreninde kuruma bağlı birçok dede ve yöreye bağlı olduğunu düşündüğümüz dedeler vardır. Zakirlerden biri bayan diğeri erkektir. Son derece doğal bir cem ortamı vardır. Tevhid çalmaya başlayınca zakirle beraber tüm katılımcılar duvaz-ı imamı söylemeye başlarlar. Bu öyle güzel bir korodur ki zakir artık sadece çalmaktadır ve katılımcılar dizlerini döverek coşkuyla ibadete devam etmektedirler. Zakirin de çalarken heyecanı iyice artmakta ve sazın tellerine vururken kendinden geçmektedir. Dedelere bakıldığında kuruma bağlı dedelerin durgun bir duruşları olduğu yörenin dedelerinin ise ibadeti ilgi ile takip ettikleri gözlenmektedir. Bu tespit, otantik cemlerde yaşanan duygu yoğunluğu ile cem evlerinde yapılan törensel ibadet anlayışı arasındaki farkı göstermek açısından oldukça önemlidir.

Miraçlama bölümü başladığında da katılımcılar aynı şekilde zakire eşlik etseler de miraçlamanın ağırlaşan ezgisinden dolayı performans düşüşü göstermektedir. Katılımcıların sözlerini takip etmekte zorlandıkları gözlenmektedir. Buna rağmen katılımcılar Miraçlamanın sözlerine uygun hareket

ve jestleri 12 hizmete ihtiyaç duymadan yeri geldikçe yapmaktadırlar. Kadın katılımcıların icraya daha yakın oldukları fark edilmektedir. Semaha dört bacı bir can semaha kalkarlar. Gündelik giysilerle semah dönen grupta kadın semahçıların sahne hareketlerinden eğitim aldıkları belli olsa da otantiğe yakın bir semah dönmektedirler. Erkek semahçı ise daha doğaçlama hareketlerle, gözleri kapalı ve kendini ibadete veren bir havada icrasını yerine getirmektedir. Semahları bittikten sonra dua eden dedenin önünde halkanın içine doğru niyaz ederler.

Daha sonra çıkan ekip ise iki erkek dört kadın semahçıdan oluşmaktadır. İstek semahını kadın zakir çalıp söylemektedir ve coşkusu çok yüksektir. Katılımcıların da kendilerinden geçerek izledikleri bu bölümde sürekli “Hak için ola, seyir için olmaya” “AllahAllah” haykırıları duyulmaktadır. Bellerindeki kuşaklar dışında belirleyici bir kıyafetleri yoktur ve ayakları çıplaktır. Semaha başlamadan önce ekip üyeleri birbirlerinin omuzlarından öperek niyaz ederler. Bu muhtemelen semahta birliğe ulaşma düşüncesi ile razılık alma uygulamasıdır. Çünkü ayine dönük bu tür davranışlar daha önce de bahsettiğimiz gibi cemin başlangıç safhalarında razılık alma erkânında görülmektedir. Üyelerin başları yere doğru eğiktir ve gözlerinin kapalı olduğu gözlenmektedir. Ritmik hareketlerle ve belli bir düzende dönmelerine rağmen semahçıların kendilerini ibadete verdikleri vücut dillerinden anlaşılmaktadır. Bu yönüyle otantik semahlara yakındır. Diğer semah görüntülerinden asıl farklı yönü ise semahçıların ibadetin sonunda dualarını almak için yarım çember şeklinde dizilirken erkekli kadınlı olmalarına rağmen birbirlerine sırtlarından sarılmalarıdır. C9 ceminde de duanın bu şekilde alındığı görülsede o icrada semahçıların hepsi erkektir. Dolayısıyla cinsiyete dayalı bir değişiklikten söz edilememektedir. Cem törenleri kadınların dişiliklerini erkeklerin kişiliklerini dışarıda bırakıp tek bir can oldukları bir ibadet ortamıdır. Dolayısıyla günümüz cemlerinde ortaya çıkan kadın erkek icracıların birbirlerinden uzak duran ve temastan çekinen tavırları bu anlayışla uyuşmamaktadır. Cemimiz bu anlamda ibadetin özüne uygun bir şekilde yürütülmektedir.

C8’de zakirimiz tektir. Tevhidi içtenlikle ve coşkuyla çalmaktadır. İlk duvaz-ı imam ağır bir ezgiye sahip olduğu için katılımcılar daha çok sessizce ve saygıyla dinlemektedirler. Özellikle kadın katılımcıların elleri göğüslerinde olacak şekilde kendilerini ibadete verdikleri vücut dillerinden anlaşılmaktadır. İkinci duvazda zakir sazın tellerine daha bir coşkuyla vurmaya başlar. Duvazın hareketli melodisi katılımcıları da harekete geçirmekte ve ibadete duyulan heyecan giderek artmaktadır. Özellikle erkek katılımcıların kendilerinden geçerek “AllahAllah”

sözleriyle dizlerini dövdükleri gözlenmektedir. Orta yaşlı ve geleneksel tarza sahip bir dede duasını verirken farklı bir tarz tercih etmektedir. İbadete özgü cem gülbenkleri yerine daha çok ehl-i sünnet din adamlarının okuduğu duaları anımsatan bir duayla hitap etmektedir.

Tevhide “Medet Ey Allah’ım Medet” ve “Ali’ye Selman Olasın” duvazlarıyla devam etmektedir. Katılımcıların duruşlarından, sözel katılımlarından, jest ve mimiklerinden cem ortamındaki manevi enerjinin iyice yükseldiği anlaşılmaktadır. Tevhidin duasını veren dedenin ses tonundaki acıklı ve vurgulu tavır çok dikkat çekicidir. Bir yandan ibadete olan bağlılığı ve duygusallığı çağrıştırırken diğer yandan da ibadetin doğallığını bozmaya da yakın bir hal almaktadır.

Ağır bir ezgiye sahip olan Miraçlama bölümünde genellikle Zakirlerin ve katılımcıların performansı düşmekteyken bu cemde aksine zakirin performansında ciddi bir artış görülmektedir. Tüm cem boyunca tek başına çalıp söyleyen zakirin icra açısından oldukça iyi olduğu söylenebilir. Katılımcılar da ona hem sözlü olarak hem de canlandırmalarla eşlik etmeye devam etmektedirler. Özellikle zakirin Miraçlamada ezgiyi bırakıp sözlerini vurguyla söylediği bölümlerde katılımcıların da coşkusu artmaktadır. Semaha kalkan kalabalık bir grup vardır. Tamamen katılımcılardan istekli olanların doğaçlama figürlerle döndüğü semah katılımcıların ibadete olan samimi bağlılığının bir göstergesi olarak düşünülmektedir. Dualarını aldıktan sonra yeni bir semah grubu çıkar. Genç ve eğitilmiş bir grup oldukları bellidir. Buna rağmen doğallıklarını bozmadan ve ibadete adapte olarak icralarını yerine getirmektedirler. Yeldirme bölümleri katılımcıların da şevk ile katıldıkları yerlerdir. Bu cemde dedelerin icranın coşkusu arttıracak hiçbir söylemi olmamaktadır. Her ne kadar katılımcılar bu konuda istekli ve şevkli olsalar da dedelerden duyulan telkinlerin icra ortamına farklı bir enerji kattığı söylenmelidir. Semahın bitiminde dualarını alırken dedenin önüne dik gelecek şekilde sıralanmaları dikkat çekici bir uygulamadır. Dualarını saygı ile dinleyip yeri de aynı sırayla niyazladıktan sonra yerlerine geçmektedirler.

C15'te ise dede aynı zamanda zakirlik de yapmaktadır. Sazını çalarken hiçbir beğeni ve güzellik kaygısı olmadan tamamen doğal bir tarza sahiptir. Tevhid bölümüne “Medet Ey Allah’ım Medet” duvazıyla devam etmektedir. Dedenin oldukça coşkulu ve kendinden geçmiş bir görüntüsü vardır. Aralarda titremelerle, sesindeki ve çalıışındaki aşırı vurgularla ibadeti ruhsal olarak ne kadar

içselleştirdiği anlaşılmaktadır. Bu anlamda incelediğimiz cemlerde dedenin performansının en yüksek olduğu cemdür. Bu esnada katılımcılar da hep birlikte dedeye eşlik etmekte ve dizlerinin döverek ibadetin coşkusuna kendilerini kaptırmaktadırlar. Katılımcılar arasında ara sıra ağlama sesleri, vecd halinde bağırmlar, gözleri kapalı tamamen kendini cem olmaya bırakmış haller gözlenmektedir. Dede Zazaca bir tevhid okur. Ağır bir ezgisi olan bu tevhitte çoğunluğun ağladığı tespit edilmektedir. Tevhid sonunda dede katılımcıları secdeye davet eder ve duasını verir.

Diğer cemlerden farklı olarak tevhidin ardından Hz. Hüseyin için bir mersiye, ardından tekrar bir tevhid duvazı -Gel Dertlere Derman Eyle duvazı- çalınmaktadır. Mersiye bölümü daha sonra “Saka Suyu ve Mersiye” başlığı altında değerlendirilecektir. Dede, gene kendinden geçerek ve son derece doğal bir tarzda duvazını okumaya devam etmektedir. Duvazı okurken “illAllah” yerine özellikle “illillah” demesi dikkat çekmektedir. Bu durumu dedenin ağız özelliklerine bağlı olarak değil dini bir felsefenin gereği olarak farklı anlamlar yüklemesinden dolayı bu söyleyişi tercih ettiği şeklinde değerlendirmek kanımızca daha doğrudur. Bu arada dede sazı çalarken katılımcıların da ibadete katılımını sağlamak için aralarda durmakta ve “la ilahe illAllah” sözlerini beklemektedir. Ancak katılımcıların bu süreçteki performanslarında küçük bir düşüş olmaktadır.

3.2.11. Saka Suyunun Gelmesi Ve Mersiye

Cem ibadetinde tevhid ve miraçlama bölümünden sonra sıra saka suyunun dağıtılmasına gelir. Semahların manevi coşkuyu doruk noktasına çıkardığı cem ortamında saka suyunun dağıtılması ile aynı coşku duygusal bir yönde ilerlemeye başlar. Hz. Hüseyin ve ailesinin Kerbela’dan şehit edilmesinin yüzyıllardır dinmeyen acısı her cem ortamında tekrar tekrar hatırlanır ve duygular aynı tazellekle canlanır. Bu nedenle saka suyunun sunulması ibadetin en ağır ve en duygusal bölümüdür. Hüseyin sevgisi ve şahadetine duyulan derin acı görevlilerin okuduğu tercümanlarda, mersiyelerde doruk noktasına ulaşır. Alevi inancında Hz. Hüseyin’in yasını tutmak, onun için gözyaşı dökmek kutsal bir vazifedir. Bunun için Muharrem’de tutulan oruçlar gibi cem esnasında dökülen gözyaşları da inançsal boyutta müminlerin ikrarını tamamlayan, onları Allah’a yaklaştıran ve öte dünyada cehennem narından koruyan özel bir anlama sahiptir. Bu nedenle sakacının da erkânın anlamına uygun bir ses tonuna ve etkili şiir okuma becerisine sahip olması gerekir. Sakacının yanında bu erkânda aktif olarak görev alan zakir

ve dedenin de aynı özellikleri taşıması icranın performansı açısından oldukça önemlidir. Katılımcıların diğer erkânlarda böyle bir beklentisi yokken bu erkânda icra sahiplerinin duygusal yoğunluğu arttırmalarını ve Kerbela acısını yüreklerde yeniden yaşatmalarını beklerler. Bu nedenle sakacı tercümanını okurken, zakir mersiyeyi çalıp söylerken, dede duasını okurken sesiyle, vurgusuyla, jest ve mimikleriyle bu hüznü en yoğun haliyle canlandırmalı ve katılımcılara Kerbela çöllerindeki acıyı hissettirmelidir.

Sakacı elinde su ile dar meydanına gelir. Cemdeki katılımcı sayısına göre iki ya da daha fazla görevlinin ellerinde saka suyu ile meydana geldiği uygulamalar da vardır. Elindeki suyu göğüs hizasında tutarak önce Kur'an'dan bir ayet okumaya başlar. Ardından Kerbela vahşetini anlatan tercümanını en içten duygularıyla okur. Onun dualarına zakir de sazıyla eşlik eder. Aynı zamanda icranın etkileyciliğine ve katılımcıların ibadete olan duygusal bakışına bağlı olarak ağlayanlar, vecd ile haykıranlar da görülebilmektedir. Bunun ardından dede Şah Hatayi'nin Hz. Hüseyin için yazdığı şiiri okur ve dua eder. Ardından herkes ayağa kalkar ve el ele tutuşup "Ah Hasan'ım Vah Hüseyin'im" mersiyesini okurlar. Arkasından diğer mersiye okunmaya başladığında herkes ellerini göğsünde çapraz olacak şekilde bağlar ve kendisini bu duygusal ortama bırakır. Zakirin çalıp söylediği bu bölüm de hüznü hallere oldukça sık rastlanır.

C1'de saka hizmetinden önce cemin başkanlığını yapan dede Hz. Hüseyin için ruhu derinden etkileyen (etkisi tarafımızdan da deneyimlenen), acılı bir mersiye okur. Mersiye bitiminde gözyaşlarını silip duaya başlayan dede mersiye seslendirirken Kerbela 'yı anmakta, Yezid'e de lanet okumaktadır. Duanın ardından bir kadın bir erkek görevli bakır bir sürahideki saka suyu ile gelir ve dar meydanına dururlar. Görevliler diğer 12 hizmet gibi otantik giysiler giymiştir. Saka hizmetinin asıl yürütücüsü kadın görevlidir. Erkek hizmetli yanında durarak sağ eli sol göğsünde tercümanı dinler. Kadın hizmetli sürahiyi göğüs hizasında tutarak Hz. Hüseyin'in Kerbela 'da şehit edilmesini anlatan şiir şeklinde acıklı bir mersiye okur. İcra sahibinin mersiye okurken gerek jest ve mimikleri gerekse ses tonu Kerbela acısını derinden hissettiğini göstermektedir. Zakir de icracıya sazıyla eşlik etmekte ve bu ortak acının tüm ibadet ortamında hissedilmesini sağlamaktadır. Kadın hizmetli tercümanını okurken aralarda dedenin de ona eşlik ettiği ve aynı duygusal hal içinde olduğu görülmektedir. Dede, önce Şah Hatayi 'den bir Kerbela deyişi okuyup daha sonra duasını verir. Dedenin ses tonu da Hz. Hüseyin acısını derinden hisseden bir vurguya sahiptir. Katılımcılar da bu esnada

tüm dikkatlerini icra ortamına vermişlerdir. Çoğunluğu gözleri kapalı duayı dinlemektedirler. Özellikle kadın katılımcılarda ağlamalar görülür. Duanın bitiminde kadın görevli dedelere bir bardak saka suyu takdim eder ve yerine geçer.

C2'de ise en son semaha kalkan grup üç erkek iki kadın hizmetli dedenin önünde diz çöküp saka hizmetine başlarlar. Kur'an'dan okunan ayetlerden sonra erkek görevlilerden biri "Selamullah ya Hüseyin" tercümanını okumaya başlar. Hz. Hüseyin ve Kerbela'yı anlatan bu tercümanı yüksek ve duygulu bir sesle okur. Kerbela acısının en yoğun yaşandığı bu bölümde icracıların duygularını katılımcılara yansıtmak için ses tonlarına vurgu katmaları gerekir. İcra sahibinin etkileyici olma kaygısı ile sesinde oluşan yapay vurgu ve tonlamalar ibadetin samimiyetini zedelemektedir. Bu erkânı yürüten hizmet sahibinin de sesindeki aynı abartılı ağlama tonu ibadet ruhuna aykırıdır. Tercümanını okuduktan sonra yeri niyaz edip ayağa kalkar ve dedenin duasını beklerler. Dede duasına zakirin çaldığı acıklı bir ezgi eşliğinde Şah Hatayi'nin dizelerini okuyarak başlar. Dedeye 12 hizmet sahiplerinin de sözlü olarak eşlik ettikleri gözlenmektedir. Katılımcıların çok fazla kendilerini verdikleri söylenemese de saygı ile dedeyi dinlemektedirler. Ardından "Ah Hasan'ım Vah Hüseyin'im" mersiyesini okurken kadın katılımcılar el ele tutuşurken 12 hizmet dışındaki erkek katılımcıların bu uygulamayı terk ettikleri görülmektedir. Katılımcıların duygusal yoğunluğu en fazla hissettikleri kısım olan mersiye bölümünde dahi manevi havaya yeterince giremedikleri hatta tepkisiz bir şekilde ibadete eşlik ettikleri görülmektedir. Zakirin içtenlikle ve ağlayarak okuduğu "Şah Hüseyin Şehit Olmuş" mersiyesinden etkilenen, gözyaşı döken ve acıyla haykıran katılımcılar gözlenirse de ibadet ruhundan uzak davranan katılımcılar da bulunmaktadır. Bu yönüyle değerlendirildiğinde aynı icra ortamını paylaşan katılımcıların ibadete olan farklı bakış açılarının ibadet performansını etkilediği sonucuna ulaşılmaktadır.

Dede erkânın duasını verirken cemaatten ellerini açmalarını istemektedir. Genellikle gözlemlendiğimiz cem ibadetinde dualar avuç içleri yukarı açılarak değil sağ el sol göğsün üzerinde tutularak dinlenir. Bu cemimizde dedenin cemaatten duaya bu şekilde katılmalarını talep etmesi farklı bir uygulama olarak gözlenmektedir.

C3'te ise gene semahı bitiren üç kadın bir erkek icra sahibi saka hizmetini yürütmek için dedenin önünde diz üstü otururlar. Erkek görevlinin Hz. Hüseyin'in şehit edilişinden duyduğu üzüntüyü öne doğru iyice eğilip gözleri kapalı bir halde

ve acı dolu yüz ifadesiyle okuduğu tercümanı dinlerken açıkça görmek mümkündür. Yanındaki üç bacı da tercümana aynı içtenlikle eşlik ederler. Kadın katılımcıların da sağ elleri sol göğüslerindedir ve mimiklerinden ibadete yürekte katıldıkları anlaşılmalıdır. Ses tonlarındaki duygusal ton çok acılı olmasına rağmen yapaylığa düşmeden hissederek ve içtenlikle okudukları gözlenmektedir. Zakirin fonda ağır bir havayla eşlik ettiği icra boyunca dedeler de aynı vücut diliyle ve sözlü katılımı acıya ortak olmaktadır. İcra sahipleri sürahi ile suyu alıp ayağa kalkar ve “Selamullah ya Hüseyin” diyerek duydukları hüznü haykırırlar. Dede Şah Hayati'nin ünlü mersiyesini ağlayarak ve içinde hissederek okur. “ya Hüseyin” dedikçe özellikle kadın katılımcıların gözyaşlarını tutamadıkları ve herkesin kendisini bu derin üzüntüye kaptırdığı izlenmektedir. Dede, dizeleri okurken bir taraftan da cem ortamında ibadetin gereği olan manevi duygusallığın oluşup oluşmadığını kontrol eder bir şekilde göz gezdirmektedir. Dedeler, yürüttükleri bir cemin ibadetin anlamına uygun gerçekleştiğini yani en üst merteye olan “Kırklar Cemi” ne yaklaştığını görmek ister. Bu dedenin de katılımcılarda bu yüksek duyguyu görmek istediği için kontrol etme ihtiyacı duyduğunu düşünmekteyiz.

Mersiye okunduğu bölümde herkes ayağa kalkar ve ele ele tutuşup zakirin çaldığı “Ah Hasan'ım Vah Hüseyin'im” mersiyesi ile ibadete devam ederler. Bu bölümde kadın katılımcılar gözyaşları içerisinde mersiyeyle eşlik ederken erkek katılımcılarda bu duygusal hava izlenmemektedir. Zakirin ikinci mersiyesinde herkes ellerini çapraz olarak göğsünde birleştirir. İbadetin en acı dolu bölümü olan bu mersiyede de durum pek değişmez. Herkes yerine oturduktan sonra salavat getirilerek bu bölüm sona erdirilir.

C4'te saka görevini semah ekibinden bir kadın ve bir erkek görevli yanlarında gözcü ile birlikte yürütürler. Elllerinde saka suyunu birlikte tutarlar. Kadın görevli “Hz. Hüseyin” tercümanını yüksek sesle ve içtenlikle okur. “Selamullah ya Hüseyin” dedikçe katılımcılardan ara sıra “ya Hüseyin” nidaları duyulur. Dede Kerbela olayı ve Hz. Hüseyin'in şehit edilişi ile ilgili kısa bir bilgi verir. Bu açıklamanın cem ibadetini seyreden resmi grup için yapıldığı düşünüldüğünde ibadetin samimiyeti de ortadan kalkmaktadır. Ardından dedelerden biri Şah Hayati'nin dizelerini yüksek bir sesle okur. Dedinin ses tonu oldukça düzdür. Okuduğu şiirin duygusunu yeterince verecek duygusallığa sahip değildir ve dolayısıyla Kerbela acısını çok fazla hissettirememektedir. Bu esnada katılımcılardan da herhangi bir tepki bulunmamaktadır. Herkes ayağa kalkıp el ele

tutuşur ve mersiye birlikte söylenmeye başlar. Özellikle erkek katılımcılarda Kerbela acısı ve ibadetin maneviyatını hissetmek oldukça zC8r. Mersiye en yürekten dinleyip eşlik edenler icra sahipleri ve12 hizmet ve zakirdir. Cem boyunca en yüksek performansa sahip olduğunu düşündüğümüz zakirin mersiye okurken ağlayan sesi oldukça etkileyicidir. İkinci mersiyede sazı dedelerden biri eline alır ve içten bir eda ile mersiye okumaya başlar. Daha önce de belirttiğimiz gibi ikinci mersiye okunurken herkes ellerini göğsünde çapraz biçimde bağlar ve başı öne eğik bir biçimde mersiye dinler. Katılımcıların cem boyunca sergiledikleri ibadet havasından kopuk bir tutum bu icra esnasında da görülmektedir. Hem 12 hizmetin hem dedelerin ikinci mersiyede ellerini bırakarak göğüste birleştirmelerine rağmen katılımcıların bir kısmı buna uymakta bir kısmı ise hala el ele tutuşarak tepkisiz bir ifade ile ibadete devam etmektedirler. Bu görüntü cemin yapılış amacı olan birlik kavramının bu ibadet ortamında bulunmadığının bir sonucudur. Mersiye sonunda dedenin sazını öpüp başına koyması ceme ve görevine olan saygısını göstermesi bakımından önemlidir.

C5'te ise görevli olarak iki erkek görevli yanlarında gözcü ile birlikte hizmetlerini yürütürler. Ayaktadırlar ve ellerinde saka suyu vardır. İki görevli de gözleri kapalı birlikte tercümanı okurken sahnedeki duruşları, jest ve mimikleri ile Kerbela acısını ne denli yürekten hissettiklerini göstermektedirler. Görevlilerden birinin siyah giyinmesinin nedeni kanımızca Kerbela olayının yasını sembolize etmektedir. Birlikte okudukları bu hüznü dolu bölüme katılımcıların da eşlik ettikleri duyulmaktadır. Tercüman bittikten sonra yere önce avuç içleri yere bakacak şekilde bir kere, daha sonra avuç içleri yukarı bakacak şekilde bir kere olacak şekilde farklı niyaz ettikleri gözlenmektedir. Arkasından dedenin önünde diz üstünde oturur ve Şah Hayati'nin mersiyesini dinlerler. Dede gözleri kapalı, ellerini yukarı açarak vurgulu ve acı dolu bir sesle şiiri okurken icra sahipleri de buldukları duygu halini hiç bozmadan aynı istekle eşlik etmeye devam etmektedirler. Katılımcılar da bu duygu dolu icrayı "Selamullah ya Hüseyin" gibi ifadelerle paylaşmaktadırlar. Özellikle orta yaş ve üstü kadın katılımcıların bu manevi havayı daha derinden hissettikleri ve gözyaşı döktükleri görülmektedir. Bazı katılımcılar ise tam tersine oldukça tepkisizdir. Zakir mersiye havasını çalmaya başlayınca herkes ayağa kalkıp el ele tutuşur. Dedeler ve12 hizmetin kendilerini verdiklerinin gözlemediğimiz bu bölümde tüm katılımcılar için ibadeti özümstediklerini söylemek pek mümkün görülmemektedir. Erkek katılımcılar ve açık genç bayanların ibadetten sıkılmış ya da ibadeti anlayamamış bir halleri

vardır. Ağır mersiyeye geçildiğinde herkes ellerini göğsünde çapraz bağlar. Bu bölümde katılımcıların performansının biraz daha arttığı ve kendilerini bu hüzünlü havaya verdikleri gözlenmektedir.

C6'da ise saka hizmetini tek başına bir erkek hizmetli yürütmektedir. Elinde metal bir sūrahide saka suyu vardır. Yüksek sesle tercümanını okumaya başlar. İçten bir okuması olsa da anlaşılması güç bir şekilde okur. Buna rağmen katılımcıların icraya olan katılımı oldukça yüksektir. Bu cemimizde özellikle dedenin, gözcünün ve katılımcıların cem boyunca ciddiye aldıkları ibadet anlayışı icra ortamında bir iç disiplinin sağlanmasına yardımcı olmuştur. Aynı düzenin bu icrada da gözlendiğini söylemek mümkündür. Sakacının tercümanı okurken vurgulu bir ses tonu olsa da diğer cemlerdeki saka görevlilerine göre performansı düşük sayılabilir. Buna rağmen katılımcılar ibadetin özüne uygun davranmakta ve acı dolu tercüman eşliğinde Kerbela acısını yaşamaktadırlar. Bu da katılımcıların ibadete istekli oluşları ile ilgili bir durumdur. Dede, Şah Hayati'nin dizelerini etkileyici bir ses tonu ile okumaya başlar. Dede, katılımcıların eşlik etmesi için bazı bölümleri daha yüksek sesle ve vurgu ile okumakta ya da durmakta ve katılımcılar “AllahAllah” , “Selamullah ya Hüseyin” nidaları ile eşlik etmektedirler.

Mersiye bölümü başladığında tüm katılımcılar el ele tutuşup kendilerini acı dolu mersiyeye vererek ve hep birlikte eşlik ederek ibadete devam ederler. İbadetin genel havasındaki enerji oldukça yüksektir. Özellikle orta yaş ve üzeri kadın katılımcıların duygusal yoğunluğu daha çok dikkat çekmektedir.

İkinci mersiye daha ağır ve hüzün doludur. Bu durum ibadet ortamına da yansımakta; ağlamalar, haykırmalar, kendinden geçmeler daha da artmaktadır. Zakirin de hüznü artıran bir vurgu ile okuması bu havayı giderek daha da çoğaltmaktadır.

C7'de ise saka hizmetini bir kadın bir erkek görevli ellerinde birer sūrahi saka suyu ile dede önünde yerlerini alırlar. Genç kadın tercümanı okumaya başlar. Okuma tüm cem ortamını oldukça derinden etkilemektedir. Hem okuyan görevli hem yanındaki diğer görevlinin Kerbela acısını yürekte yaşadıkları ses tonlarından, okurken sahnedeki vücut dillerinden anlaşılmaktadır. Katılımcılar da aynı duygu yoğunluğunu icranın etkisiyle hissetmektedirler. Tercümanını bitiren hizmetli elindeki bardağa su doldurup dedeye takdim eder. Dede aynı duygusal

havanın devamından giderek Şah Hayati'den dizeler okumaya başladığı için suyu bırakır. Hizmetliler diz çöküp yeri avuç içleri yukarı gelecek şekilde niyazladıktan sonra dedeyi saygıyla dinlemeye koyulurlar. Bu arada zakirlik görevini genç olan dede devralmıştır. Şiiri okuyan dedenin ses tonundaki uhrevi ve acıklı havadan etkilenen katılımcılardan “ya Hüseyin” nidaları yükselmektedir. İcra performansı diğer erkânlara göre daha yüksek değerlendirilmektedir. Mersiye okunmaya başlayınca herkes el ele tutuşur ve hep bir ağızdan “Ah Hasan’ım Vah Hüseyin’im” diyerek acının ortak sesi olunur. Kadın ve erkek pek çok katılımcı Kerbela acısını döktüğü gözyaşları ve vedd ile haykırdığı “ya Hüseyin” sözleri ile dile getirmektedirler. Bu anlamda katılımcıların içtenlikle katıldığı performanslardan biri olarak değerlendirilebilir.

Genç dede ikinci ve ağır mersiyesine geçtiğinde herkes ellerini göğsünde çapraz birleştirir. Artık sadece yetişkin değil çocuk yaşta dahi ağlayan ve icradan etkilenen katılımcılar gözlenmektedir. Bu izlenim ibadetin gerçek amacına ulaştığını göstermektedir ve kanımızca incelenen cemlerde en samimi olarak kabul edebileceğimiz icradır. Herkes mersiye bitiminde salavat getirerek yere niyaz eder ve oturur.

C9’da ise saka hizmetini tezekâr görevi gören hizmetli ve icranın konusuna uygun olarak tamamen siyah giyinmiş başka bir görevli yerine getirmek üzere dedenin önüne gelirler. Sakacı öncelikle Kur’an’dan Arapça ayetler okur. Daha sonra okuduğu tercüman da Arapçadır. İçtenlikle ve gözleri kapalı okuduğu tercümada takılınca Gözcüden yardım alarak devam eder. Bu durum performansını engellememekte ve hatta daha baskın bir ruh haliyle okumaya devam etmektedir. Ardından dede Şah Hayati’nin deyişini duygusal bir tonda okur. Katılımcılar da şiir okurken dedeye “ya Hüseyin” ve “AllahAllah” nidalarıyla eşlik etmektedirler. Zakirliği tevhid ve Miraçlama bölümünde çalan dede yürütmektedir. Zakir mersiyeyi çalıp söylemeye başlayınca herkes el ele verip hep birlikte okumaya devam ederler. Kadın katılımcıların çoğunun duygusal olarak etkilendikleri tespit edilmektedir. Bunun yanında erkek katılımcılardan özellikle 12 hizmette bulunan görevlilerin de gözyaşları içerisinde oldukları görülmektedir. Ağır mersiyeye geçildiğinde zakirliği başka bir dede alır. Katılımcılar elleri çapraz göğüslerinde bağlanmış vaziyettedir. Kerbela acısı aynı hüznü hal içerisinde yaşanır ve mersiye bitince salavat getirilip oturulur.

C10'da da saka hizmeti biri genç biri çocuk yaşta iki erkek görevli tarafından yürütülmektedir. Saka suyu ellerinde dedenin önünde dara dururlar. Tercümanı okuyan görevli daha önce C5'te de saka hizmeti görmüştür. Önceki icrasında olduğu gibi gene içtenlikle ve Kerbela acısını hissettirerek tercümanını okur ve niyazda bulunduktan sonra diz çöküp aynı hüznün içerisinde dedeyi dinlerler. İcra sahiplerine 12 hizmetten katılımın oldukça yüksek olduğu ancak katılımcılardan çok az tepki geldiği tespit edilmektedir. Bu durum dedenin Şah Hayati'nin dizelerini okumaya başlaması ile kısmen değişmekte ve katılımcılardan “ya Hüseyin” seslenişleri duyulmaktadır. Sakacının tercüman okuduğu sırada gerek vücut dili gerekse jest ve mimikleri içtenliğini göstermekteyken dede ise duygusal bir okuma yapsa da o denli etkileyici bir üsluba sahip değildir. Buna rağmen katılımcıların dedenin icrasında daha istekli olmaları onların performansını etkileyen bir diğer faktörün de icrayı yürüten kişinin ibadet ortamındaki statüsü olduğunu göstermektedir. Mersiye bölümü başladığında herkes el ele tutuşur ve sağa sola salınımlarla eşlik etmeye başlar. Mersiye hep birlikte okunmaktadır. İbadeti en özümseyerek yaşayan 12 hizmettir. Katılımcılar tavırlarla ibadete uyum sağlasalar da Kerbela acısı çok derinden hissedilememektedir. Özellikle birçok erkek katılımcıda manevi bir ortamda bulduklarını gösteren hiçbir izlenime rastlanmamaktadır. Ağır mersiye çalınması ile herkes ellerini göğsünde çapraz bağlar. Zakirin mersiyesi ile katılımcılardaki kopuşlar artmaktadır. Katılımcılar arasında esnemeler, tepkisiz ifadeler, dikkatini başka şeylere vermeler çoğalmaktadır. Salavat verilince herkes yeri niyazlar ve yerine oturur.

C11'de görülen saka hizmetinde iki hizmetli de tamamen siyah giyinmişlerdir. Elleri saka suyu ile dedenin önünde dururlar. Tercümanı okuyan görevli de diğer görevli de Kerbela acısını yürekten dile getiren bir görüntü çizmektedirler. Bir süre sonra her iki görevli de beraber okumaya devam ederler. Hatta kendilerini ibadete vererek yaptıkları bu icraya katılımcılar da ortak olurlar. Dede Şah Hayati'nin deyişini okumaya başladığında yere eğilip niyazda bulunu ve diz üstünde dedeyi dinlemeye koyulurlar. İbadet ortamındaki duygusal havanın giderek yoğunlaştığı ve katılımcılardan ağlamaklı eşlik eden seslerin yükseldiği duyulmaktadır. Dede çok etkili olmamakla birlikte ağır bir tonda şiiri okur. Buna rağmen katılımcılardaki istekli duruş icranın performansını etkilemekte ve ibadetin özüne uygun bir ortam oluşturmaktadır. Mersiye okunmaya başladığında zakir değişir ve bayan zakir sazı eline alır. Güzel ve dokunaklı bir ses

tonu ile çalıp söylemeye başlar. Katılımcılar bu bölüme o kadar hazırlıklıdır ki daha mersiye havası çalmaya başlarken pek çok kadın katılımcının gözyaşları görülmektedir. Ağır mersiyede eller göğüs hizasında çapraz başlanmıştır. Kadın zakirin acıklı sesi Hz. Hüseyin'in şehit edilmesini anlatırken daha da dokunaklı bir hal almaktadır. Katılımcılar içerisinde genç kadın bir grubun ve bazı erkek katılımcıların ibadete odaklanmakta zorlandıkları görülse de duyduğu acıdan secdeye kapanarak “ya Hüseyin” diyerek hıçkıran katılımcılar da vardır.

C12'de ise saka hizmetini yapan bir kadın bir erkek görevli vardır. Erkek görevli aynı zamanda çerağ hizmetini de görmüştür. Son derece dokunaklı ve ağlamaklı bir ses tonu ile tercümanı okuyan erkek görevlinin çok hızlı okuması ve mikrofon olamaması sebebiyle dedikleri hiç anlaşılmamaktadır. Bun rağmen dedenin yönlendirmeleri ile “ya Hüseyin” haykırıları duyulmaktadır. İcra sahibi erkek tercümanı okurken acı dolu duygularını sesindeki vurgularla ve el kol hareketleri ile desteklemektedir. Oldukça ilgi çekici bir icra sunulmasına rağmen katılımcılardan beklenen katılımın gelmediği görülmektedir. Bu durum göstermektedir ki: Bir gösterim esnasında icra sahibi ne kadar etkili performans gösterirse göstereceği eğer icradan etkilenmesi beklenen grubun beklentileri ve hazır bulunuşluğu yeterli düzeyde değilse başarımın tam anlamıyla elde edilmesi mümkün değildir.

Dede elindeki metinden Şah Hayati'nin dizelerini okur. Dedenin ibadetin en can alıcı bölümlerinden biri olan bu bölümün duygusunu hissettirebilmek için tüm içtenliği ile ezberden okuması gerekirken metinden okuması icranın etkisini büyük ölçüde azaltmaktadır. İcra sahipleri ve 12 hizmet duaya en çok katılım gösteren kişilerdir. Sakacılar ellerindeki plastik bardaklara koydukları saka sularını dedelere takdim ederler. Daha sonra da diğer katılımcıların da alabilmesi için plastik bardakları doldururlar. Zakirler mersiye hası çalmaya başlayınca katılımcılar ayağa kalkıp el ele tutuşurlar. Bu esnada dikkat çeken bir diğer durum da dedelerden birinin yanında varlığı sonradan fark edilen anadır. Katılımcılar her ne kadar eşlik etseler de ibadet ortamında genel olarak çok içten ve istekli bir hava görülmemektedir. Ağır mersiyeye geçildiğinde dedenin önden bir şiir okuyarak katılımcıların ibadete ilgilerini çekmeye çalıştığı gözlenmektedir. Zakirin acılı mersiyesi ve dedenin aralarda okuduğu şiir parçaları kısmen erkek katılımcılarda duygusal bir coşku yaratsa da beklenen etkiyi gösterdiği söylenemez. Özellikle Yezid'e lanet okunduğu bölümlerde ciddi bir tepkinin duyulduğu hissedilmektedir.

C13'te ise iki erkek görevli saka suyu ile dedenin önünde dara dururlar. Hizmet, sakacılardan birinin Kur'an'dan Türkçe ayetler okuması ile başlar. Ardından aynı sakacı son derece gür, vurgulu ve ağırlıklı bir sesle tercümanı okumaya başlar. Mikrofonsuz olmasına rağmen tüm ibadet ortamını etkileyecek kadar etkili bir sese sahiptir. Katılımcıların birden bire coşkuyla okunan bu tercümana eşlik etmeye hazır oldukları hızlı bir biçimde uyum sağlamalarından anlaşılmaktadır. Sakacının hıçkırıklarından ağıladığı duyulmaktadır. Dede Şah Hayati'nin deyişini okumaya başladığında bu enerjinin aynı hızla düştüğü söylenebilir. Dedenin sesindeki durgun ve tekdüze söyleyiş şekli Kerbela olayının acısını duymaya çalışan katılımcıların coşkusunu durdurmaktadır. Sadece 12 hizmet sahiplerinin sözlerine eşlik ettiğini gördüğümüz görüntülerde diğer katılımcıların icranın gerisinde kaldıkları düşünülmektedir.

Mersiye çalınmaya başladığında kadın zakirin sesi de duyulmaktadır. Katılımcıların mersiye hep birlikte okumaları ibadet ortamında daha içten bir acının yaşanmasına zemin oluşturmaktadır. Erkek katılımcılardan yükselen Yezid'e lanet haykırıları aralarda duyulmasına rağmen beklenen performans görülmemektedir. İkinci ve ağır olan mersiye saz eşliğinde bir dedenin Kerbela'yı anlatan bir şiir okuması ile başlar. Bu durum sanki katılımcıların da içlerindeki Kerbela acısını ve Hz. Hüseyin sevgisinin birden bire dışarı çıkmasına da başlangıç noktası olmuştur. Katılımcılar arasından erkek ve kadın ağlama, hıçkırma sesleri duyulmaya başlar. Eller çapraz dinlenen bu şiirden sonra herkes yerine oturur. Katılımcıların tam ibadeti özümsemeye başladıkları bir ortam oluşmaktayken salavat verilip mersiye sonlandırılır. Katılımcıların ağlama sesleri sanki yarım kalmış gibidir. Dolayısıyla bu bölümün oldukça kısa sürdüğü ve katılımcıların ibadetin anlamını tam olarak hissedemediği gözlenmektedir.

C8'de ise saka hizmetlisi iki erkektir. Her ikisi de erkânın anlamına uygun olarak siyah giyinmişlerdir. Elleri saka suyu ile dedenin önünde beklerler. Tercümanı okuyan hizmetlinin ses tonu ve vurguları Hz. Hüseyin'in şehit edilmişinden duyduğu acıyı hissettirmektedir. Zakir de fon olarak ağır bir ezgi ile onlara eşlik eder. Katılımcıların "AllahAllah" sesleriyle eşlik ettikleri görülse de genel olarak katılımcılar arasındaki uğultu devam etmektedir. İcranın en çok ön saflardaki katılımcıları etkilediği gözlenmektedir. Dede, Şah Hatayi'nin dizelerini okurken ortamdaki uğultu azalmaktadır. Dede cem boyunca fazla performans göstermemiş ve icralarda çok etkin rol almamıştır. Dedenin en yüksek performansı mersiye bölümüdür. Yüksek ve dokunaklı bir sesle okumasına rağmen tüm deyiş

elindeki metinden okuması kendisini gerçekten ceme vermesini engellemekte ve duyulan hüznün samimiyetini azaltmaktadır.

Mersiye okunurken herkes ayağa kalkar ve el ele tutuşur. Ancak bu cemde diğerlerinden farklı olarak “Ah Hasan’ım Vah Hüseyin’im” mersiyesi yerine farklı “Derman Hüseyin” mersiyesi çalar. Daha hızlı bir melodisi olan mersiye katılımcıların koro halinde söz eşlik etmek yerine sadece “İmam Hüseyin” haykırışlarıyla katıldıkları gözlenmektedir. Özellikle zakirin şiir olarak okuduğu bölüm acının en yoğun yaşandığı bölüm olmuştur. En soldaki dedenin Kərbela acısını yürekten hissettiği ve sürekli başı yere eğik gözyaşı döktüğü izlenmektedir. Zakir ağır mersiye başladığında artık katılımcılar arasında da ağlama sesleri duyulur. Buna rağmen icra ortamında performansın pek yüksek olduğu söylenemez. Bunun sebebi kanımızca katılımcıların ibadete olan bakış açısıdır.

C15'te saka hizmeti ve mersiye bölümü oldukça farklıdır. Tevhid bölümünde arada Hz. Hüseyin için bir mersiye okunmakta ardından tevhitte devam etmektedir. Bu okunan mersiye oldukça dokunaklıdır. Dede çalıp söylerken tamamen kendini ibadete vermekte ve onun bu duygu yoğunluğu katılımcılarda da hissedilmektedir. İcranın etkisini arttırdığını düşündüğümüz bu duruş zaten ibadete istekli olan katılımcı grubu harekete geçirmekte ve ibadetin manevi enerjisini olumlu yönde etkilemektedir. Ev sahibi başta olmak üzere orta yaş ve üzeri katılımcıların mersiye ile birlikte kendilerini ibadete verdikleri görülmekte, genç katılımcılar ise saygıyla tepki vermeden dinlemektedirler.

Saka suyunu genç bir erkek katılımcı getirir ve dedenin önünde durup başı öne eğik bekler. Dede, Şah Hatayı'nın mersiyesini gözleri kapalı, kendinden geçercesine okur. Katılımcıların da duygusal olarak ibadet havasına kendilerini kaptırdıkları haykırışlarından, ağlama seslerinden ve yüksek sesle eşlik etmelerinden anlaşılmaktadır. Dede dua ederken sazına sarılmıştır ve yüksek bir vecd haliyle dua etmektedir. Sakacı elindeki saka suyunu katılımcıların üzerine serper. Ana sakacının elinden suyu alıp daha bir yüksek sesle “Sakayum Ya Hüseyin” diyerek şevkle suyu katılımcıların üzerine serpmeye devam eder. Sakacı elinde saka suyu ile darda dedenin duasını alır ve “AllahAllah sesleri ile katılımcılar da icraya iştirak ederler. Semah bölümü gibi el ele tutuşarak mersiye okuma bölümü de cemimizde görülmemektedir. Bu anlamda icrası oldukça otantik ancak düzensiz bir cem ortamı olduğu söylenebilir.

C14'te ise saka hizmeti görülmeden önce mersiye okunmaya başlar. Oldukça büyük bir mekânda ve kalabalık bir grupta gerçekleştirilen cemin mersiye bölümünde herkes ele ele tutuşur ve zakire eşlik ederek Kerbela acısını yaşarlar. Zakirin söyleyiş özelliklerinden okunan mersiye'nin sözleri hiç anlaşılamamaktadır. Katılımcıların hiç zorlanmadan zakire koro halinde eşlik etmeleri alışık oldukları bir ibadet ortamı olduğunu göstermektedir. Ardından dedenin duası ile herkes yere secde eder ve mersiye bölümü sona erer. Münacat bölümüne geçilecekken Pir Sultan'dan "Açılın Kapılar Şah'a Gidelim" deyişi çalınmaya başlar.

3.3. Cemlerin Performansı Etkileyen Unsurlarının Değerlendirilmesi

Cem, Aleviliğin sadece ibadet anlayışı olarak kalmamış bir yaşam biçimi, bir arınma merkezi ve bir mahkeme salonu olarak da sosyal hayatta yerini almıştır. Dolayısıyla cem törenlerinin sadece dini bir metin olarak değil folklorik bir icra ortamı olarak da değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Son yüzyılın halk edebiyatı kuramlarından olan gösterimci performans teorisine, folklorik ürünleri icra edildikleri ortamlarda inceleyerek değerlendiren ve bu değerlendirmeleri yaparken icra ortamlarındaki değişkenlerin (kişiler, mekân, kültür...) performansa etkilerini saptayan bir kuram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan bakıldığında Alevilerin dini ve kültürel tüm özelliklerini en açık şekliyle gördüğümüz cem ortamlarını performans teorisine ışığında incelemek oldukça yerinde bir yaklaşım olacaktır.

Performans teorisine göre bir icra sadece metin üzerinden ya da sadece sahne üzerindeki hareketlerden yola çıkarak açıklanamaz. Halk kültürü bunların hepsini hatta daha fazlasını içinde barındırdığına göre yarattığı ürün de aynı şekilde bu özelliklerin bir bileşkesi olarak karşımıza çıkacaktır. İcraya katılan herkesin ruhsal, bedensel durumları, kültürleri, icranın zamanı, mekânı nasıl değişiklik gösteriyorsa her icranın performansı da o ölçüde değişecektir. Bu kadar çok değişkene bağlı olarak icra edilen her ibadet ortamı kendi başına bir üründür ve hiçbir diğersinin aynısı olamaz. Örneğin bir tiyatro eseri sahnelenmeye başladıktan sonra defalarca sergilenir. Aynı oyun, aynı dekor üzerinde aynı oyuncularla tekrar tekrar oynanmasına rağmen oyuncunun psikolojisinden izleyicinin tutumuna hatta havanın sıcaklığına kadar her şey o günkü oyunun performansını etkileyecek ve ortaya çıkan her gösterimin enerjisi de farklı olacaktır. Bunun gibi aynı katılımcıların ve aynı dedenin bulunduğu cem törenleri

de enerjileri ve performansları bakımından bir birlerinden farklıdır. Örneğin C11, C9veC13'ün dedeleri aynı kişi olmasına rağmen C11'de oldukça canlı bir performans gösteren dede C9'da oldukça yorgun ve gergin bir görüntüye sahiptir. C13'de ise dedenin katılımcıların istekli halinden etkilenerek daha coşkuyla cem yürüttüğü verdiği sesli tepkilerden anlaşılmaktadır. Çerağ hizmetini bazı cemlerde aynı kişi yürütmüş olsa da katılımcıların tepkilerine ve mekâna bağlı olarak kişinin icrayı ortaya koyuşu bir birinden oldukça farklıdır. Dolayısıyla performans sadece hareketlerle sınırlandırılmaz, icra esnasında ortamın enerjisi de değerlendirilmelidir.

Bir performansı etkileyen en önemli unsur ibadete gelenlerin taşıdığı özelliklerdir. Katılımcıların sosyal ve kültürel alışkanlıkları, yaşları, cinsiyetleri, eğitim düzeyleri, ibadete bakış açıları, geleneğe bağlılıkları, dedeye ve bir birlerine olan bakış açıları icrayı büyük ölçüde etkilemektedir.

Öncelikle değişen yaşam koşulları, hayat standartları, günlük hayatın karmaşası, yöresel kültür icra ortamına katılan herkesi etkisi altına almaktadır. Dede, 12 hizmet ve katılımcılar da cemde içinden çıkıp geldikleri bu değişkenlerin etkilerini ister istemez icra ortamına taşımaktadırlar.

Gösterim tam bir enerji işidir. Bir icra sahibinin enerjisini ses tonu, jest ve mimikleri belirler. İcracı, yürütmekte olduğu erkânın maneviyatını, anlamını kendi içinde özümsemeli ve katılımcılara da bunu hissettirmelidir. Tıpkı bir tiyatro sanatçısı gibi 12 hizmet görevlilerinin de sahne üzerinde gerçekleştirdiği icra ile katılımcıların ilgisini çekmek, ibadete uygun davranmalarını ve manevi doyuma ulaşmalarını sağlamak gibi durumlara dikkat etmek zorundadır. İcrasını gerçekleştirirken kullandığı ses tonu, vurgular, jest ve mimikler icranın etkileyciliğini arttıracığı için katılımcıların da içtenlikle icraya katılmalarını sağlayacaktır. Bunun yanında katılımcıların yaş düzeylerinin de performansı etkilediği gözlenmiştir. Yaş seviyesi arttıkça ibadete karşı daha içten ve istekli bir yaklaşım dikkati çekerken yaş seviyesi düştükçe ibadet ortamına olan ilgi de azalmaktadır. Özellikle orta yaş üstü katılımcılar gelenekten alışık oldukları cem ortamlarının etkisiyle ibadete eşlik etmektedirler. Genç kuşak ise uzun süren cem törenini ya sıkılarak ya da merakla izlemekte ancak eşlik etmemektedir. Buna rağmen 12 hizmette yer alan genç gruplar gayet düzgün bir Türkçeyle ve kendilerini ibadete vererek hizmetlerini yerine getirmektedirler. Buradan yola çıkarak yaş kriterine göre icraya görevli olarak aktif katılmanın performansı daha

olumlu yönde etkilediğini söyleyebiliriz. Ayrıca katılımcıların cinsiyetleri de performansı etkilemektedir. Erkek katılımcılar muhabbet bölümünü daha ilgiyle dinlerken kadın katılımcıların sıkıldıkları, buna rağmen mersiye bölümünde kadınların daha duygusal tepkiler verdikleri söylenebilir. Tevhid ve Miraçlama bölümlerinde erkek katılımcıların da şevk ile haykırdıkları görülse de erkânların genelinde kadınların ibadeti daha fazla benimsedikleri jest ve mimiklerinden hissedilmektedir. Katılımcıların sosyal yaşantısını ve kültürel yönlerini karşılaştırdığımızda da farklılıklar tespit edilmiştir. Batıya doğru geldikçe cemlerde kadınların daha aktif rol oynadıkları ve kadınların giyim kuşamlarının büyük ölçüde modern bir hal aldığı gözlenmektedir. C4'te hemen hemen hiç başı açık bayan yokken C5'te giyim tarzları neredeyse dekolteye varacak kadar açıktır. Ayrıca batı bölgelerinde siyasi sorunlar ele alınıp (C14'ün Özgecan Aslan'a ithaf edilmesi gibi) ceme ara sıra özgün tarzda müziklerle eşlik edilmektedir. Doğuya doğru gittikçe müzikler tamamen gelenekselleşmekte ve muhabbetlerde Aleviliğin yol bilgileri dışındaki konulara fazla yer verilmemektedir.

Katılımcıların ibadet ortamına gelirken mutlaka o ibadetten beklentileri de olacaktır. Kimileri ibadeti merak ederek, kimileri geleneğe olan bağlılığından, kimileri ise iç dünyasını arındırma ve Allah'a yaklaşma arzusundan bu ibadet ortamına katılmaktadır. Geleneğe bağlılık ya da merak sonucu gelenlerin ibadet ortamında daha pasif kaldıkları ve çabuk sıkıldıkları, ibadeti içselleştirmiş olanların ise erkânlarla samimiyetle eşlik ettikleri vücut dillerinden anlaşılmaktadır. Katılımcıların eğitim düzeyi, sosyal statüsü, ekonomik düzeyi gibi birçok etken de katılımcıları olduğu kadar dolaylı olarak cem ortamının enerjisinin de belirleyicisi olabilmektedir. Kırsal bölgelerde ceme katılan geleneksel tarzda katılımcılar icra ortamında daha samimi bir görüntü çizerken şehir ortamında ve daha modern tarza sahip katılımcıların ibadet ortamında çekingen davrandıkları söylenebilir.

Cem törenlerini etkileyen diğer önemli bir unsur da mekân ve yerleşimle ilgili ayrıntılardır. Bir gösterim için sahne düzeni ve dekor ne kadar önemliyse cem ibadetinde de cemin yapıldığı salon ve düzen o kadar önemlidir. Mekânın genişliği, imkânları, temizliği, ses düzeni, sıcaklık kontrolü, oturma düzeni, sadeliği performansı etkilemektedir.

Öncelikle mekân katılımcıların sayısına orantılı olarak ne çok büyük ne de çok küçük olmalıdır. Uzun süren bir ibadetin sıkışık bir ortamda yapılması katılımcıların ibadetin özünü benimsemelerini engelleyecek ve manevi hava

oluşamayacaktır. Bununla birlikte katılımcı sayısına göre fazla büyük bir mekânda yapılan icralarda da katılımcılar bir birlerinden uzaklaştıkça birlik duygusu dağılmakta ve ibadetin özü kaybolmaktadır. Kırsal bölgelerde ibadet mekânı olarak katılımcılardan birinin evi ya da köy odaları kullanılırken şehir gibi kalabalık yerleşimlerde bunların yerini cem evleri almıştır. Kaldı ki cemevlerinin büyüklüğü bile nüfusa ve kültürel düzeye bağılı olarak değışiklik göstermektedir. Küçük ve sade cem evleri olduğı gibi oldukça görkemli ve büyük cemevleri de bulunmaktadır. Camiyi andıran kubbeler, lüks döşemeler, abartılı aydınlatma sistemleri, süslemeler gibi gösteriş imgeleri bir cem ortamına yakışmayacak özellikler olduğı düşünülebilir. Dolayısıyla az sayıda katılımcının olduğı bir cem töreninde ev ortamı ya da cem odalarında samimiyet ve içtenlik daha ön plana geçmekte ve ibadet anlamını bulmaktadır. Gösterişin öne çıktığı mekânlarda ise katılımcılar bir birine yabancı gözyle bakmakta ve bir birini tanımayan insanların oluşturduğu ibadet ortamında birlik duygusunu yakalamak zorlaşmaktadır. Aleviliğın inançsal bakımından sadeliğı öngördüğünü düşündüğümüzde orta büyüklükte ve ferah bir ortam ibadet için en uygundur.

Bunun yanında mekânların olanakları da bir birinden oldukça farklıdır. Küçük cem odalarında hizmet erkânları için geleneksel araç gereçler kullanılırken büyük cem evlerinde bu materyaller modernleşmekle birlikte otantikliğini yitirmektedir. Örneğın çerağ hizmetinde kimi yerlerde mum yakılırken kimi yerlerde düğme yardımıyla ampuller yakılmaktadır. Ya da dar meydanı kimi yerlerde parke ile döşemişken kimi yerlerde yuvarlak bir parça halı serilmiştir. Büyük cem evlerinde klima, kalorifer gibi olanaklar da mekânın sıcaklığını kontrol altında tutarak ibadetin bölünmesini, manevi havanın bozulmasını engellemektedir. Bunun yanında küçük cem odalarında ses düzeni bulunmamakta ve icracılar çıplak sesleriyle erkânları yürütmektedir. Ancak katılımcı sayısının çoğaldığı büyük cem evlerinde sesin dağılması için ses düzenekleri kurulmuştur. Bu durum teknolojik bir gereksinim olsa da cem ortamına bir resmiyet kattığı düşünölmektedir. Ayrıca cem ortamlarının yerleşim düzenleri de bir birinden oldukça farklıdır. Cem törenleri cemalet cemale olma ilkesine uygun olarak halka şeklinde icra edilirler ve cinsiyet farkı gözetmeksizin kadın erkek karışık yapılan törenlerdir. “Erkeğın kişiliğini, kadının dişiliğini dışarda bırakması” ilkesi bu ibadetin genel anlayışdır. Buna rağmen özellikle doğı bölgelerinde kadın ve erkeklerin net bir biçimde dar meydanının iki yanına ayrıldıkları -bazı bölgelerde kadınların arka saflara erkeklerin ön saflara oturduğu da gözlenmiştir- bu durumun

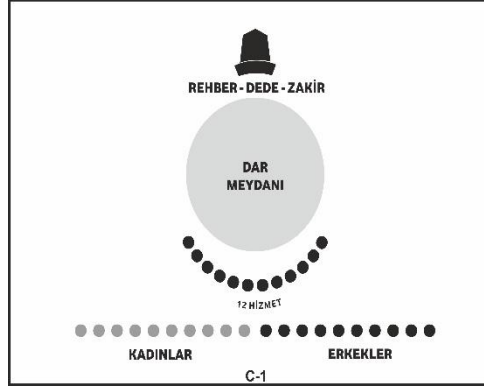
batıya gidildikçe yumuşayıp karma bir oturma düzeni haline geldiğini söyleyebiliriz. Ama asıl dikkat çekici olan köy cemleri ile şehir ortamlarının cem evlerinde tespit edilmiştir. Küçük cemlerde bir birini yakından tanıyan katılımcılar hiçbir ayrıma gerek kalmadan karışık otururken şehirlerdeki cem evlerinde bir birini tanımadıkları için kadın-erkek karışık oturmaktan çekinmektedirler.

Katılımcıların cem ortamındaki oturma düzenleri de performans üzerinde oldukça etkilidir. İncelediğimiz tüm cemlerde icra ortamına katılımın ve ibadete olan bağlılığın merkezden dışarı doğru gidildikçe azaldığı tespit edilmiştir. Dar meydanı merkez kabul edildiğinde gösterime en çok katılan ve dolayısıyla en fazla eşlik eden 12 hizmet, halkanın da ilk sırasını oluşturmaktadır. Onların arkasına sıralanan katılımcılar ibadet boyunca 12 hizmetin önderliğinde icralara eşlik etmektedir. Dolayısıyla halkanın merkeze yakın bölümlerindeki katılımcılar daha ibadete daha çok katılırken arka sıralara gidildikçe katılım performansı düşmektedir.

Küçük odalarda katılımcılar düzene pek önem vermeden şartlara uygun bir halka oluştururken cem evlerinde katılımcıların oturacağı yerler daha özenli bir şekilde belirlenmiştir. Hatta modern yaşam tarzına uygun düzenlemeler de oldukça çoktur. Dedelerin makamı katılımcılarla beraber yerde olması gerekirken artık pek çok cem evinde yüksekçe bir sedir ve kürsü kullanılmaktadır. Edep erkân şeklinde oturmakta zorlanan katılımcılar için en arka saflara da sandalye, sedir koyma uygulamaları da sıkça görülmektedir. Hatta katılımcıların dahi sandalyelerde oturduğu cem törenleri gözlenmiştir. Örneğin, eldeki cemlerimiz dışında inceleme fırsatı bulduğumuz Firuzköy cem evinde tüm katılımcılar amfi şeklinde düzenlenmiş bir salonda oturmakta dedeler de dar meydanının kenarına yerleştirilmiş bir kürsüden cemi yönetmektedirler.

İncelediğimiz cemlerden C1’de ilk dikkati çeken özellik cemin açık alanda yapılıyor olmasıdır. Bilindiği gibi cem ibadeti başlangıç dönemleri itibariyle gizlenmek amacıyla kapalı, hatta mümkünse kimsenin göremeyeceği mekânlarda yapılırdı. Ancak toplumsal değişimlerle beraber ibadetin kurallarında da değişim kaçınılmaz oldu. Aynı açıdan incelendiğinde bu değişimin bir örneğini de C1’de görmek mümkündür. Bu farklı uygulamanın sebebi muhtemelen yaşanan yerleşim yerinde kalabalık bir grubu alacak kapalı bir mekânın olmamasıdır. Yarı kapalı bir avluyu andıran cem ortamında yaklaşık 300 kişilik bir katılımcı grubu bulunmaktadır. Mekânın dışarıya açık ve büyük olması her ne kadar ibadet alanına

rahat yerleşmesini sağlamışsa da icra ortamında sağlanması gereken düzeni olumsuz yönde etkilemiştir. Kapalı bir mekânda ceme gelenlerin artık zaruri olmadıkça buldukları yerden kalkmaları hoş karşılanmaz. Ancak bu kadar geniş bir yerde dedenin ve gözcünü katılımcıların oturma düzenini, disiplinini sağlamaları, ibadet alanına girip çıkanları kontrol etmeleri oldukça güçleşmiştir. Cem görüntülerinde de icra esnasında, dedeler salavat verirken katılımcıların olduğu bölümlerde ayakta dolaşanlar görülmektedir. Bu durum ibadet gibi hassas bir icra ortamında hoş karşılanamaz. Ayrıca katılımcıların buldukları yer ve oturma düzenleri de ibadete uygun görünmemektedir. Katılımcıların hepsi sandalyelerde oturmaktadır ki bu “edep erkân” düsturuna ve her canın eşit seviyede olması kuralına aykırıdır. Cemlerde cemalet olmak da önemli bir öğretilerdir. Bu kural genellikle katılımcıların yuvarlağa yakın bir düzende oturmalarını gerektirir. Ancak bu cemde katılımcılar dedelik makamının tam karşısında düz bir şekilde dizilmiş sandalyelere bir çeşit izleyici konumunda yerleşmişlerdir. Katılımcıların bulunduğu bölüm bir ibadet ortamına değil bir tribüne oturmuş izleyicileri anımsatmaktadır. Ön saflarda genellikle daha yaşlı kişilerin olduğu dikkat çekmektedir. Her ne kadar ibadete tam anlamıyla katılmasalar da en azından bu grubun icrayı saygıyla dinledikleri ve yeri geldikçe katılım göstermeye çalıştıkları söylenebilir. Arka taraflarda oturan daha genç katılımcıların ise icraya karşı ilgisiz davrandıkları ve kendi aralarında konuşmaların olduğu gözlenmektedir. Bu durum özellikle kadın katılımcılarda daha fazla gözlenmektedir. Bu açıdan incelendiğinde katılımcı tavırlarının ve mekânın genel olarak cem ibadetinin ilkelerine uygun olduğu söylenemez. Dar meydanında 12 hizmetin yarım bir çember şeklinde dizildiği görülmektedir. 12 hizmet katılımcıların tam tersine yerde edep erkân şeklinde oturmaktadır. İcra ortamına bakıldığında katılımcı yerleşiminin bir izleyici alanını; 12 hizmet çemberi, dede postu ve dar meydanının ise gösteri alanını anımsatan bir görüntüsü vardır.

Şekil 3.1. C1- Krokisi

12 hizmetin hepsinin otantik kıyafetler giymiş olması da ibadet ortamında eski doğal cemlere duyulan özlemin bir ifadesi olarak değerlendirilebilir. Hatta katılımcıların giyimlerinden havanın soğuk olduğu anlaşılmaktadır ve 12 hizmet görevlilerinin ayakları ibadetin özüne uygun olarak çıplaktır. Dedeler ise sayıları fazla olduğu için katılımcıların karşısına aynı düz bir şekilde minderlere oturmuşlardır ve bu cemin kurallarına uygun bir uygulamadır. Sağ başlarında zakirler bulunmaktadır. Tüm 12 hizmet görevlilerinin ve dedelerin erkânları yerine getirirken ciddiyetle ve istekle yaptıkları gözlenmektedir. Erkânlar gerçekleştirilirken dikkat çeken bir diğer önemli husus da kadın görevlilerin erkeklere göre daha ön planda görev almalarıdır. Diğer cemlerde genellikle erkeklerin yürüttüğü hizmetleri (çerağ, post ve saka suyu hizmetlerinin tercümanlarının okunması ve semahlarda daha ön planda olmaları gibi) bu cemde kadınların devraldığı ve hizmetlerini oldukça özgüvenli ve samimi bir eda ile yerine getirdikleri tespit edilmiştir. Gerek dedeler gerekse erkân görevlileri ibadet boyunca içtenlikleri ve yüksek enerjileri ile oldukça iyi bir performans sergilemişlerdir. Buna rağmen katılımcıların yer yer eşlik etmenin dışında tamamen bir izleyici konumunda kaldıkları ve icra ortamında aktif olarak yer almadıkları söylenebilir. Semahlarda katılımcılar yerine dizlerini döverek ya da zakire eşlik ederek icraya katılan en etkin grup 12 hizmet çemberidir. Özellikle tevhid ve miraçlama bölümlerinde semaha kalkanların jest ve mimiklerinden, şevk ile dönüşlerinden ve Allah aşkıyla haykırışlarından ibadeti ne denli içtenlikle özümstedikleri hissedilmektedir. Bu süreçte dahi katılımcılarda beklenen etkinin oluşmadığı ve katılımcıların sadece izlemekle yetindikleri tespit edilmiştir. Bunun dışında sadece yaşlı katılımcıların dedenin okuduğu oldukça dokunaklı ve ağır

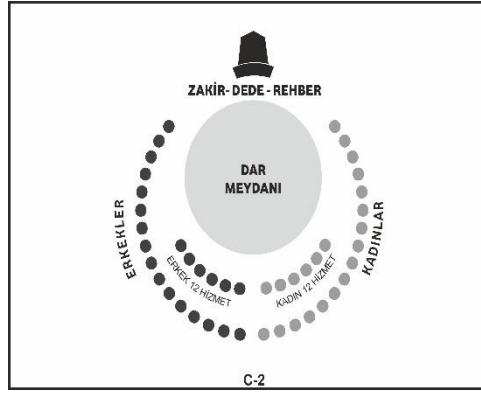
mersiyeyi dinlerken gözyaşlarını tutamadıkları gözlenmektedir. Yaş seviyesi düştükçe ibadeti benimseme ve icraya katılma oranı da düşmektedir. Semah bölümlerinde de yaşlı semahçıların daha doğal ve sade hareketlerle, belli bir düzene girmeden kendilerini ibadete verdikleri, gençlerin ise bir koreografi dâhilinde ve daha coşkulu hareketlerle semah döndükleri gözlenmektedir. Dolayısıyla yaş seviyesi de icranın enerjisinin belirleyicisi olabilmektedir. Ayrıca cem ortamlarında kadınlar genellikle geleneksel olarak örttükleri halleriyle ibadete katılırlar. Bu cemimizde semahlarda kadınların başlarını saçlarını tamamen örtecek bir biçimde bağlamaları da farklı bir uygulama olarak değerlendirilebilir.

C2 ise cemevi olduğunu tahmin ettiğimiz genişçe bir odada yürütülmektedir. Dedelerin oturduğu yerdeki pencereden ceme gündüz saatlerinde başladığı anlaşılmaktadır. Cem bir gece ibadetidir. Bu yüzden akşam karanlığının çökmesini beklemek gerekir. Bu saatte yapılmasının kısıtlı zaman sorunundan doğmuş olabileceğini düşünüyoruz.

Cem ortamı sade bir görüntüye sahiptir. Duvarda bulunan küçük bir Hz. Ali resminden başka resim, fotoğraf ya da figür bulunmamaktadır ve yerdeki parça halılar mekânın gösteriştan uzak olduğunu göstermektedir. Bu yönüyle bir cem ortamında olması gereken bir görüntüye sahiptir. Bunun yanında cemevinin pencerelerinin beşgen olarak tasarlanması da camilerin yapılarını anımsatmaktadır.

Bu cemimizde dar meydanının sağ tarafında kadınların sol tarafında ise erkeklerin toplandığı ve birleştikleri noktada karışık oturanların da bulunduğu görülmektedir.

12 hizmet ayrı bir çember oluşturmadan katılımcıların en ön safında yer almışlardır. 12 hizmetinin çoğunun genç yaşta oldukları dikkat çekmektedir. 12 hizmetin ayırıcı kadınların başlarını kırmızı ile örttükleri ve hepsinin bellerinde kemerbest olduğu gözlenmektedir. Tek dedenin bulunduğu postun sağında rehber solunda ise zakir vardır.

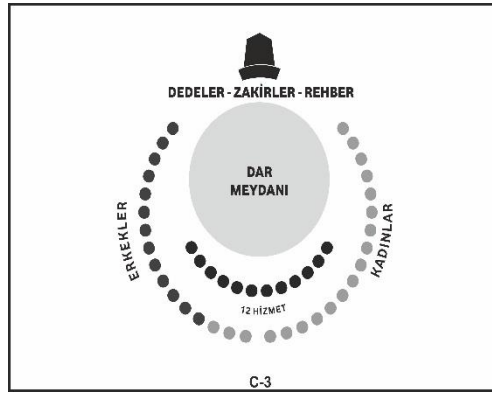
Şekil 3.2. C2 Krokisi

Cemaatin geneline bakıldığında genç bir kuşak olduğu görülmektedir. Genellikle orta yaş ve üstü katılımcılar daha arka saflarda yer almışlardır. Kadın ve erkeklerin ayrı ayrı oturmaları cem düzeni açısından doğru bulunmamaktadır. Katılımcı sayısına göre küçük olan odanın yerleşim düzeni de oldukça sıkışıktır. Dedenin en başta yaptığı muhabbet bölümünde katılımcıların oldukça sıkıldıkları, uğultuların yükselmesinden anlaşılmaktadır. Dedenin otoritesinin ve hitabet gücünün yeterli etkiye sahip olmadığı da değerlendirildiğinde katılımcıların düşük motivasyonu daha iyi anlaşılmaktadır. Özellikle orta yaşlı kadınların olduğu gruplarda konuşmaların çoğaldığı görülmekte yaşlı kadınlar ve erkek katılımcıların ise tepkisiz ama saygıyla dinledikleri gözlenmektedir. Katılımcıların genel olarak pasif oldukları erkânlarda daha ilgisiz ve tepkisiz oldukları ama icranın hareketlendiği ve kendilerinin de aktif olarak katılabildikleri erkânlarda içtenlikle ibadet havasına girdikleri gözlenmektedir. Cemaatten gelen katılımın icranın performansını da olumlu yönde etkilediği önemli bir noktadır.

12 hizmet ibadeti en içten yaşayan gruptur. Genç kadın, erkek ve çocuklardan oluşan bu grup icralarda “AllahAllah” sözlerine, zakirin çaldığı deyiş ve duvazlara yüksek sesle koro halinde katılarak hem ortamdaki manevi coşkuyu canlandırmakta hem de katılımcılara öncülük etmektedirler. Bu işlevleri özellikle tevhid ve miraçlama bölümlerinde performansın artmasında etkili olmuştur. Muhabbet ve hizmet erkânlarında fazla katılım göstermeyen cemaat tevhit ve miraçlamada duvazlara uygun hareketler, salınımlar ve sözlü tepkilerle ibadet havasına girdiklerini göstermişlerdir. Ayrıca mersiye bölümü de duygusal coşkunun en yoğun yaşandığı bölümdür. Bu bölümde kadın katılımcıların el ele tutuşmasına rağmen erkek katılımcıların tutuşmadıkları dikkat çekmektedir. Buna

rağmen hem kadın hem erkek katılımcılarda ağlamalar, Hz. Hüseyin'e duyulan sevgi ve üzüntünün yoğunluğu ile haykırışlar performansın giderek arttığı bir göstergesidir. Buradan yola çıkarak bir icra ortamında, icra sahibinin enerjisine ve ibadet sürecine bağlı olarak katılımcı performansının değişiklik gösterebileceği, cemaatin ibadet ortamına aktif katılımı arttıkça ilgi ve isteğinin de arttığı sonucuna varılmaktadır.

C3'te mekân C2'ye göre daha büyük bir cem evidir. Dedeler bir basamak kadar yüksekçe bir kürsüde oturmaktadırlar. Cem odasında duvardan duvara sade bir halı döşemesi vardır ve katılımcılar dizüstünde oturmaktadırlar. Cem ibadetinin yapıldığı bir mekân gösterişten uzak ve sade olmalıdır. Cem ortamlarında aslında Hz. Ali ve On İki İmam resimlerinin dışında herhangi bir figürün olması dahi doğru değil iken dedelerin arkasında neredeyse duvarı kapatacak büyüklükte Hz. Ali, Atatürk ve Hacı Bektaşî Veli resimlerinin asılı olması bu düstura uygun değildir. Resimlerin iki yanında Türk bayrakları asılıdır. Genel olarak etkili bir hitabet gücüne sahip olan dedenin cem ortamındaki hâkimiyeti oldukça belirgindir. Ortalama 150–200 kişilik bir grup olan katılımcılar mekâna fazla sıkışmadan ve düzenli bir sırayla yerleşmişlerdir.

Şekil 3.3. C3 Krokisi

Orta yaşın üstündekilerin ağırlıkta olduğu katılımcı grubunun dedeyi oldukça dikkatli dinledikleri gözlenmiştir. Özellikle erkek katılımcılar daha ilgili görünmekte kadın katılımcılar ise sadece saygı ile dinlemektedirler ve çoğu ibadete başları kapalı gelmişlerdir. Tüm katılımcıların edep erkân halinde yerlerini aldıkları cemimizde kadın ve erkek katılımcılar net bir çizgi ile ayrılmışlardır. Cem düzenine aykırı olan bu durum Ehli sünnet yaklaşımını

hatırlatmaktadır. İncelediğimiz cemlerin çoğunda gözlelediğimiz kadın erkek ayrımının netlik kazandığı diğer bir uygulama da semah sonunda dua alırken görülmektedir. Semahçılardan bayan olanlar bir birlerine sırtlarından sarılırken erkek semahçıların ellerini göğüslerine koyarak bekledikleri gözlenmektedir.

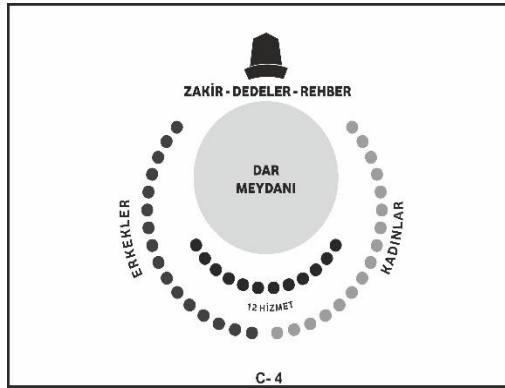
Pek çok cemde cemaatin ilgisi muhabbet bölümünde ve hizmet erkânlarında dağılırken bu cemde katılımcılar ibadet boyunca ilgili davranmakta, icra ortamına jestlerle ve sözel olarak katılmaktadırlar. Dolayısıyla tevhid ve miraçlama bölümlerinde özellikle dedenin verdiği telkin sözleri ve 12 hizmetin coşkusu zaten istekli olan katılımcıları ibadete bağlamakta ve icra performansını arttırmaktadır. Ayrıca bu cemde farklı olarak dedenin Regaip kandilinden bahsetmesi dikkat çekicidir. Alevi kültürüne ait olmayan kandil kutlama anlayışının da ehli-sünnetten etkilenecek ceme taşınan bir uygulama olduğunu düşünmekteyiz.

C4'ün yapıldığı mekân görüntülerinden anlaşıldığı kadarıyla mekânkapalı bir spor salonudur. Salonun orta bölümüne halılar serilmiş, dedenin oturacağı yere de minderler konmuştur. Dede postunun arkasına oldukça büyük bir Hz. Ali posteri asılmıştır. Dar meydanının solunda erkek, sağında kadın katılımcılar bulunmakta ve çemberin birleştiği bölümde kadın erkek karışık oturmaktadırlar. C4'te performansı etkileyen en önemli faktör mekândır. İbadetin kapalı bir spor salonunda yapılması katılımcıların cem ortamını benimsemelerini engellemiş ve ciddiyetin kaybolmasına neden olmuştur. Bunun yanında katılımcı sayısına göre yer oldukça geniş ve bu durum da yerleşim düzeninin dağınık olması sonucunu doğurmuştur. Katılımcıların düzensiz ve birbirlerinden kopuk bir biçimde oturması da ibadet ortamında birlikteliğin ve manevi coşkunun sağlanmasını zorlaştırmıştır. Ayrıca cemimiz kapalı spor salonunda yapıldığı için sesler yankılanmakta ve dolayısıyla ses dengeli bir şekilde dağılamamaktadır. Cem boyunca salondaki uğultu hiç kesilmemiş, ibadete sürekli sesli bir karmaşa hâkim olmuştur. Buna dedenin etkili bir hitabet gücünün olmaması da eklenince sıkıcı ve düzensiz bir ibadet ortamı ortaya çıkmaktadır. Dedenin muhabbet boyunca hiç anlaşlamaması katılımcılar arasındaki konuşmaları da arttırmış ve cemin manevi havası dağılmıştır. Konuşma yapan dedenin yanındaki dedelerin mimiklerinden ve sürekli cemaati izlemelerinden yola çıkılarak bu karmaşadan rahatsız oldukları açıkça anlaşılmaktadır. C3'te dedenin muhabbeti ve duaları metinden okumasının performansı düşürmesine rağmen etkili bir hitabet gücüne sahip olduğu için katılımcıların dikkatini ibadet ortamına çekmekte zorlanmadığını söylemiştik.

C4'te ise dede doğaçlama konuşmasına rağmen ses tonundaki donukluk ve anlaşılma katılımcıların hiç ilgisini çekmemiş hatta ibadet ortamından iyice koparmıştır. Dolayısıyla performansın sadece metinden okumamaya değil etkili hitabete de bağlı olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Cem, katılımcıların bir araya gelerek Allah'a yaklaşma, birlik olma yolunda ibadet ettikleri ve kendi içinde kutsal mahremiyeti olan dini bir toplantıdır. Dolayısıyla bu kadar hassas bir ibadet ortamında çekim yapma konusunda tarafımızca gerekli hassasiyet gösterilmiş, katılımcıların ve dedenin etkilenmemesi için rahatsız edici hiçbir müdahalede bulunulmamıştır. Buna rağmen incelediğimiz cemde dede, konuşmasına salonun gerisinde cemi izleyen kaymakam, belediye başkanı gibi resmi makamlara ve kendisinin bağlı olduğu vakfa hitaben başlamıştır. Allah'ın anıldığı bir ortamı böyle resmi bir program havasında izlemenin mantıksızlığı şöyle dursun dedenin mahremiyet çizgisinin aşılmasına izin vermesinin anlaşılır bir tarafı yoktur. Bu yaklaşım ne cem ortamında ne de başka bir ibadet ortamında kabul edilebilir bir uygulama değildir, olamaz. Çünkü bu anlayış cemi bir ibadet ortamı olmaktan çıkarıp tam bir gösteri alanı haline getirmektedir.

C4'te mekâna yerleşim incelendiğinde diğer cemler gibi kadınlar dar meydanının solunda, erkekler ise sağında olacak şekilde ayrı oturulduğu gözlenmektedir.

Şekil 3.4. C4 Krokisi

Cemaatin çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Yaş ortalamasını genç ve orta yaşlı olarak tahmin ettiğimiz katılımcılar zakirin deyişleri çaldığı bölümde

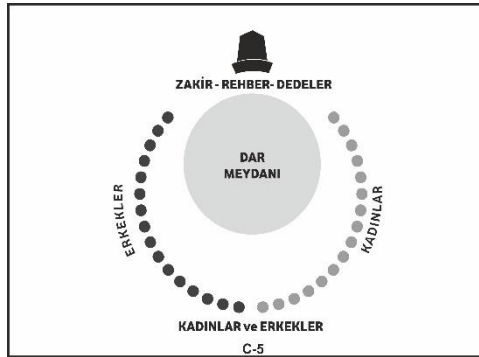
ibadete daha istekli görünmekte ve içten hareket etmektedirler. Genel olarak cem ibadetine alışık olmadıkları meraklı ve tepkisiz duruşlarından anlaşılmaktadır. Çocukların sayısı oldukça fazladır ve bu durum da sükûnetin sağlanmasını güçleştirmektedir. Kadınların genç yaş grubundan oldukları ve birkaçının dışında hepsinin geleneksel olarak başlarının kapalı olduğu gözlenmiştir. Erkân hizmetleri yapılırken katılımcıların çoğunun ilgisi dağılmaktadır. Hizmet sahiplerinin tercümanlarına hemen hemen hiç eşlik edilmediği görülmektedir. Tevhid bölümüne kadar izleyici konumunda kalan katılımcıların ibadete olan eğilimlerinin ve ibadetten beklentilerinin düşük olduğu tepkisiz tavırlarından anlaşılmaktadır. Kadın katılımcılarda orta yaş grubunun sağ eliyle göğsüne vurma ya da dizlerini dövme gibi hareketlerle ibadete katılanlar görülse de erkek katılımcıların hiçbir tepki vermedikleri gözlenmektedir. 12 hizmetin icralarını yürütürken ezberlerini dikkatle okumaları ve sahne üzerindeki hareketlerini bilinçli bir şekilde yerine getirmelerinden eğitilmiş bir grup oldukları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla gerek hitabetleri gerekse gösterime dayalı ifadeleri oldukça düzgündür. Erkânlar sırasında sadece 12 hizmetin coşkuyla karşılık verdikleri gözlenmektedir. 12 hizmet tevhid ve miraçlama bölümlerinde katılımcılara yol göstericilik yapmıştır.

Zakir bu cemin en güçlü icracılarından biridir. Son derece içten ve canlı bir enerji ile hizmetini yürütmüştür. Semahlar da diğer 12 hizmet gibi eğitilmiş bir gruptur ve bu yönüyle otantik görünmemektedir. Dede de performansı arttırmak ve katılımcıları icra ortamına dâhil etmek için hiçbir teşvik edici çağrıda bulunmamaktadır. Semahçıların icra öncesinde şiir okumaları da gösterime etkileycilik katmak için yapılan farklı bir uygulama olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca semahçıların dualarını alırken aralarında büyük boşluklar bırakmaları sahnede görsel bir düzen sağlasa da dini açıdan doğru kabul edilemez. Saka hizmetinde dedelerden birinin çalıp söylediği mersiye de ibadetin en etkili sayılabilecek icrasıdır. Katılımcıların yüz ifadelerinden ibadete ruhsal anlamda yaklaştıkları hissedilmektedir.

C5'te ise cem mekânı oldukça geniş, ferah ve aydınlık bir salondur. Yerde duvardan duvara sade bir halı döşemesi vardır. Dedelerin arkasında yer alan büyük bir Hz. Ali resminin dışında duvarlarda ve kolonlarda 12 imam ve Hacı Bektaşî Veli resimlerinin varlığı dikkat çekicidir. Salonun tavanı camileri andırır şekilde kubbe biçiminde yapılmıştır. Dar meydanının tam üstüne gelecek biçimde yerleştirilmiş gösterişli büyük bir avize salonu aydınlatmaktadır. Ayrıca sıcak bir bölge olmasından dolayı büyük klimalarla ortamın sıcaklığı dengede

tutulmaktadır. Bu yönleriyle değerlendirildiğinde mekân olması gerekenden daha görkemlidir. Ayrıca cem evlerine tertip düzen vermek adına ibadetin özünde var olan bazı ilkelerin çiğnenmesi hoş karşılanmamaktadır. Bu cemde de muhtemelen görsel bir intizam sağlamak için dedelere katılımcılardan yüksekçe bir kürsü yapılmıştır. Katılımcılar edep erkân şeklinde otururken dedelerin masada oturması cem ibadetinin eşitlik adabına aykırı bir uygulamadır. Dedenin kürsüsünün önünde çerağ hizmetinde kullanılmak üzere monte edilmiş üç ampul dikkati çekmektedir. Teknolojinin ibadet ortamlarında yarattığı bir değişime örnek olan bu durum her ne kadar rahat bir icra olanağı sunsa da ibadetin özündeki maneviyatı zedelemektedir.

Katılımcı sayısı 300 kadardır ve mekânın büyüklüğüne göre ideal bir mevcuttur. Dedelerin de sayısı oldukça fazladır ve gündelik abartısız bir giyim tarzına sahiptirler. Muhabbete başlayan dedenin entelektüel ve özgüvenli bir duruşu vardır. Konuşmaları ile katılımcıların ilgisini üzerinde toplamıştır. Dedenin cem boyunca etkili bir beden dili ve konuşma tarzı ile ibadeti yönlendirmesi katılımcıların ibadete sürekli ilgi göstermelerini ve icraya katılmalarını sağlamıştır. Muhabbette bilgi vermekten ziyade toplum içerisinde genel olarak yaşanan Alevi sorunlarını yorumlamakta ve yol göstermektedir. Bu seçim icranın erkekler ve orta yaş grubu kadınlar tarafından daha yoğun bir ilgi görmesini sağlamıştır. Katılımcıların diğer cemlerde olduğu gibi sağ tarafta kadınlar sol tarafta erkekler olmak üzere saflara ayrıldığı görülmektedir.

Şekil 3.5. C5 Krokisi

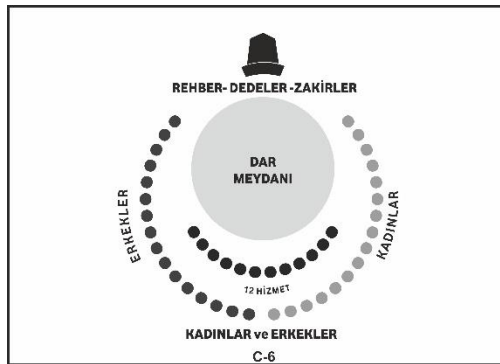
Doğru bulmadığımız bu uygulamanın değişen sosyo-kültürel yapı gereği bir zorunluluk olarak ortaya çıktığı düşünülmektedir. Kadın erkek ayrı oturma düzeni olsa da Doğu'daki cem düzenlerine göre çok daha rahat ve esnektir. Kaldı

ki ülkenin batısına gittikçe yaşantısında değişimler gösteren bireyler cem ortamında da bu değişimi ortaya koymaktadırlar. Cem herkesin olduğu gibi gelmesi gereken bir ibadettir ve giyim kuşam açısından edep dairesi içinde olmak kaydıyla bilinen kuralı yoktur. Kadın katılımcılar genellikle geleneksel olarak dışarıda başlarını nasıl bağlıyorlarsa aynı şekilde ya da başı açık olarak ibadete katılırlar. Özellikle bayanların cem ortamına gelirken oldukça rahat ve modern bir şekilde giyindikleri söylenebilir. Büyük çoğunluğu açık olan kadın grubun içinde dekolteye yakın giyinenler, abartılı makyaj yapanlar da vardır. Erkek katılımcılarda da şort gibi mevsim kıyafetleri gözlenmektedir. Giyim özgürlüğünden bahsettiğimiz cemin sonuç olarak bir ibadet ortamı olduğunu düşünürsek sade ve temiz bir giysinin daha yerinde olacağı kanaatindeyiz. Batıya doğru geldikçe değişen kültürel yapının bir sonucu olarak değerlendireceğimiz bu durum diğer cemlerden farklı bir görüntü oluşturmaktadır. Bazı kadın katılımcıların ise örtünürken Ehlisünnet adetlerinden olan mevlit örtünmesi ve türban bağlama şeklini tercih ettikleri görülmektedir. Bu görüntünün değişen sosyal hayatla beraber Ehlisünnet anlayışının cem ortamlarına kültürel bir yansımaya olduğunu düşünmekteyiz. Tüm bunlar dikkate alındığında C5 ceminin gerek katılımcıların gerekse mekânın özellikleri bakımından doğudaki cem evlerinden oldukça farklı bir görünüme sahip olduğu sonucuna varılmaktadır. Dolayısıyla icralarında gözlemlenen performanslar da birbirinden farklı özellikler sergilemektedir.

Cemin geneline bakıldığında hizmet erkânlarının büyük kısmı terk edilmiştir. Çerağ, saka ve lokma erkânları dışındaki hizmet erkânlarının yapılmaması dikkat çekicidir. Bu sorunun zamanın kısıtlı olmasından kaynaklanabileceğini düşünmekteyiz. Tüm erkânların icralarını incelediğimizde erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre ibadete daha içten ve ciddi bir şekilde yaklaştıkları görülmüştür. İncelediğimiz cemlerin çoğunluğunda kadın katılımcıların ruhsal olarak cem ortamına daha fazla adapte olduğu ve duygusal bir içtenlikle ibadete eşlik ettikleri görülmüştür. Bu tespit C5'i diğer pek çok cem örneğinden ayırıcı bir özelliktir. Dede katılımcıların icrada aktif olmasını önemsemekte ve cem yürütülürken katılımcıları ellerini göğüslerinde tutarak eşlik etmeleri yolunda uyarılmaktadır. Özellikle tevhid ve miraçlama bölümü hem katılımcıların hem dedenin hem de 12 hizmetin performanslarının en yüksek olduğu bölümdür. Saka bölümünde de aynı performans duygusal tepkilerle kendini göstermiştir. Bu grupların üçü de icraya büyük oranda katılmıştır. Her cem

ortamında olduğu gibi bu cemde de katılım dar merkezine yaklaştıkça yükselmiş, merkezden uzaklaştıkça düşmüştür.

C6'nın gene aydınlık, geniş ve gösterişli bir cem evinde yapıldığı gözlenmektedir. Dede makamının arkasında oldukça büyük bir Hz. Ali resim vardır. Bunun dışında duvarlarda da 12 İmam resimlerinin asılı olduğu görülmektedir. Tıpkı C5'te olduğu gibi dedelerin postu oturabilecekleri yüksek bir kürsü şeklinde tasarlanmıştır. Cem meydanı tamamen parke olarak döşenmiştir ve katılımcılar minderlerin üzerinde oturmaktadır. Bu uygulamanın –katılımcılar ile dedelerin eşit seviyede oturması- cem ibadetinin ilkelerine ters olduğunu söylemiştik. C5'te olduğu gibi çerağ olarak tasarlanan ampuller dede makamının önüne yerleştirilmiştir. Rahat bir uygulama imkânı sağlasa da ibadetin özüne uygun olmadığını daha önce de belirtmiştik. Dedelerin makamlarına oturmadan önce niyaz ederken ellerini avuç içleri yere gelecek şekilde eğilip başparmaklarını üç kere öptükleri görülmüştür. Dedenin cem ortamındaki hâkimiyeti oldukça dikkat çekicidir. Dedenin makamında oturduğundan, giyim tarzındaki ciddiyetten, hitabet gücünden cem ortamındaki otoritesi belli olmaktadır. Örneğin katılımcılar yerlerine yerleşmeden önce dede gözcüye icazet vermiş ve bunun üzerine herkes yerine oturmuştur. İncelediğimiz cemlerde pek rastlanan bir uygulama değildir. Katılımcılar cem boyunca ceme uygun, saygılı ve ciddi bir ibadet ortamı oluşturmuşlardır. Bu yönleriyle değerlendirildiğinde icranın genel olarak istekli bir havada gerçekleştiği söylenmelidir. Manevi havanın oluşmasının yanında cemimizin mekânsal düzeni de göze çarpmaktadır. Kadınların sağ erkeklerin ise sol tarafta gruplandığı cem ortamında düzen ve disiplin incelediğimiz tüm cemlerden çok daha iyidir. Katılımcı sayısının 300-350 olduğunu tahmin ettiğimiz bu cemde oldukça kalabalık bir mevcut vardır.

Şekil 3.6. C 6 Krokisi

Katılımcıların istekli ve ibadete hazır bir görüntü çizdiklerini belirtmiştik. Kadınların büyük çoğunluğunun başları kapalıdır. Erkekler ise genelde orta yaş üstündedir. 12 hizmet ayrı bir halka oluşturmadan cemaatin ilk sırasına katılmışlardır. Kadın ve erkek hizmetlilerin de karışmadan kadınlar ve erkekler bölümünün önüne sıralanmaları da dikkat çekicidir. Büyüyen şehir koşullarında katılımcıların böyle bir oturma düzeni tercih etmesi anlaşılır görünse de 12 hizmet için bu uygulamanın gereksiz olduğu kanısındayız.

Muhabbet bölümünde orta yaş üstü kadın katılımcıların sıkıldığı erkek katılımcıların ise Gadirhum Olayının konu edildiği sohbeti istekle dinledikleri gözlenmiştir. Dedenin bilgileri tarihten ve Kur'an'dan gerekçelendirerek anlatması onun derin bilgisini de ortaya koymakta ve katılımcılar nazarında güvenilir bir imaj oluşturmaktadır. Dedenin merakla ve ilgiyle dinlenmesi de bunun bir sonucudur.

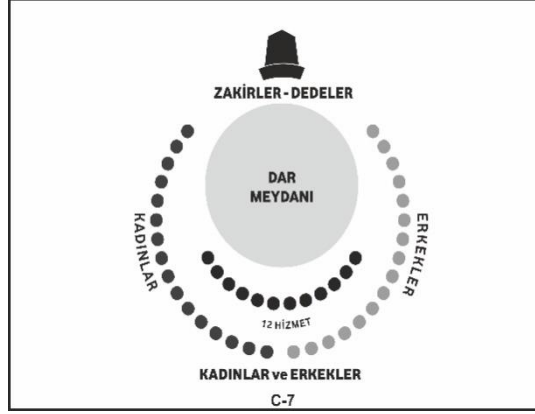
Cemde hizmet erkânları düzen içerisinde ve ciddiyetle yürütülmüştür. Eğitim aldıkları hissedilen görevlilere icra boyunca katılımcılar da “AllahAllah” sözleriyle eşlik etmişlerdir. Örneğin süpürgeci hizmetini yürüten görevlinin düşük bir performans sergilemesine rağmen katılımcıların gene de icraya içtenlikle eşlik ettikleri gözlenmiştir. Bu durum katılımcıların ibadete hazır olmalarının icra performansı için oldukça önemli olduğunu göstermektedir. Hizmet erkânları içinde performansı en iyi olan görevli gözcüdür. Hatta incelediğimiz diğer cemlerdeki gözcü hizmetleri ile karşılaştırıldığında hizmetini çok daha ciddiye alarak, istekle ve saygıyla yaptığı gözlenmektedir. Elinde değneği ile katılımcılar arasında gezmekte, cem salonunu kontrol etmekte, gerektiğinde uyarılarda bulunmaktadır. Bunun yanında tüm erkânlarda 12 hizmetin yanında yer almış ve gerekli eşyaları kullanmaları için yardımcı olmuştur. Tüm bunları yaparken işini bilinçli ve canlı bir tavır içerisinde. Hatta kadın katılımcılar arasında da ayrıca bir gözcünün daha bulunduğu da gözlenmiştir. Katılımcıların cem ortamındaki disiplin ve düzenini sağlama konusunda gözcünün rolünün büyük olduğu kesindir.

Tevhid ve miraçlama boyunca katılımcıların performansı oldukça yüksektir. Zakirin, dedelerin, katılımcıların ve 12 hizmetin hep birlikte kendilerini ibadete verdikleri cem ortamında coşkuyla dönülen semahlardan ve koro halinde okunan duvazlardan anlaşılmaktadır. Dedeler teşvik edici ifadelerle katılımcıları coşturmaktadır. Kadın ve erkeklerin yanında çocukların da ibadete saygıyla eşlik ettikleri gözlenmektedir. Bir ibadet ortamındaki samimiyetin en açık göstergesi de

budur. Bunun yanında dedenin saziyla tevhide katılması da katılımcıların ceme adapte olmalarında ve ibadeti özümsemelerinde etkilidir. Tüm cemlerde olduğu gibi bu cemde de zakir çalarken verilen tepki ile dedenin çaldığı icraya verilen tepki aynı değildir. Dedeye eşlik etmek katılımcılar için daha büyük önem taşımaktadır. Ayrıca katılımcılar aktif olarak yer aldıkları miraçlama bölümünde canlandırma hareketlerini yapmak için 12 hizmetin yönlendirmesine gerek duymamıştır. Bu da katılımcıların ibadete hazır oldukları sonucunu ortaya koymaktadır. Katılımcıların isteğine bağlı olarak dönülen semahlar oldukça samimi bir ibadet ortamı oluştururken eğitilmiş grupların semahları bu doğrallığı sağlayamamaktadır. Saka bölümünde de dedelerin ve katılımcıların oldukça yoğun duygusal tepkileri gözlenmektedir. Bu cemde farklı olarak gözlemlenen bir uygulama da dedenin duadan sonra “Geçmişlerimizin ruhuna El-Fatiha” diyerek yüksek sesle Türkçe Fatiha suresini okumasıdır. Katılımcıların çoğu koro halinde dedeye eşlik etmektedirler. Bu da alışıldık bir uygulama olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak cemimizde performansın oldukça yüksek olduğu söylenebilir.

C7'nin de bir cemevinde geçtiğini düşünmekteyiz. Mekân oldukça geniş, ferah ve aydınlık bir salondur. Işıklandırması bol olan salonda dede makamı diğer cemlerimizde olduğu gibi katılımcıların oturduğu yerden yüksektir. Fonda; altta büyük Hz. Ali ve Hacı Bektaşî Veli resimleri, üstlerinde de 12 imamların küçük resimleri simetrik olarak asılmıştır. Ayrıca sağ başta Türk Bayrağı da bulunmaktadır. Cem odasının tepesi kubbe biçimindedir. Yere döşenmiş duvardan duvara halıda yeşil zemin üzerinde kırmızı şeritler vardır. Ceme katılan 200-250 kişilik katılımcı sayısına göre mekân oldukça büyüktür. Mekânın geniş olması katılımcıların alana yayılmalarına ve dolayısıyla oturma düzenlerinde kopukluğa neden olmuştur. Her ne kadar ibadete istekli görünen bir katılımcı grubu olsa da aralarında boşlukların olması ruhsal birlikteliğin sağlanması açısından olumsuz bir etki oluşturmuştur. Bunun yanında odanın duvar kenarında sandalyelerde oturan ve icra ortamından oldukça geride kalan izleyiciler de görülmektedir. Bu uygulamanın sağlık sorunlarından dolayı oturmakta güçlük çeken katılımcılar için yapıldığını daha önceki incelemelerimizde görmüştük. Ancak bu cemimizde arka saflardaki sedirlerde oturan katılımcıların sayısı oldukça fazladır ve çoğu orta yaşlıdır. Dolayısıyla zaruri değil keyfi bir tercih olduğu düşünülmektedir. Amacı birliğe erişmek olan bu özel ibadet ortamına uygun olmayan bir durum olarak değerlendirmeliyiz. Zaten incelerken cem boyunca edep erkân şeklinde oturan katılımcılarda daha istekli ve ibadete hazır bir görüntü göze çarpmaktadır. Cem

ortamında gözcü hizmeti aktif bir şekilde görülmemesine rağmen katılımcıların ibadet ortamına uygun hareket ettikleri gözlenmektedir. Bu icra ortamında erkekler sağda kadınlar solda gruplanmışlardır.

Şekil 3.7. C7 Krokisi

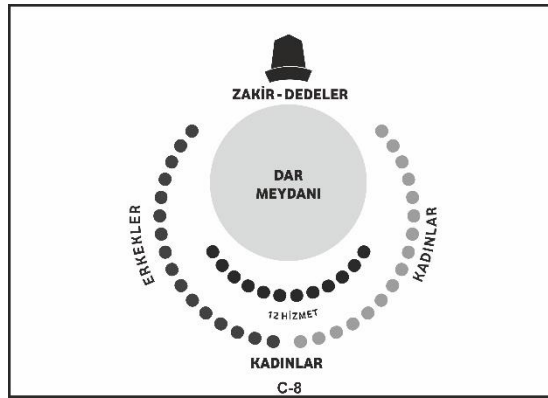
Katılımcıların giyim tarzlarına bakıldığında geleneksel yönlerinin ağır bastığı düşünülmektedir. Dedenin cemi uhrevi bir ses tonuyla ve oldukça ağır bir konuşma tarzıyla yürütmesine rağmen muhabbet bölümünde anlattığı ibretlik dini hikâyelerle yaş ortalaması büyük olan katılımcı gurubun ilgisini çekmiştir. Ayrıca katılımcıların çoğunun orta ve üstü yaş grubunda oldukları da gözlenmektedir. 12 hizmet dışında gençlerin sayısı oldukça azdır. Katılımcıların yaşlarının büyük olması ibadete yönelik beklentinin çoğalmasında ve ibadet isteğinin artmasında etkili olmaktadır. Çünkü genç katılımcıların çoğu, icrada aktif yer almadıkları sürece cem ortamına ya ilgisiz kalmakta ya da daha önce deneyimlemediği bu ibadeti merakla gözlemlemektedir.

Katılımcılar Fatiha ve İhlas surelerinin Türkçe okunması gibi gelenekten görmedikleri uygulamalara eşlik etmekte zorlanmaktadır. 12 hizmet, cem evinin bağlı olduğu kurum tarafından eğitilmiş gençlerin çoğunlukta olduğu bir gruptur. Tüm hizmetler eksiksiz bir biçimde ve cem kurallarına uygun bir biçimde gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar icraya sözlü olarak katılmasalar da saygı ile izlemektedirler. Tevhid ve miraçlama bölümlerinde eşlik etmeler çoğalsa da beklenen seviyede değildir. Dedenin katılımı arttırmak için söylediği ifadeler cemaat üzerinde pek etkili olmamıştır. Kırklar semahı tamamen istekli katılımcılardan oluşan doğal bir semahdır. Kadın katılımcıların özellikle bu

bölümde erkeklere göre çok daha ilgili oldukları gözlenmektedir. Yeldirme bölümlerinde dahi erkek katılımcılarda tepki yoktur. Saka suyunun geldiği bölümde görevlinin okuduğu tercüman oldukça dokunaklıdır ve katılımcıların çoğunluğu ağlamıştır. İbadetin en yüksek performansına sahip hizmet görevlisidir. Dedenin çalıp söylediği mersiye'nin tüm ibadet ortamında derinden hissedildiği katılımcıların vücut dillerinden anlaşılmaktadır.

Bu özellikler dikkate alındığında C7'nin performansının çok yüksek olduğu söylenemez.

C8'de yapıldığı mekân ise genişçe bir cem odasıdır. Duvarlarında Hz. Ali, 12 İmam ve Ehl-i Beyt'i konu edinen birkaç resim asılıdır. Sade ve ferah olan mekânın zemini parça halılarla döşenmiştir ve eski bir görünüme sahiptir. Mekânın genişliği katılımcı sayısı ile orantılıdır. Katılımcı sayısı 150'ye yakındır ve mekâna yerleşimleri de oldukça düzenlidir. Ne sıkışıklığa ne de kopukluğa yol açmayacak kadar yakın aralıklarla oturmaları ibadet ortamında rahat etmelerini sağlarken bir taraftan da birlik duygusuyla ibadete yönelmelerini kolaylaştırması beklenmektedir. Buna rağmen katılımcılar ibadete karşı fazla istekli bir tutum sergilememektedirler. Kırılmalı köyündeki dar mekânda sıkışan katılımcılar daha içten bir duyguyla ibadete yönelmişlerdir. Buradan yola çıkarak bir icra ortamındaki performansı etkileyen birçok etmen olsa da en önemli unsurun katılımcıların istekliliği ve ibadete olan yaklaşımları olduğunu söylemek mümkündür.

Şekil 3.8. C8 Krokisi

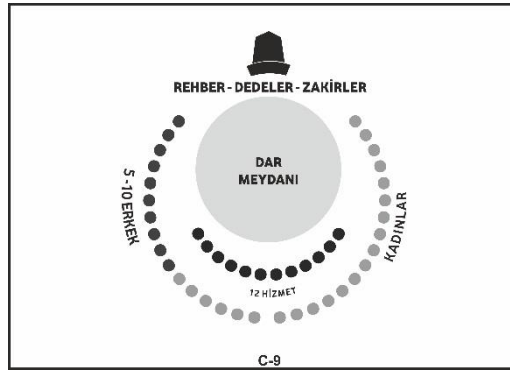
Katılımcıların büyük çoğunluğu kadındır. Kadınlar sağda ve ortada toplanmışken az sayıda erkek katılımcının solda gruplandığı görülmektedir. İncelediğimiz cemlerde kadınların yaş ortalaması arttıkça genellikle ibadeti daha fazla benimsedikleri, eşlik etmeseler bile saygıyla dinledikleri genç kadınların ise daha ilgisiz davrandıkları tespit edilmişti. Bu cem grubunda ise kalabalık olan kadın katılımcılar genellikle orta yaş ve üstüdür. Buna rağmen uğultuların zaman zaman arttığı, ayakta dolaşanların olduğu dikkat çekmektedir. Erkek katılımcıların ise hizmet erkânları sürecine eşlik ettikleri neredeyse hiç görülmemiştir. Bununla birlikte semah dönenler arasına katılan genç erkek katılımcılar bulunmaktadır. Erkeklerde kadınların aksine gençlerin ibadete daha yoğun ilgi gösterdikleri tespit edilmiştir.

12 hizmette her yaştan görevli bulunmaktadır. Post ve tezekâr hizmetinin icralarını çok etkili bir şekilde sundukları söylenemez. Özellikle genç hizmetlilerin ses tonları ve vurgularındaki durgunluk katılımcıların da ibadete olan ilgilerini azaltmaktadır. Bununla birlikte icra performansı en yüksek görevliler olan çerağ ve saka hizmetinde dahi katılımcılar arasında konuşmalar, çocuk sesleri duyulmaktadır. Buna rağmen 12 hizmetin tevhid ve miraçlama bölümlerinde ibadetin manevi havasıyla coşmaları yönlendirici olmuştur. Çünkü katılımcıların ibadete yoğunlaştıkları tek bölüm tevhid ve miraçlamadır.

Dedeler katılımcıların tepkisizliği karşısında coşkuyu arttırmak için herhangi bir girişimde bulunmamışlardır. Cem boyunca duruşları, hitabetleri ve alan hâkimiyetleri bakımından da performansları oldukça düşüktür. Cemin ilerleyen bölümlerinde sıcaklık artmış ve katılımcılarda bunaldıklarını gösteren tavırlar gözlenmiştir. İbadetin en yoğun duygularla yaşandığı saka bölümünde bile konuşmalar çoğalmıştır. Bu cemde diğerlerinden farklı olan bir diğer unsur da mersiye bölümünde kadın erkek herkesin el ele tutuşmasıdır. Ayrıca semahlar bittiğinde grup üyeleri dedenin karşısına dik gelecek şekilde sıralanıp dualarını almışlardır. Diğer cemlerde görmediğimiz bu uygulamanın yöresel bir alışkanlık olduğunu düşünmekteyiz.

Cem ortamındaki disiplinin oldukça düşük olduğu cemimizde telefonların çaldığı, ayakta dolaşıldığı ve çocuk seslerinin çoğaldığı gözlenmiştir. Katılımcıların ibadete olan bu ilgisiz yaklaşımı ve dedelerin yönetim becerisinin düşük olması ibadetin maneviyatının yakalanmasını engellemiş ve performansı düşürmüştür.

C9'da ise ibadet alanı orta büyüklükte ferah bir alandır. Görüntülerden eski bir bina olduğu anlaşılan cem salonunun duvarları ufaklı tefekli birçok Hz. Ali ve 12 imam resimleri ile doludur. Dede makamının sağında Hz. Ali'nin solunda ise Hacı Bektaşî Veli'nin büyük bir resmi vardır. Ayrıca katılımcıların oturduğu bölümlerin duvarlarında da Pir Sultan Abdal gibi din ulularının ve Atatürk'ün resimleri asılıdır. Bu ortamda asıl şaşırtıcı olan ise bir vakıf yöneticisinin büyük boy fotoğrafının ve vakıf flamasının duvarı kaplayacak şekilde asılmış olmasıdır. Bir ibadet ortamında dini liderliğe sahip olmayan bir kişinin fotoğrafının bulunması yanlış bir uygulamadır. Mekânın yapılmasında katkıları olduğu için teşekkür etme düşüncesiyle fotoğrafın asıldığını düşüncemizde de ibadet ortamının kutsiyetine uymayan bir uygulamadır. Ayrıca cem ortamında bazı eşyaların dağınıklığı göze çarpmaktadır. Ferah bir salon olmasına rağmen bakımsız ve düzensiz bir görüntünün olması ibadet edilen böyle özel bir mekânın ciddiyetini zedelemektedir. C9 yöresinin geleneksel tarzını taşıyan dedeler olduğu gibi daha resmi görüntüye sahip dedeler de bulunmaktadır. Dedelerin önünde hitap için katılımcılarla aynı seviyede oturdukları bir kürsü bulunmaktadır. Mekânda dar meydanını kapsayacak büyüklükte örgüden bir yaygı vardır. Cemde kullanılan eşyalar ve dekorlar ortama otantik bir görünüm kazandırmaktadır. Katılımcılar ve dedeler yerlere konmuş eski minderlere oturmuşlardır. Kadın katılımcılar solda erkek katılımcılar ise sağda gruplanmış olsalar da arka saflarda karışık oturanlar da dikkat çekmektedir. 12 hizmet görevlileri dedenin tam karşısına gelecek şekilde ön safta yarım daire oluşturmuşlardır.

Şekil 3.9. C 9 Krokisi

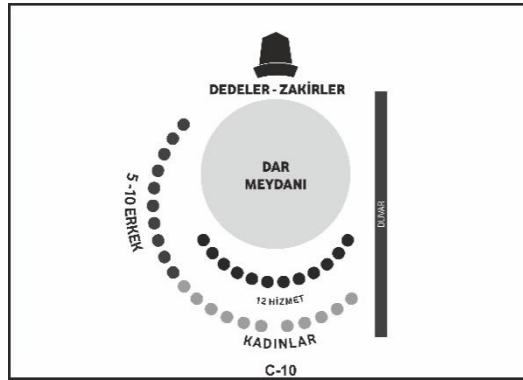
Katılımcıların genel olarak ibadete bağlı bir duruş sergiledikleri gözlenmektedir. Kadınların hepsinin başı kapalıdır. Genel olarak giyim tarzlarında geleneksellik ağır basmaktadır. İbadet boyunca çoğu elleri göğüslerinde dikkatle

ve saygıyla dinlemişlerdir. Her ne kadar aktif olarak icralara eşlik edenlerin sayısı az olsa da cem ortamına uygun ve ciddi bir profil çizmişlerdir. Her yaş grubundan katılımcı bulunmaktadır. Erkek katılımcılar genellikle orta yaşlılardan ve gençlerden oluşmaktadır. Muhabbet bölümünü daha bir ilgiyle dinlemiş ancak erkânlarda icraya pek katılım göstermemişlerdir. Katılımcıların en çok tepki verdikleri bölümler genelde yörenin dedelerinin yürüttüğü erkânlardır. Tevhid sonunda yörenin dedesinin verdiği duaya eşlik edilen tonun vakıf dedelerinin verdiği dualara göre daha yüksek tonda olduğu söylenebilir. Bununla beraber hizmet erkânlarında icracıların performansları da oldukça yüksektir. Tüm görevliler ibadeti ciddiye alarak ve içtenlikle erkânları yürütmüşlerdir. Katılımcılar da icra esnasında okunan tercümanlara aynı içtenlikle cevap vermişlerdir. Sadece gözcü hizmeti için bu durum pek geçerli olamamıştır. Gözcünün sadece sembolik olarak bulunduğu, hizmetine dair hiçbir performans göstermediği gözlenmektedir. çerağ ve tezekâr hizmetinde bulunan görevli neredeyse gözcülük hizmetini de görmüştür. 12 hizmetin çağırılışında gelen kişilerle erkân yürüten kişilerin de aralarda karıştığı gözlenmektedir. Bu açıdan 12 hizmet görevlendirmesinde bir karışıklık vardır. Ayrıca hizmetlilerin tecella bölümünde rükûya eğildikten sonra ellerini dizlerine koymayıp parmaklarını karşılıklı dokunduracak şekilde bekledikleri görülmüştür ve farklı bir uygulama olarak değerlendirilmiştir.

Tövbe duasını veren dedenin duruşundaki özensiz tavır katılımcıların tepkisini etkilemiştir. Sırtını duvara yaslayarak rahat bir pozisyonda oturması duruş olarak oldukça iticidir. Katılımcılar duaya fazla eşlik etmeden sessiz dinlemişlerdir. Katılımcıların icraya en çok katıldıkları bölüm tevhit ve miraçlamadır. Tevhit bölümünde kadın katılımcıların fiziksel olarak katılımları artmıştır ve çoğunun gözleri kapalı kendilerini ibadete verdikleri gözlenmiştir. Vakıf dedelerine göre yöresel dedeler daha bir içtenlikle zakire katılmışlar ve katılımcıları da teşvik edici haykırışlarda bulunmuşlardır. Bu bölümde özellikle zakirin ve yöre dedelerinin performansı göze çarpmaktadır. Katılımcıların da ilgisi ve ibadete katılımları artmıştır. İstekli üç erkek katılımcının tamamen doğal hareketlerle ve kendilerinden geçerek döndükleri semahın otantik görüntüsü oldukça dikkat çekicidir. Daha sonra kalkan istekli kadın- erkek katılımcılar da semahlarını gene yöresel figürlerle ve tamamen doğal bir şekilde icra etmişlerdir. Bu semahların asıl altı çizilmesi gereken yönü semah sonunda dar duasını almak için bir araya gelen semahçıların kadın erkek karışık bir şekilde sıralanıp sırtlarından bir birlerini kollarıyla sarmalarıdır. Pek çok cemde terk edilen bu

uygulama birliği temsil eden önemli bir ilkedir. Bu yönüyle en otantik semah icrasının bu cemde olduğu söylenmelidir. Bu cem ortamında diğer cemlerden farklı olarak 12 hizmetin semahtan sonra sıralanışı da dikkat çekmiştir. Semahçılar icraları bittikten sonra dedenin önünde dik olacak şekilde altışar kişilik iki sıra yapmışlar ve bu halde dualarını almışlardır. Saka hizmetinde de duygusal coşkunun ağır bastığı gözlenmektedir. Özellikle dedenin çalıp söylediği mersiyede tüm katılımcıların kendilerini ibadete verdikleri gözlenmektedir.

C10'un yapıldığı mekân oldukça sade, ferah ve orta büyüklükte bir cem odasıdır. Zemin dar meydanını belirleyen bir bölüm olmaksızın açık renkte halı ile döşenmiştir. Kalabalık bir dede grubunun oturduğu bölüm katılımcılarla aynı seviyededir. Dedelerin oturduğu bölüme dokuma minderler konmuştur. Cem evinin duvarlarında abartıya kaçmayan küçüklü büyüklü resimler asılıdır. Mekânın bu kadar sade olmasına karşılık tıpkı C9 ceminde olduğu gibi bir vakıf kurucusunun oldukça büyük bir fotoğrafı duvarı kaplamıştır. Bu uygulamanın ibadetin özünü taban tabana zıt olduğunu daha önce de belirtmiştik. Bunun dışında mekân katılımcı sayısına göre uygun büyüklükte ve düzendedir. Oturma düzeni de diğer cemlerden farklı görünmektedir. Meydanın solunda ve sağında küçük bir erkek grubu vardır. Arada biraz boşluk olacak şekilde arka bölüme kadınlar oturmuştur. 12 hizmet de ilk sırada yarım daire şeklinde bir sıra oluşturmuşlardır. Bu açıdan mekâna katılımcıların dağılımının düzensiz olmamakla birlikte farklı bir dağılım gösterdikleri söylenebilir. Özellikle erkek katılımcıların sayısının az olmasından dolayı toplandıkları bölümlerde daha rahat bir oturuş şekli aldıkları gözlenmektedir.

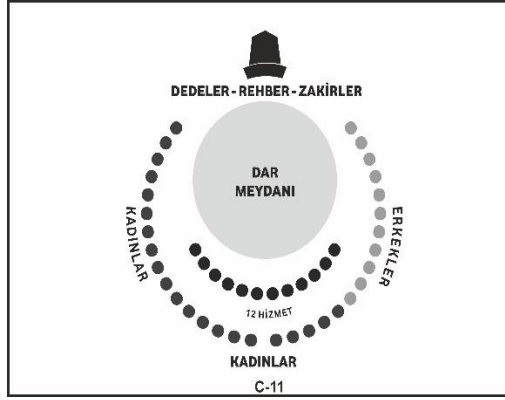
Şekil 3.10. C 10 Krokisi

Muhabbet bölümünde dedenin konuşmaları katılımcıların ilgisini hiç çekmemiştir. Erkek katılımcıların siyasete kayan konularda dikkatlerini topladıkları görülse de genel olarak dedenin ağır bir dille anlattığı tasavvuf konuları onların ibadet ortamına hazırlamaktan çok uzaklaştırmıştır. Ayrıca dede muhabbet bölümünden sonra başka bir toplantıya katılmak üzere ibadeti terk etmesi de ibadete saygı açısından çok hoş karşılanacak bir durum değildir.

12 hizmet, sırayla yerine getirdikleri erkânları genel olarak cansız ve donuk bir performansla sergilemişlerdir. Diğer cemlere göre çok daha çabuk bir sürede bitirilen erkânlarda, ruhsal bir coşku ya da özenli bir icra görülmemiştir. Katılımcıların tepkisiz hallerinin icracıları da etkilemiş olacağını düşünürsek performansın belirleyicilerinden birinin de icra unsurlarının bir birleri üzerinde bıraktıkları enerji olduğunu söyleyebiliriz. Erkânlarda tepkileri yetersiz görünen katılımcılar tevhid ve Miraçlama bölümünde biraz daha canlanmışlardır. Erkeklerin sınırlı katılımına rağmen kadınların salınımlarından ve dizlerini dövmelerinden ibadet havasına ısındıkları izlenmektedir. Miraçlama bölümünde 12 hizmetin dar meydanında yönlendirmek için yaptığı hareketlere katılımcıların eşlik etmekte zorlandıkları gözlenmektedir. Bu da katılımcı grubun yaşantısının genelinde ibadete olan uzaklığını göstermektedir. Semaha kalkan grubun şevkle dönmelerine rağmen katılımcıların sadece izleyici konumunda oldukları dikkat çekmektedir. Dedenin teşvik edici sözleri, 12 hizmetin icraya yönelik coşkulu hareketleri sadece ön saflarda bulunan kadın katılımcılarda etkili olabilmıştır. Saka hizmeti görülürken de katılımcıların ilgisinde ya da duygusal geçişlerinde ciddi bir değişiklik olmamıştır. Bu cemden yola çıkarak katılımcıların icra ortamından beklentilerinin ve ibadete olan yaklaşımlarının, gösterim performansı yüksek olsa da ibadetin genel havasını etkilediği sonucuna varılmaktadır.

C11'de ise mekân cem evi olarak kullanılan oldukça küçük bir odadır. Dedelik postunun hemen arkasında duvarı kaplayacak büyüklükte bir Hacı Bektaşî Veli resmi bulunmaktadır. Bunun dışında fazla detayın olmadığı gayet sade bir cem odasıdır. Zemin, parça halılarla kaplıdır. 100-150 kişilik bir katılımcı grubun bulunduğu cem ortamında sıkışıklık göze çarpmaktadır. Katılımcıların giysilerinden ve pencerelerin açık olmasından mevsimin yaz olduğu anlaşılmaktadır. Havanın sıcak olması ve mekânın katılımcı sayısına göre dar olması katılımcıların zaman zaman bunalmalarına ve ibadetin maneviyatından kopmalarına neden olmaktadır. Kadınların erkeklerden fazla olduğu cemde erkek katılımcılar meydanın sağında gruplanmışlardır. Kadın katılımcılar meydanın

kalanını doldurmuşlardır. Muhabbet bölümünde erkek katılımcıların, icra bölümünde ise kadın katılımcıların ilgisinin daha yoğun olduğu gözlenmektedir. Gerek erkek gerekse kadın katılımcıların giyimlerine bakıldığında da daha modern çizgilerin olduğu söylenebilir. Kadınların çoğunun başı açıktır. Bu durum yörenin kültürel olarak daha modern bir yapıya sahip olmasının cem ortamına bir yansımasıdır.

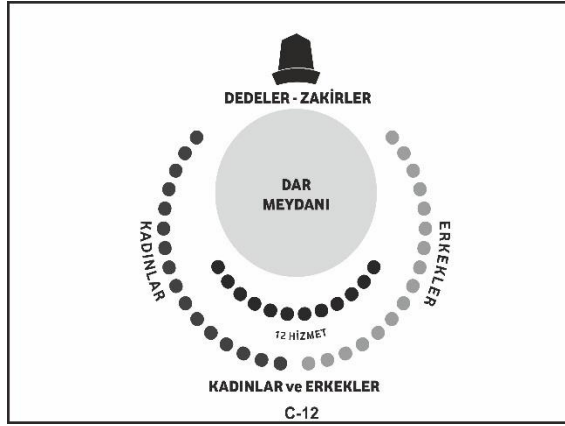
Şekil 3.11. C11 Krokisi

Katılımcıların genel olarak genç ve orta yaş grubundan olması da icrayı farklı yönde etkilemektedir. Çünkü gençler ibadet ortamında takınmaları gereken tavırları çok iyi bilmemekte, çoğunluğu merak duygusuyla sadece izlemekle yetinmektedir. Ancak gelenekten cem ibadetini tanıyan yetişkin grup ibadete daha özel anlamlar yüklediği için icralara katılımları yüksek olmakta ve ibadeti benimsemektedirler. 12 hizmeti yapanların hepsi gençtir. Belli bir eğitim aldıkları anlaşılan hizmet grubu ibadet süresince sürekli icralara eşlik etmiş, katılımcıları yönlendirmiş ve tüm icraları usulüne uygun bir şekilde yerine getirmişlerdir. Onların içten ve coşkuyla katıldıkları erkânlarda katılımcıların da coşkusu aynı yönde artmaktadır. Katılımcılar muhabbet bölümünde sıkılmış bir ifade takınırken hizmet erkânları başladıktan sonra ilgileri çoğalmış ve ibadet ortamına aktif olarak katılmaya başlamışlardır. Buradan yola çıkarak icracının enerjisinin katılımcıları büyük ölçüde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Hatta muhabbet bölümünde anlatımın ve seçilen konunun sıkıcı olduğu konuşma seslerinin yükselmesinden anlaşılmaktadır. Bunu hisseden dedelerin de gergin ve yorgun halleri yüz ifadelerine yansımıştır. Yeterli dönütü alamayan bir icracının performansı daha da düşmektedir.

Diğer cemlerde olduğu gibi en çok katılım tevhid bölümüne geçince görülmektedir. Özellikle orta yaş ve üstü kadın katılımcılar kendilerini cem birliğine vermişlerdir. Saka bölümünde hizmetlinin yürekten okuduğu tercüman ve kadın zakirin okuduğu ağır mersiye tüm cem ortamını duygusal açıdan oldukça etkilemiştir. Çoğunlukta kadınlar olmak üzere ağlayan çok sayıda katılımcı gözlenmektedir. Hatta yerlere kapanıp acıyla haykırarak kendinden geçen bir katılımcı da dikkat çekicidir. Bu yönüyle cemin performansının en yoğun yaşandığı bölümdür.

C12'nin yapıldığı ortam ise oldukça büyük, bakımlı ve gösterişlidir. Katılımcıların oturmaları için ayrılan bölüm boydan boya bir halı ile kaplanmış, dar meydanı ise parke ile döşenmiştir. Dedelerin oturduğu bölüm katılımcılardan yüksektir ve önlerinde büyük bir kürsü bulunmaktadır. Dedelerin arkasındaki büyük Hz. Ali ve Hacı Bektaşî Veli resminin dışında duvarlarda gene büyük 12 imam resimleri bulunmaktadır. Pencerelerinin kubbe şeklinde yapılmış olması da dikkat çekicidir. Bu durum büyükşehirlerdeki cem evlerinde dini motif olarak Ehli sünnet figürlerinden etkilenildiğini gösteren bir örnektir. Çok büyük ve geniş bir mekân olması şehir ortamının bir gereği olsa daböyle gösterişli bir mekân cem ibadetinin özündeki sadeliğe aykırıdır.

Yerleşime bakıldığında semah gruplarının ve 12 hizmetin ön saflarda oturdukları gözlenmektedir. Meydanın sağında erkek solunda ise kadın katılımcılar bulunmaktadır. Ortalama 200 kişinin bulunduğu mekân kişi sayısına göre büyüktür. Bu durum katılımcıların aralarında boşluklar olmasına ve geniş bir alana yayılmalarına neden olmuştur. Birlik amacıyla yapılan bir ibadette bu görüntünün katılımcılar arasındaki etkileşimi zayıflattığını düşünmekteyiz. Geniş bir alana yayılmış olmalarına rağmen oldukça düzenli bir yerleşim dikkati çekmektedir.

Şekil 3.12. C 12 Krokisi

Katılımcılar içerisinde çok fazla genç yoktur. Çoğunluğu 50-75 yaş aralığında görülmektedir. Aynı durum 12 hizmet için de geçerlidir. İncelediğimiz cemlerde Elif ana ceminden sonra yaş ortalamasının 50 yaş ve üstü olduğu ikinci cemdir.

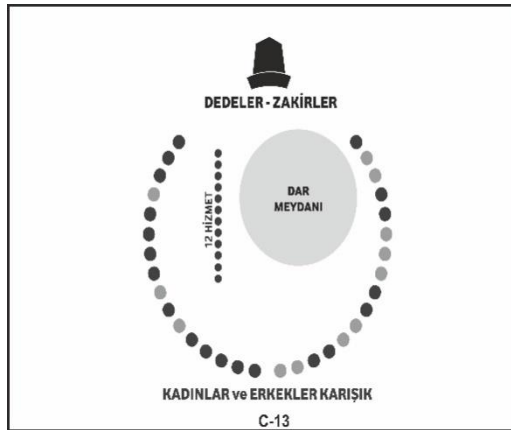
Dede muhabbet konusu olarak Hz. Hızır'ı seçmiştir. Yaş grubu için oldukça ilgi çekici bir konu olmasına rağmen dedenin zayıf bir hitabeti ve bozuk bir okuması olduğu için katılımcıların dikkatini toplayamamıştır. Etkili iletişimin icra performansındaki önemi burada da açıkça ortaya çıkmaktadır.

Geneli orta yaşlılardan oluşan 12 hizmetin özellikle genç üyelerinde zaman zaman rahat tavırlar, durgunluklar göze çarpmaktadır. Belli bir kıyafet düzeni içerisinde oldukları gözlenen semah grupları hizmet erkânlarının yürütülmesinde de görev almışlardır. Cem öncesinde organizasyon bozukluğuna bağlı olarak hizmet erkânları yürütülürken çok fazla karışıklık ve kopukluk yaşanmıştır. Hizmette kullanılacak materyallerin bulunamaması, kimin çıkacağına karar verilememesi gibi sorunlar katılımcıların ilgisini dağıtmakta ve icranın performansını da düşürmektedir. Genel olarak çok istekli görünmeyen katılımcı grup bu olumsuzluklarla beraber ibadetten iyice kopmaktadır. Buna rağmen icranın başlaması ile çabuk toparlanmakta ve özellikle kadın katılımcılar icralara eşlik etmektedirler. Erkek katılımcılar da kadın katılımcılar da ibadet ortamına eşlik etmeseler bile saygı ile dinlemekte ve ceme uygun tavır takılmaktadırlar. Önceki cemlerde ibadete yoğunlaşamayan genç katılımcıların cem ortamındaki

rahat oturularından bahsetmiştik. Görüldüğü gibi ceme eşlik etmese de yaş ortalaması arttıka ibadet ortamına duyulan saygı ve ciddiyyet de artmaktadır.

Tevhid ve miraçlama bölümünde ibadet ortamındaki durgunluk biraz daha dağılmış görülmektedir. Katılımcıların isteğine bağlı olarak oluşan semah grubu her yönüyle doğal ve içten bir semahtır. Her katılımcının geleneğinden öğrendiği gibi hiçbir gösteri kaygısı olmaksızın döndüğü semah grubu daha sonra dönecek olan eğitimi ve kostümlü semah gruplarından çok daha samimim ve otantiktir. Aynı şekilde saka suyu hizmetinde icracının ağıt havasında okuduğu duygusal tercüman oldukça vurgulu olmasına rağmen katılımcılarda beklenen etkiyi göstermemiştir. İbadetin genel sürecine bakıldığında çerağ hizmeti ve kadın katılımcılar en yüksek performansa sahiptirler.

C13'te ise cem küçük bir köy odasında yapılmaktadır. Dedelerin oturduğu yerin arkasında toplanmış Türk bayrakları vardır. Duvarlarında küçük birkaç resim bulunan oda son derece sade ve düzgün bir görünüme sahiptir. Zeminde parça halılar ve minderler bulunmaktadır. Bu otantik yapıya ters olarak dedelerin katılımcılardan yüksek bir sedirde oturdukları gözlenmektedir. 100'e yakın kişinin katıldığı cemin yapıldığı mekân çok küçük olduğu için katılımcılar sıkışık bir şekilde yerleşmişlerdir. Cemimiz yöresel dedelerin ve katılımcıların bulunduğu sosyal bir çevrede yapıldığı için daha samimi bir ortam hissedilmektedir. Kadın ve erkek katılımcılar ayrı oturma düzeni oluşturmuş olsalar da cemin özüne uygun olarak genellikle mekân içerisinde karışmışlardır. 12 hizmet katılımcı grubun n sırasını oluşturacak şekilde karışık dizilmişlerdir.

şekil 3.13. C 13 Krokisi

Kadın ve erkek katılımcıların sayısı bir birlerine yakın görünmektedir. Giyim tarzlarından genellikle aynı yöre insanı oldukları düşünülen katılımcılar ibadete istekli bir duruş sergilemektedirler. Orta yaş ve üstünün çoğunlukta olduğu gözlenmektedir. Katılımcıların hepsi edep erkân oturuşunu bozmadan elleri göğüslerinde icra ortamında bulunmuşlardır.

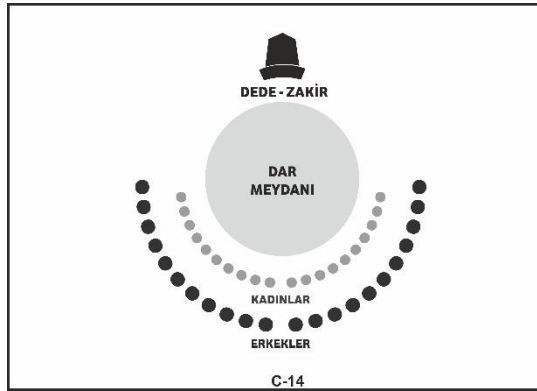
12 hizmet sırasıyla erkânları yürütmüşlerdir. Eğitilmiş oldukları belli olan görevliler icralarını eksiksiz yerine getirseler de bazı yerlerde hızlı oldukları ve anlaşılamadıkları düşünülmektedir.

Cemimizi diğer cemlerden ayıran en önemli özelliklerden biri de ses düzenidir. İncelediğimiz cemlerde C15ve bu cem hariç bütün cemlerde mikrofon ve hoparlör gibi sesin duyulmasını sağlayan düzenekler görülmüştür. Değişen toplumsal yapılar beraberinde teknolojinin kullanılmasını da zorunlu kılmıştır. Bu zorunluluk cemlerin otantik yönünü zedelemektedir. Mikrofonun sesi yükselteceğine güvenen icracılarda sık sık sönük ve durgun bir söyleyişe rastlanmaktadır. Kırlangıç ceminde katılımcıların az ve mekânın küçük olması cemin doğallığını da devam ettirme imkânı tanımaktadır. Her icracı söyleyeceklerini duyurmak için canlı ve gür bir ses kullanmakta, katılımcılara icrasını en etkili biçimde sunmaya çalışmaktadır. Özellikle tevhid ve miraçlama bölümlerinde sesi ancak duyulan zakire ve sazına tüm katılımcılar koro halinde eşlik ederek hem ibadete coşku katmışlar hem de cemin anlamına uygun olarak birlik olmuşlardır. Dolayısıyla ses düzeni de cem ortamında içtenliği ve birliği sağlayan önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcılar bu bölümlerde oldukça hareketli ve coşkuludur. Diğer cemlerde semah ekibinin dualarını alırken kadın erkek sırtlarından sarılarak beklemeleri beklenen bir uygulamayken hiçbirinde görülmemiştir. Sadece Kırlangıç ceminde gördüğümüz bu uygulama ibadetin özüne uygundur ve icranın gelenekselliğinin bozulmadığını göstermektedir. Saka suyunun geldiği bölümlerde de duygusal boşalmalar görülür. Kadınların ağlamalarının yanında erkeklerin de vecd ile haykırışları katılımcıların icra ortamıyla bütünleştiklerini göstermektedir. Kadın zakirin söylediği bölümlerde artan duygusal tepkiler dışında diğer zakirin ve dedelerden bazılarının da ağladıkları görülmektedir.

Sonuç olarak katılımcılar Fatıha ve İhlas surelerinin Türkçe okunması gibi gelenekten görmedikleri uygulamalara eşlik etmekte zorlanırken tevhid, miraçlama ve saka suyu gibi geçmişten beri deneyimledikleri bölümlerde ibadete

aktif olarak katılmaktadırlar. Cemin başlarında icralara tepki vermekte zorlanan katılımcılar ilerleyen erkânlarda ibadet ortamına ısınan katılımcıların ibadet sürecinde performanslarının zamanla arttığı bir cem örneği olarak değerlendirilmektedir.

C14'te ise çok farklı uygulamalar gözlenmiştir. Öncelikle cemin Özge Can Aslan cinayetinden sonra yapılması ve cemin bu olaya adanması oldukça ilginçtir. Sosyal yaşantının dini ortama taşındığı bir ibadet olan cemin işlevine uygun bir uygulama olduğunu düşünmekteyiz. Oldukça geniş ve ferah bir yer olan Cem evinin zemininde katılımcıların oturması için boydan boya halı döşenmiştir. Işıklandırmaları ve yüksek kubbesiyle bir camiye andıran görkemli bir yapıdır. Duvarlarında birkaç Hz. Ali resmi dışında görsel bulunmaması cem ortamlarında olması beklenen bir durumdur ve cem mekânımız da bu özelliğe sahiptir. 300 kadar katılımcının bulunduğu cem ortamında yerleşim de diğer cemlerden oldukça farklıdır. Kadın ve erkek katılımcıların karışık bir şekilde yerleşmeleri cem ibadetinin ilkelerine uygun bir düzenlemedir. Ağırlıklı olarak kadın katılımcıların erkek katılımcılardan daha ön saflarda yer almaları ve yapılan hizmet erkânlarının icrasında daha belirgin görev almaları kadınların ibadet ortamında statüsünün diğer cemlerden çok daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Şekil 3.14. C 14 Krokisi

Cemimiz dedenin yönetiminden katılımcıların tepkilerine kadar diğer cemlerden oldukça farklı özelliklere sahiptir. Öncelikle cemimiz birlik cemi değil ikrar cemidir. Yani yola girmek isteyen evli bir çift dedenin huzuruna gözcü eşliğinde gelir ve uzun bir tercümanı onaylayıp “İkrar verdin mi?” sorusunu da doğrularak talip olduğu cem ortamına kabulünü talep eder. İncelediğimiz birlik

cemlerinde bu erkân yer almadığı için ikrar erkânı icrasını karşılaştırmak mümkün olmamıştır. Cemi tek başına yürüten dedemiz ağız özelliklerinden giyimine kadar farklı bir tarza sahiptir. Cem boyunca inançsal bilgiler vermek yerine tamamen insani değerler ve toplumsal sorunlardan bahseden tek dedemizdir. Katılımcılar bu süreçte saygı ile dinlemektedirler. Cemin en önemli icracısı olan dede tüm ibadet boyunca hem erkânları yürütmüş hem de katılımcıları ibadete yönlendirmek için sürekli katılımcılara hitaben konuşmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğu otantik yöre kıyafetleri ile katıldıkları ceme karşı oldukça ilgili ve isteklidirler. 12 hizmetin çoğunluğu yaşlıdır ve geleneksel olarak doğal bir şekilde hizmetlerini yürütmektedirler. Zakir yaşlı biridir veduvazları içtenlikle okuduğu görülse de anlaşılmayan bir sesle ve bozuk bir melodiyle çalmaktadır. Buna rağmen katılımcılar icraya hep birlikte coşkuyla eşlik etmektedirler. Katılımcıların ceme olan desteği ve icra sahiplerinin erkânları içtenlikle yapmaları performansın seviyesini de yukarılara taşımıştır.

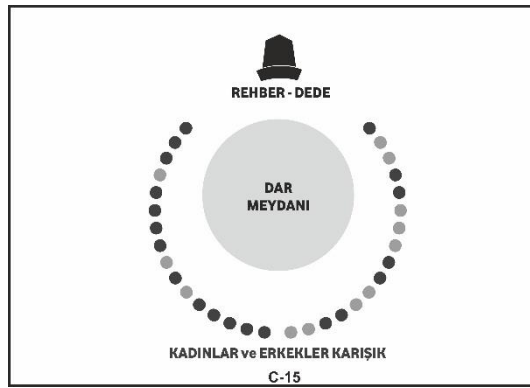
Cem ortamında yadırganan tek durum çekim için gelmiş bir TV kanalının görevlilerinin dede postunda oturup cemin yürütülmesinde misafir olarak bulunmasıdır. Dedenin misafiri katılımcılara tanıtması, ondan bir deyiş okumasını talep etmesi ve onların da cem boyunca icraları bir seyirci edasıyla izlemesi ibadet ortamına yakışan bir uygulama değildir.

Tevhid ve miraçlama bölümünde tüm hareketleri katılımcılar kendiliğinden gerçekleştirmekte ve semah bölümünde de icranın coşkusuna eşlik etmektedirler. Asıl önemli olan ise mersiye bölümünde baştan beri karışık oturan kadın ve erkeklerin el ele tutuşup mersiye okumalarıdır. Diğer tüm cemlerde sadece duvaz ve deyiş okunurken bu cemde Pir Sultan'dan okunan ezgiler ve özgün müzik tarzında türküler okuması cemin sosyal yönünün de olduğunu ortaya koymaktadır.

Diğer cemlerde gördüğümüz icra sırasını takip etmeden ve bazı erkânları hiç uygulamadan yürütülen cemimiz oldukça farklı bir icra ortamı olarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların ibadete duyduğu istek kadar icracıların ve dedenin enerjisi de yüksek performansın belirleyicisi olmuştur.

C15'te ise mekân katılımcılardan birinin evindeki salondur. Katılımcı grup tamamen kendi aile üyelerinden oluşmaktadır. Ev sahibi Hz. Hüseyin'in mezarını ve Necef'i ziyaretinden sonra gündüz saatlerinde dedenin dualarıyla kurban kesip

akşamında da cem tertip etmiştir. Ev ortamında yapıldığı için diğer cemlerden mekânsal olarak oldukça farklı bir özellik göstermektedir. Katılımcılar kadın-erkek tamamen karışık oturmaktadırlar. Dede evin başköşesindeki bir koltukta oturmaktadır. Yanındaki koltuklarda da diğer yaşlı katılımcılar, ana ve rehber oturmaktadır. Diğer katılımcıların ise yerde edep erkân şeklinde saygıyla oturmaktadırlar. Bu yüzden oturma düzeninde diğer cemlerde cinsiyete göre ayrıldıkları düşünülecek olursa bu cemde yaşa göre bir diziliş dikkati çekmektedir. Dede en yakın grup yaşlılarken daha sonra orta yaşlılar en arka sırada da gençler yer almışlardır. Sadece hizmet görececek gençler ön saflarda yer almışlardır.

Şekil 3.15. C 15 Krokisi

Cemimizde hizmet erkânlarının çoğu dedenin isteğine göre doğaçlama bir sıra ile yürütülmektedir. Hizmet erkânlarının çoğunluğu gençler tarafından yürütülmektedir ama tercümanların okunmasından işlemlerin yönlendirilmesine kadar tüm işleri dede yaptırmaktadır. Bu icralarda iş yoğunluğu dedeye kalmış da olsa hizmet erkânı cem evlerinde yapılan cemlerin eğitim almış görevlilerinden çok daha doğaldır. 12 hizmetin ayrıca bir oturma sırası olmadığı için katılımcıların arasından çıkıp görevlerini yerine getirmektedirler. Cemin işleyişi boyunca dedenin sürekli katılımcılara hitaben öğütlerde bulunması ve ibadeti vecd halinde yürütmesi katılımcıların ibadete eşlik etmesini ve manevi coşkuyu hissetmelerini sağlamıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Cem ibadeti, yüzyıllardan beri Alevi toplumunun kültürel ve sosyolojik özelliklerini en açık şekilde ortaya koyan özel bir ibadet olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarihin bu kadar eski dönemlerine tanıklık eden bu kültür, Anadolu'nun Türkleşmesinden, Şaman inançlarının yaşatılmasına kadar pek çok işlevi yerine getirmiş ve Türk kültürünün en sadık mirasçılarından biri olarak günümüze kadar gelmiştir. Bu ibadet, Alevi toplumlarında dini ve ruhsal bir ihtiyacı karşılamanın dışında sosyal ve hukuki düzeni de sağlayan bir kontrol mekânizması olarak karşımıza çıkmaktadır. Yazıya geçmemiş olmasına rağmen, yasal düzlemde oluşturulmuş kanunlardan daha fazla yaptırım gücüne sahip, daha düzenleyici ve etkilidir.

Cem, Aleviliğin sadece ibadet anlayışı olarak kalmamış; bir yaşam biçimi, bir arınma merkezi ve bir mahkeme salonu olarak da sosyal hayatta yerini almıştır. Dolayısıyla cem törenlerini sadece dini bir metin olarak değil folklorik bir icra ortamı olarak da değerlendirilmek yerinde olacaktır. Son yüzyılın halk edebiyatı kuramlarından olan gösterimci performans teori, folklorik ürünleri icra edildikleri ortamlarda inceleyerek değerlendiren ve bu değerlendirmeleri yaparken icra ortamlarındaki değişkenlerin (kişiler, mekân, kültür...) performans etkilerini saptayan bir kuram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan; Alevilerin dini ve kültürel tüm özelliklerini en açık şekilde gördüğümüz cem ortamları performans teori ışığında incelenmiş ve önce hizmet erkânları sonra da cemlerin genel performansları hakkında bazı sonuçlara ulaşılmıştır.

Cemin başlangıç aşaması muhabbet bölümüdür. Bu bölümün en önemli icracısı olan dedelerin genel performansları, büyük ölçüde bu bölümde ortaya çıkmaktadır. Dedelerin sohbet süreleri bölgeye ve yerleşim türüne göre 15-90 dk. arasında değişmekle beraber ortalama 45 dk. sürmektedir. Bu süre boyunca cem ortamında bulunan tüm bireyler dedenin aktardığı bilgiler ışığında cem olmaya ruhsal olarak da hazırlanırlar. Dedenin katılımcıları iyi gözlemleyip muhabbet süresini ona göre belirlemesinin cemin performansını arttırdığı gözlenmiştir.

Dede seçtiği konuyu cem ortamına katılan canlılara anlatırken tıpkı bir öğretmen gibi onların anlama düzeylerini, hazırbulunuşluklarını, sosyal ve kültürel özelliklerini, yaşlarını hatta cinsiyetlerini bile göz önünde bulundurmak zorundadır. Bunun yanında dedelerin katılımcılara hitap ederken ses tonlarını

ayarlamaları da muhabbet sürecinin sağlıklı ilerlemesinde önemli bir faktördür. Anlaşılır, canlı ve tok bir sesle hitap ettiğinde ise dinleyenlerin sadece ilgisini çekmekle kalmayıp kendisine ve cem ibadetine karşı saygılı bir duruş sergilemelerini de sağlamaktadır.

Günümüzde şehir ortamlarının kozmopolit yapısının cemlere de taşınması dede- talip ilişkisini zedelemekte, dolayısıyla bir talibin katıldığı cemi yürüten dedeyi tanıyıp benimsemesini de engellemektedir. Dolayısıyla dedeyi ve makamını yeterince tanımayan, özümseyemeyen katılımcılar için cem ibadetleri de bir ibadet yerinden çok bir seyir alanı haline gelmektedir. Cem evlerinin kurum temsilcisi haline gelen dedeler de katılımcılarda saygı uyandırma, ibadete ciddiyet ve disiplin katma kaygısıyla giyim, duruş, hitabet, diksiyon gibi bir takım karizmatik özelliklerle kendisini donatma ve entelektüel, modern bir duruş sergileme yoluna gitmişlerdir. Günümüz dedelerinin özellikle şehirleşmeyle beraber getirdikleri özelliklerden biri de cemlere takım elbise ve kravat gibi resmi bir tarz benimseyerek gelmeleridir ki incelediğimiz cemlerde sıkça görülmüştür. Göstergibilimsel olarak bir din adamının bir devlet memuru gibi giyinmesinin iktidar bağlamında analizi yapılabilir. Burada sadece kıyafeti Cumhuriyetle bütünleşmiş Alevi liderlerinin çağdaş insan görüntüsü içinde ibadet etmesi bakımından değerlendirilmiştir

Sabahtan başlayarak tüm gün devam etmesi gereken cem hazırlıklarının şehirleşmeyle beraber ortadan kalkması sonucunda cem ibadeti akşamın belli saatlerine sıkıştırılmış ve sadece belli erkânlarla düzenlenmiş ibadet alanları haline getirilmiştir. İbadetin böyle bir değişim sürecine girmesi ve dedenin kendisini sadece ibadet alanında göstermesi de taliplerin nazarında dedeyi sıradan bir din görevlisi konumuna getirmektedir. Dede cem alanına geldiğinde zaten herkes yerini almış ve yapılacak tüm hizmetler önceden belirlenmiştir. Buradan yola çıkarak cem ibadetine dedelerin otoritesinin ve pozisyonunun kırsaldan şehire doğru gittikçe ciddi bir düşüş sergilediği görülmektedir.

Dedelerin eski dönemlerde cem ortamını yönetirken “tarık” adı verilen değnekler kullandıkları bilinmektedir. Günümüzün şehirleşen yaşam koşullarında da dedelerin artık tarık kullanmak gibi bir hevesleri yoktur ve incelediğimiz cemlerde hiçbir dedenin böyle bir materyal kullandığı gözlenmemiştir. Fakat tarık sahibi olan ocaklar ve onunla yapılan cemler özellikle doğu bölgelerimizde vardır.

Geleneksel köy cemleri ile şehirlerde yapılan cemler arasındaki bir diğer önemli husus da dedelerin sayısıdır. Köy yerlerinde her bölgenin bir dedesi olduğu için cemler o dedenin sorumluluğunda yürütülmektedir. Ancak şehirleşmeyle beraber cemler cemevlerine taşınmış ve kalabalık olan bu cemleri birden fazla dede yürütmek zorunda kalmıştır. Genellikle bu cemler dedelerden birinin başkanlığında yürütülmekte diğer dedeler de sırayla her bir erkânın duasını vermektedirler. Dedelerin ibadet sürecinde erkânların duasını verme görevi de eski dönemlere nazaran günümüzde daha sistemli bir hal almıştır. Önceden dedenin kendi ocağında edindiği ve doğaçlama olarak okuduğu gülbenklerin yerini artık Cemevlerinin dedelere metin halinde sunduğu erkân duaları almıştır. Erkânların duasını verirken gözünü metinden ayırmayan bir dede profili katılımcılar tarafından hoş karşılanmamakta ve onların ibadete olan güvenini azaltmaktadır. Zaten metinden okunan bir dua doğallıktan uzaklaşmakta ve genellikle pasif ses tonu ile buluşunca anlamını da kaybetmektedir. Bu nedenle dede ibadet ortamında etkili bir performans göstermek için dualarını anlaşılır ve samimi bir dille okumalıdır.

Cem ibadetinin performansa dayalı yönü onun teatral özelliğini de ortaya çıkarmaktadır. Dedenin muhabbet esnasında icrasını etkileyen en önemli noktalardan biri de jest ve mimiklerini kullanışdır. Çünkü söylediklerini aynı zamanda fiziksel olarak da desteklemek icranın kalitesini de artırmaktadır. İncelediğimiz bazı cemlerde dedenin muhabbet edeceği konuyu elindeki bir metinden okuması katılımcılarla olan iletişimini kesmiş, tek taraflı bir sohbet ortamı yaratmıştır. Ayrıca böyle uygulamaların dedenin otoritesini de olumsuz etkilemiştir.

Dedenin muhabbeti bittikten sonra artık sıra asıl beklenen bölüme yani cem olmaya, bir olmaya gelir. Bu bölümden sonra katılımcılar icra ortamında aktif rol alacağı için performansın da bu bölümden sonra arttığı gözlenmiştir.

Performans teori ışığında incelenen cem törenlerinde, 12 hizmetin sadece ibadet esnasında gösterimi olanlar karşılaştırılmıştır. İbadet anı dışında görevli olanların hizmetlerini görüntüleme şansımız bulunmadığı için bu erkânlar değerlendirilememiştir.

Cem ibadeti, Aleviliğin temel prensiplerinden olan herkesin eşit olması ilkesine uygun olarak icra edilse de ibadetin gösterim aşamasında bir hiyerarşik

yapının ortaya çıktığı görülür. Bu hiyerarşide en üst kademede dede bulunur. 12 hizmeti yürüten görevliler de dedenin ibadet süresince yardımcılarını olarak görev yaparlar. Bu kişiler edilen dualara, dönülen semahlara, çalınan deyişlere ne kadar eşlik eder ve ibadetin özünde varolan ruhsal enerjiye ne kadar çok ulaşırsa katılımcılar da cemin birleştirici havasına o kadar adapte olmuşlardır.

12 hizmet genellikle çıplak ayakla hizmetini sürdürmek zorundadır. Ancak cem evlerinde mekânın elvermediği koşullar olabildiği için bu kural pek fazla uygulanamamaktadır. Geleneksel cemlerde bu hizmetler çocuk yaştan itibaren deneyimlenen, cem ortamlarından görerek öğrenilip doğaçlama olarak icra edilen erkânlardır. Şehir kültüründe ise cem ibadetinin kurumsallaşması sonucu 12 hizmet böyle doğal bir öğrenim sürecinden geçemediği için özel bir eğitime tabi tutulmaktadır. Bu uygulama her ne kadar 12 hizmetin eğitimini bir disiplin içerisinde ortaya koysa da otantik cemlerdeki doğallıktan uzaklaştığı için icralar resmi bir havaya bürünmektedir. Cem ortamlarında dikkati çeken hususlardan biri de 12 hizmet görevine çocukların da çıkarılmasıdır. Bu durum şehir kültüründe büyüyen ve cem ibadetinden uzak kalan Alevi vatandaşların gelecek nesillerde ibadetin devamlılığını sağlamak için buldukları bir yol olarak tespit edilmiştir.

Gösterim tam bir enerji işidir. Bir icra sahibinin enerjisini ses tonu, jest ve mimikleri belirler. İcracı, yürütmekte olduğu erkânın maneviyatını, anlamını kendi içinde özümsemeli ve katılımcılara da bunu hissettirmelidir. Tıpkı bir tiyatro sanatçısı gibi 12 hizmet görevlilerinin de sahne üzerinde gerçekleştirdiği icra ile katılımcıların ilgisini çekmek, ibadete uygun davranmalarını ve manevi doyuma ulaşmalarını sağlamak gibi durumlara dikkat etmek zorundadır. İcrasını gerçekleştirirken kullandığı ses tonu, vurgular, jest ve mimikler icranın etkileyciliğini arttırdığı için katılımcıların da içtenlikle icraya katılmalarını sağladığı tespit edilmiştir.

İncelediğimiz cem törenlerindeki erkânların hepsi her zaman tam olarak gerçekleşmemekle birlikte her zaman aynı sıra ile de icra edilmemektedir. İbadetin gerçekleştiriliş amacı, gerçekleştirildiği yer ve zamanın bu konuda oldukça etkili olduğu tespit edilmiştir.

Postun ya da seccadenin serilmesi de diğer erkânlar gibi yöreden yöreye değişiklik göstermekle beraber bazen rızalık bölümünden sonra bazen de ilerleyen erkânlarda icra edilmektedir. İncelemiş olduğumuz cem törenlerinde post

erkânının yürütülmesinde de bölgeden bölgeye farklılıklar tespit edilmiştir. Eski dönemlerde post hizmetinde genellikle daha önce kesilmiş olan kurbanın postundan yapılıp işlenmiş gerçek koyun postu serilmektedir. Ancak günümüzde post yerine bazen battaniye, kilim gibi farklı örtülerin de kullanıldığı gözlenmektedir.

Cem ibadeti başladıktan sonra ortamda bulunanların cem olma yolunda birleşebilmeleri için ruhlarının arındırılması işlemine geçilir. Bu “tarikat abdesti” dir. Tezekâr diğer adıyla ibriktar erkânını genellikle bir erkek ile bir bacı yürütür. Bazı bölgelerde tek başına bir erkek ya da tek başına bir kadın da bu hizmeti yürütebilmektedir. Tezekârın performans teori ışığında değerlendirilebilecek en önemli icrası abdest aldırma işlemidir. Bu esnada kullandığı eşyalar da tezekâr hizmetinin icrasını büyük oranda etkilemektedir. İbriğin, leğenin kırklar cemindeki tezekâr hizmetinin aslını en çok yansıtan özelliğe sahip olması gerekmektedir. Bundan dolayı ibriğin ve leğenin bakır bir görünüme sahip olması hizmet erkânı boyunca hem katılımcıların hem de hizmet sahibinin ibadeti özümseyişini de olumlu yönde etkilemektedir. Plastik bir sürahi ve renkli bir leğenle yapılan bir hizmet, erkâna duyulan saygıya da gölge düşürdüğü gözlenmiştir.

Çerağ, cem ibadetinin olmazsa olmaz erkânlarından biridir. Nur Suresi’ndeki “Onun nurunun örneği, içinde çerağ bulunan bir kandile benzer.” ifadesinin sembolik uygulamasıdır. Işığa dönüşmeye çalışan insanın, insan-ı kâmilin öz ruh halidir. Hakk’ın nurunun ışık olarak ortama doğmasını sembolize eden çerağ yakma hizmeti genellikle bir erkek görevli tarafından dede huzurunda gerçekleştirilir. Çerağ hizmeti eski dönemlerde çıraklarla gerçekleştirilirken daha sonraları üç başlı şamdanlara yerleştirilen mumlarla yürütülmeye devam etmiştir. Günümüzde ise değişen teknolojik imkânlarla birlikte bu üç başlı şamdanların yerini düğmeye basarak yakılan elektrikli şamdanlar almaya başlamıştır.

Cem törenlerinde de süpürgeci cem evinin temizliğinden sorumlu kişidir. Süpürge erkânı, maddesel anlamda alanı pisliklerden arındırmanın ötesinde ibadet alanının kötülüklerden, nefsi düşüncelerden ve şeytani varlıklardan uzak tutulması gibi amaçlarla da yapılır. Süpürgecinin de diğer erkânlarda olduğu gibi ses tonundan sahnedeki jest ve mimiklerine kadar her tutumu katılımcıların tutumunu etkilemiştir. Süpürge hizmetinde çalı süpürgesi kullanılmaktadır. Süpürge hizmeti kullanıldığı materyal bakımından değişen yaşam koşullarından çok fazla etkilenmemiştir. Günümüzde de çalı süpürgesi kullanılmaya devam etmektedir.

Gözcü, cem ibadetinde dedenin bir kontrol mekânizması olarak görev yapar. Bu nedenle ibadetin en hareketli kişisidir. İnceleme fırsatı bulduğumuz cemlerde gözcü hizmetinin bazen son derece etkin rol oynadığı bazen ise sembolik bir yeri olduğu gözlenmektedir. Tüm cemlerde ortak olan özellik gözcülerin bir erkek olmasıdır. Ayrıca belli bir kurumun denetiminde yürütülen cemlerde gözcülük vazifesini hep aynı kişinin yürüttüğü gözlenmektedir. Dolayısıyla cemlerimizin bir kısmında bu görevlinin yürüttüğü erkânların her ibadet ortamında farklı performanslar gösterdiği anlaşılmış olacaktır. Gözcülerin etkin olduğu cemlerde performansın çok daha yüksek olduğu fark edilmektedir.

Hizmet erkânları bittikten sonra dedeler önce Tövbe Suresi'nden okudukları ayetlerle duaya geçerler. Bu bölümün tek icracısı dede ve katılımcılardır. Okunan dualar genellikle daha önceden belirlenmiş ve ezberlenmiş dualardır. Ancak bazı dedelerin bu bölümlerde ellerindeki metinden de okudukları görülmektedir. Zaten metinden okunan bir duanın tonu, vurgusu düz bir özellik göstermekte bu nedenle de katılımcıya cem ruhunun geçişini engellemektedir. Bazı dedelerin ise ezberden, gözleri kapalı ve içtenlikle bu duaları okudukları gözlenmektedir ve dolayısıyla icranın performansı oldukça yüksektir.

Tövbe ve Nadi Ali duaları okunduktan sonra secdeden kalkılır ve zakir "Tevhid"i çalmaya başlar. Tevhit, bütün peygamberlerin "La ilahe illAllah" düsturuyula hizmet ettiklerinin anlatıldıkları şiirsel metinleridir. Bu nedenle tevhid ve miraçlama ibadetinin performansının en yüksekte olduğu, hem katılımcıların hem 12 hizmetin hem de dedelerin ibadeti özümlediği bölümdür. Hizmet erkânları yürütülürken kısmen izleyici konumunda olan katılımcılar bu bölümde ibadete kendilerini bırakmakta, teslim olmakta ve Allah'a yaklaşmak için ibadete eşlik etmektedirler.

Tevhid'den sonra Peygamberimiz'in Miraç olayını anlatan miraçlama okunmaya başlar. Bu bölümde Peygamber'in göğe yükselişi, Kırklar Meclisine girişi ve semaha katılması anlatılır ve bu bölümler bazı jestlerle kısmen canlandırılır. Katılımcıların ibadete olan yakınlığı bu bölümde daha belirgin olarak ortaya çıkmaktadır. Çünkü miraçlamanın sözlerine uygun hareketlerin yapılması ibadet bilgisinin yeterli olmasını gerektirmektedir. Bu durumda cem ortamlarını çok iyi tanımayan ya da dikkatini veremeyen bir katılımcı için en güvenilir yol gösterici 12 hizmet olmaktadır. Hizmet erkânındaki kişiler tecrübeleri ve bir kuruma bağlı iseler eğitimleri nedeniyle miraçlamanın gösterimsel bölümlerini

takip etmekte ve cemaati de bu anlamda yönlendirmektedirler. Bunun için semahlar sınırlı değildir, herkes kendi yöresine göre semahlarını dönebilirler. Cemevlerinde hizmet erkânlarının eğitimi verildiği gibi semah eğitimleri de verilmektedir. Eğitim alan bu kişiler cemlerde kırklar semahı ve değişik semahları dönerek cem törenlerinde görev almaktadırlar. Pek çok semah grubunda özel olarak tasarlanmış kostümler ya da o semah grubundan olduğunu belli eden çeşitli aksesuarlar bulunmaktadır. Semahlar kendini Hakk'a teslim etme ve ruhsal bir coşkunun ürünleri iken belli bir koreografi ile düzenlenen semahlar bu samimiyeti ve doğallığı bozmakta, semahı bir gösteri unsuru haline getirmektedir. Bu nedenle otantik cemlerde halkın içtenlikle kalkıp vecd halinde döndüğü semahların ibadetin özüne daha uygun olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu bölümün bir diğer önemli özelliği de semahçılar kadar zakirin de performansının asıl görüldüğü bölüm olmasıdır. Bu nedenle bu bölüm değerlendirilirken zakirler de karşılaştırılmıştır.

Cem ibadetinde tevhid ve miraçlama bölümünden sonra sıra saka suyunun dağıtılmasına gelir. Semahların manevi coşkuyu doruk noktasına çıkardığı cem ortamında saka suyunun dağıtılması ile aynı coşku duygusal bir yönde ilerlemeye başlar. Hz. Hüseyin ve ailesinin Kerbela'da şehit edilmesinin yüzyıllardır dinmeyen acısı her cem ortamında tekrar tekrar hatırlanır ve duygular aynı tazellekle canlanır. Bu nedenle saka suyunun sunulması ibadetin en ağır ve en duygusal bölümüdür. Alevi inancında Hz. Hüseyin'in yasını tutmak, onun için gözyaşı dökmek kutsal bir vazifedir. Katılımcıların diğer erkânlarda böyle bir beklentisi yokken bu erkânda icra sahiplerinin duygusal yoğunluğu arttırmalarını ve Kerbela acısını yüreklerde yeniden yaşatmalarını beklerler. Bu bölümün performansını icracı belirler. Bu nedenle Sakacı tercümanını okurken, Zakir mersiyeyi çalıp söylerken, dede duasını okurken sesiyle, vurgusuyla, jest ve mimikleriyle bu hüznü en yoğun haliyle canlandırmakta ve katılımcılara Kerbela çölleriindeki acıyı hissettirmeye çalışmaktadırlar.

Hizmet erkânlarının performansları dışında genel olarak cemleri etkileyen unsurlar da bulunmaktadır. Bir performansı etkileyen en önemli unsur ibadete gelenlerin taşıdığı özelliklerdir. Katılımcıların sosyal ve kültürel alışkanlıkları, yaşları, cinsiyetleri, eğitim düzeyleri, ibadete bakış açıları, geleneğe bağlılıkları, dedeye ve birbirlerine olan bakış açıları icrayı büyük ölçüde etkilemiştir. Öncelikle değişen yaşam koşulları, hayat standartları, günlük hayatın karmaşası, yöresel kültür icra ortamına katılan herkesi etkisi altına almaktadır. Dede, 12 hizmet ve

katılımcılar da cemde içinden çıkıp geldikleri bu değişkenlerin etkilerini ister istemez icra ortamına taşımaktadırlar.

Bunun yanında katılımcıların yaş düzeylerinin de performansı etkilediği gözlenmiştir. Yaş seviyesi arttıkça ibadete karşı daha içten ve istekli bir yaklaşım dikkati çekerken yaş seviyesi düştükçe ibadet ortamına olan ilgi de azalmaktadır. Özellikle orta yaş üstü katılımcılar gelenekten alışık oldukları cem ortamlarının etkisiyle ibadete eşlik etmektedirler. Genç kuşak ise uzun süren cem törenini ya sıkılarak ya da merakla izlemekte ancak eşlik etmemektedir. Buna rağmen 12 hizmette yer alan genç gruplar gayet düzgün bir Türkçeyle ve kendilerini ibadete vererek hizmetlerini yerine getirmektedirler. Buradan yola çıkarak yaş kriterine göre değil icraya görevli olarak aktif katılmanın performansı daha olumlu yönde etkilediğini söyleyebiliriz.

Ayrıca katılımcıların cinsiyetleri de performansı etkilemektedir. Erkek katılımcılar muhabbet bölümünü daha ilgiyle dinlerken kadın katılımcıların sıkıldıkları, buna rağmen mersiye bölümünde kadınların daha duygusal tepkiler verdikleri söylenebilir. Tevhid ve miraçlama bölümlerinde erkek katılımcıların da şevk ile haykırdıkları görülse de erkânların genelinde kadınların ibadeti daha fazla benimsedikleri jest ve mimiklerinden hissedilmektedir. Katılımcıların sosyal yaşantısını ve kültürel yönlerini karşılaştırdığımızda da farklılıklar tespit edilmiştir.

Batıya doğru geldikçe cemlerde kadınların daha aktif rol oynadıkları ve kadınların giyim kuşamlarının büyük ölçüde modern bir hal aldığı gözlenmektedir. C4'te hemen hemen hiç açık bayan yokken Edremit ceminde giyim tarzları neredeyse dekolteye varacak kadar açıktır. Ayrıca batı bölgelerinde güncel toplumsal sorunlar ele alınıp (Çepni ceminin Özgecan Aslan'a ithaf edilmesi gibi) ceme ara sıra özgün tarzda müziklerle eşlik edilmektedir. Doğuya doğru gittikçe müzikler tamamen gelenekselleşmekte ve muhabbetlerde Aleviliğin yol bilgileri dışındaki konulara fazla yer verilmemektedir.

Katılımcıların ibadet ortamına gelirken mutlaka o ibadetten beklentileri de olacaktır. Kimileri ibadeti merak ederek, kimileri geleneğe olan bağlılıktan, kimileri ise iç dünyasını arındırma ve Allah'a yaklaşma arzusundan bu ibadet ortamına katılmaktadır. Geleneğe bağlılık ya da merak sonucu gelenlerin ibadet ortamında daha pasif kaldıkları ve çabuk sıkıldıkları, ibadeti içselleştirmiş

olanların ise erkânlara samimiyetle eşlik ettikleri vücut dillerinden anlaşılmaktadır. Katılımcıların eğitim düzeyi, sosyal statüsü, ekonomik düzeyi gibi birçok etken de katılımcıları olduğu kadar dolaylı olarak cem ortamının enerjisinin de belirleyicisi olabilmektedir. Kırsal bölgelerde ceme katılan geleneksel tarzda katılımcılar icra ortamında daha samimi bir profil çizerken şehir ortamında ve daha modern tarza sahip katılımcıların ibadet ortamında çekingen davrandıkları gözlenmiştir.

Cem törenlerini etkileyen diğer önemli bir unsur da mekân ve yerleşimle ilgili ayrıntılardır. Bir gösterim için sahne düzeni ve dekor ne kadar önemliyse cem ibadetinde de cemin yapıldığı salon ve düzen o kadar önemlidir. Mekânın genişliği, imkânları, temizliği, ses düzeni, sıcaklık kontrolü, oturma düzeni, sadeliği performansı etkilemektedir.

Öncelikle mekân katılımcıların sayısına orantılı olarak ne çok büyük ne de çok küçük olmalıdır. Uzun süren bir ibadetin sıkışık bir ortamda yapılması katılımcıların ibadetin özünü benimsemelerini engellemekte ve manevi hava oluşmamaktadır. Bununla birlikte katılımcı sayısına göre fazla büyük bir mekânda yapılan icralarda da katılımcılar bir birlerinden uzaklaştıkça birlik duygusu dağılmakta ve ibadetin özü kaybolmaktadır. Kırsal bölgelerde ibadet mekânı olarak katılımcılardan birinin evi ya da köy odaları kullanılırken şehir gibi kalabalık yerleşimlerde bunların yerini cem evleri almıştır. Kaldı ki cem evlerinin büyüklüğü bile nüfusa ve kültürel düzeye bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Küçük ve sade cem evleri olduğu gibi oldukça görkemli ve büyük cem evleri de bulunmaktadır. Camiyi andıran kubbeler, lüks döşemeler, abartılı aydınlatma sistemleri, süslemeler gibi gösteriş imgeleri bir cem ortamına yakışmayacak özelliklerdir. Dolayısıyla az sayıda katılımcının olduğu bir cem töreninde ev ortamı ya da cem odalarında samimiyet ve içtenlik daha ön plana geçmekte ve ibadet anlamını bulmaktadır. Gösterişin öne çıktığı mekânlarda ise katılımcılar birbirine yabancı gözüyle bakmakta ve birbirini tanımayan insanların oluşturduğu ibadet ortamında birlik duygusunu yakalamak zorlaşmaktadır. Aleviliğin inançsal bakımından sadeliği öngördüğünü düşündüğümüzde, orta büyüklükte ve ferah bir ortam ibadet için en uygundur diye tespit etmek yerindedir.

Bunun yanında mekânların olanakları da bir birinden oldukça farklıdır. Küçük cem odalarında hizmet erkânları için geleneksel araç gereçler kullanılırken büyük cem evlerinde bu materyaller modernleşmekle birlikte otantikliğini yitirmektedir. Örneğin çerağ hizmetinde kimi yerlerde mum yakılırken kimi

yerlerde düğme yardımıyla ampuller yakılmaktadır ya da dar meydanı kimi yerlerde parke ile döşemişken kimi yerlerde yuvarlak bir parça halı serilmiştir. Büyük cemevlerinde klima, kalorifer gibi olanaklar da mekânın sıcaklığını kontrol altında tutarak ibadetin bölünmesini, manevi havanın bozulmasını engellemektedir. Bunun yanında küçük cem odalarında ses düzeni bulunmamakta ve icracılar çıplak sesleriyle erkânları yürütmektedir. Ancak katılımcı sayısının çoğaldığı büyük cem evlerinde sesin dağılması için ses düzenekleri kurulmuştur. Bu durum teknolojik bir gereksinim olsa da cem ortamına bir resmiyet kattığı düşünülmektedir. Ayrıca cem ortamlarının yerleşim düzenleri de bir birinden oldukça farklıdır.

Cem törenleri “Cemal cemale olma” ilkesine uygun olarak halka şeklinde icra edilirler ve cinsiyet farkı gözetmeksizin kadın erkek karışık yapılan törenlerdir. “Erkeğin kişiliğini, kadının dişiliğini dışarda bırakması” ilkesi bu ibadetin genel anlayışıdır. Buna rağmen özellikle doğu bölgelerinde kadın ve erkeklerin net bir biçimde dar meydanının iki yanına ayrıldıkları -bazı bölgelerde kadınların arka saflara erkeklerin ön saflara oturduğu da gözlenmiştir- bu durumun batıya gidildikçe yumuşayıp karma bir oturma düzeni haline geldiğini söyleyebiliriz. Ama asıl dikkat çekici olan köy cemleri ile şehir ortamlarının cem evlerinde tespit edilmiştir. Küçük cemlerde bir birini yakından tanıyan katılımcılar hiçbir ayrıma gerek kalmadan karışık otururken şehirlerdeki cem evlerinde bir birini tanımadıkları için kadın- erkek karışık oturmaktan çekinmektedirler.

Katılımcıların cem ortamındaki oturma düzenleri de performans üzerinde oldukça etkilidir. İncelediğimiz tüm cemlerde icra ortamına katılımın ve ibadete olan bağlılığın merkezden dışarı doğru gidildikçe azaldığı tespit edilmiştir. Dar meydanı merkez kabul edildiğinde gösterime en çok katılan ve dolayısıyla en fazla eşlik eden 12 hizmet görevlileridir ve bunlar halkanın da ilk sırasını oluşturmaktadır. Onların arkasına sıralanan katılımcılar ibadet boyunca 12 hizmetin önderliğinde icralara eşlik etmektedir. Dolayısıyla halkanın merkeze yakın bölümlerindeki katılımcılar ibadete daha çok katılırken arka sıralara gidildikçe bu performans düşmektedir.

Sonuç olarak İnceleme fırsatı bulduğumuz on beş farklı cem örneğinde Alevi toplumunun kültürel bir ürünü olan cem ibadeti üzerinde değerlendirmeler yapılmıştır. Bilindiği üzere performans teori gösterimin oluşmasını sağlayan bütün unsurları bir birleriyle ilişkisi bağlamında değerlendirerek analiz eder. Bu

bağlamda çalışmamızda gerek ortam özellikleri gerek katılımcıların etkisi gerekse hizmet unsurlarının cem ibadetinin gerçekleşmesine etkisi karşılaştırılarak analize tabi tutulmuş değişkenlerin bağımlı ve bağımsız etkisi sorgulanarak derinlemesine bir performans teori merkezli analiz gerçekleştirilmiştir.

KAYNAKLAR

- Akalın, Ş. H. (2010). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ahsen, T. F. (2010). Şaman Ritüellerinden Alevi Semahlarına Esrarlı Yolculuk. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Araştırma Dergisi*, 56. 45-68
- Altınok, Baki Yaşa (2001). Ehl-i Beyit ve Türkler, *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 18. 54-62
- Arslanoğlu, İ. (2001). Alevilikte Temel İnanç Unsurları ve Pratikler. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 20. 25-63
- Aydin, A. (1997). *Alevilik Bektaşilik Söyleşileri*. İstanbul: Pencere Yayınları.
- Azadovski, M. (1992). *Sibirya'dan Bir Masal Anası (Çev. İlhan Başgöz)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları
- Bal, H. (1997). *Alevi-Bektaşî Köylerinde Toplumsal Kurumlar*. İstanbul: Ant Yayınları.
- Baykurt, Ş. (1976). *Türkiye'de Folklor*. İstanbul: Kalite Matbaası.
- Bozkurt, F. (1995). *Türklerin Dini*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Cengil, M. (2003). Cem Ayini'nin Fert ve Toplum Üzerindeki Etkileri. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 3. 154-164
- Çınar, E. (2004). *Aleviliğin Gizli Tarihi*. İstanbul: Çivi Yazıları.
- Dedekargınoğlu, H. (2010). Dünkü ve Bugünkü Alevilik. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 56. 36 -38
- Dersim, Ş. (1994). Alevîlik. *Pir Dergisi*, 8. 145-164
- Ekici, M. (1998). Halk Bilimi Çalışmalarında Metin (Text), Doku (Texture), Sosyal Çevre ve Şartlar (Konteks) İlişkisinin Önemi. *Milli Folklor*, 5(39), 25-34.

- Ekici, M. (2004). Araştırma Yöntemleri. *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Ankara: Grafiker Yayınları, 69-112.
- Er, P. (1994). Yozgat İli Merkez Kababel Köyünde Alevi İnançları. *Türk Halk Kültüründen Derlemeler*, 15, 35-46.
- Er, P. (1996). Çorum İli Alaca İlçesi Eskiyapar Köyünde Alevi İnançları. *Türk Halk Kültüründen Derlemeler*, 8. 45-63
- Er, P. (1998). *Geleneksel Anadolu Aleviliği*. Ankara: Ervak Yayınları.
- Eröz, M. (1990). *Türkiye'de Alevilik Bektaşilik*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Ersal, M. (2011). Alevi İnanç Sistemindeki Ritüelik Özel Terimler. *Turkish Studies*, 6. 32-48
- Ersanlı, E. (2011). Bireyin İç Huzur Kazanmasında Cem Törenlerinin Etkisi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 58. 98-114
- Ersoy, R. (2004). *Performans Teori bağlamında Sözlü Kültür Ürünleri'nin Müzelenmesi Sorunu Üzerine Bazı Görüş Ve Düşünceler*. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi Sempozyumu Bildirileri'04, Ankara.
- Fırlalı, E. R. (1990). *Türkiye'de Alevilik Bektaşilik*. Ankara: Selçuk Yayınları.
- Gökçe, K. (2010). Aleviliği Yaşamak veya Alevi Olmak. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 56.
- Gölpınarlı, A. (1977). *Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri*. İstanbul: İnkilâp Yayınevi. 147-159
- Görkem, İ. (2009). Dünden Bugüne 'Türk Sözel Edebiyatı': Değişim Ve Dönüşüm. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 15. 69-58
- Güç, A. (1993). Yeryüzünde Üç Büyük Mescid. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5. 25- 59
- Gül, İ. (2014). Bir Sosyal Sistem Olarak Alevilik. *Hünkar Dergisi*, 1. 98-114

- Gültekin, M. (2014). Yerelleşme, Performans Ve Beden Folkloru Bağlamında Balıkesirli Masal Anlatıcısı Kezban Karakoç. *Milli Folklor*, 26. 36-68
- Günay, Ü. ve Güngör, H. (1997). *Başlangıçtan Günümüze Türklerin Dinî Tarihi*. İstanbul: Ocak Yayınları.
- Günbulut, Ş. (1996). *Ortadoğu Din Kültürü*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Güngör, Ö. (2010). Cemevi Konusuna Sosyolojik Bakış Denemesi. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 4. 68-95
- Işık, C. (2008). *Derviş Ruhan Örneğinde Alevi-Bektaşî Dervişlik Geleneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Işık, C. (2013). "İkrar Cemi ve Ritüelleri." *Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, 2
- Işık, C. (2015a). Alevî İnançında Kadın; Ruhsal Kabullerden Gündelik Yaşama. *Alevilik Araştırmaları Dergisi*, 8. 13-34
- Işık, C. (2015b, İstanbul). Alevîliğin Varoluşu ve Bugünkü Durumu. *1. Uluslararası Alevilik ve Bektaşîlik Sempozyumu*, 15-17 Mayıs 2015, İstanbul. 142-153
- Işık, C. (2016). Güruhu Naci'den Alevîliğe. *Alevilik Araştırmaları Dergisi*, 23. 23-52
- Işık, C. (2011). Alevi-Bektaşî Geleneğinde Muhabbet: Ruhsal Bir Bilgi Ortamı. *Milli Folklor*, 89. 147-159
- İskender, Ö. (2012). *Alevîliğin Yazılmayan Tarihi Kavramlar Kaynaklar On İki İmamlar Tarih Sürek İnanç İbadet Edebiyat*, (4. Baskı). Ankara: Kripto Yayınları.
- Kalafat, Y. (1999). *Türkiye'de Halk İnançları ve Alevîlik*. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi, 9. 125- 153
- Karakaş, M. (2003). Alevîlikte Cem. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 27. 74-98

- Köprülü, M. F. (1987).*Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*. Ankara:Diyanet İşleri Başkanlığı.
- Melikof, I. (2011). *Uyur İdik Uyardıla: Alevilik, Bektaşilik Araştırmaları*. (Çev. T. Alptekin) İstanbul: Cem Yayınevi. (Eserin Orijinali 1993'te Yayımlandı.)
- Nejat, B. (2006). *Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik*, 5. Baskı, İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Öktem, N. (1999). *Aleviliğin Senkretik Yapısı*, İstanbul: Truva Yayınları.
- Önder, A. T. (2007). *Türkiye 'nin Etnik Yapısı*, 26. Baskı, Ankara: Fark Yayınları.
- Öz, B. (1995). *Alevilik nedir?*. İstanbul: Der Yayınları.
- Rençber, F. (2013). Anadolu Aleviliğinde Görgü Cemi: Adıyaman Örneği. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 34. 36-54
- Saygı, H. (2005). *Soru ve Cevaplarla Alevi - Bektaşi İnançları*. İstanbul: Cem Vakfı.
- Seven, Y. C. (2010). İmam Rıza Ocağı'nda İnanç Uygulamaları.*Türk Kültürü Ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 12. 69-85
- Soyer, Y. (2005). Bir Türkçe Kültür Çevresi Bektaşi Aleviliği, *Uluslararası İnsanbilimleri Dergisi*, 2. 169-187
- Sözengil, T. M. (1991).*Tarih Boyunca Alevilik*. İstanbul: Çözüm Yayıncılık.
- Sözlük, T. (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Sümer, Derya (2011). Alevi-Bektaşi Miraç Söyleminden Cemin Simgesel Temsillerine Hakk'ın Birlik Bilinci, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Araştırma Dergisi*, 57. 147-159
- Taşgın, A. (2009). Cem, Cemevi ve İşlevleri.*Geçmişten Günümüze Alevî-Bektaşî Kültürü*. 8, 123-151
- Tombak, Y. (2012).*Avrupa Birliği'ne Üyelik Sürecinde Kolektif Özgürlükler Perspektifinden Türkiye'de Alevilerin Durumu*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi.

- Turan, A. ve Üçer, C.(2005). Bir Alan Araştırmasının Anatomisi: “Tokat Yöresi Alevileri, Tarihçesi, İnançları, Örf ve Adetleri”.*Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 20. 36- 65
- Turan, Ş. (1994). *Türk Kültür Tarihi*. Ankara: Bilgi Yayınları.
- Türkdoğan, O. (1995). *Alevi-Bektaşî Kimliği: Sosyo-Antropolojik Araştırma*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Urakova, L. (2014). Performans Teori'nin Aytislara Uygulanması ve Konisbay'in Sinbolat'la Yaptığı Aytista Söyleyici, Genel Dinleyici, Kesif ve Düzenleme. *Bilig*,71. 23-36
- Üçer, C. (2005). Geleneksel Alevilikte İbadet Hayatı ve Alevilerin Temel İslâmî İbadetlere Yaklaşımları.*Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 5.
- Üzüm, İ. (2009). *Tarihsel ve Kültürel Boyutlarıyla Alevilik*. İstanbul: İsam Yayınları.
- Yaman, A. (2012). Geçmişten Günümüze Alevi Ocaklarında Değişime Dair Sosyo-Antropolojik Gözlemler. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 63. 56-86
- Yaman, M. (2009). Alevilik ve Bektaşilikte Temel Âyin ve Erkânlar.*Geçmişten Günümüze Alevî-Bektaşî Kültürü*.45-65
- Yıldırım, E. (2012). Cemevleri ve Cemevlerinin Dini ve Toplumsal Fonksiyonları.*Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12. 121-149
- Yıldırım, R. (2012). Geleneksel Alevilikten Modern Aleviliğe: Tarihsel Bir Dönüşümün Ana Eksenleri. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 62. 87-102
- Yılmaz, H. (1998). Kentleşme Sürecinde Alevilik-Bektaşilik. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, O. (2009). *Sünni Gözüyle Alevîlik Kızılbaşlık Bektaşilik*. İstanbul: Yeni Vidi Vici Yayınları.

Yörükan, Y. Z. (2006). *Anadolu'da Alevîler ve Tahtacılar*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Zelyut, R. (1990). *Öz Kaynaklarına Göre Alevilik*. İstanbul: Anadolu Kültürü Yayınları.

EKLER

Ek.1. Cem Metinleri

Ordu- Gürgentepe Cemi

(Herkes ayağa kalkar. Sağ ellerini sol göğüslerinin üzerine getirerek da dururlar. Dede duaya başlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah, geldiğiniz yoldan durduğunuz dardan çağırdığımız pirden şefaah göresiniz. Divanlarınız kabul ola, muratlarınız hâsıl ola, dergâh hizmetine yazılmış ola. Darına durduk ya Allah ya Allah ya Allah, divanına durduk ya Muhammed ya Muhammed ya Muhammed, keremin sığındık ya Ali ya Ali ya Ali. İna yet eyle yol için ya Allah 14 Masumu Paklar, yol gösterin ya 17 Kemberbestler, ceminize Ali'n ya Kırklar, bağışlanmak senin yüzün suyu hürmetine olur pirimiz ya Hünkâr Hacı Bekteşı Veli. İlahi Yarabbi, darlarımızı divanlarımızı ibadetlerimizi dergâh ile kabul eyle, manevi huzurlarında bulunduğumuz Abdal Musa hazretlerinin himmetleri üzerimizde hazır ve nazır eylesin. Gerçeğe hu mümine ya Ali.

(Herkes yerine oturduktan sonra Dedenin sohbeti başlar)

Dede:

Niyazımız vardır gerçek erlere

Medet Abdal Musa pirim gel yetiş

Yüzümüzü sürelim her dem pirlere

Medet Abdal Musa pirim gel yetis

Derde düştüğümde halime gören

Umulmaz dertlere dermanı veren

Varıp dergâhına yüzümü sürem

Medet Abdal Musa pirim gel yetis

Muhammet Mustafa ali aşkına
Hasan'la Hüseyin Zeynel aşkına
Muhammet Bakır'ın yüzü suyuna
Medet Abdal Musa pirim gel yetis

Caferi Sadık'tan sürelim yolu
Musayı Kazım'dan içmişiz dolu
İmam Ali Rıza gönlümüzün gülü
Medet Abdal Musa pirim gel yetis

İmamı Taki Naki'den himmet
Hasanu'l Askeri ermeye zahmet
Şefa'at eyleye Mehdi Muhammet
Medet Abdal Musa pirim gel yetis

Gönlümüze doldu bu aşkın seli
İmdat isteyene uzatan eli
Himmeti ola Bektaş-ı Veli
Medet Abdal Musa pirim gel yetis

Dede: Evet değerli canlar, biliyorsunuz bugün burada bulunmamızın sebebi Abdal Musa'nın ziyaretine geldik o pire yüzümüzü sürdük. Şimdi Musa Abdal ile ilgili Ali Kaplan Dede sizlere biraz bahsedecek.

Dede: Değerli Canlar, çok uzaklardan yakınlarda toplanıp geldik Pir Abdal Musa ziyaretine. Bütün evliyalarımıza sahip çıktığımız gibi Abdal Musa'ya her yıl buraya gelip ziyarette bulunuyoruz. Cenabı Allah onun yüzü suyu hürmetine

ziyaretlerimizi kabul etsin. Anadolu erenleri, evliyaları gittikleri her bölgede mutlaka bir ışık yakmış, o ışık etrafında Ehlibeyt ailesini ve sevenlerini bir araya toplamış, Hz. Muhammed'in çizgisini bozmadan sürdürmüştür. İşte Abdal Musa da Hacı Bekteşi Veli zamanında yaşamıştır ve aynı zamanda o ailede olan Hz. Pir nasibini aramış ve nasibini burada bulmuştur. Bu bölgelerde İslamiyet'in bile olmadığı yerlerde Pir'in buraya gelişiyle hem İslamiyet hem Ehlibeyt yolunu erkânını yerleştirdi ve binlerce mürit etrafına topladı. Kimse kimseyi kırmadan incitmeden sevgi ile saygı ile barış ile bu insanları etrafına topladı. Anadolu erenlerinin hiçbiri şiddete başvurmadan tahta kılıçlarıyla birlikte insanları gönüllerinde birleştirerek irşad etmiş ve o gönüllere taht kurmuştur. İşte onun için Anadolu'daki Ehlibeyt sevgisi bu erenler, pîrler vasıtasıyla gönüllerimize yerleşmiş ve bizler de aradan 1000 yıl da geçse ne Hünkâr Hacı Bekteşi Veli hazretlerini ne de diğer ocak dedelerimizin hiçbirini unutmadık ve unutmayacağız da. Sevgili kardeşlerim, Anadolu'ya gelen erenler ocak vasıtasıyla Ehlibeyt sevgisini en yüksek düzeye çıkarmış kimseye taviz vermeden bugüne kadar getirmişlerdir. Bizim de gençlerimiz bu yolu inşallah sürdürecekler. Bu yol ebediyete kadar devam edecektir. Hz. Muhammed Mustafa -salât ve selamı onun ve soyunun üzerine olsun- müşrikler dediler ki, Muhammed'in soyu kesiktir. Soyu kesilince de Muhammed'den zerre bir şey kalmaz diye söylüyorlardı; ancak ancak Kevser suresi Cenabı Allah tarafından geldi ve "Ya Muhammed sana nesli kesik diyenlerin nesli kesilecek. Senin neslin bu Kevser suyu gibi ebediyete kadar devam edecek." Görüyorsunuz Kerbela'da İmam Zeynel Abidin'den başka nesli kesmek için ellerinden geleni yaptılar ama kesemediler. Bugün de aramızda yaşıyor ve yaşatacağız da. Size Abdal Musa hazretlerini anlatmak ona ulaşmak için kısa zamanda anlatmak mümkün değil. O bizim kalbimizdedir özümüzdedir gönlümüzdedir. Biz erenlerimizi unutmadık onların himmetleri de bizi unutmayacaktır. İbadete geçeceğiz. İbadetlerimiz şimdiden kabul olsun. Ey canlar biliyorsunuz yolumuz rıza yoludur. Biz bütün ibadetlerimizde nikâhlarda Musahiplikte ikrar verirken rızalık alıyoruz. Onun için cemlerimizde de birbirimizden ikrar alırız. Aranızda küskünlük dargınlık olanlar, üzerinde kul hakkı olanlar varsa bilerek ya da bilmeyerek suç işlediyseniz hak huzurunda özünüzü dara çekin. Birbirinizden razıysanız Allah eyvallah deyin. Bir birinizden razı mısınız? (Bu soru üç kere sorulur ve her seferinde cem erkânı hep berber Allah eyvallah der) kul kuldandan razıysa Cenabı Allah da cümlelerimizden razı olsun. Bir birimizden razıysak eğer edep erkân sükûtu lisan mûmine nişan. Değerli canlar mûmine nişan dendiği zaman yanınızdakini sevgiyle saygıyla öperek birbirinizle

barışık olduğunuz gösterin. Sükûtu lisan dendiği zamanda cem başlayıp bitene kadar konuşmayın ve canı gönülden ibadete katılın. Şimdi kurandan iki surenin Türkçesini okuyacağız. Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt'ine salâvat verelim. (Herkes salâvat getirir. İhlâs ve Fatıha suresinin Türkçeleri okunur.)

(12 hizmet tevhide çalar ve görevliler sırayla dar meydanına dizilirler.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah hizmetleriniz kabul ola, muradlarınız hâsıl ola, vakitleriniz hayrola, hayırlarınız fethola, zahir batın cem erenleri nur cemalleri üzerinize ola. Yüce Allah cümlemizi Ehlibeyt'ten ayırmaya, hizmet sahiplerinin hüsn-ü himmetleri kerametleri üzerinizde hazır ve nazır ola. Hak Muhammed Ali utandırmaya. Cehennem narına yandırmaya, 12 İmamlar yardımcınız ola. Geldik vaktin hayrına, girdik 12 İmamlar yolunda İmam Cafer sadık yoluna, kıblegahımız Muhammed secdegahımız Ali, pirimiz Hünkarımız Hacı Bekteşi Veli. Gerçekler demine, evliya kerametine, gönüller birliğine hüü hüü... Bismi Şah Allah Allah, tecellanız temennanız kabul ola, yüzünüz ak gönlünüz pak ola. Bu dergâhta sorulan ahrette sorulmaya. Gerçeğe hu.

(12 hizmet meydanda secdeye gider. Post hizmeti bir kadın bir erkek gelir. Tercüman okumadan postu Dedenin önüne koyup secdeye giderek niyazda bulunurlar.)

Dede: Erenler postu geldi, Hizmetler yerini aldı. Mümin Müslim ikrar Verdi Hakkın niyazına nail olasın. Siz de yaptığınız hizmetlerden hayır göresiniz. Cenabı Allah ibadetlerinizi dergâh hizmetine yazmış ola. Gerçeğe hu mümine ya Ali.

(Post hizmetlileri tekrar Dedenin önüne gidip secdeye vararak niyaz ederler.

(Tezekar hizmetine bir kadın bir erkek gelir. Erkeğin elinde ibrik kadının omzunda havlu vardır. Leğeni birlikte tutarlar)

Tezekar: “Bismi Şah Allah Allah. Mânayı marifet, sırrı hakikat, geldi hizmeti Muhammed. Sükut et ey cemaat.” (Tezekar duasını okuduktan sonra ya Allah ya Muhammed ya Ali diyerek meydanı adımlarlar. Her adımda İbrikçi leğene su döker. Bunu 3 kere tekrarlarlar. Dedenin önüne geldiklerinde tekrar tercümanını okur.)

Tezekar: Bismişah Alah Allah! Ben Gulâm-ı Kamberiyem, etmezem Adülerden hayf. Pirimiz, Üstadımız Kırklar Meydanında Selman-ı Pak. Ber Cemali Muhammed, Kemal-i İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Ali'yi Pir Bilip Verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt'ine Salavat. (Dede salâvat getirir. İbrikçi, kadının eline ya Allah ya Muhammed ya Ali diyerek 3 kez su döker abdest aldırır. Aynı şeyi kadın da erkek için tekrar eder. Abdest aldıktan sonra kadının omzundaki havluyu iki ucundan niyaz ederler. Daha sonra Dedelere de aynı işlemi tekrar ederler ve İbrikçi duasını okur.)

Tezekar: Bismişah Allah Allah! Haydar'ın Râhında tenim oldu pak. Yüzüm sürüp dergâhına eyledim hak. Kırklar Meydanında Pirimiz, Üstadımız İbriktar Selman-ı Pak. Şeyenlillah, Allah Eyvallah nefes pirdedir.

Dede: Bismişah Allah Allah, Bismişah Allah Allah! Hüda Hakk'ın kabul et, hizmetin ey Şah. Bi hakkı Murtaza ve Ali Dergâh, Hüseyini Kerbela nuru Hakk'ı için, Bu dergâhtan ayırma ey Gani Şah. Erenlerden haklı hayırlı himmet, şeyenlillah Allah Eyvallah, Gerçeğe Hû.

(Çerağcı bir erkektir. Gelip Dede postunu niyaz eder. Dizleri üzerine oturarak Nur suresinden ayetler okur. Çerağcı duasına devam eder.)

Çerağcı: Çerağı ruşen, Fahri dervişan, Zuhuru iman, Himmeti piran, Piri Horasan, Küşad-ı meydan, Kuvve-i Abdalan, Kanuni evliya, Verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt'ine Salavat.

(Salavatı bütün cemaat verir. Çerağcı şamdanlardaki üç adet mumu yakarken şu duayı okur.)

Çerağcı: (Ağlamaklı bir sesle) Bismillâhirrahmanirrahim. Lâ Feta İllâ Ali, Lâ Seyfe İllâ Zülfikar. Yaradan'ın nuru aşkına; Ya Allah... Ya Allah... Ya Allah. Peygamberliğin nuru aşkına; Ya Muhammed... Ya Muhammed... Ya Muhammed. Velayetin nuru aşkına; Ya Ali... Ya Ali... Ya Ali.

(Üç mum da yakılmıştır. Hizmetli ayakta dardadır. Devamla şu duayı okur.)

Çerağcı: Çün Çerağı uyandırdık Fahr Hüdânın aşkına. Seyyid-ül Kevneyn Muhammed Mustafa'nın aşkına. Saki-i Kevser Ali'yyül Murtaza'nın aşkına. Hem Hatice-i Fatima Hayrün Nisanın aşkına. Şah Hasan, Hulki Rıza, Hem Şah Hüseyin-i

Kerbela. Ol İmam-ı Etkiya Zeynel Abanın aşkına. Hem Muhammed Bakır Ol Kim Nesli Pak-i Murtaza. Cafer-üs Sadık İmam-ı Rehmüna'nın aşkına. Musa-i Kâzım Serfiraz-ı Ehl-i Hak. Hem Ali Musa Rızayı Sabiran'ın aşkına. Şah Taki ve Bâ Naki Hem Hasan-ül Askeri, Ol Muhammed Mehdi-i Sahibi Liva'nın aşkına. Pirimiz, Üstadımız Hünkâr Hacı i Veli'nin aşkına. Haşredeki yanan yakılan Aşıkânın aşkına. Allah Eyvallah, Hû...

(Çerağı yakan hizmetli oturur. Gözcü de yanındadır. Zakir sazı ile başlar.)

(Çerağ hizmetlisi dardadır. Dede, duasına başlar.)

Dede: Bismişah Allah Allah! Allah'tan bize ulaşan çerağımız sonsuza dek kılavuzumuz olsun! Çerağımız yansın yakılsın, Allah'ın nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, Peygamberliğin nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, velâyetin nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, Ehlibeyt'in nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, Pir Hünkâr Hacı i Veli Aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, yolumuz, birliğimiz, dirliğimiz ve ülkemizin aydınlığı aşkına! Allah Allah! Yarab! Bizleri ilâhi nurundan feyz alan kullarından eyle. Peygamberlerin, Ehlibeyt'in, velilerin ilmini yol göstericimiz eyle. Çerağ gibi ışık vermemizi, nurundan nasiplenmemizi mazhar eyle. Mum gibi Hakk aşkına eriyip insanlığa ışık saçanlardan eyle. Yoluna hizmet edenleri himmetlerinden mahrum eyleme. Sonsuza dek bu çerağ yolumuzun ve yaşantımızın ışığı ola. Yüce Allah da cümlelerin yardımcısı ola. Gerçeğe Hû.

(Süpürgeci olarak üç bacı gelir. Ortadaki elinde süpürge vardır. Öne doğru eğilmiş vaziyettedirler ve iki yandaki bacı ellerini ortaya doğru savurarak, ortadaki ise süpürgeyle meydana süpürerek üç adımda dedenini önüne kadar gelirler. Üçü de öne doğru eğilmiş, elleri göğüslerinde çapraz halde tercümanlarını okurlar.)

Süpürgeci: Bismişah Allah Allah! Üç bacı idik, Gürüh-u Naci idik, Kırklar Ceminde süpürgeci idik. Süpürgeyi süpürdü Selman, körolsun Yezidi Mervan, zuhura gelsin Mehdiyi sahibi zaman. Allah Eyvallah, nefes pirimdedir.

(Dede yüksek sesle süpürgecilere duasını verir.)

Dede: Bismişah Allah Allah! Sahibi Selman, Mülkü Süleyman, Cennette Rıdvan, Carımıza Yetişsin Şah-ı Merdan. Hayır hizmetleriniz kabul, muratlarımız hasıl ola. İsteğinizi dileğinizi Hakk – Muhammed – Ali vere. Gerçeğe Hû!

(Süpürgeciler niyaz ederek yerlerine otururlar. Sıra gözcü hizmetine gelmiştir. Gözcü gelir sağ el sol göğsünün üstünde olacak şekilde dara durur.)

Gözcü: Destur pirim. Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla Bismi Şah Allah Allah. Allah'tan ola inayet, Muhammed Mustafa'dan ola şefaet. Aliyel Murtaza'dan ola velayet. Erenler meydanında pirimiz üstadımız Gözcü karaca Ahmet. Allah eyvallah.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hayır hizmetleriniz kabul ola. Muradlarınız hasıl ola. İsteğinizi dileğinizi Hak Muhammed Ali vere. Gözcü Karaca Ahmet'in himmetleri üzerinize hazır ve nazır ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali. Evet değerli canlar şimdi tövbe duamızı okuyoruz. "Esirgeyen bağışlayan Allah'ın adıyla. "Ey iman edenler! Etkili öğüt veren bir tövbe İle Allah'a yönelin. Umulur ki Rabbiniz, çirkinliklerinizi ve günahlarınızı örter ve sizi altından ırmaklar akan cennetlere yerleştirir. O gün Allah, peygamberi ve onunla birlikte inananları utandırmayacaktır. Onların ışığı önlerinden ve sağ yanlarından koşup gelir. Şöyle derler; "Ey Rabbimiz! Işığımızı tamamla ve bizi bağışla! Sen her şeye kadirsin. Her şeye gücün yeter." Eksiklerimize tövbeler olsun, tövbe günahlarımıza estağfurullah estağfurullah estağfurullah. Allah'ım Yarabbim benlikten yaramazlıktan, kin ve hasetten gözümüzle gönlümüzle kalbimizle dilimizle ve diğer azalarımızla yapmış olduğumuz günahlarımızın cümlesine bir daha yapmamak kaydıyla estağfurullah (3 kez) Tövbe ettik, pişman olduk, döndük senin nuruna, yüceliğine birliğine ve rahmetine sığındık. Her türlü kazayı, belayı, acıyı, afeti, tufanı def etmeye ve günahları affetmeye kadirsin. Affeyle ey yüce Allah'ım, merhametin sonsuzluğuna sığınarak kul beşer hata işler sultan olan da bağışlar niyetiyle özümüzü dara çekip tövbe edip sana yalvarıyoruz. Tövbe günahlarımıza estağfurullah (3 kez)

(Nadi Ali duası okunur.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah (herkes secdeye gider) Ey ilahi bu okunan Ali duası gülbenki için başını secdeye koymuş canların dualarını kabul eyle. Vakitler hayrola, hayırlar fethola, şerler defola. Hak Muhammed Ali Gözcünüz bekçiniz yardımcınız ola. 12 İmamlar, 14 Masumu Paklar, 17 kemer bestlerin katarından didarından ayırmaya. Üçlerin, beşlerin, yedilerin, Kırkların yüzü suyu hürmetine ey yüce Allah dertlerimize derman hastalarımıza şifa ihsan eyleye. Görünür görünmez kazalardan belalardan koruya, saklaya, bekleye yüce Allah yurdumuzu ulusumuzu

birliğimizi drliğimizi daim eyleye. Ehlibeyt'in sözünü üstün kılıcını keskin eyleye.
Duası bizden kabulü hak Muhammed Ali'den ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali.
(secde hali'ndeki canlar avuç içlerini 3 kere niyaz ettikten sonra kalkarlar. Herkes
diz üstünde oturur pozisyon alır. Zakir çalmaya başalar.)

Gel dilber ağlatma beni Şah-ı Merdan aşkına
Dü cihanın Rehnüması Şir-i Yezdan aşkına
Şahım Hasan Pir Hüseyin Kerbela meydan için
Lütfedip bağışla cürmüm Ali sübhan aşkına

İmam Zeynel Abidin'in abına yundun ise
Arayıp kendi Özünde Bakır buldun ise
Ceddin Evlad-I Muhammed Cafer'i bildin ise
Rahma gel ol Şah-I Merdan Ali imran aşkına

İmam Musa'yı Kazım'dır Ehl-İ Beytin serveri
Cani aşkı nuş edenler müpteladır ekseri
Sahi Şehidi Horasan İmam Rıza'dan beri
Müptelayı merhamet kıl Kalb-İ viran aşkına

Şah Taki u ba Naki'nin bend oluban rahına
Sadıkane ver Salavat Ehl-i Beyt ervahına
Gafil olma yok vefası dü cihan hublarına
Gel feragat eyle gönül kamil insan aşkına

Ey Virani çıkma yoldan doğru Raha gel beri
Muhabbet şevkat senindir Ey Hasan-Ül Askeri
Evliyalar serfirazi Hacı Bektaş-ı Veli
Sen ganisin ver muradım Mehdi devran aşkına

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Elimiz elde yüzümüz yerde özümüz darda senin huzurunda sana yalvarıyoruz Yarabbi hatalarımızı günahlarımızı kusurlarımızı bağışla sen affeyle darda zorda kaldığımızda yardım senden olsun Yarabbi bizi namerde muhtaç eyleme, ilahi yarabim gönüllerden muhabbetini hanelerimizden bereketini eksik eyleme, ailemize dirlik düzen mutluluklar ihsan eyle, çocuğumuzun çocuğumuzun işlerini güçlerini ihsan eyle, kazançlarına bereket ihsan eyle borçları ödeme kolaylığı ver Yarabbi ulusumuzu yurdumuzu varlığımızı dirliğimizi sorunsuz eyle. İç ve dış düşmanlarımızın emellerine fırsat verme Yarabbim cümle geçmişlerimizin ruhuna kerem şad eyle onları da Yarabbim huzurunda bulunduğumuz Abdal Musa sultanın hürmetine dualarımızı zikirlerimizi aşkına kabul ve makbul eyle Yarabbi. Duası bizden kabulü Cenabı Allah'tan ola gerçeğe hü

Medet Ey Allah'im medet

Gel dertlere derman eyle

Yetiş Yâ Ali Muhammed

Gel dertlere derman eyle.

Allah Allah, Allah Allah!

Allah Allah, Allah Allah!

Hasan, Hüseyin aşkına

Yardım ederler düşküne

İmam Zeynel'in aşkına

Gel dertlere derman eyle.

Allah Allah, Allah Allah!

Allah Allah, Allah Allah!

İmam Bakır'ın katına
Cafer'in ilmi zatına
Musa, Rıza hürmetine
Gel dertlere derman eyle.

Allah Allah, Allah Allah!
Allah Allah, Allah Allah!
Şah Taki'nin hem Naki'nin
İmam Hasan-ül Askeri'nin

Yargılamak senin şanın
Gel dertlere derman eyle.
Allah Allah, Allah Allah!
Allah Allah, Allah Allah!

Gelip Hak'tan dilek dile
Mehdi sahip zaman gele
Dedemoğlu secde kıla
Gel dertlere derman eyle.

(Herkes dizlerinin zerinde oturarak dizlerini döver. Allah Allah Allah hü hü hü ya
Ali hü diyerek eşlik ederler.)

Muhammed'i candan sev ki,
Ali'ye Selman olasın.
Ehlibeyt'e gönül ver ki
Ali'ye Selman olasın.

Allah Allah, Allah Allah!

Allah Allah, Allah Allah! (nakarat)

Muhammed'i hazır bil ki

Canı Hakk'a nazır bil ki

Her gördüğün Hızır bil ki

Ali'ye Selman olasın. (nakarat)

Muhammed'e gönül kat ki

Ceht edip rehber yet ki

Bir gerçekten etek tut ki

Ali'ye Selman olasın. (nakarat)

Hasan ile girdim ceme

Hüseyin sırrını deme

Musahipsiz lokma yeme

Ali'ye Selman olasın. (nakarat)

Zeynel Bakır, Cafer, Kâzım

Rıza'ya bağlıdır özüm

Hatırın kırma Şahbazın

Ali'ye Selman olasın. (nakarat)

Taki'ye, Naki'ye eriş

Askeri'de biter her iş

Mehdi'nin sırrına karış

Ali'ye Selman olasın. (nakarat)

Şah Hatayi'm özün ırma

Gerçekler gönlünü kırma

Her Ademe sırrın verme

Ali'ye Selman olasın. (nakarat)

(Dede dua eder.)

Dede: Ey ilahi! Ey Evvellerin evveli, ahirlerin ahiri! İlahi yarab, ilah sensin, mabut sensin, Aliyy sensin, cömertlerin cömerdi, yücelerin yücesisin.. Azimsin, kerimsin... Senden başka tapılacak mabut yoktur. Bin bir ismin yüzü suyu hürmeti hakkı için yardımlarını bizlerden esirgeme Yarabbi! Bedbahtlıklara yol açan hatalarımızı iyiliğe çevir Yarabbi! Bereket ve nimetlerinle bizleri ödüllendir Yarabbi! Âlemlerin rahmeti Hz. Muhammed Mustafa'nın ve Ehlibeyt'inin şefaathine bizleri nail eyle Yarabbi! Veballerimizi ve eksikliklerimizi Muhammed Ali dergâhında sırrı Kerbela hakkı için bağışla Yarabbi! Analar anası cennet seyyidesi Hz. Fatıma-tüz Zehranın, güzellikler ve iyilikler abideleri olan evlatları İmam Hasan, İmam Hüseyin ve Kerbela'nın yüz akı Hz. Zeynep'in yüzü suyu hürmetine bizleri onların dostlarından ve izleyicilerinden eyle Yarabbi! Bizlerin hayat ve yaşantılarını Hüseyin-i hayat eyle Yarabbi! Şuanda yüzümüz yerde, özümüz darda, Allah- Allah diyen dillerin, mesrur olan gönüllerin hakkı hürmetine cümle âlemlere yardım eyle Yarabbi! Dualarımızı ve ibadetlerimizi tüm insanlığın huzuru, mutluluğu ve esenliği için vesile kıldık kabul eyle Yarabbi! Duası Bizden Kabulü Allah'tan Ola. Gerçeğe Hû.

(Zakir miraçlamaya başlar.)

Zakir:

(Semah bitince semahçılar dedenin önünde yarım halka şeklinde sıralanırlar. Dede dualarını verir.)

Dede: Semahlarınız kabul ola günahlarınız af ola döndüğünüz çarkı semahlar hak için ola hak için ola seyr için olmaya yardımcınız 12 İmamlar ola isteğinizi dileğinizi hak Muhammed Ali vere semahınız Kırklar semahı ola semahı bize veen mhammed Mustafanın şefaati üzerinizde hazır ve nazır ola. Gerçekle demine hü mümine ya Ali. Tecellanız temennanız kabul ola hakkın dergâhına hizmetiniz yazılmış ola yüzünüz ak gönlünüz pak ola yüce Allah da cümlemizin yardımcısı

ola. (Herkes secdeyi niyazlar ve kalkar. Gözcü gelir Dedenin önündeki postu niyazlar. Semahlar dönülür iki erkek iki kadın döner. Semah bittikten sonra sağ elleri sol göğüslerinin üstüne gelecek şekilde başları öne eğik Dedenin karşısında dizilirler. Dede duaya başlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah, semahlar saf ola, kötülükler defola, şerler def ola, döndüğünüz semahlar hakkın dergâhına yazılmış ola, semahlarımız 72 milletin gönlünü tavaf etmiş ola. Sevgi Rehberi ola, döndüğünüz semahlar hak için ola, seyr için olmaya, dünyada insanların kucaklaşmalarına vesile olmuş ola, el ele ve gönül gönüle vererek kardeşlik bağı oluşturmuş ola. Serçeşme Hünkar Hacı Bekteşi Veli'nin ve cümle seyiyelerin ocakların pirlerin himmetleri üzerimizde hazır ve nazır ola. Semahlarınız Kırklar semahına kaydolmuş ola. Duası bizden kabulü hak muhamed Ali'den ola.

Bismi Şah Allah Allah tecellanız temennanız kabul ola hakkın dergâhına yazılmış ola yüzünüz ak gönlünüz pak ola burda sorula ahrette sorulmaya. Gerçeğe hü mümine ya Ali. (Semahçılar yere secde ederek niyazda bulunurlar.

(Sakkacı olarak iki erkek Dede önünde niyazda bulunur.)

Sakkacı: Sakkacı: Esirgeyen Bağışlayan Allah'ın adıyla Bütün canlıları sudan yarattık. (Enbiya 30) Allah her istediğine şifa verir. (Hadis) (Sakacı duasını okur.)

Selamullah Alâ İmam Hüseyin. Evlâd-ı İmam Hüseyin. Lütfunu muhtacız eyle ihsan yâ Hüseyin. Derdimize senden derman eyle derman yâ Hüseyin. Gayri'ye muhtaç eyleme sevenleri el-aman. Sen Medet kıl bizlere her vakit yâ Hüseyin. Sed hezaren lânet olsun ol güruhu dalâle. Ahd-i bozup şehit kıldılar, onlar seni yâ Hüseyin. İsmi pakın aşkı için zikredeni koyma zulmette hergiz. Bermurad et dide-i giryan ile ağlayanı yâ Hüseyin. İznin ile su taşırdım aşkına vermek için. Aşkınla içenlere kıl ab-i hayat yâ Hüseyin. Ber Cemal-i Muhammed, Ber Kemal-i İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Ali'yi pir bilip verelim Muhammed Mustafa'ya ve Ehlibeyt'ine salavat. (Cemaat hep birlikte salavat getirir.)

(Dede darda duran sakilere ve cemaata duasını verir.)

(Herkes ayağa kalkar el ele tutuşurlar. İmam Hüseyin'e mersiyeler okunur. Zakir şiir olarak da okur.)

Cemaat hep birlikte el ele tutuşarak bu mersiyei söylemiştir. Ali evladını şehid ettiler Şah hüseyne böyle zulüm olur mu mersiyesi okunurken herkes ellerini çapraz biçimde göğsüne bastırır ve vecd hali'nde dinlenir. Dede mersiye okur)

Durdum divanına ellerim bağlı
Yetiş imdadımıza imam Hüseyin
Bu aşkın elinden ciğerim dağlı
Yetiş imdadımıza imam Hüseyin

Macerayı Kербela'nın bir günü
Mülkümüz şu dünyada fanidir fani
Yetiş Hızır yetiş car günün bugün
Yetiş imdadımıza İmam Hüseyin

Demanı der Kuran Hak Kur'anullah
Sevenin gönlünde gitmiyor billah
Cümlemizin muradın ver Allah Allah
Yetiş imdadımıza İmam Hüseyin

(Cemaat ayakta iken oturur ve zakir ara vermeden salavatlara geçer)

Yâ İmam-ı Müttakin Server Muhammed Mustafa'nın Aşkına verelim salavat.
Allah'ümme Salli Âlâ Seyyidina Muhammed'in ve Âlâ Ali Muhammed ve Ehlibeyt.

Yâ İmam-ı Muttakin Server Muhammed Mustafa'ya ve Ehlibeyt'e verelim salavat.

(Salavat cemaatla birlikte verilir.)

Zakir:

Çekelim aşkın yayın
Ceme girmesin hayın
Tevhid kararın buldu
Yol erkân yerin aldı

Müminler ah çekip ağladı
Ah Hasan'ım, vah Hüseyin, şah Hüseyin.
Evveli Hû diyelim, Ahır Hû diyelim
Lanet zalimin canına
Gerçeğe Hû diyelim, Hû...
Hatayi'yim handan gelir
Cesetler de candan gelir
Bu yola meyil verenler
Serin verir serden gelir.

Hatayim uluya gider
Ululardan uluya gider
Gafil olmayın gaziler
Bu yol Şah-ı Merdan'a gider.

Âlemlere Rahmet verelim Muhammed Mustafa'ya ve Ehlibeyt'ine salavat. (Zakirle birlikte tüm cemaat salavat verir.)

(Süpürgeci 3 bacı gelir tercümanlarını okurlar. Dede dua eder. Süpürgeciler meydandadır. Dualarını verirler.)

Bismişah Allah Allah! Hüseyini Kerbela için gözlerim yaştır. Zalimlerin bağı kara taştır. Erenler yolunda Ali'yyül Murtaza Baştır. Kırklar meydanı'nda pirimiz üstadımız Seyyidül Farraştır. Eyvallah Pirim. Nefes Pirimdedir.

Dede: Bismi Şah Allah Allah, hayır hizmetleriniz kabul ola, muratlarınız hasıl ola, isteklerinizi dileklerinizi Hak Muhammed Ali vere, Seydi Faraş Hazretlerinin himmetleri üzerinize hazır ve nazır ola, huzurunda bulunduğumuz Abdal Musa hazretlerinde Yaptık dua ettik dileklerinizi kabul eyleye Yarabbim . Sizler de yapmış olduğunuz himmetlerden hayır ve haseret göresiniz. O Fatma'tül Zehra'nın himmetine nail olasınız. Cenabı Allah dualarınızı dergâh hizmetinde kabul eyleye. Gerçeğe hü mümine ya Ali. (Süpürgeciler dualarını aldıktan sonra geri geri yerlerine geçerler. Lokmacı bir kadın ve bir erkek yeri niyazlar elinde lokma tepsisiyle Dedenin huzuruna çıkar.)

Lokmacı: Destur pirim. Bismi Şah Allah Allah. Alah Allah diyelim, kadim billah diyelim, geldi hak sofrası, hak versin biz yiyelim. Demine hü diyelim. Hü pirim

Dede: Bismi Şah Allah Allah hayır hizmetleriniz kabul ola dualarınız dergâh hizmetinde kabul ola Şah zuhur ola. Yiyene helal yedirene delil ola dertlerinize derman hastalarınıza şifa ola. Erenler kerem eyleye, pir lokmanız Hak dergâhında kabul ola. Arta eksilmeye taşa dökülmeye. Lokmanız dergâh üzerinde kabul eyleye. Burdaki Abdal Musa türbesi hakkı için kabul ola gerçeğe hü. (Lokmacılar yere niyaz eder ve yerlerine çekilirler. Çerağ hizmeti gelir. Dedenin önünde niyaz eder ve mumları söndürürken şu tercümanı okur.)

Çereğci: Destur pirim. Esirgeyen Bağışlayan Allah'ın Adıyla, Yaradan'ın nuru aşkına; Yâ Allah, Yâ Allah, Yâ Allah. Peygamberliğin nuru aşkına; Yâ Muhammed, Yâ Muhammed, Yâ Muhammed. Velayetin nuru aşkına; Yâ Ali, Yâ Ali, Yâ Ali.

Dede: Bismi Şah Allah Allah batın oldu çerağı nur-u Ahmet, zahir oldu şems-i mah-ı Muhammed. Allah eyvallah hü dost.(Çerağcı Dede postunu niyaz eder ve yerine geçer. Postçu bir kadın bir erkek gelir)

Dede: Bismi Şah Allah Allah seccadeniz temiz ola, inkar yok ola, bu meydanda sorulanlar ahrette sorulmaya, müminler abâd, münâfıklar ıslah ola. Seccadenizin altı sır ola üstü hür ola hizmetinizden şefaata bulasınız. Gerçeğe hü mümne ya Ali

(12 hizmet Dedenin önünde yan olarak sıraya dizilir)

Dede: Bismi Şah Allah Allah ey yüce Allah'ım senin rızan için yaptığımız ibadetleri, döndüğümüz semahları, getirdiğimiz lokmaları dergâh-ı izzetine kabul

eyle Yarabbi. Ey yüce Allah'ım sen bizleri senden hak Muhammed Ali yolundan hak didarından Hak Resulü Muhammed Mustafa'dan onun masumu pak olan Ehlibeyt'inden ayırma. İbadetlerimizi Kerbela hakkı için kabul eyle Yarabbim. Duası bizden kabulü Allah'tan ola gerçeğe hü

Tecellanız temennanız kabul ola yüzünüz ak gönlünüz pak ola Cenabı Allah cümlemizin yardımcısı ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali. (12 hizmet yeri niyazlar ve cem biter.)

Adıyaman Cemi

DEDE: Evet canlar himmet eyleyin.

Canlar: Allah Allah

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Geldiğiniz yoldan, durduğunuz dardan, çağırdığınız pirden şefaath göresiniz. Darlarınız, divanlarınız kabul ve makbul ola. Vakitler hayırla, hayırlar fethola, şerler defola. Meydan.... Darda ola. Sırlar mecsur ola. Muhammed Ali cümlemizin yardımcısı ola. Darına durduk ya Allah (3 kere hep birlikte) divanına durduk ya Muhammed(3kez hep birlikte) keremine sığındık ya Ali (3 kere birlikte), inayet senden olsun pirim Hünkâr Hacı Bekteşi Veli. Bizi ceminize Ali'n ya Kırklar, yardımcımız olun ya 12 İmamlar, bize yol gösterin ya 14 Masumu Paklar, Nesimlerinin, Fazlılarının, Mansurlarının, Fuzulilerinin, Fatma anamızı darınıza didarınıza aldığınız gibi bizi de darınıza didarınıza kabul ve makbul eyleyin. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammed ya Ali (Zakir bir deyiş çalar.)

Azalmaz üstümde keder

Büsbütün olmuşum heder

Bugünüm dünden de beter

İçimde sızidan belli

Yele verdim,yele verdim

Emekleri yele verdim

Arılarım uçtu gitti

Petekleri sele verdim

Aramam derde devayı

Unutamam bu cefayı

Kimseden görmem vefayı

Sağımdan solumdan belli

Yele verdim,yele verdim

Emekleri yele verdim

Arılarım uçtu gitti

Petekleri sele verdim.

Dede: Sevgili canlar, Cem Vakfi Alevi İslam Hizmetleri Başkanlığı adına Dedelerimiz adına niyaz ediyor, sevgilerimi ve saygılarımı sunuyorum. Allah cemimizi cem eylesin. Allah Kırklar cemi gibi ... Katmış olsun. Cenab Allah bizi birliğine tekliğine aidiyetine inşallah yetirsin, bizi birliğine ulaştırın. Çünkü cemin gayesi ve cemin amacı insanın tekliğinin sırrına girebilmektir. Cümle âlemin bir vücut olduunu, cümle âlemin bir mevcut olduğunun sırrına girebilmektir. Yani varlığına girebilmektir. Bu ikiliyi kovmaktır cem, ikilik kapının dışında bırakmaktır cem. Bir kadın bir erkek bir can, bir cem olur, ikilik girmez. Yalnızca hak vardır bu meydanda, hakkın dışında hiç kimse yoktur. Çok zaman bu mevcut katı din anlayışlarının sorguladığı bir konu hali'nde hala. Derler ki kadınla erkek şey olur mu aman günahdır sizi bunu böyle niye yapıyorsunuz derler. Oysa burada kadınla erkeğin görüldüğü halde zaten ibadet olmaz. Burası ibadet değildir. Hadisler "Allah'ı görüyormuşçasına ibadet edin der." Bunu destekleyen onlarca Kuran ayeti vardır. Kuran'da da doğudan batıya nereye dönseniz Allah'ın mescididir der. Ve bu batıdan doğuya nereye dönülse Allah bekçidir sırrı üzerine cemalet cemale gelip dar didara gelip birbirlerine secde olurlar. Çünkü insanın kendine ait bir varlığı yoktur aslında. Yani kişinin kendine ait bir varlığı yoktur. Her insanın varlığı Allah'ın esmalarıyla örülüdür, yani isimleriyle örülüdür. Onunla hareket eder. Sevmesi de ondandır, acıması ondandır, rahmeti ondandır. Her şeyi ondandır. Çünkü insanın kendine ait bir varlığı yoktur. Sıhhati ondandır, yaradılışı ondandır. Bu çok sade anlaticam. Çok teknik ifadelerle anlatmak mümkün olmuyor. Sade anlatmak gayretinde bulunucam. Sıfatı ondandır, görüşü ondandır. Duyuşu ondandır. Demek ki insana baktığımızda Cenabı Hakkı görmek

gerekiyor. Şöyle düşünersek biz birbirimize bakarken benim gözümün arkasından da senin gözünün arkasından da bakan Allah'tır. Birbirimizle bu anlayış üzerinden konuşsak ya da birbirimize bir şey ifade ederken bir şeyleri konuşurken benim kulağımdan da onun kulağından da dinleyin Allah'ın bizatihi kendisidir. Yani semidir yani Allah duyar. Onun için ben ifadelerimi düzgün seçeyim, konuşurken şartlandığım kula değil, Ahmet'e, Mehmet'e, Hasan'a, Hüseyin'e değil, Fatma'ya değil ya da şuna değil buna değil. Kime konuşuyorum ben beni duyan söylediğim zaman hem semi olarak beni kulağımdan duyan hem de seni kulağından duyanın Allah olduğunu bilerek yani Yaradan olduğunu bilerek birbirimizle konuşma halimiz değil mi. Ve nihayeti de insanın sıfatıdır. Fiil de yani hareket halimiz de bizim Allah'tandır. Ama bu hareket halimizin iki... Vardır. Hareket halimizin bir kendi varlığımıza kapalıysa kendi varlığımızın karanlığında, ne olduğumuzu bilmiyorsak ve bize şuan hayat verenin kim olduğunu bilmiyorsak işte hepimiz bir şeye şartlamışız. İşte ben filancanın ben filancanın çocuğuyum ben şucuyum ben bucuyum. Ama Cenabı Hak'ın kapısında hepimiz hakka bağlıyız, hepimiz haktanız. Ve hepimiz de hakka bağlıyız. Cenabı Hak size Şah damarınızdan yakın olduğunu bilincinde olursanız her nerede olursanız Allah'tan birlikte olduğunuzu bilincinde olma hali'nizle yaşarsak o zaman en olur biz birliğin sırrına ereriz. O zaman hem birbirimize dışarda yaptığımız tavırlarda davranışlarda özümüzü bulur birbirimize karşı yaptığımız konuşmalarda, halde, fiilde düzgünlük olur. Çünkü fiilin iki yüzü vardır dedik. Fiilde hareket halimiz de Allah'tandır ama kendi... Kapalı olma halimiz şeytanın tasarrufudur âdemoğluna. Varlığımızda kapalı olma halimiz, yani kendi varlığımızın velinden ötürü idraksiz olma halimiz bu şeytani bu doğurur. Aslında şeytanın kendine ait bir varlığı yoktur. Şeytani doğuran şey şeytani açığa çıkran şey şekiller âleminin itibarıyla taşıdığımız şeklin. Halimiz bilmeme halimiz, görmeme halimiz bizi birbirimize karşı n yapar hale getiriyor. Nifak ediyoruz yalan konuşuyoruz riya yapıyoruz küfür diyoruz hatta hatta beşeriyetin birbirine yaptığı kötülüğü hayvanlar dahi birbirine yapmıyor. Bu kadar vahşeti dikkat edin. Bu neden oluyor eğer bu iki şey yaratıcısından ötürü değerlendirse hiç kimseyi incitemez. İncitebilir mi incitemez. Hele hele kendisine din adamı süsü veren güya dinine sadık yani dinlemiş anlayışların Katolikliği içinde taşlaşmış akıl yapıları din adına başkalarına kötülük yapmayı mubah kabul ediyorlar değil mi, fendim din adına adam yakmayı efendim öldürmeyi sen fala mezheptesin filan düşüncedesin diye öldürmeyi mubah kabul edebiliyorlar. Böyle bir din anlayışı hiç olmamıştır. İşte dinin gerçek mümessilleri dinin hakikatini taşıyan evliyaların ser çeşmesi Hünkâr Hacı Bektaşî Veli insanın insandaki hakikati

insandaki yaratıcıyı bize göstermek için incinsen de incitme demiştir. Dikkat buyurursanız niye söylüyor bunu çünkü eğer sen biliyorsan kulu yaratıcısından ötürü değerlendiriyorsan incinsen de incitme demiştir. Çünkü sen biliyorsun o bilmiyor, o neyi incittiğini bilmiyor. Neye küfür söylediğini bilmiyor, neye hakaret ettiğini bilmiyor işte insanı evliyalardan erenler bugün etrafınızda olan yatırımla sizi irşat edenler bugüne bizi bu anlayışa getiren o evliyalardan erenler pirlere velilere nebilere resullere aracılılıkla bugüne bu anlayışın şuanda yaşatılması vücut bulması için biz de evliyaların bize sunduğu anlayışı idrak etmemiz gerek. Eğer biz de insan denen değerini anlamıyorsak onu yaratıcısıyla... Etmeyorsak birbirimize karşı hata yapmaktan iftira etmekten küfür etmekten birbirimizi aldatmaktan hiç çekinmeyiz niye biz orda kimle muhatap olduğumuzu bilmiyoruz. Aslında birbirimizin gözünde hepimiz aynı Yaradanla muhatapız birbirimizi kulağıyla dinlerken aynı Yaradanla muhatapız. Yaratıcı çok değerlidir, yaratıcı tektir, Allah tektir diyoruz. Allah'ın tekliğini anlayan bir kişi Allah'ın tekliğini kabul eden bir kişi yarattıklarını nasıl incitebilir nasıl zulüm edebilir. İşte cem olmanın esasında da kadın da erkek de çocuk da ana da baba da bütün varlık birbirinde hakkı görmesi demektir. İşte insanda hakkı kabul edersek insanı yüceltmiş oluruz değil mi insanı en üst noktaya getiririz ve bugün türbelerine gittiğimiz niyaz ettiğimiz yüzü suyu hürmetine ziyaret ettiğimiz kurbanlar kestiğimiz dualar ettiğimiz yüzü suyu hürmeti yakardığımız erenler evliyalardan bize vermiş olduğu şey birbirimizde hakkı görerek birbirimizi yüceltmemiz içindir. Bakın dikkat ederseniz insanı aşağıya iten insanı aşağılayan görüşün adı şeytana tabidir. Şer . Onun için insanı aşağılayan insanı aşağı iten bu açık ayetlerle ifade edilmiştir. İnsanı kabul etmeyen insanı aşağı iten, insanı aşağılayan hatta bu topraktan yaratıldı ben ise ateşten yaratıldım. Diyerek kendini üstün görme hali'nin... Bakın dikkat ederseniz dağdaki çobanı makam mevki sahibi bir adam küçümserse onda da hakkın olduğunu bilmezse değil mi. O dağdaki çobanda da hiç beğenmediğinde de hakkın olduğunu bilse kimseye aşağıda yukarıda davranabilir mi eşit olur değil mi eşitlik sağlanır. Kimden ötürü Yaradan'dan ötürü birbirimize eşitlik sağlanır. Dikkat ederseniz her birimizin cemali'nde Yaradan onu iki sağ eliyle yarattım diyen Allah'tır değil mi seni de şekillleyen beni de şekillleyen seni de Yaradan beni de Yaradan aynı Allah'sa kim kimi beğenmeyebilir kim kendisini beğenmeme hakkına sahiptir. Bu anlayış üzeri insanı kendi yaratıcısıyla kabul edip insanı en üst noktada değerlendirmemiz gerekiyor. Bu konuşmaları çok detaylı şekillerde yapmaya gayret ettik. Dikkat ederseniz sistemler ideolojiler siyasi görüşler ya da birtakım görüşlerin idaresinde şekillendirilmeye çalışılan insanların bu ideolojilerin ya da

siyasi görüşlerin elinde sadece bir metadır sadece kullanılan o sistemlerin kullandığı idare etmeye çalıştığı metalardır insanlık. Oysa bakın Aleviliğin Hz. Muhammed ve Ehlibeyt Hz. Ali Hz. Fatma Hz. Hasan Hz. Hüseyin ve 12 İmamları evliyalar ve erenler tarafından bize verilen görüşlere dikkat ederseniz ederseniz bu inancı her türlü baskıya her türlü zorluğa zulme karşı yürüten insanlar insanı ne kadar yüceltmişler. İyi dikkat edin insanı yüceltmişler insanı siyasetçilerin baktığı gibi ayırtmamışlar bölmemişler parçalamamışlar. İdeolojilerin baktığı gibi metalaştırmamışlar. İnsan meta değildir. İnsan sadece et beden değildir. Mevlana hazretleri buna şöyle buyuruyor: "Kardeş diyor. Sen sadece et kemik ve beden değilsin. Sen bunlardan öte bir düşüncesin fikirsin." Diyor. Eğer düşüncen güzelse, fikrin güzelse, düşüncen ve fikrin gülse sen de gülsün yok düşüncen dikense, fırında yakılacak odunsun." Diyerek ne yapmıştır insanı etten, kemikten, bedenden öte bir anlayışla değerlendirmiştir. Bu Alevilik yolu. Yine çok dikkat buyurunuz yine Anadolu'dan çıkan Yunus denilen bir kimse adı sanı belli olmayan ünü olmayan Yunus denilen bir kimseye evvel Hacı Bektaş Veli'nin kapısına gittiğinde oğlum sana buğday mı verelim nefes mi verelim deyip daha sonradan -gerçeğe hü-Taptuk Emre'nin yanına gönderilen Yunus'a dikkat buyurunuz ki Yunus Anadolu'da gariban bir köylü çocuğudur. Ama bu yola girince Taptuk'un yoluna girince Hacı Bektaş'ın yoluna girince Taptuk Emre'nin mürşidi varak babadır, varak babanın mürşidi de Sarı Saltuk hazretleridir. Yani dolayısıyla yine birbirine bağlı Hacı Bektaş Veli sultanla. Yunusa öyle bir değer veriyor ki bakın dikkat edin eline buğday mı vereyim nefes mi vereyim deyip de sorduğunda Yunusa öyle bir değer atfetmişler ki Yunus daha sonra etten kemikten bedenden öte bir varlık olduğunu şu dizelerle aslında anlatıyor: bana ben deme zira bir ben vardır benden içeri diyerek insana nasıl bir bakış açısı getirmiştir. Bakın sizin asıl siyasetiniz ideolojiniz insana bakış açımızdır. Siz ne liberal gibi ne sağcılar ne solcular ne enteller gibi ne de efendin diğerleri ne de farklı farklı ideolojilerin baktığı gibi değil. Alevi demek insana bakış açısını Yunus'un dediği gibi Yaradan'dan ötürü yaratılana bakıp en üst noktada paye veren bir düşüncedir bir yoldur bir sistemdir. Sizin sisteminiz zaten var sizin insan görüşünüz zaten var. İnsan görüşünüzü başka ideolojilerin ya da başka görüşlerin emelleri altında yoğurursanız siz Aleviliğin insan görüşünü kaybedersiniz. Aleviliğin insan görüşünü dünyaya tekrar yaymamız gerekiyor. Bunu lütfen iyi belleyin. Çünkü insanlığın kurtuluşu bu. Dikkat edin kuranda Cenabı Allah diyor ki ben yeryüzüne bir halife yaratacağım diyor. Ne demek bu halimi ifa eden bir insan yaratacağım diyor. Ve onu. Üzerine yarattığını söylüyor Cenabı Hak ama onun yaptığı kötülükler ve kötü fiillerle aşağının

aşağısına düştüğünü de ifade ediyor. Demek ki insanın yaradılış gayesine iyi bakmak lazım yaradılışındaki hikmete iyi bakmak lazım ki bu senin Ahmet, Mehmet dediğiniz şu et kemik beden gördüğünüz küçümsediğiniz kimselerden Cenabı Hak ihz.ar olmayı Cenabı Hak görülmeyi dilemiştir. Dikkat buyurursanız Allah kimden göründü. Muhammed'den göründü Ali'den göründü Hasandan göründü Hüseyin'den göründü İsa'dan göründü Musa'dan göründü Davut'tan göründü yan sizin gibi bir insandan göründü. İşte sizi Cenabı Hakkın tıpkı aynası gibisiniz. Yani mümin müminin aynasıdır dediği gibi hadiste demek ki Cenabı Hakkın kendisini ihz.ar etmek açığa çıkarmak için yarattığı ama benim gizli hazinemdir dediği insan varlığını biz neye saydık. Bakın onu aşağılıyoruz onu küçümsüyoruz onu mezhebinden dolayı ırkından dolayı anlayışından dolayı geleneğinden dolayı göreneğinden dolayı aşağıladığımız insan modelini taşıdığı o yüksek hakikati de ne yapıyoruz onun kötülüğünü ya da onun yanlış işerini konuşmak suretiyle ya da onun şucu bucudur diyerek onu. Yokluğa mahkûm ediyoruz. Oysa erenlerin evliyaların yolunda pirlerin yolunda ve resullerin yolunda insanın kötü tarafını konuşmamışlardır insanın yanlış tarafını insanın şartlandığı şekillendiği yüzü değil insanın taşıdığı değerleri onun göremediği değerleri ona okumak suretiyle anlatmak süratiyle ondaki o yüksek değeri ortaya çıkarmışlardır. Demek ki bu yolun esası insanı küçümsemek değil bakın bir Anadolu'da Hacı Bektaş Veli Anadolu'ya Kırşehir'e geldiğinde çitini çubuğunu süren Anadolu'da yokluğa yani bir yağa bir ekmeğe dahi muhtaç olan insanlara hem ekmeyi dikmeyi öğretmişler ahilik gibi bir teşkilatla esnaf ve sanat teşkilatlanmasını öğretmişler hem. Teşvik etmişler hem ilime teşvik etmişler 1800 yıl önce Hacı Bektaş Veli ilimden gidilmeyen yolun onu karanlıktır derken insanlara hem toprağını ekmeye sürmeye hem işletmeye hem ilime hem bilime hem tekniğe hem de insanı o yüksek yaratıcısından dolayı ahlaka davet etmiştir. Yani iki boyutunu da inşa etmiştir. İnsanı yok etmemiştir Alevilikteki kurulan sistemler aşağılamak için değil insanı yüceltmek içindir. Ali demek Alevilik demek ise kendinden haberi olmayan bunu iyi anlayın kendinden haberi olmayan kendi varlığının karanlığında olan bir kimseyi kendi benliği ile ilgili hiçbir bilgisi olmayan yani kendi kişiliğini kendi taşıdığı değerleri bilmeyen adamın Muhammed Ali'ye vermiş olduğu ikrarla o Ehlibeyt'e vermiş olduğu ikrarla o 12 İmamlara vermiş olduğu ikrarla evliyalara vermiş olduğu ikrar bağıyla bendiyle ne yapmışlardır ikrar bağı ve bendiyle ne yapmışlardır onu en aşağı seviyeden almışlardır Ali makamına yani onu Alileştirmeye yani en üst makama yani ulaşabileceği en son makama getirmeye çalışmışlardır. Yani yani insanı Alevileştiren Alevileşmek Alevi insanı hakikatine

getirir. İnsanı Şah damarından yakın olan Allah ile ilişkiye girmeyi öğretmiştir. Efendim Allah ile kendi yaradılışının gayesiyle kendi canında yaradılışının gayesini bilmiş kendisini anlamış kendi hizmetini anlamış ve insana çok yüce bakmıştır. Dikkat ederseniz Anadolu'da vardır. Türbelerine giderseniz adın evliyalarımız vardır değil mi onların üzerine kurbanlar keserseniz niyazlar ederseniz hiç ayırt etmeden insanı kadın erkek diye ayırt etmeden şucu bucu diye ayırt etmeden insandan var olan değerleri açığa çıkarıp insanı ulvi kılmıştır. Yani insanı kendi yaratıcısının taşıdığıdır. Bu yolun esası budur. Cemin de ana gayesi sohbetimizin de başında izah olunan cemin de ana gayesi ise insanı ikilikten birliğe davettir. O birlik ise hakkındır. Yani Allah'ın birliğine ulaşma çoklukta olan tarafımız da kavga vardır nifak vardır haset vardır ama Allah'ın tekliğine sığınma cümle âlemde görünenin o olduğunu efendim iman edip de o birliğin sırrına girme yoludur Alevilik, cem. Bundan daha üstün bir ibadet boyutu yoktur, anlayış ve şuur olarak bundan daha büyük bir yol yoktur çünkü bu yol erenlerin evliyaların bahşetmiş olduğu yoldur. Onların kurmuş olduğu sistemdir bu herhangi bir sıradan bir yol değildir ama bunu o akli katı olan din adamlarının anlamaya da mümkün atı yoktur. Ancak iman eder olaya riyasız bakarsa yani kendi katılığı kendi anlayışları üzerinden değil de eğer anlamaya çalışırlarsa göreceklere bu yoldaki güzelliği insana verilen değer. Aslında hepimizin muhtaç olduğu şey dikkat ediniz eviniz de dikkat ediniz yani her yerde bakınız konuşmuyorum ama en ufak bir şeyde çocuklar anasına babasına aşağılayarak bakıyor değil mi bakın buna iyi bakın. Evin beyi hanımını aşağılayarak konuşuyor, ya da hanımı beyini aşağılayarak konuşuyor. Ya da komşu komşuyu aşağılayarak konuşuyor, birbirlerine haset ederek, fesat ederek konuşuyor. Birbirlerini küçük görerek konuşuyor. Demek ki hepimizin şiddetle Aleviliğe ihtiyacı var. Alevilerin de Aleviliğe ihtiyacı var. En başta Alevilerin Aleviliğe ihtiyacı var. Çünkü neden bir insanı kendi yaratıcısıyla ve kendi şanı şerefiyle daha henüz olduğu yere koyamadık daha. Onun için bütün dünyanın emin olun buna ihtiyacı var. İnsanın dikkat edin sevmeye sevlilmeye her insan muhtaçtır değil mi yaşlısına bakın her insan muhtaçtır. Bir çocuğa bakın sevgi gören ilgi gören bir çocukla sevgi görmeyen ilgi görmeyen çocuğun arasındaki farka bakın. Dağlar kadar fark oluyor değil mi o çocuk bile ilgisiz kaldığında bir çiçek gibi soluyor. Hayata küsüyor değil mi. Şimdi bakarsanız gencine bakın sevlilmeye muhtacı orta yaşına bakın gene öyle insan her insan hayatında iyi bir yerde olmayı ister değer görmeyi ister efendim sevlilmeyi ister sayılmayı ister. Demek ki bu yol nerden geçiyormuş. İnsan denilen varlığa insan denilen muammaya şuan bizim tarafımızdan merhum olan ama manası sadece yaşayana

malum olan bir daha ifade ediyorum burayı yaşamayana merhum olan ama yaşayana malum olan insan denilen varlık Cenabı Hakkın kendi şanını şerefini onurunu ve kendi ahlakını kuluna bahşetmek için yarattığı var ettiği kuldur değil mi. Demek ki Cenabı Hak tüm varlığını şöyle fizikte bir bakın yediklerinize bakın içtiklerinize bakın dikkat edin gördüğünüz güzelliklere bakın ne varsa şu âlemde insanın emrine sunmuş amade etmiş değil mi. Her şeyi insanın emrine sunmuş. Ama Allah size şunu da vermeye hazır eğer siz alabilerseniz siz adaysanız şunu da vermeye hazır. Ama size kendi ahlakını vermeye hazır ama size kendi görüşünü vermeye gözünlüze hazır kendi duyusunu vermeye kulağınıza hazır. Kendi yaratma sırrını şu ellerinize vermeye hazır varlığını size mana yüzünü de vermeye de hazır ama bizim işimiz biraz daha şeye benziyor. Musa peygamber o kadar büyük kerametler göstermiş o kadar büyük kerametler göstermiş ki gökten sofraya indirmiş bu manaya tabidir bu sözler- Karun demiş ki söyle demiş Allah'ına demiş söyle Yaradan'ına demiş bize yeryüzünü soğanından sarımsağından fasulyesinden bize versin demiş. Ve Cenabı Hak da bu şeyine binaen onları yok etti diyor yani onları kasıp kavuruldu diyor. Şimdi bakarsanız bir yüzümüze biz Allah'ın lütfunu manadan gelen lütfunu mana olan lütfunu istemeye çok hazır değiliz. Aslında erenlerin evliyaların sizin talip olduğunuz üzerlerine niyaz ettiğiniz onlar ölmezler onlar toprakta taşa değil. Onlar sadece makamları. Onları kim taşa toprakta kabul eder evliyaları erenleri kurana karşı çıkar o. Kuranda diyor ki benim evliyalarımı velilerimi şehitlerimi öldü bellemeyiniz zira onlar benim katımda rızıklandırılmaktadır. Enteresan değil mi öldü bellemeyiniz şehitlerimi diyor, onlar benim katımda rızıklandırılmaktadır diyor. Dolayısıyla rızıkınızın sadece... Talep etmeyin rızıkınızın sadece giydiğinizizi sadece yediğinizi sadece şu ayağınıza giydiğinizizi sadece bu yüzündekini yani Musa'nın kavmi gibi bu yüzündekini istemeyin sadece. O toplum helak olur. Çünkü neyi helak olur manen helak olur. Peki, neyi isteyin Allah'tan efendim manasına insanın manasını isteyin onun lütfunu isteyin ki o rızıkını size manen de indirsin işte peygamberlerle indirilen rızık mana rızıkıdır... Rızıkıdır. O rızıktan peygamberlere ve velilere inmiştir. Allah velilerin indirdiği peygamberlerin indirdiği o rızıklardan bir dem bizi mahrum koymasın. Çünkü insanın kurtuluşu bir tek ondadır. Onların bize ulaştırmış olduğu hikmettedir hakikattedir. İnşallah bizim de cemlerimiz cem olsun. Cemlerimiz birlik olsun inşallah bu birliğe hiçbir tefrika karışmasın. Ne ırk ne din ne mezhep ne siyah ne beyaz ne fakir ne zengin ne bay bay ne. Ne kadın ne erkek farkı girmeden bu birlik bir can olma sırrına erişsin. Dileğimiz budur çünkü tefrikaya düşen nifaka düşen ikiliğe düşen kimsenin ibadeti kabul olmaz neden şimdi dikkat

edersen bütün Dedeler babalar sizi ceme sokabilmek için şunu söylüyorlar. “Canlar birbirinizden razı mısınız?” Diyorlar değil mi. Hani eski deyimle undan yağdan gazdan tuzdan fendim konu komşu hakkından efendim razı mısınız. Diye sorguluyorlar. Eğer birbirinizden razı olmayanız varsa o zaman diyorlar ki ceme barışın meydana çıkın birbirinize hakkınızı hukukunuzu verin ki ikilik kalmasın aramızda. Bakın dikkat edin ikiliği kaldırmak içindi bu. Bakın neden camiler başarısız oldu, neden havralar başarısız oldu, bu sözüe çok kızacaklar kızsınlar. Ne kiliseler ne camiler, havralar kiliseler tapınaklar sunaklar başarısız oldu. Çünkü Allah ben tekim dedi siz de benim huzuruma teklikle gelin. Nedir bunun esası fecir suresinin son ayetlerinde "dön Rabb'ine razı etmiş ve edilmiş olarak katil kullarımın arasına gir cennetime dedi değil mi? Rabbinden razı olarak sen Rabbinden, Rabbin de senden razı olarak katil kullarımın arasına gir cennetime diyor. Bakın cennete girişin anahtarı demek ki o hoca efendiler duyun bunu o ağızından salyalar saçarak cennet lafı eden halkı da efendim saçından yılan akacaklar diye kandıran, efendim cennetin dili Arapçadır diye kandıranlar iyi dinlesinler burayı. Onlar da buradan bir hisse alsınlar ki şöyle ifade edeyim cennete giriş ikilikten kurtuluşla olur ancak ikilikten kurtulmakla olur. İkilikten kurtulmayan adamı Cenabı Hak teklik cennetine almaz o cennet ki insan birlikle gelebilir o ceme ibadeti e ancak o şekilde kabul olur. Bizim cemlerde niye denilir ki Ehlibeyt 'ten bu zamana kadar 1500 yıldır neden denildi ki efendim ikilikle gelenin ibadeti kabul olunmaz birbirinizden razı olarak gali'n içeri dendi öyle değil mi niye söylendi bu demek ki bu halkın içindeki insanlığın içindeki ikiliği kaldırmak aynı zamanda da birbirinize olan hukukunuzda hakka riayet etmek üzere yetiştirildiniz. İşte ne zaman Alevilerde de aynı cem evleri kiliseler havralara söyledim ne zaman Alevi cem evlerine cemlere ikilik girdiği zaman sizin de ibadetiniz kabul olmaz. Çünkü ikiliğin olduğu yerde. Allah tekim diyor tekim ortağım yok yanımda şe... Yok diyor. Başka Yaradan da yok diyor. Ondan başka Yaradan olup olmadığını siz daha mı iyi bileceksiniz diyor. Demek ki bu işin esası tefrikaya düşmemektir. Ama ne yaptılar İslam adına kurdular mezhepleri tefrikayı yarattılar İslam'ı bu tekliği tevhide korumadılar. Ne yaptılar Ehlibeyt'in yolundan döndüler ikiliğe düştüler yüzyıllarca mezhep savaşları yaşandı bu İslam coğrafyasında. Ha keza diğer dinlerde de öyle birbirlerine savaşlar yaşandı. Demek ki tefrikaya düşüldüğü anda ne ibadet kalıyor ne Allah kalıyor ne kitap kalıyor. İnsan insana en acı zulmü yapabiliyor değil mi? Allah bizi bu dirlikten birlikten ayırmasın. Hacı Bektaş Veli “Bir olalım, iri olalım, diri olalım.” Derken niye söylemiş bunu. Bir olalım iri olalım diri olalım sözü birlikten geçer. Bu birlik bizi

inşallah ihya edecektir. Cenabı Hakkı sırrına taşıyacak tek ibadet modeli budur ama bilebilirseniz. Yaşamazsanız size de yok. O yüzden yolunuzun ne kadar güzel olduğunu ne kadar değerli olduğunu bir kez daha kabul ediniz lütfen sizi bilmeden belki başkaları eleştirebilir, başka toplumlar sizi tanımadılar sizin güzelliklerinize onlar ulaşmadılar. Sizin güzelliklerinizi Allah onlar da nasip etsin ki bu güzellikten bu muhabbetten bu birlikten bu dirilikten ki onlar da o sevgiyi tatsınlar inşallah bizim de dileğimiz o. Bizim dileğimiz sadece burdakiler değil cümle âlem bir vücut olduğunun farkına varır. Varanlar ikilikten kurtulur Cenabı Hakkın sırrını yaşarlar adı evliya olur adı resul olur adı nebi olur adı veli olur. Onların adı veli olur ikilikten kurtulanındır. Onun için Hacı Bektaş Veli'nin dikkat buyurunuz ki bu ikiliğe atfettiği söz nedir biliyor musunuz. "72 milleti bir nazarda görmeyen bizden değildir." bakın dikkat edin ikiliğe düşen yaratılanı Yaradan'dan ötürü görmeyen bizden değildir. Yaradan'dan ötürü göreceksiniz diyor. Onun için Aleviliğin bir tek şiarı vardır insana hakkın nazarıyla bakmak yaratılmışa hakkın nazarıyla bakmak ve insanı şeytan gibi aşağıya itmek aşağılamak düşürmek arasına nifak sokmak ikilik sokmak tefrika sokmak. Neydi Aleviliğin amacı? Aleviliğin amacı doğrudan doğruya birliğe davet edip birliğe davet edip insanları hakka davet edip insanları hem dışındaki yaşantısı düzelsin hem fizik yaşantısı düzelsin oraya da aa.... Gelsin. , hm de varlığının teklifinin bilinciyle hakikat nuru gelsin insin inşallah bu yoldan ayırmasın. Bizim ne ibadethanesi ne de ibadet biçimiyle hiçbir şekilde bir sorunumuz olmadı. Çünkü Aleviler dinde zorlama yoktur, ikrah ettirme yoktur, tiksindirme yoktur anlayışına her zaman şey olmuştur yani Alevi anlayışı. Alevi anlayışı böyle olmuştur. Siz de Aleviliği ne kadar yaşıyorsanız ben Aleviliği ne kadar yaşıyorsam o kadar aleviyim. Ben Aleviliği ne kadar yaşıyorsam o kadar aleviyim. Yaşamadığım Alevilik demek ki onu da yaşamıyorsam benim de değildir değil mi ne kadar yaşıyorsam onundur. Allah yaşayanlardan eylesin. Şimdi artık cemimize geçelim hep beraber Cenabı Hakkı zikir fikir edelim Ehlibeyt'i zikir fikir edelim zira âdem peygamber cennetten kovulunca bazı isimleri ezberletmişti Cenabı Hak. O kubbede bazı isimler görmüştü. O isimler - gerçeğe hü canlar*- o isimler Ehlibeyt'i isimleriydi. Ehlibeyt'in isimlerini zikretmekle kurtuluşa ulaşacaksınız inşallah. Zira ancak Ehlibeyt'e uyanları Cenabı Hak ne diyor Azhap Suresi 33'te "ey Ehlibeyt'im yalnızca sizi her tülür risktenden riyadan her türlü kötülükten . Eyledim diyor. Demek ki Ehlibeyt'in yolu arındırır insanı temizler insanı. İnsanı arındırır ve insanı öyle bir hale getirir ki damıtır saf hale getirir valla nereye dönseniz sadece Allah'ı görürsünüz o kadar saflaştırır. Bütün yaratılmışta Yaradan'ı görürsünüz. Eserinde müessiri görürsünüz. İnşallah hak yardımcınız

olsun. Yol gulumeti bağışlasın. Fahri kâinatı verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt'ine salavat (herkes salavat getirir.) Canlar yolumuz rıza yoludur. Biz sizi size sizi de özünüzdeki Hakka teslim edeceğiz. Özünüzdeki hak ile darı didar olacaksınız. Aranızda dargın küskün olanlar varsa birbirinde hakkı hukuku olan varsa buyursun meydana gelsin yoksa Allah eyvallah desin .(herkes Allah eyvallah der) Canlar birbirinizden razı mısınız?

Cemaat: Razıyız.

Dede: Birbirinize haklarınızı razı ediyor musunuz?

Cemaat: Ediyoruz.

Dede: Kul kuldan razıysa Cenabı Hak cemil cümlemizden razı olsun inşallah (Allah Allah) Yapacağımız cemleri Kırkların nazarıyla inşallah göz gönül katmış olsun (Allah Allah) Lütfeylesin üzerimize. Üzerimizde Cenabı Hak varlığının birliğinin nimetini tamamlasın. Cenabı Hak bizi bu birlikten bu dirlikten bu cemden bu manadan ayrı koymasın. Ehlibeyt'in zikrini dilimizden bir an kesmesin. Ehlibeyt'in. Şefaatinde ve sevgisinden bizi biran mahrum eylesin. İlminden hikmetinden bizi mahrum eylesin. (Allah Allah) Birbirinizden razı olduğunuzu dair edep erkân sükûtu lisan mümine nişan birbirinize nişan ediniz razı olduğunuzu dair. . Fahri kâinatı verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt'ine salavat (herkes salavat getirir.) Esirgeyen bağışlayan Allah'ın adıyla (Hep birlikte Fatıha'nın Türkçesi okunur ve salavat getirilir.

Hep birlikte: Zakir duvaz çalmaya başlar. 12 hizmet gelmeye başlar)

DEDE: Bismi Şah Allah Allah hizmetleriniz kabul ola muratlarınız hâsıl ola hayırlar fethola şerler defola hazır zahir batın gaip cem erenlerinin nur cemalleri... Yüce Allah cümlemizi ehlibeytin sevgisine muhabbetine nail eyleye hüsn-ü himmetleri üzerimize her daim hazır ve nazır ola hak muhamed Ali utandırmay cehennem narına yandırmaya getirdik taktık . Girdik 12 İmamların yoluna İmam Cafer kavmi. Kiblegahımız Muhammed, secdegahımız Ali, pirimiz Hünkarımız Hacı Bekteşi Veli. Hazır zahir batın gaip cem erenleri aşkına, gönüller birliğine diyelim hüüü. Ya Allah ya Muhammed ya Ali. Tecellanız temennanız kabul yüzünüz ak gönlünüz pak ola isteğinizi dileğinizi Hak Muhammed Ali vere yaptığımız hizmetlerden şefaath göresiniz gerçeğe hü ya Allah ya Muhammed ya Ali. Secdeye gidiyoruz. (Hekes secdeye gider. Bir kadın bir erkek post hizmeti gelir

duasını eder. Üç adımda Dedenin önüne kadar gelirler her attıkları adımda "hü erenler Muhammed Ali'nin hizmeti geldi" derler)

Postçu: Bismi Şah Allah Allah.

Dede: Bismi Şah Allah Allah erenler potu geldi mümin müslim ikrar verdi. İkrarınızda daim olasınız hakkın didarını göresiniz. Gerçeğin demine hü ya Allah ya Muhammed ya Ali (postu açarlar ve yerlerine geeçerler)

(Tezekar bir kadın gelir. Bir kadın bir erkektir. Meydana gelirken her bir adımlarında " Manayı marifet sırrı hakikat geldi hizmet-i Muhammed sükut et ey cemaat" derler ve her seferinde tüm canlar Allah Allah der. 3 adımdan sonra "ya Allah ya Muhammed ya Ali "diyerektezekar hizmetlerini birbirlerine görürler.)

Tezekar: Bismişah Alah Allah! Ben Gulâm-ı Kamberiyem, etmezem Adülerden hayf. Pirimiz, Üstadımız Kırklar Meydanında Selman-ı Pak. Ber Cemali Muhammed, Kemal-i İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Ali'yi Pir Bilip Verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt'ine Salavat. (Dede salâvat getirir. İbrikçi, kadının eline ya Allah ya Muhammed ya Ali diyerek 3 kez su döker abdest aldırır. Aynı şeyi kadın da erkek için tekrar eder. Abdest aldıktan sonra kadının omzundaki havluyu iki ucundan niyaz ederler. Daha sonra Dedelere de aynı işlemi tekrar ederler ve İbrikçi duasını okur.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah ... Hakkımı kabul eyleye hizmetinizi ey Şah bir hakkı Murtaza Ali dergâh Hüseyin'in Kerbela nuru hakkı için bu dergâhtan bizlri ayırma ey padişah. Hizmetiniz kabul ola muradınız hasıl ola hak Muhammed Ali dileğinizi gönülde muradınızı vere. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammed ya Ali

(Çerağ hizmeti gelir. Tek erkektir. Meydanı adımlar.

Çerağcı: (ilk adımda) "hü şeriat erenlerin " , (ikinci adımda) "hüü tarikat erenlerin ",(üçüncü adımda) "hü marifet erenlerin" (dördüncü ve son adımda)"hü sırrı hakikat erenlerin"

(Dedenin önüne kadar gelir. Nur suresinden ayetler okur. Canlar "Allah Allah " diyerek eşlik ederler. Çerağcı Dedenin önüne diz çöker şöyle der.)

Çerağcı: Lâ Feta İllâ Ali, Lâ Seyfe İllâ Zülfikar. (ilk mumu yakarken) Yaradan'ın nuru aşkına ya Allah ya Allah ya Allah", (ikinci çerağı yakarken) peygamberliğin nuru aşkına ya Muhammed ya Muhammed ya , (üçüncü mumu yakarken) velayetin nuru aşkına ya Ali ya Ali ya Ali. Bismi Şah Allah Allah, Çün Çerağı uyandırdık Fahr Hüdanın aşkına. Seyyid-ül Kevneyn Muhammed Mustafa'nın aşkına. Saki-i Kevser Ali'yyül Murtaza'nın aşkına. Hem Hatice-i Fatima Hayrün Nisanın aşkına. Şah Hasan, Hulki Rıza, Hem Şah Hüseyin-i Kerbela. Ol İmam-ı Etkiya Zeynel Abanın aşkına. Hem Muhammed Bakır Ol Kim Nesli Pak-i Murtaza. Cafer-üs Sadık İmam-ı Rehmüna'nın aşkına. Musa-i Kâzım Serfiraz-ı Ehl-i Hak. Hem Ali Musa Rızayı Sabiran'ın aşkına. Şah Taki ve Bâ Naki Hem Hasan-ül Askeri, Ol Muhammed Mehdi-i Sahibi Liva'nın aşkına. Pirimiz, Üstadımız Hünkâr Hacı i Veli'nin aşkına. Haşredek yanan yakılan Aşkanın aşkına. Allah Eyvallah, Hû...

(Çerağı yakan hizmetli oturur. Gözcü de yanındadır. Zakir deyiş okumaya başlar.)

(Çerağcı ayağa kalkar. Sağ eli sol göğsünün üstünde başı hafif öne eğik duasını alır.)

Dede: Bismişah Allah Allah! Allah'tan bize ulaşan çerağımız sonsuza dek kılavuzumuz olsun! Çerağımız yansın yakılsın, Allah'ın nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, Peygamberliğin nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, velâyetin nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, Ehlibeyt'in nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, Pir Hünkâr Hacı i Veli Aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, yolumuz, birliğimiz, dirliğimiz ve ülkemizin aydınlığı aşkına! Allah Allah! Yarab! Bizleri ilâhi nurundan feyz alan kullarından eyle. Peygamberlerin, Ehlibeyt'in, velilerin ilmini yol göstericimiz eyle. Çerağ gibi ışık vermemizi, nurundan nasiplenmemizi mazhar eyle. Mum gibi Hakk aşkına eriyip insanlığa ışık saçanlardan eyle. Yoluna hizmet edenleri himmetlerinden mahrum eyleme. Sonsuza dek bu çerağ yolumuzun ve yaşantımızın ışığı ola. Yüce Allah da cümleminizin yardımcısı ola. Gerçeğe Hû. Ya Allah ya Muhammed ya Ali.

(Üç kadın Süpürgeci hizmeti için gelirler. Üç adımda Dedenin önünde dururlar)

Süpürgeciler: (ilk adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) Allah, (ikinci adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) muhamed, (üçüncü ve son adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) ya Ali , gerçeğin demine hü

(Üçü de sağ elleri sol göğüslerinin üzerinde Dedenin önünde dizilirler ve dualarını okurlar.)

Süpürgeciler: Bismi Şah Allah Allah! Üç bacı idik, Gürüh-u Naci idik, Kırklar Ceminde süpürgeci idik. Süpürgeyi süpürdü Selman, körolsun Yezidi Mervan, zuhura gelsin Mehdiyi sahibi zaman. Allah Eyvallah, nefes pirimdedir.

Dede: Bismi Şah Allah Allah Sahibi Selman, Mülkü Süleyman, Cennette Rıdvan, Carımıza Yetişsin Şah-ı Merdan. Hayır hizmetleriniz kabul, muratlarınız hasıl ola. İsteğinizi dileğinizi Hakk – Muhammed – Ali vere. Gerçeğe Hü! (Dede çok hızlı okudu)

(Gözcü hizmeti gelir. Dedenin önünde secdeye giderek niyazda bulunur ve duaya başlar.)

Gözcü: Destur pirim. Bismi Şah Allah Allah. Allah'tan ola inayet, Muhammed Mustafa'dan ola şefaet. Aliyel Murtaza'dan ola velayet. Erenler meydanında pirimiz üstadımız Gözcü karaca Ahmet. Allah eyvallah.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hayır hizmetleriniz kabul ola, muratlarınız hasıl ola, isteğinizi dileğinizi Hak Muhammed Ali vere. Gözcü Karaca Ahmet sultan'ın himmetleri üzerinizde hazır ve nazır ola. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammed ya Ali

Dede: Evet canlar tövbe duasına geçiyoruz. . “Ey iman edenler! Etkili öğüt veren bir tövbe İle Allah'a yönelin. Umulur ki Rabbiniz, çirkinliklerinizi ve günahlarınızı örter ve sizi altından ırmaklar akan cennetlere yerleştirir. O gün Allah, peygamberi ve onunla birlikte inananları utandırmayacaktır. Onların ışığı önlerinden ve sağ yanlarından koşup gelir. Şöyle derler; “Ey Rabbimiz! Işığımızı tamamla ve bizi bağışla! Sen her şeye kadirsin. Her şeye gücün yeter.” Eksiklerimize tövbeler olsun, tövbe günahlarımıza estağfurullah estağfurullah estağfurullah. Allah'ım Yarabbim benlikten yaramazlıktan, kin ve hasetten gözümüzle gönlümüzle kalbimizle dilimizle ve diğer azalarımızla yapmış olduğumuz günahlarımızın cümlesine bir daha yapmamak kaydıyla tövbe günahlarımıza estağfurullah (3 kez) tövbe ettik pişman olduk döndük senin nuruna yüceliğine birliğine ve rahmetine sığındık. Her türlü kazayı, belayı, acıyı, afeti, tufanı def etmeye ve günahları affetmeye kadirsin. Affeyle ey yüce Allah'ım merhametin sonsuzluğuna sığınarak kul beşer hata işler sultan olan da bağışlar niyetiyle özümüzü dara çekip tövbe edip

sana yalvarıyoruz. Tövbe günahlarımıza estağfurullah (3 kez) Bismi Şah Allah Allah şükür dergâhına Rabbil âlemin çektiğimiz cefaya başışla bizi Yarabbim. Yüzümde görünür ol rahman Muhammed Mustafaya başışla bizi Yarabbim (Zakir “Düldülüm Hasan ile kamber Hasan ile Hüseyin derdim iniler”..... Duvazını okur. Ancak sesin bozuk olmasından dolayı anlaşılammıştır. Ardından Nadi Ali duasını okur.)

(Tüm canlar sağ ellerini öpüp sol göğüslerine götürerek niyaz ederler ve duayı karşılırlar.)

Canlar: Allah Allah

Dede: Bismi Şah Allah ey ilahi Yarabbim sevgilerimize ve yüceliklerimize üzerimize vacip olan Muhammed ve Ali'ye mashar eyle. İlahi Yarabbi ? Hakkı için şu anda başını secdeye koymuş ve teslim olmuş canların dualarını kabul eyle. Vakitler hayrola, hayırlar fethola, şerler defola mümin şad ola. 12 İmamlar 14 Masumu Paklar17 kemer bestlerin katarından didarından ayırmaya. Üçlerin, beşlerin, yedilerin, Kırkların gaip erenlerin hayır himmetleri üzerimizde hazır ve nazır ola. Yüce Allah dertlerimize derman hastalarımıza şifa ihsan eyleye. Bizleri dermansız dertlerden, görünür görünmez kazalardan belalardan koruya. Geçmişlerimize rahmet eyleye. Yüce Allah yurdumuzu ulusumuzu varlığımızı birliğimizi dirliğimizi sonsuz eyleye. Ehlibeyt'in sözünü üstün kılıcını keskin eyleye. Duası bizden kabulü Allah'tan ola. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammed ya Ali.

(Secde hali'ndeki canlar avuç içlerini 3 kere niyaz ettikten sonra kalkarlar. Herkes diz üstünde oturur pozisyon alır. Zakir çalmaya başlar. Dede de bu esnada dualar eder.)

Dede: Cemimiz Kırklar cemi ola! Kırkların katarından didarından bizleri ayırma Yarabbim. (Zakir çalmaya başlar.)

Gel dilber ağlatma beni Şah-ı Merdan aşkına

Dü cihanın Rehnümesi Şir-i Yezdan aşkına

Şahım Hasan Pir Hüseyin Kerbela meydan için

Lütfedip başışla cürmüm Ali sübhan aşkına

İmam Zeynel Abidin'in abına yundun ise
Arayıp kendi Özünde Bakırını buldun ise
Ceddin Evlad-I Muhammet Cafer'i bildin ise
Rahma gel ol Şah-I Merdan Ali imran aşkına
İmam Musa'yı Kazım'dır Ehl-İ Beytin serveri

Cani aşkı nuş edenler müpteladır ekseri
Sahi Şehidi Horasan İmam Rıza'dan beri
Müptelayı merhamet kıl Kalb-İ viran aşkına
Şah Taki u ba Naki'nin bend oluban rahına
Sadıkane ver Salavat Ehl-i Beyt ervahına

Gafil olma yok vefası dü cihan hublarına
Gel feragat eyle gönül kamil insan aşkına
Ey Virani çıkma yoldan doğru Raha gel beri
Muhabbet şevkat senindir Ey Hasan-Ül Askeri
Evliyalar serfirazi Hacı Bektaş-ı Veli
Sen ganisin ver muradım Mehdi devran aşkına

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Elimiz elde yüzümüz yerde özümüz darda senin huzurunda sana yalvarıyoruz Yarabbi hatalarımızı günahlarımızı kusurlarımızı bağışla sen affeyle darda zorda kaldığımızda yardım senden olsun Yarabbi bizi namerde muhtaç eyleme, ilahi yarabim gönüllerden muhabbetini hanelerimizden bereketini eksik eyleme, ailemize dirlik düzen mutluluklar ihsan eyle, çoluğumuzun çocuğumuzun işlerini güçlerini ihsan eyle, kazançlarına bereket ihsan eyle borçları ödeme kolaylığı ver Yarabbi ulusumuzu yurdumuzu varlığımızı dirliğimizi sorunsuz eyle. İç ve dış düşmanlarımızın emellerine fırsat verme Yarabbim cümle geçmişlerimizin ruhuna kerem şad eyle onları da Yarabbim huzurunda bulunduğumuz Abdal Musa sultanın hürmetine dualarımızı zikirlerimizi aşkına kabul ve makbul eyle Yarabbi. Duası bizden kabulü Cenabı Allah'tan ola gerçeğe hü

(Zakir çalmaya başlar)

Zakir:

Hak bizi mahrum eyleme hak bizi mahrum eyleme
Kurulsun ulu divanlar kurulsun ulu divanlar
Canımızı serimizi canımızı serimizi
Vermeye gelmişiz canlar vermiye gelmişsiz canlar
Hak La ilahe ilallah ilallah Şah ilallah
Ali Mürşid güzel Şah Şahım eyvallah eyvallah

Esti muhabbet yelleri esti, esti muhabbet yelleri esti
Kokusu sarmış elleri kokusus armış elleri
Cennet bağının gülleri cennet bağının gülleri
Vermiye gelmişsiz canlar vermiye gelmişsiz canlar
Hak La ilahe ilallah ilallah Şah ilallah
Ali Mürşid güzel Şah Şahım eyvallah eyvallah

Muhammed Ali Pirimiz Muhammed Ali Pirimiz
Kimseye çıkmaz sırrımız kimseye çıkmaz sırrımız
Gönüllerdir yerimiz gönüllerdir yerimiz
Almaya gelmişiz canlar almaya gelmişiz canlar
Hak La ilahe ilallah ilallah Şah ilallah
Ali Mürşid güzel Şah Şahım eyvallah eyvallah

Pir Sultanım el aman Pir Sultanım el aman
Şahdan gele bize ferman Şahdan gele bize ferman
Güzel pirim derde derman güzel pirden derde derman
Almaya gelmişiz canlar Almaya gelmişiz canlar
Hak La ilahe ilallah ilallah Şah ilallah
Ali Mürşid güzel Şah Şahım eyvallah eyvallah

(Herkes dizlerinin üzerinde oturarak dizlerini döver. Allah Allah Allah hü. Hü hü ya Ali hü diyerek eşlik ederler.)

Dede: Allah Allah Bismi Şah Allah Allah ey ezellerin ezeli ahirlerin ahiri ilahi Yarabbi ilah sensin mabud sensin. Sensin cömertlerin cömerdi yücelerin yücesisin kadirsin meliksen senden başka tapacak mabud yok Yarabbi binbir ismi müsemmanın hakkı için yardımlarını bizlerden esirgeme Yarabbi bedbahtlıklara yol açan hatalarımızı iyiliğe çevir Yarabbi âlemlerin rahmeti Muhammed Mustafanın ve Ehlibeytlerinin şefaatine bizleri nail eyle Yarabbi. Eksiklerimizi Muhammed Ali dergâhında sırrı kerbala hakkı için kabul eyle Yarabbi. Bizlerin haytını ve yaşantısını Hüseyin'in hayatı eyle Yarabbi. Şuanda yüzümüz yerde özümüz darda Allah Allah diyen dillerin mensur olan gönüllerin hakkı hürmetine cümle. Yardım eyle Yarabbim dualarımızı ve ibadetlerimizi tüm insanlığın huzuru mutluluğu ve sevgisi için yaptık kabul eyle Yarabbi. Duası sizden kabulü Allah'tan şefaati Muhammed Mustafa'dan inayyet Aliyyel Murtazadan yardım dileyelim Hünkâr Hacı Bekteşi Veliden gerçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammed ya Ali.

(Zakir tevhidi çalmaya başlar)

(3 semahçı erkek çıkar ve aşkla semah dönerler. Semahın bitiminde Dedenin önünde kolları ile birbirlerini sırtlarından sararak rükû biçiminde eğilirler. Dede duaya başlar.)

Dede: Allah Allah. Semahlarınız saf ola günahlarınız affola dündüğünüz semahlar, hakkı pervazlarınız hak için ola seyr için olmaya. Yardımcınız 12 İmam ola. İsteğinizi dileğinizi hak Muhammed Ali ver. Semahlarınız Kırklar semahı ola. Semahı bize bahşeyleyen Hz. Muhammed'in şefaati üzerinizde hazır ve nazır ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali.

(Semahçılar rükû şeklinde iken kollarını önlerinde aşağı doğru uzatıp parmak uçlarını birleştirerek duayı dinlemeye devam ederler.) Bismi şh Allah Allah tecellanız temnnanız kabul ola. Hakkın dergâhına yazıla. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola. Yüce Allah hepimizin cemine sır ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali. (dua bitince yere secdeye gidip avuç içleri yukarı gelecek şekilde yere koyarak önce sağ sonra sol sonra tekrar sağ avuç içlerini niyaz ederler. Dizlerinin üzerine oturarak sağ elleri sol göğüslerinin üzerinde diğer Dedenin duasını dinlerler.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah semahlarınız kabul murtlarınız hasıl ola. Ehlibeyt'in sevgisinden şefaatinde mahrum bırakmaya. Cenabı Allah bizi afeyleye. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya mihammed ya Ali. (semahçılar Dedenin önünde secdeye gidip aynı niyazı ederler ve yerlerine geçerler. Yerlerine başka bir semah ekibi semahlarına başlar. Çoğu gençlerden ve çocuklardan oluşmaktadır. Kadın erkek karışık kalabalık bir gruptur.)

Zakir:

Başım açık yalı'nayak yürüttün
Sen merhamet eyle lebbi balım yar
Yüreğimi ceviz gibi çürüttün
Senin aşkın büktü kaddi dalım yar

Çektirme cefalar yandırma nara
Yitirdim aklımı kaldım divane
Köşeyi vahdette koyma avare
Dar-ul aman Cemalettin velim yar
Sıdkı yakma ömrüm kal-u kıl ile
Hazine aranmaz kuru fal ile
Yırtık gömlek ile eski şal ile
Daha böyle nasıl olur halim yar

2. Deyiş

Çağrışa çağrışa havada turna

Bağdat' tan mı geldin

Ağzında hurma

Emanetim sana sılama uğra

Eğlen turnam eğlen pire gidelim

Eğlen turnam eğlen şaha gidelim

Ali' nin çağırđı yere varalım

Hasanla Hüseyin' e gönül verelim

On iki imamlara yüzler sürelim

Eğlen turnam eğlen pire gidelim

Eğlen turnam eğlen şaha gidelim

Kerbela çölünden yenimi geldin

Ne yaman ötersin bağrımı deldin

Sende benim gibi yetim mi kaldın

Eğlen turnam eğlen pire gidelim

Eğlen turnam eğlen şaha gidelim

Kul Hüseyin' im derki kaynadım coştum

Bu aşkın elinden serimden geçtim

Çağrışa çağrışa sahralar geçtim

Eğlen turnam eğlen pire gidelim

Eğlen turnam eğlen şaha gidelim

(Semahın bitiminde Dedenin önünde kolları ile birbirlerini sırtlarından sararak rükû biçiminde eğilirler. Dede duaya başlar.)

Dede: Allah Allah. Semahlarınız saf ola günahlarınız affola düdüğünüz semahlar, hakkı pervazlarınız hak için ola seyr için olmaya. Hz. Muhammed yardımcınız ola. Hizmetleriniz kabul ola, muratlarınız hâsıl ola. Ya Allah ya Muhammed ya Ali geldik Hacı Bekteşi Velinin dergâhına kadar. Gerçeğe hü mümine ya Ali. (başka bir Dede duaya devam eder.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Tecella ve temennanız kabul ola. Özünüz pak ola. 12 İmamalar yardımcınız ola. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammed ya Ali. (tüm semahçılar Dedenin önünde secdeye gidip aynı niyazı ederler ve yerlerine geçerler. Arkasından sadece orta yaşta kadınların oluşturduğu bir semah başlar.)

Zakir:

“Allah Allah Allah medet ya Ali

Yetiş Hünkar Hacı Bekteşi Veli “(Deyiş sesin boğukluğundan anlaşılammaktadır.)

(Semahçı kadınlardan biri halkanın ortasında sağ eli sol göğsünün üstünde diğer kolu yukarı sola doğru bir halde kendi etrafında döner. Diğer semahçılar da onun etrafında semaha devam ederler.)

“Semah erenlerindir çarka girenlerindir.” (Sesin boğukluğundan dolayı sözleri anlaşılmadığı için yazılamamıştır. Semahın bitiminde iki ellerini göğüslerinde birleştirerek başlar hafif eğik Dedenin önünde dizilir ve dualarını dinlerler.)

Dede: Bismi Şah allh Allah. Semahlar safola günahlar affola. Döndüğünüz çarkı pervazlar Kırklar semahına yazıla. Semahı bize başıslayan Muhammed Mustafanın himmet ve hidayetleri üzerinizde hazır ve nazır ola. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammed ya Ali.

Bismi şah Allah Allah, tecellanız temnnanız kabul ola. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola. Şahı merdan yardımcınız olsun. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammed ya Ali.

(Tüm semahçılar Dedenin önünde secdeye gidip aynı niyazı ederler ve yerlerine geçerler. Arkasından saka hizmeti gelir. Saka hizmetini iki erkek yapar.)

Sakkacı: Destur pirim. Bismillahirrahmanir rahim. (Arapça bir saka duası okur.)
Bismi Şah Allah Allah, Lütfuna muhtacız eyle ihsan yâ Hüseyin. Derdimize senden
derman eyle derman yâ Hüseyin. Gayri'ye muhtaç eyleme sevenleri el-aman. Sen
Medet kıl bizlere her vakit yâ Hüseyin. Sed hezaren lânet olsun ol güruhu dalâle.
Ahd-i bozup şehit kıldılar, onlar seni yâ Hüseyin. İsmi pakın aşkı için zikredeni
koyma zulmette hergiz. Bermurad et dide-i giryan ile ağlayanı yâ Hüseyin. İznin ile
su tapşırdım aşkına vermek için. Aşkınla içenlere kıl ab-i hayat yâ Hüseyin. Ber
Cemal-i Muhammed, Ber Kemal-i İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Ali'yi pir
bilip verelim Muhammed Mustafa'ya ve Ehlibeyt'ine salavat. (Cemaat hep birlikte
salavat getirir ve dede saka duasını okur.)

Dede: Değeli canlar ayağa kalkıyoruz hep beraber mersiymizi okuyacağız.
(Herkes ayağa kalkar, el ele tutuşur ve mersiyeyle eşlik ederler. Ağlayanlar çoktur.
Zakir başlar.)

(Daha sonra daha ağır bir makamda mersiyeyle başlar. Ancak sözleri
anlaşılamamaktadır. Herkes ellerini çapraz bir şekilde göğsünde bağlar.) Yâ İmam-
ı Müttakin Server Muhammed Mustafa'nın Aşkına verelim salavat. Allah'ümme
Salli Âlâ Seyyidina Muhammed'in ve Âlâ Ali Muhammed ve Ehlibeyt. Yâ
İmam-ı Müttakin Server Muhammed Mustafa'ya ve Ehlibeyt'e verelim salavat.
(Salavat cemaatla birlikte verilir.)

Zakir:

Çekelim aşkın yayın

Ceme girmesin hayın

Tevhid kararın buldu

Yol erkân yerin aldı

Müminler ah çekip ağladı

Ah Hasan'ım, vah Hüseyin, şah Hüseyin.

Evveli Hû diyelim, Ahır Hû diyelim

Lanet zalimin canına

Gerçeğe Hû diyelim, Hû...

Hatayi'yim handan gelir
Cesetler de candan gelir
Bu yola meyil verenler
Serin verir serden gelir.

Hatayim uluya gider
Ululardan uluya gider
Gafil olmayın gaziler
Bu yol Şah-ı Merdan'a gider.

Âlemlere Rahmet verelim Muhammed Mustafa'ya ve Ehlibeyt'ine salavat.
(Zakirle birlikte tüm cemaat salavat verir.) La havle vela kuvvete illa billa Aliyyel
azim. (oturulur).

Dede: Gerçeğin demine hü. Bismi Şah Allah Allah. Yarabbi ellerimizi açtık
boynumuzu büktük.(cem vakfı Dedesinin dusını bul yaz.)02.05.30 ya Allah ya
Muhammed ya Ali.

(Üç kadın Süpürgeci hizmeti için gelirler. Üç adımda Dedenin önünde dururlar)

Süpürgeciler: (ilk adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) Allah, (ikinci adımda
ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) Muhammed, (üçüncü ve son adımda
ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) ya Ali , gerçeğin demine hü

(Üçü de sağ elleri sol göğüslerinin üzerinde Dedenin önünde dizilirler ve dualarını
okurlar.)

Süpürgeciler: Bismi Şah Allah Allah gözlerim yaştır duası.....

Dede: Bismi Şah Allah Allah Hüseyini Kerbela için gözlerim yaştır. Zalimlerin
bağrı kara taşdır. Erenler yolunda Ali'yyül Murtaza Baştır. Kırklar meydanı'nda
pirimiz üstadımız Seyyidül Farraştır. Eyvallah Pirim. Nefes Pirimdedir.

Dede: Bismi Şah Allah Allah, hayır hizmetleriniz kabul ola, muratlarınız hâsıl ola,
isteklerinizi dileklerinizi Hak Muhammed Ali vere, Seydi Faraş Hazretlerinin

himmeleri üzerinize hazır ve nazır ola Gerçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammed ya Ali

(Süpürgeciler dualarını aldıktan sonra geri geri yerlerini geçerler. Lokmacı üç kadın ellerinde lokma tepsisiyle gelirler. Yanlarında Gözcü vardır. Yeri niyazlar elinde lokma tepsisiyle Dedenin huzuruna çıkar.)

Lokmacı: destur pirim. Bismi Şah Allah Allah. Allah Allah diyelim kadim billah diyelim geldi hak sofrası hak versin biz yiyelim. Demine hü diyelim. Hü pirim nefes pirdedir.

Dede: Allah Allah. Bismi Şah Allah Allah... Elhamdülillah (3 kere) lokma-yı kerimullah, berektü hayrullah, cümlemize şefaate eyle ya resulullah. Lokmalarınız kabul ola muratlarınız hâsıl ola. Haktan. Ola hakka niyaz ola. . Hakkın dergâhına yazılmış ola. Cenabı Allah getirilen lokmaların yüzü suyu hürmetine bizleri her türlü kazadan beladan ağrıdan afetten emin eyleye. Lokmalarımız dertlerinize derman hastalarımıza şifa ola. Hak lokması Aliyyel Murtaza'nın sofrası ola. Yiyene helal yedirene delil ola. Kudret lokması ola. Cenabı Hak sizden de hizmetleriniz dergâh hizmetine yazılmış ola. Güzel Rabbim cümlemizin dualarını niyazlarını niyetlerini dergâh hizmetine kabul ve makbul eyleye. Sizler de hizmetlerinizden şefaate göresiniz. Gerçeğe hü. (Lokmacılar yere secdeye gidip niyaz ettikten sonra yerlerine geçerler. Çerağ hizmeti gelir.)

Çerağcı: Esirgeyen bağışlayan Allah'ın adıyla. (ilk mumu söndürürken) ya Allah (3 kez), peygamberliğin nuru aşkına (2. Mumu söndürürken) ya Muhammed(3 kez), velayetin nuru aşkına(3. Mumu söndürürken) ya Ali (3 kez)

Dede: Bismi Şah Allah Allah batın oldu çerağı nur-u Ahmet, zahir oldu şems-i mahı Muhammed. Allah eyvallah hü dost.(Çerağcı Dede postunu niyaz eder ve yerine geçer. Postçu bir kadın bir erkek gelir) Allah eyvallah, hayır hizmetleriniz kabul muratlarınız hâsıl ola. Çerağcı... Hüsn-ü himmetleri üzerinize hazır ve nazır ola. Gerçeğe hü ya Allah ya Muhammed ya Ali

(Post hizmeti için bir kadın bir erkek gelirler. Postu toplayıp Dedenin önünde dara dururlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah, post kadim ola, inkar yok ola, burda sorula ahrette sorulmaya müminler abâd, münâfiklar ıslah ola. (Postçular postu niyaz ettikten

sonra yerlerine geçerler. 12 hizmet toplanıp Dedenin huzurunda sağ ellerini sol göğüslerine götürerek dara dururlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah ey yüce Allah'ım senin rızan için yapmış olduumuz ibadetleri, okuduğumuz duvazları, tevhidleri, verdiğimiz gülbenkleri, döndüğümüz semahları dergâh hizmetinde kabul eyle Yarabbi. Allah'ım sen bizleri senden, hak Muhammed Ali yolundan hak resulü hak muhammd Mustafa'dan onun masum ve pak olan Ehlibeyt'inin sevgisinden, muhabbetinden, şefaatinde, ilminden, hikmetinden bir gram bizleri ayırma Yarabbi. İbadetlerimizi sırrı Kerbela hakkı için kabul eyle Yarabbi. Muhammed Ali yoluna hizmet edenlerin hizmetlerini kabul eyle. Hizmet sahiplerinin keş.. Kerametleri hüsnü hizmetlerini her daim üzerlerimizde hazır ve nazır eyle. Gerçeğe hü ya Allah ya Muhammed ya Ali.

Zikirlerimizi getirilen lokmalarımızı dönmüş olduğumuz aşkı pervazlarımızı ismini verdiğimiz zikrettiğimiz erenlerin evliyaların hürmeti hakkı için sen icazetine kabul eyle yarabbi. Emeklerimizi zayi verme Yarabbi. Bu yolda hizmet eden canların hizmet sahiplerinin hüsnü himmetlerini üzerinde hazır ve nazır eyleye. Hizmetlerini kabul yüzlerini ağ eyleye. Duası bizden ola kabulü Allah'tan ola. Hü . Allah Allah Tecella temenna hak razı ola tecellanız temiz yüzünüz turap ola. Tecella teberra gören başlar ağrı acı görmeye, dil bizden nefes cediti alamızdan ola. Gerçeğe hüü.

(Gözcü hizmeti gelir. Dedenin önünde secdeye giderek niyazda bulunur ve duaya başlar.)

Gözcü: ... Ola hidayet.. Duayı bul yaz

Dede: Bismi Şah Allah Allah ... Hizmetleriniz kabul ola muratlarımız hasıl ola isteğinizi dileğinizi hak Muhammed Ali vere. Gözcü Karaca Ahmet sultanın himmetleri üzerinizde hazır ve nazır ola. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya amuhammed ya Ali

Bismi Şah Allah Allah tecellanız temnnanız kabul ola. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola. İsteğinizi dileğinizi hak Muhammed Ali vere. Yaptığımız hizmetleren şefaata bulasınız. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammed ya Ali. (12 hizmet niyaz eder ve cem sonlandırılır.)

Amasya Cemi

(Cem erkânı meydana daire şeklinde oturmuştur. Kadın erkek karışık vaziyettedir.)

(Herkes ayağa kalkar ve sağ elleri sol göğsünün üstüne gelecek biçimde başlar hafif öne eğiktir)

Dede: Bismi Şah Allah Allah, geldiğiniz yoldan durduğunuz dardan çağırdığımız pirden şefaât göresininiz. Darlarınızı divanlarınız kabul ola, dergâh hizmetine yazılmış ola. Darına durduk ya Allah ya Allah ya Allah, divana durduk ya Muhammed ya Muhammed ya Muhammed, keremine sığındık ya Ali ya Ali ya Ali. İneyet eyleyin ya 12 İmamlar, yol gösterin ya 14 Masum-u Paklar, keremine eyleyin ya 17 kemerbestler, ceminize Ali'n ya Kırklar. Bağışlanmak senin yüzün suyu hürmetine olsun ya pirimiz üstadımız Hacı Bektaş Veli. İlahi Yarabbim, darlarınızı divanlarınızı, lokmalarımızı dergâh hizmetinde kabul eyle Yarabbi. Gerçeğe hu mümine ya Allah, ya Muhammed, ya Ali.

Canlar: Allah Allah

(Herkes önce yere avuç içleri aşağı gelecek şekilde secde edip ardından önce sağ sonra sol sonra tekrar sağ elin üstünü niyaz ederler ve Dedeler oturup izin verdikten sonra canlar da yerlerine otururlar)

Dede: Rahat oturun sevgili canlar. Bizi rahat dinleyin. Bugün Amasya'nın Merzifon ilçesine bağlı Kayadüzü beldesindeyiz. Sizlerle cem olmaya geldik. Sizlerle, Hızır lokmanızla birlik ve beraberlik içerisinde lokmamızı paylaşmaya geldik. Yüce Allah cümlemizi paylaşanlardan eylesin inşallah.

Şu gelen Bozatl Hızır dediler

Nerede çağırırsan hazır dediler

Sıdk ile çağırana gelir dediler

Yetiş Bozatl Hızır sen imdad eyle...

Dede: Hızır nebi hepimizin yoldaşı olsun inşallah. Evet, sevgili canlar. Bugün Hızır as.'in huzurunda cem olmaya geldik. Hızır hazır ve nazır olandır. Hızır cömerttir. Hızır çaresizlerin çaresidir. Umutsuzlara umuttur. Zorda kalanların carına yetişendir Hızır. Hızır As. Hz. Musa zamanında yaşamış, ab-ı hayat yani

ölmezlik suyunu içerek ölmezlik sırrına erişmiş kullardan bir kul olarak Kehf suresinin 60 ve 80. Ayetleri arasında Hz. Musa ile yolculuk eden bir kul olarak anılır Kuran'ı Kerim'de. Onun için de sevgili canlar, Hz. Hızır kendisine Allah katında batın ilmi, yani ledün ilmi verilen Hz. Musa'yı eğitmekle görevlendirilmiş Hz. Hızır bir velidir, bir erendir. Diğer bilgiye göre de nebidir. Allah'ın kendisine ilim ve rahmet verdiği kişi peygamber veya bir velidir. Allah istediğine gönül ilmini verir. Çünkü onlar zamanımızın kutuplarıdır. Gaip erenleridir. İşte bu gaip erenlerin birisi de Hızır'dır. Darda kalanların, zorda kalanların yardımcısı Hızır'dır. Yüce Allah da cümlemizin yardımcısı olsun inşallah.

Zulmet deryasını nur edip gelen

Hızır İlyas Şahı merdan Ali'dir. ..

Hz. Ali her yerde Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed Mustafa (sav) carına yetişen ve her zaman onu darda bırakmayan, onu zorda bırakmayan ve gerçekten velilerin başıdır. Evliyaların Şahıdır Hz. Ali kerimullhi... Onun için de Hızır ve İlyas, Zülkarneyn ile birlikte ab-ı hayat suyunu aramaya çıkarlar. Hızır ve İlyas bu suyun kaynağını bulup içmişler ve ölümsüzlüğe erişmişlerdir. Hızır karada, İlyas denizlerde zor durumlarda kalanlara yardım etmişlerdir. Zülkarneyn içememiştir. Hz. Musa bir peygamberdir. İsrailoğulları'nın peygamberidir. Nübüvvet peygamberidir ve nübüvvet makamındadır. Yani peygamberlik makamındadır. Oysa Hızır kullardan bir kul olarak geçer Kuranı Kerim'de. Öyleyse nasıl oluyor da nübüvvet makamında bir kişiye mürşitlik yapmaktadır. Tasavvuf ehl-i Hızır'dan ilim öğrenmesini nübüvvet makamını küçültmeyeceğini, aksine Hz. Musa'yı eğitmekle de onu yücelteceğini yazmaktadır. Çünkü Hz. Hızır ilim öğrenmesinin nübüvvet makamını küçültmediğin Hz. Musa ilminin zahiri, yani görünen, Hz. Hızır'ın ilminin de görülmeyen yani batını ilim olduğunu çünkü evliyalar, enbiyalar gelecekte haber veririler. Evliyalar, enbiyalar geçmişte nasıl geleceği bilmişse yine geleceği tayin edenler, Yüce Allah'ın ilmiyle ilimlenmiş velilerdir. Onun için de nübüvvet makamına ancak ilmi öğretmekle görevlendirilmişlerdir. Ledün ilminin Allah'ın ilmi olduğunu, bunun okumakla elde edilemeyeceğini, çünkü Tanrısal ilmin insanın kendisini okumakla olacağını söylemiştir. Hızır yol gösterendir. Hızır velidir ve Hızır mürşiddir. O ilahi rahmet ve sırların bilgisine sahiptir. Hz. Musa mürşitlik etmiş. Çünkü Hz. Musa şeriatı, Hızır hakikati temsil etmektedir. Yani Hızır evliyadır, ledün ilminin sahibidir. Yüce Allah Kuran'da "veliler ölümsüzdür." Demiştir. Yani Hızır As. Her devirde

vardır ve onlar ölümsüz olduğu için de her devirde her zaman aramızda hazır ve nazırdır onlar. Onun için de darda kaldığımızda yetiş ya Hızır deriz. Ama Hızır belki anamız donunda gelir, belki babamız donunda gelir, belki Dedeniz donunda gelir, belki de gerçekten bir hizmetli donunda gelir. Hızır'ın ne zaman, nerde, ne şekilde geleceğini hiç kimse hesap edemez. Onu Yüce Allah darda kalanlara sıdk ile çağıracağı zaman gönderir. Onun için de Yüce Allah bizleri daerda zorda bıraktığı zaman Hızır As.'ı bizlere yoldaş eylesin.

“Teslim ol mürşide yolda kalırsın

Mürşitsiz varılmaz dost ellerine.” Yüce Allah cümlelerinizi bir mürşid elinden eteğinden tutmayı nasip eylesin.

(Zakir bir deyiş çalar.)

Zakir:

Gine mihman gördüm gönlüm şad oldu

Mihman canlar bize sefa geldiniz

Gitti kış ayları bahar yaz oldu

Mihman canlar bize sefa geldiniz

Gitti yollarım kaldım yali'nız

Bahçede açılır gonca gülünüz

Bal muhabbetiniz tatlı diliniz

Mihman canlar bize sefa geldiniz

Tuttuğumuz bir gerçeğin elidir

Serçeşmemiz Hacı Bektaşî Veli'dir

Gittiğimiz erenlerin yoludur

Mihman canlar bize sefa geldiniz

Dede: “O takva sahipleridir ki gaibe inanırlar.” Der Kuranı Kerim. Yani salatu, yani dualarını dosdoğru yaparlar. “Kendilerine rızık olarak verdiğimizde de Allah yolunda harcarlar.” Der. Gaip nedir? Gaip, görünmeyendir, yani bilinmeyendir. Görünmeyeni gören kimdir? O zaman erendir, evliyadır, Hızır’dır. Onun için de o evliyalara, erenlere inanmak bizlerin hepimizin de, kuranın verdiği emir doğrultusunda hepimizin boynunun borcudur. Çünkü “Gaip erenlere inanın.” Diye Kuran’ın bizzat emri vardır. Biz de Hızır’ı bileceğiz. Hızır As. Aşkına oruçlarımızı tutacağız, lokmalarımızı da vereceğiz. Onlar keramet ehlidirler. İyiliklerin ve güzelliklerin temsilcisidirler. İyiliklerde ve güzelliklerde insanlara yardım edendirler. Yardım edebilmeleri için de hizmet gerekir. Hizmet edilmelidir ki himmet olsun. Hızır nebi de dar günlerimizde yardımcımız olsun. Yardım eden Hızır ise, Hızır hazırdır ve hikmet sahibidir. Allah hikmeti de ona bahşetmiştir. İşte o bahşedilen nasiplenmek için Aleviler de Allah rızasına oruç tutar, kurban keser veya lokma yapar ve paylaşırlar. Hz. Hızır aşkına Allah rızasına ibadetlerini yaparlar. Hz. Hızır’ı vesile kılarak kurbanlarını, ibadetlerini ve lokmalarının kabulü için Allah’a yalvarır ve yakarırlar ve onun aşkına cemlerini yaparlar ve ona salat ve selam ederler. Yüce Allah cümlemizin duasını kabul etsin inşallah. Kuranın çevirisini yapanlar bu sayılı günlerden bahsederler. Bu sayılı günler ki zilhicce ayının olduğunu belirtirler. Aleviler de bu sayılı günler denen günlerde oruç tutarlar. Yani Şubat’ın 13,14 ve 15’i olarak. Hızır orucu bu günlerde tutulur. Eski hesaba göre, eski hesaptan bir gün, yeni hesaptan iki gün almak şartıyla 13.14.15 Şubat’a denk gelir. Ama şu da bir gerçek ki Anadolu’da bütün Alevilerde böyledir. Aleviler Perşembe’ye denk getirirler. Ayın kaç olursa olsun hiç önemli değildir. Şubat’ın ikinci haftası olarak da perşembeye denk getirecek şekilde açarlar ve oraya lokmalarını getirirler. Cem olur ve orada lokmalarını paylaşırlar. Yüce Allah cümlemizin lokmalarını, hizmetlerini, oruçlarını kabul eylesin inşallah. Yüce kitabımızda şöyledir:” Bunlar adaklarını yerine getirirler. Şerri gittikçe artan günlerde korkarlar.” Yine der: “Tanrı sevgisiyle yoksula, yetime ve tutsaklara yiyecek verirler doysun diye. Derler: “tanrı rızası için yediriyoruz. Karşılık ve teşekkür de beklemiyoruz.” Kuranın yorumcusu yine Hz. İmam Ali şanına geldiğini belirtir bu ayetin. Neden? Çünkü İmam Ali’nin çocukları, yani aslında oğullarım diye hitap ettiği Hz. Muhammed Mustafa efendimizin torunları İmam Hasan ile İmam Hüseyin hastalanmıştır. Hastalıkları sırasında Hz. Fatıma anamız –onun kızıdır biliyorsunuz- Hz. Peygamber’imize gider der ki: “ Ya peygamber, iki cihan serveri, sevgili babam, torunların yani senin oğulların hasta onun için de ben ne yapayım? İkisi de gerçekten ateşler içerisinde yanıyor.” Diye

kendisine söylediği zaman Hz. Peygamber'e nida gelir. Der ki :” 3 gün oruç tutsun.” Nezir orucu yani adak orucu. Onlar için oruç tutsun. 3 gün boyunca Hz. Ali ve Hz. Fatıma oruç tutarlar. Bu oruçlarını tuttıkları zaman da oruçlarını tam açacakları zaman ilk gün kapısına bir yetim gelir. Der ki:” 3 gündür açım, susuzum. Bana lokmalarınızı verir misiniz?” O zaman Hz. Fatma anamız, o gerçekten cennet seyyidesi Fatma anamız Hz. Ali'ye dönerek yüzüne bakıp sadece sofrayı toparlayıp yetime verir, orucunu açacağı lokmayı toplayıp yetime verir. Ertesi gün oruçlarını yine suyla açarlar ve yine suyla oruçlarını tutarlar. Yokluk zamandır ancak arpa ekmeğinden yemek yapıp, aş yapıp oruçlarını açıyorlardı ve kavilerini yerine getiriyorlardı. Ertesi gün kapıya bir köle gelir. Der ki biz 3 gündür açız. Lokmalarınızı bizimle paylaşır mısınız diye. Ertesi gün de Hz. Fatıma anamız gene sofrayı toparlar ve o kişiye teslim eder. Ertesi 3. Günü bir köle gelir ve 3. Günde oruçlarını suyla açarlar ve 3. Günü de o köleye sofrayı toparlayıp öylece verirler. Şimdi bir düşünelim sevgili canlar. Hepimiz oruç tutuyoruz. Hepimiz Hakk'a niyaz ediyoruz. Hepimiz oruçlarımızı, lokmalarımızı paylaşmaya çalışıyoruz. Hepimiz inançlarımızı yaşamaya çalışıyoruz. İbadetler sadece şekilden ibaret değil. Eğer şekilde insanın kendisine dönmemişse o ibadetler ibadetten sayılmaz. Çünkü insanın kendisine dönmelidir. İnsanın kendisine bir şeyler öğretmelidir. Hali'ne yansımalıdır ibadetler. Hali'ne yansımıyorsa, sadece şekilden ibaretse o ibadet gerçekten ibadet değildir. Şimdi kendi kendimize soralım. Kaç tanemiz acaba orucumuzu tuttuk orucumuzu açacağız. Akşamleyin kapıya bir tane yetim geldi, ben 3 gündür açım dedi. Kaç kişimiz acaba o sofrayı toplar da o yetime veririz de suyla açarız. Kendimize soralım. Ben de dâhil buna. İkinci gün gene aynısını yaparız. Üçüncü gün gene aynısını yapar mıyız? Onun için de işte o kapıya gelen üç gün boyunca Hızır'dır Hızır. Hızır cümlemizin yardımcısı olsun. Ve orda imtihan eder Yüce Allah. Hızır As.'ı yetim, köle ve gerçekten kimsesizi göndererek Hz. Ali'yi aslında imtihan mı etmiştir. Aslında onların imtihana ihtiyacı yok. Onlar aslında kendilerini hak yoluna adanmış insanlar imtihan olur mu? Evliya imtihan olur mu? Evliyalık mertebesine erişmiş olan imtihan olabilir mi? Onun için de Yüce Allah dualarını kabul eyler. Oruçlarını kabul eyler. Yüce Allah cümlemizin oruçlarını kabul eylesin o zaman. Ve işte ondan sonra da Hz. İmam Hasan ve Hz. İmam Hüseyin adak adadıkları o oruçları kabul olduğu için de o hastalıklarından kurtulurlar. Bizler de işte gazamıza kalkan, belamıza bekçi olsun diye biz oruçlarımızı tutmuyor muyuz? İşte oruçlarımızı tutarken de canı gönülden tutmalıyız. Paylaşmak için tutmalıyız. Ve gerçekten de yardımlaşmak için tutmalıyız. Nefsimize tutulan oruç oruçtan sayılmaz. Onun için

nefislerimizi kontrol edelim. Yüce Allah diyor “sizleri öz nefislerinizden yarattık.” Öz nefislerimizi yok edemeyeceğimize göre demek ki nefislerimizi kontrol edeceğiz. Her insan kendinin kötü nefislerini kontrol etmekle görevlidir. Onun için de Yüce Allah hepimize kötü nefislerini kurutmayı nasip eylesin inşallah. Ve sevgili canlar işte o tutulan oruçtan sonra, o günden bu güne Ehlibeyt’i sevgiyle anan Aleviler, Ehlibeyt’in yolunda giden Aleviler o günden bu güne o oruçları hiç bırakmamış, aynı şekilde devam ettirmişlerdir. Çünkü kuranın emridir ve Kuran’ın emrine göre biz bu oruçları tutmuşuzdur. Ve o açıdan da bu güne kadar biz hep geçmişimizde eski hesaptan bir gün, yeni hesaptan iki gün almışızdır. Ama Anadolu’da ve ben biliyorum ki bizim yöremizde buralarda Perşembeye denk gelecek şekilde işte salı’dan başlar, Salı, Çarşamba, Perşembe üç gün tutarlar, yedi gün tutan canlarımız vardır. Onlar pazardan başlar. Pazar, pazartesi, Salı, Çarşamba, Perşembe... Yedi gün tutarlalardır. Kim kaç gün tutuyorsa yüce Allah orucunu, lokmalarını, hizmetlerini kabul eylesin. Ama sıdk ile. Gerçekten orucu da oruç gibi tutmak lazımdır. Bir de orucu sadece yememek, içmemek olarak algılamayın. Oruç bedenin orucu olmalı’dır, oruç nefsin orucu olmalı’dır, oruç ağzın orucu olmalı’dır, oruç dilin orucu olmalı’dır, oruç ayağın orucu olmalı’dır, oruç elin orucu olmalı’dır. Çünkü neden? Sen oruçluyum de sonra da dilinle bir canımızı incit. Veya dilinle yalan söyle, bol gybet et. Veya dilinle insanlarımızı kır, ayağınla yanlış yerlere git ya da elinle koymadığını al. Eline, beline, diline gerçekten sahip olarak oruç tutmalı’dır. Yoksa oruç sadece yememenin, içmemenin adı oruç değildir. Oruç olan kişi hiç kimseyi incitmemeli, oruç olan kişi yalan söylememeli, oruç olan kişi bizce eline, beline, diline sahip olan herkes aslında 365 gün boyunca oruçtur, niye? Kötülöklere oruç olan bir kişi gerçekte, yememeye, içmemeyi de kontrol etti mi nefislerini işte gerçek evliya veliler yolunda hizmete hak kazanmıştır ve bu evliyalar o enbiyalar yine bizlerin arasından çıkmıştır. O evliyalar enbiyaları niyaz edilecek makama gene sizler ve bizler hepimiz koymuşuzdur. Hepiniz de biliyorsunuz ki Fedai Baba gerçekten Amasya’ya mal olmuş, Amasya’da evliya makamına ulaşmış bir erenimizdir. Peki, Fedai Baba da kendi içimizde bir canımızdı. Nasıl oldu? Hizmet ederek. Hakka hizmet ederek... Onun için de Yüce Allah cümlemizi Hak yolunda hizmete nail eylesin inşallah. Onun içinde niyaz edilecek makama gelmek için gerçekten kötü nefislerimizi kontrol etmeliyiz. Hak aşkına gerçekte bizler de hizmet etmeliyiz. Hak aşkına hizmet ettiğimiz sürece de Yüce Allah bizi hepimizin amel defterlerini yazmaktadır. Yüce Allah da zaten bilmektedir. Sen orucu tutmuşsun, tutmamışsın. Öyle olmuşsun, böyle olmuşsun. Kimseyi kimseden saklamıyoruz, kulu kuldan

saklamanıza gerek yok. Yüce Allah hepinizin kalbini biliyor. Yüce Allah hepimizin kalbini sorguluyor zaten. Dolayısıyla kulun sorgulaması çok da önemli değil. Yüce Allah ne diyor: “ bana kul hakkıyla gelme, neyle gelersen gel .”Diyor. Dolayısıyla sadece bizi bizden sorarken kul hakkını sorguluyor. Onun dışında hepimizin kalbini Yüce Allah kontrol ediyor. Dolayısıyla yüce Allah: “Ben ne yerdeyim ne gökтейim, müminlerin kalbindeyim.” Diyor. Şah damarından yakın olan Yüce Allah müminlerin kalbinde, baka bir yerde değil. Ne yerdeyim ne gökтейim, müminlerin kalbinde... O zaman mümin olacağız ki Yüce Allah da kalbimizde olsun. Mümin olmazsa Yüce Allah’a kalbimizde yer bulamayız. O zaman da rahmani olmak için, yüce Allah’a yakın olmak için rahmani olmak lazım. Eğer Yüce Allah rahmana hizmet edersek rahmana doğru gideriz, şeytana hizmet edersek de şeytana doğru gideriz. O zaman şeytana hizmet edenin kalbinde şeytan vardır. Rahmana hizmet edenin de kalbinde şeytan vardır. Yüce Allah hepimize rahmana hizmet etmeyi nasip eylesin.

Evet, sevgili canlar, oruçlarımızı 13, 14, 15’inde tuttuğumuz oruçlarımızı açarak paylaşacağız. Lokmalarımızı gene buraya getirerek hep birlikte paylaşacağız. Ve o günleri de gene yaşatacağız ki yavrularımıza da aktaracağız. Orucumuzu önce biz kendimiz tutacağız ki yavrularımıza da örnek olsun. Orucu biz tutmazsak yavrularımıza yarın sen niye oruç tutmuyorsun deme hakkına sahip olamayız. Onun için oruçları önce kendimiz tutacağız, dürüst olacağız. Çünkü aile örnektir, anne baba örnektir. Herkes öğüdünü yuvadan alır. Eğer anne baba öğüdünü yuvada çok iyi bir şekilde vermezse öğüdünü nerden alır, başka bir yerden alır. Dışarda o yavrularımızı bekleyen çok tehlikeler vardır. O zaman gider başka bir yerden öğüdünü alır. Daha sonradan da yavrum niye sen böyle yapıyorsun deme hakkına da sahip olamayız. Oruçlarımız tutacağız, yavrularımıza da tutturacağız ki inanchlı yavrular yetiştirelim. İnanchlı insanlar yetiştirdiğimiz sürece de inanchlı insandan hiçbir zaman kötülük gelmez. İnanchlı olan yavrularımız da aynı sizler gibi paylaşımından yana olurlar ve yoluna hizmet ederler. Yüce Allah cümlemizin hizmetlerini kabul eylesin inşallah.

(Zakir çalmaya başlar.)

Zakir:

Gam gasavet keder yok olup gider

Sevdiğimin cemali’ni görünce

Perişan gönlümü şen mahmur eder
Gülyüzlümün cemali'ni görünce
Seversen Ali'yi
Açma yaramı dost dost dost dost

Gülüstan açılmış şakır bülbülü
Açılır bahçemde tomurcuk gülü
Mehti yari söyler şad olur dili
Gülyüzlümün cemali'ni görünce
Seversen Ali'yi
Açma yaramı dost dost dost dost

Dede: (Herkes sağ ellerini sol göğsünün üstüne götürür) Canlar biliyorsunuz yolumuz rıza yoludur. Biz sizi size teslim edeceğiz. Sizi sizin özünüzdeki hakka teslim edeceğiz. Siz özünüzle dar ve didar olacaksınız. Aranızda dargın küskün olanlar, bilerek veya bilmeyerek günah işlediyseniz lütfen hak meydanına geçiniz yoksa Allah eyvallah deyiniz. (Herkes Allah eyvallah der) Canlar birbirinize haklarınızı razı ediyor musunuz?

Canlar: Allah eyvallah

Dede: Canlar birbirinizden razı mısınız? (2 kere)

Cemaat: Razıyız

Dede: Birbirinize haklarınızı helal ediyor musunuz(3 kere)

Cemaat: Helal olsun

Dede: Helal ediyorsanız edep erkân, sükûtu lisan, mümine nişan. Lütfen herkes yanındakileri niyazlasın canlar.(Herkes sağındaki ve solundaki ile üç kez niyazlaşır.) Edep erkân demek düzgün oturmanın adı, sükûtu lisan konuşmamanın adı, mümine nişan da birbirinizle barışık olduğunuzun adıdır.

Fahri kâinatâlemlere rahmet verelim Muhammed Mustafa Ehlibeyt'ine salavat.
(salavat getirilir)

İhlas suresi.(Dede ve tüm cemaat hep birlikte): Esirgeyen bağışlayan yüce Allah'ın adıyla söyle gündüz gece tanrı tek tanrı yüce o doğmaz doğurmaz kimse ona denk olmaz.

Fatiha suresi: Esirgeyen bağışlayan Yüce Allah'ın adıyla. Hamd âlemler sahibi yüce Allah içindir Allah ki acıyandır koruyandır sevendir. Gün gelince ancak odur hesap soracak. Sana tapan senden medet umanlarınız biz sapıtmışlar yoluna düşmekten koru bizi doğru yoldan ayırma bizi aman Rabbimiz.

Salat ve selam sana olsun ya Muhammed Mustafa, salat ve selam sana olsun ya Aliyyel Murtaza, salat ve selam sana olsun ya Haticetül Kübra, Fatimatül Zöhre, Hayrı nisa salat ve selam sana olsun ya İmam Hasanül Müşteba, Salat ve selam sana olsun ya İmam Hüseyin'i Kerbela, salat ve selam sana olsun ya İmam Zeynel Aba, Salat ve selam sana olsun ya İmam Muhammed Bakır-ı Beka, Salat ve selam sana olsun ya İmam Caferi Sıdkı Sefa, Salat ve selam sana olsun ya İmam Musayı Kazım Cismi Pak, Salat ve selam sana olsun ya İmam Ali Rızayi Şah Horasan, salat ve selam sana olsun ya İmam Muhammed Taki, Salat ve selam sana olsun ya İmam Şah Aliyyel Naki, Salat ve selam sana olsun ya İmam Hasanül Askeri Gazi, Salat ve selam sana olsun ya İmam Mehdiyi Sahip Zaman, Hücredir Burhan, Kutbi Devran. La havle vela kuvvete illa billa Aliyyel azim sadakallahülaliyyel azim

(Zakir çalmaya başlar, herkes dizlerini döver ve 12 hizmet meydana gelmeye başlar.)

Canlar: Allah Allah Allah huhuhu ya Ali hu.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hizmetleriniz kabul ola, muratlarımızhâsılola. Dilde dileklerinizi, gönülde muratlarınızı Hak Muhammed Alivere. Dar-ı Fatıma Ana şefaate eyleye. Hizmet sahiplerinin hüsn-ü himmetleri üzerinizde hazır ve nazır ola. Duası bizden, kabulü Yüce Allah'tan ola. Gerçeğe hü.

(12 hizmet rükûa dururlar)Bismi Şah Allah Allah tecellanız temennanız Hakk'a yazıla. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola. (Allah Allah) Tecellayı gören canlar cehennem narı görmeye. Duası bizden, kabulü Yüce Allah'tan ola. Gerçeğe hü.

(Post hizmeti bir kadın bir erkek iki kişidir. Kucaklarında postla birlikte Dedenin önünde dara dururlar.

Postçu: Bismi Şah Allah Allah. Cem birliğine sohbet sırrına, Evliya keremine uğur açıklığına. Dest post eyvallahhu pirim

Dede: Erenler postu geldi, Hizmet yerini aldı. Mümin Müslim ikrar verdi. İkrarınızda daim olasınız. Hak didarı göresiniz. Post sahiplerinin hüsn-ü himmetleri üzerinize hazır ve nazır ola. Gerçeğe hu mümine ya Allah, ya Muhammed, ya Ali”

(Post hizmetlileri postu Dedenin önüne bırakır ve çekilirler.)

(Tezekâr 2 kişi gelir. Bir bayan bir erkek. Erkeğin elinde ibrik ve leğen, kadının omzunda temiz havlu bulunur. Ayaklar mühürlü halde meydana gelirler)

Tezekâr: Bismi Şah Allah Allah. Manayı marifet, sırrı Hakikat, geldi hizmeti Muhammed, sükût et ey cemaat.”

(Tezekâr sözlerini bitirdikten sonra sağ ayakla adım atıp her adımda elindeki ibrikten leğene su akıtırken “ya Allah ya Muhammed ya Ali” denir. Bu işlem 3 kere tekrarlanır.)

Tezekâr: Bismişah Alah Allah! Ben Gulâm-ı Kamberiyem, etmezem Adülerden hayf. Pirimiz, Üstadımız Kırklar Meydanında Selman-ı Pak. Ber Cemali Muhammed, Kemal-i İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Ali’yi Pir Bilip Verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt’ine Salavat. (Hep birlikte salavat getirilir. Erkek kadının eline 3 kere ya Allah ya Muhammed ya Ali diyerek su döker. Daha sonra kadın ibriği ve havluyu alır ve erkeğin eline 3 kez ya Allah ya Muhammed ya Ali diyerek su döker. Havluyu niyaz edip ellerini kurularlar. İbrik erkekte havlu kadında olacak şekilde Dedenin önünü gelir ve Dede için de aynı işlemi tekrarlarlar.)

Tezekâr: “Bismi Şah Allah Allah. Haydar’ın rahında tenim oldu pak. Yüzüm sürdürdüm dergâhına eyledim Hak. Kırklar meydanında pirimiz üstadımız ibriktar Selman-ı pak. Şehrilillah, Allaheyyallah. Nefes pirdedir. Hü pirim.

Dede: Bismişah Allah Allah, Bismişah Allah Allah! Hüda Hakk'ın kabul et, hizmetin ey Şah. Bi hakkı Murtaza ve Ali Dergâh, Hüseyini Kerbela nuru Hakk'ı için, Bu dergâhtan ayırma ey Gani Şah. Erenlerden haklı hayırlı himmet, şeyenlillah Allah Eyvallah, Gerçeğe Hû. Mümine ya Allah, ya Muhammed, ya Ali

(Çerağ hizmeti tek erkektir. Gelir, Dedenin önünde secdeye giderek niyaz eder ve Nur Surasinden ayetleri okumaya başlar.)

Çerağcı: Bismi Şah Allah Allah. Çerağı Ruşen, Fahri Dervişan, Zuhuru iman, Himmeti Piran, Piri Horasan, Kürşadı meydan, Kuvveyi Abdalan, Kanunu Evliya, verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt'ine salavat. (Herkes salavat getirir.) Bismi Şah Allah Allah. La feta illa Ali la Seyfa illa Zülfikar.

(“Yaradan'ın nuru aşkına ya Allah ya Allah ya Allah” diyerek ilk mumu “peygamberliğin nuru aşkına ya Muhammed ya Muhammed ya Muhammed” diyerek ikinci mumu “velâyetin nuru aşkına ya Ali ya Ali ya Ali” diyerek de üçüncü mumu yakar. Çerağcı Dede postunu niyazladıktan sonra çerağ deyişi okumaya geçilir. Çerağcı deyiş bitene kadar Dede postunun önünde sağ elleri sol göğüslerinin üzerinde bekler. Zakir deyişi çalmaya başlar.)

Dede: Bismişah Allah Allah! Allah'tan bize ulaşan çerağımız sonsuza dek kılavuzumuz olsun! Çerağımız yansın yakılsın, Allah'ın nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, Peygamberliğin nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, velâyetin nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, Ehlibeyt'in nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, Pir Hünkâr Hacı i Veli Aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, yolumuz, birliğimiz, dirliğimiz ve ülkemizin aydınlığı aşkına! Allah Allah! Yarab! Bizleri ilâhi nurundan feyz alan kullarından eyle. Peygamberlerin, Ehlibeyt'in, velilerin ilmîni yol göstericimiz eyle. Çerağ gibi ışık vermemizi, nurundan nasiplenmemizi mazhar eyle. Mum gibi Hakk aşkına eriyip insanlığa ışık saçanlardan eyle. Yoluna hizmet edenleri himmetlerinden mahrum eyleme. Sonsuza dek bu çerağ yolumuzun ve yaşantımızın ışığı ola. Yüce Allah da cümleminizin yardımcısı ola. Gerçeğe Hû.

(Süpürgeci hizmeti için 3 kadın gelir. Ortadaki görevli elindeki süpürgeyi meydana 3 kez çalar ve her defasında eğilmiş vaziyette üç adım ilerlerler. İlk adımda “Allah” ikinci adımda “ Muhammed” üçüncü adımda “ya Ali” diyerek

Dedenin önüne gelir ve niyaz derler. Sağ elleri sol göğüslerinin üstünde dualarını okurlar)

Süpürgeci: Bismişah Allah Allah! Üç bacı idik, Gürüh-u Naci idik, Kırklar Ceminde süpürgeci idik. Süpürgeyi süpürdü Selman, körolsun Yezidi Mervan, zuhura gelsin Mehdiyi sahibi zaman. Allah Eyvallah, nefes pirimdedir.

(Dede yüksek sesle süpürgecilere duasını verir.)

Dede: Bismişah Allah Allah! Sahibi Selman, Mülkü Süleyman, Cennette Rıdvan, Carımıza Yetişsin Şah-ı Merdan. Hayır hizmetleriniz kabul, muratlarınız hasıl ola. İsteğinizi dileğinizi Hakk – Muhammed – Ali vere. Gerçeğe Hû!

(Bu duadan sonra Süpürgeciler Dedenin önünde secdeye giderek niyaz ederler. Yerlerine geri geri yürüyerek geçerler)

(Gözcü hizmetini yaşlı bir erkek yapar. Dede postunun önüne gelir. Sağ eli sol göğsünün üstünde başı öne eğik bir biçimde dara durur. Görüntülerde duası bulunmamaktadır.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hayır, hizmetin kabul muradın hâsıl ola. Yüce Allah dilde dileklerinizi, gönülde muratlarınızı vere. Gözcükaraca Ahmet Sultan'ın himmetleri üzerinde hazır ve nazır ola. Gerçeğe hu mümine ya Ali

(Dedenin duasından sonra Gözcü Dede postunu niyaz eder ve sol eli sağ göğsünün üstünde geri geri çıkarak yerine geçer.)

Dede: Kul beşerdir hata işler, sultan olan da bağışlar. Onun için de hepimiz kuluz. Tahrir suresi 8. Ayete binaen hepimiz yaptığımız eksikliklerimize tövbe edeceğiz. Onun için de Tahrir suresi 8. Ayet tövbe etmemizi ve tövbe ettikten sonra da bir daha kusur işlememizi söylemektedir bize. Ve şöyle der: “Esirgeyen bağışlayan Allah'ın adıyla. Ey iman edenler etkili öğüt veren bir tövbeyle Allah'a yönelin umulur ki Rabbiniz çirkinliklerinizi ve günahlarınızı örter sizi altından ırmaklar akan cennetlere yerleştirir. O gün Allah ve peygamberleri onunla birlikte olanları utandırmayacaktır. Onların ışığı önlerinden ve sağ yanlarından koşup gelir şöyle derler: Ey Rabbimiz ışığımızı tamamla, bizi bağışla. Sen her şeye kadirsin her şeye gücün yeter. Tahrir suresi ayet 8. Eksikliklerimize tövbe olsun. Tövbe günahlarımıza (hep birlikte) estağfurullah estağfurullah estağfurullah. Allah'ım

benlikten, yaramazlıktankibri hasetten gönlümüzle kalbimizle gözümüzle dilimizle işlemiş olduğumuz günahların cümlesine, tövbe günahlarımıza estağfurullah (3 kere)Tövbe ettik pişman olduk döndük senin ululuğuna yüceliğine rahmetine birliğine sığındık. Her türlü kazayı belayı acıyı afeti tufanı gam ve kasaveti def etmeye günahları affetmeye kadirsin. Affeyle ey yüce Allah'ım. Merhametinin sonsuzluğuna inanarak kul beşerdir hata işler sultan olan bağışlar niyetiyle özümüzü dara çekip sana yalvarıyoruz tövbe günahlarımıza estağfurullahestağfurullahestağfurullah (Hep birlikte söylenir ve dede tövbe duasına başlar. Ardından Arapça Nadi Ali duası okunur.)

Dede: Bismillahirrahmanirrahim. Nad-ı Ali'yyen mazharul acaib Teciduhu avnen leke fin nevaib li külli hemmin ve gammin seyenceli Ve bi nuru azametike Yâ Allah..Yâ Allah..Yâ Allah.. Ve bi nuru nübüvvetike Yâ Muhammed... Yâ Muhammed.. Yâ Muhammed.. Ve bi nuru velâyetike Yâ Ali.. Yâ Ali.. Yâ Ali.. Edrikni Yâ Fatıma.. Yâ Fatıma.. Yâ Fatıma Edrikni Yâ Hasan.. Yâ Hasan.. Yâ Hasan.. Edrikni Yâ Hüseyin.. Yâ Hüseyin.. Yâ Hüseyin.. Edrikni.. Edrikni.. Edrikni.. Lâ feta illâ Ali. Lâ seyfe illâ Zülfikar Lâ gaza illâ gaza, el Murtaza bil iktida Her gaza ve bela nerden gelirse defeyle yâ perverdigâr. Münkirin boynundan gitmesin tiğ ile teber. Lâ fetâ illâ Ali, lâ seyfe illâ Zülfikar. (Herkes secdeye gider.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Sevgileri ve yücelikleri üzerimize vacip olan Muhammed ve Ali hürmetine cümle insanlığa yardım eyle. İlahi Yarabbi okunan bu Ali nida duasının azameti, fazileti, mucizati, kerameti, hikmeti, hürmeti Hakkı için şuanda başını secdeye koymuş teslim olmuş canların dualarını kabul eyle Yarabbi. Bismi Şah Allah Allah akşamlar hayrola hayırlar fethola şerler defola. Müminler şad ola. Hak Muhammed Ali yardımcımız, gözcümüz, bekçimiz ola. , Oniki İmamların, 14Masum Pakların, On yedi Kemberbestlerin, katarından, didarından ayırmaya. Üçlerin, Beşlerin, Yedilerin ve Kırkların ve ricahül gaip erenlerin, kıtbül ahtar efendilerimizin hayır himmetleri üzerimizde hazır ve nazır ola. Yüce Allah dertlerimize derman, hastalarımıza şifa nasip eyleye. Bizleri dermansız dertlerden, görünür görünmez kazalardan belalardan koruya. Geçmişlerimize rahmet eyleye. Yüceallah yurdumuzu ulusumuzu varlığımızı birliğimizi dirliğimizi sonsuz eyleye. Ordumuzun sözünü üstün kılıcını, keskin eyleye. Dualarımızı dergâh hizmetinde kabul eyleye. Duası bizden kabulü Allah'tan ola. Gerçeğe hu ya Allah ya Muhammed ya Ali.

(Secdeden kalkılır. Zâkir çalmaya başlar. Zakir çalarken Dede aralarda dualara devam eder.)

Zakir: “Yetiş carımıza Bozatlı Hızır” sözleri olan bir deyiş okur ancak mikrofon kelimelerin anlaşılmasını zorlaştırdığı için yazılamamıştır.

(Deyiş dizler dövülerek deyiş Allah Allah nidalarıyla dinlenir.)

Zakir:

Medet Allah medet, medet ya Ali

Bizi dergâhından mahrum eyleme

Pirim Hünkâr Hacı Bekteşi Veli

Bizi dergâhından mahrum eyleme

Âdem-i Seyfullah âdemhakkı için

Eyüb’e verdiğin sitem hakkı için

Muhammet Mustafa Hatem Hakkı için

Bizi dergâhından mahrum eyleme

Hasan’ ın aşkına kıldım zarı

Şahhüseyin dinimizin serveri

Âlemin carısın Cenabı bari

Bizi dergâhından mahrum eyleme

Zeynel’in canına da kıldılar ceza

Muhammet Bakır’dır sırrı Murteza

İmam Cafer Kazım Musa el Rıza

Bizi dergâhından mahrum eyleme

Muhammed' im der ki didarım Haktr

Taki Naki Askeri errahmanimdir

Muhammed Mehdi'ye niyazım vardır

Bizi dergâhından mahrum eyleme

Dede: (Herkes secdeye gider.)Bismi Şah Allah Allah. Ey Yüce Allah'ım, varlığına, birliğine, hükmüne, keremine, inayetine, faziletine, ihsan ve cömertliğine, sonsuz merhametliğine sığındık Yarabbi. Aç ve açıktakilere, kimsesizlere, yoksullara, garibanlara. Yardım isteyenin yardımına, imdat diyenin imdadına, darda kalanın da yardımına sen yetersin Yarabbi. Duası bizden, kabulü Yüce Allah'tan ola. Gerçeğe hü. (Herkes secdeden kalkar.)

Dede:: Allah Allah Allah, hü hü hü, ya Ali hü

Zakir:

Ağlar gezerim cihanda

Ali diye Ali diye

Yalvarırım Muhammed'e

Ali diye Ali diye

Bektaş-ı Veli'de hal var

Fatma anada bir hayal var

Gece gündüz Hak'a yalvar

Ali diye Ali diye

Hasan Hüseyin inleşir

Melekler çalar çağrışır

Sinemde bülbül ötüşür

Ali diye Ali diye

İmam Zeynel semah tutar
Bakır'ı Cafer'e yeter
Kumru dost dost diye öter
Ali diye Ali diye

Musa-ı Kazım'a danıştık
İmam Rıza'ya ulaştık
Şah'ın sevdasına düştük
Ali diye Ali diye

Taki, Naki bu dediler
Askeri'ne hû dediler
Mehdi bir Kırklar Yediler
Ali diye Ali diye

Kul Himmetim katar katar
Gevher alır, gevher satar
Arşullahda bir kuş öter
Ali diye Ali diye.

Zakir:
Muhammed'i candan sev ki,
Ali'ye Selman olasın.
Ehlibeyt'e gönül ver ki
Ali'ye Selman olasın.

Muhammed'i hazır bil ki
Canı Hakk'a nazır bil ki
Her gördüğün Hızır bil ki
Ali'ye Selman olasin.

Muhammed'e gönül kat ki
Ceht edip rehbera yet ki
Bir gerçekten etek tut ki
Ali'ye Selman olasin.

Hasan ile girdim ceme
Hüseyin sırrını deme
Musahipsiz lokma yeme
Ali'ye Selman olasin.

Zeynel Bakır, Cafer, Kâzım
Rıza'ya bağlıdır özüm
Hatırın kırma Şahbazın
Ali'ye Selman olasin.

Taki'ye, Naki'ye eriş
Askeri'de biter her iş
Mehdi'nin sırrına karış
Ali'ye Selman olasin.

Şah Hatayi'm özün ırma
Gerçekler gönlünü kırma
Her âdeme sırrın verme
Ali'ye Selman olasın.

Dede: Hayırlar tümünden fetholsun, günahlar hepten defolsun, Yarabbim bağışla bizi. Kemberbest ikrarına bağışla bizi, ulu divan hakkı için bağışla. Nimetin, vahdetin için bağışla. Kudretinle ve rahmetinle bağışla. Kemali'ne, cemali'ne bağışla. Resul nebi hakkı için bağışla. Ahmed-i Muhtar için bağışla. Aliyyel Murtaza için bağışla. Ehlibeyt ve nesli için bağışla. Üçler, beşler, yediler hakkı için bağışla. On ikiler, Kırklar hakkı için bağışla. Masum-u Pak hürmetine bağışla. On yedi kemerbest hakkı için bağışla. Hüseyin-i Kerbela acısına bağışla. Kuran hakkı, Termen için bağışla. Ber- cemali Muhammed Mustafa için bağışla. Ber- kemali İmam Hasan, Şah İmam Hüseyin-i Kerbela için bağışla. Gerçeğin demi için bağışla. Bu meydan hakkı için bağışla. Duası bizden, kabulü Allah'tan ola. Gerçeğe hu mümine ya Ali

(Zakir çalmaya başlar.)

Dede: Allah Allah Allah, hü hühü, ya Ali hü

Zakir: Şu âleme bir nur doğdu
Muhammed doğduğu gece
Yeşil kandiller yandı
Muhammed doğduğu gece

Muhammed anadan düştü
Kafirlerin aklı şaştı
Bin kilise yere battı
Muhammed doğduğu gece

Huri kızları geldiler
Nurdan kundağa sardılar
Muhammede yüz sürdüler
Muhammed doğduğu gece

Muhammed kalktı oturdu
Cihanı nura batırdı
Yer gök selavat getirdi
Muhammed doğduğu gece

Huri kızların hepisi
Muhammed oldu tapısı
Açıldı cennet kapısı
Muhammed doğduğu gece

Alemler çağırdı ya Muhammed
Bilindi farz ile sünnet
Açıldı cem ile cennet
Muhammed doğduğu gece

Şah Hataim din kardeşler
Böyle oldu işbu işler
Secdeye indi ağaçlar
Muhammed doğduğu gece

Canlar: hü hühü ya Ali hü

Zakir:

Erenler tevhide başlar

La ilahe illallah

Akar dineden yaşlar

La ilahe illallah

Cemi cümle cumbuşlar

La ilahe illallah

Ali'dendir Ali'den

La ilahe illallah

Halimi arz ettim yare

Eyle dertlere çare

Hem melhemi hemi yare

Ali'dendir Ali'den

Aşık olan bakar bahre

La ilahe illallah

Kahriste girer sere

Hatice Fatime Zöhre

La ilahe illallah

Ali'dendir Ali'den

La ilahe illallah

Şah Hasan başımız tacı
Hüseyin derdimiz ilacı
Zeynele ben duacı
Ali'dendir Ali'den

Önemli Bakırî Cafer
La ilahe illallah
Şah Kazım Musa server
La ilahe illallah

Taki Naki Ali asker
La ilahe illallah
Ali'dendir Ali'den
La ilahe illallah

Eğerleyin düldün atı
İsmi azan kuvveti
Önemli mehdinin zatı
Ali'dendir Ali'den

Aklımı fikrimi alan
La ilahe illallah
Serimi sevdaya salan
La ilahe illallah

Vallaha bu hak kelam

La ilahe illallah

Ali'dendir Ali'den

La ilahe illallah

Sadık lütfeyle şahı

Zikrim fikrim Allah'ım

Size olan selamım

Ali'dendir Ali'den

Dede: Aşk ile diyelim Allah Allah, sıdk ile diyelim Allah Allah.

Dede: (Herkes secdeye gider.) Bismi Şah Allah Allah. İlahi Yarabbi! Varlığın, birliğin, kadimliğın, lütfun, keremin, ihsanın, faziletin, şefkatin, rahmetin, 99 Esmâül Hüsnâ'nın hürmeti Hakkı için secdeye başını koymuş, varlığında varlığını yok eden canları rahmetin ve kereminle lütfuna mazhar eyle Yarabbi. Ya İlahi! Arş üzerinde olan cümle meleklerin ve onların ulularının ettikleri ibadetler ve yapmış oldukları hizmetlerin Hakkı için bizlere, ailemize, ülkemize ve tüm insanlığa yardımını esirgeme Yarabbi. İlahi Yarabbi, peygamberlerin evvelâdem aleyisselam ve keremler sahibi Hz.Muhammed Mustafa arasında geçen yüz yirmi dört bin peygamberlerin, cümle nebilerin, cümle erenlerin, cümle evliyaların hürmetleri içingönüllerimizdeki muratlarımızıhâsıl eyle. İlahi Yarabbi, tevhidimiz oldu tamam, yardımcımız 12 İmam. İbadetlerimizi kabul, muradlarımız hâsıl ola. Yüce Allah zikirlerimizi dilimizden kesmeye. Duası bizden, kabulü Yüce Allah'tan ola.Gerçeğe hu mümine ya Allah, ya Muhammed, ya Ali. (Zakir tevhide başlar.)

(Semahçılar elleri çapraz göğüslerinde birleştirip hafif öne eğik bir biçimde semaha kalkarlar. Bir erkek dört kadından oluşan genç bir semah grubudur. Semah dönerler. Semahın bitiminde Semahçılarelleri göğüslerinde çapraz bir biçimde yarım halka olarak Dedenin önünde dara dururlar. Dede dualarını verir.)

Dede: Allah Allah. Semahlarınız saf ol günahlarımız af ola her döndüğümüz semah için binlerce sevap yazıla. Döndüğünüz semahlar Kırklar dergâhına yazılı

ola. Duası bizden, kabulü Yüce Allah'tan ola. Gerçeğe hü. (Semahçılar rükûa dururlar) Allah Allah tecellanız temennanız Hakk'a yazıla. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola. Tecella gören canlarınız, cehennem narı görmeye. Duası bizden, kabulü Yüce Allah'tan ola. Gerçeğe hü. Dar çeken didar göre, cehennem narı görmeye. Duası bizden, kabulü Yüce Allah'tan ola. Gerçeğe hü.

(Semah ekibi Dede postuna secdeye geçerek niyaz ederler ve tekrar semah başlar.3 kadın 1 erkek semah ekibi çıkar. Bellerinde yeşil kuşak vardır.)

Zakir:

Yaradan aşkına bir semah eyle
Özünü ol Hakka verde öyle gel
Şahın himmetiyle bir avaz eyle
Yüzünü turaba sürde öyle gel

Benim sevdiceğim ol Şahı merdan
Nasibimiz senden ola Yaradan
Süreriz bu yolu bin yıl aradan
Serini meydana verde öyle gel

Turnam kaldır kollarını
Coşa gelde öyle yürü
Kırkların hoş sohbetini
Dile alda öyle yürü

Allah desen zikreylesen
Hak aşkına niyaz etsen
Çarkı pervaz semah tutsan
Şadıman ol öyle yürü

Hü Allah eyvallah
Çek katarı illallah
Şahımerdan himmet eyle
Ayırma bu yoldan Allah

Muhammed Ali aşkına
Hasan Hüseyin aşkına
Pir aşkına şah aşkına
Ayırma bu yoldan Allah

Hü Allah eyvallah
Çek katarı illallah
Şahımerdan himmet eyle
Ayırma bu yoldan Allah

Ali'yi seversen eylen dur turnam
Gönlünde kibiri silde öyle gel
Bu aşkın narına yanmak dilersen
Rehberin eteğin tutta öyle gel

Hızır ile yoldaş olayım dersen
Dertlerine derman bulayım dersen
Hak ile Hak olup gelmek istersen
Coşa gelde çarka girde öyle gel

Turnam sen dön çarkı pervaz

Mümin olsun sana yoldaş

Ali carımıza yetiş

Duanı al öyle yürü

(Semah bittiğinde Semahçılar elleri çapraz göğüslerinde birleştirip hafif öne eğik bir biçimde Dedenin önünde yarım halka şeklinde sıralanırlar.)

Dede: “Semah erenlerindir. Çarka girenlerindir.” Bismi Şah Allah Allah. Semahlarınız saf ol, günahlarımız af ola. Döndüğümüz çark-ı pervazlar Hak için ola. Hak için ola, seyr için olmaya 12 İmamlar yardımcınız ola. İsteğinizi dileğinizi Hak Muhammed Ali vere. Semahınız Kırklar semahı ola. Semahı bize bağışlayan Hz.Muhammed Mustafa'nın şefaati üzerimizde hazır ve nazır ola. Gerçeğe hu mümine ya Ali

(Semahçılar rükûa dururlar) Bismi Şah Allah Allah tecellanız temennanız kabul ola. Semahınız hakkın dergâhına yazıla. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola. (Allah Allah). Yüce Allah da cümlemizin yardımcısı ola. Gerçeğe hu mümine ya Allah, ya Muhammed, ya Ali.(Semah ekibi Dede postuna secdeye geçerek niyaz ederler ve düz bir sıra olacak şekilde Dedenin önünde dizlerinin üzerine otururlar.)

Dede: Kerbela 'da şehit düşenler aşkına diyelim bir Allah Allah. Ehlibeyt'in nuru aşkına diyelim bir Allah Allah. Esirgeyen bağışlayan Allah'ın adıyla. Bütün canlıları sudan yarattı. Allah her istediğine şifa verir.

(Sakkacı yanındaki bacılarla hep birlikte duasını okurlar.)

Dede: Canlar ayağa kalkıyoruz, el ele tutuşup Hüseyin aşkına mersiye söylüyoruz.

(Herkes ayağa kalkar el ele tutulur ve Mersiye okunmaya başlanır. İkinci mersiye dinlenirken eller çapraz biçimde göğüste birleştirilir.)

Ciğerime ateş düştü.
Kerbela'dan haber geldi
Şahhüseyin şehit olmuş
Acısı bağrımı deldi
Şahhüseyin şehit olmuş.

(Mersiye'nin sonunda herkes yerine oturur. Zakir devam eder.)

Çekelim aşkın yayın
Ceme girmesin hayın
Tevhid kararın buldu
Yol erkân yerin aldı

Müminler ah çekip ağladı
Ah Hasan'ım, vah Hüseyin, şah Hüseyin.
Evveli Hû diyelim, Ahır Hû diyelim
Lanet zalimin canına
Gerçeğe Hû diyelim, Hû...

Hatayi'yim handan gelir
Cesetler de candan gelir
Bu yola meyil verenler
Serin verir serden gelir.

Hatayim uluya gider
Ululardan uluya gider
Gafil olmayın gaziler
Bu yol Şah-ı Merdan'a gider.

Âlemlere Rahmet verelim Muhammed Mustafa'ya ve Ehlibeyt'ine salavat.
(Zakirle birlikte tüm cemaat salavat verir.)

Dede: Evet canlar şimdi ellerimizi açıyoruz. Bismi Şah Allah Allah. İlahi Yarabbi ellerimizi açtık boynumuzu büktük sana yalvarıyoruz. Dualarımızı dergâh hizmetinde kabul eyle Yarabbi. Sana açılan ellerimizi boş çevirme Yarabbi .Ey Yüce Allah'ım sana şükürler olsun ki bizleri sana kul Muhammed Mustafa'ya ümmet Veli ve vasi olan İmam Aliyyelmurtaza'yatalipsoyuna taraf kıldın Yarabbi

Haticeyi Kübra cennet seyyidesi Fatmayı Zöhra hürmetine rahmetini bizden esirgemeyesin Yarabbim. Rahman ve rahim olan anlayışının hürmetine evlerimizin birliğini dirliğini bozma Yarabbi. İmamhasan ve şehidler Şahı imamhüseyn'in sevgisiyle gönüllerimizi nurlandır Yarabbi. Ehlibeyt ve 12 İmamlar yüzü suyu hürmetine yardımlarını bizlerden esirgemeyesin Yarabbi. Merhametinin sonsuzluğuna sığınarak kul beşer hata işler sultan olan bağışlar niyetiyle bu kutsal akşamda el açıp sana yalvarıyoruz günahlarımızı af eyle ilahi Yarabbi.Dualarımızı kabul eyle Yarabbi. Ellerimiz Hızır aşkına boş çevirme Yarabbi. Bu gecenin Regaip gecesinin yüzü suyu hürmetine ellerimizi boş çevirme Yarabbi. Esmâülhüsna'nın aşkı hürmetine sana sığınanları her türlü kazalardan belalardan görünür görünmez afetlerden koru İlahi Yarabbi.İlahi Yarabbim sen evvelsin ahirsin. Duaları kabul edensin bizlerin de dualarını kabul edensin. Biz de bu akşamda sana ellerimizi açtık dua ediyoruz. Yarabbim evlerimizin rızkını kesma Yarabbi. Çocuklarımıza ilim öğretmeyi, iş üretmeyi nasip eyle Yarabbi. Bizlere, yavrularımıza, komşularımıza elem, keder gösterme Yarabbi. Bizleri her türlü görünür görünmez kazalardan, belalardan, afetlerden emin eyle Yarabbi. Ülkemize birlik, dirlik ihsan eyle Yarabbi. Âlemlere rahmet olarak yarattığın Muhammed Mustafa'nın pak olduğuna Şahadet ettiğinehlibeyt'in aşkı suyu yüzü hürmetine ahlakımızı Ehlibeyt'in ahlakından eyle Yarabbi. Ordumuzu havada karada denizde muzaffer eyle Yarabbi. Ülkemizin büyük Kurtuluş Savaşı'nın büyük önderi atatürk'ümüzü ve onun silah arkadaşlarını, tüm şehitlerimizi ve tüm geçmişlerimizin ruhunu şad, yerlerini cennet-i mekan eyle Yarabbi. Ülkemizin içindeki ve dışındaki düşmanlara fırsat vermeyesin Yarabbi. Hastalarımıza yolculuk edenlerimize darda ve zorda olan cümle insanlara yardım senden olsun Yarabbi. Hastalarımıza, yolculuk edenlerimize, askerlerimize, okuyanlarımıza, çalışanlarımıza, darda zorda olanlarımıza, cümle mahlukata yardım senden olsun Yarabbi. Aramızda olmayıp da gönülleriyle aramızda olanların da niyetlerini

dualarını lokmalarını oruçlarını dergâhizzetinden kabul eyle Yarabbi. Duası bizden kabulü Cenabı Allah'tan ola.

Canlar, Bedir'den Kerbela 'ya, Kerbela'dan Çanakkale'ye, Çanakkale'den günümüz şehitlerine tüm şehitlerimizin ruhları için, geçmişlerin ruhları için, lokmalarımızın, ibadetlerimizin kabulü için, Allah rızası için el Fatiha. Allah kabul eylesin. Dualarımızın kabulü, ibadetlerimizin kabulü geçmişlerimizin ruhları için el Fatiha.

(Dedenin duası bittikten sonra sağ el niyaz edilip sol göğsün üstüne götürülür)

(Süpürgeciler gelir.)Süpürgeci hizmeti

(Süpürgeci hizmeti gelir. 3 kadındır. Ortadaki elindeki süpürgeyi meydana 3 kez çalar ve her defasında eğilmiş vaziyette üç adım ilerlerler. İlk adımda “Allah” ikinci adımda “ Muhammed” üçüncü adımda “ya Ali” diyerek Dedenin önüne gelir ve niyaz derler. .

Süpürgeciler: Bismişah Allah Allah! Hüseyini Kerbela için gözlerim yaştır. Zalimlerin bağı kara taştır. Erenler yolunda Ali'yyül Murtaza Baştır. Kırklar meydanı'nda pirimiz üstadımız Seyyidül Farraştır. Eyvallah Pirim. Nefes Pirimdedir.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hizmetleriniz kabul ola, muratlarınız hâsıl ola. Dilinizde dileğinizi, gönlünüzde muradlarınızı Hak Muhammed Ali vere. Hizmetlerinizden şefaath göresiniz. Gerçeğe hu mümine ya Ali

Lokmacı: Allah Allah diyelim kadir Mevlam diyelim. Geldi Hak sofrası, Hak versin biz yiyelim demine hu diyelim. Allaheyyallah. Nefes pirimdedir.

Dede: Allah Allah. Elhamdülillah, Elhamdülillah , Elhamdülillah. (tekrar dinle yaz)Yiyene helal, yedirene delil ola. Dertlerinize derman, hastalarınıza şifa ola. Erenler kerem eyleye. Lokmalarımız Hakkın dergâhında kabul ola. Şehrilillah eyvallah gerçeğin demine hu

Lokmacı: Canlar göz nizam, el terazi herkes oldu mu hakkına razı?

Canlar: biz razıyız, Hak da senden razı olsun. (Bu 3 kere tekrarlanır.)

Lokmacılar: Allah da sizden razı olsun.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hizmetleriniz kabul ola, muratlarınız hâsıl ola. Dergâh hizmetine yazılmış ola. Yüce Allah lokmaların yüzü suyu hürmetine sofralarımızdan lokmalarımızı, gönüllerimizden de Ehlibeyt sevgisini eksik eylemeye. Duası bizden, kabulü Yüce Allah'tan ola. Gerçeğe hü.

Çerağcı: Bismi Şah Allah Allahrahman ve rahim olan Allahın adıyla. (ilk mumu söndürürken) 'Yaradan'ın nuru aşkına ya Allah (3 kez), peygamberliğin nuru aşkına (2. Mumu söndürürken) ya Muhammed(3 kez), velayetin nuru aşkına(3. Mumu söndürürken) ya Ali (3 kez)

Dede: Bismi Şah Allah Allah batın oldu çerağ-ı nur-u Ahmet, zahir oldu şemsi aynı Muhammed.Allah eyvallahhu destur. Gerçeğe hu mümine ya Ali. (Çerağcı Dede postunu niyaz eder ve yerine geçer.)

(Post hizmeti için bir kadın bir erkek gelirler. Postu "ya Allah ya Muhammed ya Ali" diyerek toplayıp Dedenin önünde dara dururlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah, post kadim ola inkâr yok ola. Burda sorula ahrette sorulmaya..Müminler abad münafıklar berbad ola. Yüce Allah cümlemizi post üzerinde görgüden sorgudan geçirmeyi nasip eyleye. Duası bizden, kabulü Yüce Allah'tan ola. Gerçeğe hü.

(Postçular postu niyaz ettikten sonra yerlerine geçerler. 12 hizmet toplanıp Dedenin huzurunda sağ ellerini sol göğüslerine götürerek dara dururlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah ey yüce Allah'ım senin rızan için yaptığımız ibadetleri, okuduğumuz duvazları, tevhidleri, verdiğimiz gülbenkleri, döndüğümüz semahları, getirilen lokmaları dergâh hizmetinde kabul eyle Yarabbi.

Ey yüce Allah'ım sen bizleri senden, Hak Muhammed Ali yolundan Hak resulü hakmuhammed Mustafa'dan onun masum ve pak olan Ehlibeyt'inden bizleri ayırma Yarabbi. Bizlerehak erenlerin izinden yürümemizi nasip eyle. Yaptığımız ibadetlerimizi muhammedali'dergâhında sırrı Kerbelahakkı için kabul eyle Yarabbi. Hak Muhammedali yoluna hizmet edenlerin hizmetlerini kabul eyle.

Allah Allah. Hizmetleriniz kabul ola. Muratlarınız hasıl ola. Dergâha divanına yazılmış ola. Siz bizlere hizmet ettiniz Yüce Allah sizleri darda zorda bırakmaya. Darda kaldığımız zaman Hızır As. Sizlere yoldaş eyleye. Yüce Allah birliğinizi, dirliğinizi sonsuz eyleye. Yüce Allah yolunuzu yolsuza, ersize, pirsiz, dinsize düşürmeye. Duası bizden, kabulü Yüce Allah'tan ola. Gerçeğe hü.

Allah Allah tecellanız temennanız kabul ola. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola. Tecella gören canlarınız, cehennem narı görmeye. Yüce Allah cümleminizin muradını vere. Gerçeğe hü Mümine ya Ali.

(Cem biter)

Bingöl Cemi

(Cem bir kapalı spor salonunda yapılmaktadır. Cem erkânı meydana daire şeklinde oturmuştur. Kadın erkek karışık vaziyettedir.)

Dede: Cem Vakfı Alevi İslam Hizmetleri Başkanlığı adına Dedelerimle size hoş geldiniz diyor, sizleri saygıyla selamlıyoruz. İbadetleriniz kabul olsun değerli canlar. Aramızda kaymakamımız, belediye başkanımız, emniyet müdürümüz de bulunmaktadır. Hoş geldiniz diyor şeref verdiniz diyorum onlara. Değerli kardeşlerim geçen hafta biliyorsunuz Hz. Fatma'nınve dolayısıyla doğum günüydü. Biz kadınlar demiyoruz anaların kutlu günüydü, kutlu haftasıydı. O hafta biz Hz. Fatma'yı Resulullah'ın kızını sohbetimize almış ve onu anmıştık. Yine kısa olarak Hz. Fatmatül Zehra'nın kim olduğunu ve nasıl yaşadığını kısaca değinmek istiyoruz. Biliyorsunuz Hz. Resulullah'ın evlatlarından kimse kalmadı. Çocukları ölünce Hz. Muhammed Mustafa (sav)ya ebter dediler. Ebter yani mirasa çocuğu olmayan, nesli kesik olana ebterderler. Ama Hz. Peygamber inandığı davası için getirdiği İslamiyet için hiçbir tereddütte kalmadan ve Allah'ına şükrederek müşriklerin kendisine ebter demesine de üzülmeden ama bir gün Yüce Allah Cebrail As. Vasıtasıyla Peygamber'e bir müjde gönderdi. Ey resulüm, sana ebter diyenlerin kendileri ebter olacaktır dedi. Senin neslin gidecek ve ebediyete kadar sürecek. Ve kevser suresi...

İşte değerli canlar Hz. Fatma'nın annesi Hz. Hatice anamız vefatından sonra hiç babasından ayrılmadan onun eğitimini alarak, onun yanında yetişerek kendini yetiştirdi ve Hz. Peygamber de tek evladı olduğu için ona değerler vererek ve yanına geldiği zaman onun önünden kalkar ve saygı duyardı. Çünkü Hz. Fatma

onun sevgisiyle onun gösterdiği istikametten hiç ayrılmadan yetiştirdi kendisini. Hz. Fatma 15-16 yaşlarına gelince Hz. Fatma'yı Hz. Resulullah'tan birkaç kişi istedi. Resulullah Efendimiz "Fatma'nın evlendirilmesi benim elimde değil." Dedi ve geri çevirdi. Hz. Fatma 20 yaşına gelince Cebrail As. Tarafından: " Ya Resulullah, Fatma'nın nikâhını kâinatın sahibi huzurunda kıydı ve onu "Ali'ye vereceksin." Dedi. Hz. Resulullah, Hz. Ali'yi çağırarak "ya Ali, seninle Fatma'nın nikâhını yüce Yaradan kıymıştır. Ben de Fatma'yı sana veriyorum. Hazırlığını gör, gel." Dedi. Hz. Ali de kısa sürede hazırlığını yaparak sade bir törenle Hz. Fatma ile evlendirildi. Hz. Fatma'dan olan çocuklar Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin'e Peygamber Efendimiz hiçbir zaman torunum demedi, evladım ya da oğullarım dedi. Ama ne yazık ki Hz. Peygamber'in hakka yürümesinden sonra ona ve ailesine birçok zulümler yapıldı. Biz onları da Allah'ın takdirine bırakarak hepinize saygılar sunuyorum.

Değerli canlar, Cem Vakfı Alevi İslam ve Din Hizmetleri Başkanlığı olarak sizleri aranızda kendimizi bulmak bizi çok mutlu etti. Hepinizi çok seviyoruz. Sağ olun. Burda biliyorsunuz sizlerin isteği ve çabalarınızla cem evi yapmak istiyoruz. Gerek kaymakam beyimizden, gerek belediye başkanımızdan, -emniyet müdürümüz de oradaymış özür diliyorum ona da hoş geldiniz diyorum-sivil kurum örgütlerinden de hepsinden yardım bekliyorum. İnşallah onlar da bizlerden desteklerini esirgemeyecekler. Hep birlikte cem ibadetimizi yapacağız. Ve son olarak "Ben ibadet yapmak istemiyorum." Diğer kardeşlerimiz gibi ibadetlerimizi ibadethanelerimizde yapmak istiyoruz. ... Desteği de tüm canlanlardan istiyoruz ve bekliyoruz. Değerli canlar, biliyorsunuz insan annesinden doğduğu zaman Alevi Sünni Kürt Laz ya da başka herhangi bir şey olarak doğmuyor. İnsan olarak doğuyor. Ama hangi ailede doğmuşsa o ailenin gelenek ve görenekleri doğrultusunda onu alıyor ve onunla yetişiyor. Bu vesileyle hepinizi saygıyla selamlıyorum. İbadetleriniz kabul olsun ve şimdi ibadetimize geçiyoruz sevgili canlar. Ayağa kalksın herkes. Hep birlikte dar-ı duamızı okuyoruz.

(Herkes ayağa kalkar. Kadınlar ellerini göğüste birleştirerek erkekler ise sağ elleri sol göğüslerinin üstünde olacak şekilde başlar hafif öne eğik dara dururlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah, geldiğiniz yoldan durduğunuz dardan çağırdığımız pirden şefaet göresininiz. Darlarınızı divanlarımız kabul ola, dergâh hizmetine yazılmış ola. Darına durduk ya Allah ya Allah ya Allah divana durduk ya Muhammed ya Muhammed ya Muhammed keremine sığındık ya Ali ya Ali ya Ali.

İnayet eyleyin ya 12 İmamlar, yol gösterin ya 14 Masum-u Paklar, kerem eyleyin ya 17 kemerbestler, ceminize Ali'n ya Kırklar, bağışlanmak senin yüzün suyu hürmetine olsun ya pirimiz üstadımız hacıbektaşveli. İlahi Yarabbim, Hz. Fatma anamızın, Seyyid Nesimi'nin, Seyyid Fazlı'nın, Seyyid Mansur'un darlarını dualarını, ibadetlerini kabul ve makbul eylediğin gibi onların hürmeti hakkı için bizim de ibadetlerimizi kabul ve makbul eyle Yarabbi. Cemimizi Kırklar cemi eyle Yarabbi. Gerçeğin demine hu

Canlar: Allah Allah

(Herkes önce yere avuç içleri aşağı gelecek şekilde secde edip ardından önce sağ sonra sol sonra tekrar sağ elin üstünü niyaz ederler ve Dedeler oturup izin verdikten sonra canlar da yerlerine otururlar)

Dede: (Herkes sağ ellerini sol göğsünün üstüne götürür) Canlar biliyorsunuz yolumuz rıza yoludur. Biz ibadetlerimize rızalık almadan başlamayız. Yüce Allah "Razı olmuş ve razı etmiş olarak dön Rabbine" diyor. Biz de Allah'ın emrini yerine getirerek birbirimizden rızalık aldıktan sonra ibadetimize başlıyoruz. Değerli kardeşlerim, biz sizi size, sizi sizin özünüzdeki hakka teslim edeceğiz. Siz özünüzle dar ve didar olacaksınız. Aranızda dargın küskün olanlar, üzerinde kul hakkı olanınız varsa lütfen hak meydanına çıksın ve özünü dara çeक्सin. Yoksa Allah eyvallah deyiniz. (Herkes Allah eyvallah der) Canlar birbirinizden razı mısınız?

Cemaat: Razıyız

Dede: Birbirinize Haklarınızı helal ediyor musunuz(2 kere)

Cemaat: Helal olsun

Dede: Kul kuldan razıysa Cenab-ı Allah da bizlerden razı, hoşnut olur inşallah. Helal ediyorsanız edep erkânsükûtu lisan mümine nişan. Lütfen herkes yanındakileri niyazlasın canlar.(Herkes sağındaki ve solundakine sağ işaret parmağı ile dokunup öpüp başına götürerek niyaz eder.) Edep erkân sükûtu lisan mümine nişandemenin manası şu sevgili canlar. Nişan birbirinizden razı olduğunuz göstererek barış olduğunuzu gösterir. Sükûtu lisan ise artık ibadet başlamıştır konuşma yoktur. Fahri kâinatâlemlere rahmet verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt'ine salavat. (salavat getirilir) Salat ve selam sana olsun ya

Muhammed Mustafa, salat ve selam sana olsun ya Aliyyel Murtaza, salat ve selam sana olsun ya Haticeül Kübra Fatımaül Zöhre hayrı nisa salat ve selam sana olsun ya İmam Hasanül müşteba, Salat ve selam sana olsun ya İmam Hüseyin şehidi Kerbela, salat ve selam sana olsun ya İmam Zeynel aba, Salat ve selam sana olsun ya İmam Muhammed bakır-ı beka, Salat ve selam sana olsun ya İmam Caferi sıdkı sefa, Salat ve selam sana olsun ya İmam Musayı kazım cismi pak, Salat ve selam sana olsun ya İmam Ali rızayı Şah Horasan, salat ve selam sana olsun ya İmam Muhammed taki, Salat ve selam sana olsun ya İmam Şah Aliyyel naki, Salat ve selam sana olsun ya İmam Hasanül askeri gazi, Salat ve selam sana olsun ya İmam mehdiyi sahip zaman hücredir burhan, kutbi devran. La havle vela kuvvete illa billa Aliyyel azim sadakallahül Aliyyel azim

İhlas suresi.(Dede ve tüm cemaat hep birlikte): Esirgeyen bağışlayan yüce Allah'ın adıyla söyle gündüz gece tanrı tek tanrı yüce o doğmaz doğurmaz kimse ona denk olmaz.

Fatiha suresi: Esirgeyen bağışlayan Yüce Allah'ın adıyla. Hamd âlemler sahibi yüce Allah içindir Allah ki acıyandır koruyandır sevendir. Gün gelince ancak odur hesap soracak. Sana tapan senden medet umanlarınız biz sapıtmışlar yoluna düşmekten kuru bizi doğru yoldan ayırma bizi aman Rabbimiz.

(Zakir çalmaya başlar, herkes dizlerini döver ve 12 hizmet meydana gelmeye başlar. On iki hizmet Dedenin karşısına dizilmişlerdir. Sağ elleri sol göğüslerinin üzerinde başlar öne eğik bir biçimde duayı dinlerler.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hizmetleriniz kabul ola, muratlarınız hâsıl ola, dergâh hizmetine yazılmış ola. Vakitler hayrola, hayırlar fethola, şerler def ola. Hazır-gaip, zahir-batın cem erenlerinin nuru cemalları aşk ola. Yüce Allah cümlemizi Ehlibeyt'e nasip eyleye. Hizmet sahiplerinin hüsnü himmetleri, keşfi kerametleri üzerimizde hazır ve nazır ola. Hak Muhammed Ali utandırmaya, cehennem narına yandırmaya. On iki İmamlar yardımcınız ola. Niyetlerinizi vaktin hayrına erdirdik On iki İmam yolundan, İmam Cafer-i Sadık kavlinden. Kiblegahımız Muhammed, secdegahımız Ali, pirimiz üstadımız Hünkar Hacı Bekaş-ı veli. Gerçekler demine, evliya keremine hü diyelimhüü

(Hizmettekiler rükû şeklinde durup Dedeyi dinlemeye devam ederler.)

Bismi Şah Allah Allah tecellanız teberranız kabul ola, muradlarınız hâsıl ola. Hizmetleriniz Hakk'ın dergâhına yazılmış ola. Tecella teberra gören cehennem narı görmeye. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola. (Erkândakiler Dedenin duasına “Allah Allah” diyerek karşılık verirler.) Hak Muhammed Ali de sizleri utandırmaya, yardımcınız ola. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammed ya Ali.

(Hizmettekiler Dedenin önünde avuçları yukarı gelecek şekilde yere secdeye giderler. Sağ- sol ve sağ avuçlarını öperek niyaz eder ve yerlerine geçerler.)

Post hizmeti : (Post hizmeti bir kadın bir erkek iki kişidir.Kucaklarında postla birlikte Dedenin önünde dara dururlar.

Postçu: Bismi Şah Allah Allah. Cem birliğine sohbet sırrına, Evliya keremine uğur açıklığına. Dest post eyvallahhu pirim

Dede: Erenler postu geldi, Hizmet yerini aldı. Mümin Müslim ikrar verdi. İkrarınızda daim olasınız. Hak didarı göresiniz. Post sahiplerinin hüsn-ü himmetleri üzerinize hazır ve nazır ola. Gerçeğin deminehu ya Allah, ya Muhammed, ya Ali”

(Post hizmetlileri postu Dedenin önüne bırakır ve çekilirler. Gözcü hizmet sahiplerinin sağında durup eşlik eder.)

(Tezekâr 2 kişi gelir. Bir bayan bir erkek. Erkeğin elinde ibrik ve leğen, kadının omzunda temiz havlu bulunur. Ayaklar mühürlü halde meydana gelirler)

Tezekâr: “Bismi Şah Allah Allah! Ben Gulâm-ı Kamberiyem, etmezem Adülerden hayf. Pirimiz, üstadımız Kırklar meydanında Selman-ı Pak. Ber Cemali Muhammed, Kemal-i İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Ali'yi Pir Bilip Verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt'ine Salavat. (hep birlikte salavat getirilir.) Erkek kadının eline 3 kere ya Allah ya Muhammed ya Ali diyerek su döker. Daha sonra kadın ibriği ve havluyu alır ve erkeğin eline 3 kez ya Allah ya Muhammed ya Ali diyerek su döker. Havluyu niyaz edip ellerini kurularlar. İbrik erkekte havlu kadında olacak şekilde Dedenin önünü gelir ve Dede için de aynı işlemi tekrarlarlar.)

Tezekâr: “Bismi Şah Allah Allah. Haydar’ın rahında tenim oldu pak. Yüzüm sürdüm dergâhına eyledim Hak. Kırklar meydanında pirimiz üstadımız ibriktar Selman-ı pak. Şehrilillah, Allah eyvallah.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hayrı hizmetleriniz kabul, muratlarınız hasıl ola. Dergâh hizmetine yazılmış ola. (Dua anlaşılmağı tekrar dinle). Gerçeğe hu mûmine ya Allah, ya Muhammed, ya Ali.

(Çerağ hizmeti tek erkektir. Gözcü bu görevi alır. Gözcülük yerine de on iki hizmetten bir erkek geçer ve ayakta bekler. Çerağcıgelir, Dedenin önünde secdeye giderek niyaz eder.)

Çerağcı: Bismi Şah Allah Allah. Çerağı Ruşen, Fahri Dervişan, Zuhuru iman, himmeti Piran, Piri Horasan, Kürşadı meydan, Kuvveyi Abdalan, Kanunu Evliya, verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt’ine salavat. (Herkes salavat getirir.) Bismillahirrahmanir rahim. La feta illa Ali la Seyfa illa Zülfıkar

(“Yaradan’ın nuru aşkına ya Allah ya Allah ya Allah” diyerek ilk mumu “peygamberliğin nuru aşkına ya Muhammed ya Muhammed ya Muhammed” diyerek ikinci mumu “velayetın nuru aşkına ya Ali ya Ali ya Ali” diyerek de üçüncü mumu yakar. Çerağcı Dedenin önünü niyazladıktan sonra ayağa kalkar. Gözcü ile birlikte Dedenin önünde başı hafif öne eğik Dede postunun önünde sağ elleri sol göğüslerinin üzerinde beklerler.)

Dede: Değerli canlar üç mum yakıyoruz. Nur Suresi 35 ve 36. Ayetlerdeki gibi Allah’ın nuru aşkına, peygamberliğin nuru aşkına ve velayetin nuru aşkına. Kuranı Kerim’de de Nur Suresi 35. Ve 36. Ayetlerde bu yazılmıştır. Biz de Allah’ın emrine ve kitabına uyarak mum yakıyoruz. Buyrun.

Çerağcı: Çün Çerağı uyandırdık Fahr Hüdanın aşkına. Seyyid-ül Kevneyn Muhammed Mustafa’nın aşkına. Saki-i Kevser Ali’yyül Murtaza’nın aşkına. Hem Hatice-i Fatıma Hayrün Nisanın aşkına. Şah Hasan, Hulki Rıza, Hem Şah Hüseyin-i Kerbela. Ol İmam-ı Etkıya Zeynel Abanın aşkına. Hem Muhammed Bakır Ol Kim Nesli Pak-i Murtaza. Cafer-üs Sadık İmam-ı Rehmüna’nın aşkına. Musa-i Kâzım Serfiraz-ı Ehl-i Hak. Hem Ali Musa Rızayı Sabiran’ın aşkına. Şah Taki ve Bâ Nakı Hem Hasan-ül Askeri, Ol Muhammed Mehdi-i Sahibi Liva’nın aşkına. Pirimiz, Üstadımız Hünkâr Hacı i Veli’nin aşkına. Haşredek yanan yakılan Aşıkânın aşkına. Allah Eyvallah, Hû...

(Zakir deyiş söyler ve deyiş bittikten sonra Dede tekrar çerağ duasını okur.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah! Allah'tan bize ulaşan çerağımız sonsuza dek kılavuzumuz olsun! Çerağımız yansın yakılsın, Allah'ın nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, Peygamberliğin nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, velâyetin nuru aşkına! Çerağımız Çerağımız yansın yakılsın, Ehlibeyt'in nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, Anadolu'nun ser çeşmesi Pir Hünkâr Hacı Bektaşî Veli Aşkına! Yansın yakılsın, yolumuzun, birliğimizin, dirliğimizin ve ülkemizin aydınlığı aşkına! Allah Allah. Yarabbi bizleri ilahi nurundan feyz alan kullarından eyle. Peygamberlerin, Ehlibeyt'in, Velilerin ilmini yol göstericimiz eyle. Mum gibi Hak aşkına eriyip insanlığa ışık saçanlardan eyle. Yoluna hizmet edenleri himmetlerinden mahrum eyleme. Sonsuza dek bu çerağ yolumuzun yaşantımızın ışığı ola. Yüce Allah cümlemizin yardımcısı ola. Gerçeğin demine hü.

(Süpürgeci hizmeti için 3 kadın gelir. Sağ yanlarında Gözcü de vardır. Ortadaki görevlinin elinde süpürge vardır. Dedenin önünde sağ elleri sol göğüslerinde dualarını okurlar.

Süpürgeciler: Bismişah Allah Allah! Üç bacı idik, Gürüh-u Naci idik, Kırklar Ceminde süpürgeci idik. Süpürgeyi süpürdü Selman, körolsun Yezidi Mervan, zuhura gelsin Mehdiyi sahibi zaman. Allah Eyvallah, nefes pirimdedir.

(Dede yüksek sesle süpürgecilere duasını verir.)

Dede: Bismişah Allah Allah! Sahibi Selman, Mülkü Süleyman, Cennette Rıdvan, Carımıza Yetişsin Şah-ı Merdan. Hayır hizmetleriniz kabul, muratlarınız hasıl ola. İsteğinizi dileğinizi Hakk – Muhammed – Ali vere. Gerçeğe Hû!

(Bu duadan sonra Süpürgeciler Dedenin önünde secdeye giderek niyaz ederler. Yerlerine geri geri yürüyerek geçerler)

(Gözcü hizmetini yaşlıbir erkek yapar. Dede postunun önüne gelir. Sağ eli sol göğsünün üstünde başı öne eğik bir biçimde dara durur. Görüntülerde duası bulunmamaktadır.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hayır, hizmetin kabul muradın hâsıl ola. Yüce Allah dilde dileklerinizi, gönülde muratlarınızı vere. Gözcü Karaca Ahmet Sultan'ın himmetleri üzerinde hazır ve nazır ola. Gerçeğe hu mümine ya Ali

(Dedenin duasından sonra Gözcü, Dede postunu niyaz eder ve sol eli sağ göğsünün üstünde geri geri çıkarak yerine geçer.)

Dede:Bismi Şah Allah Allah. Tövbe Suresi: “Esirgeyen bağışlayan Allah’ın adıyla. Ey iman edenler etkili öğüt veren bir tövbeyle Allah’a yönelin umulur ki Rabbiniz çirkinliklerinizi ve günahlarınızı örter sizi altından ırmaklar akan cennetlere yerleştirir. O gün Allah ve peygamberleri onunla birlikte olanları utandırmayacaktır. Onların ışığı önlerinden ve sağ yanlarından koşup gelir şöyle derler: “Ey Rabbimiz ışıgımızı tamamla, bizi bağışla. Sen her şeye kadirsin her şeye gücün yeter. “Tahrim suresi ayet 8. Eksikliklerimize tövbe olsun. Tövbe günahlarımıza (hep birlikte) estağfurullah estağfurullah estağfurullahallah’ım benlikten, yaramazlıktankibri hasetten gönlümüzle kalbimizle gözümüzle dilimizle işlemiş olduğumuz günahların cümlesine tövbe günahlarımıza estağfurullah (3 kere)Tövbe ettik, pişman olduk, döndük, senin ululuğuna yüceliğine rahmetine birliğine sığındık. Her türlü kazayı belayı acıyı afeti tufanı gam ve kasaveti def etmeye günahları affetmeye kadirsin. Affeyle ey yüce Allah’ım. Merhametinin sonsuzluğuna inanarak kul beşerdir hata işler, sultan olan bağışlar niyetiyle özümüzü dara çekip sana yalvarıyoruz.

Ey yüce Rabbim, çektiğimiz cefalara bağışla bizi, iki cihan serveri, güneşi, nuru olan Muhammed Mustafa’ya bağışla. Hatice-i Kübra, Cennet Seyyidesi Fatıma yüzüne bağışla. Keremler sahibi Şah-ı Merdan aşkına bağışla bizi. Hz. Muhammed zamandır. O iki cihan serveri Muhammed Bakır, Nur-u imandır. . Hatice-i Kübra, Cennet Seyyidesi Fatıma yüzüne bağışla bizi Yarabbi Ya Zeynel Abidin umudumuz sendedir. Her dem koymazsın sen bizi darda. Muhammed Bakır’a bağlıdır özümüz, Cafer-i Sadık aşkına bağışla bizi Yarabbi. Geldik makamına yüzümüz sürmeye. Aşk-ı cemali düşümüzde görmeye. Niyaz olmaya, Musa-yı Kazım ve Ali Rıza’ya bağışla bizi Yarabbi. Bütün kullarını koymazsın darda, erenler evliyalar gelsin yardımına. Sen keremler tanrısı kullarını koymazsın darda. Muhammed Taki, Hasanül Askeri’ya bağışla bizi Yarabbi. Hasanül Askerdir keşfi çerağımız, on iki İmamdır gönül durağımız. Dede Nadi Ali duasını okur ve bitince herkes secdeye gider.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah. İlahi Yarabbi okunan bu Ali nida duasının hürmeti hakkı için, bizleri iki cihan serveri Muhammed Mustafa yarattığın için bizleri sevgisinden mahrum eyleme Yarabbi. Nida Ali duasının azameti, fazileti,

mucizati, kerameti, hikmeti, hürmeti Hakkı için şunda başını secdeye koymuş teslim olmuş canların dualarını kabul eyle Yarabbi.

Bismi Şah Allah Allah akşamlar hayrola hayırlar fethola şerler defola. Müminler şad ola. Hak Muhammed Ali yardımcımız, Gözcümüz, bekçimiz ola. , On İki İmamların, On Dört Masum Pakların, On Yedi Kemerbestlerin, katarından, didarından ayırmaya. Üçlerin, Beşlerin, Yedilerin ve Kırkların ve ricahül gaip erenlerin, kıtbül ahtar efendilerimizin hayır himmetleri üzerimizde hazır ve nazır ola. Yüce Allahdertlerimize derman, hastalarımıza şifa nasip eyleye. Bizleri dermansız dertlerden, görünür görünmez kazalardan belalardan koruya. Geçmişlerimize rahmet eyleye. Yüce Allah yurdumuzu ulusumuzu varlığımızı birliğimizi dirliğimizi sonsuz eyleye. Ordumuzun sözünü üstün kılıcını keskin eyleye. Dualarımızı dergâh hizmetinde kabul eyleye. Duası bizden kabulü Allah'tan ola. Gerçegehu ya Allah ya Muhammed ya Ali.

(Secdeden kalkılır. Zâkir çalmaya başlar. Zakir çalarken Dede duasına devam eder.)

Dede: (Herkes secdeye gider.)Bismi Şah Allah Allah. Ey Yüce Allah'ım, varlığına, birliğine, hükmüne, keremine, inayetine, faziletine, ihsan ve cömertliğine, sonsuz merhametliğine Yarabbi. Aç ve açıktakilere, kimsesizlere, yoksullara, garibanlara. Yardım isteyenin yardımına, imdat diyenin imdadına, darda kalanın da Yarabbi. Duası bizden, kabulü Yüce Allah'tan ola. Gerçeğe hü.

(Herkes secdeden kalkar ve dizler dövülerek deyişe eşlik edilir.)

Zakir:

Medet Ey Allah'im medet

Gel dertlere derman eyle

Yetiş Yâ Ali Muhammed

Gel dertlere derman eyle.

Allah Allah, Allah Allah!

Allah Allah, Allah Allah!

Hasan, Hüseyin aşkına
Yardım ederler düşküne
İmam Zeynel'in aşkına
Gel dertlere derman eyle.
Allah Allah, Allah Allah!
Allah Allah, Allah Allah!

İmam Bakır'ın katına
Cafer'in ilmi zatına
Musa, Rıza hürmetine
Gel dertlere derman eyle.
Allah Allah, Allah Allah!
Allah Allah, Allah Allah!

Şah Taki'nin hem Naki'nin
İmam Hasan-ül Askeri'nin
Yargılamak senin şanın
Gel dertlere derman eyle.
Allah Allah, Allah Allah!
Allah Allah, Allah Allah!

Gelip Hak'tan dilek dile
Mehdi sahip zaman gele
Dedemoğlu secde kıla
Gel dertlere derman eyle.

(Zakir diğer deyişi okur.)

Muhammed'i candan sev ki,

Ali'ye Selman olasın.

Ehlibeyt'e gönül ver ki

Ali'ye Selman olasın.

Allah Allah, Allah Allah!

Allah Allah, Allah Allah! (nakarat)

Muhammed'i hazır bil ki

Canı Hakk'a nazır bil ki

Her gördüğün Hızır bil ki

Ali'ye Selman olasın. (nakarat)

Muhammed'e gönül kat ki

Ceht edip rehbera yet ki

Bir gerçekten etek tut ki

Ali'ye Selman olasın. (nakarat)

Hasan ile girdim ceme

Hüseyin sırrını deme

Musahipsiz lokma yeme

Ali'ye Selman olasın. (nakarat)

Zeynel Bakır, Cafer, Kâzım

Rıza'ya bağlıdır özüm

Hatırın kırma Şahbazın

Ali'ye Selman olasın. (nakarat)

Taki'ye, Naki'ye eriş
Askeri'de biter her iş
Mehdi'nin sırrına kariş
Ali'ye Selman olasin. (nakarat)

şah Hatayi'm özüñ ırma
Gerçekler gönlünü kırma
Her Ademe sırrın verme
Ali'ye Selman olasin. (nakarat)

Secdeye varılır ve Dede secde duasını verir

Dede: Ey ilahi! Bin bir ismin yüzü suyu hürmeti hakkı için yardımlarını bizlerden esirgeme Yarabbi! Âlemlerin rahmeti Hz. Muhammed Mustafa'nın ve Ehlibeyt'inin şefaatlerine bizleri nail eyle Yarabbi! Veballerimizi ve eksikliklerimizi Muhammed Ali dergâhında sırrı Kerbela hakkı için bağışla Yarabbi! Bizlerin hayat ve yaşantılarını Hüseyñ-i hayat eyle Yarabbi! şuanda yüzümüz yerde, özümüz darda, Allah- Allah diyen dillerin, mesrur olan gönüllerin hakkı hürmetine cümle âlemlere yardım eyle Yarabbi! Dualarımızı ve ibadetlerimizi tüm insanlığın huzuru, mutluluğu ve esenliği için vesile kıldık kabul eyle Yarabbi! Duası Bizden Kabulü Allah'tan Ola. Gerçeğe Hû.Ya Allah ya Muhammed ya Ali.

(Zakir miraclamayı çalmaya başlar. Semah bittiğinde semah eden canlar dardadırlar. Ellerini çarpaz göğüslerinde birleştirip başları hafif öne eğik ve ayaklar mühürlüdür. Dede duasına başlar.)

Dede: Bismişah Allah Allah! Semahlar saf ola. Kötülükler yok ola. Günahlar af ola. Döndüğünüz çarkı pervazlar Hakk için ola. Hakk için ola, seyir için olmaya. Yardımcımız On iki İmamlar ola. Sevgi insanlığın rehberi ola. (Anlaşılamıyor.)

Dede: Değerli canlar semahımız 12 hizmetten biridir. Âlemlerin nuru Hz. Muhammed Mustafa (sav) Kâinatın Yaraticısı ile görüştüğten sonra Kırklar meclisine uğrar ve Kırklarla birlikte semah döner. Onun için semahımızda dua okurken Muhammed Mustafa'nın bize bağışladığı semahın yüzü suyu hürmetine

deriz. İşte Resulullah'ın bize işaret ettiği semahı Hz. Muhammed'in yaptığı semah sayıyoruz. Yüce Allah da ibadetlerimizi kabul etsin inşallah. Biraz önce Dedemiz bize Tövbe Suresini okudu. Değerli canlar biliyorsunuz Yüce Allah'a hata kul hakkı yemekle olur. Bütün suçları affederim ama kulun hakkını affetmem. Kul kuldan razı olmak zorundadır. Onun için ayette diyor ki kul kuldan razı olmadıkça ben de kuldan razı olmam. Kul kula hakkını ödeyecektir. Ben bütün suçları affederim ama kulun suçunu affetmem. Hak sahibine vermelidir. Hz. Ali diyor ki “Tövbe etmek dilinen tasdik, ibadetinle bunu yerine getirmektir. Eğer onu yapmazsan, samimiyetle olmazsa tövbenin de bir anlamı olmaz. Değerli canlar biz öyle bir dinin mensuplarıyız ki öyle bir Peygamber'imiz var ki ve öyle bir kitap bırakmış ki bize biz bunlara uyduğumuz müddetçe yolsuzluğa haksızlığa kötülüğe gitmez. Beraberliğimiz birliğimiz hiç bozulmaz. Onun için cenab-ı Allah'ın emirlerini, Peygamber'imizin emirlerini, Kuran'ın bir kere Ehlibeyt'in bizlere emanet bıraktıklarını kıymetini bilirse delalete düşmeyiz. Delalete düşmediğimiz zaman Cenabı Allah da bizim yardımcımız olur.

Semahçı: Destur pirim. Allah, Muhammed ya Ali. Dar çeken, didar göre. Didar gören cehennem narı görmeye. Sofular safaya vara.

Dede: Hayır hizmetleriniz kabul olsun, hizmetlerinizden şefaata bulasınız. Buyrun canlar

(Semah grubu kadınlı erkekli genç bir gruptur. Halka oluştururlar. Kadınların belinde yeşil, erkeklerini belinde kırmızı kuşak vardır. Bir semahçı hü” dedikten sonra başlarını önce sağa eğip éallah”, sonra sola eğip “Muhammed” sora da öne eğip “Ya Ali” derler. Semahtan önce bir dörtlük okurlar.)

Semahçılar:

Kolları kanat olmuş da can uçur canana

Ayaklar paspas olur yükselince yara

Kâinat görürsün چراğların nurunda

İnsan varır Tanrı'ya, Tanrı varır insana.

Zakir:

Başım açık yalı'nayak yürüttün
Sen merhamet eyle lebbi balım yar
Yüreğimi ceviz gibi çürüttün
Senin aşkın büktü kaddi dalım yar

Çektirme cefalar yandırma nara
Yitirdim aklımı kaldım divane
Köşeyi vahdette koyma avare
Dar-ul aman cemallettin velim yar

Sıdkı yakma ömrüm kal-u kıl ile
Hazine aranmaz kuru fal ile
Yırtık gömlek ile eski şal ile
Daha böyle nasıl olur halim yar

Kerbela çölünden sakın mi geldin
Ne yaman fırgatli ötersin turnam
İmam ali katarına uyuban
Kırkların semahın tutasın turnam

Kırklar senin ile bilebilir bile
Yedilerin kanın komayın kollar
Ol Hızır nebiden yardımcın ola
Güruhu naciye eresin turnam

Ali'ni avazı sende bulundu
Ne yaman ötersin bağrım delindi
O pirden bir haber alda gel şimdi
Gönlümün gamını atasın turnam

Ezel bahar yaz ayları doğanda
Semah tutup gökyüzüne ağanda
Yavru Şahin tellerine değende
Alim dost dost diye ötesin turnam

Dedemoğlu durmuş katli niyaza
Oturmuş kandili bellini çözer
Mecnun leyla için çölleri gezer
Can ver ki canana yetesin turnam

Semahçılar yarım halka şeklinde rükuya durur. Kadınlar iki ellerini çapraz göğüslerinde birleştirerek, erkekler de sağ elleri sol göğüslerine götürerek dara dururlar. Dede duasını eder.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Semahlar saf ola, kötülükler yok ola. Dönüğünüz hakkı pervazlar hak için ola. Hak için ola seyr için olmaya. Semahı bize bağışlayan Muhammed Mustafa'nın şefaati üzerinizi hazır ve nazır ola. Semahınız Kırklar semahı ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali.

(Semahçılar rukuya gider. Bazıları oturur. Onların yerine yeni gelen semahçılarla semah devam eder.)

Zakir: Ey Şahin bakışlım

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Semah erenlerindir. Hakkı görenlerindir. Semahlar saf ola, kötülükler yok ola. Dönüğünüz çarkı pervazlar hak için ola. Hak için ola seyr için olmaya. Semahınız Kırklar semahı ola. On iki İmamlar yardımcımız ola. Semahı bize bağışlayan Muhammed Mustafa'nın şefaati üzerinizi hazır ve nazır

ola. Döndüğünüz çarkı pervazlar dergâh hizmetine yazılmış ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali. (Semahçılar rukuya gider.)

Dede: Bismişah Allah Allah! Tecellanız, temannanız kabul ola. Yüzünüz ak, gönlünüz pak ola. Yüce Allah da cümlenizin yardımcısı ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali. (semahçılar secdeye giderek avuç içlerini niyaz ederler.)

(Semahçılar yerine otururlar. Gözcü meydandadır. Saki bir elinde bardaklar, diğer elinde sürahisi dara durur ve duasına başlar.)

Sakkacı: Destur pirim. Esirgeyen Bağışlayan Allah'ın adıyla Allah'ın selamı İmam Hüseyin üzerine olsun. Selamullah Alâ İmam Hüseyin. Evlâd-ı İmam Hüseyin. Lütfuna muhtacız eyle ihsan yâ Hüseyin. Derdimize senden derman eyle derman yâ Hüseyin. Gayri'ye muhtaç eyleme sevenleri el-aman. Sen Medet kıl bizlere her vakit yâ Hüseyin. Sed hezaren lânet olsun ol güruhu dalâle. Ahd-i bozup şehit kıldılar, onlar seni yâ Hüseyin. İsmi pakın aşkı için zikredeni koyma zulmette hergiz. Bermurad et dide-i giryân ile ağlayanı yâ Hüseyin. İznin ile su tapşırdım aşkına vermek için. Aşkınla içenlere kıl ab-i hayat yâ Hüseyin. Ber Cemal-i Muhammed, Ber Kemal-i İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Ali'yi pir bilip verelim Muhammed Mustafa'ya ve Ehlibeyt'ine salavat. (Cemaat hep birlikte salavat getirir. Sakiler ve Gözcü Dedenin önünde niyaz eder. Dede darda duran sakilere ve cemaata duasını verir:

Dede: Enbiya suresi 3. Ayette “Bütün canlıları sudan yarattık diyor.” İşte biz de Kuran'ın bu ayetine dayanarak ve şehitler şehidi Kerbela Şehidi İmam Hüseyin anısına su dağıtıyoruz. Çünkü Muhammed Mustafa'nın evlatları Kerbela'da susuz şehit düştüler. Onların anısına bir yudum sudan onların anısına... (Dede saka duasını okur.)

Dede: Değerli canlar hep beraber ayağa kalkıyoruz. Mersiye okuyoruz. (herkes ayağa kalkar ve 12 hizmet görevlileri dara durur.)

Dede: Bismişah Allah Allah! Aşk olsun içene. Rahmet olsun göçene. Hazreti İmam Ali ve İmam Hasan'a, Hazreti İmam Hüseyin'i Veliye. Gittiği yer dert görmeye, erenler kerem eyleye, şeyenillâh Allah Eyvallah, Gerçeğe Hü...

(Bütün cemaat ayağa kalkarak el ele tutuşurlar ve mersiyeyi hep birlikte aşk ve huşu ile söylerler. Dede Zakirin yerine sazı eline alır ve ağır bir mersiye havası çalar. Dede bir mersiye söyleyerek devam eder.)

Dede: Âlemlere Rahmet verelim Muhammed Mustafa'ya ve Ehlibeyt'ine salavat. (Zakirle birlikte tüm cemaat salavat verir. Cemaat secdededir. Secde duasını Dede verir.) Bismişah Allah Allah! Yârabbi! Ellerimizi Açtık, Boynumuzu Büktük, Başımızı Secdeye Koyup Sana Yalvarıyoruz. Dualarımızı Dergâh-ı İzzetinde Kabul Eyle yârabbi. Sana Açılan Ellerimizi Boş Çevirme yârabbi! Ey Yüce Allah'ım! Sana hamd olsun ki bizleri sana kul, habibin Muhammed Mustafa'ya ümmet, veli ve vasi olan Ali'yyül Murtaza'ya talip ve soyuna taraf kıldın Yarabbi! Hatice-i Kübra ve cennet Seyyidesi Fatıma-i Zehra'nın hürmetine, râhmetini bizlerden esirgeme Yarabbi! Rahman ve rahim olan adın yüzü suyu hürmetine, İmam Hasan ve şehitler Şahı İmam Hüseyin'in sevgisi ile gönüllerimizi nurlandır Yarabbi! Yakınlarımız deyip salâtı ve sevmeyi bizlere farz kıldığın Ehlibeyt'in ve Oniki İmamların yüzü suyu hürmetine yardımlarını bizlerden esirgeme Yarabbi! Esmâ-i Hüsnaların yüzü suyu hürmetine sana sığınanları her türlü kazalardan, belalardan, görünür görünmez afetlerden, acılardan emin Eyle Yarabbi! Yarabbi, sen evvelsin, ahirsin, zahir ve batınsın, dua edenin duasını kabul edensin. Bizlerin de dualarını dergâhın hizmetinde kabul eyle Yarabbi. Âlemlere rahmet olarak yarattığın Muhammed Mustafa'nın, masum ve pak olduğuna Şahadet ettiğin Ehlibeyt'in yüzü suyu hürmetine, yurdumuzu, ulusumuzu, varlığımızı, birliğimizi, dirliğimizi sonsuz eyle Yarabbi! Ordumuzu denizde, havada, karada muzaffer eyle Yarabbi! Ülkemizin iç ve dış düşmanlarına fırsat verme Yarabbi! Ulusumuzun Kurtuluş kahramanı Mustafa Kemal Atatürk'ümüzün ve tüm silah arkadaşlarının tüm şehitlerimizin ruhlarını şad, mekanların cennet eyle Yarabbim. Hastalarımıza, yolculuk edenlerimize, darda, zorda olan cümle insanlarımıza yardım senden olsun Yarabbi! Aramızda olmayıp da gönülleri ile aramızda olanların da niyetlerini ve dualarını dergâhı hizmetinde kabul eyle Yarabbi! Duası bizden inayet İmam Ali'den şefaât Muhammed Mustafa'dan kabulü de Yüce Allah'tan ola. Gerçeğe Hu mûmine ya Ali

(Cem görüntüleri burada biter. Muhtemelen on iki hizmetin duaları verildikten sonra cem bitirilmiştir.)

Edirne Cemi

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Darı Hakk'ın birliğini seversen Muhammed Mustafa'ya bağışla bizi. Aliyyel Murtaza'ya bağışla bizi. Evvela pirimiz Şahı vilayet, ikinci okurken sana ayet, üçüncü olsun hidayet, dördüncü zeynele bağışla bizi, beşinci İmam Baki her demde lazım, altıncı Cafer candan niyazdan, yedinci Musayı Kazım, sekizinci İmam Rıza'ya bağışla bizi. Dokuzuncu İmam Taki, onuncu Aliyyel Naki, on birinci Hasanül Askeri, on ikinci Hatayinel Mehdi'ye bağışla Yarabbi. Yapacağımız ibadetleri hak katında kabul et Yarabbi. Allah Allah. Darlarımız menzilleriniz kabul muradlarınız hâsıl olsun. Üçler, Beşler, Yediler, Kırklar, 12 İmamlar, 14 Masumu Paklar, 17 kemerbestler, Kırklar 72 şüheda yapılacak hizmetten haberdar olsun, dar çeken didar görsün, erenler sefaya varsın. Gerçekler demine hü mümine ya Ali.

Dede: Sevgili ve çok değerli canlar hepinizi aşk ile niyaz ediyor, bütün Dedelerim babalarım adına sevgilerimi ve saygılarımı sunuyorum. Bugün gene çok önemli bir günde siz canlarla cem olmayı Cenabı Hak kısmet eyledi bize. Bulgaristan'dan gelen gene babalar var canlar var. Gene Yunanistan'dan gelen canlar var. Onlara da aşkı niyaz ediyoruz, hoşgeldiniz diyoruz. Çünkü çok önemli. Edirne Balkanları da bizimle buluşturan aynı zamanda bir köprü durumunda. Bugün hep beraber cem oluyoruz. Edirne'de cem evimiz açıldı. Hepimize hayırlı uğurlu olsun inşallah. Cemevlerinin açılışı çok önemli. Cem evlerinin açılışını önemi nedir diye soracak olurlarsa bunun da çok uzun zamandır sohbetini etmeye gayret ettik. Cemevleri insanı insanlığın tevhid anlayışına yani İslam'ın tevhid anlayışına tekliğe birliğe davet edern mekânlardır. Aslında İslam'daki ibadethane şuurunun bizatihi Alevi Bektaşî cemlerinde yaşandığını bir kes daha bu vesileyle hatırlatmak isterim. Çünkü İslam'ın genel esası tevhiddir. İnsanlığı birliğe davettir tekliğe davettir. Fakat neden Aleviliğin, Alevi Bektaşilik'in İslam'ın ibadethane şuuruna en uygun ibadethane biçimi olduğunu şöyle arz etmek istiyorum size. Camiler, havralar, kiliseler bunların hepsi ibadethanedir. Herkesin yaptığı ibadethaneyi Allah kabul etsin. Fakat Alevilerin ibadethanesini diğerlerinden ayıran usus ise Alevilik mezhep değildir. Yani ibadethaneleri mezhep kavramıyla bölüp mezhepleştirerek ibadete davet etmez. Cem eder anlayışı cemdir. Tevhidir izahı. Yani Hacı Bektaşî Velinin 72 milleti aynı nazarla görmeyen bizden değildir. Anlayışına ya da yaratılanı sevdik Yaradan'dan ötürü anlayışına en uygun yani tevhide en uygun izahtır. Alevilerin ibadethanelerinin cemevlerinin açılması aslında İslam şuurunun Anadolu'yu da İslamlaştıran o derin akımın erenlerin, evliyaların getirdiği o derin

akımın da yeniden vücut bulmasıyla beraber tülkemizde yeniden cem şuurunu ayağa kaldıracaktır. Biliyorsunuz Emevilerim İslam'ı tahribatından sonra Abbasilerde 300 küsurun üzerinde mezhebin Harun Reşid tarafından oluşturulan icma himmet kararıyla 4 tane hak mezhebe indirgenmiş olması ve bu mezheplerin de İslam'ı aslında bir nevi İslam'ı yoruma mahkum etme hali olmuştur. Yorumlara mahkûm etmişlerdir, mezheplere mahkûm etmişlerdir. Ancak Ehlibeyt'e bağlı olan, ismine Alevi denen, Ali'den ötürü Alevi denen. Yani "Ben ilmin şehriyim Ali kapısıdır, her kim girmek isterse Ali'den girsin." Anlayışına emrine bizatihi Muhammed Mustafa'nın ağzından çıkan söz Allah'ın emri ve iradesidir. Dolayısıyla Muhammed Mustafa kendiliğinden bir şey söylemedi. O ne söylediye vahiydir, onun ağzından çıkan söz itibariyle, ayet itibariyle Muhammed Mustafa'nın "Ben ilmin şehriyim Ali kapısıdır, her kim girmek isterse Ali'nin kapısından girsin." Deme hali bizatihi Allah'ın emridir aslında, direkt olarak emridir. Yani Aleviler Ali'nin kapısından girmek suratiyle ancak Muhammed Mustafa yani İslam şehrine dâhil olabileceğini anlamış ve bu yolu her ne pahasına olursa olsun can vererek baş vererek bu yolu bugün kadar sürdürmüştür. Fakat Aleviliğin şiarında şu vardır. Dikkat ederseniz Otmanlı'nın - ben Osmanlı demiycem ona- Otmanlı'nın -otman bak otman beydir o- Otmanlı'nın kuruluşunda tamamen Horasandan gelen Türk yurtlarından gelen yani ehlibeyt soylu o seyyitlerin Türklerle beraber İslam anlayışını Ehlibeyt anlayışıyla kabul eden Türklerin seyyidler vasıtasıyla içi içe geçerek bu anlayışı yaşamaya başlamışlardır. Ancak Hacı Bektaş Veli ile taçlanan ve artık devletin oluşmasında etken olan erenlerin evliyaların anlayışı dikkat ederseniz Yavuz Sultan Selim'e kadar Anadolu'da her millet her inanç yaşayabiliyor barınabiliyor ve çatışma çıkmadan yani mezhep kavgaları çıkmadan yaşayabiliyorlar. Ancak yavuzun mısırdan getirmiş olduğu hilafetle birlikte bizim resmi ideolojimiz Sünniliktir demesiyle artık ve Emevi anlayışına hizmet eder o hocaları alıp Anadolu'ya getirmesi ve artık Bektaş tekkelinin kapatılması Alevi dergâhlarının kapatılma süreci içerisinde yine yeniçeriliğin ahiliğin yavaş yavaş yok edilmesi ile aslında Otmanlı Devleti ruhunu kaybetmişti. Şimdi iyi dikkat edin buraya Osmanlıyı her milleti her inancı içinde barındıran anlayışın adı Alevilikti. Yani Aleviliğin temelleri üzerine Otmanlı inşa edilmişti. Yani Ehlibeyt anlayışı üzerine inşa edilmişti. Ve nihayet yavaş yavaş çöküşe başlayan Osmanlıyla beraber hilafetin yani tek tip din anlayışına İslam'ı mahkûm etmesi, hatta hatta Emevi görüşüne İslam'ı mahkûm etmesi artık bir yok oluşa sebebiyet vermiştir. Büyük önder Mustafa kemal Atatürk'se yeniden bu hareketi başlatarak cumhuriyet sistemini kurmuştur.

Cumhuriyet aslında bizim din anlayışımızın da görüşüne en uygun sistemdir. Çünkü cumhuriyet hiç kimseyi dilinden dininden mezhebenden ırkından ayırmaksızın yurttaşlara eşitçe muamele etme halidir ki her kültürü ya dır ırkı ya d kendisine mezhep ne diyorsa onun iç içe bağdaştırma sanatıdır aslında cumhuriyet. Fakta cumhuriyeti de biz o atatürk'ün büyük özveriyle kurduğu cumhuriyeti biz yine anlayamadık ve hilafet anlayışını söküp atamadı bu toplum. Hala Türkiye'de daha hilafet sistemi beyinlerden çıkmadı daha. Cumhuriyet ola her bireyin kendi Yaradan'ını kendi Şah damarından içeri tanıma hali din adına hiç kimseye taassuben zorlayarak ikrah ettirerek tiksindirerek y da onu yakarak yok ederek din empoze etme anlayışı ne İslam'ın anlayışıdır ne de cumhuriyetin anlayışıdır. Deme ki bu ülkede barışın gerçekten kardeşliğin Yunusça kardeşliğin Hacı Bektaş, Mevlana Pir Sultan hangisini diyorsanız bugün yörelerinizde onlarca evliya var. Bunların Anadolu'ya getirmiş olduğu anlayışla siz siyasetin de ötesinde bir çizgiye varmalısın. İdeolojilerin de ötesinde bir çizgiye ulaşmalısınız. Bizim siyasetimiz de vardır. Ancak bizim siyasetimiz Yaradan'dan ötürü yaratılanı sevmektir bölmemektir parçalamamaktır. Bizim siyasetimiz vardır 72 milleti hepsini bir görün demek değil bu onların içinde hırsız da olur katili de olur yani siz onun yaradılışına Yaradan'dan ötürü bakınız öyle muamele ediniz. Bu da ne demektir aslında Hacı Bektaş Velinin sözünün bir manasıdır bu: kimseye inandığından ırkından kültüründen dolayı insanlara ayrıcalık yapmayınız ya da onlara senin yandaşın benim yandaşım diye ayırmayınız onlar Yaradan'ın nazarıyla bakınız ki eşit davranınız onlara eşit muamelede bulununuz. Yaradan'dan ötürü o yaratılana muamelede bulununuz demektir bu. Onun için Cemevlerinin açılışı aslında ülkemize çok büyük bir hizmettir büyük bir hizmettir. Bugün Prof. Dr. İzzettin doğan Dedenin de bir sözünde çok anlamlı bulduğum bir sözüydü bu: yeniden bu Anadolu'ya erenlerin evliyaların yaktığı ya da gösterdiği yaktığı meşaleyi karanlığı yırtacağız onunla beraber ve erenlerin göstermiş olduğu yolda ama mutlak mutlak olarak cumhuriyete laikliğe ve atatürk'ümüze de sahip çıkarak ancak bu işi de yapabileceğiz. Ve cem evleri insanların barışına hayırına dostluğuna ve birliğine öyle büyük bir katkıda bulunacak ki, cem olma şuurunu Anadolu'ya taşıyacaksınız siz. Cem olma şuurunu nasıl şimdi bakın balkanlarda onlar öyle güzel cem ediyorlar öyle güzel semahlar dönüyorlar ki. Ben her gittiğimde her birisine ayrı ayrı hayran oluyorum gerçekten. Onların o kadar derin sevgileri var ki biz oraya gittiğimizde Bulgaristan'a da gitsek Makedonya ya da gitsek Balkanların neresine gitmiş olsak şimdi o kadar derin sevgileriyle karşılaşıyoruz ki bizim canımız ciğerimiz orada da bakın cemi yürütüyorlar, bu

yolu yürütüyorlar, pirine üstadına yüzyıllar geçmiş ama pirine üstadına verdiği sözü Hacı Bektaş'a verdiği sözü efendim Otman babaya verdiği sözü şecaatin veliye verdiği sözü, Sarı Saltuk'a verdiği sözü ya da Akyazılı'ya verdiği sözü ikrarı ya da efendim Kızıldeli'ye verdiği ikrarı bugün olduğu gibi güden ve bu amaç ve gaye doğrultusunda da burada cem evleri açılmaya gayret ediliyor. İnşallah o cem evlerinden dünyaya bir mesaj gidecek. Siz siyasetçilere öğreteceksiniz. Bu sözümü lütfen ciddiye Ali'n siz siyasetçilere de öğreteceksiniz siz o insanlığı parçalayan ideoloji sahiplerine de öğreteceksiniz. Siz kendisini din adamı zanneden kendisine cübbeyi sarığı koyup kendisini din adamı zanneden İslam'ı bir yoruma mahkûm etmiş mezheplere de siz öğreteceksiniz. Zamanı gelecek öğretmenlik yapacaksınız. Onları da içine düştüğü çukurdan sizin anlayışınız kurtaracak. Yani Aleviliğin içerisindeki o yüksek Ehlibeyt şuuru bu İslam gibi görünen ama emeğinin çukuruna batağına düşmüş efendim zavallı insanları onları da siz kurtaracaksınız bu batağın içinden. Çünkü Emevi'nin batağına saplanmış hala ayağı çamurun içinde boğazına kadar gömülmüş nice dünyaya gelen çocukları da İslam öğretme adına İslamlaştırmak adına Araplaştırarak kültürünü ve geleneğini Anadolu'ya dayatma yaparak bu anlayışı İslam diye sürdürmemizin artık imanı yoktur. Dolayısıyla siz Yunus'un anlayışıyla çekip çıkaracaksınız bu mezhep batağına düşmüş olanları. Bunlar büyük sözler ama bunu yapacaksınız. Efendim o Emevi'nin batağına şey yapmış olanları siz Hacı Bektaş Veli'nin eliyle çekip çıkaracaksınız, Hz. Ali'nin eliyle çekip çıkaracaksınız. Hani her birimizin evlerine okunan Hz. Ali'nin kahramanlığını dinlerken kendimizi başka âlemlerde bulduğumuz şeyleri vardı ya hani Hz. Ali sadece girmişti. O kesik başı çıkarmış, siz de o kesik başları çıkaracaksınız. Efendim yanlış inanışlar ve anlayışlarla başları elinden giden bu baş bi adamın elinden giderse bu kafa elinden nasıl gider biliyor musunuz içine yanlış anlayışlar yanlış bilgiler yanlış din bilgileri yanlış efendim görüşler ya da insanı parçalayacak insanı bütünleştirmeyen âlemi kuranın dediği gibi doğudan batıya Allah'ın vecdidir ayetiyle seyretmeyen kişinin aklı elinden gitmiştir. Kişi ne düşünüyorsa kiminle beraberse artık aklı onundur. Bu kafayı bedenimizin üzerinde taşımak yetmiyor. Bu kafayı taşımanın çok büyük sorumluluğu var. Allah'ın kürsüsü burası bu kafa. "yerleri gökleri yarattım altı günde 7. Günde arş-ı istiva ettim dediği hattı istiva şu insan kafasıdır insan kafası. Bu kafayı taşımanın sorumluluğu büyüktür ok büyüktür. Onun için Cenabı Allah bize der ki hiç aklınızı kullanmaz mısınız? Hiç tefekkür etmez misiniz? Ne zaman aklınızı kullanacaksınız ya da ayetin deyimiyile söylüyorum çok daha ağır söylemiştir.

Aklını kullanmayanların üzerine pislik yağar, aslında daha ağır bu da böyle diyoruz pislik diyoruz. Necis yağar diyor. Demek ki insan olma şuurunun verilmesi, bakın diğer canlılardan model olarak seyredin sizden daha güzel bir yaratılışı yok değil mi âlem içerisinde. Bu âdem modelinden daha iyi bir yaratılış yok içine girilecek başka bir ev yok bundan daha büyük bir ev yok yani şu varlığınız ve vücudunuz ve üzerinde taşıdığınız kafa Cenabı Hakkın kendi sırlarını taşıyor yaratılışınız. Ama bizim aklımız neyin ucuna geçmişse hangi anlayışın ucuna geçmişse kafamızı elimizden almışlar gelenekçi anlayışlar görenekçi anlayışlar yanlış dinler yanlış din evlerinin işletilmesi bunların hepsi toplumun aklını elinden almış başsız bedene dönmüş, başsız bedene. Hz. Hüseyin bunun sırrını gösterdi. Hz. Hüseyin'in başını kesenler dikkat edin ne uğruna yaptı bunu, bir parça altın uğruna yaptı, makam uğruna yaptı hırs uğruna yaptı, 5-6 yaşındaki Muhammed ile İbrahim'in Müslüm'ün oğullarının başını kesen o melun niçin yaptı bunu. İbni Ziyad'dan birkaç şey almak için yaptı değil mi? Burda ne anlatıyor bize? Bu işin fiziğini anlıyorsunuz ama manasını da anlayın. Bu ne demektir biliyor musunuz başlarımızı neyin aldığını, başlarımızı kimin kestiğini hangi anlayışın kestiğini başlarımızın idaresini elimizden aldığını ve sonra bu başlarımızı kaybettiğimizi iyi anlayalım lütfen. Onun için bu başımızın sırrı Ali olursa, bu başınız Muhammed Ali sırrı olursa bu Muhammed Aliye çıkarsa bu varlık o zaman hayatın hakikatine çıkacak hürriyetinizi o zaman kazanacaksınız asıl hürriyetinizi o zaman kazanacaksınız. Esaretten kurtuluş sadece dışımızın bedenimizin orayı burayı gezmesi değildir kendi aklımızdaki yanlışların ve nefsimizin esaretinden kurtulmak. Büyük yüzüdür asıl büyük yüzüdür orası. Atatürk'ün dediği bana sorarsanız hem madde hem mana için geçerli bu söz bana sorarsanız atatürk bu toplumun velisidir ve önderidir. Kabul eden eder etmeyen etmez. Ama ayık kafalılar, görüşü açık insanlar yarasa gibi ışığa gözü kapalı olamayanlar bunu idrak ederler. Bana sorulursa atatürk'ün : " bağımsızlık benim karakterimdir." diyor ya karakterimdir bağımsızlık benim. İşte de dışta da bu Hz. Hüseyin'in sözüdür aslında Hz. Hüseyin ari bir sözdür bu. Onun için değerli insanlar bu cem evlerinin açılışı ülkemize yeni bir anlayış kazanacaktır. Sadece burda oturan üç beş kişi değil bu cem evleri bir şuur yaratacaktır. Bir anlayış yaratacaktır ve bu anlayışın mümessili olan insanlar ise bu topraklara gerçekten çok yüksek değerler getirecektir. Bu toprağa gerçekten sadece arpa buğday tohumu ekilmez. Bu topraklara sadece karpuz tohumu arpa buğday tohumları ekmemişlerdir. Erenler bu topraklara insanlık ve erdem tohumu keramet tohumu ve Ehlibeyt'in o yüksek hakikatinin değerlerini insanlara ekmişlerdir ve onların her birisi sizde

yeşereceklerdir ve yeter ki bu yolda gayretimizi, ciddiyetimizi muhafaza etmek süratiyle inşallah bu yol nice insanlar yetiştireceklerdir. Bu yoldan çıkar çıkarsa yunuslar gene, bu yolun içinden çıkar çıkarsa Hacı Bektaşlar Pir Sultanlar ya da efendim o mübareklerin hangisini ismini sayarsanız. Hak hepinizin yardımcısı olsun, muhabbetiniz daim olsun. Ama cem yapmayı sadece şununla sınılamayın. Cem yapmak o sazda ne söylendiğini anlamadan sadece şöyle yapmak değildir. Gidip bir baş hayvan kesmek sadece cem değildir ya da ibrikle su getirmek, süpürgeyle süpürge çalmak sadece cem değildir. Bunlar cemin içinde insanın maddi ve manevi hizmetlerini insana çok derin bir şuurla öğreten sembollerimizdir. Siz ancak burada cem olacaksınız, burada(Eliyle kafasını gösterir.) Burada cem olamayan dışarıya çıktığı zaman birbirine yanlış bakıyor değil mi küfür ediyor? Arkasından dedikodu ediyor de mi? Demek ki (Eliyle kafasını gösterir) Burada cem olmayan adam, burda birliğe ermeyen adam dışarda çıkar arkasından dedikodu eder, arkasından onu yapar arkasından bunu yapar. Bu adam cem olmuş mudur yok. İmam Ali'nin dediği gibi ya da camide cuma olmuş mudur yok. Peki, nolur o zaman. İmam Ali'nin dediği gibi bedenleriyle bir araya gelmiş akıllarıyla darmadağın olmuş insanlar olur onlar. Bakın bedenleriyle bir araya gelmiş akıllarıyla darmadağın olmuş insanlar diyor onlara. İnşallah biz bu yolun değerini anladığımızda emin olun ki bir cem bin kişi de olsanız bir candır. Bunu lütfen iyi anlayın. Bu yüzden ilkelerimizin ana maddelerinden biri de şudur. Bin kişiyse bile bir kişi gibi oturun biri kişi gibi kalkın diyor değil mi bizim yolumuzda bu kadar birliğe beraberliğe atf varken peki bize ayrı gayrı yakışır mı birbirimizi örselemek arkamızdan birbirimizi itmek, dedikodu etmek yakışır mı bize. Dede de olsa layık değildir ona talip de olsa layık değildir ona hak yardımcımız olsun cemil cümlemize. Hepinize niyaz ediyorum. Hava çok sıcak yorulduz. Onun için de Dedelerimiz cemin yürütecekler her biri. Be Mustafa Dedemize de bir kere hakikaten onun olağanüstü gayretini ananın da aynı zamanda gayretini takdir etmeden hakikaten geçemiycem. Bunu hakkaten size karşı bir şey olarak değil öz gönülle söylüyorum. Gerçekten olağanüstü gayretle, sonra burda babalar var, yönetim var onların her biri, Dedeler var yine tokattan var, ordudan var burada her yöreden var, efendim Yunanistan'dan var Bulgaristan'dan var Türkiye'nin her yöresinden kimseler var. Hep beraber cem olmak n kadar güzel. Hep beraber doğu batı demeden güney kuzey demeden bir cem bir can olmak ne kadar güzel. Cenabı Allah hepinizin dualarını kabul eylesin ben Mustafa Dedeye Huzurunuzda bir kez daha teşekkür ediyorum ki ne kadar gayret sarf ettiğini ne kadar bu yolda emek sarf ettiğini ama bu gayretler bizi buraya getiriyor ve bugün

bu binaların içinde oturuyoruz. O gayretler olmasaydı biz de bu uğraşı, bu gayreti yerine getiremezdik. Hepinizin emeğine gönlün sağlık özellikle uzaktan yakından gelen Bulgaristan'dan Yunanistan'dan gelen efendim çeşitli bölgelerden gelen herkese ama herkese ayrı ayrı selamlarımı iletiyorum. Gittiğiniz zaman selam söyleyin. Gittiğiniz yerlere selam söyleyin. İsmigül ana sen çok yorulmuşsun herhalde. Hepinize ayrı ayrı selamlarımı sevgilerimi iletiyorum. Allah ibadetinizi ceminizi kabul ve makbul eylesin inşaallah. Allah ceminizi kabul eylese bir can eyler hepimizi, kabul olmazsa hepimiz ayrı gayrı olursunuz. Allah ceminizi kabul etsin muhabbetinizi kabul etsin. Birbirimizi sevmekten birbirimize yardım etmekten vazgeçmeyelim. Hiç vazgeçmeyelim. Hepinize muhabbetlerimi sunuyorum. Şimdi Dedelerimi babalarımı niyaz ederek Mustafa Dedeyi niyaz ediyorum (Birbirlerini 3 kere öperler) Bir yere daha yetişmem gerekiyor benim. Dedik ya hepimiz biriz, Mustafa Dede benim, ben Mustafa Dedeyim. Dedelerim babalarım hepimiz aynıyız.

Dede: Sevgili cem hizmetleri başkanımız Ali Yüce Dede'ye ve burda bulunan Mustafa Dede'mize ve burdaki yönetime çok çok teşekkür ediyoruz. Allah herkesin hizmetlerini kbul eylesin. Hani şöyle bir söz ardır söz tesir eder mi kuru cesede. Münkir menkir hesabını sormadan, cevabını vermeli bu dünyada insan Cenabı Allah herkese bu dünyada hesap vermeyi nasip eylesin. Çünkü yolumuz biliyorsunuz rızalıkla başlıyor sonra ritüellerle devam ediyor. Cenabı Allah herkesin ibadetini kabul eylesin. Canlar bu yol rıza yoludur. Biz sizi size teslim edeceğiz. Sizi sizin özünüzdeki Hakk'a teslim edeceğiz. Aranızda dargın küskün olanlar, zerinde kul hakkı olanlar, bilerek veya bilmeyerek günah işlediyseniz lütfen hak meydanına geçiniz yoksa Allah eyvallah deyiniz. (Herkes Allah eyvallah der) Canlar birbirinize haklarınızı razı ediyor musunuz?(3 kere sorulur)

Canlar: (Her sorulduğunda) Ediyoruz.

Dede: Hak Muhammed Ali cümlemizin şahitliğini kabul eylesin.

Canlar: Allah Allah

Dede: Kabul ediyorsanız edep erkan sükutu lisan mümine nişan birbirinize nişan ediniz. (Herkes birbirinin omzuna niyaz eder) Sevgili canlar Fatiha ve İhlas suresini Türkçe okuyacağız. Esirgeyen bağışlayan Allah'ın adıyla (Hep birlikte Fatiha'nın Türkçesi okunur ve salavat getirilir dinle yaz.)

Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ Resulullah. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Ya Aliyyül Veliyullah. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Ya Hatice-i Kübra, Fatıma-i Zehra. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Hasan-ı Müçteba. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Hüseyin-i Deşti Kербela. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Zeynel Âba. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Muhammed Bakır-ı Bekâ. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Cafer-i Sıtkı Sefâ. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Musa-i Kâzım-ı Cismi Pak. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Ali Rıza Şah-ı Horasan. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Muhammed Taki. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Şah Ali'yyel Naki. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Hasan Askeri Gazi. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Mehdi-i Sahibi Zaman

(12 hizmetin gelişi kayda Ali'nmamıştır.) (Post hizmeti genç bir kadın bir erkek gelir.)

Postçu: Destur pirim. Bismi Şah Allah Allah. Cem birliğine sohbet sırrına, Evliya keremine uğur açıklığına Dest post eyvallahhu pirim

Dede: Bismi Şah Allah Allah, erenler potu geldi, hizmette yerin aldı. Mümin müslim ikrar verdi, ikrarınızdan daim olasınız, hakkın didarını göresiniz. Post hizmetlerinin hüsn-ü himmetleri üzerinize hazır ve nazır ola. Gerçeğin demine hü (Postu açarlar ve yerlerine geçerler)

(Tezekar bir kadın gelir. Bir kadın bir erkektir. Meydana gelirken her bir adımlarında durup" manayı marifet sırrı hakikat geldi hizmet-i Muhammed sükût et ey cemaat" deyip "Allah Muhammed ya Ali deyip ibrikten leğene su dökerler. Yanlarında Gözcü de vardır. 3 adımdan sonra "ya Allah ya Muhammed ya Ali "diyerek tezekar hizmetlerini birbirlerine görürler.)

Tezekar: Haydar'ın rahında tenim oldu pak. Yüzüm sürdüm dergâhına eyledim Hak. Kırklar meydanında pirimiz üstadımız ibriktar Selman-ı pak. Şehrilillah, Allaheyyallah. Nefes pirdedir. Hü pirim.

Dede: Bismi Şah Allah Allah, Hüda hakkını kabul eyleye, hizmetinizi ey Şah. Bir hakkı Murtaza Ali dergâh Hüseyin'in Kербela nuru hakkı için bu dergâhtan bizleri ayırma ey padişah. Erenlerinden hayırlı haklı himmet Şehrilillah Allah eyvallah. Gerçeğe hü.

(Çerağ hizmetini yapan kişi aynı zamanda Gözcü'dür. Meydana gelir. Tek erkektir. Yere eğilir niyaz eder. Yanında genç bi erkek yerine Gözcü olarak ayaktadır. Çerağcı önce Nur Suresi'nden ayetler okur. Canlar "Allah Allah " diyerek eşlik ederler)

Çerağcı: Bismi Şah Allah Allah.Çerağı Ruşen, Fahri Dervişan, Zuhuru iman, Himmeti Piran, Piri Horasan, Kürşadı meydan Kuvveyi Abdalan, Kanunu Evliya, verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt'ine salavat. (Herkes salavat getirir.)

(Çerağcı Dedenin önüne diz çöker.)

Çerağcı: Bismi Şah Allah Allah.La feta illa Ali la Seyfa illa Zülfikar. (İlk çerağı yakarken) "Yaradan'ın nuru aşkına ya Allah ya Allah ya Allah", (ikinci çerağı yakarken) peygamberliğin nuru aşkına ya Muhammed ya Muhammed ya , (üçüncü mumu yakarken) velayetin nuru aşkına ya Ali ya Ali ya Ali.(O duaları okurken Gözcü çerağı yakar)

Bismi Şah Allah Allah, çün çerağı uyandırdık ol hüdanın aşkına seydi kerem Muhammed Mustafa'nın aşkına saki kevser Aliyyel Murtazanın aşkına Hatice-yi Fatma hayrül nisanın aşkına Şah Hasan hulki rıza Şah hüseyini Kербela Abanın aşkına duayı bulup yaz. Pirimiz üstadımız Hünkar Hacı Bekteşi Veli aşkına yanan yakılan aşıkların aşkına İmam Aliyi pir bilelim Muhammed Mustafaya verelim salavat (herkes salavat getiri. Zakir çerağ duvazı çalar. Çerağcı ayağa kalkar. Sağ eli sol göğsünün üstünde başı hafif öne eğik duasını alır.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Allah'tan bize ulaşan çerağımız sonsuza dek kılavuzumuz olsun. Çerağımız yansın yakılsın Allah'ın nuru aşkına, çerağımız yansın yakılsın peygamberliğin nuru aşkına, çerağımız yansın yakılsın tüm velayetin nuru aşkına, velayetin Şahı İmam pir aşkına, çerağımız yansın yakılsın Ehlibeyt'in nuru aşkına çerağımız yansın yakılsın pirimiz üstadımız Hünkâr Hacı Bektaşi Veli aşkına, çerağımız yansın yakılsın varlığımız, birliğimiz dirliğimiz ve ülkemizin aydınlığı aşkına. İlahi Yarabbi bizleri ilahi nurundan feyz alan kullarından eyle. Peygamberlerin Ehlibeyt'in velilerin ilmini yol gösterici eyle çerağ gibi ışık vermemizi nurundan nasiplenmemizi bizlere mazhar eyle. Mum gibi eriyip hak aşkına insanlara ışık saçanlardan eyle. Burda hizmet edenleri himmetlerinden mahrum eyleme. Sonsuza dek bu çerağ yolumuzu ve yaşantımızın

ışığı ola yüce Allah cümlemizin yardımcısı ola. Gerçeğe hü ya Allah ya Muhammed ya Ali.

(Üç kadın Süpürgeci hizmeti için gelirler.)

Süpürgeciler: Destur pirim.

Dede: Destur Şahtan ola.(Üç adımda Dedenin önünde dururlar)

Süpürgeciler: (İlk adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) Allah, (ikinci adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) Muhammed, (üçüncü ve son adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) ya Ali, gerçeğin demine hü

(Üçü de sağ elleri sol göğüslerinin üzerinde Dedenin önünde dizilirler ve dualarını okurlar.)

Süpürgeciler: Üç bacı idik, Gürüh-u Naci idik, Kırklar Ceminde süpürgeci idik. Süpürgeyi süpürdü Selman, körolsun Yezidi Mervan, zuhura gelsin Mehdiyi sahibi zaman. Allah Eyvallah, nefes pirimdedir.

Dede: (Çok hızlı bir şekilde) Bismişah Allah Allah! Sahibi Selman, Mülkü Süleyman, Cennette Rıdvan, Carımıza Yetişsin Şah-ı Merdan. Hayır hizmetleriniz kabul, muratlarınız hasıl ola. İsteğinizi dileğinizi Hakk – Muhammed – Ali vere. Gerçeğe Hü! (Süpürgeciler meydanı niyaz ederken yerlerine geçerler.)

(Gözcü hizmeti gelir. Dedenin önünde secdeye giderek niyazda bulunur ve duaya başlar.)

Gözcü: destur pirim. Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla. Bismi Şah Allah Allah . Allah'tan ola hidayet.. Duayı bul yaz

Dede: Bismi Şah Allah Allah hayır ve hizmetleriniz kabul ola muratlarınız hâsıl ola isteğinizi dileğinizi hak Muhammed Ali vere. Gözcü Karaca Ahmet sultanın himmetleri üzerinizde hazır ve nazır ola. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammed ya Ali

Dede: evet canlar tövbe duasına geçiyoruz. . “ Esirgeyen bağışlayan Allah'ın adıyla. “ Ey iman edenler etkili öğüt veren bir tövbeyle Allah'a yalvarın. Umulur

ki Rabbiniz çirkinliklerinizi ve günahlarınızı örter. Sizleri altından ırmaklar akan cennetlere yerleştirir. .devam et

Eksiklerimize tövbeler olsun, tövbe günahlarımıza estağfurullah estağfurullah estağfurullah. Allah'ım Yarabbim benlikten yaramazlıktan, kin ve hasetten gözümüzle gönlümüzle kalbimizle dilimizle ve diğer azalarımızla yapmış olduğumuz günahlarımızın cümlesine bir daha yapmamak kaydıyla tövbe günahlarımıza estağfurullah (3 kez) tövbe ettik pişman olduk döndük senin ululuğuna, yüceliğine birliğine ve rahmetine, birliğine sığındık. Her türlü kazayı, belayı, acıyı, afeti, tufanı, gamı kasaveti def etmeye ve günahları affetmeye kadirsin. Affeyle ey yüce Allah'ım merhametin sonsuzluğuna sığınarak kul beşer hata işler sultan olan da bağışlar niyetiyle özümüzü dara çekip tövbe edip sana yalvarıyoruz. Tövbe günahlarımıza estağfurullah (3 kez) (Dede tövbe duasını okur.)

Dede: Sevgili canlar Azhap Suresi'nin 33 ve 36. Ayetleri ve Şura Suresi'nin 23. Ayetlerine göre Ehlibeyt'i sevmek, saymak, Peygamber'imizin yüceliklerini belirtmek için Nadi Ali duasını hazırlamışlardır. (Dede Nadi Ali duasını okur.)

(Tüm canlar sağ ellerini öpüp sol göğüslerine götürerek secdeye gidip niyaz ederler.)

Dede: Bismi Şah alah Allah. Vakitler hayrola, hayırlar fethola, şerler defola mümin şad ola. Hak Muhammed Ali Gözcünüz bekçiniz yardımcınız ola. 12 İmamlar 14 Masumu Paklar, 17 kemer bestlerin katarından didarından ayırmaya. Üçlerin, beşlerin, yedilerin, Kırkların gaip erenlerin kutlu efendilerimizin himmet ve hidayetleri üzerimizde hazır ve nazır ola. Yüce Allah dertlerimize derman hastalarımıza şifa ihsan eyleye. Bizleri görünür görünmez felaketlerden afetlerden. Eyleye. Cümle geçmişlerimizin ruhunu şad eyleye. Yüce Allah yurdumuzu ulusumuzu varlığımızı birliğimizi dirliğimizi sonsuz eyleye. Okuduğumuz bu Nadi Ali duasının fazileti mürüvveti kerameti, himmet-i hakkı için secdeye başını koymuş "Allah Allah" diyen dillerin de dualarını kabul eyle Yarabbim, duası bizden inayet İmam Ali'den, şefaât Muhammed Mustafa'dan kabulü Allah'tan ola. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammed ya Ali.

(Secde hali'ndeki canlar avuç içlerini 3 kere niyaz ettikten sonra kalkarlar. Herkes diz üstünde oturur sağ el sol göğüs üstünde olacak şekilde pozisyon alırlar. Zakir çalmaya başlar. Dede de bu esnada dualar eder.)

Zakir:

Muhammed Mustafa Ey Şahı Merdan

Aliyyel Murtaza Sana Sığındım

Hatice Fatıma Hasan Mücteba

Hüseyin'i Kerbela Sana Sığındım

İmam Zeynel İle Muhammed Bakır

Cennet Bahçesinde Bülbüller Şakır

Caferi Sadıka Erdik Çok Şükür

Kazım Musa Rıza Sana Sığındım

Muhammed Takiye Ver Bi Salavat

Aliyyel Nakiden Umarız İmdat

Hasan Al Askeri Elaman Mürvet

Mehdi Sahip Liva Sana Sığındım

On Dört Masumu Pak Gürühu Naci

On Yedi Kemerbest Derdim İlacı

Pirim Hacı Serimin Tacı

Hünkarı Evliya Sana Sığındım

Virdi Derviş Senin Kulun Kurbanın

Yarın Arasatta Ulu Divanın

Senin Mücrimlere Çoktur İhsanın

Pirim Süca Baba Sana Sığındım

Dede: Cemimiz Kırklar cemi ola! Kırkların katarından didarından bizleri ayırma
Yarabbim.

Medet Allah medet, medet ya

Ali Bizi dergahından mahrum eyleme

Pirim Hünkar Hacı Bektaşî Veli

Bizi dergahından mahrum eyleme

Adem-i Seyfullah Adem hakkı için

Muhammet Mustafa Hatem hakkı için

Eyüb' e verdiği sitem hakkı için

Bizi dergahından mahrum eyleme

Hasan' ın aşkına kııldım zarı

Şah Hüseyin dinimizin serveri

Alemin carısı cenabı bari

Bizi dergahından mahrum eyleme

Zeynel' in canına da kıldılar ceza

Muhammet Bakır'dır sırrı

Murteza İmam Cafer Kazım Musa el Rıza

Bizi dergahından mahrum eyleme

Muhammed' im der ki didarım haktır

Taki Naki Askeri

Severim Mehdi'yi niyazım vardır

Bizi dergahından mahrum eyleme (bittiğinde herkes secdeye gider. Dede duaya
başlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Vakitler hayrola, hayırlar fethol günahlar tümünden defola. Yarabbim bağışla bizi. (Dedenin okuduğu kelimeler anlaşlamadığı için yazılamamıştır. Zakir çalmaya başlar)

Zakir:

Şu âleme nur doğdu / Lâ İlâhe İllâllah

Muhammed doğduğu gece / Lâ İlâhe İllâllah

Yeşil kandilden nur indi / Lâ İlâhe İllâllah

Muhammed doğduğu gece / Lâ İlâhe İllâllah

Hak Lâ İlâhe İllâllah İllâllâh Şah İllâllah

Lâ İlâhe İllâllah İllâllah Şah İllâllah

Sen Ali'msin Güzel Şah Şahım Eyvallah Eyvallah.

Huri kızların hepsi / Lâ İlâhe İllâllah

Muhammed dinin tapusu / Lâ İlâhe İllâllah

Açıldı cennet kapısı / Lâ İlâhe İllâllah

Muhammed doğduğu gece / Lâ İlâhe İllâllah

Muhammed anadan düştü / Lâ İlâhe İllâllah

Kafirlerin aklı şaştı / Lâ İlâhe İllâllah

Bin bir putlar yere geçti / Lâ İlâhe İllâllah

Muhammed doğduğu gece / Lâ İlâhe İllâllah

Huri kızları geldiler / Lâ İlâhe İllâllah

Muhammed dinin sordular / Lâ İlâhe İllâllah

Nurdan kundağa sardılar / Lâ İlâhe İllâllah

Muhammed doğduğu gece / Lâ İlâhe İllâllah

Muhammed kalktı oturdu / Lâ İlâhe İllâllah

Âlemi nura batırdı / Lâ İlâhe İllâllah

Yer gök salavat getirdi / Lâ İlâhe İllâllah

Muhammed doğduğu gece / Lâ İlâhe İllâllah

Şah Hatayi'm ey kardaşlar / Lâ İlâhe İllâllah

Güzel olur hep bu işler / Lâ İlâhe İllâllah

Secdeye indi hep başlar / Lâ İlâhe İllâllah

Muhammed doğduğu gece / Lâ İlâhe İllâllah

(Herkes dizlerinin zerinde oturarak sağ elleriyle göğüslerini döver. Allah Allah Allah hü . Hü hü ya Ali hü diyerek eşlik ederler.

Dede: Allah Bismi Şah Allah Allah ey ezellerin ezeli ahirlerin ahiri ilahi Yarabbi ilah sensin mabud sensin Ali sensin cömertlerin cömerdi yücelerin yücesisin azimsin kerimsin senden başka tapacak mabud yok Yarabbi bin bir ismi müsemmanın hakkı için yardımlarını bizlerden esirgeme Yarabbi bedbahtlıklara yol açan hatalarımızı iyiliğe çevir Yarabbi bereket ve nimetlerinle bizleri ödüllendir Yarabbi âlemlerin rahmeti Muhammed Mustafa'nın ve Ehlibeytlerinin şefaatine bizleri nail eyle Yarabbi günahlarımız eksiklerimizi Muhammed Ali dergâhında sırrı Kerbela hakkı için bağışla Yarabbi. Analar anası cennet seyidesin ha Fatmatül Zehra'nın tüm güzelliklerin abideleri olan evlatları İmam Hasan ve İmam Hüseyin ve Kerbela. Yüzü suyu hürmetine bizleri onların dostlarından ve izleyicilerinden eyle Yarabbi. Bizlerin hayatını ve yaşantısını Hüseyin'in hayatı eyle Yarabbi. Şuanda yüzümüz yerde özümüz darda Allah Allah diyen dillerin mensur olan gönüllerin hakkı hürmetine cümle âlemlere rahmet eyle Yarabbim dualarımızı ve ibadetlerimizi tüm insanlığın huzuru mutluluğu ve sevgisi için vesile kıldık kabul eyle Yarabbi. Duası bizden kabulü Allah'tan gerçeğe hü mümüne ya Allah ya Muhammed ya Ali. (herkes secdeden kalkar)

(Zakir miraclamayı çalmaya başlar. Genç kadın erkek karışık bir semah grubu çıkar ve aşkla semah dönerler. Semahın bitiminde Dedenin önünde kolları ile birbirlerini sırtlarından sararak rükû biçiminde eğilirler. Dede duaya başlar.)

Dede: Allah Allah. Semahlarınız saf ola günahlarınız affola döndüğünüz semahlar, çark-ı pervazlarınız Hak için ola seyr için olmaya. Yardımcınız 12 İmam ola. İsteğinizi dileğinizi hak Muhammed Ali ver. Semahlarınız Kırklar semahı ola. Semahı bize bahşeyleyen Hz. Muhammed'in şefaati üzerinize hazır ve nazır ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali.

(Semahçılar rükû şeklinde iken kollarını önlerinde aşağı doğru uzatıp ellerini diz kapaklarına koyarak duayı dinlemeye devam ederler.) Bismi şah Allah Allah tecellanız temennanız kabul ola. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola. Hakkın dergâhına yazıla. Bu dünyada sorulan ahrette sorulmaya. Yüce Allah da yardımcınız ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali. (Dua bitince yere secdeye gidip avuç içleri yukarı gelecek şekilde yere koyarak önce sağ sonra sol sonra tekrar sağ avuç içlerini niyaz ederler. Dizlerinin üzerine oturarak sağ elleri sol göğüslerinin üzerinde diğer Dedenin duasını dinlerler.)

Gözcü: Destur pirim

Dede: Destur haktan

Gözcü: Allah Muhammed ya Ali. Dar çeken didar göre. Didar gören cehennem narı görmeye. Sofular safaya ere. (yeri niyazlar ve yerine geçer) (Semah grubu semaha kalkar)

Zakir:

Yaradan aşkına bir semah eyle
Özünü ol Hakka verde öyle gel
Şahın himmetiyle bir avaz eyle
Yüzünü turaba sür de öyle gel

Benim sevdiceğim ol Şahı merdan
Nasibimiz senden ola Yaradan
Süreriz bu yolu bin yıl aradan
Serini meydana ver de öyle gel

Turnam kaldır kollarını
Coşa gel de öyle yürü
Kırkların hoş sohbetini
Dile al da öyle yürü

Allah desen zikreylesen
Hak aşkına niyaz etsen
Çarkı pervaz semah tutsan
Şadıman ol öyle yürü

Hü Allah eyvallah
Çek katarı illallah
Şahımerdan himmet eyle
Ayırma bu yoldan Allah

Muhammed Ali aşkına
Hasan Hüseyin aşkına
Pir aşkına şah aşkına
Ayırma bu yoldan Allah

Hü Allah eyvallah
Çek katarı illallah
Şahımerdan himmet eyle
Ayırma bu yoldan Allah

Ali'yi seversen eylen dur turnam
Gönlünde kibiri silde öyle gel
Bu aşkın narına yanmak dilersen
Rehberin eteğin tutta öyle gel

Hızır ile yoldaş olayım dersen
Dertlerine derman bulayım dersen
Hak ile Hak olup gelmek istersen
Coşa gelde çarka girde öyle gel

Turnam sen dön çarkı pervaz
Mümin olsun sana yoldaş
Ali carımıza yetiş
Duanı al öyle yürü

(Zakir diğer duvazı çalar.)
Başım açık yalı'nayak yürüttün
Sen merhamet eyle lebbi balım yar
Yüreğimi ceviz gibi çürüttün
Senin aşkın büktü kaddi dalım yar

Çektirme cefalar yandırma nara
Yitirdim aklımı kaldım divane
Köşeyi vahdette koyma avare
Dar-ul aman Cemalettin velim yar

Sıdkı yakma ömrüm kal-u kıl ile

Hazine aranmaz kuru fal ile

Yırtık gömlek ile eski şal ile

Daha böyle nasıl olur halim yar

(Semahın bitiminde semah dairesi bozulmadan semahçılar ellerini çapraz göğüslerine götürür, başlar hafif öne eğik bir şekilde dara dururlar. Dede duaya başlar.)

Dede: Hacı Bektaşî Veli buyurur ki: “Semah ariflerin âdeti muhiplerin ibadeti taliplerin maksududur. Haktaki semahımız bizim oyuncak şey değil ilahi bir sırdır, mecazi değildir. O kimse ki semahı bir oyun sayar o cifedir. Namazı kılınır kimse değildir.” Der.

Dede: Allah Allah ,Allah bir Muhammed Ali yolunda Ali cem evinde her ne niyetle her ne gönülle..... Kardeşlerimiz semah dönse semahlarını kabul ve makbul eyleye. Allah bir Muhammed Ali'nin keremi gele. Semah dönen canların semahlarının kabulüyle muratları arasında cümle acem kardeşlerimizin gönüllerin birliğine hü dost.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Tecella ve temennanız kabul ola. Hakkın dergâhına yazılmış ola. Burda sorulan ahrette sorulmaya. Yüce Allah da yardımcınız ola. Gerçeğe hü

(Semahçılar daireyi bozmadan yüzler içeri gelecek şekilde yere secde edip niyaz bulunurlar. Cemal cemaledirler. Tüm semahçılar Dedenin önünde tekrar secdeye gidip aynı niyazı ederler ve yerlerine geçerler. Arkasından saka hizmeti gelir. Saka hizmetini iki erkek yapar.)

Sakkacı: Esirgeyen Bağışlayan Allah'ın adıyla Bütün canlıları sudan yarattık.
(Enbiya 30) Allah her istediğine şifa verir. (Hadis)

Selamullah Alâ İmam Hüseyin. Evlâd-ı İmam Hüseyin. Lütfuna muhtacız eyle ihsan yâ Hüseyin. Derdimize senden derman eyle derman yâ Hüseyin. Gayri'ye muhtaç eyleme sevenleri el-aman. Sen Medet kıl bizlere her vakit yâ Hüseyin. Sed hezaren lânet olsun ol güruhu dalâle. Ahd-i bozup şehit kıldılar, onlar seni yâ Hüseyin. İsmi pakın aşkı için zikredeni koyma zulmette hergiz. Bermurad et dide-i

giryân ile ağlayanı yâ Hüseyin. İznin ile su tapşırđım aşkına vermek için. Aşkınla içenlere kıl ab-i hayat yâ Hüseyin. Ber Cemal-i Muhammed, Ber Kemal-i İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Ali'yi pir bilip verelim Muhammed Mustafa'ya ve Ehlibeyt'ine salavat. (Cemaat hep birlikte salavat getirir.) Ber Cemal-i Muhammed, Ber Kemal-i İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Ali'yi pir bilip verelim Muhammed Mustafa'ya ve Ehlibeyt'ine salavat. (Cemaat hep birlikte salavat getirir. Dede darda duran sakilere ve cemaata saka duasını verir. Ardından herkes ayağa kalkar, el ele tutuşur ve mersiyeye eşlik ederler. Ağlayanlar çoktur. Cemaat hep birlikte el ele tutuşarak bu mersiyeyi söyler. Peşinden zakir kısa olarak Kerbela'yı anan bir mersiye daha okur.)

Durdum divanına ellerim bağılı
Yetiş imdadımıza İmam Hüseyin
Bu aşkın elinden ciğerim dağılı
Yetiş imdadımıza İmam Hüseyin

Macerayı Kerbela'nın bir günü
Mülkümüz şu dünyada fanidir fani
Yetiş Hızır yetiş car günün bugün
Yetiş imdadımıza İmam Hüseyin

Demanı der Kuran Hak Kur'anullah
Sevenin gönlünde gitmiyor billah
Cümlemizin muradın ver Allah Allah
Yetiş imdadımıza İmam Hüseyin

(Cemaat ayakta iken oturur ve zakir ara vermeden salavatlara geçer.)

Yâ İmam-ı Müttakin Server Muhammed Mustafa'nın Aşkına verelim salavat. Allah'ümme Sallî Âlâ Seyyidina Muhammed'in ve Âlâ Ali Muhammed ve Ehlibeyt. Yâ İmam-ı Müttakin Server Muhammed Mustafa'ya ve Ehlibeyt'e verelim salavat. (Salavat cemaatla birlikte verilir.)

Zakir devamla:

Çekelim aşkın yayın
Ceme girmesin hayın
Tevhid kararın buldu
Yol erkân yerin aldı

Müminler ah çekip ağladı
Ah Hasan'ım, vah Hüseyin, şah Hüseyin.
Evveli Hû diyelim, Ahırî Hû diyelim
Lanet zalimin canına
Gerçeğe Hû diyelim, Hû...

Hatayi'yim handan gelir
Cesetler de candan gelir
Bu yola meyil verenler
Serin verir serden gelir.

Hatayim uluya gider
Ululardan uluya gider
Gafil olmayın gaziler
Bu yol Şah-ı Merdan'a gider.

Âlemlere Rahmet verelim Muhammed Mustafa'ya ve Ehlibeyt'ine salavat.
(Zakirle birlikte tüm cemaat salavat verir.)

Dede: Değerli canlar münacat duamız için ellerimiz açıyoruz. Ey yüce Allah'ım ellerimiz açtık boyunlarımızı büktük san yalvarıyoruz. Dualarımızı dergâhı hizmetinde kabul eyle. Devamını bul yaz.

(Üç kadın Süpürgeci hizmeti için gelirler. Üç adımda Dedenin önünde dururlar. Yanlarında Gözcü de vardır.)

Süpürgeciler: (İlk adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) Allah, (ikinci adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) muhamed, (üçüncü ve son adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) ya Ali ,

(Üçü de sağ elleri sol göğüslerinin üzerinde Dedenin önünde dizilirler ve dualarını okurlar.)

Süpürgeciler: Bismişah Allah Allah! Hüseyini Kербela için gözlerim yaştır. Zalimlerin bağı kara taşdır. Erenler yolunda Ali'yyül Murtaza Başdır. Kırklar meydanı'nda pirimiz üstadımız Seyyidül Farraşdır. Eyvallah Pirim. Nefes Pirimdedir.

Dede: Bismi Şah Allah Allah hayır hizmetleriniz kabul ola muratlarınız hasıl ola isteğinizi dileğinizi hak Muhammed Ali vere. Hizmetinizden şefaаt göresiniz. Gerçeğе hü mümine ya Allah ya mmuhammed ya Ali

(Süpürgeciler dualarını aldıktan snra gri geri yeerlerinie geçerler. Lokmacı bir kadın bir erkek ellerinde lokma tepsiysiyle gelirler. Yanlaında Gözcü vardır. Yeri niyazlar elinde lokma tepssiyle Dedenin huzuruna çıkar.)

Lokmacı: Destur pirim. Bismi Şah Allah Allah. Alah Allah diyelim, kadim billah diyelim, geldi hak sofrası, hak versin biz yiyelim. Demine hü diyelim. Hü pirim

Dede: Allah Allah .: Bismi Şah Allah Allah . Lokmalarınız kabul ola muratlarınız hasıl ola. Dergâha yazılmış ola. Getirdiğiniz lokmaların yüzü suyu hürmetine dildeki dilekleriniz gönüldeki muratlarınızı vere. Kazalarınıza kalkan belalarınıza bekçi ola. Bir lokmanız bin bir kazayı belayı defetmiş ola. Pişiren getiren kollar ağırı acı görmesin. Artsın eksilmesin, taşsın dökülmesin gerçeğе hü. (Lokmacılar yere secdeye gidip niyaz ettikten sonra yerlerine geçerler. Çerağ hizmeti gelir.)

Çeağcı: Destur pirim. (İlk mumu söndürürken) Yaradan'ın nuru aşkına ya Allah (3 kez), peygamberliğin nuru aşkına (2. Mumu söndürürken) ya Muhammed(3 kez), velayetin nuru aşkına(3. Mumu söndürürken) ya Ali (3 kez) (Gözcü söndürür.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah batın oldu çerağı nuru Ahmet zahir oldu şemsi aynı Muhammed Allah eyvallah hü destur.(Çerağcı Dede postunu nyaz eder ve yerine geçer.)

(Post hizmeti için bir kadın bir erkek gelirler. Postu toplayıp Dedenin önünde dara dururlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah allh bir Muhammed Ali yolunda Ali ceminde her ne niyetle her ne gönülle postlarımıza hizmet ettiniz, hizmetleriniz kabul ola muradlarınız hâsıl ola. Hak yardımcımız ola. Gerçeğe hü. (Postçular postu niyaz ettikten sonra yerlerine geçerler. 12 hizmet toplanıp Dedenin huzurunda sağ ellerini sol göğüslerine götürerek dara dururlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah ey yüce Allah'ım senin rızan için yapmış olduğumuz ibadetleri, okuduğumuz duvazları, tevhidleri, verdiğimiz gülbenkleri, döndüğümüz semahları, getirilen lokmaları degah hizmetinde kabul eyle Yarabbi. Svgin ve rahmetinle bizleri ödüllendir Allah'ım. Allah'ım sen bizleri senden, hak Muhammed Ali yolundan hak resulü hak muhammd Mustafa'dan onun masum ve pak olan Ehlibeyt'inden bizleri ayırma Yarabbi bizlere hak renlerin izinden yürümemizi nasip eyle. Yaptığımız ibadetlerimizi Muhammed Ali dergâhında sırrı Kerbela hakkı için kabul eyle Yarabbi. Muhammed Ali yoluna hizmet edenlerin hizmetlerini kabul eyle. Hizmet sahiplerinin keşvi kerametleri hüsnü hizmetlerini her daim üzerlerimizde hazır ve nazır eyle. Ernlerden haklı himmet şehrilillah eyvallah. Gerçeğe hü

Bismi şah Allah Allah tecellanız temnnanız kabul ola. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola. Hizmetleriniz hakkın dergâhına yazıla, yaptığınız hizmetlerden şefaath bulasınız. Yüce Allah da yardımcımız ola. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya mhammed ya Ali. (Dua bitince yere secdeye gidip avuç içleri yukarı gelecek şekilde yere koyarak önce sağ sonra sol sonra tekrar sağ avuç içlerini niyaz ederler)

Dede: Bismi Şah Allah Allah, cem cemde ola, Ali cemde ola. Cemlerimiz Kırkların cemi ola. Ne buna doymak ola, ne de bunu elden geriye koymak ola. Bir dahki cemlerde bir araya gelmeizi nasip eyleye. Cenabı Allah dildeki dileklerinizi gönüldeki muratlarınızı vere. Allaha kulum diye peygambere ümmetim diye Aliye talibim diye Allaha kulluğundan peygamberin ümmetliğinden Ali'nin talipliğinden ayımaya. Oturan duran kovsuz gyibesiz evine varana hak Muhammed Ali Gözcüsü bekçisi yardımcısı olsun. Gerçeğe hü.. (Cem biter.)

Edremit Cemi

(Cemaat meydana daire şeklinde oturmuştur. Kadın erkek ayrı alanlarda oturmaktadırlar.)

Dede: Şimdi hep beraber ayağa kalkıyoruz ve dara duruyoruz ve duamızı veriyoruz. Ondan sonra sohbete başlayacağız.

(Herkes ayağa kalkar ve sağ elleri sol göğsünün üstüne gelecek biçimde başlar hafif öne eğiktir)

Dede: Bismi Şah Allah Allah, geldiğiniz yoldan durduğunuz dardan çağırdığımız pirden şefaât göresiniz. Darlarınızı divanlarınız kabul ola, dergâh hizmetine yazılmış ola. Darına durduk ya Allah ya Allah ya Allah divana durduk ya Muhammed ya Muhammed ya Muhammed, keremine sığındık ya Ali ya Ali ya Ali. İnyet eyleyin ya 12 İmamlar yol gösterin ya 14 Masum-u Paklar keremine eyleyin ya 17 kemerbestler, ceminize Ali'n ya Kırklar, bağışlanmak senin yüzün suyu hürmetine olsun ya pirimiz üstadımız Hacıbektaşîveli. İlahi Yarabbim, darlarınızı divanlarınızı lokmalarımızı yapılan hizmetlerinizi sırrı Kerbelahakkı için dergâhında kabul eyle, muradlarımızıhasıl eyle. Gerçeğe hu mûmine ya Ali.

Canlar: Allah Allah

(Dedeler oturup izin verdikten sonra canlar da yerlerine otururlar)

Dede:

Koyun beni Hak aşkına yanayım.

Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan

Yolumdan dönüp mahrum mu kalayım

Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan

Benim pirim gayet ulu kişidir.

Yediler ulusu Kırklar eşidir.

On iki İmam server başıdır

Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan

Kadılar müftüler fetva yazarsan
İşte boynum işte kement asarsa
İşte hançer işte kellem keserse
Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan.

Ulu mahşer gelir kurulur
Suçlu suçsuz anda bilinir
Piri olmayanlar anda bilinir
Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan.

Pir Sultanım arşa çıkar ünümüz
O da bizim ulumuzdur pirimiz
Hakka teslim olsun garip canımız
Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan.

Çok sevgili analar, çok sevgili bacılar, erenler cümlelerinizi Pir Sultan'ın aşkıyla, Pir Sultan'ın sevdasıyla selamlamak istiyorum. Yapacağımızı cemin hak katında kabul olması için niyazda bulunuyorum. Körfezde ilk cemimizi yapıyoruz. Ben özellikle Cem Vakfı'nın başkanlığını yapan hakka yürümüş Nazım canımızı rahmetle anmak istiyorum. Ruhu şad olsun, mekânı cennet olsun. Onun da ruhu aramızdadır. Ve başta buraya maddi katkılarda bulunan Cem Vakfı'nın çok değerli başkanı Prof. Dr. İzzettin Doğan'ı, başta Bayram Kaya'yı, Ali Kaya'yı ve bu vakıfta hizmet yapan, yönetimde hizmet yapan, buraya bir tuğla koyan, bir çivi çakan tüm canları anarak kutlamak istiyorum. Hizmetleri kabul olsun, yaptıkları hizmet Hak katında Hakkın dergâhına yazılsın. Tabi bu cem evleri çok önemli. Cemevlerinin yaşatmakla yaşatmamak sizin elinizde. Siz sahip çıkarsanız yaşayacak, "Bize ne boşver, kahvehaneler daha iyi, eğlenceler daha iyi." Diye çocuklarınızı yetiştirirseniz yarın analar babalar olarak sıkıntıyı çekeceğinizi, o çocuklarınızı boşluk içerisinde yetiştirdiğiniz zaman başkalarının sahip çıkacağını bilmeniz lazım. Aynaya ne yansıtırsan geriden gelenler de o aynayı seyrederek. O aynadan ders alırlar. Aynaya bak neyse o derler. Diyorlar ki İslam'da cami var, cem evi yok. Hatta daha da ileri gidip öyle fetva veriyorlar ki cem evi yasallaşırsa

cem evini ibadethaneden sayarsanız İslam'dan çıkarsınız. Haydaaa. Bunu söylüyorlar. Biz cumhuriyet dönemiyle birlikte, Atatürk'le birlikte şeyhülislam döneminin bittiğini sanıyorduk ama yanılmıyız bitmemiş henüz daha öyleyse cem evi nedir? Dünün cem evi, dünün camisi neydi? Kuranda yeri var mıydı, yeri yok muydu? Bunun çok kısa bir altını çizicem. Kuran'da ibadethane olarak geçen, secde edilen yer anlamına gelen mescit vardır. Mescidin karşılığı nedir? Secde edilen yer. Peki, biz burda secde yaparsak burası secde edilen yer anlamında mescit olur mu olmaz mı? Olur. Eğer olmaz dersenez bu topraklara Aleviliği taşıyan Hünkâr Hacı Bektaşî Veli'yi, Eskişehir'de Şücuttin Veli dergâhını, Seyyid Battal Gazi dergâhını, daha da ileri giderek Ahmet Yesevi dergâhında biliyor musunuz halen cami yok. Nerden biliyorsun diyeceksiniz? Ben gittim. Ama meydan evi var. Ama semah döndükleri cem yaptıkları meydan evi halen duruyor. Orda yüzyıllar boyu cemlerini yapmışlar, ibadetlerini yapmışlar, cemaatlerini yapmışlar. Bu topraklara bu inanç Hünkâr Hacı Bektaşî Veli'nin ve onun ardılları vasıtasıyla bu topraklara taşınmış. Efendim. Hünkâr Hacı Bektaşî Veli'nin, Abdal Musaların, Mevlanaların ve Ahmet Yesevilerin İslam anlayışı tartışılır. Onlarınkini tartışırınız da Ebusuud Efendi'ninkini neden tartışmıyorsunuz? Bu ülkeyi kana bulayanlarınkini niye tartışmıyorsunuz. Ahmet Yesevi hazretleri altmış üç yaşında toprağın altına giriyor ve ne kadar yaşıyor 118 yaşına kadar ve gün yüzü hiç görmüyor. Niye gün yüzü görmüyor Peygamber Efendimiz 63 yaşında Hakka yürüdü. O da 63 yaşında toprak altına giriyor ve 118 yaşına kadar toprak altında yaşıyor. Böyle teslim olmuş, bu toprakları İslamlaştırmış, Balkanları kan dökmeden, zulüm yapmadan İslamlaştırmış Pir Hünkâr Hacı Bektaşî Velilerin inanç anlayışı bu ülkede tartışılır olacak. Tartışsanız da kabul etseniz de kabul etmeseniz de altını çizerek söylüyorum biz 1000 yıldır Alevi'yiz, daha 100 yıl daha Alevi olmaya, cem evinde ibadet etmeye istesenez de istemesenez de devam edeceğiz. Devam edeceğiz. Efendim. Müslümansanız camiye gelin. Başkanlığım döneminde Kars'a gönderdim. Bir Alevi köyünde cem yapacaklar. O köyde de cami yapmışlar. Büyük bir ev bulamadılar. Dediler:” Dede ev bulamadık ne yapalım?” “camiyi açın, camide cem yapın dedim.” Anında ne yaptılar biliyor musunuz? Kapıları sınıksız kapadılar, kapıya bir polis diktiler. Camiye gelin gelin ama bizim dediğimiz gibi gelmeyin. Sazınızla gelmeyin, semahınızla gelmeyin, kadın erkek birlikte gelmeyin. Gelirseniz böyle gelin şekil ve şölenli gelin. Şenlik ve şölenli gitmeyeceğiz. Biz cemlerimizi yapacağız, biz cemlerimizi yapacağız. Bunu böyle bilsinler, böyle kabullensinler, böyle de saygı göstereyinler. Biz nasıl saygı gösteriyorsak başka

kardeşlerimizin de bu şekil saygı göstermelerini diliyoruz bizim saygı gösterdiğimizi gibi saygı göstermelerini de bekliyoruz. Kardeşlik böyle olur. Kardeşiz ama camiye gelirsiniz kardeşiz. Bu ülkede gayrimüslim insanlar da var, bunlar da yurttaş, bunlar da vergisini veriyor, bunlar da askerliğini yapıyor. Onlar birinci sınıf Müslüman diğerleri ikinci sınıf Müslüman. Peki, mescitte ne yapılıyor? Şimdi lütfen çok iyi dinleyin. O günlerde peygamberin mescidinde ne yapılıyordu. Bunu ben söylemiyorum. Sünni kaynaklarda Sünni kardeşlerimizin kaynakları söylüyor. Yoksullara aş veriliyordu. Sportif faaliyetler yapılıyordu. Devlet erki kararlar alıyordu ve yoksullar barınıyordu, orda kalıyordu. Günün mescidi bunları yapıyordu. Peki, günün mescidi bunları yaparken bugün o tarife dünkü o mescidin tarifine Allah aşkına cem evi mi giriyor cami mi giriyor? Bunu camiye kötölemek anlamında söylemiyorum. Allah herkesin ibadetini kabul eylesin. Herkesin. Bir düşünür der ki Allah'a giden yol Ali'nan nefes sayısı kadardır. Onun ne camiye ne cem evine ne kiliseye ne havraya hapsedmeye kimsenin hakkı ve haddi değildir. Onun için İslam dini yeryüzünü mabet edinmiştir, yeryüzünü. Yeryüzü benim mabedimdir demiş. Giderken de yatarken de otururken de Allah'ı zikredin, Allah'ı anın der bir Ayeti Kerime de mi? Onun için Sufa da - Küba mescidi önce yapıldı- Şufa mescidinde gündüzleri avamla yani halkla birlikte yapılan ibadet geceleri ise havasla yapılan yani seçkinlerle yapılan, yani sufilerle yapılan ibadetler vardı diyor. Sufi mescidinin yanında kapalı bir bölüm. Peki, o ibadet nasıldı? Gündüzleri çalışan geceleri ibadet eden o ibadetin şekli nasıldı bilmiyoruz diyor. Niye bilmiyoruz? Çünkü kapılar avama kapalıydı. Bizim de cemevlerine girerken hem dış bedeninin hem iç bedeninin Pir Hünkâr Hacı Bektaşî Veli'nin de dediği gibi içinizi de yuğarak, temizleyerek, kul hakkından arınarak cem evine giriyoruz. Peki, biz madem sadece beton yığına inanç merkezine mabet dersek o zaman biz de peygamber efendimiz Dırra mescidini niye yıktı niye yıktırdı? Ayet-i Kerime var Dırra mescidinin yıkılması ile ilgili. Niye yıktırdı? Çünkü içinde fesat kaynıyordu diyor. O mescidin yıkılmasını Peygamber Efendimiz bizzat istedi ve yıktırdı. Onun için ibadet merkezleri mekânların güzelliğın iyiliğın ve kul hakkının sorulduğı insanların kardeş olduğı ve sadece ibadetin yapıldığı bir mekân hali'ne getirilmesi gerekir. Bu ülkede biz domuz bağıyla bağlanıp katledilen insanları da gördük ibadet merkezlerinde. Bunları gördük. Bu yüzden cem evleri tarihteki görevleri ne idiyse Pir Hünkâr Hacı Bektaşî Veli'nin dergâhı, Pir Sultan'ın dergâhı, Ahmet Yesevi'nin dergâhı ne işler görüyor idiyse bugün de aynı işlevini aynı görevini devam ettireceğiz. Hani diyor ya pirimiz "Bedeniniz kirliydi yıkadınız temizlendi

ya aklınız kirlenirse aklınızı nasıl temizleyeceksiniz.” Diyor. Efendim Hünkâr Hacı Bektaşî Veli'nin dergâhında cami var, Seyyid Battal Gazi'nin dergâhında cami var. Siz bu toplumu bilmeyen görmeyen okumayan insanlardan mı ibaret sanıyorsunuz. O cami 1834 yılında yapıldı. Eskişehir'deki Seyyid Gazi türbesine 1528 yahut 1529 senesinde yapıldı. Pir Hünkâr Hacı Bektaşî Veli buna gerek suydu da niye yaptırmadı? Pir Hünkâr Hacı Bektaşî Veli'nin buram buram yetmiş iki milleti burada kaynaştırarak, bir potada eriterek, zulüm etmeden bin bir çiçeklerin açtığı bir güller bahçesi hali'ne getirdiyse o Alevi inancının buram buram kokan sevgisiyle, güzelliğiyle bugüne getirdi. Ne diyor Seyyid Nesimi hazretleri: “gel gönül yanalım ateş-i aşka. Şule verelim ateşi aşka. Evvel aldandım pek kolay sandım durmadan yandım ateş-i aşka. Aşk ehli ölmez, yerde çürümez, yanmayan bilmez ateş-i aşka. Ne diyor? Hz. Mevlana'nın da buyurduğu gibi “Bir mum nasıl eriyip gideceğini bildiği halde, ey insan sen niye ışık vermezsin.” Diyor. Hepimiz doğum ve ölümün içini nasıl doldurduk. Özümüzü dara çekerek içini nasıl doldurduğumuzu nasıl ettiğimizi hepimizin görmesi lazım, bilmesi lazım. Ben daha fazla söz uzatmak istemiyorum. Dedelerim de sağ olsun gönül isterdi ki hepsine söz hakkı verelim. Ama bundan sonra şunu biliniz ki her Perşembe burada cem yapılacağını, her cemi bir Dedemizin yapacağını, o güzellikleri buram buram size sunacağını bilmenizi istiyorum. Ben Dedelerim adına sabırla dinlediğiniz için saygılarımı sunmak istiyorum. Bir deyiş dinledikten sonra cemimizi yapmaya başlayacağım.

(Zakir çalmaya başlar.)

Zakir:

Aman hey erenler mürüvvet sizden

Öksüzem garibem amana geldim

Şu benim halime merhamet eylen

Ağlayu ağlayu meydana geldim

Şahın bahçesinde men garip bülbül

Efkarım artmakta halim pek müşkül

Koparmadım asla kokladım bir gül

Kafir oldum ise imana geldim

Gönül şahinini saldıım havaya
Akıl sefinesin vermişim zaya
Yüzüm süregeldim men hak-i paya
Server Muhammed'e Selman'a geldim

Muhammed Ali'nin kullarındanım
Al-i aba nesl-i Hayderidenim
İmam-ı Ca'fer'in mezhebendenim
Derdinden Hatayi dermana geldim

Dede: Yüreğine sağlık. Sevgili canlar cem evimizde makam ve mevki yoktur. Hepimiz bir canız cem evinde. Kusura bakmayın çok duyguluyum. Aranızda küskün dargın olamaması lazım, birbirinizle barışık olmanız lazım. Ne diyor Kuran: ”Ey can, razı etmiş ve edilmiş olarak Rabbine dön.” Diyor. Siz de birbirinizden razı olması lazım. Birbirinden razı olmayan varsa, her ne kadar birbirinizi tanımıyor iseniz de lütfen birbirinizle küskün, dargın olan var ise barışın. Birbirinizden razı mısınız?

Cem erkânı: Razıyız

Dede: Birbirinize haklarınız helal ediyor musunuz?

Cem erkânı: Helal olsun

Dede: Peki, bizden de helal olsun. Biz sizi sizin özünüze teslim ederek sorduk, razı olduğunuzu beyan ettiniz. Fahri Kâinat, Âlemlere rahmet Verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt'ine Salavat.” (Herkes selavat getirir.)“Allahümmesalli Âlâ Seyyidinâ Muhammed'in Ve'l Ala Ali Muhammed ve Ehlibeyt.”

(Çerağ hizmeti tek erkektir. Gelir, Dedenin önünde secdeye giderek niyaz eder.)

Çerağcı: (Nur Suresinden ayetler okur.) Bismi Şah Allah Allah. Çerağı Ruşen, Fahri Dervişan, (“Allah Allah diyerek eşlik edilir.) Zuhuru iman, Himmeti Piran, Piri Horasan, Kürşadı meydan, Kuvveyi Abdalan, Kanunu Evliya, verelim

Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt'ine salavat. (Herkes salavat getirir.) Bismi Şah Allah Allah. La feta illa Ali la Seyfa illa Zülfikar.

("Yaradan'ın nuru aşkına ya Allah ya Allah ya Allah" diyerek ilk mumu "peygamberliğin nuru aşkına ya Muhammed ya Muhammed ya Muhammed" diyerek ikinci mumu "velayetinin nuru aşkına ya Ali ya Ali ya Ali" diyerek de üçüncü mumu yakar. Üç mum da yakılmıştır. Hizmetli ayakta dardadır. Devamla şu duayı okur:

Çerağcı Dede postunu niyazladıktan sonra çerağ deyişi okumaya geçilir. Çerağcı deyiş bitene kadar Dede postunun önünde sağ elleri sol göğüslerinin üzerinde bekler.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah! Allah'tan bize ulaşan çerağımız sonsuza dek kılavuzumuz olsun! Çerağımız yansın yakılsın, Allah'ın nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, Peygamberliğin nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, velâyetinin nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, Ehlibeyt'in nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, Pir Hünkâr Hacı i Veli Aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, yolumuzun, birliğimizin, dirliğimizin ve ülkemizin aydınlığı aşkına! Yarabbi bizleri ilahi nurundan feyz alan kullarından eyle. Peygamberlerin, Ehlibeyt'in, Velilerin ilmini yol göstericimiz eyle. Çırağ gibi ışık vermemizi, nurundan nasiplenmemizi mazhar eyle. Mum gibi Hak aşkına eriyip insanlığa ışık saçanlardan eyle. Yoluna hizmet edenleri himmetlerinden mahrum eyleme.Sonsuza dek bu çerağ yolumuzun ve yaşantımızın ışığı ola. Yüce Allah da cümlemizin yardımcısı ola. Gerçeğe Hü.Mümine ya Ali.

(Çerağcı ve Gözcü Dedenin önünde niyaz ederek yerlerine geçerler.)

Dede: Hep birlikte "Bismillahirrahmanir rahim." Tövbe günahlarımıza "estafurullah, estafurullah, estafurullah. " (Dede tövbe duasını okurken erkan da ona eşlik eder. Bundan sonra her "estağfirullah" bölümü 3 kez tekrar edilecektir.)

(Herkes secdeye gider ve Dede duaya devam eder.)

Bismişah Allah Allah! Ey ilahi Yarabbi, varlığına, birliğine, kadirliğine, kadimliğine sığınıp 99 Esmâül Hüsna hürmeti hakkı için başını secdeye koyup varlığını varlığında yok eden canları rahmetinle kereminle mazhar eyle Yarabbi. Arş üstünde olan cümle melekleri ve ibadetlerini yapmış oldukları hizmetin hakkı

hürmetine bizlere, ailemize, ÷lkemize ve tüm insanlıktan esirgeme ilahi Yarabbi. Peygamberlerin evveli Hz. Adem ve Hz. Muhammed Mustafa arasında geçen 124 bin nebilerin yüzü suyu hürmetine yaptığımız ibadetleri kabul eyle Yarabbi. İmam Hasan İmam Hüseyin keşv-i Kerbela hakkı için kabul eyle. Fatımatül Zehra hakkı için kabul eyle. Dualarımızın kabulü için gerçekler demine hü.

(Zakir tevhidi çalmaya başlar. Dede cemaate ellerini göğüslerini götürmeleri uyarısında bulunur.)

Kul Hüseyin

Abdal Musa Sultan gazaba geldi
Urumu fet edip kırandan medet
Cihan harab oldu mümin az kaldı
Yine sen bilirsin el aman medet

Gele yetişsin urumun eri
Kayıp erenleri Horasan piri
Muallakta tutun babu Hayber'i
Hintte Muhammede car eden medet

Şek getirmem Balım Sultan Alisin
Düşmüşlerin kanadısın kolusun
Urum kutbu Hac beктаşvelisin
Cansız duvarları yürüten medet

Bizler de biliriz Ali'nin soyun
Bize yardım eyle Hasan Hüseyin
Zındanda vermişiz zeynali'n payın
Baakır'ı zındanda var eden medet

Medet İmam Cafer elden al bizi
Daim dar günlerde bekleriz sizi
Ervah iken yuttun yedi denizi
Muhid deryasını kurudan medet

Gelin Musa'yı Kazım'a biz de varalım
Rıza'dan da dermanımız bulalım
Tagıya nağıya yüzler sürelim
Mehdi'yi mağrada sır eden medet

Hüseyin Gazi Sultan bir belli cansın
Rıcam kabul eyle müşkülüm kansın
Hüseyin ovanın bekçisi sensin
Ayırma kuzuyu sürüden medet

Hüseyin'em er gönüle değmeyen
Ken kibir yükünü alıp yığmayan
Yerin göğün arasına sığmayan
Müminin kalbinde yer eden medet

(Zakir ikinci teyişi çalarak devam eder.)

Kudret Kandilinde Balkıyıp Duran
Muhammet Ali'nin Nurudur Billah
Zuhur Edip Kuffarın Meskenin Yıkan
Elinde Zülfikar Ali'dir Billah

Elinde Zülfikar Altında Döldül
Önünce Kamberin Dilleri Bülbül
Hz. Fatma Anam Cennette Bir Gül
Ona Sırrım Dedi Hak Resulullah

Fatma Anadan Geldi Hasan Hüseyin
Onların Nuruyla Ziyalandı Din
Kırklara Erişti Zeynel Abidin
Çekeriz Yasını Hasbeten Billah

Muhammet Bakırdan Cafer-İ Sadık
Musa-İ Kazım İrızadan Bin Yadip Durduk
Tarikat Abıyla Cesedi Yuduk
Hak Buyurdu Müminin Kalbi Beytullah

Takı Nakı İmamların Şivani Hasan-ul
Askeri Cismin Sultanı
Elinde Zülfikar Sahip Zamanı
Vakit Tamam Oldu Göndere Allah

Noksaniyem Niyazımız Ustada
Elinde Zülfikar Hem Ehli Kanda
Bin Bir Donda Baş Gösterdi

Aliyel Murtaza Mürşidimiz Bülbülümüz Eyvallah (Herkes secdeye gider.)

Dede: Allah Allah. Hayırlar tümnden fetholsun, günahlar hepten defolsun. Yarabbi
bağışla bizi. Kerbela hakkı için bağışla bizi. Kıymetin vahdetin için bağışla bizi.

Kudretin ve rahmetinle bağışla bizi. Kemali'nle cemali'nle bağışla bizi. Resul-ü nebinin veli hakkı için bağışla. Ahmed-i muhdar için bağışla. Aliyyü Murtaza için bağışla. Ehlibeyt ve nesli için bağışla. Üçler beşler yediler için bağışla. On iki İmamlar Kırklar için bağışla. Masum-u pak hürmeti için bağışla, on yedi kemerbestler için bağışla. Hüseyin-i Kerbela için bağışla. Kuran için bağışla. Ber kemal-i Muhammed Mustafa için bağışla. Ber kemal-i Hasan, İmam Hüseyin için bağışla. Gerçeğin demi için bağışla. Duası bizden duası kabulü Allah'tan ola. Gerçeğe hü...

(Herkes secdeden kalkar. Dizlerin üzerine oturulur. Zakir çalmaya başlayınca Canlar dizlerini döverek duvaza eşlik eder.)

Zakir:

Medet Ey Allah'im medet

Gel dertlere derman eyle

Yetiş Yâ Ali Muhammed

Gel dertlere derman eyle.

Allah Allah, Allah Allah!

Allah Allah, Allah Allah!

Hasan, Hüseyin aşkına

Yardım ederler düşküne

İmam Zeynel'in aşkına

Gel dertlere derman eyle.

Allah Allah, Allah Allah!

Allah Allah, Allah Allah!

İmam Bakır'ın katına
Cafer'in ilmi zatına
Musa, Rıza hürmetine
Gel dertlere derman eyle.

Allah Allah, Allah Allah!
Allah Allah, Allah Allah!

Şah Taki'nin hem Naki'nin
İmam Hasan-ül Askeri'nin
Yargılamak senin şanın
Gel dertlere derman eyle.

Allah Allah, Allah Allah!
Allah Allah, Allah Allah!

Gelip Hak'tan dilek dile
Mehdi sahip zaman gele
Dedemoğlu secde kıla
Gel dertlere derman eyle.

Dede: Akşamlar hayır ola, hayırlar feth ola, şerler def ola, müminler bermurad ola, demler daim, Cemler kaim ola. Hazır-gaip, zahir-batın cem erenlerinin nuru cemalları aşk ola. Ehlibeyt'in, Üçlerin, Beşlerin, Yedilerin, Oniki İmamların, Ondört Masum Pakların, Onyeddi Kemerbestlerin, Kırkların, cümle erenlerin katarından, didarından ayırmaya. Her dilde bir dilek, her gönülde bir murat vardır. İnanığımız, güvendiğimiz yüce Yaradan, dilde dileklerimizi, gönülde muratlarımızı vere. Allah, namerde-merde muhtaç eylemeye. Duvarımızdan taş, gözlerimizden yaş dökmeye. Genç yaşta ölüm, ihtiyarlıkta zulüm vermeye.Hak

evimizin, toplumumuzun ağız tatlılığını bozmaya. Huzur vere, dertlerimize derman, hastalarımıza şifa, borçlarımıza eda nasip eyleye. Yolumuzu yolsuza, yüzümüzü nursuza uğratmaya. Gökten hayırlı rahmetler, yerden hayırlı bereketler; ana-babasına, toplumuna hayırlı evlatlar vere. On sekiz bin âlemle mümin, Müslim cümle kardeşlerimizi Muhammed- Ali gülbangından mahrum eylemeye. Çağırduğumuzda, bunaldığımızda Hızır yoldaşımız; Şah-ı Merdan Ali kardaşımız, Hünkar Hacı Bektaşî Veli de haldaşımız ola. Duası bizden, kabulü Allah'tan ola.

Zakir:

Diz çökelim zikredelim.

Canı dilden Allah'ı.

Yedi ceddin yarlığanı.

Anınca illallah'ı.

Okumuşum dört kitabı.

Ayet et, harfi harf.

Cümlesinden müddeladır.

Anınca illallahı.

Yer yüzünde biten otlar.

Andan olur heybetler.

Cehennem kapısın kitler.

Anınca illallah'ı.

Baş yastığa gelince.

İman gelir gasline.

Şeytan dafur bulamaz.

Anınca illallah'ı.

Şah HATAYIM yapısına.

Durduk hakkın tapusuna.

Sekiz uçmak kapısına.

Yazmışlar illallah'ı

(Zakir ikinci tevhide başlar.)

Erenler tevhide başlar

La ilahe illallah

Akar dineden yaşlar

La ilahe illallah

Cemi cümle cumbuşlar

La ilahe illallah

Ali'dendir Ali'den

La ilahe illallah

Halimi arz ettim yare

Eyle dertlere çare

Hem melhemi hemi yare

Ali'dendir Ali'den

Aşık olan bakar bahre

La ilahe illallah

Kahrıste girer sere

Hatice Fatime Zöhre

La ilahe illallah
Ali'dendir Ali'den

La ilahe illallah
Şah Hasan başımız tacı
Hüseyin derdimiz ilacı
Zeynele ben duacı
Ali'dendir Ali'den

Önemli Bakırî Cafer
La ilahe illallah
Şah Kazım Musa server
La ilahe illallah

Taki Naki Ali asker
La ilahe illallah
Ali'dendir Ali'den

La ilahe illallah
Eğerleyin düldün atı
İsmi azan kuvveti
Önemli mehdinin zâtı
Ali'dendir Ali'den

Aklımı fikrimi alan
La ilahe illallah
Serimi sevdaya salan
La ilahe illallah
Vallaha bu hak kelam

La ilahe illallah
Ali'dendir Ali'den
La ilahe illallah
Sadık lütfeyle şahı
Zikrim fikrim Allah'ım
Size olan selamım
Ali'dendir Ali'den

Dede: Bismişah Allah Allah! Can birliğine diyelim Allah Allah. Cem birliğine diyelim Allah Allah. Vakitler hayrola. Hayırlar feth ola. Şerler def ola. Müminler şad ola. Sırlar messur ola, gönüller Abdal ola. Gözcümüz beğçimiz Hünkâr Hacı Bekteşi Veli'den ola. Üçlerin, Beşlerin, Yedilerin, On İki İmamların, Masumu Paklar, On Yedi Kemberbest efendilerimiz, Kırkların ve Rica-ül Gayp Erenlerinin, alçakta yüksekte yatan evliyaların, enbiyaların, sadıkların, Mürsellerin himmet ve kerametleri üzerimizde hazır ve nazır ola. Allah sizleri kötülerden, gazalardan belalardan koruya Allah. Dualarımızı kabul eyleye Allah, cemimizi cem eyleye yarab. Kırklar ceminden ayırmaya Allah. Hayırlı günler, hayırlı kısmetler, hayırlı nasipler eyle Allah. Vatanımızı milletimizi var eyle Allah. Ordumuzu güçlü eyle Allah. Gökten rahmetleri, yerden hayrı bereketleri nasip eyle Allah. Cemimizi cem eyleye yarabkötülerden, gazalardan belalardan koruya Allah, Hayırlı günler, hayırlı kısmetler nasip eyleye. Üçlerin, Beşlerin, Yedilerin, Oniki İmamların, Hünkâr Hacı Bekteşi Veli'nin himmet ve kerametleri de üzerinizde hazır ve nazır ola. Söz bizden keremi de evliyalardan ola.

(Herkes yeri niyazlayarak secdeden kalkar. Zakir miraçlamaya geçer. Burdan sonra görüntüler direkt semaha geçmektedir. Semahın bitiminde semahçılar sağ elleri sol göğüslerinde yarım halka şeklinde Dedenin önünde dara dururlar.)

Dede: Allah Allah. Muhammed Ali, Hünkârımız Hacı Bekteşi Veli. (çok hızlı bir dua eder, anlaşılmıyor.)

(Semahçılar rükûa durmadan temenna verilir.) Tecellanız temennanız kabul ola. Muratlarınız hasıl olsun. Allah, Muhammed ve onun Ehlibeyt'ine

(Semah ekibi tek tek Dedenin önünde elleri yere bakar şekilde bir defa öperek secde ederler ve çekilirler. İstek semahından sonra saki suyu gelir. Saki iki erkektir. Gözcü onlara eşlik eder. Birinin elinde sürahi dolusu su vardır.)

Saki: Destur pirim. Esirgeyen Bağışlayan Allah'ın adıyla. Bütün canlıları sudan yarattık. (Enbiya 30) Allah her istediğine şifa verir. (Hadis) Selamullah Alâ İmam Hüseyin. Evlâd-ı İmam Hüseyin. Lûtfuna muhtacız eyle ihsan yâ Hüseyin. Derdimize senden derman eyle derman yâ Hüseyin. Gayri'ye muhtaç eyleme sevenleri el-aman. Sen Medet kıl bizlere her vakit yâ Hüseyin. Sed hezaren lânet olsun ol güruhu dalâle. Ahd-i bozup şehit kıldılar, onlar seni yâ Hüseyin. İsmi pakın aşkı için zikredeni koyma zulmette hergiz. Bermurad et dide-i giryan ile ağlayanı yâ Hüseyin. İznin ile su tapşırdım aşkına vermek için. Aşkınla içenlere kıl ab-i hayat yâ Hüseyin. Ber Cemal-i Muhammed, Ber Kemal-i İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Ali'yi pir bilip verelim Muhammed Mustafa'ya ve Ehlibeyt'ine salavat. (Cemaat hep birlikte salavat getirir. Sakiler ve Gözcü Dedenin önünde yere niyaz ederler, diz çöküp elleri göğüslerinde duaya eşlik ederler. Ardından Dede cemaata saka duasını verir ve sakiler suyu cemaata dağıtırlar. Allah'tan Şifa olsun diye içilir. Görevliler dara durur. Dede Görevlilere duasını verir.)

Dede: Bismişah Allah Allah! Aşk olsun içene. Rahmet olsun göçene. Hazreti İmam Ali ve İmam Hasan'a Hazreti İmam Hüseyin'i Veliye gittiği yer dert görmeye, Erenler kerem eyleye, Şeyenillâh Allah Eyvallah. Gerçeğe Hû

(Sakiler niyaz ederek yerlerine otururlar. Sıra mersiyelere gelmiştir. Bütün cemaat ayağa kalkarak el ele tutuşurlar ve mersiyeyi hep birlikte aşk ve huşu ile söylerler.)

Dede: Kerbela 'da şehit düşenler aşkına diyelim bir Allah Allah. Ehlibeyt'in nuru aşkına diyelim bir Allah Allah.Esirgeyen bağışlayan Allah'ın adıyla. Bütün canlıları sudan yarattı. Allah her istediğine şifa verir. Selamullah ya İmamhüseyn

Cem erkânı: ya üseyn

Sakkacı: selam ecdad-ı İmamhüseyn

Cem erkânı: ya Hüseyin

(Herkes ayağa kalkar el ele tutulur. Mersiye okunmaya başlanır. Ağır bir mersiye başlar. Bu mersiye dinlenirken eller çapraz biçimde göğüste birleştirilir.)

Kerbelada susuz çöller

Ağlar Hüseyin aşkına

Seher vakti esen yeller

Ağlar Hüseyin aşkına

Fadime Sakine Zeynep

Saçlarını yoldular hep

Atası Ali Muhammed

Ağlar Hüseyin aşkına

İmam Hasan içti ağı

Yusuf' u sakladı kuyu

Akıp giden Fırat suyu

Ağlar Hüseyin aşkına

Fadime ana döker yaşı

Kesildi Hüseyin'in başı

Kerbelanın kurdu kuşu

Ağlar Hüseyin aşkına

Gülbacı' yam düştüm gama

Bakın susuz duranlara

Ehlibeyt soyu yasta

Ağlar Hüseyin aşkına

(Mersiye'nin sonunda herkes yerine oturur.) Muhammed'e salavat denince salavat getirilir.

Dede: Ey Yüce Allah'ım sana şükürler olsun ki bizleri sana kul, Muhammed Mustafa'ya ümmet, Veli ve vasi olan İmam Aliyyel Murtaza'ya talip, soyuna taraf kıldın Yarabbi. Haticeyi Kübra cennet Seyyidesi Fatmayı Zöhra hürmetine rahmetini bizden esirgemeyesin Yarabbim. Rahman ve rahim olan anlayışının hürmetine İmam Hasan ve şehidler Şahı İmam Hüseyin'in sevgisiyle gönüllerimizi nurlandır Yarabbi. Yakınları deyip salata ve sevmeyi bize farz kıldığın Ehlibeyt ve 12 İmamlar yüzü suyu hürmetine yardımlarını bizlerden esirgemeyesin Yarabbi. Bereketin ve nimetleriyle bizleri ödüllendir Yarabbi. Merhametinin sonsuzluğuna sığınarak kul beşer hata işler sultan olan bağışlar niyetiyle özümüzü dara çekip tövbe edip sana yalvarıyoruz hatalarımızı af eyle ilahi Yarabbi. Dualarımızı dergâh hizmetinde kabul eyle Yarabbi. İlahi Yarabbim sen evvelsin ahirsin zahirsin ve batınsın duaları kabul edensin bizlerin de dualarını kabul edensin Yarabbim secdeler eyledik göz yaşı döktük İmam hüseyin yüzü suyu hürmetine, sana yakınların aşkınadualarımızı kabul eyle Yarabbi. Duası bizden kabulü Cenabı Allah'tan ola.

(Bir kadın bir erkek ellerinde lokma tepsisiyle Dedenin önünde de dururlar.)

Lokmacı: Allah Allah diyelim kadim Mevla'm diyelim. Geldi Hak sofrası, Hak versin biz yiyelim demine hu diyelim. Allah eyvallah. Nefes pirimdedir.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Niyazınız nur ola Şah zuhur ola. Yiyene helal, yedirene delil ola. Dertlerinize derman, hastalarınıza şifa ola. Erenler kerem eyleye. Lokmalarımız Hakkın dergâhında kabul ola. Şehrilillah eyvallah gerçeğin demine hu

(Lokmacı çıkar. Çerağcı gelip Dedenin önünde niyaz eder.)

Çerağcı: Destur pirim. Rahman ve rahim olan Allahın adıyla. (İlk mumu söndürürken) ‘Yaradan’ın nuru aşkına ya Allah (3 kez), peygamberliğin nuru aşkına (2. Mumu söndürürken) ya Muhammed(3 kez), velayetin nuru aşkına(3. Mumu söndürürken) ya Ali (3 kez)

Dede: Bismi Şah Allah Allah batın oldu çerağ-ı nur-u Ahmet, zahir oldu şemsi aynı Muhammed.Allahevallahhu destur.İsteğini Hak Muhammed Ali vere.Gerçeğe hu mümine ya Allah, ya Muhammed, ya Ali. (Çerağcı Dede postunu niyaz eder ve yerine geçer.)

Dede: evet sevgili dostlarım ibadetimiz Allah deyip çerağımızı yaktık başladı, Allah deyip çerağımızı sırladık ve bitti.

(Cem biter)

Maraş Cemi

(Cem erkânı meydanın bir kenarında, düz olarak sıralanmış sandalyelere oturarak cem alanına yerleşmişlerdir. Katılımcılar kadın erkek karışık bir şekilde oturmuşlardır. 12 hizmet dışında tüm katılımcılar sandalyede oturmaktadırlar. Önlerinde yarım ay şeklinde diz çökerek oturmuş olan 12 hizmet sahibi ise geleneksel kıyafetler içinde kadın erkek karışık olarak yerleşmişlerdir. Tam karşılarında Dedelerin, rehberin ve Zakirlerin bulunduğu post makamı bulunmaktadır. 12 hizmet Dede makamı ile cem katılımcıları arasındaki meydanada gerçekleşecektir.)

Dede (Sağ elini sol göğsünün üstünde tutarak) : Değerli canlar, Allah’ın huzurunda, Muhammed’in dergâhında, Ali’nin divanında, Pençe-i aliaba’nın yolunda hak için bir olduk, Hakk’a hizmet edeceğiz. Cem olduk. Küskünlük, dargınlık bu muhabbette yeri yoktur. Kinin, kibrin, riyanın, gam ve kasavet taşıyanın, ikiyüzlünün yeri yoktur. Bu manada buraya gelen bütün canlara sıdk-ı sadakatle inanıp, Hak Muhammedali’nin yolunda tevella ve teberra ettiğine inanır, öyle itikat ederiz. Bu manada Allah’ın huzurunda Muhammed’in dergâhındaali’nin divanında pençeialiabanın yolunda hak için cem olduk birbirimizden razı mıyız?

Canlar: Allahevallah (Bu soru cevap 3 kere tekrar edilir)

Dede: Hak Muhammed Ali de cemil cümlemizden razı olsun.

Canlar: Allah Allah

Dede: Gördüğünüz canlar Dedelerimiz pirllerimiz müşidlerimiz babalarımız ocaklarımız birlikte cem yürütücez. Bu cemi bizlerin yürütmesine rızalığınız var mıdır?

Canlar: Allah eyvallah (Bu soru cevap 2 kere tekrarlanır)

Dede: Hak Muhammed Ali de sizlerden razı olsun. Allah Allah edep erkan ola, sukut-ı lisan ola, herkes rızalık nişanı olarak sağındakinin omzuna niyaz eylesin, edebe dursun. (Herkes sağındakinin ve solundakinin önce sağ sonra sol sonra tekrar sağ omzuna niyaz etmiştir.)

Dede: Allah Allah, Bismi Şah, Allah Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ Resulullah. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Ya Aliyyül Veliyullah. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Ya Hatice-i Kübra, Fatıma-i Zehra. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Hasan-ı Müçteba. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Hüseyin-i Deşti Kerbela. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Zeynel Âba. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Muhammed Bakır-ı Bekâ. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Cafer-i Sıtkı Sefâ. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Musa-i Kâzım-ı Cismi Pak. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Ali Rıza Şah-ı Horasan. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Muhammed Taki. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Şah Ali'yyel Naki. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Hasan Askeri Gazi. Essâlâtu Vessâlam-ı Aleyke Yâ İmam Mehdi-i Sahibi Zaman Allahümesalli ala seyyidina Muhammed'in ve ala Aliyi seyyidina Muhammed-i Ehlibeyt.

Dede: Akşamlarınız hayrola. Hayırlarınız fethola. Günalarımız affola. Münkir mat ola. Münafık berbat ola. Meydanlar berbad ola sırlar mensur ola gönüller meshur ola er hak erenler yardımcımız gözümüz beçimiz ola dilde dileklerimiz gönülde muratlarımızı nasib eyleye. Birliğimizi dirliğimizi kadim eyleye. Yolumuzu yolsuza uğratmaya. Arsıza pirsuze uğursuza düşürmeye. Cemil cümlemizi görünür görünmez kazalardan belalardan uzak eyleye hanelerinize dirlik birlik nasip eyleye ağzınızın tadını bozmaya. Ali baş ola Hızır yoldaş ola. Erlerin erenlerin evliyalardan sadıkların muhiplerin dervişlerin divanelerin yüzü suyu hürmetine gerçeğin demine hü mümine ya Ali (Sağ işaret parmağını niyaz eder. Zakir bir deyiş çalar.)

Aman ey erenler mürüvvet sizden
Öksüzem garibem amana geldim
Şu benim halime merhamet eylen
Ağlayu ağlayu meydana geldim.

Muhammed Ali'nin kullarındanım
Al-i aba nesl-i hayderidenim
İmam-ı Caferin mezhebendenim
Derdimendhatayı ihsana geldim
(Zakir, bir deyiş daha çalar.)

Erenler ceminre her can giremez.
Edeb ile erkan yol olmayınca
Her kamberim diyen (haydar haydar) kamber olamaz
Şahın kabherine kul olmayınca

Arama uzakta vardır yakın
Gerçek olan talib bulur hakkını
Yüklemeler sana yolun yükünü
Bükülü kametin dal olmayınca

Şah hatayım eder bu sırrı beyan
Kamil midir cahil sözüne uyan
Bir baştan ağlamak ömüre ziyan
İki başatan muhip yar olamayınca
(Zakir bir deyiş daha çalar.)

Çekip bizi bu dergâha
Getirenin demine hu
İki gönül dirliğine
Yetirenin demine hu

Bir çiçek getirdim solmaz
Aliye kul olan ölmez
Yalancıdan talip olmaz
Bu gerçeğin demine hü

Kudretten giymiş donunu
Aliye dönmüş yönünü
Kalbinde kudret kinini
Sildirenin demine hu

Bir çiçek getirdim solmaz
Aliye kul olan ölmez
Yalancıdan talip olmaz
Bu gerçeğin demine hü

Ne hoştur Aliin sesi
Silinsin gönüller pası
Söylenen hakkın nefesi
Dinleyenin demine hü

Bir çiçek getirdim solmaz
Aliye kul olan ölmez
Yalancıdan talip olmaz
Bu gerçeğin demine hü

Budur hatayı demeyi
Zay olmaz mümin emeği
Geldi Kırkların yemeği
Yedirenin demine hu

Bir çiçek getirdim solmaz
Aliye kul olan ölmez
Yalancıdan talip olmaz
Bu gerçeğin demine hü

(Zakir 12 Hizmet deyişini çalar. 12 hizmetin diğer görevlileri Zakirin çağrısına uygun olarak gelip Dede postunu niyaz edip yarım halka şeklinde meydana dizileceklerdir.)

Dede: Allah Allah...Bismi Şah Allah Hizmetiniz kabul ola kabul ve makbul ola Burda hak divanında dergâhında durak ola hizmetini yaptığınız erlerin evliyaların enbiyaların himmet-i Alileri üstünüze hazır ola vaktimizin hayrı gele münküre lanet Yezide, rahmet mümine. Vel cemal-i Muhammed, cemal-i İmam Hasan, İmam Hüseyinaliyi pir bilip Ehlibeyt'e de verelim salavat. Allahümesalli ala seyidine Muhammed'in ve ala Ali seyidine Muhammed'in Ehlibeyt. Allah Muhammed ya Ali. Tecellanız hak Muhammed divanında yazılı ola. Gerçeğe hü

(Dedenin duasının ardından 12 hizmet sahipleri secdeye giderek niyaz ederler. Süpürge hizmeti 3 kadındır. Ortadaki görevli elindeki süpürgeyi meydana 3 kez çalar ve her defasında eğilmiş vaziyette üç adım ilerlerler.ilk adımda “Allah” ikinci adımda “ Muhammed” üçüncü adımda “ya Ali” diyerek Dedenin önüne

gelir ve niyaz derler. Dedenin postuna gelince 3 kez “nur ola sır ola”diyerek süpürge ile süpürürler.)

Süpürgeci: Bismişah Allah Allah! Üç bacı idik, Gürüh-u Naci idik, Kırklar Ceminde süpürgeci idik. Süpürgeyi süpürdü Selman, körolsun Yezidi Mervan, zuhura gelsin Mehdiyi sahibi zaman. Allah Eyvallah, nefes pirimdedir.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Sahibi selman, mülkü Süleyman, cennette Rıdvan carımıza yetişsin Şah-ı merdan. Hayır himmetiniz kabul ola, muradınız hasıl ola, isteğinizi dileğinizi hak Muhammedali vere. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammedyaali (Bu duadan sonra Süpürgeciler Dedenin önünde secdeye giderek niyaz ederler. Yerlerine geri geri yürüyerek geçerler)

Postçu: Bismi Şah Allah Allah. Cem birliğine sohbet sırrına,Evliya demine uğur açıklığına Dest post eyvallah

Dede: Erenler postu geldi, Hizmet yerini aldı. Mümin müslim ikrar verdi. İkrarınızda daim olasınız. Post sahiplerinin hüsnü hizmetleri üzerinizde hazır ve nazır olsun. Gerçeğe hü mümine ya Ali

(Postçu postu Dedenin önünde “ya Allah ya Muhammed ya Ali” diyerek serer. Avuçları yukarı bakacak şeklide birleştirerek ellerini postun üzerine koyar ve sol,sağ ve tekrar sol avuç içini niyaz eder. Bunu iki kere tekrarlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Kısmetin kabul ola kabul ve makbul ola. Burda hak dergâhında divanında durak ola. Sermiş olduğun post Muhammed Mustafaaliyyel Murtazanın sermiş olduğu post ola. Hatice-i kübrafatıma-yizehranın sermiş olduğu post ola. Bu postla niyazlaşan ağrı sızı elem keder görmeye hak saklaya Hızır bekleye cem birliğine sohbet sırlığına uğur açıklığına gönüller birliğine cemil cümlemiz diyelim “Allah Allah”

Canlar: Allah Allah

Dede: Diyelim Allah Allah

Canlar: Allah Allah

Dede: Diyelim Allah Allah

Canlar: Allah Allah

Dede: Dest-i post Allah eyvallah. Hizmetin kabul ola, hizmetine şefaata bulasın. Gerçeğin demine hü

(Postçu Dedenin önünde niyazda bulunur ve geri geri adımlarla çıkıp yerine oturur)

(Tezekar iki kişi gelir bir bayan bir erkek. Erkeğin elinde ibrik ve leğen, kadının omzunda temiz havlu bulunur. Ayaklar mühürlü halde meydana gelirler)

Tezekar: Manayı marifet, sırrı hakikat, geldi hizmeti Muhammed, sükut et ey cemaat.” (Sözlerini bitirdikten sonra sağ ayakla adım atıp her defasında durarak “ya Allah ya Muhammed ya Ali” denir. Bu işlem 3 kere tekrarlanır. “

Tezekar: “Bismişah Allah Allah. Ben gulamın kamberiyem etmezem adullerdenhayfu pak. Pirimiz üstadımız Kırklar meydanında selman-ı pak. Bercemal-i Muhammed kemal-i kadir İmam Hasan İmam Hüseyin İmam Aliyi pir bilip verelim Muhammed Mustafa Ehlibeyt’ine selam. (cemaat Allah Allah der Dede salavat getirir.) Erkek kadının eline 3 kere ya Allah ya Muhammed ya Ali diyerek su döker havlu ile kurular. Kadının omzuna ya Allah ya Muhammed ya Ali diyerek niyaz eder. Daha sonra kadın ibriği ve havluyu alır ve erkeğin eline 3 kez ya Allah ya Muhammed ya Ali diyerek su döker. Kurular ve ya Allah ya Muhammed ya Ali diyerek omuzlarını niyazlar. İbrik erkekte havlu kadında olacak şekilde Dedenin önünü gelir ve Dede için de aynı işlemi tekrarlarlar. Bu işlemi son olarak ceme katılan canlardan birinde de tekrar ederler.)

Dede: Yüzünüz ak olsun özünüz pak olsun sözünüz hak olsun. Buraya gelen bütün canlar kinden kibirden gamdan kasavetten soyutlanıp geldiğine inanıyoruz. Hem bedenen hem özen pürü pak olasınız. Asıllardan asıl nedir usullerden usul nedir şeriatte su hakikatte gusül nedir? Su değdiği yeri temizler. Ama insanın inancını imanı ve itikati temizler. Bu manada cemül cümlemiz birbirimizden razı mıyız?(Bu soruyu 3 defa sorar ve Allah Allah diye cevaplanır.) Cemül cümlemizin yüzü ak özü pak sözü hak olsun.

Dede: (Dede dua verirken sağ el sol göğüs üzerinde başlar eğiktir.) Bismişah Allah Allah hizmetleriniz kabul, muradlarınız hâsıl ola. Hizmetlerinize şefaata bulasınız isteğinizi dileğinizi alasınız. Gerçeğe hü ya Allah ya Muhammed ya Ali

(Çerağ yakmak için bir kadın bir erkek olmak üzere iki hizmet sahibi gelir. Dede postunun önüne sağ elleri sol göğüslerinin üstünde olacak şekilde gelirler. Ayaklar mühürlüdür. Kadın hizmet sahibi duaya başlar)

Çerağcı: çerağıruşen fahri dervişan zuhuru iman himmeti pıran piri Horasan kürşadı meydan kuvveyi Abdalan kanuni evliya verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt'ine salavat.” Dedikten sonra salavat getirirler.”La feta illa Ali la seyfe illa Zülfikar

(“Yaradan’ın nuru aşkına ya Allah ya Allah ya Allah” diyerek ilk mumu “peygamberliğin nuru aşkına ya Muhammed ya Muhammed ya Muhammed” diyerek ikinci mumu “velayatin nuru aşkına ya Ali ya Ali ya Ali” diyerek de üçüncü mumu yakar.

Çerağcı: Bismi şah Allah Allah. Çerağı ruşen, Fahri dervişan, Zuhuru iman, Himmeti pıran, Piri Horasan, Küşad-ı meydan, Kuvve-i Abdalan, Kanuni evliya, Verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt'ine Salavat.

Herkes: Allah Allah

Çerağcı: Bismi şah Allah Allah. Çün Çerağı uyandırdık Fahr Hüdanın aşkına. Seyyid-ül Kevneyn Muhammed Mustafa'nın aşkına. Saki-i Kevser Ali'yyül Murtaza'nın aşkına. Hem Hatice-i Fatima Hayrün Nisanın aşkına. Şah Hasan, Hulki Rıza, Hem Şah Hüseyin-i Kerbela. Ol İmam-ı Etkiya Zeynel Abanın aşkına. Hem Muhammed Bakır Ol Kim Nesli Pak-i Murtaza. Cafer-üs Sadık İmam-ı Rehmüna'nın aşkına. Musa-i Kâzım Serfiraz-ı Ehl-i Hak. Hem Ali Musa Rızayı Sabıran'ın aşkına. Şah Taki ve Bâ Naki Hem Hasan-ül Askeri, Ol Muhammed Mehdi-i Sahibi Liva'nın aşkına. Pirimiz, Üstadımız Hünkâr Hacı i Veli'nin aşkına. Haşredek yanan yakılan Aşıkânın aşkına. Allah Eyvallah, Hû...

(Çerağcı hizmet sahipleri Dede postunu sırayla niyazladıktan sonra deyişler okumaya geçilir. Çerağcılar deyiş bitene kadar Dede postunun önünde sağ elleri sol göğüslerinin üzerinde beklerler. Bitince tekrar niyaz eder ve geri geri çıkarak yerlerine otururlar. Gözcü hizmetini bir erkek yapar. Dede postunun önüne gelir. Sağ eli sol göğsünün üstünde başı öne eğik bir biçimde duasını eder)

Gözcü: Bismi Şah Allah Allah. Allah'tan ola hidayet Muhammed Mustafa'dan ola şefa'at, Aliyyel Murtaza'dan ola himmet pirimiz üstadımız Gözcü Karaca Ahmet. Allah eyvallah nefes pirdedir.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hizmetin kabul muradın hasıl ola. İsteğini dileğini hak Muhammedali vere Gözcü Karaca Ahmet sultanın himmet ve hizmetleri üzerine hazır ve nazır ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali. (Dedenin duasından sonra Gözcü Dede postunu niyaz eder ve sol eli sağ göğsünün üstünde geri geri çıkararak yerine geçer.)

Dede: Sevgili canlar tövbesiz ceme girilmiyor. Onun için tövbe duasını okuyacağız. Bismi Şah Allah Allah... Esirgeyen bağışlayan Allah'ın adıyla, ey iman edenler etkili öğüt veren bir tövbeyle Allaha yönelin umulur ki Rabbiniz çirkinliklerinizi ve günahlarınızı örter sizi altından ırmaklar akan cennetlere yerleştirir. O gün Allah ve peygamberleri onunla birlikte anaları utandırmayacaktır. Onların ışığı önlerinden ve sağ yanlarından koşup gelir şöyle derler: Ey Rabbimiz ışığımızı tamamla, bizi bağışla. Sen her şeye kadirsin her şeye gücün yeter. Tahrim suresi ayet 8 Eksikliklerimize tövbe olsun. Tövbe günahlarımıza (hep birlikte) estağfurullahestağfurullahestağfurullah tövbe ettik pişman olduk döndük senin ululuğuna yüceliğine rahmetine birliğine sığındık. Her türlü kazayı belayı acıyı afeti tufanı gam ve kasaveti def etmeye günahları affetmeye kadirsin. Affeyle ey yüce Allah'ım. Merhametinin sonsuzluğuna inanarak kul beşerdir hata işler sultan olan bağışlar niyetiyle özümüzü dara çekip sana yalvarıyoruz tövbe günahlarımıza estefurullahestafurullahestafurullah (Hep birlikte tövbe duası edilir.)

(Oniki hizmet halkası başını secdeye koyar)Şuanda başını secdeye koymuş teslim olmuş canların dualarını kabul eyle Yarabbi. Bizlerin de gönüllerimizi düşüncelerimizi nurlandırıp aydınlatarak ilahi nurundan feyz almamıza yardım eyle Yarabbi. Zor ve sıkıntılı anlarımızda olağanüstü hallerimizde kudret sırrı İmam Ali'nin velayet hakkı hürmeti için dualarımızı kabul eyle Yarabbi. Bismi Şah Allah Allah vakitler hayrola hayırlar fethola şerler defola müminler şad ola Hak Muhammed Ali yardımcımız, gözcümüz, bekçimiz ola. On İki İmamlar, On Dört Masumu Paklar katarından didarından ayırmaya. Üçlerin, beşlerin, yedilerin Kırkların, recaül gayb erenlerin kudduattat efendilerimizin himmet ve hizmetleri üzerinize hasıl ve hazır ola. Yüce Allah dertlerimize derman hastalarımıza şifa eyleye. Bizleri dermansız dertlerden görünür görünmez afetlerden koruyup saklaya

geçmişlerimize rahmet eyleye. Yüce Allah yurdumuzu, ulusumuzu, varlığımızı, birliğimizi, dirliğimizi sonsuz eyleye. Ordumuzun kılıcını keskin sözünü üstün eyleye. Dualarımızıdaergâh izzetinde kabul eyleye. Duası bizden kabulü Allah'tan ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali.(Zakir miraçlama okur.)

(Dört kadın ve bir erkek semaha durur. Semaha duranlar iki ellerini göğüslerinde birleştirerek Dede postu önünde ayakları mühürlü ve başları eğik vaziyette sıraya geçerler.)

Bismi Şah Allah Allah, semahlar saf ola günahlar afola. Hak için ola seyr için olmaya semahınız Kırklar semahı ola semahı bize bağışlayan Muhammed Mustafanın şefaati üzerinize hazır ve nazır ola gerçeğe yaallah ya Muhammed ya Ali her söylenişinde sağ baş ve işaret parmak birleşik şekilde öpülerek niyaz edilir. Semaha duranlar rüku vaziyetine geçerler.

Bismişah Allah Allah tecellanız temnnanız kabul yüzünüz ak gönlünüz pak ola. (Allah Allah) isteğinizi dileğinizi hak Muhammedali vere. Gerçeğe ya Allah ya Muhammed ya Ali(Her söylenişinde sağ baş ve işaret parmak birleşik şekilde öpülerek niyaz edilir)

(Semah ekibi Dede postuna secdeye geçerek niyaz ederler ve geri geri yerlerine geçerler. Gözcü ayaktadır. Zakirin deyişe başlaması ile Oniki hizmet sahipleri semaha kalkar.)

Cemalin görelî oldum serseri

(Dede aralarda hak için ola seyr için olmaya yardımcınız 12 İmamlar ola gibi dualar eder)

Hey dost kurbanın olsun

Hey pir kurbanın olsun

Semah erenlerindir

Çarka girenlerindir

(Semaha duranlar rüku vaziyetine geçerler. Bismi Şah Allah Allah semahlar saf ola günahlar afola döndüğünüz çark-ı pervazlar hak için ola seyr için olmaya

yardımcınız ola dilde dileklerinizi gönülde muratlarınızı Hak Muhammedali vere semahınız Kırklar semahı ola semahı bize bağışlayan Muhammed Mustafa'nın şefaati üzerinize hazır ve nazır ola tecellanız temennanız kabul yüzünüz ak gönlünüz pak ola. (Allah Allah) isteğinizi dileğinizi hak Muhammedali vere. Gerçeğe hü mümine ya Ali (Sağ baş ve işaret parmak birleşik şekilde öpülerek niyaz edilir. Semah ekibi secdeye geçip niyaz eder.)

(Diğer semah grubu gelir Dedenin postunu niyaz ederler.)

Hasretinden nefesine

Yüzüm sürem türbesine kuşlar konar çeşmesine

Ana ana elif ana

Bu can kurban olsun sana... (Zakir bu şekilde başlayan bir duvaz okur. Metin kaynaklardan bulunamamıştır. Kelimeler tam anlaşılmadığı için metne dökülememiştir.)

(Aralarda semah ekibi Allah Allah diyerek semaha devam ederler. Bir bayan semahçı semah dairesinin ortasında semah boyunca vecdhali'nde iki kolu yanlara açık ve kendi etrafında dönmeye devam eder. Mevlevi semasına benzer ayak hareketleri vardır. Aralarda Dedenin bu boya boyanmayan gelmesin ve aşk ile şeklinde seslenişleri olur. Kırklar semahı ola gibi haykırışlar olur.

Hey dost

Mevlayı seversen eylen dur gitme. (Bu metinde kaynaklarda bulunamamıştır.)

(Semah ekibi daire biçiminde semaha durur. Daire içindeki semah hizmetlisi iki eliyle göğsünü döverek ve kendi etrafında gözleri kapalı dönerek vecd hali'ndedir. Semah biterken Mevlevilerin sema ritüellerindeki figürlere benzer biçimde iki elini göğsünde çapraz olacak bir biçimde birleştirir ve Dede postu önünde eğilirler.

Dede: Allah Allah (3 kere) akşamlarınız hayrola gönüllerimiz bir ola hizmetleriniz kabul ola üçlerin beşlerin yedilerin Kırkların nefesleri üzerimizde hazır ve nazır ola gerçeğe hü mümine ya Ali.

(Süpürgeci 3 kadındır. Ortadaki elindeki süpürgeyi meydana 3 kez çalar ve her defasında eğilmiş vaziyette üç adım ilerlerler. İlk adımda “Allah” ikinci adımda “Muhammed” üçüncü adımda “ya Ali” diyerek Dedenin önüne gelir ve niyaz ederler. Dedenin postuna gelince 3 kez “nur ola sır ola”diyerek süpürge ile süpürürler.

Bismi Şah Allah Allah

Dedeler: Allah Allah

Süpürgeci: Bismişah Allah Allah! Üç bacı idik, Gürüh-u Naci idik, Kırklar Ceminde süpürgeci idik. Süpürgeyi süpürdü Selman, körölsun Yezidi Mervan, zuhura gelsin Mehdiyi sahibi zaman. Allah Eyvallah, nefes pirimdedir.

Dede: Bismi Şah Allah Allah

(Zakir Havam kine hühüü... ile başlayan Kürtçe bir deyiş okur.)

(Diğer Semah havası Kürtçedir. Semahçılar tek tek gelip Dede postunu niyaz ederler. Yaş ortalaması 70 üzeridir. 7 erkek 4 kadındır. Semah daire şeklinde değil sıralanarak çekilir. Daha sonra 5 kişilik karşılıklı sıralar şeklinde bir düzen Ali'nır.. Ortada erkek bir semahçı vecdhali'ndedöner. Dedeler de semaha kalkıp katılırlar. Semahın ilerleyen ve hızlına kısımlarında daha serbest düzende semah çekilir. Cem dairesi yoktur.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah semahlar saf ola günahlar afola döndüğünüz çark-ı pervazlar hak için ola seyr için olmaya yardımcınız 12 İmamalar ola dilde dileklerinizi gönülde muratlarınızı hak Muhammedali vere semahınız Kırklar semahı ola semahı bize bağışlayan Muhammed Mustafanın şefaati üzerinize hazır ve nazır ola ayaklarınız dert görmeye yüce Allah cümlelerinizi Ehlibeyt hanesine komşu eyleye tecellanız temnnanız kabul yüzünüz ak gönlünüz pak ola. (Allah Allah)yüce Allahcümlelerinin de yardımcısı ola gerçeğe hü (herkes sağ baş ve işaret parmak birleşik şekilde öperek niyaz eder. Semah ekibi tek tek secdeye geçip niyaz eder. Dede sağ eliyle niyazda bulunan semahçıların her birinin sol omzuna dokunup ardından öpüp sol göğsünü üstüne götürür.)

Dede: Elif ananın yanında yatırlar vardır hepsi bizi dinlesinler bu akşam.

Aliye selmanolasun

(Tüm canlar oturur vaziyettedir. Dizler dövülerek vecdhali'ne geçilir.)

(Hüseyin mersiyesini Dede söyler. Herkes başlar önde sağ eller sol göğüsler üstünde mersiye dinler.)

Dede: Öldüm öldürün

Ben evladı Muhammed Mustafa Hüseyini Kerbela'yım...

(Dedenin mersiyesi tam anlamadığı için yazılmadı. Dede mersiye bitirdikten sonra duaya başlar. Bu esnada tüm canların başları secdededir. Dua boyunca tüm canlar "Allah Allah" diyerek duaya eşlik ederler.)

Dede: Allah Allah (3 defa) Akşamlarınız hayrola. Hayırlarınız fethola. Günalarımız affola. Münkir mat ola. Münafik berbat ola. Meydanlar abad ola sırlar mensur ola gönüller meshur ola er hak erenler yardımcımız gözümüz bekçimiz ola dilde dileklerinizi gönülde muratlarımızı nasib eyleye. Birliğimizi dirliğimizi kadim eyleye. Yolumuzu yolsuza uğratmaya. Arsıza pirsuze uğursuza düşürmeye. Cemil cümlemizi görünür görünmez kazalardan belalardan uzak eyleye hanelerinize dirlik birlik nasip eyleye ağzınızın tadını bozmaya. Dertlerimize derman gönlümüze iman hastalarımıza acil şifalar nasip eyleye çağırdığımız erlerin erenlerin evliyaların enbiyaların sadıkların muhiplerin dervişlerin divanelerin mürşidi kâmillerin himmetleri cemil cümlemizin üstünde hazır ve nasır ola. Dergâhına geldiğimiz elifana katarından didarından ayırıp düşürmeye gerçeğin demine hü mümine ya Ali

(Elini niyaz eder. Tüm Canlar da secdeye gittikleri avuçlarının önce sağ sonra sol sonra tekrar sağını öperek secdeden kalkarlar saka hizmeti için İbrikçi bir kadın bir erkek meydana gelirler. Dedenin bu bölümde ettiği dua hiç anlamadığı için yazılmamıştır.)

Sakkacı: Esirgeyen bağışlayan Allah'ın adıyla. Bütün canlıları suda yarattık Allah her istediğine şifa verir. Selamullah Alâ İmam Hüseyin. Evlâd-ı İmam Hüseyin. Lütfuna muhtacız eyle ihsan yâ Hüseyin. Derdimize senden derman eyle derman yâ Hüseyin. Gayri'ye muhtaç eyleme sevenleri el-aman. Sen Medet kıl bizlere her vakit yâ Hüseyin. Sed hezaren lânet olsun ol güruhu dalâle. Ahd-i bozup şehit

kıldılar, onlar seni yâ Hüseyin. İsmi pakın aşkı için zikredeni koyma zulmette hergiz. Bermurad et dide-i giryan ile ağlayanı yâ Hüseyin. İznin ile su tapşırdım aşkına vermek için. Aşkınla içenlere kıl ab-i hayat yâ Hüseyin. Ber Cemal-i Muhammed, Ber Kemal-i İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Ali'yi pir bilip verelim Muhammed Mustafa'ya ve Ehlibeyt'ine salavat. (Sakacının duası boyunca ya İmam Hüseyin diye eşlik edilir ve sonunda salavat getirilir. Ardından dede saka duasını eder.)

Dede: Nur ola Allah, sır ola Allah, içenler şifa bula Allah, derdimize derman hastamıza şifa ola, Hazreti İmam Hüseyin'den gelen engür suyu ola gerçeğe hü. (Herkes sağ elini niyaz eder. Sakkacı Dedeye saka suyunu sunar. Dede üç yudum alır.)

Dede: Hizmetin kabul ola, hak divanına dergâhına yazılı olsun. Lokma sahipleri meydana gelebilirler. (Lokma sahipleri lokmalarını alıp Dedenin önünde ayaklar mühürlü bir şekilde dizilirler)

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Niyazınız nur ola Şah zuhur ola lokmanız kabul ola, arta eksilmeye taşa dökülmeye dertlere derman gönüllere iman ola hastaya şifa ola bir lokması kazaya belaya karşı gele, ne niyetle ne muratla getirdiyseniz Hızır'ın yüzü suyu hürmetine, er evliya enbiyanın yüzü suyu hürmetine elif ananın yüzü suyu hürmetine Ali babanın yüzü suyu hürmetine, Baba Mansur'un yüzü suyu hürmetine Musay-ı Kazım'ın ve ismini çağıramadığımız bütün er evliyanın himmetleri üzerinize hazır ve nazır olsun. Allah Muhammed ya Ali gerçeğin demine hü

(Lokma sahipleri sağ ellerini niyaz edip sol göğüslerine götürürler ve geri geri çıkarlar)

Çerağ hizmeti gelir.

Dede: Sırrı sır eyleyen demine hü

Çerağcı: Esirgeyen bağışlayan Allah'ın adıyla (“Yaradan'ın nuru aşkına ya Allah ya Allah ya Allah” diyerek ilk mumu “peygamberliğin nuru aşkına ya Muhammed ya Muhammed ya Muhammed” diyerek ikinci mumu “velayatin nuru aşkına ya Ali ya Ali ya Ali” diyerek de üçüncü mumu söndürür.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Batın oldu çerağ-ı nur-u Ahmed, zahir oldu şams-i mah-ı Muhammed. Gerçeğe hü ya Allah ya Muhammed ya Ali. (Çerağ hizmetlileri postu niyaz edip geri geri meydandan çıkarlar)

(Post hizmeti gelir.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah post kadim ola inkar yok ola burada sorulan ahirette sorulmaya müminler abad ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali. Allah, eyvallah

Hizmet duaları bittikten sonra on iki hizmet sahibi ayaklar mühürlenmiş bir şekilde başlar eğik sağ el sol göğsün üstünde yarım ay olarak Dedenin önünde dururlar. Dede duaya başlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah, ey Allah'im sen yaptığımız ibadetleri, okuduğumuz duvazları, verdiğimiz gülbengleri, döndüğümüz semahları kabul eyle Yarabbi, bizleri senden hak Muhammed Ali'den ayırma Yarabbi gerçeğe hü. Ya Allah ya Muhammed ya Ali

Dede: Bismişah Allah Allah, tecellanız temnnanız kabul, yüzünüz ak, gönlünüz pak ola. (Allah Allah) İsteğinizi dileğinizi Hak Muhammed Ali vere. Gerçeğe ya Allah ya Muhammed ya Ali (Her söylenişinde sağ baş ve işaret parmak birleşik şekilde öpülerek niyaz edilir)

Dede: Bismişah Allah Allah hizmetin kabul ola kabulü makbul ola burda hak divanına dergâhına durak ola hizmetini yaptığınız erler evliyalar üstünüze hazır ve nazır ola. Oturana durana kovsuzgıybetsiz evine varıp baş yastığa koyan müminin demine hü. Ali baş ola Hızır cemil cümlemizin yoldaşı ola. Ne niyetle ne muratla geldiyseniz muradınızı nasip eyleye. Allah Allah diyen diller yorulmaya secdeye inen başlar elem ağrı sızı dert görmeye. Gerçeğin demine hü. Erenler cemimiz burada bitti.

Antalya Cemi

(Canlar meydana daire şeklinde oturmuştur. Kadın erkek karışık vaziyettedir.)

Dede: İkrar duası verip sohbetimize geçeceğiz. (herkes ayağa kalkar ve sağ elleri sol göğsünün üstüne gelecek biçimde başlar hafif öne eğiktir)

Dede: Bismi Şah Allah Allah geldiğiniz yoldan durduğunuz dardan çağırdığınız pirden şefaata göresininiz. Hak Muhammed Ali darlarınızı dualarınızı kabul, muradlarınızı hasıl eyleye. Darına durduk ya Allah ya Allah ya Allah divana durduk ya Muhammed ya Muhammed ya Muhammed keremine sığındık ya Ali ya Ali ya Ali inayet eyleyin ya 12 İmamlar yol gösterin ya 14 masum-u paklar yardım eyleyin ya 7 kemerbest ceminize alın ya Kırklar bağışlanmak senin yüzün suyu hürmetine olsun ya pirimiz üstadımız Hacı Bekteşi Veli hasıl zahir batın inayet kerametleri hüsn-ü himmetleri hidayetleri daima üzerlerimize hazır ve nazır olsun. Gerçeğe hü ya Allah ya Muhammed ya Ali. (herkes önce yere avuçiçlerini açarak secde edip ardından önce sağ sonra sol sonra tekrar sağ elin avuçiçini niyaz ederler ve yerlerine otururlar)

Dede: Sevgili canlar. Hepiniz aşka niyaz ediyor. Muhabbetlerimizin Cenabı Haktan erenlerin evliyaların velilerin ve resulleri üzerine muhabbetimizin olması cemi niyaz ederek erenler evliyalar demine hü diyerek sohbetimizi dinleyelim. Rahat oturunuz gerçeğe hü. Bugün Horasan erenlerinden Abdal Musa yarenlerinden kâfi babanın anma törenlerinde kısmet oldu Antalya'nın Finike Yuvalı Köyü'nde hep beraber cem olucaz inşaallah. Cem olma makamı Alevilikte veciz bir ifadeyle Cenabı Hak'ın lütfuyla insanın himmetiyle şöyle ifade ediliyor burada. Cenabı Hak buyuruyor ki Kuran'da "Sizi tek nefisten yarattım " diyor. Yani bütün kâinatı tek nefisten halk ettim diyor. Kuran'daki bu tek nefsin diğer ismi külli nefstir. Külli nefis boyutuyla yaratılmıştır. Yani insan dediğimiz varlığı kâinatı tek bir nefsten yarattığını söylüyor. Nefsin de önemine atfen âlemlere rahmet olan hazreti Muhammed Mustafa nefis hakkında şöyle buyuruyor: " kim ki nefisini bildi o Rabbini bildi" diyerek nefisini bilen Rabbini bilebileceğini ifade ediyor. Peki, bu nefsi bilmekten kasıt nedir. Aslında bütün resullerin velilerin nebilerin insanlığı davet etmiş olduğu hakikat kişiyi kendi nefsi üzerine irşat etmektir. Kişiyi kendi nefsi üzerine kemalete ulaştırmaktır. Nefsimiz kuranda çeşitli ayetlerde dile gelmiş hatta nefsin hal hal aşamaları üzerine izah edilmiş. Mesela eski lisanla nefis-i emare dediğimiz yani nefsin kötülüğü emretme hali. Buna ayet şöyle diyor: "Ben nefsimi temize çıkaramam ki nefsimi ak pak gösteremem ki, çünkü nefsim Allah'ın bana merhamet ettiği durumların haricinde olanca gücüyle bana kötülüğü emreder diyor. Yani nefsimizin biri boyutu zahire şartlanması. Bu zahire şartlanmak ne demektir. Bunu size biraz açmak istiyorum. Nefsin zahire şartlanması çok geniş bir anlatım gerektiriyor fakat kısaca şöyle özetleyelim. Nefsin zahire şartlanması her toplumun içinde bulunmuş olduğu yani

her bireyin dünyanın neresinde dünyaya gelirse gelsin üç buçuk kilo dünyaya gelen bir çocuk bulunduğu toplumların içerisinde şartlanır o toplumun lisanı neyse ona koşullanır. O toplumun dini adeti geleneği göreneği koşullanmaları ne varsa ona şartlanır. Şartlandığı bu anlayış boyutunu kendisine kimlik eder. Yani aşiretini kendisine kimlik eder ırkını kendine kimlik eder kültürünü kendine kimlik eder ya da inanç yapısını kendisine kimlik eder fakat nefsimiz burda külli nefsimizin izahını kaybetmiştir. Her birimizin farklı coğrafyalarda şartlanması hasebiyle nefsimiz bir tek nefsten halk olduğunu yitirmiştir. Yani erenlerin diliyle Yaradan'ın tek olduğunu yaratılanın da çeşit çeşit ve gözümüze her birinin farklı görünmesi yine yaratıcının yaratmadaki kudretinin sonsuzluğuna işaretler. Yani yaratılanlar da çok değildir. Yaratılanlar yaratıcının tecelliyatının sonsuzluğunu ihtiva eder. Nefsin bu şartlanma hali külli nefsin izahını yani peygamberlerin getirdiği tevhidi yani bütün varlığın kâinatın âlemlerin bir vücut olduğunu ve ondan işleyenin Cenabı Hak olduğunu kuranı kerim ayetlerle beyan etmiştir. Doğudan batıya nereye dönse Allah yetişir Allah velidir, vaside der. Yani mülkün sahibinin o olduğunu her an her şeyin üzerinde iş ve oluşta olduğunu bu işin oluşun dönüşün yaradılışın yine kendisine ait olduğunu ve bize Şah damarımızdan yakın olduğunu, aynı zamanda her yerde olursanız Allah sizinle beraberdir ifadesinde Allah sizin gözlerinizden görüyor ayet ne diyor buna gözler Allah'ı görmez ancak Allah gözleri görür. Yani sizi gözünüzden gördüğünü, sizin nefsinizin size neler fısıldadığını hatta öyle bir örnekleme yapmış ki zifiri karanlıkta kara karıncanın taştaki izini görürüm diye bir örnekleme yapmış. Peki diyeceksiniz ki bu misillemelere ne gerek vardı ama Allah diyor ki kuranda Allah bir sivrisineği dahi size misal vermektan çekinmez. Yani bir sivrisineğin dahi yaradılışını size misallendirir demiştir. Şimdi demek ki nefsimizin cüzi nefse düştüğünü her birimizin koşullanmalarımız ve şartlanmalarımız itibariyle kendimizi biri birimizden ayrı gayrı sandığımızı, işte bu ayrılığa gayrılığa düştüğümüz andan itibaren acımasızca birbirimizi örselediğimizi, dünyadaki milletlerin birbirine zulmettiğini, birbirine hakaret ettiğini, birbirine din adına zulmettiğini inançları kültürü geleneği göreneği adına güç adına, erk adına, iktidar adına insanların acımasızca katledildiği yok edildiği bir sahanın amacı şudur. Burada Ahmet suçlu Mehmet suçlu demekten daha ziyade Hz. Muhammed nefsin izahından bahsetmiştir. İslam da nefsin izahıdır. Nefsin ıslahıdır. İslah-ı nefis olan kişinin ancak her türlü kötülükten o kişiden emin olduğunu elinden dilinden belinden emin olduğunu – Peygamber'imizin isminin emin olması – izah edildiğini çok açıkça görüyoruz. Demek ki müminleşmek velayet ve nübüvvet

sırrından geçiyor. Yani Ali'nin kapısından içeri girme hali Muhammed'in ilminin şehrine ulaşma hali, ne demektir bu? İlimin şehrine ulaşıldığı zaman ne olacak? Şimdi konuyu burda farklı bir yere taşımak istiyorum. "Ben ilmin şehriyim Ali kapısıdır." Demiştir Hz. Muhammed Mustafa. Her kim şehre girmek dilerse Ali'nin kapısından girsin diyerek ne demek istemiştir. Yani Ali'nin kapısından girmek nasıl olur Ali'nin kapısından içeriye girmek zamanı kâmile beraber efendim o tebliğat kapısıdır. Onunla bu kapıdan içeri girildiğinde Muhammed şehrine girilir. Peki, Muhammed şehrine girildiği zaman ne olur konunun izahı çok derin. Zamanın müsaitliğine orantılı olarak şöyle diyelim buraya Muhammed'in şehrine girilerek girersek şayet ilim şehrine girersek o ilim ki bize şu erenlerin evliyaların takdim etmiş olduğu ilimdir. Batını ilimdir yani irfanı ilimdir. Bu ilim bize neyi gösterir iki musahipliği gösterir. Birincisi şu gördüğümüz madde âlemidir. Madde âlemine nesnel bir bakış açısıyla bakarsanız madde âlemine nesnel bir bakış açısında madde için birbirinizi yok edersiniz öldürürsünüz haset edersiniz kin edersiniz buğz edersiniz savaşılar olur. Maddeye nesnel olarak baktığınızda düşünsel olarak da nesneleşmiş olursunuz yani nesnel bir akılla hareket edersiniz. Nesnel akılla hareket ederseniz eşya aklın faaliyetiyle faaliyet-i şeytanın ya da hayvani dürtülerin ortasına düşmüş olur ki burada bedeni surat-i insana gelmiştir ama haliyle daha insan değildir. Demek ki bedenen sureten inanan görünmek, insan kılığında olmak, insan olmaya yetmemiştir. İnsan olmak halen ve manen vasfımızdaki insanı kazanmakla olur. Demek ki Muhammed'in şehrine erdiğimizizde biz şu madde âleminin nesne âleminin İkinci bir bakışına ulaşacağız ki bu bakış asıl bakıştır, bütün erenlerin evliyaların bize tebliğ etmiş olduğu bir bakıştır. Biraz önce bahsettik bundan. Misallemeleri gene buraya koymak lazım erenlerin verdiği misallemeleri o ulvi cümleleri buraya nakşetmek lazım. Ne demektir bu, Yaradan'dan ötürü yaratılanı hoş görmektir. Bakın bu bakış açısı nesnel bir bakış açısı değil, İmam Ali'nin sırrına ulaşan İmam Ali'yi idrak eden bir bakış açısı kazanır ki bu nesnel olarak değil yaratıcıyla baktığını görür. Hani biraz önce bir örnek vermiştik. Gözler Allah'ı görmez ama Allah gözleri görür, yani Allah ile kullara bakmaktır bu. Yani âleme ve nesneye Allah ile nazar etmektir. O zaman doğudan batıya nereye dönerseniz Allah oradadır ya da başka bir ayette "Rabbiniz doğunun da batının da Rabbidir. Ondan başka ilah yoktur o velidir size." Ayetiyle yine tevhide ait bir bakış açısı kazanmış olacaksınız. Yani "Cem sırrı nedir burada, ceme niye giriyoruz, Aleviler neden cem yapıyor?" Sorusuna baktığınızda Alevilerin cem ibadeti yapmasının nedeni az önce sohbe paralel olarak izah ettiğimiz gibi Türkiye'nin dört bir yanından Kafi babaya gelen kişiler

var, kimisine sorsanız Erzincanlıdır, Sivaslıdır, Bingöllüdür, Tuncelilidir, oralıdır, buralıdır gibi bir çok yer imi ekleyebilirsiniz. Birinize sorsam filan aşiretten dersiniz. Ama cem olmaya gelmek ne demektir bizim anlattığımız cüzi nefes esnasındaki şartlanmamızı külli nefse davet ederek yani Allah'ın bizi yarattığı tek nefse davet ederek ki bu da ne demektir “ ol balıklar ki derya içinde suyu bilmezler” derler ya yani bizim varlığımızın nefsimizin cüzi nefsinin insanın evrenselliğine insanın tekiliğine davet halidir ki, âlemin bir vücut oluşuna davet halidir ki, erenlerimiz onun için buyurmuşlardır ki “72 milleti bir nazarla görmeyen bizden değildir.” İfadesi ile insanlığı bölmeyen parçalamayan insanlığa Yaradan'ın nazarıyla tek esas bakarak değerlendirme hali bizim Aleviliğin şiarı olmuştur. Emek ki nefsin üst basamaklarına doğru çıkıldıkça ki nefs-i ıslahtır, cüzzi nefsi külli nefse davettir. Bu da şu demektir: kişi nefsinde ıslah olursa üst basamaklara çıkar bunun adına da demişlerdir ki kendini kınayan kendi suçunu kabul eden nefstir o. Üçüncü aşaması ise artık buna Cenabı Hakk'ın varlığıyla lütfuna ermiş artık nefsi ilham alan haktan ilham alan kişidir. Bu da şunu gösteriyor üçüncüsünde ise hani ceme girerken diyoruz ya “Canlar birbirimizden razı mıyız?” Arkasından da diyoruz ki “Kul kuldand razıysa Cenabı Hak da cümlemizden razı olsun, gani gelsin, gönüller teselli olsun.” Hakkın rızalığına dair. Yani ne demektir önce kul kuldand razılık alır sonra hakkın bizden razı olduğu bizim de birbirimizden razı olduğumuz bir durum tesisi edilir ki buna nefsin teselli olduğu mutmail olduğu bir yerdir ki ona da Kuran'da nefsin aşamalarını esas alırken “Dön Rabbine ey nefis, ermiş olarak katıl kullarımın arasına gir cennetime” der. Ne mutlu ki Muhammed ve Ehlibeyt yolunda olanlara. Son olarak şuna özellikle dikkat çekmek istiyorum. İslam kelimesi selam kelimesinden türemiştir. Selam teslimiyettir. Barış ve esenlik demektir. Kuran da selam esması Allah'ın esmalarındandır. Selama şöyle bir atıfta bulunur. Cennet ehli birbirleriyle yalnızca şunu derler: Selam yani selam olsun üzerinize Allah selam diyecektir cennetkilerle yani selam, huzur, mutluluk, feyz yani efendim rahmet gönlünüze olsun diyecektir. Yani ne demektir bu demek ki İslam barış dinidir. Sevgi dinidir. Ehlibeyt yolundan ayrılanların İslam olmadığını tek kelime ile söyleyeceğim şimdi size. İslam'ı yıllarca cihat adı altında yağmaya talana yalana adam öldürmeye din adına Allahü Ekber diyerek adam yakmayı Allahü Ekber diyerek hamile kadının karnındaki bebeğe satır saplayıp duvara fırlayan çocuğu ıspatula ile kazdıklarını biliyoruz. Bunların kendilerine İslam deme hakkı yoktur. Çünkü İslam olsalardı eğer Anadolu'yu İslamlaştıran Horasandan gelen Türkistan'dan gelen çeşit çeşit akınlarla Anadolu'yu İslamlaştıran akınlarda şu vardır. Kan yoktur kılıç yoktur

vahşet yoktur Alevilerin bu akınında zulüm yoktur. Hata bellerinde tahtadan oyuncak kılıçlar vardır. Erenlerle dalga geçmişler demişler ki bu tahta kılıç da neyin nesi bu da keser mi? Ama onların kılıcı tahtadanmış ama nefreti kesmiş. Onların kılıcı Allah adına insan kesmiş tehdide ve zorbalığa dayalı bir anlayış yandaşlığa dayalı bir anlayış İslam adı altında yapmadığı şeyi bırakmamış. Oysa Alevilerin kılıcı da tahtadanmış ama neyi kesmiş biliyor musunuz oysaki erenlerin kılıcı nefsi kesmiş kini kesmiş kibirim kesmiş nefreti kesmiş yani bu fetihde erenlerin yaptığı fetihde nefreti kesmişler. Buğzu kesmişler garezi kesmişler ikiliği kesmişler riyayı kesmişler. İşte Ali'nin kesme hali budur Alevinin öldürme hali budur. O kendisine Alevi diyen Aliye laf söyleyen ahmaklar da duysun bunu o İslam'ım diyen ama Ali'nin kapısından kendisini mahrum etmiş bugün pejmürde ve perişan şekilde ne Muhammed'i anlamış ne Ehlibeyt'i anlamış ne de İslam'ı anlamış Emevilerin uydurduğu o sapık anlayışı kendisine din edinmiş bir anlayışın hiçbir zaman hakikati de olmamıştır. Olmayacaktır da yani batının üzerine İslam bina edilmez. Emevi anlayışının üzerine İslam bina edilmez bunu ne zaman göreceksin. Ve şunu ifade etmek gerekiyor bakınız ki İslam'ın gerçek temsilcileri kimler olabilir. Anadolu'ya gelen Yunuslar olmuş bizim Yunus içimizden çıkan Yunus bizim Yunus'umuz yaratılanı sevdik Yaradan'dan ötürü yaratılanı hoşgördük Yaradan'dan ötürü. Bir kez gönül kırdın ise bu kıldığın namaz namaz değil, 72 millet dahi elin yüzün yummaz değil diyerek yapmışlar yobazın kuru softa, namazını kılıp da dışarı çıkıp Allahuekber diyerek adam yakacak kadar vahşileştiği bir anlayışa karşı çıkmıştır. Sevgiyi yaymışlar muhabbeti yaymışlar lütfen dikkat buyurunuz bakınız Hacı Bektaş'a bakınız Mevlana'ya bakınız Abdal Musa'ya bakınız bu köyden kâfi babanın söylemlerine insanlığa fizikli olarak hayıra, barışa, sevgiye, efendim insanlığı bu anlayış üzerine tesis etmişler. Bir bakarsınız ki erenlerin evliyaların dilinde ikiliğe yer yoktur. İnsanı öldürmek yoktur parçalamak yoktur. Sohbetin başında anlatılan insanın nefsi külli nefis üzerine doğuyor, tek nefis üzerine doğuyor. Nefsin tekliği ne demektir. Bunu bir şeyle söyliyim size nefsin tekliğini anlar ve kabul ederseniz sana yaptığım kötülük benimdir. Anladınız mı nefsin kötülüğünü. Hani şu havaya zarar veriyoruz da biz bakın hani oksijen oranını öldürüyoruz zehirli gazlarla havamızı yok ediyoruz hepimiz yok oluyoruz di mi anlayın ki bir nefis kuşatmış bizi onun için demişler ki kendine yapılmasını istemediğin şeyi başkasına yapma. Kötülük etme ve demişler ki başkasına yaptığın kötülük sanadır sana dönecektir. Neden bu ifadeleri kullanmışlar nefsin tekliğinden doğan yani tekliğinden doğan izahlardır bunlar. Allah cümlemizin yolunu açık eylesin yüce Allah yardımcımız olsun hep beraber

bir görevimiz var dinimizden kardeşlerimizden başlayarak en yakınlarımızdan başlayarak lütfen birbirinize sevgi ve rahmetle hoşgörüyü muamele ediniz. İnsanlığa hoşgörüyü insanlığa sevgiyle muamele ediniz. İnsanlara rahmetle muamele ediniz. Kuranın her suresinin başında Bismillahirrahmanirrahim vardır. Bu ne demektir biliyor musunuz? Yüce Allah rahman ve rahim olan ismiyle size muamelede bulunmuştur. Dolayısıyla insanlığa esirgeyen bağışlayan rahman rahim olan koruyan gözetken bir anlayışla birbirinize muamele ediniz. Sertliği bırakınız. Birbirinize kırıcı yıkıcı birbirinize insanın şanına insanın hakikatine layık olmayan yıkıcı sözleri kullanmayınız yanlış ifadeleri kullanmayınız. İnsana ait olmayan yanlış bilgileri oraya empoze etmeyiniz. Bütün herkese söylüyorum. Nesiminin hani şu bir deyim var ya ey Nesimi can Nesimi ...birbirimize anlayışla muamelede bulunalım. Allah yüce kuranda şöyle buyuruyor. Birbirinizi sevmedikçe iman etmiş olmazsınız. Şu kuranın diline bakın birbirinizi sevmedikçe iman etmiş olmazsınız. Yani sizin imanınızı neyle ölçüyor biliyor musunuz rahmetinizle, sevginizle muhabbetinizle birbirinize karşı iyi davranışlarınızla hoşgörünüzle sizi sorguya çekiyor. Aleviler bu kurana layıkıyla ve hakkıyla sarıldığı içindir ki ceme girmeden önce barışlığı tercih eder kırgınlığı küskünlüğü kaldırır ki müminlerin arasını bulun arasını yapın dendiği gibi barışı sevgiyi kardeşliği tesis eder ondan sonra ceme başlar. Bakın şu ibadetin size verdiği şuuru keke anlayabilseniz inanın cem olacaksınız hangi cem olacaksınız biliyor musunuz sohbetin başında söylediğimiz bir can olacaksınız çok isimde ve nesilde bir can olacaksınız. Bu yok ne yoludur biliyor musunuz neden Muhammed ve Ali birbirinden ayrılmaz bizim yolumuzda Hz. Muhammed'in şu sözleri Ali'nin eti etimdedir kanı kanımdandır canı canımdandır ruhu ruhumdandır sırrı sırrımdandır demiştir. Bu yolun da esası bu muhabbettir bu sevgidir. İnşallah bu anlayışı hep beraber dinliyecek var edeceğiz ama bizden başlayacak bu iş. Allah hepimizin yar ve yardımcısı olsun huzurunda bulunduğumuz evliyaların erenlerin himmeti olsun erenler evliyalar ölmez değerli canlar Cenabı Hakk'ın tercih bulunduğu bir ayetle benim şehitlerimi velilerimi öldü bellemeyiniz zira onlar benim katımda rızıklandırılmaktadırlar. Ancak siz onu görmezsiniz bilmezsiniz dediği gibi erenlerin evliyaların meclisinden olanlardan eylesin Allah yardımcınız olsun edep erkân diyoruz cemimize geçiyoruz. Dizinin üzerine oturamayanlar normal bağdaş kurabilirler ancak ayaklarını birbirini rahatsız edecek şekilde değil. Secdede tamamen yere kapaklanmak zorunda değilsiniz hafifçe eğilin aşağıya. Ellerinizi koyabilirsiniz. (herkes sağ ellerini sol göğsünün üstüne götürür) canlar yolumuz rıza yoludur biz sizi size sizi de sizin özünüzdeki hakka teslim

edeceğiz. Özünüzdeki hak ile didar olacaksınız. Aranızda dargın küskün olanlar hakkı hukuk olanlar varsa buyursun meydana gelsin yoksa Allah eyvallah desin. Canlar birbirinizden razı mısınız?

Cemaat: Razıyız

Dede: Birbirinize haklarınızı helal ediyor musunuz?

Cemaat: Helal olsun

Dede: Kul kuldand razıysa Cenabı Hak cemil cümlemizden hoşnut, razı, gani, teselli gelsin inşaallah. Yapacağımız cemi duvazlarımızı, gülbenglerimizi, tevhitlerimizi Ehlibeyt'in muhabbeti hürmeti aşkı için kabul ve makbul eylesin. Bizleri de Ehlibeyt'in sevgisinden muhabbetinden şefaatten şefkatinden ilminden rahmetinden ve feyzinden nurundan bir an ayırmasın sevgisinden bizi bir an dur eylemesin inşaallah. Birbirinizden razı olduğunuza dair edep erkân sükûtu lisan mümine nişan. Nişan eyleyiniz lütfen birbirinizden (herkes çevresindekilere sağ eliyle dokunup sağ işaret parmağını öperek nişan eder)

Fahri kâinat verelim Muhammed Mustafa Ehlibeyt'ine salavat. (salavat getirilir)

Dede ve tüm cemaat hep birlikte: Esirgeyen bağışlayan yüce Allah'ın adıyla söyle, gündüz gece tanrı tek tanrı yüce o doğmaz doğuramaz kimse ona denk olmaz. Fatiha suresi: Esirgeyen bağışlayan Yüce Allah'ın adıyla. Hamd âlemler sahibi yüce Allah içindir Allah ki acıyandır koruyandır sevendir. Gün gelince ancak odur hesap soracak. Sana tapan senden medet umanlarınız biz sapıtmışlar yoluna düşmekten kuru bizi doğru yoldan ayırma bizi aman Rabb'imiz.

Salat ve selam sana olsun ya Muhammed Mustafa, salat ve selam sana olsun ya Aliyyel Murtaza, salat ve selam sana olsun ya Haticeül Kübra Fatımaül Zöhre hayrı nisa salat ve selam sana olsun ya İmam Hasanül müşteba, Salat ve selam sana olsun ya İmam Hüseyin hidi Kerbela, salat ve selam sana olsun ya İmam Zeynel aba, Salat ve selam sana olsun ya İmam Muhammed Bakır-ı beka, Salat ve selam sana olsun ya İmam Caferi sıdkı sefa, Salat ve selam sana olsun ya İmam Musayı Kazım cismi pak, Salat ve selam sana olsun ya İmam Ali Rızayı Şah Horasan, salat ve selam sana olsun ya İmam Muhammed Taki, salat ve selam sana olsun ya İmam Şah Aliyyel Naki, Salat ve selam sana olsun ya İmam Hasanül Askeri Gazi, Salat ve selam sana olsun ya İmam Mehdiyi Sahip zaman. Hücredir

Burhan, Kutbi Devran. La havle vela kuvvete illa billa Aliyyel azim
sada kallahülaliyyel azim

(Zakir çalmaya başlar ve 12 hizmet meydana gelmeye başlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah hizmetleriniz kabul ola muratlarınız hâsıl ola vakitler hayır ola hayırlar fethola şerler defola. Yüce Allah cümlemizi Ehlibeyt'ine nail eyleye. Hizmet sahiplerinin hüsn-ü himmetleriteşvik ve kerametleri her daim üzerlerimizde hazır ve nazır ola. Hak Muhammed Ali utandırmaya cehennem narına yandırmaya. Geldik vakiterin hayrına girdik 12 İmamların yolunda İmam Cafer kavmine. Kiblegahımız Muhammed secde gahımız Ali pirimiz Hünkârımız Hacı Bektaş Veli. Erenlerden hak yolundan hikmet gerçeğe hü ya Allah ya Muhammed ya Ali

Bismişah Allah Allah tecellanız temnnanız kabul yüzünüz ak gönlünüz pak ola. (Allah Allah) İsteğinizi dileğinizi hak Muhammed Ali vere. Yaptığınızı yapacağınız hizmetlerden şefaath göresiniz. Gerçeğe hü. Ya Allah ya Muhammed ya Ali (12 hizmet cem meydanında Dedeye doğru secdeye gidip niyaz eder)

Post hizmeti : (post hizmeti bir kadın bir erkek iki kişidir) destur pirimbismi Şah Allah Allah. Cem birliğine sohbet sırrına, Evliya demine uğur açıklığına Dest post eyvallah hü pirim

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hizmetleriniz kabul ola kabul ve muratlarınız hâsıl ola. Vakitler hayrola hayırlar fethola şerler defola. Hayır, zait olasin... Hu erenler aşkula. Yüce Allah cümlemizi Ehlibeyt'e nail eyleye. Hizmet sahiplerinin himmetleri üzerinize hazır ve nazır ola. Hak muhamed Ali'den ayrılmaya cehennem narıyla yandırmaya 12 İmamlar yardımcınız ola. Gerçeğe hü. (Postçular postu Dedenin önünde serer. Avuçları yukarı bakacak şekilde birleştirerek ellerini postun üzerine koyar ve sol, sağ ve tekrar sol avuç içini niyaz eder.

(Tezekar 2 kişi gelir. Bir bayan bir erkek. Erkeğin elinde ibrik ve leğen, kadının omzunda temiz havlu bulunur. Ayaklar mühürlü halde meydana gelirler)

Tezekar: manayı marifet sırrı hakikat geldi hizmeti Muhammed sükût et ey cemaat.” (sözlerini bitirdikten sonra sağ ayakla adım atıp her defasında durarak “ya Allah ya Muhammed ya Ali” denir. Bu işlem 3 kere tekrarlanır. “

Tezekar: “Bismişah Allah Allah. Ben gulamın kamberiyem etmezem adullerden hayfu pak. Pirimiz üstadımız Kırklar meydanında selman-ı pak. Bercemal-i Muhammed kemal-i kadir İmam Hasan İmam Hüseyin İmam Aliyi pir bilip verelim Muhammed Mustafa Ehlibeyt’ine selam. (Cemaat “Allah Allah” der, Dede salavat getirir. Erkek kadının eline 3 kere ya Allah ya Muhammed ya Ali diyerek su döker. Daha sonra kadın ibriği ve havluyu alır ve erkeğin eline 3 kez ya Allah ya Muhammed ya Ali diyerek su döker. Havluyu niyaz edip ellerini kurularlar. İbrik erkekte havlu kadında olacak şekilde Dedenin önüne gelir ve Dede için de aynı işlemi tekrarlarlar. Bu işlemi son olarak ceme katılan canlardan birinde de tekrar ederler.)

Tezekâr: “Bismi Şah Allah Allah. Haydar’ın rahında benim oldu pak. Yüzüm sürdürüm dergâhına eyledim Hak. Kırklar meydanında pirimiz üstadımız ibriktar Selman-ı pak. Şehrilillah, Allaheyyallah. Nefes pirdedir. Hü pirim.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Huda Hakkın kabul et hizmeti ey Şah. Bi Hakkı Murteza Ali dergâh. Hüseyini Ali hakkı için bu dergâhtan ayırma bizi ey gani Şah. Erenlerden hayırlı himmet, Şehrilillah Allah, eyvallah. Gerçeğe hu mümine ya Allah, ya Muhammed, ya Ali

(Çerağ hizmeti gelir. Dedenin önünde secdeye giderek niyaz eder.)

Çerağcı: Destur pirim. Esirgeyen bağışlayan Allah’ın adıyla (Nur surasi ayetleri okunur.) Çerağı Ruşen, fahri dervişan zuhuru iman himmeti piran piri Horasan Kürşadı meydan, kuvveyi Abdalan Kanuni Evliya, verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt’ine salavat.” Dedikten sonra salavat getirirler.”La feta illa Ali la seyfe illa Zülfikar” dedikten sonra “Yaradan’ın nuru aşkına ya Allah ya Allah ya Allah” diyerek ilk mumu “peygamberliğin nuru aşkına ya Muhammed ya Muhammed ya Muhammed” diyerek ikinci mumu “velayatin nuru aşkına ya Ali ya Ali ya Ali” diyerek de üçüncü mumu yakar. Ardından çerağcı duasını okur ve Dede postunu niyazlar. Zakir çerağ deyişini okumaya geçer. Çerağcılar deyiş bitene kadar Dede postunun önünde sağ elleri sol göğüslerinin üzerinde beklerler. Bitince tekrar niyaz eder ve geri geri çıkarak yerlerine otururlar.)

Dede: Bismişah Allah Allah. Allah’tan bize ulaşan çerağımız sonsuza dek kılavuzumuz olsun. Çerağımız yansın yakılsın peygamberliğin nur-u mürüvveti Muhammed Mustafa aşkına çerağımız yansın yakılsın velayetin Şahı bütün

velilerin İmam Ali'nin aşkına çerağımız yansın yakılsın Ehlibeyt'in nuru aşkına çerağımız yansın yakılsın pirimiz üstadımız Hünkar Hacı Bekteşi Veli ve zahir, gaip, batın erenler aşkına çerağımız yansın yakılsın yolumuz birliğimiz , dirliğimiz ülkemizin birliği ve bütünlüğü aşkına hizmetleriniz kabul muradlarınız hasıl ola çerağ himmetleri üzerinize hazır ve nazır ola. Gerçeğe hü mümine ya mallah ya Muhammed ya Ali.

(3 kadındır. Ortadaki görevli elindeki süpürgeyi meydana 3 kez çalar ve her defasında eğilmiş vaziyette üç adım ilerlerler.ilk adımda “Allah” ikinci adımda “ Muhammed” üçüncü adımda “ya Ali” diyerek Dedenin önüne gelir ve niyaz derler.

Bismi Şah Allah Allah.

Dedeler: Allah Allah

Süpürgeci: Biz üç bacıydık, Güruhu nacıydık. Kırklar ceminde Süpürgeciydik. Süpürgeyi selman. Kör olsun mervan. Münkir geldi Süleyman. Allah eyvallah nefes pirimdedir.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Sahibi selman, mülkü Süleyman, kör olsun mervan, carımıza yetişsin Şah-ı merdan. Şad olsun on iki İmamlar hizmetleriniz kabul olsun muradınız hasıl ola, hizmet sahiplerinin kerameti üzerinize hazır ve nazır olsun Cenabı Allah'ın bereketi cemil cümlemizin üzerine hazır ve nazır olsun dileği bizden olsun kabulü Baba hazretlerinden olsun. İsteğinizi dileğinizi hak Muhammed Ali vere. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammed yaali (bu duadan sonra Süpürgeciler Dedenin önünde secdeye giderek niyaz ederler. Yerlerine geri geri yürüyerek geçerler)

(Gözcü hizmetini bir erkek yapar. Dede postunun önüne gelir. Sağ eli sol göğsünün üstünde başı öne eğik bir biçimde duasını eder)

Gözcü: Bismi Şah Allah Allah. Allah'tan ola hidayet Muhammed Mustafa'dan ola şefaet aliyyelmurtazadan ola himmet pirimiz üstadımız Gözcü karacaahmet. Allah eyvallah nefes pirdedir.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hizmetin kabul muradın hâsıl ola. Dergâha hizmetleriniz yazılmış ola. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammed ya Ali.

(Dedenin duasından sonra Gözcü Dede postunu niyaz eder ve sol eli sağ göğsünün üstünde geri geri çıkarak yerine geçer.)

Dede: “Değerli canlar şimdi tövbe erkânına geçiyoruz. Esirgeyen bağışlayan Allah’ın adıyla. Esirgeyen bağışlayan Allah’ın adıyla ey iman edenler etkili öğüt veren bir tövbeyle Allaha yönelin umulur ki Rabbiniz çirkinliklerinizi ve günahlarınızı örter sizi altından ırmaklar akan cennetlere yerleştirir. O gün Allah ve peygamberleri onunla birlikte inanaları utandırmayacaktır. Onların ışığı önlerinden ve sağ yanlarından koşup gelir şöyle derler: Ey Rabbimiz ışığımızı tamamla,bizi bağışla. Sen her şeye kadirsin her şeye gücün yeter. Tahrim suresi ayet 8. Eksikliklerimize tövbe olsun. Tövbe günahlarımıza (hep birlikte) estafurullahestafurullahestafurullahallah’ım benlikten, yaramazlıktan gamdan hasetten gönlümüzle kalbimizle gözümüzle dilimizle işlemiş olduğumuz günahların cümlesine bir daha yapmamak üzere estafurullah (3 kere)tövbe ettik pişman olduk döndük senin ululuğuna yüceliğine rahmetine birliğine sığındık. Her türlü kazayı belayı acıyı afeti tufanı gam ve kasaveti def etmeye günahları affetmeye kadirsin. Afeyle ey yüce Allah’ım. Merhametinin sonsuzluğuna inanarak kul beşerdir hata işler sultan olan bağışlar niyetiyle özümüzü dara çekip sana yalvarıyoruz tövbe günahlarımıza estefurullahestafurullahestafurullah (hep birlikte Nadi Ali duası okunur. Herkes secdeye gider)

Dede: Bismi Şah Allah Allah akşamlar hayrola hayırlar fethola şerler defola münkir münafık berbat ola müminlerin Şahı Hürrem ola dervişhan dertleri akıbetleri hayır gele. Evlerimiz ocaklarımız gülşen ola kısmetimiz gani ola muradımız hâsıl ola Allah erenlerin nüfuzunu üstün kılıcını keskin isteklerimizi derhakmuhammed Ali yardımımıza yetişe üzerinizden sevgisini şefkatini şefaatinin himmetini kesmeye zahir batın gaip eyleye pirimiz üstadımız Hünkâr Hacı Bekteşi Veli efendimizin himmetleri üzerimize hazır ve nazır ola gerçeğe hü ya Allah ya Muhammed ya Ali (Secdeden kalkılır. Sağ el sol göğsün üstüne gelerek deyiş Allah Allah nidalarıyla dinlenir. Cemimiz cem ola cemimiz Kırklar cemi ola Muhammed’in sevgisinden bizleri ayırma Allah sözleriyle Dede deyişe eşlik eder ve vecd halinde dinlenir)

Muhammed Mustafa Ey Şah-ı Merdan
Ali'yyel Murtaza sana sığındım.
Hatice Fatıma, Hasan Mücteba
Hüseyin'i Kerbela sana sığındım.

İmam Zeynel İle Muhammed Bakır
Cennet Bahçesinde Bülbüller Şakır
Cafer'i Sadık'a Erdik Çok Şükür
Kazım, Musa, Rıza Sana Sığındım.

Muhammed Taki'ye Ver Bir Salâvat
Ali'yyel Naki'den Umarız İmdat
Hasan Al Asker'i Elaman Mürvet
Mehdi Sahip Liva Sana Sığındım.

On Dört Masumu Pak Güruhu Naci
On Yedi Kemerbest derdim İlacı
Pirim Hacı Bektaş Serimin Tacı
Hünkâr'ı Evliya Sana Sığındım.

Viridi Derviş Senin Kulun Kurbanın
Yarın Arasatta Ulu Divanın
Senin Mücrimlere Çoktur İhsanın
Pirim Süca Baba Sana Sığındım.

(Deyiş okunur bitince herkes secdeye gider)

Dede: Allah Allah ,Allah Allah, Muhammed Ali, pirimiz Hünkar Hacı Bekteşi Veli. Bizleri beklesin, saklasın, gözlesin, dertlerimize derman borçlarımıza ihsan, hastalarımıza şifa eylesin. Evlerimize bolluk, sağlık, güzel rızıklar nasip eylesin.

Güzel mekanlarda güzel insanlarla oturup Hak Muhammed Ali cemlerini bize nasip eylesin. Yüce Allah bizlere güzel nimetler rızıklar nasip ettiği gibi bizi kin, kibir gibi şeytani şeylerden uzak eylesin. Hak Muhammed Ali bizleri neyle imtihan eylesen eylesin hiçbirimizi evlat acısıyla imtihan eylemesin. Yüce Allah'ın bolluğu berekti üzerimize hazır ve nazır olsun Peygamber'imiz Muhammed Mustafa'dan olsun gerçeğe hü mümine ya Ali ya Allah ya Muhammed ya Ali (Herkes secdeden kalkar deyiş başlar)

Medet Ey Allah'im medet
Gel dertlere derman eyle
Yetiş Yâ Ali Muhammed
Gel dertlere derman eyle.
Allah Allah, Allah Allah!
Allah Allah, Allah Allah!

Hasan, Hüseyin aşkına
Yardım ederler düşküne
İmam Zeynel'in aşkına
Gel dertlere derman eyle.
Allah Allah, Allah Allah!
Allah Allah, Allah Allah!

İmam Bakır'ın katına
Cafer'in ilmi zatına
Musa, Rıza hürmetine
Gel dertlere derman eyle.
Allah Allah, Allah Allah!
Allah Allah, Allah Allah!

Şah Taki'nin hem Naki'nin
İmam Hasan-ül Askeri'nin
Yargılamak senin şanın
Gel dertlere derman eyle.
Allah Allah, Allah Allah!
Allah Allah, Allah Allah!

Gelip Hak'tan dilek dile
Mehdi sahip zaman gele
Dedemoğlu secde kıla
Gel dertlere derman eyle.
(zakir başka bir deyişe geçer.)
Turna gibi bir muamma
İner ali ali diye
Adını sormadım amma
Konar ali ali diye

Ak üstünde karaları
Salmış saçın turaları
Ah ettikçe yaraları
Kanar ali ali diye

Dersim ellerinden soyu
Selviye benziyor boyu
Sanki abu kevser soyu
Sunar ali ali diye

Şah merdana boyun bükür
Bütün evren teker teker
Baktım bir can semah döner
Hü der ali ali diye

Ak gerdanda zülfukarı
Gönüldeki bütün varı
Kerbela da zarı zarı
Kanar ali ali diye

Zeynel der ki doğan güneş
Huri meleklerine eş
Alev alev düşen ateş
Söner ali ali diye
(Değiş boyunce dizler dövülür)

Dede: Ey ilahi Yarabbi evellerin eveli, ahirlerin ahiri ilahi Yarabbi, ilah sensin, mabut sensin, âlemlerin Rabbi, cömertlerin cömerdisin, yücesin, azimsin, kerimsin senden başka tapılacak mabut yoktur. Bin bir isimin yüzü hakkı için , yardımlarını bizden esirgeme Yarabbi hatalarımızı iyiliğe çevir Yarabbi bereket ve nimetlerinle bizleri ödüllendir Yarabbi âlemlere rahmet ve Muhammet Mustafa ve Ehlibeyt'in şefaathlerini bizlere nasip eyle Yarabbi anaların anası Ehlibeyt sevgilisi Fatmayı Zehra'nın evletları olan Hz. Hasanın ve Hz.Hüseyin'in Kerbela'nın şehitleri yüzü suyu hürmetine onların dostlarından ve izleyicilerinden eyle Yarabbi. Bizlere hayat yaşantısını öğret .Hüseyin'in hayatından eyle Yarabbi. Şu anda yüzümüz yerde, özümüz darda, Allah Allah diyen dillerin hakkı hürmetine yardımlarını esirgeme Yarabbi. Dualarımızı ve ibadetimizi sağlık ve mutluluğumuz için kıldık kabul eyle Yarabbi. Duası bizden kabulü Allah'tan ola. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammed ya Ali (Herkes oturur ve tevhid okunmaya başlar.)

Şu aleme bir nur doğdu
Muhammed doğduğu gece
Yeşil kandiller yandı
Muhammed doğduğu gece
Hak la ilahe illallah, illallah şah illallah
Sen Ali'sin güzel Şah, Şah'ım eyvallah eyvallah.

Muhammed anadan düştü
Kafirlerin aklı şaştı
Bin kilise yere battı
Muhammed doğduğu gece.
Hak la ilahe illallah, illallah şah illallah
Sen Ali'sin güzel Şah, Şah'ım eyvallah eyvallah.

Huri kızları geldiler
Nurdan kundağa sardılar
Muhammede yüz sürdüler
Muhammed doğduğu gece.
Hak la ilahe illallah, illallah şah illallah
Sen Ali'sin güzel Şah, Şah'ım eyvallah eyvallah.

Muhammed kalktı oturdu
Cihanı nura batırdı
Yer gök selavat getirdi
Muhammed doğduğu gece.
Hak la ilahe illallah, illallah şah illallah

Sen Ali'sin güzel Şah, Şah'im eyvallah eyvallah.

Huri kızların hepisi

Muhammed oldu tapısı

Açıldı cennet kapısı

Muhammed doğduğu gece.

Hak la ilahe illallah, illallah şah illallah

Sen Ali'sin güzel Şah, Şah'im eyvallah eyvallah.

Alemler çağırdı ya Muhammed

Bilindi farz ile sünnet

Açıldı cem ile cennet

Muhammed doğduğu gece.

Hak la ilahe illallah, illallah şah illallah

Sen Ali'sin güzel Şah, Şah'im eyvallah eyvallah.

Şah Hataim din kardeşler

Böyle oldu işbu işler

Secdeye indi ağaçlar

Muhammed doğduğu gece.

Hak la ilahe illallah, illallah şah illallah

Sen Ali'sin güzel Şah, Şah'im eyvallah eyvallah. (Herkes secdeye gider.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah ilahi Yarabbi. Varlığın, birliğin, şefkatin rahmetin hakkı için secdeye başını koymuş varlığında varlığını yok eden canları rahmetin ve kereminle lütfuna mazhar eyle Yarabbi ya ilahi Yarabbi arş üzerinde olan cümle meleklerin ve onların ulularının ettikleri ibadetler ve yapmış oldukları hizmetlerin hakkı için bizlere ailemize ülkemize ve tüm insanlığa sevgiyi barışı rahmeti bağışla Yarabbi ilahi Yarabbi peygamberlerin evveli âdem aleyisselam ve

keremler sahibi Hz. Muhammed Mustafa arasında geçen bütün peygamberlerin nebilerin ve evliyaların hakları hürmetine gönüllerimizdeki muradlarımıza hâsıl eyle bizi. Ya ilahi Yarabbi tevhidimiz oldu tamam yardımcımız 12 İmam ibadetlerimiz kabul muradlarımız hâsıl ola yüce Allah zikirlerimizi dilimizden kesmeye duası bizden kabulü yüce Allah'tan ola gerçeğe hü ya Allah ya Muhammed ya Ali

(Herkes oturur, miraçlama çalar ve dizlerini döverek deyişe eşlik ederler.)

(Semah bittiğinde semhçılar elleri çapraz göğüslerinde birleştirip hafif öne eğik bir biçimde Dedenin önünde sıralanırlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah, semahlarınız saf ol günahlarımız af ola döndüğümüz çarkı pervazlar hak için ola seyr için olmaya erenler kerem eyleye 12 İmamlar yardımcınız ola. Semahı bize bağışlayan Hz.Muhammed Mustafanın şefaati üzerimizde hazır ve nazır ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali. (Semahçılar ruku biçimini alırlar.) Bismişah Allah Allah tecellanız temnnanız kabul yüzünüz ak gönlünüz pak ola. (Allah Allah) Cenabı Allah yardımcınız olsun hak Muhammed Ali vere. Gerçeğe hü mümine ya Ali (Semah ekibi Dede postuna secdeye geçerek niyaz ederler ve geri geri yerlerine geçerler.Gözcü ayaktadır.

(Gözcü meydana gelir dara durur.)

Gözcü : Destur pirim. Allah Muhammed ya Ali, dara çeken didar göre, didar gören cehennem narı görmeye.

Dede: Bismi Şah Allah Allah, Darlarınız divanlarınız kabul, muratlarınız hasıl ola. Ehlibeyt'in şefaati sevgisi muhabbeti cemil cümlelerin üzerinde hazır ve nazır ola gerçeğe hü ya Allah ya Muhammed ya Ali

(Semahçılar meydana gelir Zakir çalar)

Başım açık yalınayak yürüttün

Sen merhamet eyle lebbi balım yar

Yüreğimi ceviz gibi çürüttün

Senin aşkın büktü kaddi dalım yar

Çektirme cefalar yandırma nara
Yitirdim aklımı kaldım divane
Köşeyi vahdette koyma avare
Dar-ul aman cemallettin velim yar

Sıdkı yakma ömrüm kal-u kıl ile
Hazine aranmaz kuru fal ile
Yırtık gömlek ile eski şal ile
Daha böyle nasıl olur halim yar
(İkinci duvaz çalınır.)

Kerbela çölünden saki mi geldin.
Ne yaman fırgatli ötersin turnam.
İmam Ali katarına uyuban.
Kırkların semahın tutasın turnam.

Kırklar senin ile bilebilir bile.
Yediler hizmetin ol mayıl ola.
Ol hızır nebiden yardımcı ola.
Güruhu naciye eresin turnam.

Alini avazı sende bulundu.
Ne yaman ötersin bağrım delindi.
O pirden bir haber alda gel şimdi.
Gönlümün gamını atasın turnam.

Ezel bahar yaz ayları doğanda.
Semah tutup gökyüzüne ağanda.
Yavru şahin tellerine değende.
Alim dost dost diye ötesin turnam.

Dedemoğlu durmuş katli niyaza.
Oturmuş Alperin mendilin çözer.
Mecnun Leyla için çölleri gezer.
Can ver ki canana yetesin turnam.
Can ver ki canana yetesin turnam.
(Zakir başka bir duvaz çalar.)

Yaradan aşkına bir semah eyle
Özünü ol Hakka verde öyle gel
Şahın himmetiyle bir avaz eyle
Yüzünü turaba sürde öyle gel

Benim sevdiceğim ol Şahı merdan
Nasibimiz senden ola yaradan
Süreriz bu yolu bin yıl aradan
Serini meydana verde öyle gel

Turnam kaldır kollarını
Coşa gelde öyle yürü
Kırkların hoş sohbetini
Dile alda öyle yürü

Allah desen zikreylesen
Hak aşkına niyaz etsen
Çarkı pervaz semah tutsan
Şadıman ol öyle yürü

Hü Allah eyvallah
Çek katarı İllallah
Şahımerdan himmet eyle
Ayırma bu yoldan Allah

Muhammed Ali aşkına
Hasan Hüseyin aşkına
Pir aşkına şah aşkına
Ayırma bu yoldan Allah

Hü Allah eyvallah
Çek katarı İllallah
Şahımerdan himmet eyle
Ayırma bu yoldan Allah

Ali'yi seversen eylen dur turnam
Gönlünde kibiri silde öyle gel
Bu aşkın narına yanmak dilersen
Rehberin eteğin tutta öyle gel

Hızır ile yoldaş olayım dersen
Dertlerine derman bulayım dersen
Hak ile Hak olup gelmek istersen
Coşa gelde çarka girde öyle gel

Turnam sen dön çarkı pervaz
Mümin olsun sana yoldaş
Ali carımıza yetiş
Duanı al öyle yürü

(Semah bittiğinde semhçılar elleri çapraz göğüslerinde birleştirip hafif öne eğik bir biçimde Dedenin önünde sıralanırlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah semahlarınız saf ol günahlarımız af ola döndüğümüz çarkı pervazlar hak için ola seyr için olmaya erenler kerem eyleye 12 İmamlar yardımcınız ola. Semahı bize bağışlayan Hz. Muhammed Mustafanın Aliyyel Murteza'nın şefaathleri üzerimizde hazır ve nazır ola. Yüce Allah bu güzel hizmetlerinizi cümlemize nasip eyleye. Şahı merdan yardımcınız olsun Gerçeğe hü mümine ya Ali. (Semahçılar rükû şeklinde beklerler.) Bismişah Allah Allah, tecellanız temnnanız kabul olsun cehennem ateşi görmeyesiniz. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola. (Allah Allah) . Gerçeğe hü mümine ya Ali Allah Muhammed ya Ali (semah ekibi Dede postuna secdeye geçerek niyaz ederler ve geri geri çıkarak yerlerine geçerler. Sakacı gelir.)

Sakacı: Destur pirim, Esirgeyen bağışlayan Allah'ın adıyla. Bütün canlıları sudan yarattı. Allah her istediğine şifa verir. (Sakacı saka duasını okur ardından da dede saka duasını verir.)

Dede: Nur ola Allah sır ola Allah, içenler şifa bula Allah, derdimize derman hastamıza şifa ola Allah, Hazreti İmam Hüseyin'den gelen engür suyu şifa ola Allah. Gerçeğe hü.

(Herkes ayağa kalkar el ele tutulur. Mersiye okunmaya başlanır. Ardından kadın bir zakir ikinci mersiye okur.)

Kerbela’da uçan dertli turnalar
Bakın Hüseyin’e yarelendi mi
Zalim Yezidlerin kanlı eliyle
Mübarek bedeni parelendi mi
(Oy zalim dünya)
Hüseyin’e değdikçe hançerler oklar
Arşa direk oldu ahü firaklar
Perişan oldu mu Masum-i Paklar
Evled-ı Ali’ler zarelendi mi

Derviş Kemal der ki unutma dünü
Canlar Kerbela’ya çevirmiş yönü
Muharrem ayında aşura günü
Muhammed ümmeti karelendi mi “

(m’ersiyenin sonunda herkes yerine oturur.) Muhammede salavat denince salavat getirilir.

Dede: Evet canlar şimdi münacaatımızı okuyoruz. İlahi Yarabbi ellerimizi açtık boynumuzu büktük sana yalvarıyoruz. Sana açılan ellerimizi boş çevirme Yarabbi dualarımızı kabul eyle Yarabbi Yarabbi sana şükürler olsun ki bizleri sana kul Muhammed Mustafaya hürmet veli ve vasi olan İmam Aliye talip kıldın Yarabbi Haticeyi Kübra cennet seyyidesi Fatmayı Zöhre Hakkı için rahmetini bizden esirgemeyesin Yarabbim. Rahman ve rahim olan anlayışının hürmetine İmam Hasan ve şehidler Şahı İmam Hüseyin’in sevgisine bizi mashar eylesin Yarabbi . Bize farz kıldığın Ehlibeyt ve 12 İmamlar aşkı hürmetine yardımlarını bizlerden esirgemeyesin Yarabbi merhametinin sonsuzluğuna sığınarak kul beşer hata işler sultan olan bağışlar niyetiyle özümüzü dara çekip tövbe edip sana yalvarıyoruz hatalarımızı af eyle ilahi Yarabbi sana açılan ellerimizi boş çevirmeyesin Yarabbi Esmâül hüsnanın aşkı hürmetine sana sığınanları her türlü kazalardan belalardan görünür görünmez afetlerden koru ilahi Yarabbi ilahi Yarabbim sen evvelsin ahirsin zahirsin ve batınsın duaları kabul edensin bizlerin de dualarını kabul

edensin Yarabbim âlemlere rahmet olarak yarattığın Muhmmmed Mustafanın pak olduğuna Şahit olan Ehlibeyt'in aşkı suyu yüzü hürmetine varlığımızı birliğimizi diriliğimizi yolumuzu sonsuz eylesin Yarabbi oğlumuzun kılıcını keskin sözünü üstün eylesin kutsal kurtuluş savaşımızda Atatürk'ümüzü ve tüm dava arkadaşlarının ve tüm insanlık adına şehit olmuşlardan da rahmetini esirgemesin Yarabbi. Ülkemizin içindeki düşmanlara fırsat vermeyesin Yarabbi hastalarımıza yolculuk edenlerimize darda ve zorda olan cümle insanlara yaredim senden olsun Yarabbi aramızda olmayıp da gönülleriyle aramızda olanların da niyetlerini dualarını dergâh izzetiden kabul eylesin Yarabbi Ehlibeyt'in hanedanını ışığını her daim üzerimizde yol gösterici olsun şu anda ruhani üzerinde bulunduğumuz kafi baba hazretlerinin de himmetlerinin bize nail eylesin Yarabbi dil bizden Horasan erenlerinden İmam Ali'den şefaata Muhammed Mustafa'dan yardımcınız olsun gerçeğe hü mümine ya Ali (Dedenin duası bittikten sonra sağ el niyaz edilip sol göğsün üstüne götürülür)

(Süpürgeci hizmeti gelir. 3 kadındır. Ortadaki elindeki süpürgeyi meydana 3 kez çalar ve her defasında eğilmiş vaziyette üç adım ilerlerler.ilk adımda “Allah” ikinci adımda “ Muhammed” üçüncü adımda “ya Ali” diyerek Dedenin önüne gelir ve niyaz derler.

Bismişah Allah Allah! Hüseyini Kerbela için gözlerim yaştır. Zalimlerin bağı kara taştır. Erenler yolunda Ali'yyül Murtaza Baştır. Kırklar meydanı'nda pirimiz üstadımız Seyyidül Farrıştır. Eyvallah Pirim. Nefes Pirimdedir.

Dede: Bismi Şah Allah Allah, hayır hizmetleriniz kabul ola, muratlarınız hasıl ola, isteklerinizi dileklerinizi Hak Muhammed Ali vere, Seydi Faraş Hazretlerinin himmetleri üzerinize hazır ve nazır ola, huzurunda bulunduğumuz Abdal Musa hazretlerinde Yaptık dua ettik dileklerinizi kabul eyleye Yarabbim . Sizler de yapmış olduğunuz himmetlerden hayır ve haseret göresiniz. O Fatma'tül Zehra'nın himmetine nail olabilirsiniz. Cenabı Allah dualarınızı dergah hizmetinde kabul eyleye. Gerçeğe hü mümine ya Ali. (Süpürgeciler dualarını aldıktan sonra geri geri yerlerine geçerler. Lokmacı bir kadın ve bir erkek yeri niyazlar elinde lokma tepsisiyle Dedenin huzuruna çıkar.)

Lokmacı: Destur pirim. Bismi Şah Allah Allah. Alah Allah diyelim, kadim billah diyelim, geldi hak sofrası, hak versin biz yiyelim. Demine hü diyelim. Hü pirim

Dede: Bismi Şah Allah Allah hayır hizmetleriniz kabul ola dualarınız dergah hizmetinde kabul ola Şah zuhur ola. Yiyene helal yedirene delil ola dertlerinize derman hastalarınıza şifa ola. Erenler kerem eyleye, pir lokmanız Hak dergahında kabul ola. Arta eksilmeye taşa dökülmeye. Lokmanız dergah üzerinde kabul eyleye. Burdaki Abdal Musa türbesi hakkı için kabul ola gerçeğe hü. (Lokmacılar yere niyaz eder ve yerlerine çekilirler. Çerağ hizmeti gelir. Dedenin önünde niyaz eder ve mumları söndürürken şu tercümanı okur.)

Çereğci: Destur pirim. Esirgeyen Bağışlayan Allah'ın Adıyla, Yaratanın nuru aşkına; Yâ Allah, Yâ Allah, Yâ Allah. Peygamberliğin nuru aşkına; Yâ Muhammed, Yâ Muhammed, Yâ Muhammed. Velayetin nuru aşkına; Yâ Ali, Yâ Ali, Yâ Ali.

Dede: Bismi Şah Allah Allah batın oldu çerağı nur-u Ahmet, zahir oldu şems-i mah-ı Muhammed. Allah eyvallah hü dost.(Çerağcı Dede postunu niyaz eder ve yerine geçer. Postçu bir kadın bir erkek gelir)

Dede: Bismi Şah Allah Allah seccadeniz temiz ola, inkar yok ola, bu meydanda sorulanlar ahrette sorulmaya, müminler abâd, münâfiklar ıslah ola. Seccadenizin altı sır ola üstü hür ola hizmetinizden şefaata bulasınız. Gerçeğe hü mümne ya Ali

(12 hizmet Dedenin önünde yan olarak sıraya dizilir)

Dede: Bismi Şah Allah Allah ey yüce Allahım senin rızan için yaptığımız ibadetleri, döndüğümüz semahları, getirdiğimiz lokmaları dergah-ı izzetine kabul eyle Yarabbi. Ey yüce Allahım sen bizleri senden hak Muhammed Ali yolundan hak didarından Hak resulü Muhammed Mustafa'dan onun masumu pak olan Ehlibeyt'inden ayırma. İbadetlerimizi Kerbela hakkı için kabul eyle Yarabbim. Duası bizden kabulü Allah'tan ola gerçeğe hü

Tecellanız temennanız kabul ola yüzünüz ak gönlünüz pak ola Cenabı Allah cümlemizin yardımcısı ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali. (12 hizmet yeri niyazlar ve cem biter.)

Haramidere Cemi

Dede: Bismi Şah Allah Allah geldiğiniz yoldan durduğunuz dardan çağırdığımız pirden şefaata göresiniz. Divanlarınız kabul ola muratlarınız hâsıl ola dergâh hizmetine yazılmış ola darına durduk ya Allah ya Allah ya Allah divanına durduk ya Muhammed ya Muhammed ya Muhammed keremin sığındık ya Ali ya Ali ya Ali. İnalet eyle ya 12 İmamlar, yol için ya Allah 14 Masumu Paklar, yol gösterin ya 17 Kemerbestler ceminize alın ya Kırklar bağışlanmak senin yüzün suyu hürmetine olur pirimiz ya Hünkâr Hacı Bekteşi Veli. İlahi Yarabbi, darlarımızı divanlarımızı ibadetlerimizi dergâh ile kabul eyle. Gerçeğe hu

(Dede sohbete başlar)

Dede: Değerli canlar cümleiniz hoşgeldiniz. Hak Muhammed Ali yardımcınız olsun, Hızır yoldaşınız olsun.

Elaman Mürvet huzura geldik

Yardım eyle bize Bozatlı Hızır

Yüz sürüp yerlere yardım diledik

Yetiş yardım eyle Bozatlı Hızır

Toplanmış canlar dua ediyor

Hızır gelir diye herkes bekliyor

Çağırana kişiye yardım ediyor

Yetiş yardım eyle Bozatlı Hızır

Mümin olan yüzün hep Hakka döner

İrfan meydanında kaynayıp pişer

Diz çökmüş önünde affını diler

Yetiş yardım eyle Bozatlı Hızır

Seni seven canlar elini açmış
Hızır günü diye duaya durmuş
Nebilik velilik tek sana gelmiş
Yetiş yardım eyle Bozatlı Hızır

Mümin ikrarına sadık olunca
Kusurunu ele alıp gelince
Ağlayıp sızlayıp af dileyince
Yetiş yardım eyle Bozatlı Hızır

Kemter derviş diler özüne himmet
Mahrum etme beni eyle mürüvet
Evliya embiyanın yüzü suyu hürmeti
Yetiş yardım eyle Bozatlı Hızır

Evet değeli canlar. Bugünkü sohbetimizin konusu Hızır orucu. Öncelikle Hızır as. Kimdir? Hızır as. Gerçek ismi Birkan'dır. Külliyesi Ebu Abbas'tır. Halk arasında lakabı Hıdır'dır. Bilinen ve en çok kullanılan ismi Hızır'dır. Nuh'un oğlu savın soyundandır. Hızır as. Bütün yeryüzü halkını seven ve herkese yardım eden, fukaranın, çaresizlerin, yolda kalmışların, darda ve zorda kalanların yardımına yetişen bir zattır. Hızır evliyalara, gerçeklere, hak dostluğuna tabi olanları daha çok sever. İnsanlar Hızır ve İlyas'a köklü muhabbetler duyarlar. Hızır her an hazır ve nazırdı, cömerttir, çaresizlerin çaresidir. Hızır mana olarak yeşillik anlamına gelir. Hızır'ın oturduğu yerlerin yeşerdiği görülmüştür. Yeşil ise hakkın varlığına girerek hayat bulmanın tanrısal ilimle sırları bilmenin ermenin anlamıdır. Musa as. Tevrat kendisine verildikten sonra Allah'ın yasası dışına çıkmamalarını, yanlış, hataya yer vermemelerini anlatıyordu. Musa as. Şeriat ilminde çok ileride bulunuyordu. Turusinada hakka mazhar olan Musa as.'a peygamberlik verilmişti. Allahutealanın bu nimetlerini anlatırken bir kişi ayağa kalkarak önce Musa as.'a niyaz etti, destur istedi. Destur aldıktan sonra: "Ey Allah'ın güzel peygamberi, ey nasihat ve öğütlerle bize doğru yolu gösteren, bu zamanda senden daha fazla ilmi olan bir kul var mıdır. Musa as. Birinin kendi kadar bilen ve Alim bilmezdi.

Dünyada bir başka yoktur ki benim kadar ilmi olan. Cenabı Hak "ya Musa, dünyada bir kulum vardır ki ilmi senden çoktur. " Hz.Musa : " yarab onu göster. Ondan ilim alayım." haktan nida geldi: " ya Musa senin tanrın o kulunu sana gösterecektir. Kuran da elkehf suresi 60-82. Ayetlerde Hz.Musa ile Hz.Hızırın yolculuğunu anlatır. Burada açık olaakızır denmez kullarımızdan bir kul diye tarif edilir. Keyf suresi 60. Ayette bir zaman Musa genç dostuna şöyle demişti. İki denizin birleştiği yere kadar hiç durmadan yürüyeceğim. Ya da seneler seneler harcayacağım Hz.Musa kendinden daha başka bir iliminin olup olmadığı sorulunca yok cevabı vermişti. Cenabı Hak kendisinden daha bilge biri olduğunu haber verince Hz.Musa o kulu aramak için genç arkadaşıyla birlikte yola çıkar. Hiç durmadan yürüyeceğini o kulu bulacağını ifade eder. Hz.Musa nübüvvet sahibi bir peygamber olduğu halde velayet sahibi bir veliyi aramaya çıkmıştır. İki denizin birleştiği yer madde ve mananın birleştiği yerdir. Nübüvvet zahir ilmi Hızırlebdüni ilmi temsil etmektedir. Kehf suresi 65: "orada kullarımız arasında bir kul buldular. Ona katımızdan bir rahmet vermiş lütfumuzdan bir ilim öğretmiştik. " Kehf suresi 6+6. Ayet : "Musa ona dedi ki sana öğretilenden bana da bir olgunluk bilgiyi öğretmen şartıyla sana tabi olayım mı" o kullardan bir kuldur yani bir velidir, ledün ilmine sahiptir. Hz. Muhammed Hz. Ali hakkında "ilmin onda dokuzu Ali'dedir. Geriye kalan onda birisini de bütün insanlıktan daha fazla ." yine: "ben ilmin şehriyim, Ali kapısıdır. Her kim şehre girmeyi dilerse kapısından gelsin demiştir. Dolayısıyla Ali'ye tabi olmayanlar delalette kalmıştır. Hz.Musa dahi nübüvvet sahibi bir peygamber olduğu halde ledün-i dini öğretmek için Hz.Hızır as.'a tabi olmuştur. Veliler Şahı ise Hz. Ali'dir. Dolayısıyla teslim olunanların Şahıdır. Velilerin ilmimi beşerin hafsalası olmaz. Onun için Hallac-ı Mansur, Seyyid Nesimi gibi nice velilerin beşer anlamında kaldıkları için katletmiştir. Hz. Hızır nübüvvet sahibi bir peygambere doğrusu sen beni dayanamazsın hafsalanın almadığı bir şeye nasıl tahammül edersin. Ayet 67. 68. Hz. Musa inşaallah beni sabrını bulacaksın. Hiçbir işte sana karşı gelmeyeceğim dedi. Bak eğer bana uyarsan ben sana kendisinden bahis açıncaya kadar hiçbir şey hakkında bana soru sorma. Kehf 69. 70. Ayet bu ayette teslimiyeti görüyoruz. Kurandaki bu kıssadan bir ders almış olsaydı veliler Şahı Hz. Aliye teslim olmakta bir an tereddüt olunmazdı. Hz. Muhammed."ben kimin Mevla'sı isem Ali de onun Mevla'sıdır. Yarabbi, Aliyi seveni sen de sev, ona düşman olana sen de düşman ol, ona yardım edene sene yardım et demiştir. Eğer Hz. Muhammed'e itaat ve hürmet etmiş olsaydı Hz. Ali'nin hakkına ve hukukuna biat edilmiş olurdu. Fakat iman etmiş görünenlerin hakikatte iman sahibi olmadıkları yaşanan olaylarla birlikte

aşikâr oldu. Hızır ve Musa kıssası teslimiyetin bir ifadesidir. (Zakir çalmaya başlar.)

Zakir:

Bir yavru yolladım da gurbet ellere

Emaneti de sana Bozathlı Hızır

Seni bekçi derler de bunca yerlere

Emaneti de sana Bozathlı Hızır

Nice günler gördüm de ağı karalı

Nice günler gördüm de dertli çareli

Nice günler gördüm da yürek yaralı

Bizden hakka zulüm yok

İmanın var vadesize ölüm yok

Senden başka kanadım yok kolum yok

Emaneti de sana Bozathlı Hızır

Pir Sultan Abdal'ım da böyle olacak

Beklerim yolların da yavrum gelecek

Analı bablıda murad alcak

Emaneti de sana Bozathlı Hızır

DEDE: Ya Hızır, ya Hızır. Zâkir'imizin ağzına sağlık gönlüne sağlık. İkiisi birlikte bir yağa koydular. Bir süre sonra gemiye bindiklerinde tuttu gemiyi deldi. Musadedi içindekileri boğmak için mi deldin onu. Vallahi korkunç bir iş yaptın. Hızır: "Ben söylemedim mi sen benimle beraber olamazsın."Keyf71-72. Burada biliyoruz ki hikmetini bilmediğimiz bir şeye karşı çıkmamayı anlıyoruz. Hızır a.s uyarıyordu. Hz.Musa'ya aklının ermeyeceği bir şeye takat getirmeyeceğini bildirmişti. Hz.Musa unuttuğum için beni azarlama, bu yaptığımdan dolayı da

bana zorluk çıkarma. Yine yola koyuldular. Bir süre sonra bir oğlana rasgeldiler. Tuttu onu öldürdü. Tertemiz bir insanı bir cana olmaksızın öldürdün ha, vallahi çok kötü bir iş yaptın. Kehf 73-74. Burada görüyoruz ki velayet ehline tam bir teslimiyet gerektirir. Şuar suresi 23. "Allah'ın iman edip hayra ve barışa yönelik iyi işler yapanlara müjdelediği işte budur. De ki buna karşılık sizden Ehlibeyt'imi mutlak bağlılıkla sevmeniz dışında sizden bir şey istemiyorum." Velayetin Şahı Hz. Ali'ye bağlılık Hz.Muhammed'e bağlılıktır. Velilerin hikmetini cüzi akıllar anlamaktan acizdir. Hz.Hızır ben sana söylemedim mi sen benimle beraberliğe asla dayanamazsın. Musa da dedi ki bundan sonra sana sorarsam bana arkadaşlık etme. Vallahi böyle bir durumda benden ayrılmakta mahzur sayılacaksın. Yine yola koyuldular bir kente geldiler kent halkından yemek istediler. Ama onlar bu ikisini konuk etmekten çekindiler. Orada yıkılmak üzere olan bir duvar gördüler. Hızır yıkılmakta olan duvarı düzeltti. Musa isteseydin buna karşılık bir ücret elbette alırdın dedi. Hz. Hızır ile Hz. Musa'nın yolları burada ayrılıyor. Fakat bu olayların hikmetini Hz. Hızır şöyle açıklıyor. Gemiden başlayalım. O gemi denizde işçilik yapan bir grup yoksulundu. Ben o gemiyi kusurlu hale getirmek istedim. Çünkü biraz ötede bir korsan vardı. Tüm gemilere zorla el koyuyordu. Kehf79. Gemiden kasıt vücut gemisidir. Gemileri zorla gasp eden korsan nefs-i emare korsanıdır. Nefs-i emarenin askerleri kin, kibir, öfke, gazap gibi duygulardır. Hz. Hızır nefsin gemisini nefs-i emare korsanından kurtarmıştır. İkinci vaka oğlan çocuğun öldürülmesi. Çocuğa gelince onun anası babası inanmış kişilerdir çocuğun onları azgınlık ve inkâra sürüklemesinden korktum dedim ki rableri onlara o çocuktan temizlikçe daha üstün, merhametçe daha gelişmişini versin. Kehf80-81 oğlan çocuğunun öldürülmesi de yine nefs-i emare çocuğunun öldürülmesidir. Bu çocuk. İnkâra, azgınlığa sürükler çünkü nefs ayette belirtildiği" ben nefsimi temize çıkarmam, çünkü nefs Allah'ın bana merhamet ettiği durumlar haricinde olanca gücüyle kötülüğü emreder demiştir. " çocuğun öldürülmesi yerine daha hayırlı bir çocuğun verilmesi ölmezden evvel ölmeye atıftır. Hz. Muhammed ölmeden evvel ölünüz demiştir. Nefs-i emare çocuğu katletmek gerek buna atıfta bulunarak Mısri Niyazi eğer öldürmezsek onu sonu fasık olur bu bağın bülbülü aşk gülüne pervane gerekir. Diğer bir atıfta bulunmuştur. Hz. Hızır yıkılmak üzere olan duvar için de şunları söylemiştir. Duvar orada yaşayan iki yetim oğlanındır. Altında oğlanlara ait bir define vardır. Oğlanların babası da hayrı ve barışı seven biri olarak yaşamıştır. Rabbin istedi ki o oğlanlar. Ulaşsınlar da rablerinden bir rahmet olarak definelerini çıkarsınlar. Ben bunları kendi buyruğum sonucu olarak yapmadım. İşte senin sabretmeye güç yetiremediğin şeylerin iç yüzü budur.

Kehf82. Buradaki düzeltilen duvar ahlak duvarıdır. Bu duvar düzelmedikçe kişi erillğe eremez. Ve o duvarın altındaki hazine bulunamaz. Hz. Hünkâr Hacı Bektaş Veli. "Baştadır sacda değil, keramet baştadır tacda değil. Her ne ararsan kendinde ara, Mekke'de Kudüs'te hacda değil. " demiştir. Ahlak duvarı düzelirse insan da düzelecektir ve kişi ahlaki olgunluğa erdiğinde duvarın altındaki hazine bulunacak kişi kendi nefesine agâh olacaktır. Yine Mevlana yürüyüp giden sofi. Bir mücevher var. Ara ara . Bütün gücünle ara ama dışarda değil kendinde ara demiştir. Evet değerli canlar Hızır orucunun Alevilikteki yeri ve inancı. Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin hastalanır. Ateşler içinde hiçbir şey yemeden hiçbir şey içmeden baygın olarak yatarlar. Hz. Fatma anamız yüce resule gider durumu anlatır. Çocukların durumuna çok üzülüğünü, acılarına dayanamadığını söyler. Sevgili babacığım ne yapmalıyım diye sorar. Resul, kızım 3 gün adak orucu tutun der Hz. Fatma, Hz. Aliye durumu iletir ve 3 gün oruç tutarlar. Birinci gün oruç açma vakti gelince bir yoksul kapıya gelip hiç yiyeceğim yok deyince o günkü yiyeceğini o yoksula verirler. İkinci gün yine oruç tutarlar akşam olunca oruç açma saatinde bir yetimin kapıya geldiğini görürler, yiyeceği o yetime verirler. Üçüncü gün yine oruç tutarlar, oruç açma saatinde bir köle kapıya gelir. O günkü oruç açma yiyeceğini köleye verirler. İşte o gelen yoksul, yetim , köle Hz.Hızır as. Olduğu söylenir. Alevilikte konu mihman. Hz.Hızırdır. Hz. Hızır ve İlyas hayattadır. Hz. Hızır karada, İlyas nebi denizde yardım isteyenlerin yardımına yetişir. Hz.Hızır yol gösterendir, mürşittir, vesiledir. Çünük o ilahi rahmetle sırların bilgisine sahiptir. Hz.Muhammed'in ölümü üzerine Ehlibeyt'e başsağlığı dilemiştir. Hz. Ali Hakk'a yürüyünce evinin önüne gelip ona selam vermiştir. Hz. Hüseyin için mersiye söylemiştir. Bunlar 12 İmamlardan gelen rivayetlerdir. Hz. Hızır makamları Azerbaycand Hızırı bulunmaktadır. Lübnan'da Hz. Hızır makamı, Hatay'da mecmil bahri ve Türkiye'nin birçok yerinde makamları vardır. Yüce Allah cümlemizi Hz. Hızır ve İlyas nebi Hz.lerinin yüzü suyu hürmetine birliğimizi beraberliğimizi daim eyleye.

Dede: Değerli canlar cemimize başlayacağız. Hak Muhammed Ali kabul eyleye. Kuran buyurur ki ey huzur içinde olan nefis sen Rabbinden Rabbin de senden razı olarak dön Rabbine. Müminler sadece kardeşirler. O halde kardeşler arasında barışı sağlayın. Canlar yolumuz rıza yoludur. Biz sizi size teslim edeceğiz. Sizi sizin özünüzdeki Hakk'a teslim edeceğiz. Özünüzdeki hakla dar ve didar olacaksınız. Aranızda dargın küskün olanlar, üzerinde kul hakkı olanlar, bilerek veya bilmeyerek günah işledyseniz lütfen hak meydanına geçiniz, özünüzü dara

çekiniz. Yoksa Allah eyvallah deyiniz. (Herkes Allah eyvallah der) canlar birbirinize haklarınızı razı ediyor musunuz (3 kere sorulur)

Canalr: (her sorulduğunda) Ediyoruz.

Dede: Kabul ediyorsanız edeb erkan, sükutu lisan, mümine nişan. Birbirinize nişan ediniz .(Herkes birbirinin omzuna niyaz edr)edep erkan düzgün oturmaktır, süku rızan ile cem olmaya niyet ettik. Tu lisan sessiz olmaktır, mümine nişan niyazlaşp barışık şekilde olmak demektir. Ya ilahi senin rızan ile cem olmaya niyet ettik. Cemimizi Kırklar cemi eyle. Niyet ve dualarımızı kabul eyle. Fahri kâinat verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt'ine salavat (hekes salavat getirir. Hep birlikte Fatiha ve İhlas'ınTürkçesi okunur ve salavat getirilir.)

Dede: Salat ve selam sana olsun ya Muhammed Mustafa, salat ve selam sana olsun ya Aliyyel Murtaza, salat ve selam sana olsun ya Haticeül Kübra Fatımaül Zöhre hayrı nisa salat ve selam sana olsun ya İmam Hasanül müşteba, Salat ve selam sana olsun ya İmam Hüseyin hidi Kerbela, salat ve selam sana olsun ya İmam Zeynel aba, Salat ve selam sana olsun ya İmam Muhammed Bakır-ı beka, Salat ve selam sana olsun ya İmam Caferi sıdkı sefa, Salat ve selam sana olsun ya İmam Musayı Kazım cismi pak, Salat ve selam sana olsun ya İmam Ali Rızayı Şah Horasan, salat ve selam sana olsun ya İmam Muhammed Taki, salat ve selam sana olsun ya İmam Şah Aliyyel Naki, Salat ve selam sana olsun ya İmam Hasanül Askeri Gazi, Salat ve selam sana olsun ya İmam Mehdiyi Sahip zaman. Hücredir Burhan, Kutbi Devran. La havle vela kuvvete illa billa Aliyyel azim sadakallahülaliyyel azim

(Zakir çalmaya başlar, herkes dizlerini döver ve 12 hizmet meydana gelmeye başlar.)

DEDE: Bismi Şah Allah Allah hizmetleriniz kabul ola muradlarınız hâsil ola vakitleriniz hayrola hayırlarınız fethola zahir batın cem erenleri nur cemalleri üzerinize ola. Yüce Allah cümlemizi Ehlibeyt'ten ayırmaya hizmet sahiplerinin hüsn-ü himmetlerikerametleri üzerinizde hazır ve nazır ola. El Hak Muhammed Ali utandırmaya. Cehennem narına yandırmaya, 12 İmamlar yardımcınız ola. Niyetlendik vaktin hayrına, girdik 12 İmamlar yolunda İmam Cafer sadık yoluna kıblegahımız Muhammed secdegahımız Ali pirimiz Hünkarımız Hacı Bekteşi Veli gerçekler demine evliya kerametine gönüller birliğine hüühü. Bismi Şah Allah

Allah tecellanız temennanız kabul ola yüzünüz ak gönlünüz pak ola. Bu dergâhta sorulan ahrette sorulmaya. Yüceallah da cümlemizin yardımcısı ola. Gerçeğe hu.

(Post hizmeti genç bir kadın bir erkek gelir.)

Postçu: Destur pirim. Bismi Şah Allah Allah.Muhammed Mustafanıdır bu post, Aliyyel Murtaza'nındır bu post. Hz.Fatma Zöhre Ana'nındır bu post. 12 İmamlar'ındır bu post, Pirim üstadım Hünkar Hacı Bekteşi Veli'nindir bu post. Cem birliğine, sohbet sırlığına, evliya keremine, uğur açıklığına. Dest post eyvallah pirim.

Dede: Bismi Şah Allah Allah erenler postu geldi hizmette yerin aldı. Mümin müslim ikrar verdi ikrarınızdan daim olasınız hakkın didarını göresiniz. Post hizmetlerinin hüsn-ü himmetleri üzerinize hazır ve nazır ola. Hizmetinizden şefaata bulasınız. Gerçeğin demine hü (postun üç katını ya Allah ya Muhammed ya Ali diyerek açarlar ve yerlerine geçerler)

Tezekar: Haydar'ın rahında tenim oldu pak. Yüzüm sürdüm dergâhına eyledim Hak. Kırklar meydanında pirimiz üstadımız ibrikar Selman-ı pak. Şehrilillah, Allaheyvallah. Nefes pirdedir. Hü pirim.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Huda Hakk'ın kabul et hizmeti ey Şah. Bi Hakkı Murteza Alidergâh. Hüseyini alihakkı için bu dergâhtan ayırma bizi ey gani Şah. Erenlerden hayırlı himmet, Şehrilillah Allah, eyvallah. Gerçeğe hu mümine ya Allah, ya Muhammed, ya Ali

(Tezekar iki kadın gelir. Meydana gelirken her bir adımlarında durup "Manayı marifet sırrı hakikat, geldi hizmet-i Muhammed, sükut et ey cemaat" diyip "Allah Muhammed ya Ali deyip ibrikten leğene su dökerler. Yanlarında Gözcü de vardır. 3 adımdan sonra "ya Allah ya Muhammed ya Ali "diyerek birbirlerine sırayla abdest aldırırılar. Daha sonra Dedeye abdest aldırıp hizmetlerini görürler.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah Huda hakkını kabul eyleye hizmetinizi ey Şah bir hakkı Murtaza Ali dergâh Hüseyin'in Kerbela nuru hakkı için bu dergâhtan bizleri ayırma ey padişah. Erenlerinden hayırlı haklı himmet Şehrilillah Allah eyvallah. Gerçeğe hu.

(Çerağ hizmetini yapan kişi tek erkektir. Yere eğilir niyaz eder. Çerağcı Dedenin önüne diz çöker ve Nur Suresi'nden ayetler okur.)

Çerağcı: Bismillâhırrahmanırrahim. Lâ Feta İllâ Ali, Lâ Seyfe İllâ Zülfıkar. Yaradan'ın nuru aşkına (ilk çerağı yakarken) "Yaradan'ın nuru aşkına ya Allah ya Allah ya Allah", (ikinci çerağı yakarken) peygamberliğin nuru aşkına ya Muhammed ya Muhammed ya , (üçüncü mumu yakarken)velayetın nuru aşkına ya Ali ya Ali ya Ali.(O duaları okurken Gözcü Çerağı yakar) Çün Çerağı uyandırdık Fahr Hüdanın aşkına. Seyyid-ül Kevneyn Muhammed Mustafa'nın aşkına. Saki-i Kevser Ali'yyül Murtaza'nın aşkına. Hem Hatice-i Fatima Hayrün Nisanın aşkına. Şah Hasan, Hulki Rıza, Hem Şah Hüseyin-i Kerbela. Ol İmam-ı Etkıya Zeynel Abanın aşkına. Hem Muhammed Bakır Ol Kim Nesli Pak-i Murtaza. Cafer-üs Sadık İmam-ı Rehmüna'nın aşkına. Musa-i Kâzım Serfiraz-ı Ehl-i Hak. Hem Ali Musa Rızayı Sabıran'ın aşkına. Şah Taki ve Bâ Naki Hem Hasan-ül Askeri, Ol Muhammed Mehdi-i Sahibi Liva'nın aşkına. Pirimiz, Üstadımız Hünkâr Hacı i Veli'nin aşkına. Haşredek yanan yakılan Aşıkânın aşkına. Allah Eyvallah, Hû... (Herkes salavat getiri. Zakırçerağ duvazı çalar)

(Çerağcı ayağa kalkar. Sağ eli sol göğsünün üstünde başı hafif öne eğik duasını alır.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah'tan bize ulaşan çerağımız sonsuza dek kılavuzumuz olsun. Çerağımız yansın yakılsın Allah'ın nuru aşkına çerağımız yansın yakılsın peygamberliğin nuru aşkına çerağımız yansın yakılsın tüm velayetin nuru aşkına, velayetin Şahı İmam pir aşkına çerağımız yansın yakılsın Ehlıbeytin nuru aşkına, çerağımız yansın yakılsın varlığımız, birliğimiz dirliğimiz ve ülkemizin aydınlığı aşkına. İlahi Yarabbi bizleri ilahi nurundan feyz alan kullarından eyle. Peygaberlerin, Ehlıbeytin, velilerin ilmini yol gösterici eyle çerağ gibi ışık vermemizi nurundan nasiplenmemizi bizlere mazhar eyle. Mum gibi eriyip hak aşkına insanlara ışık saçanlardan eyle. Burda hizmet edenleri Muhammed ya Ali. Himmetlerinden mahrum eyleme. Sonsuza dek bu çerağ yolumuzu ve yaşantımızın ışığı ola yüce Allah cümlemizin yardımcıısı ola. Gerçeğe hü ya Allah ya

(Üç kadın Süpürgeci hizmeti için gelirler.)

Süpürgeciler: Destur pirim.

Dede: Destur himet erenlerden olsun. (Üç adımda Dedenin önünde dururlar)

Süpürgeciler: (ilk adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) Allah, (ikinci adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) muhamed, (üçüncü ve son adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) ya Ali, gerçeğin demine hü

(Üçü de sağ elleri sol göğüslerinin üzerinde Dedenin önünde dizilirler ve dualarını okurlar.)

Süpürgeciler: Üç bacı idik, Gürüh-u Naci idik, Kırklar Ceminde süpürgeci idik. Süpürgeyi süpürdü Selman, körolsun Yezidi Mervan, zuhura gelsin Mehdiyi sahibi zaman. Allah Eyvallah, nefes pirimdedir.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Sahibi Selman, Mülkü Süleyman, Cennette Rıdvan, Carımıza Yetişsin Şah-ı Merdan. Hayır hizmetleriniz kabul, muratlarınız hasıl ola. İsteğinizi dileğinizi Hakk – Muhammed – Ali vere. Gerçeğe Hû!

Dede: Evet canlar tövbe duasına geçiyoruz. . “Esirgeyen bağışlayan Allah’ın adıyla. “Ey iman edenler! Etkili öğüt veren bir tövbe İle Allah’a yönelin. Umulur ki Rabbiniz, çirkinliklerinizi ve günahlarınızı örter ve sizi altından ırmaklar akan cennetlere yerleştirir. O gün Allah, peygamberi ve onunla birlikte inananları utandırmayacaktır. Onların ışığı önlerinden ve sağ yanlarından koşup gelir. Şöyle derler; “Ey Rabbimiz! Işığımızı tamamla ve bizi bağışla! Sen her şeye kadirsin. Her şeye gücün yeter.”

Eksiklerimize tövbeler olsun, tövbe günahlarımıza estağfurullah estağfurullahestağfurullah. Allah’ım Yarabbim benlikten yaramazlıktan, kin ve hasetten gözümüzle gönlümüzle kalbimizle dilimizle ve diğer azalarımızla yapmış olduğumuz günahlarımızın cümlesine bir daha yapmamak kaydıyla tövbe günahlarımıza estağfurullah (3 kez) tövbe ettik pişman olduk döndük senin ululuğuna, yüceliğine birliğine ve rahmetine, birliğine sığındık. Her türlü kazayı, belayı, acıyı, afeti, tufanı, gamı kasaveti def etmeye ve günahları affetmeye kadirsin. Affeyle ey yüce Allah’ım merhametin sonsuzluğuna sığınarak kul beşer hata işler sultan olan da bağışlar niyetiyle özümüzü dara çekip tövbe edip sana yalvarıyoruz. Tövbe günahlarımıza estağfurullah (3 kez) (Dede tövbe duasını ardından da Nadi Ali duasını okur.)

(tüm canlar sağ ellerini öpüp sol göğüslerine götürerek secdeye gidip niyaz ederler ve duayı karşılırl)

Dede: Bismi Şah alahallah.Vakitler hayrola, hayırlar fethola, şerler defola mümin şad ola. Hak Muhammed Ali Gözcünüz bekçiniz yardımcınız ola. 12 İmamlar 14 Masumu Paklar17 kemer bestlerin katarından didarından ayırmaya. Üçlerin, beşlerin, yedilerin,Kırkların gaip erenlerin kutluefendilerimizin himmet ve hidayetleri üzerimizde hazır ve nazır ola. Yüceallah dertlerimize derman hastalarımıza şifa ihsan eyleye. Bizleri dermansız dertlerden, görünür görünmez felaketlerden afetlerden koruya. Cümle geçmişlerimize rahmet eyleye. Yüce Allah yurdumuzu ulusumuzu varlığımızı birliğimizi drliğimizi sonsuz eyleye.yurdumuzun , milletimizin okuduğumuz bu nadi Ali duasının fazileti mürvveti kerameti, himmet-i hakkı için secdeye başını koymuş "Allahllah" diyen diler in de dualarını kabul eyle Yarabbim duası bizden inayet İmam Ali'den, şefaati Muhammed Mustafa'dan kabulü Allah'tan ola. Gerçeğehü mümüne ya Allah ya Muhammed ya Ali.

(Secde halindeki canlar avuç içlerini 3 kere niyaz ettikten sonra kalkarlar. Herkes diz üstünde oturur sağ el sol göğüs üstünde olacak şekilde pozisyon alırlar. Zakir çalmaya başalar. Dede de bu esnada dualar eder. Semaha genç yaşlı kadun erkekten çok kalabalık bir grup semaha dururlar.)

Dede: Hacı Bekteşi Veli buyurur ki : “Semah ariflerin adeti muhiplerin ibadeti taliplerin maksududur. Hak taki semahımız bizim oyuncak şey değil ilahi bir sırdır, mecazi değildir. O kimse ki semahı bir oyun sayar o cifedir. Namazı kılınır kimse değildir.” Der.

Dede: Allah Allah. Semahlarınız saf ola günahlarınız affoladüdüğünüz semahlar, çark-ı pervazlarınız hak için ola seyr için olmaya. Yardımcınız 12 İmam ola. İsteğinizi dileğinizi hak Muhammed Ali ver. Semahlarınız Kırklar semahı ola. Semahı bize bahşeyleyenhz.Muhammed'in şefaati üzerinize hazır ve nazır ola. Duasın bizden kabulü hak Muhammed Ali'den ola. Geğehü

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Tecella ve temennanız kabul ola. Hakkın dergâhına yazılmış ola. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola. Burda sorulan ahrette sorulmaya.yüceallah da cümlelerinizin yardımcınız ola. Gerçeğehü

(Otantik kıyafetlerle orta yaşlı 3 kadın 3 erkek semaha kalkarlar. Halka oluşturarak yavaş hareketlerle semaha başlarlar.)

Zakir:

Canım kurban olsun senin yoluna.

Adı güzel, kendi güzel Muhammed.

Söylenirsin cümle âlem dilinde.

Adı güzel, kendi güzel Muhammed.

Terâzinin bir ucunda Haydar oturur.

Yanı sıra cümle ümmet yetirir.

Elinde de yeşil sancak getirir.

Adı güzel, kendi güzel Muhammed.

Mümin olanların çoktur cefâsı,

Âhirette olur zevki sefâsı.

Onsekizbin âlemin mustafâsı,

Adı güzel kendi güzel Muhammed.

Sen bir Peygambersin şeksiz, gümansız.

Sana inanmayan dinsiz, îmansız.

Teslim Abdal neyle dünyayı sensiz.

Adı güzel, kendi güzel Muhammed.

(Semahçılar kadın erkek sıralanırlar, kolarıyla birbirlerini sırtlarından sararak Dedenin huzurunda dara dururlar.

Dede: Allah Allah ,hayrı hizmetiniz kabul ola, muradınız hasıl ola. Semahlarınız saf ola günahlarınız affola. Semahlarınız 72 milletin gönlünü tavaf etmiş ola. Gerçeğehü mümine ya Ali. Dede: Bismi Şah Allah Allah. Tecella ve temennanız

kabul ola. Hakkın dergâhına yazılmış ola. Burda sorulan ahrette sorulmaya.yüceallah da yardımcınız ola. Gerçeğehü

(Genç 4 erkek 3 kadından oluşan bir semah grubu çıkar.)

Zakir:

Medet Allah, ya Muhammet, ya Ali

Yusuf kuyusunda zindana düştüm

Gül bengi çekilen Bektaş-i Veli

Gayretiniz yok mu ummana düştüm

Hü hü hü ummana düştüm

Fatime ananın etegin tuttum

Server Muhammed'e göz gönül kattım

Imam Hasan ile çok mehtap sattım

Şah Hüseyin ile dükkana düştüm

Haydar Haydar Haydar dükkana düştüm

Imam-i Zeynel'e can kurban ettim

Muhammed Bakir'la musayib tuttum

Cafer-i Sadik'a göz gönül kattım

Naci deryasında ummana düştüm

Hü hü hü canan ya Ali

Musa Kazim Şah Riza'ya kavuştum

Kerbela çölünde cenge giriştim

Yezit ordusuyla hayli vuruştum

Yaralandi sinem al kana düştüm

Yaralandi sinem sinem al kana düştüm

Taki Naki Askeri'dir nurumuz
Mehdi magarada gizli sirmimiz
Cebrail önümüz, Cerrah belimiz
Kırklar'ın Cem'inde erkana düştüm
Haydar Haydar Haydar erkana düştüm

Oniki Imam Dergahi'nda ünüm var
Gece gündüz sohbetim var demim var
Çok günahim varsa neden gamim var
Ali gibi şahî merdana düştüm
Haydar Haydar Haydar canan ya Ali

Kul Himmet Üstadim bu nasıl yazı
Lezzet verir şirin muhabbet tuzu
Ali'nin alında zöhre yıldızı
Meyli muhabbeti selvana düştüm
Haydar Haydar Haydar selvana düştüm.

(Semahçılar yarım daire halinde yüzler içeri gelecek şekilde Dedenin önünde dara dururlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah .Allah Allah , semahlarınız saf ola kötülükler defola. Döndüğünüz semahlar hakın dergâhına yazılmış ola. Semahlarınız 72 milletin gönlünü tavaf etmiş ola.sevgi tüm insanlığın rehberi ola. Döndüğünüzemahlar hak için ola seyr için olmaya. Dünyada insanların kucaklaşmasına vesile olmuş ola. El ele ve gönül gönüle vererek kardeşlik ve dostluk bağını oluşturmuş ola. Serçeşmehünkar Hacı Bekteşi Veli ile cümle seyyid evladı ocakların, pirlerin himmetleri üzerinizde hazır ve nazır ola. Semahınız Kırkların dergâhına yazılmış ola. Duası bizden kabulü hak Muhammed Ali'den ola. Gerçeğehü mümine ya Ali.

Dede: Bismişah Allah Allah. Tecella ve temennanız kabul ola. Hakkın dergâhına yazılmış ola. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola.burda sorulan ahrette sorulmaya.yüceallah da yardımcınız ola. Gerçeğehü

(Tüm semahçılar Dedenin önünde tekrar secdeye gidip aynı niyazı ederler ve yerlerine geçerler. Arkasından saka hizmeti gelir. Saka hizmetini bir kadın bir erkek yapar. Sakkacı erkek Çerağcıdır. Saka duasını okur. Canlardan da duaya katılanlar olur ve ağlama sesleri duyulur.)

(Sakkacı yere niyazda bulunur. Dizlerinin üzerinde Dede saka duasını okur dinler.)

Dede : Nur ola Allah sır ola Allah içenler şifa bula Allah. Dertlerinize derman hastalarınıza şifa vere Allah. Hz. İmam Hüseyin'den gelen engür suyu ola Allah. Gerçeklerin demine hü (Sakkacı saka suyunu "sakkayı ya Hüseyin" Dedelere sunar. Herkes ayağa kalkar, el ele tutuşur ve mersiyeye eşlik ederler. Ağlayanlar çoktur. Dede aralarda şiir olarak mersiyeye devam ederler. Herkes ellerini çapraz bir şekilde göğsünde bağlar.)

Zakir: (Ağır bir makamla söyler.) Verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt'ine canı gönülden salavat. Salavat getirilir. Herkes yerine oturur)

Dede: Değerli canlar münacat duamız için ellerimiz açıyoruz. Ey yüce Allah'ım ellerimiz açtık boyunlarımızı büktük sana yalvarıyoruz. Dualarımızı dergâhı hizmetinde kabul eyle. Sana açılan ellerimizi boş çevirme Yarabbi. Allah'ım sana şükürler olsun

(Üç kadın Süpürgeci hizmeti için gelirler. Üç adımda Dedenin önünde dururlar. Yanlarında Gözcü de vardır.)

Süpürgeciler: (İlk adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) Allah, (ikinci adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) muhamed, (üçüncü ve son adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) ya Ali.

(Üçü de sağ elleri sol göğüslerinin üzerinde Dedenin önünde dizilirler ve dualarını okurlar.)

Süpürgeçiler: Bismişah Allah Allah! Hüseyini Kербela için gözlerim yaştır. Zalimlerin bağı kara taştır. Erenler yolunda Ali'yyül Murtaza Baştır. Kırklar meydanı'nda pirimiz üstadımız Seyyidül Farraştır. Eyvallah Pirim. Nefes Pirimdedir.

Dede: Bismi Şah Allah Allah, hayır hizmetleriniz kabul ola, muratlarınız hasıl ola, isteklerinizi dileklerinizi Hak Muhammed Ali vere, Seydi Faraş Hazretlerinin himmetleri üzerinize hazır ve nazır ola, huzurunda bulunduğumuz Abdal Musa hazretlerinde yaptık dua ettik dileklerinizi kabul eyleye Yarabbim . Sizler de yapmış olduğunuz himmetlerden hayır ve haseret göresiniz. O Fatma'tül Zehra'nın himmetine nail olasınız. Cenabı Allah dualarınızı dergâh hizmetinde kabul eyleye. Gerçeğe hü mûmine ya Ali

(Süpürgeçiler dualarını aldıktan sonra geri geri yerlerine geçerler. Lokmacı bir kadın bir erkek ellerinde lokma tepsisiyle gelirler. Yanlarında Gözcü vardır. Yeri niyazlar elinde lokma tepsiyle Dedenin huzuruna çıkar.)

Lokmacı: Destur pirim. Bismi Şah Allah Allah. Evvelallah diyelim kadim Allahdiyelm geldi hak sofrası ya Şah diyelim. Hak versin biz yiyelim. Deminehü diyelim. Kadim Allah eyvallah.hü pirim

Dede: Allah Allah Bismi Şah Allah Allah. Lokmalarınız kabul ola, muratlarınız hâsıl ola. Dergâha yazılmış ola. Getirdiğiniz lokmaların yüzü suyu hürmetine dildeki dileklerinizi gönüldeki muratlarınızı vere. Kazalarınıza kalkan belalarınıza bekçi ola. Bir lokmanız bin bir kazayı belayı defetmiş ola. Pişiren getiren kollar ağrı acı görmesin. Artsın eksilmesin, taşsın dökülmesin gerçeğe hü. (Lokmacılar yere secdeye gidip niyaz ettikten sonra yerlerine geçerler. Çerağ hizmeti gelir.)

Lokmcı: Canlar elimizde yok tartı ve terazi herkes oldu mu hakkına razı?

Canalr: Razıyız

Lokmacılar: Allah da sizden razı olsun. (Lokma tepsisi Dedenin önüne götürülür bir parça lokmayı eline alır ve "Bu da rıza lokması olsun" der. Bu tepsideki lokmalar ön sıralardaki canlara dağıtılır.)

Çeağcı: Destur pirim. Rahman ve rahim olan Allahlın adıyla. Lafeta duası. (İlk mumu söndürürken) Yaradan'ın nuru aşkına ya Allah (3 kez), peygamberliğin

nuru aşkına (2. Mumu söndürürken) ya Muhammed(3 kez), velayetin nuru aşkına(3. Mumu söndürürken) ya Ali (3 kez)

Dede: Bismi Şah Allah Allah batın oldu çerağı nuru Ahmet zahir oldu şemsi aynı Muhammed Allah eyvallah hü destur. Hayır hizmetinden şefaata bulain. (Çerağcı Dede postunu niyaz eder ve yerine geçer.)

(Post hizmeti için bir kadın bir erkek gelirler. Postu "ya Allah ya Muhammed ya Ali diyerek toplayıp Dedenin önünde dara dururlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah post kadim ola inkâr yok ola burda sorula ahrette sorulmaya İslah ola altı sır ola üstü gerçeğe hü. (Postçular postu niyaz ettikten sonra yerlerine geçerler. 12 hizmet toplanıp Dedenin huzurunda sağ ellerini sol göğüslerine götürerek dara dururlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allahallh bir Muhammed Ali yolunda Ali ceminde her ne niyetle her ne gönülle postlarımıza hizmet ettiniz, hizmetleriniz kabul ola muradlarınız hâsıl ola. Hak yardımcınız ola. Gerçeğe hü. (Postçular postu niyaz ettikten sonra yerlerine geçerler. 12 hizmet toplanıp Dedenin huzurunda sağ ellerini sol göğüslerine götürerek dara dururlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah, ey yüce Allah'ım senin rızan için yaptığımız ibadetleri, okuduğumuz duvazları, tevhidleri, verdiğimiz gülbenkleri, döndüğümüz semahları, getirilen lokmaları degah hizmetinde kabul eyle Yarabbi. Svgin ve rahmetinle bizleri ödüllendir Allah'ım. Ey yüce Allah'ım sen bizleri senden, hak Muhammed Ali yolundan hak resulü hak muhammdmustafa'dan onun masum ve pak olan Ehlibeyt'inden bizleri ayırma Yarabbi. Bizlere hak erenlerin izinden yürümemizi nasip eyle. Yaptığımız ibadetlerimizi Muhammed Ali dergâhında sırrı Kerbela hakkı için kabul eyle Yarabbi. Muhammed Ali yoluna hizmet edenlerin hizmetlerini kabul eyle. Hizmet sahiplerinin keşvi kerametleri hüsnü hizmetlerini her daim üzerlerimizde hazır ve nazır eyle. Ernlerden haklı himmet Şehrilillah eyvallah. Gerçeğe hü

Bismişah Allah Allah tecellanız temnnanız kabul ola. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola. Bu meydanda sorulan ahrette sorulmaya. Duası bizden kabulü Hak Muhammed Ali'den ola. Gerçeğehü mümine ya Ali (Dua bitince yere secdeye gidip avuç içleri yukarı gelecek şekilde yere koyarak önce sağ sonra sol sonra tekrar sağ avuç içlerini niyaz ederler. (Cem biter)

Ihlamurkuyu Cemi

(Canlar meydana daire şeklinde oturmuştur. Kadın erkek karışık vaziyettir.)

Dede: İkrar duası verip sohbetimize geçeceğiz. (Herkes ayağa kalkar ve sağ elleri sol göğsünün üstüne gelecek biçimde başlar hafif öne eğiktir.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah, geldiğiniz yoldan durduğunuz dardan çağırdığımız pirden şefaath göresininiz.. Darlarınızı divanlarınız kabul ola, muradlarınızı hasıl ola. Dergâh hizmetine yazılmış ola. Darına durduk ya Allah ya Allah ya Allah, divanına durduk ya Muhammed ya Muhammed ya Muhammed, keremine sığındık ya Ali ya Ali ya Ali, inayet eyleyin ya 12 İmamlar, yol gösterin ya 14 masum-u paklar, yardım eyleyin ya 17 kemerbest, ceminize alın ya Kırklar, bağışlanmak senin yüzün suyu hürmetine olsun ya pirimiz üstadımız Hacı Bekteşi Veli. Rabbim darlarınızı divanlarınızı dergâh hizmetinde kabul eylesin. Gerçeğe hü mümine ya Ali.

Canlar: Ya Allah, ya Muhammed, ya Ali

(Herkes önce yere avuçları aşağı gelecek şekilde secde edip ardından önce sağ sonra sol sonra tekrar sağ elin üstünü niyaz ederler ve Dedeler oturup izin vedikten sonra canlar da yerlerine otururlar)

Dede: Sevgili canlar sizleri Hak Muhammed Ali ve yüce Ehlibeyt'in aşkı ile selam ediyoruz. Onların himmetleri yol göstericimiz olsun inşallah. Hepinize hoş geldiniz der aşk ile niyaz ederim. Evet, dostlar hepinizin bildiği gibi bugünün anlamı bizler için çok büyük, çok önemli. Hz. Şah merdanın, Aliyyel Murtazanın velayet makamına seçildikleri gün. Hz. Ali Gadirhum Bayramı mübarek olsun diyorum. Yüce Peygamber'imiz Hz. Muhammed Mustafa (sav) son kabe ziyaretinde veda hacında bulunurken o yerine Hz. İmam Ali'yi düşünürken Cenabı Allah gerçekleştirdi. Hz. Muhammed Mustafa (sav) kâinatın güneşi iki cihan serverimuhammed Mustafa'mız haca gideceğini söyleyince bütün müminler akın akın Mekke'ye geliyorlar. Ve onlarla birlikte iki cihan serveri (sav) hac ifasını yerine getirmek için yola çıktı. Medineden yola çıkınca o günki koşullarda onunla birlikte olanların sayısı birçok kaynak farklı bir şekilde bildirirken fakat bunun 90000in üzerinde olduğu bir gerçek. 120 diyen var, 114 diyen var, 124 diyen var ama biz bunun asgarisini alalım. 90000'in üzerinde sahabelerle müminlerle hacını gerçekleştirecekti. Medine'den yola çıktı. O gün Şahı merdan Aliyyel Murtaza da

yemendeydi. O da yemendeki müminlerle, peygamber sevenlerle birlikte yola çıktı ve hac olayı Mekke’de gerçekleşti. Tarih hicretin 10. Yılı ve zillice ayının 18. Günü. Bu Gadirhum noktasındaki buluşma tarihi. Hz. Peygamber’imiz haccını tamamladıktan sonra Mekke’ye hareket etmek üzereydi ve bu şekilde yanında Medine’den onunla yola çıkanlarla birlikte tekrar dönecek ve hareket edecekti. Onunla birlikte olanlar da onunla harekete geçtiler ve bugün Gadirhum diye adlandırılan o bölgede, o vahada Allahu Teala, Cebrail emin vasıtasıyla ona ayeti nazil etti. O ayet Maide Suresi’nin 67. Ayeti idi. Ve o ayet Cebrail’i emin Peygamber’imize iletirken sen Allah’ın resulüsün ve bunun gereğini yapmak zorundasın dedi. Ve Hz. Peygamber’imiz onun gereğini yaptı ve ayetin içeriği şöyle değerli canlar: “ Ey peygamber, sana indirileni tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan onun elçiliğini yapmamış olursun. Allah seni insanlardan korur. Şüphesiz ki Allah kafirler topluluğuna hidayet etmez.” İşte bu ayet Hz. Peygamber’imizin Cenabı Allah tarafından çağırıldığını ve onun da Hakk’a yürüyeceğini ifade ediyordu. Bu ayeti kerime aynı zamanda kudreti Ali’nin velayetini de işaret ediyordu. Hz. Peygamber’imizden sonra İslamiyetin vasisi, vekili olacaktı Şah-ı Merdan Aliyyel Murtaza. Tabi niteliklerine bakıldığı zaman bir başkası düşünülemezdi değil mi değerli canlar. O ilk Müslüman. O peygamberin risaletini kabul eden ilk insan. O kabede doğan yek insan. Ve Peygamber’imizin deve semerlerinden yaptığı minbere çıkararak söyledi. Ve Şah-ı Merdan Aliyyel Murtaza’yı yanına çağırarak kolunu öyle bir yukarı kaldırdı ki kolunun altındaki beyazlık bile görüldü. “Ben Ali’yim Ali benim” dedi beni seven onu da sevdim, bana itaat eden ona da etsin dedi. Ben kimin Mevla’sıysam Ali de onun Mevla’sıdır. “dedi. Orda bir takım kendini bilmez Hz. Peygambere şirk koşanlar- öyle diyelim- “Nasıl sen osun da sen?” Dediğinde Hz. Peygamber’imiz ile Şah-ı Merdan Aliyyel Murtaza tek vücut oldular. Evet, tek vücut iki ayrı baş. Buna rağmen onlar tatmin olmadılar. Tabi Hz. Peygamber’imize aynı zamanda Maide Suresi’nin 3. Ayeti de nail oldu. Bu da şunu içeriyordu. “Bugün dinimizi size ikmal ettim. Size verdiği nimeti tamamladım. Sizi size din olarak İslam’ı seçtim demiştir. Hz. Peygamber Muhammed Mustafa iki cihan serveri kâinatın güneşi artık risalet görevini tamamladığını o ayeti kerimede de dile getirdi. Orda bulunan bütün sahabeler ve ileriye gidip biraz yol alanları da geri çevirip Gadirhum bölgesinde toplayarak bunu tebliğ etmiştir. Yani Şah-ı Merdan Aliyyel Murtazanın evliyalar Şahı Haydarı Kerrar’ın Allah tarafından velayet makamı verildiğinin en iyi ispatıdır bu ayeti kerimeler. Bunu birçok Sünni kaynakta da görebilirsiniz. Sünni kaynaklara baktığınız zaman çok da önemsedikleri

Buharileri Tirmizileri o dönemdeki bir mezhebin başı olan İmam Şafi gibi Ahmed Hamberi gibi Maliki gibi o dönemin mezheplerinin başında olan imamlar da buna olan şahitlik ederler, tanıklık ederler ve birçok eserlerinde de bunu adeta ispatlarlar. Buna rağmen birtakım insanlar birtakım yaklaşımlar bunu kabul etmez ama bunun doğru olanı budur. Gadirhum olayı İslam tarihinin realitesidir. Peki, gelinen noktada ne oldu. Hz. Peygamber'imizin Şah-ı Merdan Aliyyel Murtaza'ya işaret etmesine rağmen yanına çağırıp onu kendisinden sonra velayet makamına getirmesine rağmen, peygamber değil velayet makamına getirmesine rağmen, vasi görevini vermesine rağmen ne yapıldı orada? Şah-ı Merdan Aliyyel Murtaza'nın hakkı gasp edildi. Yerine deyim yerindeyse üçü bir araya gelip hükümet kurdular. Ve o günkü o Gadirhum olayında bu şahıslar "Hayırlı olsun ya Ebu Talib'in oğlu" deyip kendilerine biat etmişlerdir. "Sen artık bütün müminlerin emirisin." Dediler. Buna rağmen Hz. Peygamber'imizin hak döşeginde olması yine Peygamber'imiz o Allah'ın resulüdür, o günün realiteleri, bütün gerçekleri görebilendir. Dedi ki "Bana bir kâğıt kalem getirin size bir ücret yazayım." Dedi. O dönemde hazret denilen – hazret sayın demek- Hz. Ömer'in "Hasta bir adamın söylemleridir." Deyip Hz. Peygamber'imizin sesi üzerine bir ses çıkararak bugünkü olayı deyim yerindeyse kamufle etmiştir. Ve Hz. Peygamber'imizin yazılı ücret yazmasına izin vermemiştir. İşte bu şekilde Hz. Ali'nin de hakkı gasp edilmiş oldu. Gidip bir noktada bir araya geldiler. Hükümeti kurdular ve yaş gereği Ebubekir daha yaşlı olduğu için onu halife seçtiler ve Hz. Ali'nin böylelikle o hilafet hakkı İslamiyet'in vasi ve vekilliği elinden alınmıştır. İşte Alevi Sünni kırılma noktası bu değerli canlar bu eylem bu hareket toplumu ikiye ayırmıştır. Bakın Hz. Peygamber'imizin 23 yıllık Risalet dönemi vardır. O Risalet döneminde – o döneme asr-i saadet dönemi diyoruz.- o dönemde kimse ne Alevi'ydi ne de Sünni'ydi. Biraz sonra sevgili hocam bun sizlere daha farklı boyutlarla izah edecektir. 23 yıllık Risalet döneminde böyle bir şey söz konusu değildi. Hz. Peygamberin çatısı altında, İslamiyet'in bünyesi altında herkes elhamdülillah Müslüman idi ve kimse kimseyi mezhepleri yönünden ayırmıyordu. İşte bu Gadirhum olayında Hz. Aliyyel Murtaza'nın işaret edilmesi ve hakkının elinden alınması Aliyi sevenler, ahiret diyenler diğer bir ifadeyle Alici oldu, dünya malına tamah edenler işte bir yazarımızın dediği gibi yağlı ekmeği seçenler de Sünni oldu. Bu benim değerlendirmem ve birçok kaynakta da izah edildi. İşte Sünni Alevi olgusu böyle gelişti. Hz. Aliye baktığımız zaman o buna niye sessiz kaldı diyeceksiniz Dede. O Ali ki üstün niteliklere sahip bir zattır. Değil mi. Ama o bir tek şey için bunu yapmadı. Ama o İslamiyet'in istikrarı bozulmasın diye

kendisinden fedakârlık etti canlar gene o güzelliklerini, o tevazusunu göstermiştir. O Aliyyelturaftırturaf. Onun gözünde hiçbir zaman mevki kat makam yoktu o Şah-ı Merdan Aliyyel Murtaza ydı. Efendim bazen anlatılır. Orda dinliyoruz. Özellikle ramazan ayında sohbetler olur onları dinleriz. Orda tabi ki Ebubekir'in İslamiyet'e verdiği bir hizmet var bu inkâr edilemez. Ama Ebu Bekir'in siddıklığı anlatılırken Hz. Ali'nin o hicret ettiği hicrete mecbur bırakıldığı 622den kimse söz etmez. Hicrete zorlandı. Hz. Muhammed Mustafa'ya (sav) bugün iki cihan serverine suikast planı vardı. Mekke'yi terk etmek zorunda kaldı. Amcası Hz. Ebu Talib'i de kaybetmişti. Artık o Mekke'nin ileri gelenleri Peygamber'imiz üzerinde baskıyı kurmuşlardır. Peki, Şahı merdan kaç yaşlarında o sırada?13 yaş civarındadır. Ve o Hz. Ali kerimullahı vecde eminle mümin, Peygamber'imiz Hz. Muhammed Mustafa (sav)'nın yatağına yatmıştır. Yarabbilâlemin bu nasıl bir teslimiyettir ki üzerine doğrultulan kılıçların kamaların kesici aletler karşısında kılı bile kıpırdamıyor. İşte teslimiyet budur. Peygamberi sevmenin, peygamber yoluna ölmenin yolu da budur. Aynı zamanda kuran bir ayetinde de bunu dile getirir. "öyle insanlar vardır ki canın inandıkları yolunda feda ederler. "siz bunu daha iyi bilirsiniz. İşte Hz. Şah-ı Merdan Aliyyel Murtaza'nın Hz. Muhammed Mustafa için gösterdiği bedel canıydı. Canıyla teslim olmuştu. Peki, böyle bir teslimiyet varken İslamiyet hasbelkader hizmet edenler böyle öne çıkarılırken Hz. Ali'nin bu yanından söz edilmez bizleri üzen nokta bu. Bizleri en çok üzen bu. Şimdi o Ali ki Cenabı Allah tarafından ona 300 e yakın ayet indirilmiş. Şah-ı Merdan Aliyyel Murtaza ile ilgili 300 ayet vardır. Gene Ehlibeyt ile ilgili sayısız ayet vardır. Hocamızın biriyle konuşuyoruz. Şunu söyledim. Dedim ki: "Hocam siz ilahiyat okumuşsunuz. Biz Dedeler böyle bir şans bulamadık ama şura suresi 23. Ayet ne der Allah aşkına. Der ki "Ey Muhammed de ki size tebliğ ettiklerimin karşılığında bir ücret istemiyorum. Yakınlarımı sevin." Doğru mudur? Doğrudur. E biz de onu yapıyoruz. Peygamber'imiz Hz. Muhammed Mustafa (sav)nın o ciğerparelerini seviyoruz. O gözünden sakındığı, ciğerparem dediği, ağlamalarına bile dayanmadığı onun o evladım dedikleri o gençlerin efendilerini seviyoruz. Bunun neresi yanlış dediğimizde kem küm. İşte aradaki fark bu. Bizler o İslamiyet'in özyüz değerli canlar. Onun için Alevi olduğunuz için kendinizle onur duymanız gerekiyor diye düşünüyorum. Sizler Hak Muhammed Ali yolu sevenleri, Ehlibeyit aşıklarımız. İşte Gadirhum olayının bizim için önemli noktası, önemli yanı o realite bu. Hz. Ali'nin hakkının gasp edilmesi. E tabi gasp edilmelere geldikçe uzun konular var. Sizleri pek fazla tutmak istemiyorum. Hocama biraz sonra mikrofonu vericem, onu tanıtıcamsize.ve o gasp edilmeye gelirken bir şeye daha

değirmek istiyorum tekrar. Aynı gasp olayı Hz.fatmayızöhre ye da yapıldı. Fetih dağlarında Peygamber'imizin beşte birlik bir hakkı vardı. Yani hayatını idame edebilmesi için yani yaşamını sürdürebilmesi için böyle bir hakkı vardı. O da Ebubekir tarafından elinden Ali'ndi. Peygamberin varisi olamaz dedi. Peygamberin varisi olamaz dedi. Bu ne hak hikmettir ki diğer 3 hak peygamberin varisleri oluyor da, Musa'nın Harun'u oluyor da Hz. Muhammed için Ali olmuyor, onun ancak sadakası olur denilip Hz. Fatma'mızın o fetih bağlarındaki yeri de gasp ediliyor. Yani o kadar Ehlibeyt'e yanlış var ki hangisini anlatalım. Dolayısıyla Hz. Peygamber'imizin vasi ve vekili oluşunun önüne geçildi. Bizler de bugün onu anlatmak, onun önemini anlatmak için buraya toplandık. Ben tekrar bayramınız kutlu olsun diyorum. Gadirhum bayramınız. Cenabı Allah sizi hak Muhammed Ali yolundan ayırmasın inşallah diyoruz. Ve aramızda hepimizin de bildiği gibi TV ekranlarından da tanıyoruz özellikle Perşembe günleri çok da güzel bir sohbet oluyor hocamızın modaretorlüğünde. Ona da bakıyorum yetişebildiğim kadar. Rıza Zelyurt la birlikte yapıyor. O aynı zamanda ilahiyat okumuş din dersi öğretmenliği var. Şimdi Mustafa hocama veriyorum. O da günün anlam ve önemiyle ilgili Gadirhum bayramıyla ilgili sizlerle sohbet edecek. Buyrun hocam.

Dede: Dedelerimin desturuyla. Sözlerime başlıyorum. Değerli canlar. Sözlerime Dedelerimizden aldığımız desturdan sonra şöyle devam edelim. Esirgeyen, bağışlayan Allah'ın adıyla. Varlıkları kendi varlığından var eden yüce var ediciye övgüler olsun onun elçisi Hz. Ahmed-i Muhtar Muhammed Mustafa (sav)ya salat ve selam olsun. Hz. Ahmed-i muhtarın Ehlibeyt'ine salat ve selam olsun. Cümlesinin şefaati üzerimize olsun. Himmet ve inayetleri üzerimize olsun. Canlar, bayram kutlaması için cem olduk. Ceme çağrıldık. Çağrıya icabet ettik. Zira biz hakkın çağrısına icabetle mükellef müminleriz. Zira kuranı kerimde Cuma suresi 9. Ayet-i kerimde buyurur ki “Ey inanalar, cem olmak için cem olma günü hakkı zikr etme için çağrıldığımızda işinizi gücünüzü ticaretinizi bırakın ve hakkı zikretmeye koşun. Umulur ki bu sizin için daha hayırlıdır.” Bakın canlar cem olma günü Cuma diye geçiyor ayeti kerimde cem olma günüdür. Bugün de cem olma günüydü. Özel bir cem. Bayram cemi. Gadirhum bayramı cemi. Bayram cemine davet olundunuz, çağrıldınız çağrıldık ve biz bu çağrıya icabet ettik, geldik, cem olduk. Bayram kutlamak için cem olduk. Bayramınız kutlu olsun canlar. Gadirhum bayramını kutluyoruz. Gadirhum sözünden başlayalım isterseniz öncelikle. Gadirhum bayramı. Neden bu bayramın adı Gadirhum bayramı. Başak isimleri de var aslında. Söz gelimi velayet bayramı ama daha ziyade Gadirhum bayramı sözü

yaygın olarak kullanılıyor. Nereden geliyor bu söz. Mekke ile Medine arasında bir yer var. O yerin adı “Radirulhum”. Radir Arapçada küçük göl demek, yani gölcük. Hum da o mevkiinin adı. Yani radirulhum: hum gölcüğü, hum gölü demek. Peki, bu bayramın o mekânla alakası nedir. O mekânda çok önemli bir hadise cereyan ettiği için o hadisenin yıl dönümünde yapılan bayrama o yere nispetle o isim verilmiş. O nedenle Gadirhum bayramı denilmiş. Zira peygamber efendimiz Hz. Ahmed-i Muhtar İmam Ali’nin velayetini ilan etmek için irat ettiği söylevi orada gerçekleştirdi. Yüce Peygamber’imiz veda haccını gerçekleştirdikten sonra Mekke’den Medine’ye dönerken Cenabı Allah’tan ona bir vahiy geldi. Dedemiz az önce değindi. Maide Suresi 67. Ayeti kerime sofrâ bölümü 67. Söz. Türkçe olarak ifade edersek. Orada der ki, Yüce Allah Hz. Ahmed-i Muhtar Muhammed Mustafa’ya seslenir der ki: “Bismillah. (Arapçasını okur.)Ey elçi, ey elçim. (Arapça devam eder)duyur ilet. Sana indirilen şeyi insanlara ilet ulaştır. Rabbinden sana indirilen şeyi. Eğer bunu yapmazsan sana indirilen o şeyi ulaştırma görevini yapmazsan, Risalet görevini yapmazsan peygamberliğin, risaletini, nübüvvetini tamamlamamış olacaksın. Bunu insanlara duyur bunu yapmazsan risalet görevin tamamlanmamış olacak ve Allah seni... İnsanlardan koruyacaktır, çekinme. Allah kâfirler topluluğunu hidayete ulaştırmaz. (Arapça okur). Evet, bu ayeti kerime peygamber efendimize nakledildiğinde –mealen tekrar toparlayalım- diyor ki: ey resul, senin bir görevin daha var. O görevini de yerine getirmelisin ki peygamberlik, Risalet, nübüvvet vazifen tamamlanmış olsun. Bunu yapmaktan sakın çekinme çünkü Rabbin seni koruyacaktır. “demek ki Cenabı Allah’ın peygamberden o yapmasını istediği vazife çok büyük bir vazife. Çok tepkilere maruz kalacak bir vazife ki Allah sakın insanlardan çekinme, Rabbin seni koruyacaktır diyor. Ve öyle bir şey daha diyor ki bunu yapmazsan risaletini tamamlamamış, peygamberlik görevini ikmal etmemiş olursun. Bakınız burası çok mühim. Bunu dediğinde Cenabı Allah Peygamber’imizin risaletinin, nübüvvetinin son birkaç ayı – çünkü Hz. Peygamber birkaç ay sonra hakka yürüyecek- yani 23 yıl yaklaşık. Yani 22 yıl 2 ay 20 gün diyor kaynaklar. Ortalama diyoruz 23 yıl. Yaklaşık 23 yıl peygamberlik vazifesi tamamlanmamış olacak. Öyle bir görev. Öyle ağır bir görev. Nedir o görev. Cenabı Allah bildiriyor, diyor ki Ali’nin velayetini ilan et, Ali’nin velayetini ilan et. İşte görev budur. Bakınız insanların tepkisinden çekinme. Ali’nin velayetini ilan ettiği için peygamber insanlar neden tepki gösterebilir, gösterdiler. Neden gösterdiler Ali’nin hakikatini kabul etmedikleri için, Ali’nin sırrına vakıf olmadıkları için tepki gösterdiler. Şimdi şöyle bir birlikte düşünelim. Allah vardır ve birdir. İnanmış mı?

Canlar: Allah Allah

Dede: ama inanmayanlar var mı? Var. İnanmayanlar var diye Allah bir ve var olmaktan uzaklaşıyor mu haşa. Uzaklaşmıyor. Peki, Allah'ın bizim ona inanmamıza ihtiyacı var mı? Haşa. Biz inansak da Allah var inansak da Allah var. Gelelim nübüvvet. Hz. Peygamberin nübüvvetine inanmak da bir iman gereği mi evet, iman gereği. Peygamberin nübüvvetine inanmalıyız. Biz müminleriz inanıyoruz. Ama inanmayanlar da var. İnanmayanlar inanmıyor diye peygamberin peygamberliği ortadan kalkmış mıdır haşa. Kalkmamıştır. Şimdi bakın, insanların önemli bir kısmı Allah'ın varlığına inanır bir şekilde Hristiyan'ı, müsavisi, diğer dinleri bir yaratıcı kudrete, bir tanrıya inanırlar. Ondan daha az bir kısmı peygamberliğe inanır. Ondan daha da az bir kısmı velayete inanır. İşte velayete inananların sayısı Allaha ve nübüvvetine inananların sayısından daha azdır dünya çapında. Birileri velayeti reddediyor diye İmam Ali'nin velayeti hakikat olmaktan haşa çıkar mı çıkmaz. Bunu neden söylüyorum. İmam Ali'nin velayetini Hz. Peygamber kabul etti ise ve Hz. Ali veli ise, veliyullah ise niye sadece buna Aleviler inanıyor diğerleri inanmıyor. Bir biz mi doğruya ulaştık bir biz mi inanıyoruz, bir biz mi keşfettik hakikati. Evet, evet. Şüphesiz Allah'a ant olsun ki gerçek imana sahip olanlar bizleriz. Çünkü velayete iman bir mümin olmanın en başta gelen gereklerinden birisidir. Zira la ilahe illallah Muhammedül resulullah Aliyyel veliyullah demeden iman ikmal etmez, tamamlanmaz. O yüzden biz sürekli ya Allah ya Muhammed ya Ali diyoruz. Üç iman esası. Birinden olsun vazgeçmiyoruz. Hak Muhammed Ali diyoruz. Birileri Allah deyip bırakıyor. Birileri Allah Muhammed deyip bırakıyor. Yoldan dönüyor. Birileri Allah deyip yolu bırakıyor. Bir kısmını yürüdükten sonra vazgeçiyor. Birileri biraz daha ilerliyor. Allah Muhammed diyor. Biraz daha yürüyorlar. Biz ise yolun tamamını yürümeye azmetmiş insanlarız ki Allah Muhammed ya Ali diyoruz. Yolun tamamı Allah Muhammed ya Ali. Ali'nin velayetine iman böyle bir şeydir. Kıymetli canlar. Alevilikte özet itibarıyla imanın üç esası vardır. Demin söyledik. Allah'ın varlığına iman, peygamberin nübüvvetine iman, Ali'nin velayetine iman. Bununla birlikte, bu özet, genel hatlarıyla söylenen ama biraz daha detaylara indiğimizde Alevilikte imanın şartı olarak şu ilkeleri görüyoruz. Tevhid, nübüvvet, velayet, adalet ve meat. Bunlar iman ilkeleridir Alevilikte. Ne demek: tevhid: Allah'ın varlığına ve birliğine imandır. Nübüvvet: Hz. Peygamberin ve diğer peygamberlerin peygamberliğine imandır. Velayet: Hz. Ali'nin Allah'ın velisi olduğuna inanmaktır. Adalet nedir, meat nedir? Adalet genel bir ahlak ilkesidir

Alevilikte. Şu manaya gelir canlar: Burda biraz daha açık konuşmaya çalışıcım. Alevi diğer İslam inançlarının dışında İslami ekollerde büyük çoğunluk itibariyle söylüyorum. İstisnai gruplar var. Kader inancı vardır biliyorsunuz. Alevilik o kader inancını reddeder de yerine adalet diye bir inanç ilkesi koyar. Adalet ilkesi şu manaya gelir. “Allah adildir, kullarına zulmetmez.” Kendi yazdığı, kendi yaşattığı bir... Den dolayı dönüp de kuluna “sen bunu niye yaptın diye hesap sormaz. Zira Allah böyle bir şey yapmaz. Kullar iradelerinde özgürdür. Ne yaparsa kendi kararlarıyla, kendi iradeleriyle yaparlar. Kulun özgürlüğü demektir adalet ilkesi. Allah adildir, kullarına zulmetmez. Bu manaya gelir. Meat ise ölüm sonrasına dair inanıştır. Öldükten sonra ne olacak, onun inancıdır. Eskolotoji deniyor buna diğer bir tabirle felsefeyle yaklaşırsak. Alevilikten üzerinde fazlaca durulmayan iki ilkedir aslında adalet ve meat. Kitaplarımızda var, kaynaklarımızda var, ulularımızın yazdığı ve ortaya koyduğu eserlerde var. Ama fazlaca sohbet konusu olmuyor. O sebeple söylüyorum. Meat inancı nedir Alevilikte. Ölürse ten ölür canlar ölesi değil inancı vardır. Ölmek yoktur, hakka yürümek vardır. Ama kim nefisini kötülüklerden arındırmış mutmain olmuş, temizlenmiş, Allah’ın rızasına ulaşmış, Mürteza olmuş, Allah’ın rızasına ulaşmış olan nefis, Allah’ın rızasına ulaşmış olan kişi hakka yürür. Günahlara boğulmuş kişi, kötülüklerle boğulmuş kişi ruhu bedeninden ayrıldığında arınma sürecini tamamlamadığı için başka bir donda tekrar dünyaya gelir. Ta ki arınacak, ta ki hakka yürüme noktasına varacak o zaman ancak hakka yürür. Ama biz her ölen canımızın hakka yürüdüğüne inanmak istediğimiz için öyle olduğumuz için, öyle temenni ettiğimiz için hakka yürüdü diyoruz. Gerçekten her ölen hakka yürür mü Allah bilir. Ama biz hepsinin hakka yürüdüğünü dileriz, temenni ederiz. İnşallah hakka yürümüştür. Evet, işte bu da meat inancıdır. Cennet ve cehennem kavramı bunlar sembolik ifadelerdir. Kişi mutlusu ise mesut ise Allah’ın rızasına ulaşmışsa o kişi cennettedir zaten. Kişi sıkıntılar içerisindeyse, buhranlar içerisindeyse, Allah’ın rızasına ulaşamadıysa o da cehennemdedir. Cennet ve cehennem üzerine deyişlerimizde nefeslerimizde ulularımızın pek çok sözü var. Detaylara girip fazla vaktinizi almak istemiyorum. Cennet bir mekân değildir, bir haldir. Cehennem de bir mekân değildir, bir durumdur, bir psikolojik atmosferdir. Aslında bunu yol uluları çok güzel bir şekilde anlatmışlar malumunuz. Değerli canlar dedik ki 5 ilke vardır Alevilikte ahlak ilkesi saydık. Tevhid, nübüvvet, velayet, adalet, meat. İşte imanın bu 5 ilkesi, dinin bu 5 ilkesi Hz. Peygamberin 23 yıllık peygamberlik süresi müddetince, bu müddet zarfında tamamlanmıştır. Bugün canlar İslamiyet’in tamamlandığı gündür, velayetin ilanıyla. Nereden biliyoruz bunu. Gene Maide

Suresi'nin 3. Ayetinde ne diyor. "Bugün size dininizi tamamladım." Hz. Ali'nin velayetini ilan ettikten sonra Hz. Muhammed bir ayet daha geliyor. Maide Suresinin 3. Ayetinde Allah diyor ki: "Bugün size dininizi tamamladım. " ve üzerinizde nimetimi de tamamladım ve size din olarak İslam'ı seçtim diyor. Dolayısıyla bugün biz aslında neyi kutluyoruz. İslam dininin tamamlanmasını kutluyoruz. Velayetle tamamlanmıştır çünkü İslam dini. Bugün dinimiz tamamlandı. İkmale erdi. Bugün kuranını vahyi tamamlandı son vahiy geldi. Son ayet geldi bugün Allah'tan onu kutluyoruz. Son vahiy Hz. Ali'nin velayetidir. Onu kutluyoruz işte değerli canlar. Canlar, Gadirhum bayramınız bir kez daha kutlu olsun bu bayramı her yıl daha büyük coşkuyla kutlayalım. Ama Alevince kutlayalım. Başkalarına özenerek, dejenere olarak, asimile olarak değil Alevince kutlayalım. Nasıl kutlar Aleviler Dedelerinin nefesleriyle, deyişleriyle, gülbenkleriyle kutlar, semahlarıyla kutlar, secdeleriyle kutlar. Dualarıyla kutlar, telli kuraniyle kutlar. Başkalarına özenerek, başkalarına öykünerek, taklit ederek değil, Alevince kutlayacağız. Bakın burada bayram kutluyoruz, Alevince kutluyoruz, can cana kutluyoruz. Cemal cemale kutluyor. Birileri de bir şeyleri kutluyor. Kadınla erkeği aynı mekâna almaktan korkuyor. Biz korkmuyoruz, biz canız. Alevince kutlamak bu işte. Bakın kadın erkek birlikte. Bu özelliği sürdürmemiz lazım. Diyorlar ki ibadet ederken müzik mi olur. Nasıl olmaz? İslam tarihinden haberin yok. Dinler tarihinden haberin yok. Var yahut yokmuş gibi davranıyorsun. Olur, mu olmaz. Davut peygamber de ibadetini müzikle yapmıştır. Kırkların ceminde de deyişler, nefesler okunmuştur. Kırkların ceminde semahlar dönüldü mü canlar. Dönüldü. Semah dönmek için bir deyişe, nefese, bir enstrümana, bir melodiye, ezgiye ihtiyaç var mı yok mu? Var. Kırkların ceminde o zaman vardı ki semah dönüldü. Kırkların ceminde deyiş vardı, nefes vardı. Kim demiş bu İslam'da yok, bunlar İslam'a aykırı diye. Biz Aleviler her zaman ibadetimizi, bayramımızı, kutsal günlerimizi Alevince Alevi geleneklerine uygun olarak yaşayacağız, idrak edeceğiz. Aleviliğin genel çizgilerini özetin özetin özeti. Alevilik bir ummandır anlatmakla bitmez. Biz burda o ummandan belki bir damlayı bile anlatamıyoruz. Anlatabildiğimiz kadarını anlatalım o zaman. Biz Aleviliğin sınırlarını çiziyoruz hep beraber. Sınırlarına uymayanı uyaralım. Kim olursa uyaralım. Şimdi sınırlarını çiziyoruz. Ben çizmiyorum beraber çiziyoruz. Nerden öğrendik. Ulularımızdan öğrendik. Onlarda öğrendik, kaynaklarından, yazdıkları eserlerden öğrendik. Biz okuyoruz şuanda bir anlamda. Diyoruz ki sınırları ilan ediyoruz. Rabbimiz Allah, Peygamber'imiz Hz. Muhammed kitabımız Kuran, önderimiz İmam Ali, sazımız telli kuran, ibadetimiz cem,

ibadethanemiz cem evi, semahımız ibadet, orucumuz muharrem, Hızır, önderlerimiz, dini liderlerimiz, kılavuzlarımız, rehberlerimiz Dedelerimiz, babalarımız. Bizim çizgilerimiz bunlar sevgili canlar. Bize demin dışında bir ibadet önerenlere diyeceğiz ki Hz. Muhammed Kırkların ceminde cem olduğu için cem yapıyoruz. Semah ibadetiymiş diyenlere haşa elbette ki semah ibadettir. Kırkların ceminde semah dönüldüğü için biz semah dönüyoruz. Değiş okuyoruz, semah okuyoruz. İmam Ali'nin velayetine iman ediyoruz. Değerli canlar bakın birlikte bunları bir kez daha söylemiş olduk, bunları zaten biliyoruz. Bir kez daha anımsamış olduk, hatırlamış olduk. Bu çizginin dışında hareket eden olursa onları uyarmak lazım. Aleviliğin temel çizgileri bunlardır. Rabbimiz Allah, Peygamber'imiz Hz. Muhammed, kitabımız Kuran, veli önderimiz Hz. İmam Ali ve 12 İmamlar, ibadetimiz cem, orucumuz Hızır ve Muharrem, ibadethanemiz cem evi kiblemiz pir cemali. Duvara karşı secde ediyorlar biliyorsunuz. Değil pire karşı. Âdeme secde, insana secde, pir cemali 'ne secde .' Nereye dönerseniz dönün Allah o taraftadır diyor ayeti kerime. Kible anlayışımız da budur. Evet, sözleri fazla uzatmak istemiyorum. Bu bayram coşkunuzu bütün müminler olarak hepimiz bayram coşkunuzu doyusıya yaşayalım. Herkes birbirine çıkışta çok rica ediyorum çıkışta herkes birbiriyle bayramlaşsın. Bayramınız mübarek olsun desin, bayramınız kutlu olsun desin. Herkes birbiriyle niyazlaşıp mutlaka bayramlaşsın çıkışta. Ve şu ceme gelemeyen canlarımıza da ulaştığınızda bayramınız kutlu olsun diyin. Bir bayram olduğunu hissetsin insanlar. Diğer bayramlarda nasıl yapılıyorsa bu bayramda da bu tebrikleşmeyi yaygınlaştırmamız lazım. Bakın Hz. Muhammed, Hz. Ali'nin velayetini ilan ettiğinde ordaki müminler Hz. Aliyi tebrik ettiler, coşkuyla tebrik ettiler. "feniy en leke ya Ali...?" Tebrik ederiz seni ya Ali dediler, kutladılar. Biz de bugün velayete olan imanımızı kutluyoruz bir nevi. O yüzden birbirimizin bayramını tebrik edelim değerli canlar. Ben de bir kez daha bayramınızı tebrik ediyorum. Dedelerime saygılarımı sunuyorum. Kıymetli canlara saygılarımı sunuyorum. Cenabı Allah cümlelizden razı olsun. Cenabı Allah nice bayramları birlikte yaşamayı nasip eylesin. Teşekkür ediyorum, var olunuz.

Dede: evet canlar şimdi Zakirlerimiz bize bir nefes okusun. Değerli hocama teşekkür ediyorum engin bilgilerini bizlerle bölüştüğü için. Kendisine sizlerin huzurunda bir kez daha teşekkür ediyorum. Alah kendisinden bir kez daha razı olsun.

(Zakir çalmaya başlar.)

Zakir: turnalar Aliyi görmediniz mi

Dede: Evet, Zakirlerimizin diline yüreğine sağlık diyoruz. O Şahı Merdan yardımcıları olur inşallah. Evet, canlar marifet dönemimize geçiyoruz. Edep erkân diyoruz. (Herkes dizlerinin üzerine oturur.) Sizlerin rızalığını alarak ibadetimize başlamak istiyoruz.

Dede: (Herkes sağ ellerini sol göğsünün üstüne götürür) Canlar yolumuz rıza yoludur, biz sizi size sizi özünüze sizin özünüzdeki hakka teslim edeceğiz. Özünüzdeki hak ile didar olacaksınız. Aranızda dargın küskün olanlar üzerinde kul hakkı olanlar varsa bilerek veya bilmeyerek hata işlediyseniz buyrun hak meydanına çıkınız, özünüzü dara çekiniz. Yoksaallah eyvallah desin. Canlar birbirinizden razı mısınız? (2 kere)

Cemaat: Razıyız

Dede: Bir birinize haklarınızı helal ediyor musunuz? (2 kere)

Cemaat: Helal olsun

Dede: helal ediyorsanız edep erkan sükutu lisan mümine nişan .nişan eyleyiniz düzgün oturuyoruz, konuşmuyoruz.lütfen birbirinizden (herkes sağ işaret parmağını öpüp başına koyduktan sonra çevresindekileri 3 kez öper nişan eder.) Fahri kâinat âlemlere rahmet verelim Muhammed Mustafa Ehlibeyt'ine salavat. (salavat getirilir)

Dede ve tüm cemaat hep birlikte: İhlas suresi.(Dede ve tüm cemaat hep birlikte): Esirgeyen bağışlayan yüce Allah'ın adıyla söyle gündüz gece tanrı tek tanrı yüce o doğmaz doğuramaz kimse ona denk olmaz.

Fatiha suresi: Esirgeyen bağışlayan Yüce Allah'ın adıyla. Hamd âlemler sahibi yüce Allah içindir Allah ki acıyandır koruyandır sevendir. Gün gelince ancak odur hesap soracak. Sana tapan senden medet umanlarınız biz sapıtmışlar yoluna düşmekten kuru bizi doğru yoldan ayırma bizi aman Rabbimiz.

Salat ve selam sana olsun ya Muhammed Mustafa, salat ve selam sana olsun ya Aliyyel Murtaza, salat ve selam sana olsun ya Haticetül Kübra, Fatımatül Zöhre, Hayrı nisa salat ve selam sana olsun ya İmam Hasanül Müşteba, Salat ve selam

sana olsun ya İmam Hüseyin'i Kerbela, salat ve selam sana olsun ya İmam Zeynel Aba, Salat ve selam sana olsun ya İmam Muhammed Bakır-ı Beka, Salat ve selam sana olsun ya İmam Caferi Sıdkı Sefa, Salat ve selam sana olsun ya İmam Musayı Kazım Cismi Pak, Salat ve selam sana olsun ya İmam Ali Rızayı Şah Horasan, salat ve selam sana olsun ya İmam Muhammed Taki, Salat ve selam sana olsun ya İmam Şah Aliyyel Naki, Salat ve selam sana olsun ya İmam Hasanül Askeri Gazi, Salat ve selam sana olsun ya İmam Mehdiyi Sahip Zaman, Hücredir Burhan, Kutbi Devran. La havle vela kuvvete illa billa Aliyyel azim sadakallahülaliyyel azim. Aşk ile Allah Allah, sıdk ile Allah Allah

(Zakir çalmaya başlar ve 12 hizmet meydana gelmeye başlar. Erkeklerin belinde yeşil, kadınların belinde kırmızı kuak bağlıdır.)

Canlar: Allah Allah Allah hü hü hü ya Ali hü.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hizmetleriniz kabul ola, muratlarınız hâsıl ola, vakitler hayır ola hayırlar fethola şerler defola. Hazır-gaip, zahir-batın cem enrenlerinin nuru cemalları aşk ola. Yüce Allah cümlemizi Ehlibeyt'e nail eyleye. Hizmet sahiplerinin hüsn-ü himmetleri üzerinizde hazır ve nazır ola. Hak Muhammed Ali utandırmaya, cehennem narına yandırmaya. 12 İmamlar yardımcınız ola. Niyet ettik vaktin hayrına, girdik 12 İmamlar yolunda İmam Cafer kavline. Kiblegahımız Muhammed, secdegahımız Ali, pirimiz üstadımız Hünkâr Hacı Bektaşî Veli, gerçekler demine, evliyalar keremine, gönüller birliğiyle hü diyelim hü.

Post hizmeti : (Post hizmeti bir kadın bir erkek iki kişidir) Destur pirim

Dede: Destur Hak'tan ola.

Postçu: Bismi Şah Allah Allah. Erenler meydanına secdemiz serilsin, mümin, müslim dar olup secde kılsın. Uğur, dilekler yerini bulsun, seccademiz cehennme ateşine perde olsun. Cem birliğine sohbet sırrına, Evliya keremine uğur açıklığına Dest post eyvallah hü pirim

Dede: Erenler postu geldi, Hizmet yerini aldı. Mümin müslim ikrar verdi. İkrarınızda daim olasınız. Hak didarı göresiniz. Post sahiplerinin hüsnü hizmetleri üzerinizde hazır ve nazır olsun. Gerçeğe hü mümine ya Ali

(Postçu postu Dedenin önünde her bir katını “ya Allah ya Muhammed ya Ali” diyerek serer. Avuçları yere bakacak şekilde birleştirerek ellerini postun üzerine koyar ve sol,sağ ve tekrar sol secdeyi niyaz eder.)

(Tezekar 2 kişi gelir. Bir bayan bir erkek. Erkeğin elinde ibrik ve leğen, kadının omzunda temiz havlu bulunur. Ayaklar mühürlü halde meydana gelirler)

Tezekar: Bismişah Allah Allah. Manayı marifet sırrı hakikat geldi hizmeti Muhammed sükût et ey cemaat.”

(Tezekar sözlerini bitirdikten sonra sağ ayakla adım atıp her adımda elindeki ibrikten leğene su akıtırken “ya Allah ya Muhammed ya Ali” denir. Bu işlem 3 kere tekrarlanır.) Destur Dedem.

Dede: Destur Hak’tan ola.

Tezekar: “Bismişah Allah Allah. : Bismişah Alah Allah! Ben Gulâm-ı Kamberiyem, etmezem Adülerden hayf. Pirimiz, Üstadımız Kırklar Meydanında Selman-ı Pak. Ber Cemali Muhammed, Kemal-i İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Ali’yi Pir Bilip Verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt’ine Salavat. (cemaat Allah Allah der Dede salavat getirir.) Erkek kadının eline 3 kere ya Allah ya Muhammed ya Ali diyerek su döker .daha sonra kadın ibriği ve havluyu alır ve erkeğin eline 3 kez ya Allah ya Muhammed ya Ali diyerek su döker. Havluyu niyaz edip ellerini kurularlar. İbrik erkekte havlu kadında olacak şekilde Dedenin önünü gelir ve Dede için de aynı işlemi tekrarlarlar.)

Tezekar: “Bismişah Allah Allah. Haydar Seyidim oldum pak. Yüzüm sürdüm dergâhına eyledim hak. Kırklar meydanında pirimiz üstadımız ibriktar Selman-ı pak. Şehrilillah, Allah eyvallah. Nefes pirdedir. Hü pirim.

Dede: Bismişah Allah Allah. Huda hakkın kabul et hizmeti ey Şah. Bi hakkı Mürteza Ali dergâh. Hüseyini Ali hakkı için bu dergâhtan ayırma bizi ey gani Şah. Erenlerden hayırlı himmet, şehrilillahallah, eyvallah. Gerçeğe hü mümine ya Ali.

Canlar: Ya Allah, ya Muhammed, ya Ali

(Çerağ hizmeti tek kadındır. Gelir, Dedenin önünde secdeye giderek niyaz eder. Nur Suresi’nden ayetler okur.)

Çerağcı: Bismi Şah Allah Allah. Çerağı Ruşen, Fahri Dervişan, Zuhuru iman, Himmeti Piran, Piri Horasan, Kürşadı meydan, Kuvveyi Abdalan, Kanunu Evliya, verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt'ine salavat. (Herkes salavat getirir.) Bismi Şah Allah Allah. La feta illa Ali la Seyfa illa Zülfikar.

(“Yaradan’ın nuru aşkına ya Allah ya Allah ya Allah” diyerek ilk mumu “peygamberliğin nuru aşkına ya Muhammed ya Muhammed ya Muhammed” diyerek ikinci mumu “velayatin nuru aşkına ya Ali ya Ali ya Ali” diyerek de üçüncü mumu yakar.)

Çerağcı: Bismişah Allah Allah. Çünçerağı fahri uyandırdık, ol Huda'nın aşkına, Seyyid-ülkevneyn Muhammed Mustafa'nın aşkına, Saki-i Kevser Ali'yyel Murtaza'nın aşkına, Hem Hatice Fatıma, Hayrünissanın aşkına, Şah Hasan, Hulki Rıza, hem Şah Hüseyini Kerbela, Ol İmam-ı etkiya Zeynel Abanın aşkına, Pirimiz üstadımız bektaşvelinin aşkına, Haşre dek yanan yakılan aşkanın aşkına, Allah eyvallah, hü pirim.

Dede: Aşk ile Allah Allah

(Çerağcı Dede postunu niyazladıktan sonra çerağ deyişi okumaya geçilir. Çerağcı deyiş bitene kadar Dede postunun önünde sağ elleri sol göğüslerinin üzerinde bekler. Bitince tekrar niyaz eder ve geri geri çıkarak yerlerine otururlar.)

Dede: Çerağımız yansın yakılsın, yolumuzun, birliğimizin, dirliğimizin ve ülkemizin aydınlığı aşkına! Yarabbi bizleri ilahi nurundan feyz alan kullarından eyle. Peygamberlerin, Ehlibeyt'in, velilerin ilmini yol göstericimiz eyle. Çerağ gibi ışık vermemizi, nurundan nasiplenmemizi mazhar eyle. Mum gibi Hak aşkına eriyip insanlığa ışık saçanlardan eyle. Yoluna hizmet edenleri himmetlerinden mahrum eyleme.Sonsuza dek bu çerağ yolumuzun ve yaşantımızın ışığı ola. Yüce Allah da cümlemizin yardımcısı ola. Gerçeğe Hü.Mümine ya Ali.

Canlar: Ya Allah, ya Muhammed, ya Ali

(Süpürge hizmeti gelir. 3 kadındır. Baştaki görevli süpürgeyle meydanı süpürürken“ya Allah” der ve ortadakine verir. Ortadaki görevli “ya Muhammed” der ve süpürgeyi sonuncuya verir. Sonuncu hizmetli de “ya Ali”diyerek süpürgeyle yeri süpürürler. Sonuncu süpürgeyi niyaz eder ve sağ elleri sol göğüslerinin üstünde dualarını okurlar.

Süpürgeci: Bismişah Allah Allah! Üç bacı idik, Gürüh-u Naci idik, Kırklar Ceminde süpürgeci idik. Süpürgeyi süpürdü Selman, körolsun Yezidi Mervan, zuhura gelsin Mehdiyi sahibi zaman. Allah Eyvallah, nefes pirimdedir.

(Dede yüksek sesle süpürgecilere duasını verir.)

Dede: Bismişah Allah Allah! Sahibi Selman, Mülkü Süleyman, Cennette Rıdvan, Carımıza Yetişsin Şah-ı Merdan. Hayır hizmetleriniz kabul, muratlarınız hasıl ola. İsteğinizi dileğinizi Hakk – Muhammed – Ali vere. Gerçeğe Hû!

Canlar: Ya Allah, ya Muhammed, ya Ali

(Bu duadan sonra Süpürgeciler Dedenin önünde secdeye giderek niyaz ederler. Yerlerine geri geri yürüyerek geçerler. Gözcü hizmetini bir erkek yapar. Dede postunun önüne gelir. Sağ eli sol göğsünün üstünde başı öne eğik bir biçimde duasını eder)

Gözcü: Bismişah Allah Allah. Destur pirim

Dede: Destur Hak'tan ola.

Gözcü: Bismişah Allah Allah. Allah'tan ola hidayet, Muhammed Mustafa'dan ola şefaet, Aliyyel Murtaza'dan ola himmet, pirimiz üstadımız Gözcü karacaahmet. Allah eyvallah nefes pirdedir.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hayır hizmetin kabul muradın hasıl ola. İstağini, dileğini Hak Muhammed Ali vere.gözcükaracaahmet Sultan'ın himmetleri üzerinde hazır ve nazır ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali

Canlar: Ya Allah ya Muhammed ya Ali

(Dedenin duasından sonra Gözcü Dede postunu niyaz eder ve sol eli sağ göğsünün üstünde geri geri çıkararak yerine geçer.)

Dede: Esirgeyen bağışlayan Allah'ın adıyla. Ey iman edenler etkili öğüt veren bir tövbeyle Allah'a yönelin umulur ki Rabbiniz çirkinliklerinizi ve günahlarınızı örter sizi altından ırmaklar akan cennetlere yerleştirir. O gün Allah ve peygamberleri onunla birlikte olanları utandırmayacaktır. Onların ışığı önlerinden ve sağ yanlarından koşup gelir şöyle derler: ey Rabbimiz ışığımızı

tamamla,bizibağıyla. Sen her şeye kadirsin her şeye gücün yeter. Tahrim suresi ayet 8. Eksikliklerimize tövbe olsun. Tövbe günahlarımıza (hep birlikte) Estafurullah, estafurullah, estafurullah.

Allah'ım benlikten, yaramazlıktan, gamdan, hasetten gönlümüzle kalbimizle gözümüzle dilimizle işlemiş olduğumuz günahların cümlesine bir daha yapmamak üzere tövbe günahlarımıza estafurullah (3 kere) Tövbe ettik pişman olduk döndük senin ululuğuna yüceliğine rahmetine birliğine sığındık. Her türlü kazayı belayı acıyı afeti tufanı gam ve kasaveti def etmeye günahları affetmeye kadirsin. Afeyle ey yüce Allah'ım. Merhametinin sonsuzluğuna inanarak kul beşerdir hata işler sultan olan bağışlar niyetiyle özümüzü dara çekip sana yalvarıyoruz tövbe günahlarımıza estafurullah estafurullah estafurullah (Hep birlikte söylerler ve ardından dede tövbe duasını okur. Sonra da Nadi Ali duasının okunmasına geçer. Herkes secdeye gider.)

Dede: Bismişah Allah Allah. Sevgileri ve yücelikleri üzerimize vacip olan Muhammed ve Ali hürmetine cümle insanlığa yardım eyle. İlahi Yarabbi okunan bu Ali nida duasının azameti, fazileti, mucizati, kerameti, hikmeti, hürmeti hakkı için şuanda başını secdeye koymuş teslim olmuş canların dualarını kabul eyle Yarabbi. Bismi Şah Allah Allah akşamlar hayrola hayırlar fethola şerler defola. Müminler şad ola. Hak Muhammed Ali yardımcımız, Gözcümüz, bekçimiz ola. , Oniki İmamların, Ondört Masum Pakların, onyedikemerbestlerin, katarından, didarından ayırmaya. Üçlerin, Beşlerin, Yedilerin ve Kırkların ve ricahül gaip erenlerin, kıtbülahtar efendilerimizin hayır himmetleri üzerimizde hazır ve nazır ola. Yüce Allahdertlerimize derman, hastalarımıza şifa nasip eyleye. Bizleri dermansız dertlerden, görünür görünmez kazalardan belalardan koruya. Geçmişlerimize rahmet eyleye. Yüce Allah yurdumuzu ulusumuzu varlığımızı birliğimizi dirliğimizi sonsuz eyleye. Ordumuzun sözünü üstün kılıcını keskin eyleye. Dualarımızı dergâh hizmetinde kabul eyleye. Duası bizden kabulü Allah'tan ola. Gerçeğehü mümine ya Ali

Canlar: ya Allah ya Muhammed ya Ali.

(Secdeden kalkılır.Zakir çalmaya başlar. Zakir çalarken Dede duasına devam eder.)

Dede: Sıdk ile Allah Allah.Aşk ile. Ya ilahi sana sığındık. Ya Muhammed Mustafa sana sığındık. Ya Aliyyel Murtaza sana sığındık. Ya Hüseyini şehidi Kerbela, sana sığındık. Aşk ile)

Zakir:

Ne gezersin bu ellerde divane
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru
Yolların taşını etme bahane
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Bu benim derdimin dermanı Ali
Şu deli gönlümün fermanı Ali
Evvelin ahirin zamanı Ali
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Sahib-i Zülfikar'dır şu benim Ali'm
Kudretin dilinden damlayan balım
Şu çürük dünyada bir sağlam dalım
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Değil midir Ali suret-i canan
Değil midir Ali Yusuf-u Kenan
Degil midir Ali kandilde yanan
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Ebu Talip oğlu Ali'm de candır
Bedende özcanım damarda kandır
Bütün dünya bir yan Ali bir yandır
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Gel ey gönül yarışalım Ali'ye
Çağlayalım varışalım Ali'ye
Damla olup karışalım Ali'ye
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Aşığın bağrında bir od tutuşur
Gözünün yaşına kanlar katışır
Ali'nin bağında bülbül ötüşür
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Derdim çoktur kime varıp söyleyim
Bu dertlere nerden derman eyleyim
Söyle bana daha burda neyleyim
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Didelerim yaşlar ile dolmadan
Dünya bahçesinde gülüm solmadan
Azrail arayıp izim bulmadan
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Güzel sevsem yüzün dönüp bakmıyor
Çok yanmışım artık ateş yakmıyor
Kahpe felek cefasından bıkmıyor
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Œu garip baŒıma ne dertler aldım
Gam keder içinde periŒan oldum
Kervanı kırılmış çöllerde kaldım
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Yüküm çoktur kemiklerim sızlıyor
İki gözüm dost yolunu gözlüyor
Bu fakir kul Ali'sini özlüyor
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Œu dünyada dilediğim olmadı
Çalındım çırpındım yüzüm gülmedi
Bekledim güzelden haber gelmedi
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Œu benim çektiğim bitmez zulümdür
Yürüdüğüm taŒ dikenli yolumdur
Bu rüyanın sonu elbet ölümdür
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Bu yurt bizim değil konar göçeriz
Ab-ı firkatinden elbet içeriz
Tatlı canı ol toprağa saçarız
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Ta ezelden bendesiyim Ali'nin
Gece gündüz yolcusuyum yolunun
Bağışlar günahın Emrah kulunun
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Değiş dizler dövülerek deyiş Allah Allah nidalarıyla dinlenir. Allah Allah, aşk ile,sözleriyle Dede ve canlar deyişe eşlik eder ve vecd hali'nde dinlenir, bitince herkes secdeye gider)

Dedenin duasını dinle yaz. (herkes secdeden kalkar deyiş başlar.deyiş boyunca dizler dövülür."Hühü ya Ali hü" diyerek eşlik ederler.)

Zakir:

Ağlar gezerim cihanda
Ali diye Ali diye
Yalvarırım Muhammed'e
Ali diye Ali diye

Bektaş-ı Veli'de hal var
Fatma anada bir hayal var
Gece gündüz Hak'a yalvar
Ali diye Ali diye

Hasan Hüseyin inleşir
Melekler çalar çağrışır
Sinemde bülbül ötüşür
Ali diye Ali diye

İmam Zeynel semah tutar
Bakır'ı Cafer'e yeter
Kumru dost dost diye öter
Ali diye Ali diye

Musa-ı Kazım'a danıştık
İmam Rıza'ya ulaştık
Şah'ın sevdasına düştük
Ali diye Ali diye

Taki, Naki bu dediler
Askeri'ne hû dediler
Mehdi bir Kırklar Yediler
Ali diye Ali diye

Kul Himmetim katar katar
Gevher alır, gevher satar
Arşullahda bir kuş öter
Ali diye Ali diye.

Zakir:

Muhammed'i candan sev ki,
Ali'ye Selman olasın.
Ehlibeyt'e gönül ver ki
Ali'ye Selman olasın.

Muhammed'i hazır bil ki
Canı Hakk'a nazır bil ki
Her gördüğün Hızır bil ki
Ali'ye Selman olasin.

Muhammed'e gönül kat ki
Ceht edip rehbera yet ki
Bir gerçekten etek tut ki
Ali'ye Selman olasin.

Hasan ile girdim ceme
Hüseyin sırrını deme
Musahipsiz lokma yeme
Ali'ye Selman olasin.

Zeynel Bakır, Cafer, Kâzım
Rıza'ya bağlıdır özüm
Hatırın kırma Şahbazın
Ali'ye Selman olasin.

Taki'ye, Naki'ye eriş
Askeri'de biter her iş
Mehdi'nin sırrına karış
Ali'ye Selman olasin.

Şah Hatayi'm özün ırma

Gerçekler gönlünü kırma

Her âdeme sırrın verme

Ali'ye Selman olasin.

Dede: Bismi Şah Allah Allah ilahi Yarabbi varlığın birliğin şafkatin rahmetin. 99 esmeülhüsnanın hürmeti hakkı için secdeye başını koymuş varlığında varlığını yok eden canları rahmetin ve kereminle lütfuna mazhar eyle Yarabbi ya ilahi Yarabbi arş üzerinde olan cümle meleklerin ve onların ulularının ettikleri ibadetler ve yapmış oldukları hizmetlerin hakkı için bizlere ailemize ülkemize ve tüm insanlığa sevgiyi barışı rahmeti bağışla Yarabbi ilahi Yarabbi peygamberlerin evveli âdem aleyisselam ve keremler sahibi Hz. Muhammed Mustafa arasında geçen 124 bin peygamberlerin nebilerin ve evliyaların hakları hürmetine gönüllerimizdeki Muradlarımıza hâsıl eyle bizi. Ya ilahi Yarabbi tevhidimiz oldu tamam yardımcımız 12 İmam ibadetlerimiz kabul muradlarımız hâsıl ola yüce Allah zikirlerimizi dilimizden kesmeye duası bizden kabulü yüce Allah'tan ola. Gerçeğe hü, mümine ya Ali.

Canlar: ya Allah ya Muhammed ya Ali

Zakir, miraçlamayı okur. Semaha kalkanlar olur.)

(Semahçılar elleri çapraz göğüslerinde birleştirip hafif öne eğik bir biçimde Dedenin önünde sıralanırlar. Kalabalık bir semah grubu semah dönerler. Kadın erkek genç yaşlı kalabalık bir gruptur. Semahın bitiminde semahçılar yarım daire biçiminde sağ elleri sol göğüslerinin üzerinde olacak şekilde Dedenin önünde sıralanırlar.)

Dede: Hacı Bektaş Veli buyurur ki: "Semah ariflerin âdeti muhiplerin ibadeti taliplerin maksududur. Hak taki semahımız bizim oyuncak şey değil ilahi bir sırdır, mecazi değildir. O kimse ki semahı bir oyun sayar o cifedir. Namazı kılınır kimse değildir." Bismi Şah Allah Allah semahlarınız saf ol günahlarımız af ola döndüğümüz çarkı pervazlar hak için ola seyr için olmaya 12 İmamlar yardımcınız ola. İsteğinizi dileğinizi hak Muhammed Ali vere. Semahınız Kırklar semahı ola. Semahı bize bağışlayan Hz. Muhammed Mustafa'nın şefaati üzerimizde hazır ve nazır ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali

(Semahçılar rükûya dururlar)Bismişah Allah Allah, tecellanız temnnanız kabul ola. Yüce Allah'ın dergâhına yazıla. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola. (Allah Allah) Cenabı Allah yardımcınız olsun . Gerçeğe hü mümine ya Ali (semah ekibi Dede postuna secdeye geçerek niyaz ederler ve geri geri yerlerine geçerler. Gözcü ayaktadır.

(3 kadın 3 erkek semah ekibi çıkar. Erkeklerde yeşil, kadınlarda kırmızı kuşak vardır.)

Zakir:

Salını sallanı cananım gelen efendim

Gel böyle sallanma vebalım göz değer sana

Haydi cananım cananım yürü bakalım

Haydi cananım canım sallan bakalım

Al yeşil giyinmiş cananım gelen efendim

Sonra rakiplerden göz değer sana

Beri gel beri gel ademden kaçma da, Ademden kaçma

Türlü sırlarını yadlara açma

Her gördüğün sudan eğilip içme de, eğilip içme

Senin için burda da zezem sular var

Ah canım canımda sar canım canım

Gözlerinden akan hü bala kurbanım

Leblerinden akan hü bala kurbanım

Kul Hüseyim bu dert bizi almazmı da bizi almaz mı

Bu hasretlik kıyamete kalmaz mı

Bu yarayı çeken birgün ölmezmi de, birgün ölmez mi

Seni merhem olupta sarmazsa eğer
(Zakir başşka bir duvaz çalar.)

Gine dertli dertli iniliyorsun,
Sarı durnam sinem yaralandı mı.
Hiç el değmeden de iniliyorsun.
Sarı durnam sinem yaralandı mı,
Yoksa ciğerlerin parelendi mi.

Yoksa sana ya düzen mi düzdüler,
Perdelerin tel tel edip üzdüler.
Tellerini sırmadan mi süzdüler.
Allı da durnam,telli de durnam,
Sinem de yarelendi mi.
Yoksa ciğerlerin parelendi mi.

Havayı ey deli gönül havayı
Ay doğmadan şavkı dutmuş ovayı
Türkmen kızı gater etmiş mayayı
Çekip gider bir gözleri sürmeli

Kuru kütük yanmayınca tütermi
Ak gerdanda çifte benler bitermi
Vakti gelmeyince bülbül ötermi
Ötüp gider bir gözleri sürmeli

Dere kenarında yerler hurmayı
Kılavuz ederler telli durnayı
Ak göğsün üstünde ilik düğmeyi
Çözüp gider bir gözleri sürmeli.
Karacoğlan der ki geçti ne fayda,
Bir vefa kalmadı ok ile yayda.

Sarı turnam sinem yaralandı mı

(Semah bittiğinde semhçılar elleri çapraz göğüslerinde birleştirip hafif öne eğik bir biçimde Dedenin önünde sıralanırlar.)

Dede: Dede: Bismi Şah Allah Allah semahlarınız saf ol günahlarımız af ola döndüğümüz çarkı pervazlar hak için ola seyr için olmaya 12 İmamlar yardımcınız ola. İsteğinizi dileğinizi hak Muhammed Ali vere. Semahınız Kırklar semahı ola. Semahı bize bağışlayan Hz.Muhammed Mustafanın şefaatleri üzerimizde hazır ve nazır ola. Gerçeğe hü mümüne ya Ali

(semahçılarrükuya dururlar)Bismişah Allah Allahtecellanıztemnnanız kabul ola. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola. (Allah Allah) Cenabı Allah yardımcınız olsun . Gerçeğe hü mümüne ya Ali (semah ekibi Dede postuna secdeye geçerek niyaz ederler ve geri geri yerlerine geçerler. Gözcü ayaktadır.

Sakacı: Destur pirim, Esirgeyen bağışlayan Allah'ın adıyla. Bütün canlıları sudan yarattı. Allah her istediğine şifa verir. Selamullah ya İmam hüseyin

Canlar : Ya Hüseyin (Sakacı, saka duasını okur ve salavat getirilir. Ardından dede saka duasını okur.)

Dede: Nur ola Allah sır ola Allah içenler şifa bula Allah derdimize derman hastamıza şifa ola Allah hazreti İmam Hüseyin'den gelen engür suyu şifa ola Allah ola gerçeğe hü mümüne ya Ali.

(Herkes ayağa kalkar el ele tutulur. Mersiye okunmaya başlanır. Ardından daha ağır bir mersiye u deyiş dinlenirken eller çapraz biçimde göğüste birleştirilir.)

Gitme kardaş gitme bizi koyupta
Bende senin ile geleyim kardaş
Bir değil bin değil yaram sarılmaz
Dertlerine derman olayım kardaş

Böyle mahcup durup yüzüme bakma
Yaralı yüreğim birde sen yakma
Zeynel Abidin'i yetim bırakma
Ben senin yerine öleyim kardaş

Kanlı Kerbela'nın ıssız çölünde
Kan deryası oldu gözüm selinde
Alırsalar kardaş seni elimden
Ben seni nerede bulayım kardaş

Yadigarı idin bize dedemin
Buna şahitim dir gök ile zemin
Gözyaşımdan başka yoktur merhemim
Getir yaraların çalayım kardaş

Görmesin halini dedemle anam
Babam gelip görse halimiz yaman
Kan ağlar yüreğim yanıyor sinem
Ömrüm boyu sana köleyim kardaş

Yanarım yanarım tütünüm tütmez
Kanlı yezidlere gücümüz yetmez
Ben ölsem de benim için fark etmez
Senin mutluluğun dileğim kardaş

Anam yok ki yaralarım sardıram
Babam yok ki hal hatırın sorduram
Kardaş yok ki çekip seni kurtaram
Kırıldı kanadım bileğim kardaş

Ali Sefa'm derki bu dertli başta
Yedim tüm ömrümü gözlerim yaşta
Kanlı Kerbela'da koydum kardaşlar
Canımı serimi yüreğim darda

(Mersiyeinin sonunda herkes yerine oturur.) Muhammede salavat denince salavat getirilir.

Dede: Evet canlar şimdi münacaatımızı okuyoruz. Bismişah Allah Allah. İlahi Yarabbi ellerimizi açtık boynumuzu büktük sana yalvarıyoruz. Sana açılan ellerimizi boş çevirme Yarabbi dualarımızı kabul eyle Yarabbi Yarabbi sana şükürler olsun ki bizleri sana kul Muhammed Mustafaya ümmet veli ve vasi olan İmam aliyelmurtazaya talip soyuna taraf kıldın Yarabbi

Haticeyi Kübra cennet seyyidesi Fatmayı Zöhre hürmetine rahmetini bizden esirgemeyesin Yarabbim. Rahman ve rahim olan anlayışının hürmetine İmam Hasan ve şehidler Şahı İmam Hüseyin'in sevgisiyle gönüllerimizi nurlandır Yarabbi. Yakınları deyip salata ve sevmeyi bize farz kıldığın Ehlibeyt ve 12 İmamlar yüzü suyu hürmetine yardımlarını bizlerden esirgemeyesin Yarabbi merhametinin sonsuzluğuna sığınarak kul beşer hata işler sultan olan bağışlar niyetiyle özümüzü dara çekip tövbe edip sana yalvarıyoruz hatalarımızı af eyle ilahi Yarabbi. Dualarımızı kabul eyle Yarabbi. Esmâülhüznanın aşkı hürmetine

sana sığınanları her türlü kazalardan belalardan görünür görünmez afetlerden korusun ilahi Yarabbi, ilahi Yarabbim. Sen evvelsin, ahirsin, zahirsin ve batınsın duaları kabul edensin bizlerin de dualarını kabul edensin. Yarabbim âlemlere rahmet olarak yarattığın Muhammed Mustafa'nın pak olduğuna Şahadet ettiğin Ehlibeyt'in aşkı suyu yüzü hürmetine varlığımızı birliğimizi diriliğimizi yolumuzu sonsuz eylesin Yarabbi ordumuzu havada karada denizde muzaffer eyle Yarabbi ülkemizin ulusal kurtuluş savaşının önderi Atatürk'ümüzü ve silah arkadaşlarımızın ve tüm şehitlerimizin ruhlarını şad eyle Yarabbi. Ülkemizin içindeki düşmanlara fırsat vermeyesin Yarabbi hastalarımıza yolculuk edenlerimize darda ve zorda olan cümle insanlara yardım senden olsun Yarabbi aramızda olmayıp da gönülleriyle aramızda olanların da niyetlerini dualarını dergâh izzetinden kabul eyle Yarabbi. Duası bizden kabulü Cenabı Allah'tan ola. Dualarımızın kabulü, ibadetlerimizin kabulü, geçmişlerimizin ruhları için el Fatiha.

Fahri kâinat, âlemlere rahmet, verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt'ine salavat. Fatiha'nın Türkçesi hep birlikte okunur. Cenabı Allah dualarınızı kabul ve makbul eylesin. (Dedenin duası bittikten sonra sağ el niyaz edilip sol göğsün üstüne götürülür)

(Süpürgeciler gelir. Süpürge hizmeti gelir. 3 kadındır. Baştaki görevli süpürgeyle meydana süpürürken“ya Allah” der ve ortadakine verir. Ortadaki görevli “ya Muhammed” der ve süpürgeyi sonuncuya verir. Sonuncu hizmetli de “ya Ali”diyerek süpürgeyle yeri süpürürler. Sonuncu süpürgeyi niyaz eder ve sağ elleri sol göğüslerinin üstünde dualarını okurlar.

Süpürgeciler: Bismişah Allah Allah! Hüseyini Kerbela için gözlerim yaştır. Zalimlerin bağı kara taştır. Erenler yolunda Ali'yyül Murtaza Baştır. Kırklar meydanı'nda pirimiz üstadımız Seyyidül Farraştır. Eyvallah Pirim. Nefes Pirimdedir.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hizmetleriniz kabul ola, muratlarınız hâsıl ola. Dilinizde dileğinizi, gönlünüzde muradlarınızı Hak Muhammed Ali vere. Hizmetlerinizden şefaata göresiniz. Gerçeğe hu mümine ya Ali

Lokmacı: Allah Allah diyelim kadir Mevlam diyelim. Geldi Hak sofrası, Hak versin biz yiyelim demine hu diyelim. Allaheyyallah. Nefes pirimdedir.

Dede: Allah Allah.Elhamdülillah, Elhamdülillah , Elhamdülillah. (tekrar dinle yaz)Yiyene helal, yedirene delil ola. Dertlerinize derman, hastalarınıza şifa ola. Erenler kerem eyleye. Lokmalarımız Hakkın dergâhında kabul ola. Şehrilillah eyvallah gerçeğin demine hu

Lokmacı: Canlar göz nizam, el terazi herkes oldu mu hakkına razı?

Canlar: biz razıyız, Hak da senden razı olsun. (Bu 3 kere tekrarlanır.)

Lokmacılar: Allah da sizden razı olsun.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hizmetleriniz kabul ola, muratlarınız hâsıl ola. Dergâh hizmetine yazılmış ola. Yüce Allah lokmaların yüzü suyu hürmetine sofralarımızdan lokmalarımızı, gönüllerimizden de Ehlibeyt sevgisini eksik eylemeye. Duası bizden, kabulü Yüce Allah'tan ola. Gerçeğe hü.

Çerağcı: Bismi Şah Allah Allahrahman ve rahim olan Allahın adıyla. (ilk mumu söndürürken) ‘Yaradan’ın nuru aşkına ya Allah (3 kez), peygamberliğin nuru aşkına (2. Mumu söndürürken) ya Muhammed(3 kez), velayetin nuru aşkına(3. Mumu söndürürken) ya Ali (3 kez).

Dede: Bismi Şah Allah Allah batın oldu çerağ-ı nur-u Ahmet, zahir oldu şemsi aynı Muhammed. Allah eyvallahhu destur. Gerçeğe hu, mûmine ya Ali. (Çerağcı, Dede postunu niyaz eder ve yerine geçer.)

(Post hizmeti için bir kadın bir erkek gelirler. Postu "ya Allah ya Muhammed ya Ali" diyerek toplayıp Dedenin önünde dara dururlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah, post kadim ola inkâr yok ola. Burda sorula ahrette sorulmaya..Müminler abad münafıklar berbad ola. Yüce Allah cümlemizi post üzerinde görgüden sorgudan geçirmeyi nasip eyleye. Duası bizden, kabulü Yüce Allah'tan ola. Gerçeğe hü.

(Postçular postu niyaz ettikten sonra yerlerine geçerler. 12 hizmet toplanıp Dedenin huzurunda sağ ellerini sol göğüslerine götürerek dara dururlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah ey yüce Allah'ım senin rızan için yaptığımız ibadetleri, okuduğumuz duvazları, tevhidleri, verdiğimiz gülbenkleri, döndüğümüz semahları, getirilen lokmaları dergâh hizmetinde kabul eyle Yarabbi.

Ey yüce Allah'ım sen bizleri senden, Hak Muhammed Ali yolundan Hak resulü hakmuhammed Mustafa'dan onun masum ve pak olan Ehlibeyt'inden bizleri ayırma Yarabbi. Bizlerehak erenlerin izinden yürümemizi nasip eyle. Yaptığımız ibadetlerimizi muhammedali'dergâhında sırrı Kerbelahakkı için kabul eyle Yarabbi. Hak Muhammedali yoluna hizmet edenlerin hizmetlerini kabul eyle.

Allah Allah. Hizmetleriniz kabul ola. Muratlarınız hasıl ola. Dergâha divanına yazılmış ola. Siz bizlere hizmet ettiniz Yüce Allah sizleri darda zorda bırakmaya. Darda kaldığımız zaman Hızır As. Sizlere yoldaş eyleye. Yüce Allah birliğinizi, dirliğinizi sonsuz eyleye. Yüce Allah yolunuzu yolsuza, ersize, pirsiz, dinsize düşürmeye. Duası bizden, kabulü Yüce Allah'tan ola. Gerçeğe hü.

Allah Allah tecellanız temennanız kabul ola. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola. Tecella gören canlarınız, cehennem narı görmeye. Yüce Allah cümlelennizin muradını vere. Gerçeğe hü Mümine ya Ali.(Cem biter)

Malatya Cemi

Dede: Şimdi biz cem evine giriyoruz. Cem evine girmek ne demektir? Cem evi bir binanın ismi değildir. Bir evin ya da toplandığımız bir dört duvarın içindeki bir mekân değildir. Cem evinin bizi taşıdığı yer can evine götürür bizi. Cem evi can evidir. Cem evinde artık nereye dönülür. Biz deriz ki dışardan içeriye girerken kadın kadınlığını erkek erkekliğini bırakmıştır. Çünkü artık can evine girmeye hazırlanmıştır. Artık can sırrına ulaşacaktır. Yani tevhidin hakikati olan İslam'ın da yegâne ibadet hakikati ve şiarı olan cem ibadetinin maksadı da insanı can evine götürmektir. Yüce Allah ne buyuruyor: "Ben yerlere ve göklere sığmadım fakat ben mümin kulumun kalbindeyim." İfadesini kullanmıştır. Yani cem evi yani can evi burada ne olur peki? Niye toplanılır burada? Artık kulaklar dışa kapatılır, can kulağı açılır. Gözün zahire boyutu kapanı, canın gözü açılır, canın fikri can sırrı bize görünür. Yani biz burada tevhit olup bir can sırrına ererek hakikat de öyledir. Bugün dünyada din adına çağrılar yapılıyor. Dinlerin entegresi, dinlerin birleşmesi yönünde söylemlerde bulunuyorlar. Fakat hakikati bilmeyen ve hakikati anlamayan kişinin bu tür söylemleri bir anlamda iyi niyet olarak kabul edilebilir. Fakat biz işe hakikat boyutundan bakarsak zaten birizdir, zaten tekizdir, zaten âlem bir vücuttur. Kimse bunu değiştiremez. Allah'ın yaratılış yasası böyledir. Allah'ın koyduğu kurallar ve kaideler böyledir. Bugün buna bir nebze değindim. Allah'ın yaratımında sonsuzdur. Tecelliyatında sonsuzdur. Allah tektir, bütün

âlemlerin üzerinde ışılan nur tektir. Bu cem evinde bu nuru uyandırıyoruz ve diyoruz ki Allah Muhammed Ali yani birisi Allah nurunun âleme açılması yani kâinat düzeyinde açılmasıdır. Kurandan ayetler okuyoruz, nur suresi 35 ve 36. Ayetlerde Allah'ın nurunun bütün kâinatı ışıttığını ve onun nuru ve onun tecellisi olduğunu doğrudan doğruya ifade eder Allah'ın nurunun kâinata yansması Muhammed sırrı ile olmuştur. Çünkü Hz. Muhammede diyor ki sen, sen olmasaydın bu dünyayı yaratmazdım. Sen ifadesini kullanıyor burda. İki tane sen kullanması ya Muhammed ve ya Ali manasındadır. Yani âlemlerin yaradılış sırrının bir yüzü nübüvvedir ki bu kâinatın sırrı yani Muhammed'in nurudur. Ali'nin sırrı ise velayetin sırrıdır. Özün özü olan, Hz. Ali'nin kendisine attığı bir ifade vardır. Size bir sır söyleyeyim der: kuranın sırrı Yasin suresinde, Yasin suresinin sırrı Fatiha suresinde, Fatiha suresinin sırrı besmelededir, Besmelenin sırrı "b" harfidir. "b" nin altındaki nokta işte ben oyum. Kâinat bu noktadan açılıyor. Allah velayetini hakikatini Ali'nin üzerinden gösterdi ki onun için dendi ki Allah'ın sırları Ali'nin yüzünden tecelli etti. Hz. Muhammed de çok enteresan bir ifadeyle şöyle buyuruyor: Ali 124 peygamberle sır ile geldi. Fakat benimle aşikâr oldu. Yani bu kâinata tek hakikat olan sırlar Ali Muhammed sırrıdır. Hz. Muhammed Aliye şöyle buyuruyor: seni benden beni de senden başka bilen olmadı. Allah'ı da ikimizden başka bilen olmadı der. Allah'ı da ikimizden başka bilen olmadı. İşte Aleviler de nereye dönerse Muhammed'in sırrı o kâinata açılan görülen cemalin Ali ile açığa çıktığını, bunu da nübüvvet sırrı olduğunu bizatihi belirtmiştir. Bu da bizleri bu yolun güzelliklerine 1500 yıldır bağlamıştır. Hem de öyle bir güzellik ki Aleviliğin şiarında insanlığı bölmeden âlemi bölmeden hareket vardır. Özellikle kendinize bir siyaset bit yol arıyorsanız Ehlibeyt yüzyıllar öncesinden bunu bize ulaştırmıştır. Nedir o bölmeden hareket etmek. Doğudan batıya nereye dönseniz ve... Kâinat sahibi Allah yani mülkün sahibi Allah bize Şah damarımızdan yakın olan Allah tır. Ayetleri incellerseniz Allah'tan başka bu âlemde tecelliyatın olmadığını anlamış olursunuz. Aleviliğin temel esprisi de burada öz itibariyle öyle vurgulanmıştır ki. Şöyle der: sen seni bilersen nuru hüdâsın, sen seni bilmezsen sen haktan da cüdasın. Yani sen yoksun diyor, benliği aradan çıkar diyor. Peygamberler vasıtasıyla bize ulaşmış. Ehlibeyt'in de sırrı benliği aradan kaldır ki hak sırrı ortaya çıksın şeklindedir. Onun için hallacı Mansur, seyyie Nesimi emel hak demiştir. Sendeki benlik kalkmazsa sendeki benlik Allah'ın benliğine düşmandır. Sen ne kadar ibadet yapsan, ne kadar Allaha ibadet ettiğini de söylesen, ey hoca efendiler huri kılman için dem sürseniz, ibadet etseniz de Aleviler Ehlibeyt'e bağlıyız dese de. Bizim için de geçerli aynı şey,

beytinizin sırrı çözülmedikçe Ehlibeyt'i anlamayacaksınız. Hiçbir zaman anlamayacaksınız. Ama taraftar olursunuz, ama sevgisini ama muhabbetini dilersiniz. Ama ehlimizin sırrına layıkıyla malik olmadığımız sürece beytimizin sırrı açılmadığı sürece hakikat kapısı açılmaz hiç kimseye açılmaz. Onun için Aleviliğin temel hedefinde ise inandaki nefis denen varlığın şartlanma yüzü olduğunu, fücür yüzü olduğunu bu da kurandır bakın Allah kâinat tek nefsten yarattığını yani hepimizin tek nefsten yaratıldığını, şimdi bu sohbetlerin altı o adar derin açmaya kalksam çok uzun sürecek. Allah'ın bizi tek nefsten yarattığını ve bu nefsin iki yüzü olduğunu, bakın kâinatta her varlığın tek nefsten yarattığını fakat... İki yüzü olduğunu kendisinin şartlanma olduğunu, yani bir yüzünde şartlanma hali zehirlenme halidir. Her çocuk geldiği toplumun gelenek ve kurallarına şartlanma halidir. Ve o nefsimizin o yüzünde kötülük olduğunu, yani şımarıklık olduğunu, haset olduğunu, fesat olduğunu, nefret olduğunu, kin olduğunu, gıybet olduğunu, şiddet olduğunu ifade etmiş ama nefsin bir yüzünde de Allah'ın sırrı durduğunu, buna da demiş ki "dön ey mutmain olmuş nefis." Yani dön itminan olmuş, teslim olmuş yani teskin olmuş Allah'ın sırrını kabul etmiş, Allah'ı kabul etmiş nefis "dön Rabbine, razı etmiş ve edilmiş olarak. " şimidi sizin yaptığınız zaten cemin başında ifade ettik size sorulacak "Bir birinizden razı mısınız?" Diye. Ne demek bu. Kuran ayetidir. Fecr suresinin son ayetleridir bunlar. Yani dolayısıyla kuran ve Ehlibeyt ilişkisi içinde insanı ve âlemi algılama hali Alevilerde devam etmiş, bu güzel insanlar her türlü acıya, her türlü baskıya maruz kalmalarına rağmen ne yapmışlar. Nefsi teksiye yoluna gitmişler. Yani kuranın emri, Ehlibeyt'in emri ile nefsi teksiye yoluna gitmişler. Peki, nefsi teksiye edecek kimdir. Bakın kuranda çok enteresan bir ayet var diyor ki. Yusuf as diyor bunu. Ben diyor nefsimi temiz gösteremem ki. Ak pak gösteremem ki. Çünkü nefsim Allah'ın merhamet ettiği durumlar haricinde bana olanca gücüyle kötülüğü emreder diyor. Bakın Allah'ın merhamet ettiği durumlar dışında bana kötülüğü emreder diyor. Peki, siz niye Ehlibeyt'e bağlı oldunuz. Niye Ehlibeyt'in evlatlarından, yolundan, deminden sürenler niye bağlı oldunuz. Şunu anlayalım ki nefsinizin tezkiyeye ihtiyacı var di mi? Mürşit olmaksızın insan nefsinin kendisi Allah'ın merhamet ettiği durumlar haricinde teksiye edemiyor, yani nefsinin arındıramıyor. Ben şimdi kötü taraflarımı biliyorum. Yalanım var, kinim var kibirim var hasedim var. Kötülük de yapmak istemiyorum ama yapıyorum gene. Benim nefsimin tezkiyeye ihtiyacı var. O zaman nedir bu yolun esası, Cenabı Allah Hz. Muhammed'e Maide Suresinin 67. Ayetine binaen Gadirhum 'da "Ya Muhammed sana bildirdiğimizi tebliğ et. Eğer bildirmezsen, korkarsan şayet şüphesizi risalet görevini yerine getirmemiş

olursun.” Ne kadar ağır bir ifade. Ve bunu üzerine Hz. Muhammed hepinizin malumu deve semerinden bir yer yükselterek ve Hz. Aliyi yanına alarak “ Ben kimin Mevla’sıysam Ali de onun Mevla’sıdır, benden sonra veliniz ve vasiniz Ali’dir “ der. Niye bizi Aliye davet etmiş? Çünkü artık velayet yoluyla teksiye olacaksınız. Nübüvvet ve risalet Hz. Muhammed’le sırlandı. Velayetle nübüvvet iç içe geçti devam ediyor şuanda ve siz ancak ehliyle, kâmil insanla nefsinizi teksiye edebilirsiniz. İslam’la böyle olabilirsiniz. İslam ne demek teslimiyet demektir. İslam kime denir, İslam nefsi ıslah olmuş kimseye denir. Nefsi ıslah olmamış kimseye İslam denmez. Yani bu böyle taraftarlık mıdır, yooo, ıslah olmuş yani nefsi teskin olmuş. Bir müşidinen velayet yoluyla Ali yoluyla kendi varlığını içerden temizleyendir. Bakın şimdi gene kurana götürücem sizi. Gene Alevilerin kuran Ehlibeyt ilişkisi içinden hiç ayrılmadığını. Kuranda ne diyor. Azhap suresi 33. Ayette. Hatta çok Arapçasını kullanmak istemiyorum. Çok bilmez de değiliz ama. Şöyle. “ ey Ehlibeyt ’im yalnızca siz Ehlibeyt ’imi her türlü riskten, riyadan, kirden arındırmayı diledim diyor. “ değil mi Ehlibeyt’ine söylüyor bunu. Dolayısıyla ancak Ehlibeyt’e imanla kişinin nefsi teksiye olabilir. Bu tezkiyenin sonucu nedir. Tezkiyenin sonucu şudur. Hz. Muhammed’in gene kendi sözüyle ifade edeyim ben bunu. Diyor ki benim Ehlibeyt ’im sefin-i nuh misalidir. Yani Nuh’un gemisi gibidir. Her kim ki Ehlibeyt ’ime dâhil olursa onlardır kurtuluşu erenler. Her kim ki Ehlibeyt ’imden yüz çevirirse onlardır helak olanlar diyor değil mi. Peki kurtulma hali ne. Ehlibeyt’e ulaşma ve kurtulma hali ne. Nefsi her türlü kötü hallerden Ehlibeyt’in vasıtasıyla arındırma suretiyle çünkü Cenabı Allah yalnızca Ehlibeyt’ine ve Ehlibeyt ’inin yolunda olanlara bu müjdeyi vermiştir. Apaşıkardır kuran dolayısıyla burada bir nefsi tezkiye gerekiyor. Ben ilmin şehriyim Ali kapısıdır. Ali’nin kapısından girenin nefsi tezkiye olur, Muhammed sırrına erer, oradan Allah sırrına erer değil mi. İşte bu yolda da bu demde de cem dedik sohbetin başında cem ne demektir. Cem can birliği olmak demektir. Can ne demektir, can birliği olmak ne demektir. Siz kadın kadınlığından erkek erkekliğinden şu kameralar vasıtasıyla bütün herkese sesleniyorum burda İslam’da kadın ile erkeği ayırarak ibadet yapmak şıktır. Kim buna karşı çıkarsa, kim aksini iddia ederse biz onun savunmaya delilini ortaya koymaya muktediriz. Çünkü hakikat yolunda kadın ve erkek denilmez. Orda sadece hak zikri vardır. Haktan başka bir şey yoktur. Nefsinin tezkiye eden için yoktur. Ama edemeyen biri için vardır. Doğru. Yanlış mı değil. Nefsinin tezkiye eden için vardır. Şimdi cem birliği can birliğine ulaşmak ne demektir. Sohbetin başında şunu ifade ettik. Kulaklarınız dünyaya kapanacak. Onun için sizden buraya şey ifadesi sokmayın, Ahmet

Mehmet isim resim sokmayın. Zahitler softalar bu işi ne anladı biliyor musunuz? İbadethaneye resim sokmayın diye anladı. Bu o demek değil. Buradan öğrensinler dinlesinler hakikati ne o işin. Bu ne demektir biliyor musunuz? Hakkın olduğu yerde başka resim isim olmaz. İsim resim sokmayın oraya. Falanca filan dedi. Falanca pişmanıyım dedi o onu söyledi bu bunu söyledi. Burda bu kelimeler olmaz, burda yalnız hakkın kelamı olur. Hakkın demi olur. Hakkın sırrı açılır. Muhabbet çırağları uyanır. Orda Muhammed'in sırrı velayetin sırrı Allah'ın sırrı uyanır o demde. Muhabbetle ne olur biliyor musunuz? Muhabbetten Muhammed hâsıl oldu denir. Ya da muhabbeti olanın hakkı var hakta. Muhabbeti olmayanın ne hakkı var hakta. Denilmiştir. Cem birliği can birliği ne demektir. Şuraya giren canlar mümin gardaşlar. Kuran ne diyor. Mümin gardaşlar, müminler ancak birbirlerinin kardeşleridir. Musahiplik var değil mi bu yolda can kardeşliği yani tenden öte. İnsanın aynı kandan doğduğu kardeşinden daha ilerde değil mi yol, yol kardeşliği. Şimdi bakın can birliğinden girdi zaman kadın kadınlığından erkek erkekliğinden geçme hali neyi ortaya çıkarır. Can kardeşi ne demektir biliyor musunuz? Siz birbirinizi çok uzakta da olsa bir birinizin canı acısa birbirinizi duyacak yere gelirsiniz. Bu sözleri dinliyorsunuz ama bu sözleri hak etmek nasıl bir yol biliyor musunuz? Erenler evliyalar bu işi hak etmek için neler mücadele, ne hakikatler ne yollardan geçmişler. Nefsinin tezkiyesi için neleri bırakmışlar feda etmişler değil mi. Boşu boşuna bunlar bu evliyalar canlarını vermemişler. Boşu boşuna bu yollara bu demlere bu kadar bağlanıp da inancını her köşede dağlarda mağaralarda yaşamak suretiyle inançlarını korumuşlar. Niye. Bu can birliğinin mühim olduğunu, Allaha gidecek tek kapının bu yol olduğunu, Ali'nin kapısından gidilerek velayetin kapısından yani. Velayetin kapısı bugün kimse onu bulacaksınız. Bu sizin göreviniz. Mevlana şemsini nasıl bulduysa siz de bulacaksınız. Efendim Yunus Hacı Bektaşî nasıl bulduysa Taptuk 'unu nasıl bulduysa. Efendim o günkü hikâyeleri konuşmakla size bir şey bulaşmaz. Ama siz de aynı demde birleşirseniz. Sözünde sadık, ikrarını güdenler, yolunu güdenler. Hani derler ya bir ikrarına kırk yıl deveyi gütmüş derler ya işte o demden o yoldan hiç ayrılmadan can birliğine ulaşan kimse canda çokluk yoktur. Tende çokluk vardır ama canda çokluk yoktur. Cümle âlem bir candır bize. Onun için bizi yetiştiren mürşidimizin bize söylediği tatlı bir nefesi var. Der ki: altı buçuk, yedi milyar bir can idik. Hem can idik hem ten idik. Zorunan bizi birbirimizden ayrı gayrı ettiler. Zorunan ayrı gayrı ettiler bu milleti. Ve şimdi dünyanın çektiği ayrılıktan ayrılıktan zorunan bu milleti her birini dağlara taşlara düşürdüler de mi. Merkeze getiremediler, insana getiremediler. Siz de insana gelemeszeniz, insanın

sırrına gelemesiniz dağa taşa düşmüş şeyler gibi olursun. Dağa taşa düşmüş ne demektir burada. İdeolojilerin eline düşmüş, ırkçılığın eline düşmüş, siyasi görüşlerin eline düşmüş veyahut da sistemlerin eline düşmüş insan şuanda pejmürde, insan şu anda perişan. Nasıl perişan biliyor musunuz acıları görüyor musunuz? İnsanların değeri sistemlerin elinde bellidir bugün. Fabrikalarda çocuklarımız, yani bizler. Fabrikalarda çalışanlara bakın, doğudan batıya insanlara bakın. İnsanın değeri bilmiyor bugün değerli canlar. Alevilik insanın değerini ortaya koymuş. Hüseyin'in verdiği mücadele Hüseyin'in verdiği savaşın adı insanı çamurdan ve balçıktan insanı esaretin elinden alarak insanı Allah'ın yaratmış olduğu en üst ahseni tahkim boyutuna insanı ulaştırmaktır. Bugün sistemler insanın değerini bilmediği için insanlar onların elinde bir oyuncaktır. Bir kullanım malzemesidir bir metadır. Bugün en özerklik bulmuş kadınlar dahi elbise askısından başka bir şey değildir sistemin elinde. Ama bir kadının sırrında taşıdığı hakikati şey yapsalar onu elbise askılığı gibi ya da şey olarak göremezler di mi şehvet aracı olarak göremezler. Ya da erkek dediğimiz varlık bir şey gibi görülemez, bir köle gibi görülemez değil mi. Bunu çok ifadeleri çoğaltmak mümkün ama ifadeleri hülasslayarak ifade ediyorum. O yüzden insanın değeri ancak kâmilin tarafından bilinmiştir. Onun için döndüler bize dediler ki ay yürüyüp giden can beden dağında bir mücevher var, arar, ara, bütün gücünle ara. Ara ama dışarda değil kendinde ara. Pir Hünkâr Hacı Bektaş Veli zamanın kutbi limamı merkezi yani, kâinat merkezi o günkü merkezi Hacı Bektaş Veli hararet nardadır sacda değildir, keramet baştadır taçta değildir. Her ne arasan kendinde ara, Mekke'de Kudüs'te hacda değildir. Diyerek nereye çağırıyor bizi, insanın çok değerli bir varlık olduğunu, insanın basit işlerle harcanmaması gerektiğini basit ifadelere, basit görüşleri basit inanışlara ve anlayışlara teslim olmaması gerektiğini, insanın değerini ve kadrini yüceltecek bir ayeti de sizlere söyleyeyim. Çok ayet vardır da. Hani kadir suresi vardır da. O insanın kadrinin en yüce olduğu yerdir. İnsanın hakikatine erince ancak melekler ona sabahın fecrine kadar tuluğa iner de iner diyor. Onlar idrak sahipleridir, ... İdrak sahipleridir onlar diyor. Ve açık söylüyor. Siz karanlığımızdan o gün kurtulacaksınız. Sizin için mana güneşi doğacak diyor. Şu tepemizden sabah akşam doğup batan güneş değil. Batmayan güneş mana güneşi. Onun için seyyid Nesimi o doğduğu zaman ne dedi biliyor musunuz? Bende sıgar iki cihan ben bu cihana sığmazam... Onun kesenlere, onu yüzenlere ne dedi biliyor musunuz? Dediler ki dalga geçtiler seyyid Nesimiyle. Şu iki cihan senin nerene sığıdı dediler. O da dedi ki ben iki cihanın güneşiyim bedbaht senin iki gözünde tor var. Ben iki cihanın batmayan güneşiyim dedi. O

güneşi doğmuştu çünkü onun. İnsanın hakikat güneşi doğduğu anda o bir daha batmaz, insan da karanlıkta kalmaz... O dem itibarıyla kurtulur. Bu yol o kadar değerli bir yol ki o kadar değerli bir yol ki, maalesef bizim de sorunumuz ne biliyor musunuz bugün. Daha önce birkaç yerde daha ifade ettim. Meşhur bir misaldir bu. Tasavvufa da misal olmuş bir konudur. Hani balıklar suyun içerisindeymiş bir gün aralarında konuşmuşlar denizde. Demişler ki su diye bir şey varmış, deniz diye bir şey varmış, su diye bir şey varmış. Göreniniz, bileniniz var mı demişler aralarında, demişler ki hayır bilmiyoruz demişler. Kim bilir peki bu su nasıl bir şey öğrenelim. Bizim yaşlı ihtiyar pir bir balığımız vardır gidelim danışalım bir demişler. Gitmişler o pir balığa yani kâmil balığa gitmişler demişler ki su diye bir şey varmış, deniz diye bir şey varmış. Nerede nasıl bir şey o. İhtiyar balık onları bir süzdükten sonra onlara demiş ki: içindesiniz ya. Bu sefer o balıklar demiş ki ama biz görmüyoruz. İçindesiniz ama görmüyorsunuz. Hak sizin içinizde ama görmüyorsunuz. Hak bizim içimizde ama görmüyoruz. Hak dışımızda, hak zahirimizde, hak batınımızda görmüyoruz. Bu yol öyle değerli öyle ulu bir yol ki içinde yaşayıp da bu yolun kadrini kıymetini alamamak, bu yoldan nasiplenememek bu insanın çok büyük bir acısı ya. Ben zaman zaman kendi kendime sorduğumda böyle bir yolun içinde böyle bir anlayışın içindeyim ve bu anlayıştan yararlanamama halim neye benziyor biliyor musunuz? Hazine sandığının üzerinde oturup fakirlik ve aciziyet çekmeme benziyor. Onun için bu değerleri birbirimize nakletmek suretiyle, can birliğine ulaşmak suretiyle can birliğine ulaşan birbirinin kulağıdır, birbirinin gözüdür, birbirinin elidir, birbirinin ayağıdır, birbirinin dilidir. Onun için Musahiplikte o kadar güzel bir yolla çizmişler ki bunu. Bakın, son sözlerimle bağlıyım bunu ani Hz. Muhammed Hz. Ali'yi eti etimden kendine Musahip kardeş edince etin etimden canın canımdan kanın kanımdan sırrın da sırrımdan ya Ali demiştir. Musahiplik de Alevilikte öyle bir anlayışla korunmuş ki eti etimden, kanı kanımdan, canı canımdan, sırrı sırrımdan, ruhu da ruhumdan demiş. Ne demek bu cem kandaşları birbirlerinin eli ayağı olur, gözü olur, kulağı olur, ruhu olur. Biz asıl ceme girmek için bu cemi yapıyoruz şuanda. Yani nedir biliyor musunuz? Hani askerde acemi birliği vardır bir de usta birliği vardır ya bu talimdir. Bu ibadet boyutu talimdir. Kim ki cemin sırrına girer odur kurtulan, odur kavgadan gürültüden kurtulan. Odur ikilikten kurtulan. Odur yalandan, riyadan, şehvetten, gıybette, kötülükten, her türlü yaramaz hallerden kurtulan o... İşte onlara cem ehli denir. Yunus Emre diyor ki: Cem erenlerindir, Hakk'ı görenlerindir... Allah Ehlibeyt'in muhabbetiyle, biz de Ehlibeyt'in dergâhına geliyoruz. Ehlibeyt'in adına, Ehlibeyt'in yüzü suyu hürmeti,

Ehlibeyt'in muhabbeti, hürmeti için geliyoruz. İnşallah kendi nefsimden de diliyorum. Evvel kendi nefsimi de bu duaya dâhil etmek suretiyle hepimizden diliyorum. İnşallah Ehlibeyt'in yolunda, inşallah Yunus gibi dosdoğru anlayışla, dosdoğru izahla... Bugün Aleviliğin kapısına eğri odun götürüyorlar farkında mısınız? Yunuslar yok bugün. İçerde hainler, bir sürü hainler. Alevilik İslam'ın dışı, yok efendim biz Zerdüş'ten geldik, biz Şaman'dan geldik. Ben Allah'tan geldim, ben Şaman'dan gelmedim. Ben Zerdüş'ten gelmedim. Ben falan ırktan, filan ırktan da gelmedim. Allah'tan geldim, Allah'a dönücüleriz biz. Gelenekle dini karıştırdılar bugün. Dergâha eğri odun taşıyorlar bugün. Hem Ehlibeyt adına cem evlerinde duruyorlar. Ehlibeyt'in şeylerini yapıyorlar. Hem Alevilik adına bugün Aleviliğin gerçek değerlerini, orijin değerlerini değil de. Oraya şey odun taşımaya başladılar artık. Derviş misali yunus misali değil. Derviş değil bunlar, secdeye gelmiyor, Bir kere secdeye gelmiş değil başı. Yolun... Değil, o aşkın acısını tatmış değil, aşkın sızısını tatmış değil, gözünden bir kere yaş akmış değil. Ve nedir biliyor musunuz? O aşk, o muhabbet insanı öyle bir deme götürür ki insanı en güzel değerlere götürür. İnşallah biz doğru anlayışları bu dergâha, Ehlibeyt'e yakışır düşüncüyü, yakışır ilkeyi, Ehlibeyt'in değerlerini dosdoğru gelecek kuşaklara taşıycaz. Eğri odun taşımak yok hiç kimseye. Bu yolun ilkelerini biz cem vakfı olarak, Alevi İslam Din Hizmetleri olarak Sayın Dedelerimizle, canlarla, muhiplerle, bu yola gönül verenlerle birlikte biz niyet ettik ve ant içtik ki bu yola doğru anlayışları Ehlibeyt'in izahını ve bize getirdiği değerleri dosdoğru bizden sonraki kuşaklara ulaştırmak zorundayız. Eğri odun taşımak yok bu yolda. O zaman biz de Yunus gibi diyelim ki : “cem erenlerindir, hakkı görenlerindir. “ Allah bizi doğrulardan eylesin, cemi görenlerden eylesin diyelim ve öyle duaya başlayalım. Bir ayağa kalkalım. Dar-ı duamızı verelim, ondan sonra ibadetimize geçelim.

Canlar: Allah Allah

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Geldiğiniz yoldan, durduğunuz dardan, çağırduğumuz pirden şefaata göresiniz. Darlarımız, divanlarımız kabul ve makbul ola. Vakitler hayırla, hayırlar fethola, şerler defola. Meydan.. Darda ola. Sırlar mecsur ola. Muhammed Ali cümlemizin yardımcıları ola. Darına durduk ya Allah (3 kere hep birlikte) divanına durduk ya Muhammad (3 kez hep birlikte) keremine sığındık ya Ali (3 kere birlikte). Bize yol gösterin ya on ki İmamlar, inayet eyleyin ya 14 Masumu Paklar, himmet eyleyin ya 17 kemerbestler, ceminize Ali'n ya Kırklar. Kabulü senin yüzün suyu hürmetine olsun ya pirim Hünkar Hacı Bekteşi

Veli. İlahi Yarabbi, darlarımızı divanlarımızı dergâhın hizmetine kabul eyle. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammad ya Ali

DEDE: Canlar, yolumuz rıza yoludur. Biz sizi alacağız. Size de sizin öznüzdeki hakka teslim edeceğiz. Özünüzdeki hak ile darı didar olacaksınız. Aranızda dargın küskün olanar varsa birbirinde hakkı hukuku olan varsa, birbirinden ağrınmış, incinmiş olan varsa buyursun meydana gelsin yoksa Allah eyvallah desin .(herkes Allah eyvallah der) canlar birbirinizden razı mısınız (razıyız) birbirinize haklarınızı razı ediyor musunuz(ediyoruz) kul kuldan razıysa Cenabı Hak cemil cümlemizden hoşnut, gani, razı, teselli olsun, yapacağımız ibadetleri, duvazları, tevhidleri, zikirleri Kabul ve makbul eylesin. Ehlibeyt'in sevgisini cemil cümlemizin üzerinden her an her dem hazır ve nazır eylesin. Birbirinizden razı olduğunuza dair edep erkan, sükutu lisan, mümine nişan. Birbirinize nişan eyleyiniz lütfen. Fahri kâinat verelim Muhammad Mustafa ve Ehlibeyt'ine salavat (hekes salavat getirir.)

İhlas suresi.(Dede ve tüm cemaat hep birlikte): Esirgeyen bağışlayan yüce Allah'ın adıyla söyle gündüz gece tanrı tek tanrı yüce o doğmaz doğuramaz kimse ona denk olmaz.

Fatiha suresi: Esirgeyen bağışlayan Yüce Allah'ın adıyla. Hamd âlemler sahibi yüce Allah içindir Allah ki acıyandır koruyandır sevendir. Gün gelince ancak odur hesap soracak. Sana tapan senden medet umanlarınız biz sapıtmışlar yoluna düşmekten kuru bizi doğru yoldan ayırma bizi aman Rabbimiz.

(12 hizmet çağırılır. 12 hizmet için duvaz görüntülerde yer almamaktadır.)

Bir kadın bir erkek post hizmeti gelir duasını eder. Üç adımda Dedenin önüne kadar gelirler. Postu serip Dedenin karşısında dara dururlar.)

Postçu: Bismi Şah Allah Allah. Uğur açıklığına olan duasını yaz

Dede: Bismi Şah Allah Allah, erenler potu geldi mümin müslim ikrar verdi, ikrarınızdan daim olasınız hakkın didarını göresiniz. Post hizmetinin sahiplerinin himmetleri üzerinizde hazır ve nazır olsun. Gerçeğe hü mümine ya Ali (Postu açarlar ve yerlerine geçerler)

(Tezekar bir kadın gelir. Bir kadın bir erkektir. 3 adımda meydana gelirken her bir adımlarında "manayı marifet sırrı hakikat geldi hizmet-i Muhammad sükut et ey cemaat" derler ve ibrikten leğene su akıtarak "ya Allah ya Muhammad ya Ali" diyerek Dedenin önüne gelip dara dururlar.)

Tezekâr: Bismişah Alah Allah! Ben Gulâm-ı Kamberiyem, etmezem Adülerden hayf. Pirimiz, Üstadımız Kırklar Meydanında Selman-ı Pak. Ber Cemali Muhammed, Kemal-i İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Ali'yi Pir Bilip Verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt'ine Salavat. (Tezekar hizmetlerini birbirlerine görürler. Ardından Dedelere de abdest aldırıp dara dururlar.) Bismi Şah Allah Allah. Haydar'ın rahında tenim oldu pak. Yüzüm sürdüm dergâhına eyledim Hak. Kırklar meydanında pirimiz üstadımız ibriktar Selman-ı pak. Şehrilillah, Allaheyyallah. Nefes pirdedir. Hü pirim.

Dede: Bismişah Allah Allah, Bismişah Allah Allah! Hüda Hakk'ın kabul et, hizmetin ey Şah. Bi hakkı Murtaza ve Ali Dergâh, Hüseyini Kербela nuru Hakk'ı için, Bu dergâhtan ayırma ey Gani Şah. Erenlerden haklı hayırlı himmet, şeyenlillah Allah Eyvallah, Gerçeğe Hû. Mümüne ya Allah, ya Muhammed, ya Ali

(Çerağ hizmeti gelir. Tek erkektir. Dedenin önüne diz çöker.)

Çerağ: Bismi Şah Allah Allah. Çerağı Ruşen, Fahri Dervişan, Zuhuru iman, Himmeti Piran, Piri Horasan, Kürşadı meydan, Kuvveyi Abdalan, Kanunu Evliya, verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt'ine salavat. (Herkes salavat getirir.) Bismi Şah Allah Allah. La feta illa Ali la Seyfa illa Zülfikar. ("Yaradan'ın nuru aşkına ya Allah ya Allah ya Allah" diyerek ilk mumu "peygamberliğin nuru aşkına ya Muhammed ya Muhammed ya Muhammed" diyerek ikinci mumu "velâyetin nuru aşkına ya Ali ya Ali ya Ali" diyerek de üçüncü mumu yakar. Çerağcı Dede postunu niyazladıktan sonra çerağ deyişi okumaya geçilir. Çerağcı deyiş bitene kadar Dede postunun önünde sağ elleri sol göğüslerinin üzerinde bekler. Zakir deyişi çalmaya başlar.)

Dede: Bismişah Allah Allah! Allah'tan bize ulaşan çerağımız sonsuza dek kılavuzumuz olsun! Çerağımız yansın yakılsın, Allah'ın nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, Peygamberliğin nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, velâyetin nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, Ehlibeyt'in nuru aşkına! Çerağımız yansın

yakılsın, Pir Hünkâr Hacı i Veli Aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, yolumuz, birliğimiz, dirliğimiz ve ülkemizin aydınlığı aşkına!

Allah Allah! Yarab! Bizleri ilâhi nurundan feyz alan kullarından eyle. Peygamberlerin, Ehlibeyt'in, velilerin ilmini yol göstericimiz eyle. Çerağ gibi ışık vermemizi, nurundan nasiplenmemizi mazhar eyle. Mum gibi Hakk aşkına eriyip insanlığa ışık saçanlardan eyle. Yoluna hizmet edenleri himmetlerinden mahrum eyleme. Sonsuza dek bu çerağ yolumuzun ve yaşantımızın ışığı ola. Yüce Allah da cümlenizin yardımcısı ola. Gerçeğe Hû.

(Herkes salavat getiri. Zakir çerağ duvazı çalar. Çerağcı ayağa kalkar. Sağ eli sol göğsünün üstünde başı hafif öne eğik duasını alır.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah Allah'tan bize ulaşan çerağımız sonsuza dek kılavuzumuz olsun. Çerağımız yansın yakılsın Allah'ın nuru aşkına çerağımız yansın yakılsın Muhammad Mustafa Peygamber'imizin aşkına çerağımız yansın yakılsın tüm velayetin nuru İmam Ali aşkına, çerağımız yansın yakılsın ehlibyitin nuru aşkına, çerağımız yansın yakılsın pirimiz üstadımız Hünkar Hacı Bekteşi Veli aşkına hazır zahir batın gaip cem erenleri aşkına çerağımız yansın yakılsın yolumuz birliğimiz dirliğimiz ve ülkemizin aydınlığı aşkına. İlahi Yarabbi bizleri ilahi nurundan feyz alan kullarından eyle. Peygamberlerin ehlibeyti velilerin yol gösterici eyle çerağ gibi ışık vermemizi nurundan nasiplenmemizi bizlere nasip eyle. Mum gibi hak aşkına insanlara ışık saçanlardan eyle. Burda hizmet edenleri himmetlerinden mahrum eyleme. Sonsuza dek bu çerağ yolumuzu ve yaşantımızı nuru ola yüce Allah cümlenizin yardımcısı ola. Gerçeğe hü Muhammad ya Ali.

(Üç kadın Süpürgeci hizmeti için gelirler. Üç adımda Dedenin önünde dururlar)

Süpürgeciler: (İlk adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) Allah, (ikinci adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) muhamed, (üçüncü ve son adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) ya Ali , gerçeğin demine hü

(Üçü de sağ elleri sol göğüslerinin üzerinde Dedenin önünde dizilirler ve dualarını okurlar.)

Süpürgeciler: Süpürgeci: Bismişah Allah Allah! Üç bacı idik, Gürüh-u Naci idik, Kırklar Ceminde süpürgeci idik. Süpürgeyi süpürdü Selman, körolsun Yezidi Mervan, zuhura gelsin Mehdiyi sahibi zaman. Allah Eyvallah, nefes pirimdedir.

(Dede yüksek sesle süpürgecilere duasını verir.)

Dede: Bismişah Allah Allah! Sahibi Selman, Mülkü Süleyman, Cennette Rıdvan, Carımıza Yetişsin Şah-ı Merdan. Hayır hizmetleriniz kabul, muratlarınız hasıl ola. İsteğinizi dileğinizi Hakk – Muhammed – Ali vere. Gerçeğe Hû!

Dede: Bismi Şah Allah Allah seyidi selman diye başlayan duayı bul sonunda hizmetleriniz kabul ola muratlarınız hasıl ola isteğinizi dileğinizi hak Muhammad Ali vere. Gerçeğin demine hü.

(Gözcü hizmeti gelir. Dedenin önünde secdeye giderek niyazda bulunur ve duaya başlar.)

Allah'tan ola inayet, Muhammed Mustafa'dan ola şefaet. Aliyel Murtaza'dan ola velayet. Erenler meydanında pirimiz üstadımız Gözcü karaca Ahmet. Allah eyvallah.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hayır hizmetleriniz kabul ola. Muradlarınız hasıl ola. İsteğinizi dileğinizi Hak Muhammed Ali vere. Gözcü Karaca Ahmet'in himmetleri üzerinize hazır ve nazır ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali.

Dede: Evet değerli canlar şimdi tövbe duamızı okuyoruz. “Esirgeyen bağışlayan Allah'ın adıyla. “Ey iman edenler! Etkili öğüt veren bir tövbe İle Allah'a yönelin. Umulur ki Rabbiniz, çirkinliklerinizi ve günahlarınızı örter ve sizi altından ırmaklar akan cennetlere yerleştirir. O gün Allah, peygamberi ve onunla birlikte inananları utandırmayacaktır. Onların ışığı önlerinden ve sağ yanlarından koşup gelir. Şöyle derler; “Ey Rabbimiz! Işığımızı tamamla ve bizi bağışla! Sen her şeye kadersin. Her şeye gücün yeter.”

Eksiklerimize tövbeler olsun, tövbe günahlarımıza estağfurullah estağfurullah estağfurullah. Allah'ım Yarabbim benlikten yaramazlıktan, kin ve hasetten gözümüzle gönlümüzle kalbimizle dilimizle ve cemi azalarımızla yapmış olduğumuz günahlarımızın cümlesine bir daha yapmamak kaydıyla tövbe günahlarımıza estağfurullah (3 kez) Tövbe ettik pişman olduk döndük senin nuruna yüceliğine birliğine ve rahmetine sığındık. Her türlü kazayı, belayı, acıyı, afeti, tufanı gamı gasavatı def etmeye ve günahları affetmeye kadersin. Affeyle ey yüce Allah'ım merhametin sonsuzluğuna sığınarak kul beşer hata işler sultan olan da bağışlar niyetiyle özümüzü dara çekip tövbe edip sana yalvarıyoruz. Tövbe

günahlarımıza estağfurullah (3 kez) veballerimizi dergâh-ı Ali yolunda sırrı Kerbela hakkı için bağışla Yarabbi. Allah Allah gece gündüz hata etmektir işimiz tövbe günahlarımıza estafurullah (3 kez)) Muhammed Mustafaya bağlıdır başımız Tövbe günahlarımıza estağfurullah (3 kez) Hasan ile Hüseyin sır içinde sırrısa, İmam zeynel nur içinde nursa , özümüzde kibir benlik varsa Tövbe günahlarımıza estağfurullah (3 kez) Muhammed bakırın izinden çıkma.bul yaz.... (arapça okunan bir dua var)

Dede: ey ilahi Yarabbi evellerin eveli ahirlerin ahiri ilahi Yarabbi ilah sensin mabut sensin âlemlerin Rabbi cömertlerin cömerdisin yücelerin yücesisin azimsin kerimsin senden başka tapılacak mabut yoktur. Binbir isimin yüzü hakkı için yardımlarını bizden esirgeme. Şuanda yüzümüz yerde, özümüz darda Allah Allah diyen dillerimiz ve mezhur olan gönüllerimiz için yardımlarını bizlerden esirgeme Yarabbi. İbadetlerimizi, dualarımızı bütün insanlığın esenliği, mutluluğu, huzuru ve esenliğine vesile kıl. Duası bizden, inayeti İmam Ali'den, şefaati Muhammed Mustafa'dan olsun. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammed ya Ali

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Yarabbi elimiz Yüzümüz yerde, gönlümüz darda sana yalvarıyoruz Yarabbi. Kusurlarımızı, hatalarımızı bağışla Yarabbi. Ehlibeyt'in katarından didarından şefaatinde yolundan erkanından ayırma Yarabbi. Bizleri namerde muhtaç eyleme Yarabbi. Gönüllerden merhameti, hanelerimizden bereketi eksik etme Yarabbi. Ailelerimize dirlik düzen mutluluk ihsan eyle Yarabbi. Birliğimizi dirilğimizi sonsuz eyle Yarabbi. İç ve dış düşmanlarımızın kötü emellerine fırsat verme. Borçlarımıza ödeme kolaylığı, kazançlarımıza bereket ihsan eyle. İbadetlerimizi, dualarımızı, secdelerimizi sırrı Kerbela aşkı için kabul eyle. Duası bizden, kabulü Cenabı Allah'tan ola. Gerçeğe hü. (Herkes secdeden kalkar. Zakir tevhide başlar.)

Şu aleme bir nur doğdu

Muhammed doğduğu gece

Yeşil kandiller yandı

Muhammed doğduğu gece

Hak la ilahe illallah, illallah şah illallah

Sen Ali'sin güzel Şah, Şah'im eyvallah eyvallah.

Muhammed anadan düştü
Kafirlerin aklı şaştı
Bin kilise yere battı
Muhammed doğduğu gece.
Hak la ilahe illallah, illallah şah illallah
Sen Ali'sin güzel şah, şah'ım eyvallah eyvallah.

Huri kızları geldiler
Nurdan kundağa sardılar
Muhammede yüz sürdüler
Muhammed doğduğu gece.
Hak la ilahe illallah, illallah şah illallah
Sen Ali'sin güzel şah, şah'ım eyvallah eyvallah.

Muhammed kalktı oturdu
Cihanı nura batırdı
Yer gök selavat getirdi
Muhammed doğduğu gece.
Hak la ilahe illallah, illallah şah illallah
Sen Ali'sin güzel şah, şah'ım eyvallah eyvallah.

Huri kızların hepsi
Muhammed oldu tapısı
Açıldı cennet kapısı
Muhammed doğduğu gece.
Hak la ilahe illallah, illallah şah illallah

Sen Ali'sin güzel Şah, Şah'im eyvallah eyvallah.

Alemler çağırıldı ya Muhammed

Bilindi farz ile sünnet

Açıldı cem ile cennet

Muhammed doğduğu gece.

Hak la ilahe illallah, illallah şah illallah

Sen Ali'sin güzel Şah, Şah'im eyvallah eyvallah.

Şah Hataim din kardeşler

Böyle oldu işbu işler

Secdeye indi ağaçlar

Muhammed doğduğu gece.

Hak la ilahe illallah, illallah şah illallah

Sen Ali'sin güzel Şah, Şah'im eyvallah eyvallah.

(Zakir, bir duvaz daha çalar.)

Esti muhabbet yelleri esti, esti muhabbet yelleri esti

Kokusu sarmış elleri kokusus armış elleri

Cennet bağının gülleri cennet bağının gülleri

Vermiye gelmişsiz canlar vermiye gelmişsiz canlar

Hak La ilahe ilallah ilallah Şah ilallah

Ali Mürşid güzel Şah Şahım eyvallah eyvallah

Muhammed Ali Pirimiz Muhammed Ali Pirimiz
Kimseye çıkmaz sırrımız kimseye çıkmaz sırrımız
Gönüllerdir yerimiz gönüllerdir yerimiz
Almaya gelmişiz canlar almaya gelmişiz canlar
Hak La ilahe ilallah ilallah Şah ilallah
Ali Mürşid güzel Şah Şahım eyvallah eyvallah

Pir Sultanım el aman Pir Sultanım el aman
Şahdan gele bize ferman Şahdan gele bize ferman
Güzel pirim derde derman güzel pirden derde derman
Almaya gelmişiz canlar Almaya gelmişiz canlar
Hak La ilahe ilallah ilallah Şah ilallah
Ali Mürşid güzel Şah Şahım eyvallah eyvallah

(Herkes secdeye gider.)

Dede: Bismi Şah alah Allah ey ilahi Yarabbim seni andık, sana inandık. Senin rızan için başımızı secdeye koyduk secdeye inen başlar acı size dert görmesin Yarabbim. Secdelerimizi ibadetlerimizi Kabul ve makbul eyle Yarabbim. Sen evvelsin, ahirsin, zahirisin, batınsın. Dua edenlerin duasını Kabul edersin. Ey yüce Rabbim evveli adem İki cihan server Muhammed Mustafa arasında her ne kadar nebi peygamber gelip geçtiyse ulu evliyalar, onların hürmeti hakkı için, pirlere Hüseyn Dedemizin şurda yapmakta olduğumuz cemei Kırklar ceminden eyle. Ruhunu şad, mekanını cennet eyle. Uzaktan yakından buraya gelmiş, başını secdeye koymuş canların da geldikleri her bir adım için bin bir sevap eyle Yarabbi. Tevhidimiz oldu tamam, yardımcımız on iki İmam. Secdeleriniz Kabul olsun. Dil bizden, nefes baba Mansur, kureyş baba, üryan ..., uçan baba, düzgün baba, munzur baba, Abdal Musa pir Hünkar Hacı Bekteşi Veli'den ola, kabulü de Allah'tan ola. Ya Allah ya Muhammed ya Ali. Hüüü

(Miraçlama bölümüne geçilir. 4 bacı ve bir erkek semahçı semaha kalkar. Semahın bitiminde Dedenin önünde yarım halka şeklinde sağ kolları sol göğüslerinin üstünde rüku biçiminde eğilirler. Dede duaya başlar.)

Dede: Allah Allah. Semahlarınız saf ola günahlarınız affola düdüğünüz çark-I pervazlarınız hak için ola seyr için olmaya. Yardımcınız 12 İmam ola. İsteğınızı dileğınızı hak Muhammad Ali ver. Semahlarınız Kırklar semahı ola. Semahı bize bahşeyleyen Hz. Muhammed'in şefaati üzerinizde hazır ve nazır ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali.

(Semahçılar rüku şeklinde iken kollarını önlerinde aşağı doğru uzatıp parmak uçlarını birleştirerek duayı dinlemeye devam ederler.) Bismi şh Allah Allah tecellanız temnnanız kabul ola. Hakkın dergâhına yazıla. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola. Yüce Allah cümlemizin yardımcısı ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali. (Dua bitince yere secdeye gidip niyaz ederler. Yerlerine geçerler.)

(Gözcü hizmeti gelir.)

Gözcü : Destur pirim. Allah Muhammed ya Ali. Dar çeken didar göre. Didar gören cehennem narı görmeye. Sofular safaya ere. (Yeri niyazlar ve yerine geçer. Semah grubu semaha kalkar)

Dede: Dar çeken didar göre. Didar gören cehennem narı görmeye. Ehlibeyt'ini şefaati, sevgisi, muhabbeti her daim üzerlerimizde hazır ve nazır ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali

(Genç 2 erkek ve 3 kadın semaha kalkarlar. Ayaklar çıplaktır. Daire olduktan sonra semaha başlamadan önce her sırayla sağ taraflarındaki semahçının omzuna niyazda bulunurlar. Kadın Zakir çalmaya başlar)

Zakir:

Bana Yücelerden Seyreden Dilber
Siyah Kipriklerin Ok Mu Cananım
İnsaf Et Yüzünü Yüzüme Dönder
Izdirabın Sonu Yok Mu Cananım

Gönül Sevdi Benim Günahım Nedir
Yandım Hasretine Bunca Senedir
Mecnunun Derdinden Derdim Fenadır
Izdirabın Sonu Yok Mu Cananım

Bu Dünya Misaldir Çatısız Hana
Ebedi Kalmadı Saha Sultana
Deryanın İçinden Bir Damla Bana
Bu Da Mahzuni'ye Çok Mu Cananım

(Deyişin sonunda dairenin ortasına doğru birbirlerini sırtlarından sağ kollarıyla saracak biçimde eğilir ve diğer semaha geçerler.)

Kırat bu dağları aşmalı bugün
Dostun ellerine ömrüm, ömrüm, ömrüm
Dostun ellerine de düşmeli bugün
Varam dost eline de bir sual edem
Yarinen devranımda sohbetim bugün

Abdal olsam şalvar giysem eğnime
Gezgin abdallara ömrüm, ömrüm, ömrüm

Gezgin abdallara da eş deli gönül
Ta ezelden aşıkların da bağrına
Değer rakiplerden de taş deli gönül

Ceylan bakışına da kurban olduğum
Sallanma karşımda da öldürdün beni

Hele yürü yürü de ömrümün varı
Ömrümün varı da gönlümün yarı
Has neni neni de dost nenni nenni

Yürü güzel yürü de yolundan kalma

Her yüze güleni dost olur sanma

Hele yürü yürü de ömrümün varı

Ömrümün varı da gönlümün yarı

Has neni neni de dost nenni nenni

(Semahın bitiminde semah dairesi Dedenin önünde yarım ay şeklini alır. Semahçılar ortaya doğru rüku biçiminde eğilirler. Her birini bir koluyla solundakinin sırtını sarar diğer elini göğsüne götürerek duasını alır. Dede duaya başlar.)

Dede: Allah Allah. Semahlar saf ola Allah, dilekler hâsıl ola Allah, hak için ola Allah seyr için olmaya Allah. Devamını dinle anlaşılımyor

Dede: (Semahçılar rüku haline geçerler) Tecellanız temnnanız kabul ola. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola. Hizmetleriniz hakkın dergâhına yazıla. Yaptığınız hizmetlerden şefaât bulasınız. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya mhammed ya Ali. (Dua bitince yere secdeye gidip avuç içleri yukarı gelecek şekilde yere koyarak önce sağ sonra sol sonra tekrar sağ avuç içlerini niyaz ederler)

(Tüm semahçılar yerlerine geçerler. Arkasından saka hizmeti gelir. Saka hizmetini iki erkek yapar.)

Sakkacı: Esirgeyen bağışlayan Allah'ın adıyla. Bütün canlıları suan yarattık Allah her istediğine şifa verir. (Sakacı duasını okur. Ardından salavat getirilir ve dedenin saka duası dinlenir.)

Dede: Nur ola Allah sır ola Allah içenler şifa bula Allah. Dertlerinize derman hastalarınıza şifa vere Allah. Hz. İmam Hüseyin'den gelen engür suyudur Allah. Kerbela şehitleri ve şehitler Şahı İmam Hüseyin aşkına, tüm şehitlerimiz aşkına, hazır, zahir, batın, gaip cümle piran evliya aşkına, diyelim hü ya Allah ya Muhammed ya Ali (Herkes ayağa kalkar, el ele tutuşur ve mersiyeğe eşlik ederler. Ağlayanlar çoktur.)

Dede: Evet canlar şimdi münacaatımızı okuyoruz. Ey yüce Allah'ım. Ellerimizi açtık boynumuzu büktük sana yalvarıyoruz. Hatalarımızı kusurlarımızı bağışla Yarabbi. Dualarımızı, ibadetlerimizi dergâhı izzetine kabul eyle Yarabbi. Sana açılan ellerimizi boş çevirme Yarabbi dualarımızı kabul eyle Yarabbi Yarabbi sana şükürler olsun ki bizleri sana kul Muhammed Mustafaya ümmet veli ve vasi olan İmam Aliye talip kıldın. Haticeyi Kübra cennet seyyidesi Fatmayı Zöhrre hakkı hürmetine merhametini bizden esirgemeyesin Yarabbim. Rahman ve rahim olan adın yüzü hürmetine şehidler Şahı İmam Hüseyin'in sevgisi ile gönüllerimizi nurlandır Yarabbi. Bize farz kıldığın Ehlibeyt ve 12 İmamlar aşkı hürmetine yardımlarını bizlerden esirgemeyesin Yarabbi merhametinin sonsuzluğuna sığınarak kul beşer hata işler sultan olan bağışlar niyetiyle özümüzü dara çekip tövbe edip sana yalvarıyoruz hatalarımızı af eyle ilahi Yarabbi sana açılan ellerimizi boş çevirmeyesin Yarabbi esmaül hüznanın aşkı hürmetine sana sığınanları her türlü kazalardan belalardan görünür görünmez afetlerden emin eyle Yarabbi. Ey yüce Allah'ım sen evvelsin ahirsin zahirsin ve batınsın duaları kabul edensin bizlerin de dualarını kabul edensin. Bizlerinde ibadetlerimizi, dualarımızı dergâhı izzetine kabul eyle Yarabbi. Âlemlere rahmet olarak yarattığın Muhammed Mustafa'nın pak olduğuna Şahit olan Ehlibeyt'in aşkı suyu yüzü hürmetine varlığımızı birliğimizi diriliğimizi yolumuzu sonsuz eyleyesin Yarabbi, ordularımızı havada, karada, denizde muzaffer eyle. Ülkemizi iç ve dış düşmanlarına fırsat verme Yarabbim. Ulusumuzun kurtuluş kahramanı Mustafa kemal Atatürk'ümüzü, silah arkadaşlarını ve tüm şehitlerimizin ruhlarını şad, mekânlarını cennet eyle. Hastalarımıza yolculuk edenlerimize darda ve zorda olan cümle insanlarımıza ve askerlerimize yardım senden olsun Yarabbi aramızda olmayıp da gönülleriyle aramızda olanların da dualarını ibadetlerini dergâh izzetinden kabul eyleyesin Yarabbi duası bizden, inayet İmam Ali'den şefaath Muhammed Mustafa'dan, kabulü de yüce Allah'tan ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali (Dedenin duası bittikten sonra sağ el niyaz edilip sol göğsün üstüne götürülür)

(üç kadın Süpürgeci hizmeti için gelirler. Üç adımda Dedenin önünde dururlar. Yanlarında Gözcü de vardır.)

Süpürgeciler: (ilk adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) Allah, (ikinci adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) muhamed, (üçüncü ve son adımda ellerindeki süpürgeyi yere sürerek) ya Ali ,

(Üçü de sağ elleri sol göğüslerinin üzerinde Dedenin önünde dizilirler ve dualarını okurlar.)

Süpürgeciler: Bismi Şah Allah Allah şehidi Kerbela için gözlerim yaştır duası.....

Dede: Bismi Şah Allah Allah hayır hizmetleriniz kabul ola muratlarınız hasıl ola yüzünüz ak gönlünüz pak ola. Seydi faraş efendimizin hüsnü himmeti üzerinize hazır ve nazır ola. Hizmetinizden şefaati göresiniz. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya amuhammed ya Ali

(Süpürgeciler dualarını aldıktan sonra geri geri yerlerine geçerler. Lokmacı bir kadın bir erkek ellerinde lokma tepsiyle gelirler. Yanlarında Gözcü vardır. Yeri niyazlar elinde lokma tepsiyle Dedenin huzuruna çıkar.)

Lokmacı: destur pirim. Bismi Şah Allah Allah. Alah Allah diyelim kadim billah diyelim geldi hak Ali sofrası hak versin biz yiyelim. Demine hü diyelim. Hü pirim

Dede: Allah Allah .: Bismi Şah Allah Allah .elhamdülillah, elhamdülillah, sümme elhamdülillah.namti celil, bereketi halil, şefaati resul, inayeti Ali, himmeti veli. Bu gitti ganisi gele. Hak Muhammed Ali kabul eyleye. Yiyene helal, yedirene delil ola. Yiyip yedireni, pişiren getireni hak saklaya Hızır bekleye.her tanesi, her katresi bin kazaya belaya kalkan ola. Lokmanız kabul ve makbul ola. Hizmet sahipleri hizmetinden şefaati bula. Lokmalarınız Hüseyin doğan Dedenin ruhuna şad ola. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammed ya Ali. (Lokmacılar yere secdeye gidip niyaz ettikten sonra yerlerine geçerler. Çerağ hizmeti gelir.)

Çerağcı: Bismi Şah Allah Allah. Esirgeyen bağışlayan Allah'ın adıyla. (ilk mumu söndürürken) Yaradan'ın nuru aşkına ya Allah (3 kez), peygamberliğin nuru aşkına (2. Mumu söndürürken) ya Muhammed(3 kez), velayetin nuru aşkına(3. Mumu söndürürken) ya Ali (3 kez) (gözcü söndürür.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah batın oldu çerağı nuru Ahmet zahir oldu şemsi aynı Muhammed . Hayrı hizmetleriniz kabul, muratlarınız hasıl ola. Yaptığınız hizmetlerden şefaati göresiniz.gerçeğe hü mümine ya Ali.(Çerağcı Dede postunu niyaz eder ve yerine geçer.)

(Post hizmeti için bir kadın bir erkek gelirler. Postu toplayıp Dedenin önünde dara dururlar.)

Postçu: Bismi Şah Allah Allah. Post kadim ola, inkar yok ola. (Postçular postu niyaz ettikten sonra yerlerine geçerler. 12 hizmet toplanıp Dedenin huzurunda sağ ellerini sol göğüslerine götürerek dara dururlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Ey yüce Allah'ım senin rızan için yapmış olduğumuz ibadetleri, okuduğumuz duvazları, tevhidleri, verdiğimiz gülbenkleri, döndüğümüz semahları, getirilen lokmaları dergâh hizmetinde kabul eyle Yarabbi. Allah'ım sen bizleri senden, hak Muhammed Ali yolundan hak resulü hak Muhammed Mustafa'dan onun masum ve pak olan Ehlibeyt 'inden bizleri ayırma Yarabbi. Bizlere hak erenlerin izinden yürümemizi nasip eyle. Yaptığımız ibadetlerimizi Muhammed Ali dergâhında sırrı Kerbela hakkı için kabul eyle Yarabbi. Muhammed Ali yoluna hizmet edenlerin hizmetlerini kabul ve makbul eyle. Hizmet sahiplerinin keşfi kerametleri hüsnü hizmetlerini her daim üzerlerimizde hazır ve nazır eyle. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammed ya Ali.(12 hizmet görevlileri rükû pozisyonuna geçerler.)

Bismi şah Allah Allah tecellanız temennanız kabul ola. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola. İsteğinizi, dileğinizi hak Muhammed Ali vere. Yaptığımız hizmetlerden şefaatt bulasınız. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammed ya Ali. (dua bitince yere secdeye gidip avuç içleri yukarı gelecek şekilde yere koyarak önce sağ sonra sol sonra tekrar sağ avuç içlerini niyaz ederler

Dede: Sevgili ve değerli canlar. Cenab-ı Allah dualarınızı, tevhitlerinizi, ibadetlerinizi kabul ve makbul eylesin. Siz Ehlibeyt'e çağırdınız, âlemlere rahmet Muhammed Mustafa'ya çağırdınız, velayetin Şahı Aliyyel Murtaza'ya ve onun Ehlibeyt'ine çağırdınız. Hasana Hüseyin'e Fatıma'ya çağırdınız. 12 İmam'ları zikrettiniz. Erenlerin evliyaların ruhaniyetine himmetine sığındınız. Cenabı Allah yaptığınız ibadetleri çağırduğunuz isimlerin yüzü suyu hürmetine inşaallah Cenabı Allah dualarımızı niyetlerimizi kabul ve makbul eylesin. "Siz anın anayım sizi" diyor Rabbil âlemin. "Siz beni kendinizde anarsanız ben de sizi kendimde anarım. Siz beni hayırlı bir toplulukta anarsanız ben sizi daha hayırlı bir toplulukta anarım" diyor. Ayet de aynı zamanda "Siz çağırdınız, çağırılınsınız siz. Çağırın çağırılındır." Kim ki zikri dilinden kesilmiş, kim ki Ehlibeyt'in muhabbetinden kesilmiş o yoldan, izden düşmüş insandır. Allah öylelerinden eylesin bizi. Siz çağırın, çağırılınsınız dergâh-ı ilahiye. İnşallah çağırılıp da kabul olup makbul olan oluruz inşaallah. Yaptığımız ibadetler kabul-ü makbul olsun. Cenab-ı haktan niyaz ediyoruz ki bu gece toplanmamıza vesile olan Hüseyin Doğan dedemizin

ruhu şad olsun. Mekâmı cennettir- biz ona öyle iman ediyoruz- bütün cetlerinizin, atalarımızın, bütününün ruhuna hiybe olsun. Cenab-ı Allah zikirlerinizi de kabul etsin inşallah. Yarın hep beraber anma törenindeyiz, beraberiz inşallah. Bu akşam da ne mutlu ibadetlerimizi yaptık. Erenlerin evliyaların bizden isteği şuraya canların toplanması, göz göze muhabbetten başka bir şey istemiyorlar bizden. Eğer siz bir araya gelerseniz sizden diğerine, diğerinden diğerine verici olan Allah'tır bunu hiç unutmayın. Olan olur orada. Siz çağırıp durukken bir gün bunu size şöyle bir dille anlatayım. Dedi ki bana beni yetiştiren. Sen dedi, durmadan çağır, tıkla kapıyı. Bir gün der ki ne var yahu ne istiyorsun. Sorar dedi. Siz de o dervişin işi gibi çağırın çağırın, kapıyı tıklayın. Kapıdan darınızı ayırmayın. Ayıran düşer iter. İmam Ali'nin bir sözü var ben okuduğum zaman dehşete düştüm. İçim acıdı. Bizden ayrılan yiter gider diyor. Bu ne kadar ağır bir söz biliyor musunuz? Bizden ayrılan, bizden kopan yiter gider. Onun için Allah Ehlibeyt'in sevgisinden bir dem ayırmasın. Allah ibadetlerimizi kabul etsin. Oturan duran, golsüz gıybetiz evine varan sağ yata selamet kalka. Şahı merdan Ali ona baş, Hızır da ona yoldaş ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali. (cem biter.)

Kocaeli Cemi

(Dede duaya başladığı sırada tüm canlar ayakta sağ elleri sol göğüslerini üzerinde başlar hafif öne eğiktir. Dedenin duası boyunca hep bir ağızdan her cümlenin sonunda "Allah Allah " diyerek canlar da duaya katılırlar.)

Dede: Allah Allah. Akşamlar hayrola hayırlar fethola şerler defola münkir münafık mahvola. Yarın huzuru mahşerde oda yakmaya dünyada melalet ahrette zelalet göstermeye şeytanın şerrine münafiğın sözüne uydurmaya. Gönlünüzü gümandan başınızı dumandan halas eyleye. Dünyada kuran ahrette iman nasip eyleye. Darına durduk ya Allah ya Allah ya Allah, divanına durduk ya Muhammed ya Muhammed ya Muhammed, keremine sığındık ya Ali ya Ali ya Ali, inayet eyleyin ya 12 İmamlar yol gösterin ya 14 Masumu Paklar, dizlerinize bağışlayın ya Kırklar meclisi. Üçler, beşler, yediler, Kırklar yüzü suyu hürmetine darınızı divanımızı kabul ve makbul eyleye. Dil bizden ola nefes pirden ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali.

(Duanın sonunda herkes yere niyaz ettikten sonra tekrar kalkarlar.)

Dede: Tecella temenna hak divanına kaydeyleye hü.(Herkes yerine oturur)

Dede: himmet eyleyin Dedeler. Rahman ve rahim olan yüce Allah'ın adıyla. Salat ve selam yüce Ehlibeyt'ine olsun. Daha sonrada uzaklardan gelen yakınlarda olan gönül haslar hası sohbeti arzu kılan tüm canların üstünde olsun. Yüce Mevla işinizde gücünüzde temiz inançla erenler dergâhında vasıl olmanızı yüce Rabbim kabul ve makbul eylesin. Sizi darda zorda koymasın. Askerimize yoldaşımıza mürüvvet elde çalışanımıza yardım eylesin okuyan çocuklarımızın yolu açık gönlü pak olsun. Okumayanlara da hayırlı kapılar hayırlı kısmetler nasip eylesin. Dirlikten birlikten cümle kardeşlerimizi bu yolun güzelliklerinden ayırmanı. Bugün sohbetimizin konusu 2 aşamalı olacak. Rahat oturun. 1. İnkârcı Yahudi'nin bir hikâyesi olacak. Arkasından hicran harabesi ve vuslat diyarına doğru yolculuk edeceğiz. Yolculuğunuz kabul olsun. Erenler meydanında hak didarında Allah Allah diyen diller Kevser'de buluşmayı nasip eylesin. Evet değerli dostlar. Yüce Allah cümlemizi ve cümlenizi bu yolun aşkından ayırmasın. Hani Yunus diyor ya:

"Oruç, namaz, hac, zekat,

Zühtü taat, kadrü beraat,

Ben bunların cümlesini

Aşka veririm kime ne." diyor. Sen Yunus'sun mihracsın hem can içinde bir cansın. Bir can veririm efendime bin can bulurum kime ne. Bizler de bir can vereceğiz bin canla hayat bulacağız. Bu hayatı bulmak için de gençlerimize saygı duyarak okutarak eğiterek yolumuzun bayrağını temiz ellere sıfatta temiz özde temiz gönülde temiz olan inanlara bu yolu teslim edeceğiz. Aksi takdirde vuslat diyarı içimiz hicran harabesinde boğulur ve inkârcı Yahudi gibi inkârcılığımıza devam ederiz. Anlatacağımız ikaya bu günün Aleviliğini açığa çıkarıyor. Herkes aklını başına toplasın. Sonu vahim olan gafletten uyansın artık. Yıllarca müstebit hükümdarlara dayandınız. Müstebit hükümdarların cebir yoluna dayandınız ama kendi yolunuza dayanmadınız. Dayanamadık, yorulduk yolda kaldık. Yüce Allah dünyadaki iyi kulların yüzü suyu hürmetine, Ehlibeyt'in yüzü suyu hürmetine bütün nebi ve Mürsellerin yüzü suyu hürmetine inşallah yolumuza sahip olmayı bize güç kuvvet vererek yolumuzu sürdürmeyi nasip eyler. Öyle bir haine üstünde oturuyoruz ki o hazinenin ne olduğunu bilmiyoruz. Dünyanın arayıp da bulamayacağı bir hazine bu hazine Alimizde. Bu hazinenin kıymetini bilelim bilmeyenlere de anlatalım yılmadan. Zira Allah sadece bu ceme gelenlerin Allah'ı değil. Eğer bu Allah sadece cem evlerine gelen insanların Allah'ı ise gelmeyenler kime sığınacak. O yüzden onları uyarmak onları temiz ellere teslim etmek inanç ve

irfan sahibi mümin kardeşlerin tekrar yaratılması farzdır. Aksi takdirde insanlık ölüyor toprak çürüyor beyinler zonklıyor akıllar titriyor. Bugünkü dünyada bütün insanların düşündüğü şey aşırı yemek aşırı içmek aşırı gezmek. Mutluluğu burda arayan inanlar bir gün mutsuzlukla bu dünyadan ayrıлып gidecekler. İşte onlar kaybedenlerden olacaklar. Bizler tek bir kişi kalana kadar da "la ilahe illallah " diyerek yaşamaya devam edeceğiz. Çünkü Muhammed şöyle diyor. "Dünyada bir kişi bile la ilahe illallah derse o dünya hür olmayacak" onun yüzü suyu hürmetine yaşayacak yaşatılacak. İşte onunda güzelliğini la ilahe illallah diyen insanın üzerinde artacak artacak diyor. Aksi takdirde dünyaya talip olanlar kep oldular köp oldular yok oldular öldürttüler ama biz ölmek değil can olarak gitmek istiyoruz. Giderken bir evden diğer eve göçer gibi gitmek istiyoruz. Biz can verirken Azrail'in elinde pirimizin şefkatiyle ruhumuzu okşayarak gitmek istiyoruz. Korkarak değil. Yüce Allah bu huzur dolu bahçe içinde rıza lokması yiyenlerin yüzü suyu hürmetine inşallah kul kuldan razı olarak toplum senden sen toplumdan razı olarak elimize dilimize belimize sahip olarak inşallah dünyamızı tamamlamış oluruz. Zire kaderde ne ise o olur etme merak uyma kendi nefsinin hakkın emrine bırak. Altından ağacın olsa zümrülden yaprak. Gözünü doyurur bir avuç toprak. Yani bu dünyanın hiç bir şeyine güvenme arkadaş eğer öyle bir şey olsaydı İbrahim Ethem tacını tahtını bir gecede terk edip dervişlik mikâbına bürünmezdi. 40 yıl sonra kendisini araştırıp da bulmaya çalışan oğluna şunu demiştir. Ey oğul bu dünyada bir padişah olmak bir kuru kavga imiş. Bir veli olmak cümleden evla imiş. Bu velinin huzurunda öyle bir aşkla savletle yaklaşmak gerekiyor ki Allah'ın inayetini üzerinde bulasın. Aks takdirde sadece oyalanır gelir geçersin Yahudi'nin birisi İsarullah'a diyor ki: "Ya İsa, ben sana arkadaş olmak istiyorum. Miskinim kimsesizim garibim bir dilim ekmeğim yok. Eyvallah ey Yahudi kabul ediyorum der ve İsa ile arkadaş olurlar bunlar hayli bir zaman yürüdükten sonra Nil nehri önlerine çıkar. İsa ey Yahudi ben nereye basarsam oraya bas da boğulma. Aynısını yapar İsa'nın bastığı yerlere Yahudi basarak karşı tarafa geçerler. Kuşluk vakti olur öğlen sıcağına doğru Yahudi'nin karnı acıkır. Bir vadi bir çöl kimse yok ama Yahudi acıktı "Ey İsa ben acıktım nolcak?" "Kolayı var ey Yahudi, şu vadinin arkasına git sana ekmek verecekler, al getir sen de ye, ben de yiyim." Der. Yahudi vadinin arkasına gider 3 tane taze ekmek pişirilmiş Yahudi'nin eline teslim edilir. Yahudi dayanamaz ekmeğin bir tanesini sıcak sıcak yer. Gelir İsa'ya isayahudinin gözünün içine bakar. Buyur ey İsa hata mı ettim. Ey Yahudi der sen bana arkadaş eden yüce Allah'ın aşkına denizi yol edip sana ekmek veren aşkına doğru söyle ekmek kaç taneydi der. 2 taneydi ya İsa der. Devam ederler. Bir köyden geçerler

sokakta bir kör adam oturur. Gözlerini sıvazlar adama iyileşir. Döner Yahudi'nin yüzüne bakar ey Yahudi seni bana arkadaş eden denizi yol edip körün gözünü açan Allah aşkına söyle ekmek kaç taneydi der iki taneydi der. Devam ederler bi şehirden geçerler bir cüzzamlı hastalıklı bir adam yine İsa. Elini sıvazlar asayı gezdirir cüzzamlı sıhhat bulur. Döner Yahudi'nin yüzüne tekrarlar. Ey Yahudi ey insanoğlu seni bana arkadaş eden denizi yol edip körün gözünü açan cüzzamlıya sıhhat veren Allah aşkına söyle ekmek kaç taneydi der iki taneydi der hikâyeden ibret Ali'n bugünkü Yahudi kılıklılar bugünkü Alevilik İslam'ın içinde dışında diyenler bakın akıllarını başlarına alsınlar sizlerle cesaret içinde yolunuzun varlığını ve birliğini bu inkârcılara yok ettirmeyiniz nizam terazisine doğru çıkararak yoldan çıkmışları yola getirmek sizin boynunuzda farzdır. Aksi takdirde aynı bela kasırgası içinde ne kadar inançlı olursan ol sen de yok olacaksın bu gömleği milyon yıllar önce giydik biz. Bu gömlek peygamberler gömleği bu gömlek veliler Aliler Mürseller gömleği bu gömleği çıkarmak kimin haddine kime ne bu gömlek öyle bir gömlek peygamberiz Muhammed Mustafa pirimiz İmam Ali veliyullah Allah'ın aslanı türabalar türabı işte kadın erkek eşit zengin fakir çirkin güzel hepsi burada. Aşçı kazandan kepçeyi neyi alıyorsa eşit miktarda dağıtıyor. Bundan daha bir sosyal kardeşlik var ise buyrun hepimiz gidelim o kardeşliğin içinde saf olalım. İncinsen de incitme ilkesi burada. Eline beline diline sahip olma burada. İşine aşına eşine sahip olma burada varsa buradan daha güzel bir yer topu birlik hakikati değiştirelim gidelim orada saf olalım. İsa urhullah anlar ki bu insanoğlu hakikati söylemeyecek. Ama onun beynindeki hakikati biliyor insan. Hemen asayı kuma gömer hırkayı çıkarır asaya takar 50 metre öteye gider duaya başlar. Tam zamanı. Der. İstedğim hırka ile asa çünkü İsa bununla keramet buluyor. Keramet bunda der ve hırka ile asayı alır ve kaçır. Gider ki bir şehre hükümdar çok hasta. Tellallar şöyle der. Kim tabip olursa dünyalığı verilecek. Oh ne güzel Yahudi'nin istediği olay. Hemen der ki adamlara ben sizin hükümdarınızı iyileştireceğim. Alır götürürler saraya. Adamcağız uzanmış yatıyor. Yalnız karşılığında da 3 teneke altın alacağım sizden. Eyvallah derler. 3 teneke altını şuraya torbaya koyarlar. Onların da bir şartı vardır o şartta eğer iyi edemezse Yahudi kafasını astıracak yani kestirecek ipten sallanacak. O da kabul eder. Bu insanı hastanın başına getirirler. Asayı gezdirir hastanın üzerinde hasta yatar. Tılsım hırkada herhalde der üstüne atar gene can yok. Ağır ağır vurmaya başlar tılsım burda gene ses yok. Galiba hızlı vuracağız der başlar hükümdara çalmaya. Çalar çalar hükümdarı öldürür. Hükümdarın adamları vay namussuz herif iyi edeceğin yere sen adamı öldürdün. Gel bakalım derler bahçede hazır duran darağacında ipi takar ayağının altındaki

sandalyeye vurmadan selam ey Allah'ın kulları der ve İsa gelir. Ne yapıyorsunuz bu adam bize yalan söyledi hükümdarı iyileştireceği yere ala çala öldürdü. Biz de bunun karşılığında bunu öldüreceğiz asacağız. Ey insanlar ben sizin hükümdarınızı iyi etsem can versem siz bu garibi bana bağışlar mısınız? Der. Niye olmasın derler İsa der beni götürün hükümdara İsa gider hükümdarın başına elini sıvazlar Allah'ın inayetiyle hükümdar doğulur. İyileşir ve Yahudi'nin başına gelir ipi çıkarır. Yüzüme bak ey Yahudi der ey Yahudi seni bana arkadaş eden denizi yol edip körün gözünü açan cüzzamlıya sıhhat veren padişahı öldüren ve tekrar padişaha can verip seni ipten alan Allah aşkına söyle ekmek kaç taneydi der döner ve bu insan gene iki taneydi diye cevap verir. Eğer bir insanın soyunda bu şekildeki birlik varsa aslına döner inkârcı olur. Çıkarlar şehirden giderlerken 3 kerpiç büyüklüğünde altın bulurlar bu insan hemen altınların üstüne kapanır. İsa der ki ne yapıyorsun sen. Senden benden başka kimse yok ki sen bunun üstüne hopluyorsun. Bunu bölüşücez der. Der ki nasıl. Biri bana biri sana biri de ekmeği yiyene olsun olur mu der. O zaman doğrulur. Vallahi de billahi de tillah de ekmeği ben yedim bu altın da benimdir der. Doğrusunu söyledin ey insan der al benim hakkım da senin olsun der ama benim seninle arkadaşlığım bitti der. Ayrırlılar. Bizim ağa diyelim oynaya zıplaya giderken 3 tane balıkçı karşıdan gelir aç susuz. Çoluk çocuk aç vay efendim vay vay vay biz acımızdan öleceğiz sen altın seveceksin derler ve üçü bir olur Yahudi'yi öldürürler. Üç kafadar paramız oldu pulumuz oldu ne yalım karnımız aç altınımız var birimiz ekmeğe gidelim derler bir tanesi ayağa kalkar ben gideceğim. Tamam git. Geri kalan iki kişi şunu söyler. Biz iki kişiyiz ya biz bunu öldürelim gücümüz yeter bunu öldürelim altınları biz paylaşalım ekmeğe giden de neye gittiğimi bilmiyorlar sanki. Ben zehir alayım içine zehir katayım onlar ölsün onların hakkı da benim olsun. Ekmekçiden ekmeği alır zehiri de alır. Ekmeğin içine boşaltır gelir gelmez iki kişi bir olur bunu öldürür. Onlar da ekmeği yer zehirlenir ölür 4 tane leş. İsa urullah çıka gelir. Ey rahman ve rahim olan Allah 3 tane altının yaptıklarına bak. Bizler öyle bir milletin evlatlarıyız ki ne altın ne gümüş ne kehribar ne dünya saltanatı asla bozmamalı. Biz Muhammed Mustafa'nın evladımız biz Aliyyel Murtaza'nın evladımız, biz şehidi Kerbelanın eğilmez başıyız, Hallacı Mansur'uz biz. Enel Hakk'ız, hak bizde böyle bir millet nasıl olur da Rabbinden uzak durur ibadetinden uzak durur. Niye biz yolumuzu inkâra kalkıştık niye sahipsizler gibi köşelerde ufak ufak nokta nokta kaldık. Artık aklımız başımıza gelmedi mi evet sohbetimizin 2 bölümü hicran harabesi ve vuslat diyarı dedik. Ona geçmeden önce Zakirlerimizden bir tane deyiş alalım ve sohbetimizi tamamlayalım dostlar.

(Zakir çalmaya başlar)

Bir Gerçeğe Bel Bağladım Erenler

Aldı Benliğimi Bitirdi Beni

Damla İdim Bir Irmağa Karıştım

Denizden Denize Götürdü Beni

Nice Kabdan Kaba Boşaldım Doldum

Karıştım Denize Deniz Ben Oldum

Damlanın İçinde Evreni Buldum

Yine Benden Bana Getirdi Beni

Buhar Oldum Yağdım Yağmurlarınan

Karıştım Toprağa Çamurlarınan

Piştım Fırınlarda Hamurlarınan

Üstadım Sofraya Yatırdı Beni

Çiğnediler Dişler İle Ezildim

Vücut Eleğinden Geçtim Süzıldüm

Çaldı Kalem Bir Deftere Yazıldım

İrfan Mektebine Yetirdi Beni

Daimi'yim Ermişlerin Ereği

Böyle İdi Tabiatın Gereği

Ölmez Bir Ananın Oldum Bebeği

Aldı Dizlerine Oturdu Beni

Dede: Ağzına sağlık ceddine rahmet. Dillerin bülbül olsun. İki kapı hazır durur biri nardır biri nur. Daha can cesette iken nar ile nuru anla. İnsanların kimisi nar kimisi nur ehlidir. Şad-ı hürremlik için dah-ı üzzalı anla. Tarikatın coşkusuyula muhabbete göz atıp celal celale geldik çağrına çağrına. Ne yazık ki iki tane kapı var biri nur kapısı biri ateş. İstersen azmışlar tarafına geç nar-ı cehennem kapısına gir istersen eline sadık ol diline sadık ol beline sadık ol veliler kapından geç zira el verdin ayak verdim göz verdim kulak verdim her şeyi senin emrine verdim. Denizdeki balıklara gökteki kuşlara tüm mahlûkata seni efendi kıldım diyor ama seni kendim için yarattım. Dönüşün ancak banadır. O dönüş işte nur kapısı işte ateş kapısı. Seçenek ikisi de sende. Ne özünden gafil ol zehiri terk et, ne de zehir ile yetin özünden ol. Her ikisini de kazanarak nur kapısından geç değerli dostlar. Kaybedenler kapısından geçme. O kapı Ali kapısı biz Rıza'nın kapıcısıyız. O kapı selamet kapısı. Kim binerse esen kalır kim giderse helak olur. Bu kapı nurun kapısı... Evet, Allah sizi o güzelliklerden ayırmayıp Fatıma'yı Zehra'ya o Kevser'de buluşmaya nasip eylesin. Hicran harabesi. Kalbin maddi işlerle fazla ilgi duyunca sonunda o maddi işler kul ile rab arasına ağır bir perde haline gelir değerli dostlar. İşte o an insanın kaybettiği andır. O gün insanlığın kaybettiği gündür. Önemli olan bunu kaybetmemektir. Şehvetlere haddinden fazla meyretmek, lezzetlere gömülmek bütün dakikalarını anlarını günlerini gecelerini haftalarını ve aylarını dünya hayatının içinde hapsedenler onlar kaybedenler olacaklar. Geri dönüşü olmayan bir yolda karanlık ışığa çevrilmeyen bir yolda kaybedecekler. Metasın elde etmek için harcamak, cahiller ve gafillerle oturup onlarla konuşmak salih ve hayırlı işlerden ayrı kalmak cemden ayrı kalmak sohbetten ayrı kalmak yemek ve içmek hususunda salih işlerden ayrı kalmak kötüler diyarında zebaniler yolunda ilerlemektedir onlar. Allah yardım eylesin. İsraktan kaçınmak, mallarını harcamada savurganlıkla savurarak fakirleri, yetimleri, yoksulları, düşkünleri görmemezlikten gelmek bunların haklarını yemek insafli muamelede bulunmamak bunlar cahiller diyarında yeryüzünden nasıl gittilerse Babil halkı gibi o şekilde silinip gideceklerdir. Haramlara bulaşmak İslam'ı ve insani öğretilerden ve gerçeklerden habersiz yaşamak hicran harabelerinde yaşamının delillerindedir. Allah kimseyi böyle bir şeye kaptırmasın. Yol kesicilik yalan riya gıybet gösteriş iftira şehvet ihanet kirlilik aşağılık zina hırsızlık. Eğer tümü mevcut ise insanın içinde hicran harabesinden asla kurtulamaz. Bir adım öte cinayet kötülük büyülenme kibir ki çok şükür bütün Dedelerimiz kibir kibir kibir kendisini de yedi bitirdi beni de yedi bitirdi talibi de yedi bitirdi. Alçağa indir özünü, en türaba sür yüzünü pişir de söyle

sözünü ağzında çiğ bulalım. Bencillik gurur kibir büyüklenme, cimrilik haset kin düşmanlık gazap günah ve suçtan başka bir şey bulunmaz. Onu da hicran harabesinde çürümüş münafıklar ve murtaqlardır. Allah korusun. Herkes payını aldı çok şükür. Bu harabede insanlık hazinesi bir köşede şeytanların eline düşmüş insanın değeri ömrü bir harabede zayi olmuş gitmiş habersiz. Kaybolmuş. Manevi sermayeleri rüzgâra savrulmuş insandan başka bir anlamsız görülmemiş. Artık onlar insan gibi düşünmezler, yaşamak için var gücüyle insanlık düşmanı her şeyle devam edip yürürler. Çünkü onlar şeytana tabi olmuşlardır. Çünkü onlar şeytanın da 300 metre ötesinde gitmektedirler. İnsanoğlunu ebedi bir zarar ve ziyan kaplamış ve kalp gözün nankörlük şirk nifak ve küfür değerleri getirmiş bu harabede alış veriş pazarı insan ve cinlerden şeytanların eline geçmiş. Kim kimi kandırıyor. Kim kimi yok etmeye çalışıyor garip bir dünya, anlamsız boş bir dünya eğer öyle bir şey olmasaydı Ali keremullahı vecdi gibi bir Allah'ın velisi bi bayram günü kuru ekmeğini bir bardak soğuk suya katık edip yer miydi? O da bu dünyadan pay almaz mıydı? Ne yaptı dünya hurmalıklarına sırt çevirdi. Hep Allah'ın adaletini düşünüyordu. O adalet yeryüzüne yaşatmak için çalışıyordu. Ama adaletli yaşayan insanın adaletini bazı insanlar kabullenemedi hep bana dedi hep bana he bana hep bana. Hep bana ama ben acımdan ölüyorum bu nasıl olacak. Bu adaletin emri değil. İşte Ali'nin yolu takvadır takvanın yolu ise hakikattir. İşte bizler Dedeler önce biz takvalı olacağız ki bizim eğittiğimiz insanlar da adaletli bir şekilde yeryüzünü kaplaya ve melekleri kıskandıra ki melekler " yarabbi yeryüzünde öyle bir kulların var ki öyle bir ibadetleri var ki birbirlerini başışladılar sordular günahlarından geçtiler. Ben de onların günahlarından vazgeçtim deyişin yüce Allah da şunu dedi. Ey Cebrail o kulların günahlarından ben de vazgeçtim. Toplumsal yaşamının değerleri. Evet değerli canlar hakkın çoğu suret olarak insan ne yazık ki ama siret olarak insan değil. Adını ne koyarsan koy ben koymuş olmayım. Zahirleri tıpkı kâfirlerin mezarı gibi ziynet ve süslerle dopdolu. Peki, be kardeşim sen altta günahkârlar gibi mahzun mahsun yatar iken mezar taşının süslü olmasının sana ne fayda var. Eğer sen şu içeriği temizlemezsen senin süslü dilin neye yarar? Eğer senin inanç boyutun temizlenmemişse, Rabbini inanç boyutunu arzulamıyor isen dış elbiseni kolalı kravatla gezmek senin neyine yarar. Önce insan olmak gerekli. Önce insan olmak ondan sonra inanmak. Ne yazık ki bu harabenin insanları zahir. Görünümleri açısından insan halleri açısından onu siz söyleyin. Bizler çoğumuz hep emelle cennet istiyoruz. Emelle cennet elde edilmez amelle cennet elde edilir. Dille ibadet yapıyoruz dille cem yapıyoruz, dile her şeyi alıp veriyoruz ama amele gelişin içtihatla gelişin yok canım

ben yatağında yatarken ibadet ediyorum bana ne. Ben beyitlerim telin dilinden "la ilahe illallah " deyip göz yaşı dökerken sen aynı sözleri meyhanelerde o sözü dinlersen sennle benim kardeşliğim nesil bir olacak .inancıma ters yoluma ters düzenime ters inandığım Allaha ters. Sen meyhanede ben cem evinde ama kerdeşizaleviyiz .Allahaşkına. Artık uyanmayanları uyandırma zamanı geldi. Yeter ya yeter bu kadar Aliye zarar vermek. En büyük gaflet ve karanlık içinde yaşayan bizleriz. Ehlibeyt'e en büyük zararı kimler veriyor bizler veriyoruz. Bilerek veya bilmeyerek. Ama ben diyorum ki bilerek veya bilmeyerek işlediğimiz günahlardan affeyle Yarabbi diyorum. Herkes dedikodu ve layıkıyla meşgul. Ve halden habersiz onayladığı şeyler düşüncesiz, araştırmaları hakikatten uzak boş şeylerle insanlar birbirlerini kandırmakta yer edinmekte mevki mekân sahibi olmakta ama konuştuğumuz zaman nerdeyse uçacağız bu hicran harabesi içinde uğraşan bir topluluk uçmaya yarayan kanatlarını kaybetmiş tüylerini dökmüş sağır kör dilsiz hayal içerisinde yaşayan iman ve itikattan uzak kimselerdir. Allah sizleri bunlardan korusun. Yolunuza sahip çıkın pirinize sahip çıkın artık. Buhara'nın sahipleri günahlarını yudumlarken kentlerinden geçmiş fasık ve fücür şehitlerine susamış sarmaş dolaş olmuş bir topluluk. Her köşeden şehvet bayraklarını yükseltmiş, hava ve heves almış başını gidiyor. Gerisini söylemiyorum. Bu harabe içerisinde tüm insanlar bütün tavırlarıyla fare yaptıklarıyla tavşan, akrep sokmasıyla meşhurdur. Kim kimden neyi kaçırırsa kim kimden neyi götürürse evet birisi de kuyruğuyla dedik Allah'ım Muhammed Ali hürmetine bizleri bunlardan esirge rahman ve rahim olan Allah bütün ümitleri var eden Allah ben senden senin şefaatinle senden şefaet bekliyorum. Zikrimi feryada kabul et artık. Sonu vahim olan gafletten uyandır beni aklımı başıma topla ki insan sevgisiyle ekmiş olduğumuz tohumlar bereket olsun. Onlar olsun yüzler olsun binler olsun on binler olsun dünya olsun dünya bu toplumun ibadetine muhtaç dünya bu toplumun gidişatına muhtaç dünya Aliyyüllullahın getirdiği adalete muhtaç bu adaleti hızla arzulamaktayız. İnşallah birliğimizi dirliğimizi Cenabı Allah korur. Saatimizi bilmiyorum ama çok şeyler konuşacaktık konuşamıyoruz saatimiz gelmiş. Vuslat ülkesine giremedik inşallah bir başka cemde de vuslat ülkesine gider o ülkenin içerisinde ne olur ne biter sizlere aktarırız. Sözlerimi bitirirken şöyle diyorum hak âşıkları insanı merkeze aldık ve bu sevgiyi yaşatmaya uğraştık. Alevi inancı ayıran değil birleştiricidir, sevgidir saygıdır hoşgörüdür. Dini ırkı ne olursa olsun ayırım yapmaz yapan da zaten Alevi değildir. Kimsenin kimseden bir üstünlüğü bulunmaz. Üstünlük takvaya yakındır, takva ise Allah'ın ta kendisidir. Göz ola yolu göre kul ola yola gele Rabbini bilen kendini bile kendini bilen Rabbini bile

cümle kardeşlerimizin Rabbi o cümle kardeşlerimize inayetini eksik etmesin diyorum sözlerimi burada kapatıyorum ve cem evi Dedemizin bir söyleyecek sözleri varmış ona da verelim 3. Dk sonra hizmetimize başlayalım.

Dede: eyvallah Dedem. Dedeler himmet eyleyin. Tabi Dedemizin söylediklerini öncelikle kendimiz güzel bir idrak etmemiz lazım çünkü her anlattığı bir kelimenin altında muhakkak ders alacağımız notlar vardır öyle değil mi . Dedemiz Ali kapısından bahsetti , Ali sevgisinden bahsetti, Pir Sultan Abdal Ali ile ilgili diyor ki:

Hak nasip eylese dergaha varsam
Bir dem divanına dursam ya Ali
Eğilsem eşiğine niyaz eylesem
Yüzüm tabanına sürsem ya Ali

Yüzüm tabanına sürdüğüm zaman
Zerrece gelmezdi gönlüme güman
Ali'm Düldül'e bindiği zaman
Önünce Kanber'in olsam ya Ali

Kanber gibi hizmetine yeldirsen
Bir dem ağlatırsan bir dem güldürsen
Çekip Zülfikar'ın beni öldürsen
Elim eteğinden çekmem ya Ali

Çeker miyim eteğinden elimi
Hak katında kabul ettim ölümü
Doğru sürsek erenlerin yolunu
Mümince kulların sevsem ya Ali

Mümin olan neresinden bellidir
Hakk'ı söyler nefesinden bellidir
Erenlerin demi gonca güllüdür
Tomurcuk güllerin dersem ya Ali

Mümin olan müslimini yetirse
Yetirse de ayn-ı ceme getirse
Dizini dizime verip otursa
Doyunca yüzüne baksam ya Ali

Pir Sultan'ım niyaz eyle pirine
Umarım ki dergah gire kalbine
İnandın mı Hak Muhammed Ali'ye
Bir gün fırsat elden gider ya Ali.

Evet, sevgili canlar Aliyi sadece dilimizle zikrederek değil Ali'nin gittiği yoldan biz biliyoruz ki Ali Muhammed'in, o âlemlerin nuru olarak yaratılan iki cihanın serveri Muhammed Mustafa (sav) şefaatleri üzerimize hazır ve nazır olsun. Onun ahlakıyla yetişmiş onun bilimini kendine ilke edinmiş bir Şahı velayetin biz yolunu sürüyoruz. Bakara suresinin 58. Ayetinde diyor ki sevgili canlar. Bir vakit şu şehre girin o kapıdan niyaz ederek girin içerde bol bol yiyin ve orda rıza olun. Bugün hiçbirimiz kapının dışında bir yere girmedik değil mi. Çünkü o kapı Ali kapısı. Dünyanın hiçbir yerinde kapıya rıza etmeden gelip birbirinden razılık almadan ibadet yapan bir toplum yoktur. Allah bizi o Ali'nin kapısından Muhammedin şefaatinden bizleri nail eylesin. Ben yaklaşık iki aydır burada görev yapıyorum, 9 yaşından beri cem vakfının içindeyim. Sizler gibi gelip böyle Dedelerimi dinleyerek kendimi yetiştirdim, belli bir zamana geldik, Dedelerimiz de beni bu greve layık gördüler. Hiçbir zaman yılmadık. Bazı zorluklar çektik. Bu yolun zor bir yol olduğunu biz biliyoruz. Ama hiçbir zaman yılmadık. Çünkü biz kapıdan girdiğimiz zaman kini nefreti kovu gıybeti biz dışarda bırakıyoruz. Eğer buraya gelip Muhammed'in postuna oturup da buradan çıktuktan sonra yalana gov gıybeteye devam ediyorsak biz Muhammed Aliye ihanet etmiş oluyor. Bu bizim Ali

sevgimiz bu mu bizim Muhammed sevgimiz. Hz. Hüseyin daha yeni doğmuştu. Cebrail Aleyisselam geldi Muhammed'e dedi iki : “Ya Muhammed öncelikle gözün aydın ama başın sağ olsun. Hz. Peygamber dedi ki ya Cebrail gözün aydını anladık da başın sağ olsun ne demek. Cebrail aleyisselam dedi ki: ya Allah'ın resulü senin torunun gözbebeğin Hüseyin Kerbela 'da şehit olacaktır. Tabi bunu söylerken Hz. Ali efendimiz de yanında ağlayarak eve gidiyor. Fatma anamız diyor ki: ya Ali niye ağlıyorsun. Hz. Ali babasını yanında olanları Fatma'ya anlatıyor. Fatma koşarak Hz. Resul'ün yanına gidiyor ve diyor ki: Ey babacığım Ali'nin anlattıkları doğru mu diyor. Evet, kızım diyor. Göz nurum Hüseyin'e Kerbelada kıyacaklar diyor. Fatmaül Zehra diyor ki: peki babacığım biz o zaman burda olmayacağız nasıl Hüseyin'e yardım edeceğiz deyince Allah'ın resulü diyor ki: ey Fatma bizden sonra öyle bir topluluk gelecek ki Hüseyin için gözyaşı dökülecektir. İşte o toplum biz Alevi toplumuzuz. Biraz sonra burda mersiye de gözyaşı döküleceğiz değil mi niye çünkü Hüseyin'in yaşadığı acıyı burda bir nebze olsun yaşayarak kendimizi teselli edeceğiz. Bizim Alevi toplumu olarak, inanç önderleri olarak her zaman sizler doğruları, bu yolun ilkelerini öğretmeye çalıştık. Bunları öğretirken bizleri yanlış anlayan farklı anlayan canlarımız da oldu. Canları sağ olsun, Allah onlardan razı olsun ama biz her zaman Dedeler olarak yolun kuralları ne ise Hz. Muhammed Aliye ne bıraktıysa Ali 12 evladına ne bıraktıysa bizler de onu yapmakla mükellefiz. Hiçbir Dede burda kendi görüşüne göre yol katmamak gerekiyor. Çünkü 12 İmamların hepsi Muhammed'in getirdiği din üzerinden insanlara bilgi veriler değil mi. Bizler de Ehlibeyt'in soyu olarak bu kurallara uymak zorundayız. Tabi bir birimize fikir alışverişi muhakkak yapacağız. Yunus'un dediği gibi: “Cennet cennet dedikleri birkaç huri birkaç melek, sen ver onları, bana seni gerek seni.” Biz birbirimize muhtacız. Dede olmazsa talip olmaz talip olmazsa Dede olmaz. Allah birliğimizi dirliğimizi daim eylesin. Tabi Dedemin de dediği gibi saatimiz geçiyor. İnşallah haftaya âlemlerin nuru Hz. Muhammed Mustafa'yı burda anlatacağız dilimiz döndüğü sürece. İki aydır ben buradayım. Her zaman böyle kalabalık oluyoruz. Allah daha da çok bizlere kalabalık olmayı nasip eylesin. Cenabı Allah dilimizde Ehlibeyt'in 12 İmamların ismini zikretmeyi nasip eylesin. Hepinize sevgilerimi saygılarımı sunuyorum. Cenabı Allah ibadetlerinizi kabul eylesin.

Dede: evet değerli dostlar cem olacağız. Hepimizin yolu Ehlibeyt yolu. Ehlibeyt yolunda kul kuldand helallik alacağız. Daha doğrusu biz sizi size teslim edeceğiz. Özümüzle hak ve dar didar olacağız. Şu bir gerçek ki müminler kardeştir. O halde

kardeşler arasında barışı sağlayın diyor. Bir başka ayette ise: Ey huzura kavuşmuş insandan Rabbine razı olmuş ve razı edilmiş olarak diyor. Biz de bu ayetlerin hükmü gereği sizlere soruyoruz. Biri birinizden razı mısınız? (3 kere sorar ve her seferinde tüm canlar razıyız derler.) Eğer razı iseniz Allah da cümlenizden razı olsun. Edep erkân sükûtu lisan, mümine nişan. (herkes sağındaki ve solundakinin elini tutar ve sağ elini öpüp sol göğsüne getirir ve nişan tamamlanmış olur.) Darına durduk ya Allah (3 kere) divanına durduk ya Muhammed (3 kere) keremine sığındık ya Ali (3 kere) inayet eyleyin ya 12 İmamlar yol gösterin ya 14 masumu paklar, bağışlanmak senin yüzün suyun hürmetine olsun ya pirim Hünkâr Hacı Bektaşî Veli bizleri de ceminiz alın ya Kırklar meclisi üçler beşler yediler Kırklar 12 İmamalar yüzü gözü suyu hürmetine cümle kardeşlerimizin Allah Allah diyen dillerini cehennem narına göstermesin duası bizden olsun kabulü Allah'tan olsun. İhlas suresi.(Dede ve tüm cemaat hep birlikte): Esirgeyen bağışlayan yüce Allah'ın adıyla söyle gündüz gece tanrı tek tanrı yüce o doğmaz doğuramaz kimse ona denk olmaz. Fatıha suresi: Esirgeyen bağışlayan Yüce Allah'ın adıyla. Hamd âlemler sahibi yüce Allah içindir Allah ki acıyandır koruyandır sevendir. Gün gelince ancak odur hesap soracak. Sana tapan senden medet umanlarız biz sapıtılmışlar yoluna düşmekten kuru bizi doğru yoldan ayırma bizi aman Rabbimiz. Fahri kâinat âlemlere rahmet, verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt'ine salavat. (Hep birlikte salavat getirilir)

Dede: Bismi Şah Allah Allah secdeye düş. (herkes secdeye gider)

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Akşamlar hayrola, hayırlar fethola, şerler defola, gönüller memur ola. Hak Muhammed Ali yardımcınız Gözcünüz bekçiniz ola. Cemimizi cem, cemimizi Kırklar cemine muassar eyleye. Dirliğimizi birliğimizi bozmaya. Dertlerimize derman, gönüllerimize iman, hastalarımıza şifalar ihsan eyleye. Geçmişlerimize gani gani rahmet kalanlarımıza sağlık sıhhat ihsan eyleye. Duası bizden kabulü Allah'tan ola. Gerçeğin demine hü...

Dede: himmet eyle pirim

Dede: himmet güzel ola hü.

(Zakir çalmaya başlar. 12 hizmet duvazı başlar. Çalarken Dede "lokmalarımız kabul ola Allah , günahlarımız affola Allah " diyerek dua eder. 12 hizmet çıkarken canlar da "ya Ali hü" diyerek katılırlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hizmetleriniz kabul ola, muratlarınız hâsıl ola. Hak Muhammed Ali yardımcınız, Gözcünüz, bekçiniz ola. Üçlerin, beşlerin, yedilerin, 12 İmamların, 14 Masum-u Pakların, 17 Kemberbestlerin katarından, didarından ayırmaya. Hizmet sahiplerinin hizmetleri üzerimizde hazır ve nazır ola. Yaptığınız hizmetler Kırklar ceminde yapılan hizmetlerden sayıla. Her zaman bu hizmetleri nasip eyleye. Duası bizden, kabulü Allah'tan ola. Gerçeğe hü, mümine ya Allah, ya Muhammed, ya Ali. Tecellanız, temennanız kabul, yüzünüz ak, gönlünüz pak ola. Hak Muhammed Ali cümlemizin muradını vere. Gerçeğe hü, mümine ya Allah, ya Muhammed, ya Ali.

(12 hizmet meydanda secdeye giderek niyaz ederler. Post hizmeti gelir. Bir kadın bir erkek ellerinde post ile Dedenin önünde niyaz ederler.)

Postçu (erkek): Destur pirim. Bismi Şah Allah Allah. Cem birliğine sohbet sırrına, Evliya keremine uğur açıklığına. Dest post eyvallah hu pirim

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Erenler postu geldi. Hizmetler yerini aldı. Mümin müslim ikrar verdi. İkrarınızda diam olasınız, Hak didarı göresiniz. Hizmet sahipleri üzerinizde hazır ve nazır ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali. (Postçular Allah Muhammed, Ya Ali diyerek postu açarak sererler ve terlerine geçerler. Gözcü geçer. Destur pirim diyerek duasını okur.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah Hizmetleriniz kabul ola, muratlarınız hasıl ola. Dilde dileklerine, gönülde muratlarına muassar eyleye. Yüzün ağ ola. Gözcükaracaahmet hazretlerinin himmeti üzerine hazır ve nazır ola. Dil bizden nefes cediti alamızdan. Gerçeğin demine hü.

(Tezekar olarak bir kadın bir erkek gelir. Değneği ile Gözcü de vardır. Erkeğin elinde ibrik, kadının sağ omzunda havlu vardır. Erkek duasını okur.)

Tezekar: destur pirim. Bismi Şah Allah Allah. Manayı marifet, sırrı Hakikat, geldi hizmeti Muhammed, sükût et ey cemaat.”

(Tezekâr sözlerini bitirdikten sonra sağ ayakla adım atıp her adımda elindeki ibrikten leğene su akıtırken “ya Allah ya Muhammed ya Ali” denir. Bu işlem 3 kere tekrarlanır.)

Tezekâr: Bismişah Alah Allah! Ben Gulâm-ı Kamberiyem, etmezem Adülerden hayf. Pirimiz, Üstadımız Kırklar Meydanında Selman-ı Pak. Ber Cemali Muhammed, Kemal-i İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Ali'yi Pir Bilip Verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt'ine Salavat. (Hep birlikte salavat getirilir. Erkek kadının eline 3 kere ya Allah ya Muhammed ya Ali diyerek su döker. Daha sonra kadın ibriği ve havluyu alır ve erkeğin eline 3 kez ya Allah ya Muhammed ya Ali diyerek su döker. Havluyu niyaz edip ellerini kurularlar. İbrik erkekte havlu kadında olacak şekilde Dedenin önünü gelir ve Dede için de aynı işlemi tekrarlarlar.)

Tezekâr: “Bismi Şah Allah Allah. Haydar'ın rahında tenim oldu pak. Yüzüm sürdürüm dergâhına eyledim Hak. Kırklar meydanında pirimiz üstadımız ibriktar Selman-ı pak. Şehrilillah, allaheyyallah. Nefes pirdedir. Hü pirim.

DEDE: Bismi Şah Allah Allah .Hüda hakkın kabul et hizmetini ey Şah hakkı Murtaza Ali dergâh. Hüseyin-i kerbala nuru hakkı için bizi bu dergâhtan ayırmaya ey gani Şah erenlerden hayırlı haklı himmet şehrilillahallah eyvallah gerçeğe hü mümmine ya Allah ya Muhammed ya Ali.

(Çerağ hizmeti gelir. Dedenin önünde niyazda bulunur. Nur suresinden ayetler okur duasını okur. Hizmetini yapar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Allah'tan bize ulaşan çerağımız sonsuza dek kılavuzunuz olsun. Çerağımız yansın yakılsın yardımın nuru aşkına çerağımız yansın yakılsın peygamberliğin nuru aşkına çerağımız yansın yakılsın velayetin nuru aşkına çerağımız yansın yakılsın Ehlibeyt'in nuru aşkına çerağımız yansın yakılsın pirimiz Hünkâr Hacı Bektaş Veli'nin aşkına. Çerağımız yansın yakılsın yolumuzun birliğimizin dirliğimizin ülkemizin aydınlığı aşkına. Allah Allah. Yarabbim bizleri feyz alan kullarından eyle. Peygamberleri ve Ehlibeyt'i ilmi yol göstericimiz eyle. Çerağ gibi ışık vermemizi nurundan nasiplenmemizi mazhar eyle. Mum gibi hak aşkına yanıp ışık saçanlardan eyle. Yoluna hizmet edenleri himmetlerinden mahrum eyleme. Sonsuza dek bu çerağ yolumuzun ışığı ola. Gerçeğin demine hü. (Süpürgeci olarak 3 bacı gelir dualarını ederler hizmetlerini ederler.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hizmetleriniz kabul ola, muratlarınız hâsıl ola. Seyidi feraşın hizmeti üzerinize hazır ve nazır ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali. (Süpürgeci hizmeti gider.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah. "ey iman edenler etkili bir tövbe ile Allaha yönelin. Umulur ki"

Tövbe eksikliklerimize tövbe günahlarımıza estafurullah (3 kere) Allah'ım Yarabbi, yaramazlıktan, kibirden, hasetten gözümüzle gönlümüzle ve cemi azalarımızla yapmış olduğumuz günahlara bir daha yapmamak kaydıyla estafurulah (3 kere) tövbe ettik pişman olduk döndük senin ululuğuna sığındık birliğine rahmetine hr türlü kazadan beladan gamı kasavetten affetmeye kadirsin Allah'ım. Merhametine sığınarak kul beşerdir hata işler sultan olan bağışlar niyetiyle özümüzü dara çekip sana yalvarıyoruz. Töbe günahlarımıza estafurullah (3 kere) (Dede tövbe duasını okur.)

Dede: Gönül birliği ile secdeye gidelim. (Herkes secdeye gider)

Dede: Bismi Şah Allah Allah. İlahi Yarabbi sen sevgilikleri ve yücelikleri üerimize vacip olan hak Muhammed Ali hürmetine cümle insanlığa yardım ede Yarabbi. Bu okunan Nadi-i Ali duasının azameti fazileti kerameti hikmeti hakkı için şunda başını secdeye koymuş ve teslim olmuş canların dileklerini kabul eyle Yarabbi. Bismi Şah Allah Allah . Akşamlar hayrola, hayırlar fethola, şerler defola, gönüller memur ola. Her hak Muhammed Ali yardımcınız Gözcünüz bekçiniz ola. , 12 İmamların, 14 Masum-u Pakların, 17 Kemerbestlerin katarından, didarından ayırma Yarabbi. Üçlerin beşlerin yedilerin Kırkların ricai gaip erenlerin, Kubdi Abdal efendimizin hayır himmetleri üzerimizde hazır ve nazır ola. Yüce Allah dertlerimize derman hastalarımıza şifa eyleye. Bizleri dermansız dertlerden görünür görünmez kazalardan afetlerden koruya. Geçmişlerimize rahmet eyleye. Duası bizden kabulü Allah'tan ola. Gerçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammed ya Ali.

(Zakir çalmaya başlar)

Medet Allah medet, medet ya Ali

Bizi dergâhından mahrum eyleme

Pirim Hünkâr Hacı Bekteşi Veli

Bizi dergâhından mahrum eyleme

Âdem-i Seyfullah âdemhakkı için
Eyüb'e verdiği sitem hakkı için
Muhammet Mustafa Hatem Hakkı için
Bizi dergâhından mahrum eyleme

Hasan' ın aşkına kıldım zarı
Şah Hüseyin dinimizin serveri
Âlemin carısın Cenabı bari
Bizi dergâhından mahrum eyleme

Zeynel'in canına da kıldılar ceza
Muhammet Bakır'dır sırrı Murteza
İmam Cafer Kazım Musa el Rıza
Bizi dergâhından mahrum eyleme

Muhammed' im der ki didarım Hak'tır
Taki Naki Askeri errahmanimdir
Muhammed Mehdi'ye niyazım vardır
Bizi dergâhından mahrum eyleme

Dede: Allah Allah (Herkes secdedir) Yarabbilâlemin başımızı secdeye koyduk dilimiz Allah Allah söylemekte. Yüce Rabbim sana boyun eğdik senden geldik sana dönüncülerdeniz. Birliğimizi beraberliğimizi evimizi ocağımızı çoluğumuzu ve çocuğumuzu devleimizi ve milletimizi hayırlara ihsan eyle Yarabbi görünür görünmez güç yetmez akla hayale gelmez müspet kötülüklerden cüml taliplerimizi muhiplerimizi dostlarımızı ulusumuzu varlığımızı ve bilriliğimizi koru Yarabbilâlemin. Doğuda ve batıda hemhal olmuş kalpler yüzü gözü suyu hürmetine Muhammed Mustafanın yüzü gözü suyu hürmetine aliyel Hasan müşteba ve hüseyinkerbelanın yüzü suyu hürmetine lokma sahiplerinin lokmalarını kabul eyle. Görünmez kazalar ve belalarına bekçi nasip eyle. Dil

bizden ola nefes pirimizden ola. Gerçeğe hü mümüne ya Ali. (Zakir çalmaya başlar)

Hak Muhammed pirim Ali

Mürvete geldim mürvete

Hünkar Hacı Bektaş Veli

Mürvete geldim mürvete

Ali'dir izzetli Şah'ım

İmamlardır secdegahım

Yerden gökten çok günahım

Mürvete geldim mürvete

Fatma anayı ararım

Kalmadı sabrım kararım

Hata ettim günahkarı

Mürvete geldim mürvete

Hasan şehidlerin başı

Şah Hüseyin karındaşı

Sebil oldu gözüm yaşı

Mürvete geldim mürvete

Zeynel Bakır Cafer Kazım

İrıza'ya bağlı özüm

Cümlenize var niyazım

Mürvete geldim mürvete

Taki Naki Şah Askeri
Gelmişim divandan beri
Mürvet Ali'nin Kanber'i
Mürvete geldim mürvete

Aman Kul Himmet'im aman
Yetiş Mehdi Sahib Zaman
Yardım eylen Oniki İmam
Mürvete geldim mürvete (Herkes dizlerinin üzerini döver)

Dede: (Herkes secdedir) Bismi Şah Allah Allah, ilahi Rabbilâlemin. Sen ilahsın lütfun ihsanın faziletin hürmeti hakkı için bizleri senin Ehlibeyt'ine taraf kıldın onların rahmetinden şefaatinde bizleri esirgeme Yarabbi. 12 İmamların hayır himmetlerini üzerimizden eksik eyleme Yarabbi .ilahi Yarabbim kul beşerdir hata işler sultan olan da bağışlar niyetiyle özümüzü dara çekip benliğimizi benliğimizden terkederekten sana yalvarıp senden merhamet ve şefaet diliyoruz. Bizlerden rahmet ve şefaatinde esirgeme Yarabbi .ilahi Yarabbi fatümatülzehra yüzü suyu hürmeti hakkı için bizleri İmam Hasan İmam Hüseyin'in nuru ziyası ile gönüllerimizi nurlandırmayı nasip eyle Yarabbi. İlahi Yarabbi sen batıl zahirsın, duaları kabul edensin. Bizlerin ve şu anda yapmış olduğumuz dualarımızı ibadetlerimizi zikirlerimizi ismini zikrettiğimiz erenlerin yüzü suyu hürmetine dualarımızı kabul eyle. Duası bizden kabulü Allah'tan. Hüü canlar hüüü

(Dede sazı alır ve çalmaya başlar)
Esti muhabbet yelleri esti Esti muhabbet yelleri esti
Kokusu sarmış elleri kokusu armış elleri
Cennet bağının gülleri cennet bağının gülleri
Vermiye gelmişsiz canlar vermeğe gelmişsiz canlar
Hak La ilahe ilallah ilallah Şah ilallah
Ali Mürşid güzel Şah Şahım eyvallah eyvallah
Cemalullah Feyzullah La ilahe ilallah

Muhammed Ali Pirimiz Muhammed Ali Pirimiz
Kimseye çıkmaz sırrımız kimseye çıkmaz sırrımız
Gönüllerdir yerimiz gönüllerdir yerimiz
Almaya gelmişiz canlar almaya gelmişiz canlar
Hak La ilahe ilallah ilallah Şah ilallah
Ali Mürşid güzel Şah Şahım eyvallah eyvallah
Cemalullah Feyzullah La ilahe ilallah

Pir Sultanım el aman Pir Sultanım el aman
Şahdan gele bize ferman Şahdan gele bize ferman
Güzel pirim derde derman güzel pirden derde derman
Almaya gelmişiz canlar Almaya gelmişiz canlar
Hak La ilahe ilallah ilallah Şah ilallah
Ali Mürşid güzel Şah Şahım eyvallah eyvallah
Cemalullah Feyzullah La ilahe ilallah Ali'dendir Ali'den

Dede: Bismi Şah Allah Allah. İlahi yarabbimhz. Adem yüzü suyu hakkı için bizleri iblis gibi eyleme ilahi yarabbimiz. İbrahim yüzü suyu hakkı için bizleri bu yoldan ayırma. İlahi yarabbimiz. Süleyman hakkı için bizleri mümini mansur kullarından eyle. İlahi yarabbimiz Nuh yüzü suyu hakkı için bizleri feyz alan kullarından eyle. İlahi Yarabbim sen evelsin ahirsin zahir ve batınsın. Dua edenin duasını kabul edensin bizim de dualarımızı dergâh izzetine kabul eyle. Duası cem ahalimizden kabulü Hak Muhammed Ali'den ola. Gerçeğe hü canlar hü (secdeden kalkılır)

(Zakir miraçlama çalar. Kadın erkeğin karışık dizildiği bir semah bşalr)

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Semahlar kabul ola muratlar hâsıl ola. Dönmüş olduğunuz çarkı pervazlar hak Muhammed Ali dergâhında kabulü makbul ola. Dil bizden ola nefes pirimizden ola. Tecella temenna hak kaydeyleye. Gerçeğe hü. (Otururlar)

(Bir semahçı Dedenin önünde niyazda bulunur ve dua eder.)

Semahçı: Destur pirim. Bismi Şah Allah Allah. Allah Muhammed ya Ali. Dar çeken didar göre. Didar çeken cehennem narı görmeye. Sofular semaha vara.

Dede: Dar çeken didar göre. Rahat oturun canlar hü. Hak cümlelizın muradııı vere. Semahlar kabul ola Allah. Muradlar hâsıl ola Allah ikrarlar makbul ola Allah. Seyr için olmaya hak için ola Allah

(Semahçılar semaha başlar.)

Yaradan aşkına bir semah eyle
Özünü ol Hakka verde öyle gel
Şahın himmetiyle bir avaz eyle
Yüzünü turaba sürde öyle gel

Benim sevdiceğim ol Şahı merdan
Nasibimiz senden ola Yaradan
Süreriz bu yolu bin yıl aradan
Serini meydana verde öyle gel

Turnam kaldır kollarını
Coşa gelde öyle yürü
Kırkların hoş sohbetini
Dile alda öyle yürü

Allah desen zikreylesen, Hak aşkına niyaz etsen
Çarkı pervaz semah tutsan, şadıman ol öyle yürü
Hü Allah eyvallah, çek katarı illallah
Şahımerdan himmet eyle, ayırma bu yoldan Allah

Muhammed Ali aşkına, Hasan Hüseyin aşkına
Pir aşkına şah aşkına, ayırma bu yoldan Allah
Hü Allah eyvallah, çek katarı illallah
Şahımerdan himmet eyle, ayırma bu yoldan Allah

Ali'yi seversen eylen dur turnam
Gönlünde kibiri silde öyle gel
Bu aşkın narına yanmak dilersen
Rehberin eteğin tutta öyle gel

Hızır ile yoldaş olayım dersen
Dertlerine derman bulayım dersen
Hak ile Hak olup gelmek istersen
Coşa gelde çarka girde öyle gel

Turnam sen dön çarkı pervaz
Mümin olsun sana yoldaş
Ali carımıza yetiş
Duanı al öyle yürü

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Semahlar saf ola günahlar af ola. Dönüğünüz hakkı pervazlar hak için ola. Hak için ola seyr için olmaya. Semahı bize bağışlayan Muhammed Mustafa'nın şefaati üzerinizi hazır ve nazır ola. Semahınız Kırklar semahı ola. Duası bizden kabulü Allah'tan ola. Geçeğe hü mümine ya Allah ya Muhammed ya Ali. hü Tecellanız, temennanız kabul, yüzünüz ak, gönlünüz pak ola. Hak Muhammed Ali cümlemizin muradını vere. Gerçeğe hü, mümine ya Allah, ya Muhammed, ya Ali.

(Semahçılar yerlerine geçer. Saka suyu gelir. Bir kadın bir erkek gelir. Su kadını elindedir saka duasına başlar. Dedeye saka suyu sunulur. Dedenin önünde iki Sakkacı diz çökerler.)

Dede: Nur ola Allah, sır ola Allah içenler şifa bula ola Allah derdimize derman hastalarımın şifa senden ola Allah . Aşkın sırrı içenlere rahmet... Rahmet mümine nalet Yezide gerçeğe hü mümine yaali.

(Herkes ayağa kalkar ele ele tutuşur. Mersiye söylenmeye başlar. Makam değiştiğinde herkes ellerini çarpaz bir şekilde göğsüne yaslar. Mersiye bitiminde dede duaya başlar.)

Dede: Yarabbil âlemin. Ellerimizi açtık. Boynumuzu büktük. Sana kul olduk. Kulluğumuzu zikrimizle Şahit tuttuk yarabil âlemin. Adın yüzü gözü suyu hürmetine, gözyaşlarını nur eyle Yarabbilâlemin. Allah Allah diyen dilleri cehennem narında yandırma. Evlerimizi ocaklarımızı çoluk çocuk ve çocuklarımızı devletimizi ve milletimizi hayırlara ihsan eyle Yarabbi. Görünür görünmez güç yetmez akla hayale gelmez tüm musibet kötülüklerden kuru Yarabbim. Bize yetesi kadar rızık çokça ilim ölmezden önce tövbe öldükten sonra cennet nasip eyle Yarabbim. Askerimize yoldaşımıza, gurbet elde çalışanımıza muhibbimize dostumuza talimimize sen yardım eyle Yarabbi. Lokma sahiplerinin lokmalarını cennet tamahı eyle Yarabbim. Kerbela'dan Çanakkale'ye, Çanakkale'den Kurtuluş Savaşı'nda can veren bütün şehitlerimizin ruhlarını şad eyle Yarabbim. Sözlerimizin tekrarını söyleyin değerli dostlar. Evvelimiz adam atamızdır. (canlar tekrar eder.) Sonumuz bizim Peygamber'imiz ki iki cihan serveri Muhammed Mustafa(sav) dır. Bu ikisi arasında ne kadar melekler peygamberler veliler geldi geçti ise hepsi haktır hepsine inandık hepsine itaat ettik. Elhamdülillah dinimiz İslam kitabımız kuran mezhebimiz İmam Caferi sadık. Hak la ilahe illallah. Kalbimle iman ederim ki Allah vardır ve kalbimle iman ederim ki Muhammed onun resulüdür ve kalbimle iman ederim ki Ali bizlere gönderilen gerçek bir velidir. Geçek bir velinin darından didarından cümlemizi kardeşlerimizi muhibbimizi ayırmasın. Dualarımız kabul olsun muradlarımız hâsıl olsun, eksiğimizi noksanımızı yüce Mevla'm kabul eylesin. Gerçeğe hü, mümine ya Ali. Hizmetlere girmeden dostlar. Yolumuzu yolsuzlara kurban etmeyin cem evlerimizi süsleyin doldurun Şahıslar gelir geçer ama inançlar bakidir. Yol cümlelerin yoludur. Ali gider veli gelir. Veli gider Süleyman gelir Süleyman gider bu garip Dede gelir. Demek ki kim gelirse gelsin yol bakidir. Ölmez çürümez

kıyamete kadar sürer gider filan Dede gitti biz de ona küselim gitmeyelim dersiniz şeytanın atına binersiniz. İşte o zaman nar-ı cehennemde görürsünüz kendinizi. Sohbetinde dedik ki iki kapı var biri nur kapısı diğeri kor kapısı yakıyorsunuz seccadeyi. Işığı yakıyorsunuz. (önce Arapçasını okur .)"oradaki yanan evlerde asla kin kibir buğz haset iftira olmaz olmamalı. Yolda kalır yorulur. Demek ki bizler artık köy hayatından çıktık kurumsallaştık. Kurumun başına kim gelirse gelsin yolumuzdan asla dönmeyeceğiz. Yolumuza devam edeceğiz. Çünkü bize verilen kudreti ilahi budur. Yücerabbil âlemin bu güzel günde bu kuran duaları ve söylenen duvazları kabul eder. İşlerinizi güçlerinizi sağ selamet güzel günlerde yaşamayı inşallah sizlere nasip eder. Evet. Sizleri seviyoruz. Aşk-ı muhabbetle diyoruz hizmetlerimizi bitirelim.

(Süpürgeci olarak 3 bacı gelir dualarını ederler hizmetlerini ederler.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hizmetleriniz kabul ola, muratlarınız hâsıl ola. Seyidiferaşın hizmeti üzerinize hazır ve nazır ola. Gerçeğe hü mümine ya Ali. Tecella temenna kabul etsin hü (Süpürgeci hizmeti gider.post hizmeti gelir duasını eder)

Dede: Lokman kucağında bereketi ocağında ola. Muhammed Mustafa Aliyyel Murtaza lokmalarınız cennet tamahı eyleye. Yiyenlere helal eyleye yedirenlere delil eyleye. Hastalarımıza şifa ola. Gereğe hü

(Çerağcı gelir. Işıkları dualarla söndürür.)

Delilimiz yansın yakılsın Muhammed Mustafa'nın nuru aşkına delilimiz yansın yakılsın varlığımız birliğimiz ulusumuzun diriliği aşkına delilimiz yansın yakılsın 12 İmamların yolu aşkına. Delilimiz yansın yakılsın muhipliğimizin taliplimizin devamı aşkın. Allah Allah yüce dağlar yüze gözü suyu hürmetine Caferi Ensar'ın yüzü gözü suyu hürmetine yakılan ışıklar ebedi billah sönmeye.

(Post hizmeti gelir. Duasını okur ve postu toplarlar)

Dede: Cebrail İsrail Mikail Azrail Hürmeti hakkı için cehennem narına set ola. Altı sır ola üstü nur ola. Gerçeğe hü. (12 hizmet toplanıp Dedenin huzurunda ellerini çapraz bağlayıp göğüslerine götürerek dara dururlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah ilahi Yarabbi yapmış olduğumuz ibadetlerimizi zikirlerimizi getirilen lokmalarımızı dönmüş olduğumuz aşkı pervazlarımızı ismini verdiğimiz zikrettiğimiz erenlerin evliyaların hürmeti hakkı için sen icazetine kabul eyle yarabbi. Emeklerimizi zayıf verme Yarabbi. Bu yolda hizmet eden canların hizmet sahiplerinin hüsnü himmetlerini üzerinde hazır ve nazır eyleye. Hizmetlerini kabul yüzlerini ağ eyleye. Duası bizden ola kabulü Allah'tan ola. Hü. Allah Allah tecella temenna hak razı ola tecellanız temiz yüzünüz türap ola. Tecella teberra gören başlar ağrı acı görmeye, dil bizden nefes cediti alamızdan ola. Gerçeğe hü.

Dede: Evet değerli dostlar cem evimide bir görev değişimi oldu. Dedik ya şahıslara asla devamlılığı söz konusu değil. Sizlere genç dinamik bilgili okumuş genç bir seyyid evladı emanet ediyoruz. Emnetimize sahip çıkınız. Allah Allah denir.) asla şeytana asker olmayınız. La ilahe illallah kim diyorsa rehberiniz müridiniz o olsun. Ne olursanız olun iri olun diri olun birlik olun. Saygı ve sevgilerimle sizleri selamlıyorum. Son bir kez salavat erenler er dağında gaziler pîr dağında sıratüi mümtehada fatmaya selavat. Dar çeken didar göre hak cümlelerin muradını vere. Kalkabilirsiniz canlar. (Herkes salavat getirir)

Sivas Cemi

(Cem erkânı meydana daire şeklinde oturmuştur. Kadın erkek karışık vaziyettedir.)

Dede: Sevgili canlar sizleri Hak Muhammed Ali ve yüce Ehlibeyt'in aşkı ile selam ediyoruz. Gerçeğe hu mümine ya Ali

Evvel Allah dedim açtım gözümü

Gözüme Muhammed Ali görüldü

Eğildim türaba sürdüm yüzümü

Gözüme Muhammed Ali göründü.

Dede: (Herkes sağ ellerini sol göğsünün üstüne götürür) Canlar yolumuz biliyorsunuz rıza yoludur. Kul kuldand razı olursa Hak da kuldand razı olur. Fetih suresinin 27. Ve 28. Ayetinde der ki: "Kulum razı olmuş ve olunmuş olarak gel." Sevgili canlar Alevi İslâm anlayışı, İslamiyet'i kurala dayalı, Hz. Alevilik dini İslâm, kitabı kuran, Hakka kul, Hz. Muhammed Mustafa'nın peygamberliğine bağlı, Hz. Aliye talip, Ehlibeyt yolunu süren, Hünkâr Hacı Bektaşî Velinin eline

diline beline sahip olma ilkelerini benimseyen, iyi düşünen, iyi sözde ve davranışta kendini bulan, tanrı korkusu yerine sevgisini benimseyen, zahiri batınla, batını zahirle birleştiren, şeriat kapısına âşik, tarikatta pişen, marifet yolunda Hakikat dünyasına ulaşan, ... Şeklinde değil özüyle, akıl ve gönül ile ruhsal olgunluğa erişme yoludur. Muhammed buyruklarına göre İslâm'ı evrensel boyutlarıyla yorumlayıp yeryüzü insanlığına yeni kapılar açan bir büyük düşünce akımı olan tasavvuf felsefesiyle hayat bulan bir bütünlüğün, özünü insan sevgisinde bulan insanın tecelli ettiği inandır. Alevi İslam anlayışı hoca Ahmet Yesevi, ... Baba, Hacibektaş veli, Yunus Emre, Pir Sultan, Anadolu erenleri kuranı en iyi yorumlayan, görüşlerinden ilham alarak hayat bulmuştur. Anadolu'yu İslamlaştıran bir yorumdur. Alevilik İslâm dininin özüdür, manasıdır. Alevilik İslâm içinde aklidir, ahlakidir. Hz. İmam Ali Naci'den Kuran ayetlerini yorumlamasına Alevilik bir iç dünya olayıdır. El ele verip yaşamaktır. İnsan olan her şeyi özünde duymaktır. Dört kitabın dördüne de tabi olmaktır. Dördünü de Hak bilmektir. Çünkü dört kitapta Hak Muhammed Ali yazılıdır.

Dört kitabı birer birer okudum

Allah bir Muhammed Ali yazılı.

...

Alevilik Hz. Muhammed ve Ehlibeyt tarafı Hz. Ali ve onun soyundan gelenlere büyük bir saygı ve muhabbetle bağlıdır. Alevilik Ehlibeyt'in yoludur. Alevi kendisini her anlamda yetiştirmiş, kâmil insan demektir. Alevilik iç yüzünden Hakka, dış yüzünden de halka bakan bir inançtır. Alevilik İmam Cafer içtihatlarına göre hareket etmek, yolunu sürmektir. ... Kavgalarının bittiği noktadır. Alevilik mezhepler üstü bir inançtır.

“ Sordular bize mezhebimizi

Mezhep bilmeyiz yolumuz vardır”

Alevilik kuranın gerçek manasına hâkim olmaktır. Ve tüm etrafın Hakk'ın kendi öz varlığından ibaret olduğunu bilmektir. Aleviliğin İslâm içerisinde doğmuştur. Toplumsal, kültürel yapısal ve inançsal kimlik oluşmasında da etkili olan inançsal temeller yaratmıştır. Bu nedenlerden dolayı İslâm'ın içindedir. Alevi, Hz. Ali'nin ailesinin adıdır. Hz. Ali'ye bağlı olan, onu seven, Hz. Muhammed'in yolundan giden Hz. Ali'nin Ehlibeyt 'inin taraftarlarına Alevi denir. Aliyi sevenlerdir

Aleviler. Aleviler Ehlibeyt'i canı gönülden sır vermeyi ser vererek sevenlerdir. ... Bu sevgi Ehlibeyt'in dostlarına post olmaktadır. Ehlibeyt'i sevmeyenlerden uzak kalmaktır. Alevilik Hz. Muhammed döneminde gelişmeye başlamış tasavvuf ehli ve sofu çevreleri Hz. İmam Ali etrafında toplanmışlardır. Kuranın batını yorumuna olan gerici çevreler her dönemde Alevileri sapıklıkla ve inançsız olmakla suçlamışlardır.

“Kırkımız da bir katarı dizildik

Hak Muhammed Ali ümmetine yazıldık”

İşte Alevi İslam inancı erdemliliği, yüceliği, insancılığı, barışı, özlem duyduğu paylaşımcı sağlayan birinci yol olduğu gerçek inanç bakımından, gerekse akıl esasları açısından dünyanın en insancıl, en özgür, en ahlaklı, en görkemli inanç bütünlüğüdür. Şimdi de Zakirimizden bir beyit dinleyelim.

Zakir:

Aman hey erenler mürüvvet sizden

Ök süzem garibem âmâna geldim

Şu benim halime merhamet eylen

Ağlayu ağlayu meydana geldim

Şahın bahçesinde men garip bülbül

Efkârım artmakta halim pek müşkül

Koparmadım asla kokladım bir gül

Kâfir oldum ise imana geldim

Gönül şahinini saldım havaya

Akıl sefinesin vermişim zaya

Yüzüm süregeldim men hak-i paya

Server Muhammed'e Selman'a geldim

Muhammed Ali'nin kullarındanım

Al-i aba nesl-i Hayderidenim

İmam-ı Ca'fer'in mezhebendenim

Derdimden Hatayı dermana geldim

Alevilik kelime olarak İmam Aliye talip ve İmam Aliye bağlı olma anlamına gelir. Alevilik her ne kadar Hz. Ali ve yakınlarına taraf olma anlamında ise de aslında sadece İmam Aliye yakın olmak anlaşılmalıdır. Alevilik İslâm inancının özünde beslediği amaçlar doğrultusunda anlamaya çalışan insanlarda içtenlikle arayan İslâmi bir tasavvuf yoludur. Buna göre Alevilerin İslâm içinde yeri şöyledir: Alevilik dini İslâm, kitabı kuran, Hakka kul, Hz. Muhammed'e ümmet, Hz. Aliye talip, Ehlibeyt yolunu süren, Kuran'ı ve İslam'ı İmam Hz. Ali gibi anlayan ve 12 İmamlar gibi inancını sürdürenlerdir. Her dine mezhebe inanca saygı duyan, hoşgörü duyan, din dil ırk ayrımı gözetmeyen, eline, beline, diline sahip olma ilkesini şart koşan, gelmek isteyen inançlı insanları çatısı altına alarak insanları buldukları toplumda kendi istekleriyle kendi kendilerini yargılamaların sağlayan, laik, demokratik, eşitlikçi, paylaşımcı, katılımcı düşüncüyü savunan, şeriat bağnazlığı kurallarına bağlı olmayan ve onu reddeden, İslâm dinini kendine göre ve Emevi anlayışının dışında yorumlayan aslı doğruluk, kemali dostluk, cevheri merhamet görüşü eşitlik, hazinesi bilgi, levhası sevgi hamuru yoğrulmuş insanı kâmile erdemli insan yaratmayı öngören korkuyu aşır sevgi ve takvaya yönelen merhamet ile insanın gözünde tanrıyı gören, Yaradan ile yaratılan ikiliğinden varlık birliğine varan, edepli ve ahlaklı yaşamın temelinde oturan, insanı yücelten bir yoldur.

“Ali ile Muhammed kurdular yolu

Ali ile Muhammed'in aşkına Pir Sultan”

Dede: Canlar yolumuz rıza yoludur. Biz sizi size sizin özünüzdeki Hakk'a teslim edeceğiz. Özünüzdeki Hak ile didar olacaksınız. Aranızda dargın küskün olanlar üzerinde kul Hakkı olanlar varsa bilerek veya bilmeyerek hata işlediyseniz buyrun Hak meydanına çıkınız, yoksa Allah eyvallah desin.

Canlar: Allah eyvallah

Dede: Canlar birbirinizden razı mısınız? (2 kere)

Cemaat: Razıyız

Dede: Birbirinize Haklarınızı helal ediyordunuz(3 kere)

Cemaat: Helal olsun

Dede: Helal ediyorsanız edep erkân sükûtu lisan mûmine nişan. Lütfen herkes yanındakileri niyazlasın canlar.(Herkes sağ işaret parmağını öpüp başına koyduktan sonra çevresindekileri 3 kez öper nişan eder.) Fahri kâinat, âlemlere rahmet, verelim Muhammed Mustafa Ehlibeyt'ine salavat. (Salavat getirilir) İhlas suresi.(Dede ve tüm cemaat hep birlikte): Esirgeyen bağışlayan yüce Allah'ın adıyla söyle gündüz gece tanrı tek tanrı yüce o doğmaz doğuramaz kimse ona denk olmaz. Fatıha suresi: esirgeyen bağışlayan yüce Allah'ın adıyla hamd âlemler sahibi yüce Allah içindir Allah ki acıyandır koruyandır sevendir. Gün gelince ancak odur hesap soracak. Sana tapan senden medet umanlarız biz sapıtmışlar yoluna düşmekten kuru bizi doğru yoldan ayırma bizi aman rabbimiz. Salat ve selam sana olsun ya Muhammed Mustafasalat ve selam sana olsun ya Aliyyel Murtaza ya salat ve selam sana olsun ya Haticeül Kübra Fatımaül Zöhre hayrı nisa salat ve selam sana olsun ya imamhasanül müşteba,Salat ve selam sana olsun ya imamhüseyinşehidi Kerbela,salat ve selam sana olsun ya İmam Zeynel aba, Salat ve selam sana olsun ya imammuhammed bakır-ı beka, Salat ve selam sana olsun ya İmam Caferi sıdkı sefa, Salat ve selam sana olsun ya İmam Musayı kazım cismi pak, Salat ve selam sana olsun ya İmam Ali rızayı Şah Horasan, salat ve selam sana olsun ya imammuhammed taki, Salat ve selam sana olsun ya imamşahaliyyel naki, Salat ve selam sana olsun ya imamhasanül askeri gazi, Salat ve selam sana olsun ya İmam mehdiyi sahip zaman hücredir burhan, kutbi devran. La havle vela kuvvete illa billa Aliyyel azim sadakallahülaliyyel azim

(Zakir çalmaya başlar, herkes dizlerini döver ve 12 hizmet meydana gelmeye başlar. Erkeklerin belinde yeşil, kadınların belinde kırmızı kuşak bağlıdır.)

Canlar: Allah allah allah hu hu hu ya Ali hu.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hizmetleriniz kabul ola, muratlarınız hâsılola, vakitler hayır ola hayırlar fethola şerler defola. Hazır-gaip, zahir-batın cem erenlerinin nuru cemalları aşk ola. Yüce Allah cümlemizi Ehlibeyt'e nail eyleye. Hizmet sahiplerinin hüsn-ü himmetleri üzerinizde hazır ve nazır ola. Hak Muhammed Ali utandırmaya, cehennem narına yandırmaya. 12 İmamlar

yardımcınız ola. Niyet ettik vaktin hayrına, girdik 12 İmamlar yolunda İmam Cafer kavline. Kiblegahımız Muhammed, secdegahımız Ali, pirimiz üstadımız Hünkâr Hacı Bekteşi Veli, gerçekler demine, evliyalar keremine, gönüller birliğiyle hu diyelim hu.

(12 hizmet rükûa dururlar)Bismi Şah Allah Allah tecellanız temennanız kabul ola. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola. (Allah Allah) Cenabı Allah yardımcınız olsun. Gerçeğe hu mümine ya Ali

Post hizmeti : (Post hizmeti bir kadın bir erkek iki kişidir. Postçu postu Dedenin önünde her bir katını “ya Allah ya Muhammed ya Ali” diyerek serer. Avuçları yere bakacak şekilde birleştirerek ellerini postun üzerine koyar ve sol, sağ ve tekrar sol secdeyi niyaz eder.

Postçu: Bismi Şah Allah Allah. Cem birliğine sohbet sırrına, Evliya keremine uğur açıklığına Dest post eyvallah hu pirim

Dede: Erenler postu geldi, Hizmet yerini aldı. Mümin Müslim ikrar verdi. İkrarınızda daim olasınız. Hak didarı göresiniz. Gerçeğe hu mümine ya Allah, ya Muhammed, ya Ali”

(Tezekâr 2 kişi gelir. Bir bayan bir erkek. Erkeğin elinde ibrik ve leğen, kadının omzunda temiz havlu bulunur. Ayaklar mühürlü halde meydana gelirler)

Tezekâr: Bismi Şah Allah Allah. Manayı marifet sırrı Hakikat geldi hizmeti Muhammed sükût et ey cemaat.”

(Tezekâr sözlerini bitirdikten sonra sağ ayakla adım atıp her adımdaelindeki ibrikten leğene su akıtırken “ya Allah ya Muhammed ya Ali” denir. Bu işlem 3 kere tekrarlanır.)

Tezekâr: “Bismi Şah Allah Allah. Ben gulamın kamberiyem etmezem adullerden hayfu pak. Pirimiz üstadımız Kırklar meydanında ibriktar Selman-ı pak. Bercemal-i Muhammed kemal-i kadir imamhasanimamhüseyin’İmam Aliyi pir bilip verelim Muhammed mustafaehlibeyt’ine salavat. Erkek kadının eline 3 kere ya Allah ya Muhammed ya Ali diyerek su döker. Daha sonra kadın ibriği ve havluyu alır ve erkeğin eline 3 kez ya Allah ya Muhammed ya Ali diyerek su döker. Havluyu

niyaz edip ellerini kurularlar. İbrik erkekte havlu kadında olacak şekilde Dedenin önünü gelir ve Dede için de aynı işlemi tekrarlarlar.)

Tezekâr: “Bismişah Allah Allah. Haydar Seyidim oldum pak. Yüzüm sürdüm dergâhına eyledim hak. Kırklar meydanında pirimiz üstadımız ibriktar Selman-ı pak. Şehrilillah, Allah eyvallah. Nefes pirdedir. Hü pirim. Şehrilillah, Allaheyvallah. Nefes pirdedir. Hü pirim.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Huda hakkın kabul et hizmeti ey Şah. Bi Hakkı Murteza Ali dergâh. Hüseyini Ali Hakk’ı için bu dergâhtan ayırma bizi ey gani Şah. Erenlerden hayırlı himmet, şehrilillahallah, eyvallah. Gerçeğe hu mümüne ya Allah, ya Muhammed, ya Ali

Canlar: Ya Allah, ya Muhammed, ya Ali

(Çırağ hizmeti tek erkektir. Gelir, Dedenin önünde secdeye giderek niyaz eder ve Nur Suresinden ayetler okur.)

Çerağcı: Bismi Şah Allah Allah. Çerağı Ruşen, Fahri Dervişan, Zuhuru iman, Himmeti Piran, Piri Horasan, Kürşadı meydan, Kuvveyi Abdalan, Kanunu Evliya, verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyt’ine salavat. (Herkes salavat getirir.) Bismi Şah Allah Allah. La feta illa Ali la Seyfa illa Zülfikar.

(“Yaradan’ın nuru aşkına ya Allah ya Allah ya Allah” diyerek ilk mumu “peygamberliğin nuru aşkına ya Muhammed ya Muhammed ya Muhammed” diyerek ikinci mumu “velâyetin nuru aşkına ya Ali ya Ali ya Ali” diyerek de üçüncü mumu yakar. Çerağcı Dede postunu niyazladıktan sonra çerağ deyişi okumaya geçilir. Çerağcı deyiş bitene kadar Dede postunun önünde sağ elleri sol göğüslerinin üzerinde bekler.)

Dede: Bismişah Allah Allah! Allah’tan bize ulaşan çerağımız sonsuza dek kılavuzumuz olsun! Çerağımız yansın yakılsın, Allah’ın nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, Peygamberliğin nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, velâyetin nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, Ehlibeyt’in nuru aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, Pir Hünkâr Hacı i Veli Aşkına! Çerağımız yansın yakılsın, yolumuz, birliğimiz, dirliğimiz ve ülkemizin aydınlığı aşkına! Allah Allah! Yarab! Bizleri ilâhi nurundan feyz alan kullarından eyle. Peygamberlerin, Ehlibeyt’in, velilerin ilmîni yol göstericimiz eyle. Çerağ gibi ışık vermemizi, nurundan nasiplenmemizi

mazhar eyle. Mum gibi Hakk aşkına eriyip insanlığa ışık saçanlardan eyle. Yoluna hizmet edenleri himmetlerinden mahrum eyleme. Sonsuza dek bu çerağ yolumuzun ve yaşantımızın ışığı ola. Yüce Allah da cümlelizin yardımcısı ola. Gerçeğe Hû.

(Süpürgeci hizmeti için 3 kadın gelir. Ortadaki görevli elindeki süpürgeyi meydana 3 kez çalar ve her defasında eğilmiş vaziyette üç adım ilerlerler. İlk adımda “Allah” ikinci adımda “ Muhammed” üçüncü adımda “ya Ali” diyerek Dedenin önüne gelir ve niyaz derler. Sağ elleri sol göğüslerinin üstünde dualarını okurlar)

Süpürgeciler: Bismişah Allah Allah! Üç bacı idik, Gürüh-u Naci idik, Kırklar Ceminde süpürgeci idik. Süpürgeyi süpürdü Selman, körolsun Yezidi Mervan, zuhura gelsin Mehdiyi sahibi zaman. Allah Eyvallah, nefes pirimdedir.

(Dede yüksek sesle süpürgecilere duasını verir.)

Dede: Bismişah Allah Allah! Sahibi Selman, Mülkü Süleyman, Cennette Rıdvan, Carımıza Yetişsin Şah-ı Merdan. Hayır hizmetleriniz kabul, muratlarınız hasıl ola. İsteğinizi dileğinizi Hakk – Muhammed – Ali vere. Gerçeğe hû mümine ya Allah, ya Muhammed, ya Ali

(Bu duadan sonra Süpürgeciler Dedenin önünde secdeye giderek niyaz ederler. Yerlerine geri geri yürüyerek geçerler. Gözcü hizmetini genç bir erkek yapar. Dede postunun önüne gelir. Sağ eli sol göğsünün üstünde başı öne eğik bir biçimde duasını eder)

Gözcü: Bismi Şah Allah Allah. Allah’tan ola hidayet, Muhammed Mustafa’dan ola şefaahat, Aliyyel Murtaza’dan ola himmet, Kırklar meydanında pirimiz üstadımız Gözcü karacaahmet. Allaheyvallah nefes pirdedir.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hayır, hizmetin kabul muradın hâsıl ola. İsteğini, dileğini Hak Muhammed Alivere. Gözcükaraca Ahmet Sultan’ın himmetleri üzerinde hazır ve nazır ola. Gerçeğe hu mümine ya Allah ya Muhammed ya Ali

(Dedenin duasından sonra Gözcü Dede postunu niyaz eder ve sol eli sağ göğsünün üstünde geri geri çıkarak yerine geçer.)

Dede: Sevgili canlar şimdi hep beraber tövbe edeceğiz. Kul Hakkının tövbesi olmaz. Kul Hakkını yaşarken razı etmekle olur. Esirgeyen bağışlayan Allah'ın adıyla. Ey iman edenler etkili öğüt veren bir tövbeyle Allah'a yönelin umulur ki Rabbiniz çirkinliklerinizi ve günahlarınızı örter sizi altından ırmaklar akan cennetlere yerleştirir. O gün Allah ve peygamberleri onunla birlikte olanları utandırmayacaktır. Onların ışığı önlerinden ve sağ yanlarından koşup gelir şöyle derler: Ey Rabbimiz ışığımızı tamamla, bizi bağışla. Sen her şeye kadirsin her şeye gücün yeter. Tahrim suresi ayet 8 eksikliklerimize tövbe olsun. Tövbe günahlarımıza (hep birlikte) estağfurullah estağfurullah estağfurullahallah. Benlikten, yaramazlıktan gamdan hasetten gönlümüzle kalbimizle gözümüzle dilimizle işlemiş olduğumuz günahların cümlesine bir daha yapmamak üzere tövbe günahlarımıza estağfurullah (3 kere)Tövbe ettik pişman olduk döndük senin ululuğuna yüceliğine rahmetine birliğine sığındık. Her türlü kazayı belayı acıyı afeti tufanı gam ve kasaveti def etmeye günahları affetmeye kadirsin. Affeyle ey yüce Allah'ım. Merhametinin sonsuzluğuna inanarak kul beşerdir hata işler sultan olan bağışlar niyetiyle özümüzü dara çekip sana yalvarıyoruz tövbe günahlarımıza estağfurullahestağfurullahestağfurullah (hep birlikte) (Dede tövbe duasını eder ve Arapça Nadi Ali duası okunur.)

Dede:Bismi Şah Allah Allah. Sevgileri ve yücelikleri üzerimize vacip olan Muhammed ve Ali hürmetine cümle insanlığa yardım eyle. İlahi Yarabbi okunan bu Ali nida duasının azameti, fazileti, mucizati, kerameti, hikmeti, hürmeti Hakkı için şuanda başını secdeye koymuş teslim olmuş canların dualarını kabul eyle Yarabbi. Bizlerin de gönüllerimizi düşüncelerimizi nurlandırıp aydınlatıp ilahi nurundan feyz almamızı nasip eyle. Zor ve sıkıntılı anlarımızda... sahibi Hakkın kudret sırrı İmam Ali'nin velayet Hakkı için dualarımızı kabul eyle.

Bismi Şah Allah Allah akşamlar hayrola hayırlar fethola şerler defola. Müminler şad ola. Hak Muhammed Ali yardımcımız, Gözcümüz, bekçimiz ola. , Oniki İmamların, 14Masum Pakların, On yedi Kemerbestlerin, katarından, didarından ayırmaya. Üçlerin, Beşlerin, Yedilerin ve Kırkların ve ricahül gaip erenlerin, kıtbül ahtar efendilerimizin hayır himmetleri üzerimizde hazır ve nazır ola. Yüce Allahdertlerimize derman, hastalarımıza şifa nasip eyleye. Bizleri dermansız dertlerden, görünür görünmez kazalardan belalardan koruya. Geçmişlerimize rahmet eyleye. Yüceallah yurdumuzu ulusumuzu varlığımızı birliğimizi dirliğimizi sonsuz eyleye. Ordumuzun sözünü üstün kılıcını keskin eyleye. Dualarımızı

dergâh hizmetinde kabul eyleye. Duası bizden kabulü Allah'tan ola. Gerçeğehu ya Allah ya Muhammed ya Ali.

(Secdeden kalkılır. Zâkir çalmaya başlar. Zakir çalarken Dede duasına devam eder.)

Zakir:

Ne gezersin bu ellerde divane
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru
Yolların taşını etme bahane
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Bu benim derdimin dermanı Ali
Şu deli gönlümün fermanı Ali
Evvelin ahirin zamanı Ali
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Sahib-i Zülfikar'dır şu benim Ali'm
Kudretin dilinden damlayan balım
Şu çürük dünyada bir sağlam dalım
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Değil midir Ali suret-i canan
Değil midir Ali Yusuf-u Kenan
Degil midir Ali kandilde yanan
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Didelerim yaşlar ile dolmadan
Dünya bahçesinde gülüm solmadan
Azrail arayıp izim bulmadan
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Güzel sevsem yüzün dönüp bakmıyor
Çok yanmışım artık ateş yakmıyor
Kahpe felek cefasından bıkmıyor
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Şu garip başıma ne dertler aldım
Gam keder içinde perişan oldum
Kervanı kırılmış çöllerde kaldım
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Yüküm çoktur kemiklerim sızlıyor
İki gözüm dost yolunu gözlüyor
Bu fakir kul Ali'sini özlüyor
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Şu dünyada dilediğim olmadı
Çalındım çırpındım yüzüm gülmedi
Bekledim güzelden haber gelmedi
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Şu benim çektiğim bitmez zulümdür
Yürüdüğüm taş dikenli yolumdur
Bu rüyanın sonu elbet ölümdür
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Bu yurt bizim değil konar göçeriz
Ab-ı firkatinden elbet içeriz
Tatlı canı ol toprağa saçarız
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

Ta ezelden bendesiyim Ali'nin
Gece gündüz yolcusuyum yolunun
Bağışlar günahın Emrah kulunun
Gönül kalk gidelim Ali'ye doğru

(Duvaz dizler dövülerek deyiş Allah Allah nidalarıyla dinlenir. Zakir başka bir duvaza geçer.)

Zakir:

Medet Allah medet, medet ya
Ali Bizi dergâhından mahrum eyleme
Pirim Hünkâr Hacı Bekteşi Veli
Bizi dergâhından mahrum eyleme

Âdem-i Seyfullah âdemhakkı için
Muhammet Mustafa Hatem Hakkı için
Eyüb'e verdiği sitem Hakkı için
Bizi dergâhından mahrum eyleme

Hasan' ın aşkına kııldım zarı
Şahhüseyin dinimizin serveri
Âlemin carısın Cenabı bari
Bizi dergâhından mahrum eyleme

Zeynel'in canına da kıldılar ceza
Muhammet Bakır'dır sırrı Murteza
İmam Cafer Kazım Musa el Rıza
Bizi dergâhından mahrum eyleme

Muhammed' im der ki didarım Haktır
Taki Naki Askeri errahmanimdir
Muhammed Mehdi'ye niyazım vardır
Bizi dergâhından mahrum eyleme

Dede: (Herkes secdeye gider.)Bismi Şah Allah Allah. Ey İlahi Yarabbi. Eli elde, yüzü yerde Hakkın huzurunda secdeye eğilmiş tüm canların istek ve dualarını dergâh-ı hizmetinde kabul eyle Yarabbi. Cümlemizi Kırklar cemi eyle Yarabbi. Bizleri Ehlibeyt katarından didarından ayırma Yarabbi. Dertlerimize derman, hastalarımıza şifa, gönüllerimize iman, nefsimize sabır ihsan eyle Yarabbi. Gökten hayır hasenatını, yerden bereketini kesme Yarabbi. Ailemizin dirliğini ve birliğini daim eyle Yarabbi. Bizleri nefsimizin şerrinden emin eyle Yarabbi. Kazançlarımıza bereket ihsan eyle Yarabbi. Borçlarımızı ödeme kolaylığı nasip eyle Yarabbi. Bizlere ilim irfan nasip eyle Yarabbi. Çocuklarımıza ilim yapmayı, iş üretmeyi nasip eyle Yarabbi. Sana sığınıp sana dua ederim. Medet Mürvetlerimizi kabul eyle Yarabbi. Duası bizden kabulü de Allah tan ola. Gerçeğe hu mümine ya Allah, ya Muhammed, ya Ali. (Zakir tekrar sazını çalmaya başlar ve iki duvaz daha okur.)

Zakir:

Medet Ey Allah'ım medet
Gel dertlere derman eyle
Yetiş ya Ali Muhammed
Gel dertlere derman eyle.

Hasan, Hüseyin aşkına
Yardım ederler düşküne
İmam Zeynel'in aşkına
Gel dertlere derman eyle.

İmam Bakır'ın katına
Cafer'in ilmi zatına
Musa, Rıza hürmetine
Gel dertlere derman eyle.

Şah Taki'nin hem Naki'nin
İmam Hasan-ül Askeri'nin
Yargılamak senin şanın
Gel dertlere derman eyle.

Gelip Hak'tan dilek dile
Mehdi sahip zaman gele
Dedemoğlu secde kıla
Gel dertlere derman eyle.

Zakir:

Muhammed'i candan sev ki,

Ali'ye Selman olasın.

Ehlibeyt'e gönül ver ki

Ali'ye Selman olasın.

Muhammed'i hazır bil ki

Canı Hakk'a nazır bil ki

Her gördüğün Hızır bil ki

Ali'ye Selman olasın.

Muhammed'e gönül kat ki

Ceht edip rehber yet ki

Bir gerçekten etek tut ki

Ali'ye Selman olasın.

Hasan ile girdim ceme

Hüseyin sırrını deme

Musahipsiz lokma yeme

Ali'ye Selman olasın.

Zeynel Bakır, Cafer, Kâzım

Rıza'ya bağlıdır özüm

Hatırın kırma Şahbazın

Ali'ye Selman olasın.

Taki'ye, Naki'ye eriş
Askeri'de biter her iş
Mehdi'nin sırrına kariş
Ali'ye Selman olasin.

şah Hatayi'm özüñ ırma
Gerçekler gönlünü kırma
Her âdeme sırrın verme
Ali'ye Selman olasin.

Dede: Alemlere rahmet Muhammed Mustafa'nın yüzü suyu hürmeti Hakkı için âlemlere rahmetini esirgeme Yarabbi. şah Aliyyel Murtaza'nın yüzü suyu Hakkı için bizleri sana kul, habibin Muhammed Mustafa'ya ümmet, Ali'ye talip olmamızı nasip eyle Yarabbi. Hatice-Tül Kübra Fatıma Zehra Hayrün Nisayüzü suyu hürmeti Hakkı için bizleri 12 İmamların katından, katarından, didarından yolundan, erkânından ayırma Yarabbi. Evliyaların, enbiyalarını, erenlerin, şehidi şuaraların yüzü suyu hürmeti Hakkı için dualarımızı, niyazlarımızı, ibadetlerimizi dergâh hizmetinde kabul eyle Yarabbi. Duası bizden, kabulü Allah'tan ola. Gerçeğe hu mümine ya Allah, ya Muhammed, ya Ali

Canlar: ya Allah ya Muhammed ya Ali
Hak bizi mahrum eyleme hak bizi mahrum eyleme
Kurulsun ulu divanlar kurulsun ulu divanlar
Canımızı serimizi canımızı serimizi
Vermeye gelmişiz canlar vermiye gelmişsiz canlar
Hak La ilahe ilallah ilallah şah ilallah
Ali Mürşid güzel şah şahım eyvallah eyvallah

Esti muhabbet yelleri esti, esti muhabbet yelleri esti
Kokusu sarmış elleri kokusu armış elleri
Cennet bağının gülleri cennet bağının gülleri
Vermiye gelmişsiz canlar vermiye gelmişsiz canlar
Hak La ilahe ilallah ilallah Şah ilallah
Ali Mürşid güzel Şah Şahım eyvallah eyvallah

Muhammed Ali Pirimiz Muhammed Ali Pirimiz
Kimseye çıkmaz sırrımız kimseye çıkmaz sırrımız
Gönüllerdir yerimiz gönüllerdir yerimiz
Almaya gelmişsiz canlar almaya gelmişsiz canlar
Hak La ilahe ilallah ilallah Şah ilallah
Ali Mürşid güzel Şah Şahım eyvallah eyvallah

Pir Sultanım el aman Pir Sultanım el aman
Şahdan gele bize ferman Şahdan gele bize ferman
Güzel pirim derde derman güzel pirden derde derman
Almaya gelmişsiz canlar Almaya gelmişsiz canlar
Hak La ilahe ilallah ilallah Şah ilallah
Ali Mürşid güzel Şah Şahım eyvallah eyvallah

Dede: (Herkes secdeye gider.) Bismi Şah Allah Allah. İlahi Yarabbi! Varlığın, birliğin, kadimliğın, lütfun, keremin, ihsanın, faziletin, şefkatin, rahmetin, 99 Esmâül Hüsnâ'nın hürmeti Hakkı için secdeye başını koymuş, varlığında varlığını yok eden canları rahmetin ve kereminle lütfuna mazhar eyle Yarabbi. Ya İlahi! Arş üzerinde olan cümle meleklerin ve onların ulularının ettikleri ibadetler ve yapmış oldukları hizmetlerin Hakkı için bizlere, ailemize, ülkemize ve tüm insanlığa yardımını esirgeme Yarabbi. İlahi Yarabbi, peygamberlerin evvelâdem aleysselam ve keremler sahibi Hz.Muhammed Mustafa arasında geçen yüz yirmi

dört bin peygamberlerin, cümle nebilerin, cümle erenlerin, cümle evliyaların, Kerbela 'da şehit olan yetmiş üç şühedanın, âşıkların, sadıkların, keremlerin kerametleri ve... Divanı Hakkı için hürmetleri, gönüllerimizdeki muratlarımızıhâsıl eyle. İlahi Yarabbi, tevhidimiz oldu tamam, yardımcımız 12 İmam. İbadetlerimizi kabul, muradlarımız hâsıl ola. Yüce Allah zikirlerimizi dilimizden kesmeye. Ehlibeyt'in katarından ayırmaya. Duası bizden, inayet İmam Ali'den, şefaath Muhammed Mustafa'dan, kabulü Yüce Allah'tan ola. Gerçeğe hu mümine ya Allah, ya Muhammed, ya Ali. (Zakir miraçlama okumaya başlar.)

(Semahçılar elleri çapraz göğüslerinde birleştirip hafif öne eğik bir biçimde semaha kalkarlar. Kadınli erkekli genç bir semah grubudur. Semah dönerler. Semahın bitiminde Semahçılarelleri göğüslerinde çapraz bir şekilde Dedeye dik bir şekilde sıralanırlar. İçlerinden genç bir erkek semahçı karşlarına geçerek bekler. Dede dualarını verir.)

Dede: Hacı Bektaş Veli buyurur ki: “Semah ariflerin âdeti muhiplerin ibadeti taliplerin maksududur. Hak taki semahımız bizim oyuncak şey değil ilahi bir sırdır, mecazi değildir. O kimse ki semahı bir oyun sayar o cifedir. Namazı kılınır kimse değildir. Der.

Dede: Bismi Şah Allah Allah semahlarınız saf ol günahlarımız af ola döndüğümüz çarkı pervazlar Hak için ola seyr için olmaya 12 İmamlar yardımcınız ola. İsteğinizi dileğinizi Hak Muhammed Ali vere. Semahınız Kırklar semahı ola. Semahı bize bağışlayan Hz.Muhammed Mustafa'nın şefaathleri üzerimizde hazır ve nazır ola. Gerçeğe hu mümine ya Ali (Semahçılar rükûa dururlar) Bismi Şah Allah Allah tecellanız temennanız kabul ola. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola. Hizmetiniz Hakdergâhına yazıla. Hizmetinizden şefaath bulasınız. İsteğinizi dileğinizi Hak Muhammed Ali vere. Gerçeğe hu mümine ya Ali (Semah ekibi Dede postuna secdeye geçerek niyaz ederler ve geri geri yerlerine geçerler.)

(3 kadın 3 erkek semah ekibi çıkar. Erkeklerde yeşil, kadınlarda kırmızı kuşak vardır.)

Zakir: Yarabbi aşkın ver bana

Hü diyelim döne döne

Âşık olayım ben sana

Hü diyelim döne döne

2. Ömrüm ömrüm

Hele yürü yürü de ömrümün varı.

(Semah bittiğinde semahçılar elleri çapraz göğüslerinde birleştirip hafif öne eğik bir biçimde Dedenin önünde sıralanırlar.)

Dede: Dede: Bismi Şah Allah Allah. Semahlarınız saf ol, günahlarımız af ola. Döndüğümüz çark-ı pervazlar Hak için ola. Hak için ola, seyr için olmaya 12 İmamlar yardımcınız ola. İsteğinizi dileğinizi Hak Muhammed Ali vere. Semahınız Kırklar semahı ola. Semahı bize bağışlayan Hz.Muhammed Mustafa'nınEhlibeyt'in, 12 İmamların şefaathleri üzerimizde hazır ve nazır ola. Gerçeğe hu mümine ya Ali

(Semahçılar rükûa dururlar)Bismi Şah Allah Allah tecellanız temennanız kabul ola. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola. (Allah Allah) Burada sorulan ahrette sorulmaya. Pozatlı Hızır cümleminizin yardımcısı ola. Gerçeğe hu mümine ya Allah, ya Muhammed, ya Ali.(Semah ekibi Dede postuna secdeye geçerek niyaz ederler ve yarım halka olacak şekilde Dedenin önünde dizlerinin üzerine otururlar.)

Dede: Kerbela 'da şehit düşenler aşkına diyelim bir Allah Allah. Ehlibeyt'in nuru aşkına diyelim bir Allah Allah. Esirgeyen bağışlayan Allah'ın adıyla. Bütün canlıları sudan yarattı. Allah her istediğine şifa verir. (Sakacı dedenin önüne gelmiştir. Saka duasını okur. Canlar da ona ya Hüseyin diyerek eşlik ederler. Ardından dede saka duasını olur.

Dede: Nur ola Allah sır ola Allah içenler şifa bula Allah derdimize derman hastamıza şifa senden ola Allah hazreti imamhüseyin'den gelen engür suyu şifa ola Allah ola gerçeğe hu mümine ya Ali

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Aşk olsun içene, rahmet olsun göçene. Hz. İmam Ali, İmam Hasan, İmam Hüseyin Veli'ye. Gittiği yerlerden dert görmeye. Şehrilillahallaheyyallah. Canlar ayağa kalkıyoruz, el ele tutuşup Hüseyin aşkına mersiye söylüyoruz.

(Herkes ayağa kalkar el ele tutulur. Mersiye okunmaya başlanır. Mersiye'nin sonunda herkes yerine oturur. Muhammed'e salavat denince salavat getirilir.)

Dede: Evet canlar şimdi ellerimizi açıyoruz. Bismi Şah Allah Allah. İlahi Yarabbi ellerimizi açtık boynumuzu büktük sana yalvarıyoruz. Dualarımızı dergâh hizmetinde kabul eyle Yarabbi. Sana açılan ellerimizi boş çevirme Yarabbi. Ey Yüce Allah'ım sana şükürler olsun ki bizleri sana kul Muhammed Mustafa'ya ümmet Veli ve vasi olan İmam Aliyyelmurtaza'ya talipsoyuna taraf kıldın Yarabbi. Haticeyikübra cennet seyyidesifatmayızöhra hürmetine rahmetini bizden esirgemeyesin Yarabbim. Rahman ve rahim olan anlayışının hürmetine imamhasan ve şehidler Şahı imamhüseyn'in sevgisiyle gönüllerimizi nurlandır Yarabbi. Yakınları deyip salata ve sevmeyi bize farz kıldığın Ehlibeyt ve 12 İmamlar yüzü suyu hürmetine yardımlarını bizlerden esirgemeyesin Yarabbi. Bereketin ve nimetlerinle bizleri ödüllendir Yarabbi. Merhametininsonsuzluğuna sığınarak kul beşer hata işler sultan olan başışlar niyetiyle özümüzü dara çekip tövbe edip sana yalvarıyoruz hatalarımızı af eyle ilahi Yarabbi. Dualarımızı kabul eyle Yarabbi. esmaül hüsnâ'nın aşkı hürmetine sana sığınanları her türlü kazalardan belalardan görünür görünmez afetlerden koru İlahi Yarabbi. İlahi Yarabbim sen evvelsin ahirsin zahirsin ve batınsın duaları kabul edensin bizlerin de dualarını kabul edensin Yarabbim âlemlere rahmet olarak yarattığın Muhammed Mustafa'nın pak olduğuna Şahadet ettiğinehlıbeyt'in aşkı suyu yüzü hürmetine yurdumuzu, ulusumuzu, varlığımızı birliğimizi diriliğimizi yolumuzu sonsuz eylesin Yarabbi. Ordumuzu havada karada denizde muzaffer eyle Yarabbi ülkemizin içindeki ve dışındaki düşmanlara fırsat vermeyesin Yarabbi. Hastalarımıza yolculuk edenlerimize darda ve zorda olan cümle insanlara yardım senden olsun Yarabbi. Aramızda olmayıp da gönülleriyle aramızda olanların da niyetlerini dualarını dergâh izzetinden kabul eyle Yarabbi. Duası bizden kabulü Cenabı Allah'tan ola. Canlar, Hak yolunda can baş vererek şehit olan, Bedir'den Kerbela 'ya, Kerbela'dan Çanakkale'ye, Çanakkale'den günümüz şehitlerine tüm şehitlerimizin ruhları için, geçmişlerin ruhları için, ülkemizin dirliği, birliği, aydınlığı için, ailemizin dirliği, birliği, aydınlığı için, lokmalarımızın, ibadetlerimizin kabulü için, Allah rızası için el Fatiha. Allah kabul eylesin. Dualarımızın kabulü, ibadetlerimizin kabulü geçmişlerimizin ruhları için el Fatiha. (Dedenin duası bittikten sonra sağ el niyaz edilip sol göğsün üstüne götürülür. Süpürgeciler gelir. 3 kadındır. Ortadaki elindeki süpürgeyi meydana 3 kez çalar ve her defasında eğilmiş vaziyette üç adım ilerlerler. İlk adımda "Allah" ikinci

adımda “ Muhammed” üçüncü adımda “ya Ali” diyerek Dedenin önüne gelir ve niyaz derler. .

Süpürgeciler: Bismişah Allah Allah! Hüseyini Kerbela için gözlerim yaştır. Zalimlerin bağı kara taştır. Erenler yolunda Ali’yyül Murtaza Baştır. Kırklar meydanı’nda pirimiz üstadımız Seyyidül Farraştır. Eyvallah Pirim. Nefes Pirimdedir.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hizmetleriniz kabul ola, muratlarınız hâsıl ola. İsteğinizi dileğinizi Hak Muhammed Ali vere. Hizmetlerinizden şefaata göresiniz. Gerçeğe hu mûmine ya Allah, ya Muhammed, ya Ali. (Lokmacılar gelir, üç çocuktur.)

Lokmacı: Allah Allah diyelim kadir Mevla’m diyelim. Geldi Hak sofrası, Hak versin biz yiyelim demine hu diyelim. Allaheyyallah. Nefes pirimdedir.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Niyazınız nur ola Şah zuhur ola. Yiyene helal, yedirene delil ola. Dertlerinize derman, hastalarınıza şifa ola. Erenler kerem eyleye. Lokmalarımız Hakkın dergâhında kabul ola. Şehrilillah eyvallah gerçeğin demine hu

Lokmacı: Bismi Şah Allah Allah. Canlar göz nizam el terazi oldu mu hakkına razı?

Canlar: Biz razıyız, Hak da senden razı olsun. (Bu soru cevap her lokmacı için tekrarlanır.)

Lokmacılar: Allah da sizden razı olsun.

Dede: Bismi Şah Allah Allah. Hizmetleriniz kabul ola, muratlarınız hâsıl ola. Dergâh hizmetine yazılmış ola. Hizmetlerinizden şefaata göresiniz. Gerçeğe hu mûmine ya Allah, ya Muhammed, ya Ali

Çerağcı: destur pirim. Rahman ve rahim olan Allahlın adıyla. La feta duası. . (ilk mumu söndürürken) ‘Yaradan’ın nuru aşkına ya Allah (3 kez), peygamberliğin nuru aşkına (2. Mumu söndürürken) ya Muhammed(3 kez), velayetin nuru aşkına(3. Mumu söndürürken) ya Ali (3 kez)

Dede: Bismi Şah Allah Allah batın oldu çerağ-ı nur-u Ahmet, zahir oldu şemsi aynı Muhammed.Allah eyvallah hu destur. Gerçeğe hu mümine ya Allah, ya Muhammed, ya Ali. (Çerağcı Dede postunu niyaz eder ve yerine geçer.)

(Post hizmeti için bir kadın bir erkek gelirler. Postu "ya Allah ya Muhammed ya Ali" diyerek toplayıp Dedenin önünde dara dururlar.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah post kadim ola inkâr yok ola. Burda sorula ahrette sorulmaya. Allaheyvallah. Gerçeğe hu mümine ya Allah, ya Muhammed, ya Ali, hü. (Postçular postu niyaz ettikten sonra yerlerine geçerler. 12 hizmet toplanıp Dedenin huzurunda sağ ellerini sol göğüslerine götürerek dara dururlar.)

Dede: Bismi Şah Allah allah (Postçular postu niyaz ettikten sonra yerlerine geçerler. 12 hizmet toplanıp Dedenin huzurunda sağ ellerini sol göğüslerine götürerek dara dururlar. Dedenin bu bölümde okuduğu duanın başı anlaşlamamıştır.)

Dede: Bismi Şah Allah Allah ey yüce Allah'ım senin rızan için yaptığımız ibadetleri, okuduğumuz duvazları, tevhidleri, verdiğimiz gülbenkleri, döndüğümüz semahları, getirilen lokmaları dergâh hizmetinde kabul eyle Yarabbi. Sevgin ve rahmetinle bizleri ödüllendir Allah'ım. Ey yüce Allah'ım sen bizleri senden, Hak Muhammed Ali yolundan Hak resulü Hak Muhammed Mustafa'dan onun masum ve pak olan Ehlibeyt'inden bizleri ayırma Yarabbi. Bizlere hak erenlerin izinden yürümemizi nasip eyle. Yaptığımız ibadetlerimizi muhammedali'dergâhında sırrı Kerbelahakkı için kabul eyle Yarabbi. Muhammed Ali yoluna hizmet edenlerin hizmetlerini kabul eyle. Hizmet sahiplerinin keşfi kerametleri hüsnü hizmetlerini her daim üzerlerimizde hazır ve nazır eyle. Erenlerdenhaklı himmet Şehrilillaheyvallah. Gerçegehu

Bismi Şah Allah Allah tecellanız temennanız kabul ola. Yüzünüz ak gönlünüz pak ola. Dergâh hizmetine yazılmış ola. Hizmetlerinizden şefaât göresiniz. İsteğinizi dileğinizi Hak Muhammed Alivere. Gerçegehu mümine ya Allah, ya Muhammed, ya Ali (Dua bitince yere secdeye gidip avuç içleri yukarı gelecek şekilde yere koyarak önce sağ sonra sol sonra tekrar sağ avuç içlerini niyaz ederler. Cem biter.)

Not: Erzincan ve İzmir cemlerinin çekim kalitesinden dolayı kelimeler yazılacak kadar net anlaşlamamaktadır.Bu nedenle görüntüler teslim edilmiş ancak metne dökümü yapılamamıştır.)

Ek.2. Tüm Cemlerde Ortak Okunan Metinler

On İki Hizmeti Çağırarak İçin Okunan Deyiş

Hakk'tan bize nida geldi

Pirim sana haber olsun

Şahtan bize name geldi

Rehberime haber olsun

Hak kuluna eyler nazar

Dört kalıptan adem dizer

Kalleş gelmiş cemi bozar

Gözcü sana haber olsun.

Bu yola giden hacılar

Kırklar güruh-u Naciler

Cem kilidi kapıcılar

Kapıcıya haber olsun.

Mümin yolun yakın ister

Münkirlerden sakın ister

Delil yanmaz yağın ister

Çerağcıya haber olsun.

Mümini çekti meydana

Münkiri sürdürdü zindana

Tekbir verildi kurbana

Kurbancıya haber olsun.

Mümini çektiler dara
Münkiri sürerler nara
Hizmet verildi Selman'a
Süpürgeciye haber olsun.

Gelin gidelim tarikata
Kulak verin marifete
Tâlîp girmiş hakikate
Tarıkçıya haber olsun.

Mümini çektiler dara
Münkiri sürdüler zindana
Hizmet geldi tezekkâra
Tezekkâra haber olsun.

Bu yola giden hacılar
Kırklar güruh-u Naciler
Müminler Müslim bacılar
Peyik sana haber olsun

Yola gider haslar hası
Giymiş hakikat libası
Doldur ver bir engür tası
Sakkacıya haber olsun.

Zakirin zikri saz ile

Kuran okur avaz ile
Mümin müslim niyaz ile
Zakir sana haber olsun.

Şah Hatayi'm varı geldi
Varı geldi varı geçti
Sefil bülbül zara düştü
İznikçiye haber olsun.

Çerağ Hizmetinde Okunan Ayetler

Esirgeyen Bağışlayan Allah'ın Adıyla.

Tanrı, göklerin, yerin ışıklar verenidir. Bu nur; içi çerağlı kandil nuru gibidir. Bu çerağ, bir billurun içindedir. Bu billur, parıldaayan bir yıldız gibi balkıyıp durur. Yakılır; doğuluda olmayan- batılıda olmayan, mübarek kutsallaşmış zeytin ağacından. Onun yağı bir ateş, ona değmese de pek, ona dokunmasa da sanki ışık verecek. Nur üstüne nurdur O. Tanrım pek iyi bilir. Kimi dilerse onu bu nuruna iletir. Hakk çalap insanlara mesel getirir durur. Her şeyi bilen odur. Her şeyi bilen odur.” (Nur, 35)

“Bu ışık Allah'ın yüksek tutulmasına ve içlerinde adının anılmasına izin verildiği evlerde yakılır. Onlar buralarda sabah akşam onu tesbih Ederler.” (Nur, 36)

Çerağ Hizmetinde Okunan Deyiş

Hata ettim Hüda yaktı delili
Muhammed Mustafa yaktı delili

Ol Ali Abâ'dan Haydar-ı Kerrar
Ali'yyül Murtaza yaktı delili

Hatice-Tül Kübra Fatima Zehra
Ol Hayrün Nisa yaktı delili

Hasan'ın aşkına girdim meydana
Hüseyn-i Kerbela yaktı delili

İmam Zeynel, İmam Bakır-ı Cafer
Kâzım Musa Rıza yaktı delili

Muhammed Taki'den hem Ali Naki
Hasan-ül Askeri yaktı delili

Muhammed Mehdiyi Ol Sahib-zaman
Eşiğinde Ayet yaktı delili

Bilirim Günahım hadden aşubdur
Hünkâr-ı Evliya yaktı delili

Oniki İmamdır bu nur Hatayi
Şir-i Yezdan Ali yaktı delili

Tövbe Duası

Bismi Şah Allah Allah
Gece gündüz hata etmektir işimiz,
Tövbe günahlarımıza estağfurullah.
Muhammed Ali'ye bağlıdır başımız,
Tövbe günahlarımıza estağfurullah.

Hasan Hüseyin sır içinde sır ise,
İmam Zeynel nur içinde nur ise,
Özümüzde kibir benlik var ise,
Tövbe günahlarımıza estağfurullah.

Muhammed Bakır'ın izinden çıkma,
Yükün Cafer'den tut gayriye bakma,
Hatıra değip gönüller yıkma,
Tövbe günahlarımıza estağfurullah.

Benim sevdiceğim Musa-i Kâzım,
İmam Rıza'ya bağlıdır özüm,
Eksiklik noksanlık hep kusur bizim,
Tövbe günahlarımıza estağfurullah.

Muhammed Taki İle varalım şaha,
Ali Naki emeğimizi vermeye zaya,
Ettiğimiz kem işlere bed huya,
Tövbe günahlarımıza estağfurullah.

Hasan Askerinin gülleri bite,
Mehdi gönlümüzün gamını ata,
Ettiğimiz yalan gova gıybete,
Tövbe günahlarımıza estağfurullah.

Şah Hatayi'm eder Bağdat Basra,
Kaldık zamaneye böyle asra,

Yâ Ali Ke

rem kânisin kalma kusura,
Tövbe günahlarımıza estağfurullah.

Nadi Ali Duası

Esirgeyen bağışlayan Allahın adıyla. Zorda kaldığında Hz. İmam Ali'yi çağır. O Ali ki üstün niteliklere sahiptir. Tüm sıkıntı ve güçlüklerle karşı ondan medet dile. Dile ki yardım göresin, dile ki mürüvvet bulasın. Yüce yaradanın nuru aşkına ya Allah ya Allah ya Allah, peygamberliğin nuru aşkına ya Muhammed ya Muhammed ya Muhammed, velayetin nuru aşkına ya Ali ya Ali ya Ali, himmet eyle ya Fatma ya Fatma ya Fatma, himmet eyle ya Hasan ya Hasan ya Hasan, himmet eyle ya Hüseyin ya Hüseyin ya Hüseyin. Yoktur Ali'den güçlü yiğit ve bulunmaz zülfikardan keskin kılıç. Ne mutludur o murtaza ... Her türlü beladan korur bizi rabbimiz. Münkirin boynundan gitmesin tığ ile teber mümine zulmedenler olsun heder. Yoktur Ali'den güçlü yiğit ve bulunmaz zülfikardan keskin kılıç. Dildeki duanın gönüldeki muradın kabulü için gerçeğin demine hü Allah Allah.

Miraçlama

Geldi çağırıldı Cebrail
Hak Muhammed Mustafa'ya
Hak seni Mirac'a okur
Dâvete Kadir Hüdaya.

Evvel emânet budur ki
Piri, rehberi tutasın
Kadim erkâna yatasın
Tariki müstakiyme.

Muhamed sükuta vardı
Vardı Hakk'ı zikreyledi
Şimdi senden el tutayım (Cemaat el tutuşur)
Hak buyurdu vedduha.

Muhammedin belin bağladı (Cemaat bel bağlar)
Anda ahir Cebrail
İki gönül bir oluben
Hep yürüdüler dergâha.

Vardı dergâh kapısına
Gördü orda bir arslan yatar
Arslan anda hamle kıldı
Korktu Muhammed Mustafa.

Buyurdu Sırr-ı Kâinat
Korkma Yâ Habibim dedi
Hatemi ağzına ver ki
Arslan ister bir nişane.

Hatemi ağzına verdi
Arslan orda oldu sakın
Muhammed'e yol veruben
Arslan gitti nihaneye.

Vardı Hakk'ı tavaf etti
Evvela bunu söyledi
Ne heybetli şirin varmış
Hayli cevreyledi bize.

Gördü bir biçare derviş
Hemen yutmak diledi
Ali yanımda olaydı
Dayanırdım ol Şahıma.

Gel benim sırr-ı devletlim
Sana tabiyim ey habibim
Eğiliben secde kıldı
Eşiği kiblegâhına.

Kudretten üç hon geldi
Sütü elma baldan aldı
Muhammed destini sundu
Nuş Etti Azametullaha.

Doksan bin kelam danıştı
İki cihan dostu dostuna
Tevhidi armağan verdi
Yeryüzündeki insana.

Muhammed ayağa kalktı (Tüm cemaat ayağa kalkar)

Hep ümmetini diledi

Ümmetine rahmet olsun (Üç kere tekrar edilir)

Anda dedi kibriya.

Eğiliben secde kıldı (Secdeye gidilir.)

Hoşkal sultanım dedi

Kalkıp evine giderken

Yol uğrattı Kırklara. (bu dörtlük iki kere okunur)

Vardı Kırklar makamına

Oturuben oldu sakin (Edeb – Erkân oturulur)

Cümleside secde kıldı (Secde kılıdır)

Hazreti Emrullaha.

Muhammed sürdü yüzünü (Secde kılıdır)

Hakka teslim etti özünü

Cebrail getirdi üzümü

Hasan Hüseyin ol Şaha.

Canım size kimler derler

Şahım bize Kırklar derler

Cümleden ulu yolumuz

Eldedir külli varımız.

Madem size Kırklar derler
Niçin noksandır biriniz
Selman şeydullaha gitti
Ondandır eksik birimiz.

Cümleden ulu yolumuz
Eldedir külli varımız
Birimize neşter vursan
Bir yere akar kanımız.

Selman şeydullahtan geldi
Hü deyip içeri girdi
Bir üzüm tanesini koydu
Selmanın keşkullahına.

Kudretten bir el geldi
Ezdi bir engür eyledi
Hatemi parmakta gördü
Uğradı bir müşkül hale.

(semah başlar.)
Ol şerbetten biri içti
Cümlesi de oldu hayran
Mümin müslüm üryan büryan
Hep girdiler semaha.

Cümlesi de el çırpıben
Dediler ki Allah Allah
Muhammed bile girdi
Kırklar ile semaha.

Muhammed'im coşa geldi
Tacı başından düştü
Kemerini kırk pare oldu
Hepsi Sardı Kırklara.

Muhabbetler galip oldu
Yol erkân yerini aldı
Muhammed'e yol göründü
Hatırları oldu sefa.

Muhammed evine gitti
Ali Hakkı tavaf etti
Hatemi önüne koydu
Dedi saddaksın Yâ Ali!

Evveli sen ahiri sen
Zahiri sen bâtnı sen
Cümle sırlar sana ayan
Dedi Şah-ı Evliya

Şah Hatayi'm vakıf oldum

Ben bu sırrın ötesine

Hakkı inandıramadım

Özü çürük ervaha

Sakacı Duası

Selamullah Alâ İmam Hüseyin. Evlâd-ı İmam Hüseyin. Lütfuna muhtacız eyle ihsan yâ Hüseyin. Derdimize senden derman eyle derman yâ Hüseyin. Gayri'ye muhtaç eyleme sevenleri el-aman. Sen Medet kıl bizlere her vakit yâ Hüseyin. Sed hezaren lânet olsun ol güruhu dalâle. Ahd-i bozup şehit kıldılar, onlar seni yâ Hüseyin. İsmi pakın aşkı için zikredeni koyma zulmette hergiz. Bermurad et dide-i gıryan ile ağlayanı yâ Hüseyin. İznin ile su tapşırdım aşkına vermek için. Aşkınla içenlere kıl ab-i hayat yâ Hüseyin. Ber Cemal-i Muhammed, Ber Kemal-i İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Ali'yi pir bilip verelim Muhammed Mustafa'ya ve Ehlibeyt'ine salavat. (Cemaat hep birlikte salavat getirir.)

Dedenin Saka Duası

Bismişah Allah Allah!

Erenler şemile pervana geldim

Baş açık yalın ayak ben divana durdum

Şerha şerha kattım ol tez iktidarım

Derem derem bir yudum su ver

Kerbela' da Mervanlar elinde şehit olan İmamlar aşkına

Saki İmam Hüseyin, cennet mekânı İmam Hüseyin

Oniki İmamlar Hak'ın Sevgili Yâri

Onlar Birlemiştir Haliki Perverdigârı

Susuz Şehit Etiler Ali Evlâd-ı Ol Hanedânı

Derem Derem Bir Yudum Su Ver

Kerbela' da Mervanlar elinde şehit olan İmamlar aşkına

Saki İmam Hüseyin, cennet mekânı İmam Hüseyin

Onlar Çok Çektiler Mihnet İle Belâyı
Onlara Nasip Eyle Bu Kevser Sülâleyi
Susuz Şehit Etiler Ali Evlâdı Ol Hanedanı
Derem Derem Bir Yudum Su Ver
Kerbela' da Mervanlar elinde şehit olan İmamlar aşkına
Saki İmam Hüseyin, cennet mekânı İmam Hüseyin

Şah Muhammed Şah Ali'dir Şahımız
Şah Hüseyin'e Kurban Olsun Canımız
Erenler Dergâhı Bizim Dergâhımız
Derem Derem Bir Yudum Su Ver
Kerbela' da Mervanlar elinde şehit olan İmamlar aşkına
Saki İmam Hüseyin, cennet mekânı İmam Hüseyin

Şah Hatayi'm Yana Yana Yürek Döndü Bir Yana
Lânet Okuyalım Yezit Oğlu Bir Mervan'a
Bir Yudum Su Vermediler Ali Oğlu Ol Hanedâna
Derem Derem Bir Yudum Su Ver
Kerbela' da Mervanlar elinde şehit olan İmamlar aşkına
Saki İmam Hüseyin, cennet mekânı İmam Hüseyin

(Devamla)

Selâmullah Yâ Hüseyin, Selâmullah Yâ Hüseyin, Selâmullah Yâ Hüseyin.
Ahmet'i Muhtar Aşkına, Sadık'ı Sıtkı Selman-ı Pak Aşkına, İmam Ali'yyel
Murtaza Aşkına, İmam Hüseyin-i Kerbela Aşkına. Sakkahüm Yâ İmam Hasan,
Sakkahüm Yâ İmam Hüseyin. Kıl Şefaât Katresi Düşene Yâ Hüseyin. Yardım
Eyle Allah Allah Diyene Yâ Hüseyin. Selamullah Yâ Hüseyin, Selâmullah Yâ
Hüseyin, Selamullah Yâ Hüseyin. Nur Ola Allah, Sır Ola Allah, İçenler Şifa Bula

Allah. Derdimize Derman, Hastamıza Şifa Senden Ola Allah. Hazreti İmam Hüseyin'den Gelen Engür Suyu Ola Allah. Gerçeğe Hû...

Mersiye

Bu gün matem günü geldi

Ah Hasan'ım vah Hüseyin'im

Senin derdim bağrım deldi

Ah Hasan'ım vah Hüseyin'im

Şehit olmuş Şah-ı Merdan, Şah Hüseyin'im, vah Hüseyin'im

Bizimle gelenler gelsin

Serini meydana koysun

Hüseyin'le şehit olsun

Ah Hasan'ım, vah Hüseyin'im

Şehit olmuş Şah-ı Merdan Şah Hüseyin'im, vah Hüseyin'im

Kerbela'nın yazıları

Şehit düştü gazileri

Fatma Ana kuzuları

Ah Hasan'ım, vah Hüseyin'im

Şehit olmuş Şah-ı Merdan Şah Hüseyin'im, vah Hüseyin'im

Kerbela'nın önü düzdür

Geceler bana gündüzdür

Şah Kerbela'da yalnızdır

Ah Hasan'ım, vah Hüseyin'im

Şehit olmuş Şah-ı Merdan Şah Hüseyin'im, vah Hüseyin'im

Gökte yıldız paralandı
Şehribanu karalandı
Şah Hüseyin yaralandı
Ah Hasan'ım, vah Hüseyin'im
Şehit olmuş Şah-ı Merdan Şah Hüseyin'im, vah Hüseyin'im

Bir su verin masum cana
Zalim içti kana kana
Fatma Ana yana yana
Ah Hasan'ım vah Hüseyin'im
Şehit olmuş Şah-ı Merdan Şah Hüseyin'im, vah Hüseyin'im

Boz bulanık puslu dağlar
Virandır bahçeler bağlar
Şah Hatayi'm durmaz ağlar
Ah Hasan'ım, vah Hüseyin'im
Şehit olmuş Şah-ı Merdan Şah Hüseyin'im, vah Hüseyin'im

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Gülbahar ODABAŞI

Doğum Yeri ve Tarihi : Ankara/ 04.11.1982

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi

Türkçe Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi :

Bildiği Yabancı Diller :

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

Makaleler

-SCI :

-Diğer :

Bildiriler

-Uluslararası :

-Ulusal :

Katıldığı Projeler :

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl : Milli Eğitim Bakanlığı- 13 yıl

İLETİŞİM

E-posta Adresi : baharodabasi82@hotmail.com

Telefon :05054990984

Tarih :03.06.2016